

IN MEMORIAM

Căpitanului nostru, Corneliu Zelea Codreanu, lui Mota și Marin, și tuturor martirilor și eroilor legionari, ucisi în prigoane, anchete, în lagăre și închisori sau în alte împrejurări, în țară sau în exil.

În loc de prefață

Aceste lucruri le scriu în frica lui Dumnezeu, în Care cred nelimitat, deoarece numai El știe că ceea ce mărturisesc este adevărat.

Le mai scriu apoi pentru toți camarazii noștri în viață, care nu au trecut pe unde am trecut noi: elevi, studenți și muncitori, și pentru toți camarazii care vor veni după noi.

De asemenea, le scriu și pentru cei ce cred în Dumnezeu, pentru cei cinstiți și de bună credință, ca să cunoască și să înțeleagă și ei de câtă ură, minciună și bestialitate a fost și este în stare o ideologie – ideologia comunistă – provenită nu de la oameni, ci de la diavolul.

Ce se poate opune dragostei, adevărului, luminii și blândetii, decât ura, minciuna, înținericul și bestialitatea?

Comunismul nu este decât prezenta satanei pe pământ. Comunistii au făcut din ideologia lor o religie, care, în opoziție cu aceea creștină, este religia urii, a minciunii și a crimei, ridicate la rangul de „virtuți”; și nu se răspândește decât prin minciună, neîncredere, teroare și frică.

Pe plan spiritual, scopul său este dezumanizarea omului, iar pe plan material: mizerie, foamete și lipsă.

Cum s-ar explica altfel atâta ură, bestialitate, cinism și plăcere sadică de a-ti chinui semenul și a-l ucide?

În comunism, vrei nu vrei, trebuie să spui și să faci numai ceea ce ți se ordonă. Nu trebuie să gândești, nu trebuie să judeci, voința și libertatea nu mai există. Iar, dacă nu, pentru consolidarea puterii sunt

închisori, gulaguri, lagăre, canale, deportări, domiciliu obligatoriu și degradarea, siluirea conștiinței, pierderea demnității umane, robotizarea și dirijarea tuturor acțiunilor.

Asa s-a făcut comunismul dumnezeu. Și cine a încăput pe mâna acestei stăpâniri satanice și-a pierdut și puterea de judecată și voința și libertatea, rămânând nu doar cu foamea și frigul, nu doar cu umilinta și lipsa de comunicare, ci cu scrâșnetul și disperarea.

La Pitesti și Gherla, în demascări, omul astfel alterat și degradat, chinuit și chinându-și semenul, a ajuns să-și zdruncine sufletul.

Cum s-a acționat însă în aceste demascări, create pentru desfigurarea și pervertirea voinței și a concepției creștine despre lume și viață, și cum s-a înjosit ființa umană, creată după chipul și asemănarea lui Dumnezeu, sunt lucruri care trebuie mărturisite. De altfel, în încercare se cunoaște omul, în încercare se degradează sau se desăvârșeste.

Încercările prin care a trecut tineretul legionar în reeducarea de la Pitesti și Gherla sunt însă cele mai mari și mai grele prin care a trecut Mișcarea Legionară, de la înființarea ei până azi.

După cum unică este Mișcarea Legionară în istorie, unic este și acest caz. Noi, tineretul legionar, nu ne-am luptat cu oamenii și cu slăbiciunile noastre în aceste încercări (demascări), ci cu oameni îndrăciti, posedati de puterea satanei, aruncați asupra noastră cu toată ura, cinismul și bestialitatea de care au putut da dovadă.

Fenomenul Pitesti – Gherla nu este numai unul iese din comun ci, din punctul meu de vedere, este un fenomen mistic, pentru că acolo lupta s-a dat între cei ce-L slujeau pe Dumnezeu și cei posedati de duhurile satanei.

Mărturisirile acestea nu au pretentia unei scrieri literare. Sunt bucăți rupte din sufletul și conștiința unor tineri luptători, cinstiți înaintea lui Dumnezeu și cinstiți cu ei însșiși; tineri care și-au pus tot ce aveau bun în ei în slujba ideii de dreptate, de libertate și de credință.

Conștienți de menirea lor istorică, ei au slujit neamul și Biserica lui Hristos împotriva comunismului – dusmanul de moarte al creștinismului – până la sacrificiul suprem.

Istoria nu consemnează în analele ei cazul unui alt tineret, asemănător tineretului legionar, care să fi trecut prin închisorile comuniste ca acelea de la Pitesti si Gherla.

În prigoanele si închisorile suferite de legionari în asa-zisa democratie românească, apoi sub dictatura lui Carol al II-lea si Antonescu, constiinta celui ce suferea nu era siluită. În torturile si grozăviile petrecute la Pitesti si Gherla însă, s-a actionat direct si metodic asupra celui torturat, ca să i se spulbere întâi credinta în Dumnezeu, iar apoi conceptia despre lume si viață si convingerile politice.

În aceste mărturisiri nu voi acuza pe nici un detinut politic. N-am autoritatea, calitatea si dreptul de a face aceasta, ca unul care am trecut prin ce am trecut, ci voi mărturisi faptele asa cum s-au petrecut cu toti tinerii legionari trecuti prin Pitesti si Gherla.

Nu voi mărturisi faptele mele de eroism, ci pe ale altora. Se vor întreba cei ce vor avea răbdare să citească aceste rânduri, de ce nu mărturisesc nimic despre alte categorii politice de tineret, care au trecut prin Pitesti si Gherla. Iată motivul: n-am autoritatea, calitatea si dreptul să scriu si să vorbesc despre altii, căci, dacă as face-o (asa cum au făcut-o altii, care nici măcar n-au trecut prin Pitesti si Gherla) ar trebui să-i acuz pe unii, să-i scuz sau să-i părtinesc pe altii, mărturisirile nemaifiind atunci făcute în frica lui Dumnezeu. Celelalte categorii politice de tineret, care au trecut si ele prin Pitesti si Gherla, au si ele în definitiv dreptul să vorbească despre cele întâmplate lor.

Eu nu vorbesc decât de camarazii mei si de mine si as dori ca fiecare să vorbească despre ai lui.

Eu vorbesc de ai mei pentru că sunt legionar si ei au fost si sunt legionari. Sufletele celor plecati dintre noi m-au îndemnat să scriu, să scriu tot, asa cum a fost – cine a initiat, cine a condus, cine sunt vinovatii (care au fost convinsi că nu vor răspunde de faptele lor), cine a executat planul, cine au fost cei înselati si cine au fost victimele acestei nemaîntâlnite drame.

Dumitru Gh. Bordeianu

Melbourne, 26 oct. 1989

Lămuriri aspra cărții

(Interviu cu Dumitru Bordeianu, din revista „Scara”, treapta a patra)

O caracteristică esențială în ce privește geneza *Mărturisirilor* mele este aceea că eu nu m-am simțit niciodată vrednic, raportat la această nemaîntâlnită dramă, să scriu o astfel de carte. Imediat după încetarea demascărilor, ceva care nu era în ființa mea îmi venea mereu în conștiință cu întrebarea: cine va fi în stare să scrie o mărturisire despre această dramă. Și nu numai să scrie, ci să pătrundă în esența acestei drame.

După eliberare am citit și am răscitit *Demonii (Posedatii)* lui Dostoievski. Deosebirea între posedatii lui Dostoievski și posedatii de la Pitesti / Gherla este că primii erau în condiții de libertate, iar ceilalți erau privați de libertate și chiar de cele mai elementare condiții de trai. Și apoi erau supuși unor suplicii fizice și morale nemaîntâlnite.

După ce am relatat această dramă unui mare teolog român (D.P.), acesta îmi dă dezlegarea, zicându-mi „Du-te și citește viețile Sfinților Părinți și atunci vei înțelege”. Am citit pe Sfinții Părinți și atunci am înțeles. Eu întotdeauna înțelegeam că cel care este mereu în stare să scrie despre această dramă este Costache Oprisan, dar Costache Oprisan a fost ucis în închisoare. Alte caracteristici ale genezei acestor mărturisiri constau în faptul că eu însumi am trăit această posedare până pe culmile disperării. Dacă smerenia este opusă mândriei și dacă trăirea uneia duce la Împărăția Cerurilor («Fericiti cei săraci cu duhul căci a acelora este împărăția Cerurilor»), iar cealaltă duce la iad, se vede care este răsplata. Nevrednicia mea (smerenia mea) mi-a fost răsplătită de Dumnezeu înscriind în destinul meu ca pe mine să mă alegă și să mă ajute, din cei care au trecut pe acolo, să scriu despre această dramă. Mărturisirile mele descriu o problemă de metafizică. Cine nu-i certat cu metafizica creștină și cu Sfinții Părinți, va înțelege și asimila aceste mărturisiri.

Să încerc acum să expun cronologic geneza acestei cărți. În primul rând doresc să menționez că purtam o corespondență cu Horia Sima, care îmi ceruse să scriu despre toată experiența mea din închisori. Dar mă gândisem să-i spun Comandantului că nu mă pot angaja la așa ceva. Adică, ziceam, nu poți să scrii oricum sau într-un mod neinspirat despre ororile petrecute acolo, la Pitesti și Gherla. Pur și simplu nu mă simteam în stare.

Cum s-a întâmplat? În apropierea locului unde am stat imediat ce am ajuns în Australia, se găsește un pârâu pe care l-am recunoscut imediat ce l-am văzut – era pârâul lângă care m-am visat singur, scriind, pe vremea când eram încă în țară, în România. Și îmi apare în conștiință: post și rugăciune. Am început să mă rog și să postesc aproape câteva săptămâni... Mă duceam în fiecare dimineață pe malul pârâului și pe zi ce trecea mi se lumina mintea: se derula acest film al întâmplărilor ca și cum s-ar fi petrecut acum. În general, când scrii o carte, ai o idee de cum va arăta la sfârșit; în acest caz nu mi-am făcut nici o schiță, nici un plan. Și am început chiar cu titlul: „Mărturisiri din mlastina disperării”. Iar prima frază este chiar eticheta cărții. Este o carte de inspirație divină: am scris ce mi s-a spus să scriu, ceea ce am simțit și ceea ce îmi venea în memorie. În fiecare zi, de dimineață la ora 9 și până după-amiaza la ora 3, dictam toate aceste fapte, iar soția mea le asternea pe hârtie. Scrierea efectivă a durat din februarie și până în decembrie 1990; se adunaseră cam 600 de pagini. Dar forma definitivă este cea publicată. Ca să rezum puțin, eu sunt mărturisorul prin care s-au făcut cunoscute toate acestea. Credința nelimitată în Dumnezeu face orice lucru posibil. Spunea Petre Țutea că orice cultură care nu are teologia în ea, nu face doi bani. Pentru că sunt cărți care au o valoare omenească, dar din punctul de vedere al mărturisirii lui Dumnezeu sunt nule.

Unde nu există ispită, nu există virtute – spun Sfinții Părinți. Virtutea creștină se testează numai la încercare. Nu întâmplător a îngăduit Dumnezeu să fie comunismul în Rusia. Dumnezeu nu a îngăduit comunismului să apară în Germania sau Anglia. Nimic nu se petrece în lumea văzută și nevăzută fără stirea, îngăduința și voia lui Dumnezeu. Să nu confundăm politica de stat a rusilor cu

ortodoxismul rus. Și mă refer la credința slavului ce se mișcă numai pe coordonatele acestea hristice. Aici în Rusia sunt milioane de martiri, victime ale bolșevismului. Iată un exemplu istorisit de părintele Dimitrie Bejan, care întâlnește pe unicul supraviețuitor al masacrului celor 11000 de călugări, la Oranki. Călugărilor li se dăduse termen de trei zile să aleagă între comunism și Hristos. S-au hotărât în zece minute. Și apoi timp de o lună își săpau singuri gropile, după care erau executați. Și Dumnezeu a vrut ca unul singur să scape fugind, ca mai târziu să-l întâlnească pe părintele Bejan și să mărturisească toate acestea. Iată iconomia divină. Episcopul a spus acelor călugări: „Fraților, a sosit momentul să luați cununa de martiri; sunteți cu satana sau cu Hristos?” Ce credință aveau oamenii aceștia! Nici un dezertor! Eu am văzut cu ochii mei, la Cotul Donului, în timpul războiului, cum Rușii dezgropau din pământ icoanele ascunse de furia comunismului și plâneau de bucurie, sărutându-le.

De ce părintele Arsenie Papacioc vorbea cu admirație despre tinerii care cu piepturile goale au înfruntat tancurile în decembrie 1989? Pentru că neamurile și popoarele nu trăiesc prin lasi. Dumnezeu nu ne-a părăsit nici în timpul dominației bolșevice. Cine nu a fost în legătură directă cu Dumnezeu, în gând și în inimă, nu a făcut nimic. Coordonata verticală este Dumnezeu. Comunismul este numai un preludiu al lui Antihrist. De aceea a lăsat Dumnezeu să vină comunismul; și lucrurile s-au cernut: s-a văzut cine au fost cei care nu și-au pierdut credința. Să vedem lucrurile iubirii lui Dumnezeu; atâta ne-a iubit și ne iubeste Dumnezeu, cum noi cu mintea noastră nu putem gândi. Și ne-a lăsat, ca prin acești martiri, să ne fie neamul mântuit. În închisoare, majoritatea și-au păstrat credința; poate mulți nu au crezut atâta în Dumnezeu, dar au fost anticomuniști. Pentru că fericiți cei prigoniți pentru dreptate, că a acelora este Împărăția Cerurilor.

Eu nu am vrut să plec niciodată din țara mea. Avusesem ocazia să plec, atunci când eram tânăr, cu armata germană, la Orsova. Iarși, am avut posibilitatea, în mai 1948, să fug din România. Am ajuns în Australia mânat de destin. Eu înțeleg destinul nu drept fatalitate ori predestinare sau soartă. Desigur că Dumnezeu,

în eternitate, stie ce se întâmplă cu noi. Dar asta nu este predestinare. Destinul se explică așa: ceea ce se întâmplă între mine (creatura) și Dumnezeu (Creatorul). Eu nu mă pot răzvrăti, când am această conștiință. Este și o problemă de bun simț. Pentru cei care nu au în conștiință faptul că i-a făcut Dumnezeu, este o problemă aparte. Dar eu, constient că am fost creat de Dumnezeu, nu de ... natură, trebuie să recunosc și să mă supun de bună voie Creatorului. De bună voie, pentru că mi-a lăsat libertatea. Satana spune continuu că nu vrea să-I slujească.

Trebuie să avem în vedere slăbiciunea noastră și puterea lui Dumnezeu, dar în momentul în care m-am supus vocii lui Dumnezeu, slăbiciunea mea o ia Creatorul pe umerii lui. Eu trebuie doar să spun: «Fie mie după cuvântul Tău». Aceasta este esența.

Despre Occident aveam de atunci o părere proastă; sub aspectul credinței eram lămurit din România, înainte de a emigra. Libertinajul acesta, promovat chiar de catolici, ce nu cred în Înviere... Aici, în Australia, ca peste tot, din punct de vedere economic este foarte bine, pentru că dumnezeul lor este banul.

La Pitesti totul a fost făcut pentru legionari. Așa a vrut Dumnezeu, ca acest tineret să treacă prin nemaîntâlnite drame. Fenomenul Pitesti se raportează strict la Mișcarea Legionară. În timpul anchetelor, cei care nu erau legionari – foarte puțini – au trecut aproape toți de partea lui Țurcanu. Lupta dintre bine și rău a început în Cer, când satan s-a răzvrătit împotriva lui Dumnezeu. Un credincios se înduhovnicește și tinde pe zi ce trece spre asemănarea cu Dumnezeu, este un urcus permanent spre Dumnezeu. Cel care recunoaște pe Dumnezeu Creatorul, I se închină, Îi face voia și Îi păzește poruncile și este chemat la Împărăția Cerurilor. Ceilalți, necredincioși și slujitori ai lui satan, merg tot în jos. Cum de îngăduie Dumnezeu acestea? Satan este lăsat să meargă până la ultima treaptă a răutății – când va veni Antihrist, absolutul decăderii. Acolo Dumnezeu va pune punct și va veni Judecata.

Această carte nu este o carte de literatură legionară; desigur că este scrisă de un legionar, care trăiește legionarismul. Nu este o carte

de doctrină legionară, ci de trăire a doctrinei. Cartea explică un fenomen care aparține Miscării Legionare și se adresează, în primul rând, camarazilor mei și celor care vor să vină.

A fost mai mult decât o dramă ce s-a întâmplat la Pitesti – un experiment extraordinar, făcut de comunisti și de atei. Lor, acestora din urmă, nu prea le convine să se știe ce s-a petrecut. Pentru că, vă puteți imagina, fără acest Pitesti am fi fost tot în închisoare, deoarece nici unul din noi n-ar fi cedat. Nimeni nu ne putea zdruncina. Au declansat experimentul, dar nu direct, cu mâna lor, ci ovreieste, împingându-i pe alții să o facă. Bineînțeles că nu au știut de la început rezultatul: câți vor înnebuni, câți vor rezista, câți se vor sinucide etc. Pentru că este vorba de suflet. Au fost sase indivizi, sase călăi, care au acceptat și început totul. Nici Țurcanu nu știa la ce urma să se ajungă. Călăii mari au fost nelegionari: Iordăchescu, Dobos, Leonida, și alții. Ei erau 10%, iar noi 90%. Toti acesti criminali au actionat prin tortură fizică asupra sufletului. Re-educarea a fost pregătită de ocultă (moscovită, românească și internațională) pentru tineretul legionar. Horia Sima spunea că distrugerea pepinierii – Frățiile de Cruce – de unde venea elita legionară, a fost unul din obiectivele asasinilor de la Pitesti. Pentru că esența comunismului este următoarea: distrugerea din inimă omului a ideii de Dumnezeu, când omul devine o frunză purtată de vânt, iar satana te duce unde vrea el. Teroarea a fost atât de înspăimântătoare pentru că s-a făcut cu noi și prin noi. Când vine dusmanul tău, te lupți cu el, după puteri. Aici însă nu, pentru că tu, fratele meu, vii la mine și mă bati. Martirii creștini erau doar ei și dusmanul – ei nu erau torturați de creștini. În cazul nostru nu era vorba numai de a te lepăda de credință, ci de faptul că fratele tău a actionat împotriva ta. Adică acum vorbesc cu tine și tu mâine mă omori pe mine, eu care îmi puneam viața pentru tine. Aici este aspectul metafizic al problemei. Aceasta a fost marea încercare. În cel care s-a deusolat o clipă a intrat satana. Dumnezeu lasă ispita, dar diavolul nu te poate ispiti mai mult decât ti-a dat Dumnezeu putere să rezisti. Dumnezeu știe puterea noastră.

Torturat fiind, puteam să spun că nu mai sunt legionar, dar eu rămâneam. Dar în ceea ce privește credința, nu numai că spuneai că

nu mai crezi, dar trebuia să o și dovedesti, omorându-ti aproapele fără milă. Dar cum să-l omori pe fratele tău, când el strigă de durere! Și eu m-am lepădat de Miscarea Legionară, dar Horia Sima nu mi-a spus că nu mai sunt legionar. Aceasta a fost conjunctura. Într-un supliciu de durată și fără perspectivă am rezistat cât am putut. Fiecare suflet a rezistat până la temperatura la care s-a topit. Eu am spus că nu mă mai rog. Deci eu am întrerupt, am rupt firul. Ar fi trebuit să încerc să rezist mai mult. Și iată posedarea. Dumnezeu m-a lăsat să fiu muncit. Să fi avut tot Pământul ăsta pentru 1000 de ani, dar cu starea sufletească de atunci, cu frica de necunoscut, frica de a nu înnebuni, as fi refuzat totul pentru linistea sufletească. Patru ani am fost muncit. Nu mai puteam plânge – aceasta este împietrirea: ruperea de Dumnezeu urmată de posedare.

Am cunoscut teroarea comunismului; totii am simțit apăsarea terorii, când libertatea a fost abolită. În închisoare erai înlăntuit; libertatea era anulată sub toate aspectele. S-a urmărit nu numai distrugerea Mișcării Legionare ca formațiune politică, ci s-au folosit de o metodă pe care, probabil, o vor reedita. S-a întâmplat așa pentru că, se știe, războaiele s-au făcut cu tineri. Pe tânăr nu îl duci chiar așa de ușor, deoarece el nu este atât de plin de păcate. Unor astfel de tineri Țurcanu le-a făcut un soi de fișe personale ce conțineau detalii de ce a spus fiecare, ce a mintit, cum s-a comportat în anume situații date. Da, satana este foarte inteligent și celor care îl slujesc le strecoară această inteligentă satanică, pe care au folosit-o și atunci când au pus în practică experimentul de la Pitesti. Și nu e vorba de spălarea creierului, ci de posedarea satanică ce transformă oamenii în adevărați roboți, ca în America sau ca aici, în Australia.

Acolo, în închisoare, plutea duhul satanei – erau mii de demoni care pluteau în aer; ti se stimula memoria de o inspirație negativă și îți aduceai aminte totul, de când erai copil. În lumea creștină, cei care-L hulesc pe Dumnezeu, știind de Dumnezeu și de Biserică, sunt apostatați. Țurcanu a acceptat tot ce a făcut, știind ce face.

În ceea ce mă privește, greșeala mea, pe care o s-o recunosc și la Judecata de Apoi, este că am spus public că nu mă mai rog. Și din

acel moment nu m-am mai rugat, tăind legătura mea cu Creatorul. Îngerul meu nu s-a depărtat de la mine, desi cel care mă stăpânea era duhul satanei, care se manifesta strecurându-mi în suflet acea frică metafizică de nedescris. Dacă cineva îmi pomenea atunci de diavol, mă îngrozeam. La fel, dacă era vorba de epileptici. Nu-mi era neapărat frică de Țurcanu, ci frica de a nu înnebuni din cauza torturilor. După doi ani am reînceput să mă rog, dar era parcă degeaba: nu simteam nimic. Parcă erau numai vorbe goale – o rugăciune mecanică. Și asta mă tortura cel mai mult. Un an de zile am fost torturat de propria mea afirmatie, cum că nu mai cred în Dumnezeu. Și asta până l-am întâlnit pe Jimboiu, acest om care trăia într-o stare de sfințenie – un înger cu chip de om, ce mă făcea să nu-l pot privi în ochi.

Viata mi-a fost imposibilă până la Pastele lui 1954, când a intervenit tot mila lui Dumnezeu. În acea noapte, ajuns la limita răbdării, în disperarea mea, simteam tortura sufletească a unei fărâme de iad. Am spus: Doamne, eu nu mai pot. Fă cu mine ce vrei! Și în momentul când am auzit clopotele bătând, am căzut în genunchi si am început să plâng, cerând iertare lui Dumnezeu. Și din acea clipă am fost alt om. Dumnezeu a făcut această minune cu mine. Am simțit organic, fizic, cum a iesit o forță – puterea satanei – din mine. O oră am plâns fără întrerupere. Eram atât de epuizat fizic, dar fericit! Era fericirea învierii mele întru credință. Parcă învinsesem tot iadul. Anii de închisoare rămasi, între 1954 si 1963, când am iesit de acolo, au fost floare la ureche, cu toate nenorocirile pe care le-am îndurat: frig, foame si izolare.

Cei vii, din afară, nu mă mai interesau. Eu personal am rupt-o cu lumea din afară; nu mă mai gândeam acolo, pentru a mă putea adapta la viata din închisoare. Ei, tortionarii, nu mai aveau constiinta răului pe care îl făceau. Erau atât de posedati, că nimic nu îi mai interesa, doar să iasă din închisoare si să ajungă într-un post mare, în Comitetul Central sau în Securitate, ca răsplată de la stăpân pentru „munca” depusă. Ei executau ordinele stăpânului, nu-si puneau problema ca să nu mai omoare. Spre exemplu Deac, boxerul, îți dădea lovitura de gratie zdrobindu-ti ficatul. El si altii, cum ar fi Leonida si Costăchescu, aveau metode din ce în ce mai dure, cu cât

rezistentă și îndârjirea noastră erau mai mari. O parte din ei s-au sinucis după ce au ieșit din puscărie. La ei nu mai opera mila și dragostea. Era doar ură – ultima expresie a urii – și orgoliu.

Cel mai impresionant lucru, încă de la începutul încarcerării mele, a fost coeziunea noastră. Personal m-am atașat de frații mei de suferință – și nu doar de legionari – adică de cei ce s-au opus comunismului. Mulți din cei care erau acolo în închisoare parcă erau niște îngeri. Cel care m-a impresionat cel mai mult a fost Constantin Oprisan. Am stat un an de zile în aceeași celulă. Era un om de o complexitate extraordinară, ce stăpânea varii domenii, de la muzică, artă, până la matematică și filosofie. Din fire era foarte afectuos, trăind totul la maximum. A fost supus celui mai mare supliciu, nefiind altul mai schingiuit ca el; a luat bătaie pentru fiecare tânăr legionar, cu un eroism de durată, neegalat.

Un alt tânăr, pe care am avut ocazia doar să-l văd, a fost Valeriu Gafencu, supranumit „sfântul închisorilor”. Acest om, la Târgu Ocna, se uita în ochii criminalilor și-i făcea miei. Și erau cei mai mari zbiri; chiar și directorul închisorii nu-l putea privi în ochi. Atât de mult influența sufletul lui cald, încât cine l-a cunoscut s-a transformat complet.

Eu l-am cunoscut pe Jimboiu, un elev fidel de-al lui Gafencu. Și el spunea mereu rugăciunea inimii, trăind numai pe coordonatele dragostei față de celălalt. Era de o bunătate și seninătate extraordinare; nu auzai de la el un singur cuvânt de răzbunare și ură. Un înger în trup. Am asistat odată la o extracție de măsea, fără anestezic, făcută lui Jimboiu. A durat foarte mult această intervenție stomatologică, dar el nu a scos un sunet și nu a schitat un gest de durere.

M-a impresionat de asemeni foarte mult Badea Trifan, care a fost prefectul Brașovului. Era un om de o bunătate și o liniște sufletească rar întâlnite, ce avea deja 22 de ani de închisoare făcuți. În Săptămâna Patimilor plângea, curgându-i siroaie de lacrimi, continuu, până în noaptea de Înviere. Trecuseră 2000 de ani, iar el plângea cum plângeau mironositele și Maica Sa, atunci.

Pe printul Alexandru Ghica l-am cunoscut bine, stând cu el în aceeași celulă. Și el era un adevărat creștin, trăindu-și credința de o intensitate rar întâlnită. Mai pot să enumăr pe Gioga Parizianu (care a fost chinuit fiind ținut într-o etuvă la 70 de grade Celsius), Mircea Nicolau, Berzea, Petrascu și mulți alții care s-au și preotit când au ieșit din închisoare. Pe unii i-am reîntâlnit când am fost recent în România. Toți acești oameni sunt de o valoare morală extraordinară, intrând cu siguranță în patrimoniul acesta moral și al suferinței neamului.

În România m-am întâlnit cu foarte mulți tineri, în diverse ocazii (interviuri, cene); pot spune că am trăit clipe extraordinare de fericite. Vedeam că nu vorbesc în pustiu. Erau studenți de la toate facultățile – tineri cinstiți, atrași de credință. Am fost la o adunare a revistei SCARA, unde au participat vreo douăzeci de tineri, eu fiind invitat să le vorbesc. Eram foarte emoționat, stare sufletească ce s-a transmis, cred eu, și participanților.

Nu lasă Dumnezeu neamul acesta; persoana care va reface Mișcarea Legionară trebuie să apară. „Un om și un neam sunt om și neam cât au înțeles din Evanghelie” – spunea Mehedinti.

Este clar că revigorarea României este întoarcerea la Biserica lui Dumnezeu. Acest fenomen a început; cei aleși în neamul acesta se vor întoarce la Dumnezeu și la Biserica Lui și vor trăi dragostea pe care ne-a insuflat-o El și-o avem nu numai față de prieteni, dar și față de dușmani. Bisericile sunt pline de tineri oriunde am fost. Dumnezeu nu va pierde acest neam. Pentru aceștia Se va milostivi. Deci nu reformele economice, ci credința poporului Român va scoate țara din marasmul în care se găsește.

Cuvânt înainte

Autorul acestei cărți, *Din mlastina disperării*, dl. Bordeianu Gh. Dumitru, mi-a cerut să-i scriu prefata lucrării sale.

N-am cutezat să-i îndeplinesc dorinta, dintr-un sentiment de mare umilintă. Cum să-mi asez numele meu în fruntea unei cărți care te cutremură prin grozăvia întâmplărilor pe care le povesteste?

Am trecut și eu prin multe încercări și mulți din camarazii mei de luptă au pățit prin lagăre și închisori, sub regimul comunist, dar drama de la Pitesti întrece orice închipuire. Numai sufletele satanizate, numai mintile pervertite de puterile răului, numai instrumentele iadului puteau imagina și pune în aplicare acest sir de orori. A chinui făptura omenească, până la limita când nu mai avea de ales decât între a pieri în holocaustul suferintelor sau a se asimila concepției acestui proces de nimicire a persoanei umane, alcătuită după chipul și asemănarea lui Dumnezeu, e un fapt de neîngăduit.

Dumitru Bordeianu este unul dintre supraviețuitorii Pitestilor. Ce scrie el nu e ceva auzit din gura altora, ci e propria lui mărturie, din mlastina disperării, cum numeste el însuși această teribilă pătimire. Au mai scris și alți autori lucrări despre Pitesti, dar aproape toate sunt redactate din auzite, din ce au prins din gurile altora. Fără a le tăgădui valoarea, dar până acum n-am tinut în mână o carte care să destăinuiească poporului nostru ce s-a întâmplat realmente la Pitesti. „A nu fabula”, cum se exprimă autorul, ci a striga din carnea și sângele tău chinurile ce le-ai îndurat, e o mărturie fără drept de replică. Bordeianu Dumitru este un mărturisitor al adevărului, a ceea ce s-a întâmplat efectiv și cumplit între zidurile acestei uzine a mortii fizice și morale.

Dumitru Bordeianu mai rectifică și o altă informație, difuzată de anumiți autori sau gazetari, care afirmă că urgia de la Pitesti a fost îndreptată de regimul comunist contra tineretului românesc în general sau contra studentimii române, considerată ca un corp în sine. În realitate, după cum mărturiseste autorul acestor cutremurătoare dezvăluiri, urgia comunistă s-a îndreptat precumpănitor contra tineretului legionar din școli și universități.

Predilectia asasină a diriguitorilor din umbră ai acestui plan a căzut și mai greu spre cohortele *fratilor de cruce* din ultimii ani ai claselor superioare.

Aceste capete demonice si-au fixat ca obiectiv să distrugă pătura de bază, din care se recrutau membrii Legiunii. Odată sleite de viață izvoarele de refacere ale Mișcării, va dispărea însăși Mișcarea. Așa se explică de ce în închisoarea Pitesti s-a aplicat cel mai dur și inuman regim de deteniune din România, din care n-a fost altă ieșire pentru cei întemnitați decât moartea pe rugul chinurilor sau acceptarea de a tortura, după aceleași metode, pe proprii lor frați.

Dumitru Bordeianu nu e dintre acei care ar vrea să-si ridice un pedestal din suferințele altora. El își recunoaste propriile lui slăbiciuni. Și el a căzut în mlastina deznădejdiei, suferind înfrângeri morale. Ce înălțător este exemplul lui! Cum spunea Căpitanul: „Ai gresit, plătești și mergi înainte cu fata curată”.

Să ne închinăm cu evlavie în fata memoriei celor ce au preferat moartea decât degradarea umană, dar să avem cuvenită înțelegere și pentru cei ce au încercat să se salveze, cu pretul cerut de chinuitori, după ce săptămâni și luni în sir au fost supuși celor mai groaznice suplicii.

Horia Sima

10 Decembrie, 1992

Activitatea

În toamna anului 1946, eram la Iasi, student al Facultății de Medicină, când mi-am început activitatea în cadrul Corpului Studentesc Legionar (C.S.L.) al Universității Iesene, avându-l ca șef pe Dumitru Moisiu.

În câteva zile făcusem cunostință cu toți camarazii cu care trebuia să activez.

Nu voi descrie amănunțit în ce a constat activitatea noastră până la data arestării mele. Fiecare legionar cunoaște ce înseamnă activitate legionară – legături, informații, sedinte, disciplină, pregătire, curaj – totul însemnând de fapt lupta, fără nici un compromis, împotriva a tot ce-i rău.

Arestarea

În noaptea zilei de 14 spre 15 mai 1948 au început arestările majorității legionarilor, cunoscuți de poliția lui Antonescu. Am scăpat de această arestare pentru că nu am fost căutat la Iasi, unde nu-mi cunosteau adresa, ci la casa părintească, unde am fost căutat de către poliția din Fălticeni. Iar politistii care voiau să se pună bine și cu noua orânduire socială – comunistii – s-au purtat cu părintii mei în cel mai ordinar mod, bruscându-i, intimidându-i și spunându-i mamei mele că o să mă pupe mort.

După această dată am părăsit Iasiul (eram în sesiunea de examene) și m-am ascuns, temporar, la familia unor prieteni.

Întorcându-mă apoi în Iasi, ca să îmi sustin unele examene la facultate, un coleg de liceu și de clasă, care locuia în aceeași curte cu mine, m-a denunțat la Siguranță.

Astfel că, în dimineața zilei de 12 iunie 1948, am fost arestat de doi comisari (comisarul șef Ciochină, cu care am stat, mai târziu, în închisoare), un comisar ajutor și un sergent de stradă, înarmat cu un pistol-mitralieră. Acești politisti m-au căutat, pe la miezul nopții, la gazda unde locuiam, pe strada Săulescu nr. 18. Aici au intimidat și amenințat cu pistolul pe cei trei frați ai mei, ca să spună unde sunt ascuns. După vreo oră de amenințări cu pistolul, fratele cel mai mic,

Constantin, de numai 11 ani, le-a spus unde mă aflu, crezând că îl împuscă dacă nu spune unde sunt ascuns.

Imediat apoi politistii i-au arestat pe toti trei si au venit cu ei la casa unde eram ascuns. Acolo un politai îi păzea în stradă, cu arma automată, iar doi comisari au intrat în curte, cu pistoalele în mână. Șeful a strigat la geam să nu încerc să fug, pentru că în stradă sunt arestati sub pază cei trei frati. Atunci m-am gândit la mama si m-am predat.

Sunt momente pe care le trăiesti o singură dată în viață. Îmi amintesc si acum cu durere că fratele cel mai mic, Constantin, nu m-a putut privi în ochi.

În fata acestui spectacol, pe care nu-l mai puteam suporta, le-am cerut comisarilor, pentru că m-au găsit pe mine si m-au arestat, să le dea drumul fratilor să se ducă acasă, deoarece ei nu îmi cunosc activitatea. La insistentele mele i-au lăsat să plece acasă pe Mihai si pe Constantin, dar pe Alexandru, cel mai mare dintre frati, l-au retinut cu mine. La perchezitia de la gazdă îi găsiseră niste poezii scrise cu cerneală verde.

De la locul de unde m-au arestat, strada Florilor nr. 2, aproape de Căminul studentesc Râpa Galbenă, până la clădirea Sigurantei, pe strada Copou, nu era departe. Era ziuă si nu m-au legat – vedea lumea – ci mergeam între cei doi comisari (mi s-a spus să nu fac nici o miscare si nici o tentativă de fugă, că voi fi împuscat pe loc). Când am ajuns la Sigurantă, ne-au lăsat liberi în holul clădirii, la intrare. În hol erau multi arestati si soseau încontinuu. Am avut ocazia, în acest timp scurt, să schimb câteva vorbe cu fratele meu, Alexandru. I-am spus să fie tare si, dacă este anchetat si bătut, să reziste, pentru că, în caz contrar, riscă să rămână în închisoare. Am mai adăugat să-i spună mamei să mă ierte, si că s-ar putea să nu mă mai vadă niciodată (lucru care s-a si întâmplat; ea a decedat în anul 1962, după colectivizare).

Între timp, vine un politist, ne ia sireturile de la pantofi si curelele de încins. Fratele meu, mirat, îmi face semn întrebându-mă ce înseamnă asta, la care îi răspund că asta face parte din regulamentul închisorii. Într-un moment de neatenție a politistului mi-am îmbrățisit fratele, l-am sărutat, si apoi ne-am despărțit, pentru 15 ani.

Cu câtă durere si strângere de inimă se despart fratii în astfel

de situatii! Am fost dus apoi într-o cameră la parter, cu gratii la geam, unde, spre surprinderea mea, am întâlnit camarazi cunoscuti: pe inginerul Costică Butan (ofiter în rezervă și invalid de război, seful studentilor legionari de la Politehnica din Iasi) și pe Lates Mircea (șef de unitate la Facultatea de Agronomie din Iasi). Mi-am amintit de acești doi camarazi pentru că, după 15 ani, când am terminat pedeapsa, ne-am întâlnit iar toți trei, în camera ofiterului de gardă de la poarta închisorii Aiud.

Era acolo un miros de urină insuportabil, deoarece arestatii nu erau duși la WC, făcându-și nevoile în câteva cutii goale de conserve.

După masă, pe la orele 4-5, se deschide ușa și un comisar cu o listă în mână strigă câteva nume. Întâi sunt scos eu, cu un alt camarad, pe nume Cojocar. Suntem legați unul de altul de mână cu o sfoară (câtuse nu aveau pentru atâția arestați, erau peste 500, băieți și fete) și duși în spatele clădirii. Acolo ne aștepta un jeep în care mai erau patru fete (studente), tot legate de mână.

Unul dintre politisti ne avertiză să nu încercăm nici o mișcare, că vom fi împușcați. Pe mine și pe camaradul meu, Cojocar, nu ne-au impresionat politistii cu pistoalele lor. Eram sătui de pistoale, de pe front; în schimb, cele patru fete erau înfricosate.

Galata

După o jumătate de oră ajungem la Galata, o fostă mănăstire de călugări, transformată în închisoare și situată pe o colină în vestul Iasilor. Aici au fost introduse și fetele care erau cu noi, într-o cameră mai mare, ale cărei geamuri aveau gratii. După vreo jumătate de oră, au fost aduse în această cameră încă șase fete, de la Siguranță. În acest timp, eu și camaradul meu, încercam să le linistim.

După puțină vreme se deschide ușa și intră în cameră o arătare care numai a om nu semăna.

Relatez acest fapt, ca să se cunoască și să se înțeleagă de ce elemente umane s-a servit regimul comunist ca să-i tortureze pe cei din închisori.

Cum a intrat în cameră acest monstru, a început să debiteze ceea ce învățase sau auzise de la partid: „Voi sunteți criminalii care

ati ucis clasa muncitoare, ati exploatat-o, ati tinut-o în întuneric si ati tratat-o ca pe robii si slugile voastre, dar să vă băgati în cap, că această clasă muncitoare o să vă zdrobească la timp, că v-ati găsit nasul cu noi”, afirmatii pe care, de altfel, le-am auzit tot timpul din gura paznicilor închisorilor prin care am trecut.

După ce termină, monstrul le spune fetelor să se întoarcă cu fata la perete, pe mine si pe camaradul meu dezbrăcându-ne la pielea goală si făcându-ne o perchezitie, de la batistă, până la cele două orificii ale tubului digestiv, ca nu cumva să fi ascuns acolo armament, cu care să distrugem clasa muncitoare.

După terminarea acestei operatii si după ce ne-am îmbrăcat, ne-a spus să ne întoarcem noi cu fata la perete, invitându-le pe fete să se dezbrace complet, cum ne dezbrăcasem si noi. Când au auzit asa ceva, fetele au ripostat energic iar una din ele, mai sportivă, s-a repezit asupra monstrului si l-a izbit de perete cu atâta putere, încât l-a lăsat năuc.

În urma celor întâmplute, paznicul a scos pistolul si le-a amenintat că, dacă nu se dezbracă, va face uz de armă, pentru că el reprezintă clasa muncitoare.

În această situatie, eu si camaradul meu am intervenit, spunându-i să-si pună arma la loc, iar fetelor să bată în usă si geamuri. Monstrul, cu arma în mână, insista însă ca fetele să se dezbrace pentru perchezitie. El reprezenta clasa muncitoare si lui totul îi era permis.

La auzul bătăilor în usă si în geamuri, precum si la strigătele fetelor, o functionară de la administratia închisorii, intrând în cameră, a rămas îngrozită de ceea ce a văzut.

Era o functionară din lumea veche si nu apucase să fie educată în spiritul „clasei muncitoare”. Aflând ceea ce se întâmplase, l-a admonestat pe paznic si la invitat să iasă afară. Pentru că acesta refuza, invocând mereu că el este trimisul clasei muncitoare, functionara s-a dus să-l denunte la directorul închisorii.

După puțin timp vine directorul si, cu voce blândă, îi spune paznicului că un bărbat nu poate să facă perchezitie fetelor, ci numai o femeie, pentru că asa prevede regulamentul închisorii, si că el, în consecință, trebuie să părăsească camera.

Directorul era, de asemenea, surprins să constate că în cameră au fost introdusi bărbați cu fetele, dând dispozitie să fim separati.

Până seara, închisoarea s-a umplut cu noi arestati.

În ziua aceea nu ni s-a dat nimic de mâncare. Târziu, am fost repartizati câte șase pe celulă, fără ținete pentru necesități și cu scânduri goale în loc de asternut. În mod normal, n-am fi putut încăpea toți în celulă, celulele fiind foste chilii pentru o singură persoană, cu ușa deschizându-se în curte. Și totuși, în această celulă am stat vreo zece zile.

Din cât am stat acolo, nu am putut uita trei fapte importante:

– în tot timpul petrecut acolo, mi s-a dat o singură masă pe zi, la prânz: o bucatică de pâine (vreo 200 de grame) și o zeamă, care nu știai ce este.

– la Galata, ni s-a luat fiecărui arestat câte o mică autobiografie, fără a fi forțati să spunem de ce am fost arestati. De aceea, nici un arestat nu a declarat că este legionar.

– la sfârșitul celor zece zile, am fost scoși din celule, noaptea târziu, pe o vreme ploioasă, vreo douăzeci de arestati, sub o severă pază militară și duși într-un cimitir. Fiind întuneric beznă, cei care ne escortau aveau felinare în mâini. Printre acestia, în afară de militari, erau și câțiva civili. Ajunși în cimitir, ne-au fost arătate mai multe gropi, proaspăt săpate, asemănătoare gropilor comune. În fața acestei macabre privelști, mulți dintre noi erau convinși că în acea noapte vom fi executați.

Mărturisesc că dacă as fi intuit ce mă aștepta mai târziu, as fi preferat atunci moartea. După anii petrecuți în închisoare și după cele întâmplate la Pitești și Gherla și mai târziu, am ajuns la convingerea că eroismul de moment este preferabil celui de durată, care macină, degradează, schimbă și distruge ființa umană.

Cum stăteam în fața gropilor, unul dintre civili se desprinde de ceilalți și ne apostrofează cu cuvintele: „Voi, bandiților, sunteți cei mai mari dușmani ai clasei muncitoare, ai proletariatului; de aceea v-am arestat, și veți fi aruncați în aceste gropi, și nici unul dintre voi nu va scăpa cu viață. Nu vă executăm în această noapte, pentru că nu avem săpate suficiente gropi, ca să încăpeți în ele toți cei arestati acum. Dar să știți că cei arestati la 15 mai au fost executați și înmormântați în acest cimitir. După ce vom săpa suficiente gropi, atunci vă executăm și pe voi. Acum ne întoarcem la închisoare”.

Ce ni s-a întâmplat nouă, celor din grupa de 20, câți eram, li s-a întâmplat și celorlalți în câteva nopți și tuturor celorlalți arestati din

închisoarea Galata, în afară de fete. Intimidarea însă, multi dintre noi au luat-o în serios, pentru că de la comunisti te puteai astepta la orice, în orice moment. Mai fusese un precedent: ofiterii polonezi împuscati în ceafă, la Katyn. Mai eram apoi convinsi și de faptul că bolșevicii n-aveau decât morala imoralității, și că ne găseam la un pas de Prut. Am trăit acele clipe cu atâta intensitate, că odată trecute n-am mai știut dacă a fost vis sau realitate.

Ajunși apoi în închisoare, în celule am putut reflecta mai bine asupra situației. Unii dintre noi erau convinsi că ne vor împusca sau că, în cel mai fericit caz, vom fi transportați în Siberia. Alții aveau convingerea că, dacă nu ne-au împuscat în acea noapte, însemna că nu fusese decât un act de intimidare.

După terminarea celor zece zile, cât am stat la această închisoare, am fost scoși din celulă, legați de mâini cu o funie, câte doi, și duși în afara închisorii, la un camion militar acoperit cu prelată. Eram în jur de 30. În camion am fost culcați pe burtă, înghesuiți unul într-altul, cu capul pe podea și înconjurați de soldați înarmați. Un civil ne-a avertizat că, dacă ridicăm capul, vom fi împuscati fără somatie.

O! Cât de lung mi s-a părut acel drum! Era drumul nesigurantei totale. Ne gândeam că vom fi duși ori la cimitir, să fim împuscați, ori la tren, să fim deportați în Siberia. Majoritatea dintre noi, după ce ne-am văzut în tren, am fost convinsi că destinația noastră era Siberia.

Am fost deci transportați și înghesuiți în câteva vagoane-dubă. Spre surprinderea noastră, am constatat acolo că vagoanele-dubă erau românești, deși la gara Nicolina din Iași, unde am fost duși, erau și linii largi, pentru trenuri rusești. Ne întrebam unde suntem duși. Credeam că ne duc cu tren românesc, până la Vadul Siretului, la frontiera cu Rusia, în regiunea Bucovinei, ca să mascheze oarecum drumul. Ce clipe, ce emoții, ce stări sufletești, în fața necunoscutului!

După ce vagoanele-dubă au fost umplute, trenul a plecat. Spre surprinderea noastră însă, nu am recunoscut direcția în care mergeam, din cauza întunericului și a obloanelor de la ferestrele vagonului.

După câteva ore de mers am putut constata totuși prin oblonul de la geam că eram la Pascani, o gară pe care o cunoșteam foarte bine. Le-am spus atunci camarazilor că eram în gara Pascani;

bănuiam că nu ne vor mai duce în Siberia, deoarece ar fi putut să o facă pe la Ungheni, mai aproape de Prut, decât prin Cernăuți, ci că ne vor duce la închisoarea din Suceava, pe care o cunosteam, o închisoare mai mare decât cea de la Iasi.

Într-adevăr, în câteva ore am ajuns în gara Burdujeni din Suceava, unde ne asteptau masini-dube, cu paznici și soldați înarmați. Paza de la gară la închisoare a fost mai puțin represivă decât la Iasi.

După câteva ore am fost încarcerati în vestita închisoare „mormântul fără cruce”, cum o botezaseră deținuții de drept comun din Suceava. Închisoarea era a doua ca mărime, după Aiud, fiind zidită tot de austrieci. (Aici a fost întemnitat și s-a îmbolnăvit de tuberculoză Ciprian Porumbescu.)

Închisoarea era în formă de pătrat, cu subsol, parter și două etaje, cu curte interioară, iar la exterior cu un gard de scânduri înalt de patru metri, și la fiecare cincizeci de metri avea un prepeleac, cu un soldat cu armă automată.

SUCEAVA

Celula 59/ subsol

În jurul datei de 25 iunie 1948, iată-ne depusi în vestita închisoare Suceava și încarcerati în celula 59 de la subsol, pe latura de nord. Această celulă este legată de întâmplări pe care nu le voi uita niciodată. Aici am stat până la 15 ianuarie 1949. Tot în această celulă am simțit pentru prima dată apăsarea spațiului, pierderea libertății și durerea ruperii legăturii cu cei dragi. Aici am simțit din plin apăsarea închisorii și hăul ce se deschidea în fața noastră.

Aici am suportat bătăile și chinurile anchetei, care a durat până în luna decembrie 1948.

În această celulă am stat cu N. Cojocaru, cu care mai stătusem și la Galata, cu diaconul profesor Gheorghe Eftimie și cu doi muncitori.

După câteva zile, am aflat unele informații despre cei arestați de la detenții de drept comun care făceau de planton pe coridor și de la cei care împărțeau masa. Printre aceștia erau și oameni cumsecade. Așa am aflat că toți cei arestați începând cu 15 mai 1948 și până la data când am venit noi, cei arestați în iunie, au fost încarcerati în această închisoare și că începând cu județul Vaslui și Bacău, din toate județele, până la frontiera de nord a Moldovei și Bucovinei, toți arestatii, bărbați și femei, se găseau în această închisoare. Ancheta și judecata, pentru această regiune a țării, nu s-a putut face la Iași, deoarece orașul nu dispunea de o închisoare cu capacitate mare; de aceea s-a ales Suceava, care dispunea de un mare număr de celule și camere, unde puteau fi încarcerati câteva mii de arestați. Arestatii din sudul Moldovei, de la Vaslui și Bacău, până la Milcov și Dunăre, au fost depusi la închisoarea din Galati.

Tot de la detenții de drept comun am aflat că ei sunt prelucrați și amenințați să păstreze cel mai perfect secret.

Ancheta

Pe secția de anchetă de la parter erau cam 30 de celule. Unele erau transformate în birouri pentru comisarii-sefi, aduși din județele

mai sus mentionate, fiecare cu bătașii lor, care de care mai cinic, aleși dintre toate lepădăturile societății.

Acești comisari-sefi coordonau anchetele și triau declarațiile luate de la arestați. Toti însă aveau un trecut în Siguranța Statului, legat de Mișcarea Legionară: făceau parte din fosta poliție burgheză din timpul dictaturii lui Carol al II-lea și Antonescu, iar regimul comunist se servea de ei, ca de niște unelte docile, pentru că încă nu luase ființă monstruoasă Securitate și regimul nu avea experți în materie de anchetă. Erau canalii, fără nici un pic de conștiință morală și frică de Dumnezeu, care serviseră sub mai multe regimuri, neavând nimic comun cu neamul nostru. Se pusese cu totul în slujba unui dusman care, după ce s-a servit de ei cum a vrut, i-a arestat și i-a întemnitat la Făgăraș, unde nu arareori s-au mâncat unul pe altul. Așa le-a plătit stăpânul pe care-l serviseră cu atâta abnegatie. Pe cei de la Iași i-am cunoscut personal.

Legionarii de la Facultatea de Medicină din Iași erau anchetați de un comisar-sef în etate, cu experiență în anchete, al cărui nume îmi scapă. Nu am avut de-a face cu el decât în câteva situații; ultima dată, când am dat declarația finală semnată în fața lui.

În schimb nu i-am putut uita pe cei doi bătași angajați tocmai atunci în poliție, pe Behan și Danielevici. Erau de o ferocitate de nedescris.

Am aflat de asemenea că anchetele se făceau numai noaptea, de cum se însera până dimineata¹, și că bătăile și schingiuirile la care erau supuși cei anchetați erau atât de mari, că unii din ei erau duși pe targă la celulele lor.

Din primele seri, de la celula unde eram, aproape de secția de anchetă, auzeam clar vaiete și multă forfotă de pași.

Atmosfera din celulă, din cauza lui Popa Alexandru, era

---

¹ «Oricine face rele urăște Lumina și nu vine la Lumină, pentru că faptele lui să nu se vădească» (Ioan 3, 20). «Lupta noastră [...] este împotriva stăpânilor întunericului acestui veac, împotriva duhurilor răutății» (Efeseni 6, 12). „Întreg veacul acesta este noapte, este întuneric” (Sfântul Ioan Gură de Aur, *Tâlcuire la Iov*).

Lucifer, cel ce urăște lumina, și slugile sale, lucrează cele ale lor îndeosebi noaptea. În Vietile Sfinților, marii cuvioși, nevoitori în pustie ori în cetăți, erau chinuți în fiecare noapte prin venirea duhurilor răutății, care de multe ori îi băteau și îi torturau până aproape de moarte, iar în zori dispăreau (n. ed.).

imposibilă.

Popa Alexandru (Țanu)

Acest individ era din Soroca (Basarabia) și fusese coleg de clasă cu Alexandru (Șura) Bogdanovici la liceul de acolo. Popa afirma că fuseseră buni prieteni.

A fost arestat în aceeași zi cu mine în Iași, unde era student în anul III la Facultatea de Agronomie. Din primul moment când ne-am întâlnit în celulă am ajuns în conflict cu el. Ca om, era de un orgoliu și de un sadism feroce. Cei doi muncitori cu care eram în celulă, legionari încercați, cu credință în Dumnezeu și cu mult bun simț, ne-au spus, când Popa lipsea, că acesta nu numai că nu era legionar, dar nici măcar om nu era, ci dracul în persoană.

În celulă era tăcut, foarte atent la ce discutau alții; când intervenea, avea o plăcere deosebită să discute în contradictoriu. Nu s-a pronunțat niciodată clar, dacă crede sau nu în Dumnezeu. În discuțiile cu diaconul Eftimie despre credință, susținea întotdeauna contrariul. Era, după părerea tuturor, un ateu convins. Ancheta lui a durat câteva zile, și se vedea după fata lui că nu luase nici măcar o palmă. Nimeni nu i-a pus vreo întrebare și nici el n-a spus nimic.

Iată câteva observații, în legătură cu acest individ, care m-au determinat să cred că era un tip suspect:

- s-a atasat de Legiune datorită marii personalități a lui Bogdanovici;
- la anchetă n-a fost bătut;
- atitudinea lui din celulă, față de camarazi și Legiune, de un mutism desăvârșit, îți dădea imediat de gândit;
- a luat o condamnare mică, corecțională, de 7 ani;
- când a început reeducarea la Suceava, a fost printre protagoniști, alături de Bogdanovici;
- la Pitesti n-a luat nici o palmă, dimpotrivă, a fost, alături de Țurcanu, autorul fizic al morții lui Bogdanovici;
- a plecat de la Pitesti la Gherla în iarna lui 1950, unde a devenit seful demascării. Acolo s-au comis fapte care au depășit Pitestiul;
- când am venit toți studenții cu condamnări mari de la Pitesti

la Gherla, el își disputa cu Țurcanu sefia demascărilor;

– a fost dus de la Gherla la Jilava odată cu Țurcanu;

– a făcut parte din lotul lui Țurcanu, dar nu a fost executat. Tot el a fost acela care a dat declarație că reeducarea de la Pitesti și Gherla a fost făcută din ordinul pe care l-a dat Horia Sima legionarilor, prin Vică Negulescu;

– a fost martorul acușării în procesul lui Vică Negulescu, unde a susținut cele de mai sus. (La acest proces marele merit l-a avut Gheorghe Calciu, care a cerut în instanță să vină generalul Nicolski, șeful Securității, cu care Calciu stătuse de vorbă la Pitesti, și care, bineînțeles, n-a venit). După acest proces, Popa Țanu a fost adus la Aiud și eliberat înainte de decretul din august 1964.

La plecarea mea din țară, în 1989, se găsea la Sibiu, făcea pe contabilul și era mare informator.

*

În primele zece zile nu a fost nimeni chemat la anchetă. De aceea am avut timp suficient să mă gândesc, să-mi fac toate socotelile, ce declar și ce nu declar și în ce condiții. Aveam convingerea că șeful meu direct, Moisiu, și cei cu care activasem, erau ferm hotărâți să nu spună nimic. Fiecare a rezistat până când a ajuns la limita puterilor fizice și sufletești. Unul a cedat când i s-a prezentat în fața ochilor un altul desfigurat în bătaie, plin de sânge și cu răni pe tot corpul, fiind amenințat că așa va păți și el dacă nu spune tot ce știe. În fața acestei situații, cei cu punctul de rezistență joasă au cedat. Altul a cedat după prima bătaie, altul după o lună de bătaie, alții după două, trei, patru... luni, declarând până la urmă doar atâta cât să poată fi judecați și condamnați.

Redau două cazuri: al lui Șoltuz Laurentiu și al Oltei Manoliu (ambii studenți la Facultatea de Medicină din Iași și originari din județul Botosani) care n-au spus nimic la anchetă și au fost totuși judecați și condamnați – Șoltuz, la 20 de ani muncă silnică, iar Manoliu la 15 ani muncă silnică – numai pe ceea ce au declarat alții despre ei. Manoliu a ieșit teafără, după cei 15 ani de închisoare, iar Șoltuz după 16 ani.

Regimul comunist, fiind în curs de consolidare și neavând cadre pregătite pentru a ancheta, s-a folosit de foștii anchetatori – cum am afirmat mai sus – ca să îmbrace în forme juridice cele

declarate de noi, în vederea condamnării. Misiunea lor era să bată, să bată și iar să bată, până ce te făceau una cu pământul. Pe ei nu-i interesa cantitatea și calitatea celor declarate; aceasta o făceau comisarii-sefi, coordonatori ai anchetelor. Acestia erau uneltele regimului.

Deși bătăile și torturile în aceste anchete au fost strigătoare la cer, nu s-a declarat nici zece la sută din ceea ce se stia, fapt confirmat în urma demascărilor de la Pitesti și Gherla.

Majoritatea dintre noi am sesizat acest lucru, permitând acelor ce nu fuseseră arestați să se ascundă. Când au apărut supliciile de la Pitesti și Gherla, cei supuși acestui tratament au declarat nu numai ce stiau, ci chiar și ceea ce gândiseră, văzuseră sau auziseră întâmplător.

Scopul regimului era ca toți cei arestați să fie judecați și condamnați la ani grei de închisoare, pentru ca la timpul planificat, avându-i în mână, să-i constrângă să declare și mai mult, prin acțiunea de „demascare” de la Pitesti și Gherla.

Țin să precizez că nici un legionar și nici o unitate legionară n-au fost arestați în urma unor probe care să justifice darea în judecată. Arestările legionarilor din toată țara au fost făcute numai datorită informațiilor furnizate de Siguranta Statului din timpul celor două dictaturi, a lui Carol al II-lea și a lui Antonescu. Prin urmare, este incontestabil că toți legionarii arestați de regimul comunist, începând cu 15 mai 1948, erau cei cunoscuți de vechea poliție, datorită informațiilor anterioare. Criteriul era simplu: trebuia arestat oricine a fost legionar, fie că activa sau nu activa, pentru a fi pus sub cheie până vor începe torturile, care vor procura suficiente dovezi pentru exterminarea programată.

Sub dictatura lui Antonescu, Siguranta Statului constituise așa-zisele caziere politice ale tuturor legionarilor din timpul Statului National Legionar, pentru eventualitatea, bine gândită, a utilizării lor. Majoritatea dintre ei au format batalioanele morții de la Sărata (localitate situată în sudul Basarabiei).

Acolo, ofițerii activi și de rezervă, cât și gradele inferioare, au fost toți reduși la rangul de simpli soldați și trimisi pe front cu indicativul: „reabilitare post mortem”. Aceste batalioane au făcut minuni de vitejie împotriva bolșevicilor.

Comandantii de unități erau avertizați ca toți acești legionari, purtând indicativul menționat, să fie trimisi în linia întâi sau în

misiuni periculoase, unde moartea era sigură. Deci Antonescu, alt călău al tineretului legionar, cunoscându-i acestuia puterea de sacrificiu, era convins că în felul ăsta va scăpa de ei.

Siguranta Statului a înregistrat și numele fratilor de cruce, elevi de liceu, cunoscuti din timpul guvernării legionare de unii din directorii, profesorii și chiar colegii lor, care i-au denuntat fără scrupule. (În timpul războiului, Frățiile de cruce și centrele studentesti au continuat să activeze în ilegalitate.)

Acelasi procedeu l-au folosit și cu studentii universităților care nu erau legionari, precum și cu cei din aparatul de stat, din Cetățuile de fete și din Corpul muncitoresc și cel al Răzletilor.

Astfel că în 1945, când comunistii au acaparat puterea, aveau o oglindă fidelă a tuturor legionarilor din țară.

Și s-a mai petrecut un fapt odios din punct de vedere moral: toti ticăloșii puși în slujba regimului comunist trebuiau să-i denunte pe legionarii pe care-i cunosteau, precum și pe simpatizantii acestora, indiferent unde s-ar fi aflat. Detin aceste informații sigure de la fostii ofițeri de poliție din cadrul Sigurantei, oameni care mai aveau în ei un pic de conștiință națională, și de la fostii jandarmi, printre care și fratele meu Vasile.

*

Închisorile din România în anul 1948 se catalogau în: închisori mari, mijlocii și mici. În ordinea capacității, cât și a renumelui lor de închisori mari, citez: Aiud, Suceava, Gherla, Pitesti, Jilava și Galati.

Închisori de categorie mijlocie: Râmnicu Sărat, Târgsor (oras situat la vest de Ploiesti, pentru elevi), Mislea (pentru femei), Mărgineni (cu atelierele de tâmplărie pentru export), Făgăras (închisoare destinată fostilor politisti), Dej, etc...

Închisori mici se găseau în fiecare capitală de judet. Închisori cu regim special se găseau la subsolul Ministerului de Interne și pe strada Uranus din Bucuresti.

Închisori-spital, pentru detinutii bolnavi de tuberculoză: la Târgu Ocna, în Moldova, și la Văcăresti – pentru celelalte boli.

Închisorile erau împărțite pe sectii, unde erau atât celule, cât și camere, numite – în termeni de închisoare – „la comun”. Celulele erau de diferite mărimi; de regulă aveau 3-4 metri lungime și 1,5 metri lățime. Pe jos, unele aveau beton, altele scânduri de brad.

Camerele aveau dimensiuni de 4-8-10 metri lățime și 10-15-20 metri lungime.

Fiecare închisoare era prevăzută cu celule de pedeapsă – „celule negre” – numite astfel pentru că nu aveau nici aerisire, nici geamuri și nici lumină; deci, întuneric total.

Toate închisorile dispuneau, la beci, de boxe, de celule de pedeapsă, mult mai greu de suportat și cu condiții mult mai inumane decât celulele negre. Fiecare nivel al închisorii avea patru celule negre.

Au existat un timp, la începutul arestărilor, așa-zisele celule albe (de unde expresia „te bag la alba”). Am aflat ce erau astfel de celule la Aiud, în anul 1954. Li se spunea „celule albe” pentru că ferestrele nu aveau sticlă; erau lipsite de mobilier. Cel hărăzit să fie detinut aici era dezbrăcat la cămasă și izmene, tot timpul sezonului rece.

Voi descrie topografia fiecărei închisori pe unde am trecut.

Și pentru că mă găseam la închisoarea din Suceava, o voi prezenta, pe scurt, pe aceasta, clasată în categoria închisorilor mari, atât ca dimensiune, cât și ca faimă.

O caracteristică a celulelor și a camerelor, de la subsol la etajul doi, era că aveau dusumele de scânduri. Închisoarea a fost construită de austrieci, cât timp stăpâniseră Bucovina, de la 1775 la 1918, și aici erau închisi românii care-și cereau dreptul la libertate. Întreg subsolul era prevăzut numai cu celule. Începând cu parterul și terminând cu etajul doi, de o parte a coridorului erau celule, iar de cealaltă parte camere, variind între 5/10 metri și 10/10 metri.

Mobilierul celulei sau camerei era foarte sumar: un prici cu o rogojină în loc de saltea, tineta pentru necesități fiziologice, și ulciorul cu apă de băut.

Ferestrele celulelor aveau dimensiuni în jur de 40/40 cm., iar ale camerelor mari 1,5/1 m. Toate geamurile erau prevăzute cu drugi groși de fier. În afară de cele enumerate mai sus, nu exista nimic, nici măcar cuier pentru a agăța o haină.

Obiectele de mobilier care au constituit tot timpul detenției o problemă, aducând mari neajunsuri celor condamnați, au fost tinetele sau ulcioarele pentru apa de băut, precum și tinetele destinate necesităților fiziologice (urină și fecale). Aceste tinete erau confecționate din scânduri (doage de brad și cercuri de fier), cu

capacități și înălțimi diferite, în funcție de spațiul pe care-l serveau, dacă acesta era celulă sau cameră.

Îmi îngădui o paranteză, pentru a pune o întrebare unui interlocutor venit din lumea occidentală, de pildă: ce ar spune el, când ar auzi că cei condamnați au executat, să zicem 16 ani, sub regim comunist, la care se adaugă încă 7 ani din timpul dictaturii lui Carol al II-lea și a lui Antonescu, stând în tot acest timp într-un climat viciat de mirosul de urină și fecale? Poate unora nu le-ar veni să creadă, și atunci, foștii deținuți politici, împreună cu mine, i-am invitat să vină să vadă că și azi, în România, aceste obiecte de tortură morală și fizică se găsesc încă în celulele și camerele închisorilor. Să vadă în ce fel de condiții de civilizație și-au trăit mii de ființe umane un sfert din viață.

Aici în Australia, unde am emigrat, am vizitat din curiozitate, de curând, o închisoare din Melbourne, Victoria: era mai degrabă o pensiune, în comparație cu ceea ce am trăit eu și atâta tineret român, timp de 16 ani, în închisorile comuniste.

În timp ce ne făceam necesitățile fiziologice aerul din celulă devenea insuportabil. Tinetele erau desertate apoi de două ori pe zi, dimineața și seara, la closetele de la capătul etajului. Această operație se efectua cu rândul, în așa fel încât cei din celule nu se puteau vedea sau cunoaște între ei.

Au fost cazuri la Jilava – și asta o știu toți cei care au trecut pe acolo – când, într-o cameră cu o capacitate normală de 40 de deținuți, erau înghesuite 300 de persoane. La camerele din „reduit”, unde tinetele nu mai ajungeau, necesitățile se făceau pe jos. Aerul din cameră era nu numai insuportabil, dar și insuficient. Pentru a evita asfixia, se stătea cu schimbul în pragul ușii, unde se strecura puțin aer de afară.

În aceste camere au murit majoritatea celor în vârstă și bolnavii. Când am stat la Jilava, în 1956, această situație însă nu mai exista.

Mă întreb, cum a fost posibil așa ceva? Și totuși a fost posibil, dovadă mărturisirile miilor de deținuți².

---

² Pentru că nu i s-a îngăduit să se atingă direct de suflet, stăpânitorul

Usa celulelor sau a camerelor era construită din lemn masiv, de obicei esență tare de stejar, ferecată cu fier gros pentru a-i întări rezistența. O broască mare se încuia cu cheia, iar deasupra ei un zăvor gros era tras pe dinafară, asigurând astfel cea mai perfectă siguranță. La mijlocul usii, la o înălțime de un metru, se prevăzuse o vizetă de 25/15 cm., prelungită spre interior cu o policioară, cât încăpea o gamelă de tip militar. La partea exterioară a usii, un zăvor puternic asigura vizetei același grad de siguranță ca și la ușă. Deasupra, la înălțimea unui stat de om, usa era prevăzută cu un mecanism prin care se putea vedea în celulă. Căpăcelul vizetei acesteia putea fi miscat la stânga sau la dreapta, pentru ca gardianul să se uite înăuntru, în timp ce din celulă nu se putea privi afară.

În toate închisorile comuniste din România, nu era același lucru să fii la subsol, la parter sau la etaj, la răsărit, la sud, la nord sau la apus. Iarna, cei ce se aflau la nord și est sufereau de frig, din cauza vântului, mai mult decât cei ce se aflau pe partea de sud și de vest.

Celulele de pedeapsă de la subsol erau mult mai greu de suportat decât cele de pe etaje. Una era să stai la Zarcă, și alta era să stai la a doua clădire, la Gherla și Aiud, unde erau numai camere, iar regimul era mai blând. Tot aici erau cazați și deținuții de drept comun, care făceau diferite munci în incinta închisorii (plantoane,

întunericului a născocit felurite munci pentru fiecare simț în parte: sfârâmarea mădurelor, frigul tartarului și fierbinteala gheenei (care chinuie simțul pipăitului), întunericul pipăibil (care stinge lumina ochilor), răcnete și vaiete neomenesti (ce sfâșie auzul), duhoare de nesuferit (care spurcă mirosul) și, în fine, pângărirea gustului cu mâncări drăcești, de la gunoaie și resturi până la dejectii omenesti.

Cum vom vedea de-a lungul întregii cărți, puscăriile Antihristului sunt niste bune preînchipuiri ale iadului, după al cărui plan arhitectul răului vrea să schimbe întreaga lume, spre pieirea întregului neam omenesc. Ceea ce povesteste Dumitru Bordeianu are ca model chinurile vesnice; puscăriile subpământene ale lumii moderne se apropie de descrierile sfinților:

„Atunci îl iau pe om arapii (dracii) și bătându-l fără milă îl pogoară în pământ. Și îl aruncă pe dânsul legat cu legături nedelegate în pământ întunecat și înnegurat, în părțile cele mai de jos, într-o celulă dedesubt, în legături, în temnitele iadului, după cum zice Fericitul Iov: «Mă voi duce în pământ întunecat și înnegurat, în pământul vesnicului întuneric, unde nu este lumină, nici viața oamenilor muritori, ci chinuire și scârbă vesnică, întristare nesfârșită și plângere neîncetată, scrâsnirea dinților netăcută și suspinuri neadormite». Acolo totdeauna se aude: Vai!, acolo strigă: Vai mie!, și nu este cel ce le ajută. Acolo strigă și nimeni nu este care să izbăvească» (Sfântul Chiril al Alexandriei, *Cuvânt pentru iesirea sufletului*) (n. ed.).

bucătari, frizeri, băiesi, cizmari, croitori etc.)

O problemă care a costat multe vieti a fost fumatul. Pentru un „chistoc” – în limbaj de fumători – aruncat intenționat de un paznic și ridicat de un detinut, s-a ajuns deseori la represalii fatale.

Regulamentul prevedea că detinutul, când era scos la plimbare în tarcuri special amenajate, trebuia să meargă cu mâinile la spate și privirea în pământ. Orice abatere de la această disciplină era aspru sancționată cu arest sever de unde, dacă era iarnă, rar se mai ieșea. Numai bietii fumători știu cât au suferit din cauza acestei patimi. Pentru ei, închisoarea a fost mult mai grea decât pentru nefumători³.

O altă încercare ce a măcinat din temelii viața detinutilor a fost foamea; foame redată cu autenticitate în poeziile lui Radu Gyr și Nichifor Crainic; foame cronică, insuportabilă, care a umilit, a degradat și a pus în situații de compătimit pe mulți dintre detinutii incapabili să suporte ceva ce depășea limitele răbdării. Cum era posibil ca, timp de 16 ani, să te roadă acest vierme neadormit, să nu te sature niciodată și nici măcar să-ti potolesti, cât de cât, foamea? Câtă voință, câtă răbdare, câtă înfrânare, le-a trebuit acestor detinuti, ca să supraviețuiască? Doamne! N-a fost o lună-două, un an-doi, ci 16 ani!

Ca fost student la medicină, cunoscând fiziologia și biochimia normală a omului, m-am întrebat întotdeauna care este limita de rezistentă a omului la foame. Și mărturisesc că n-am găsit răspunsul.

As pune întrebarea și specialistilor: este oare posibil ca timp de 16 ani, în interval de 24 de ore, masa să nu varieze decât între 600 și 900 de calorii (în ultimii doi ani ajunsese în jur de 1000 de calorii), iar în condițiile de pedeapsă, în jur de câteva sute? Cât privește valoarea nutritivă – hrana fiind alcătuită numai din deseuri, ce nu se vindeau la aprovizările socialiste – comunistii au găsit de cuviință ca ea să fie cum a fost...

Mâncarea era constituită din arpacas, orz decorticat, rar fasole, varză, dovleci, gulii, cartofi, care nu se vindeau, și napi porcești. Iar

---

³ De unde se vede limpede că nu există patimi neînsemnate. Orice patimă e pierzătoare de suflet, pentru că robeste conștiința, desființează libertatea omului și îl împinge la fapte necugetate. A muri pentru un chistoc de țigară e nu numai o prostie, ci un păcat de neiertat. Acolo unde nu poate birui prin mari încercări și chinuri, satana învinge prin „micile” noastre patimi (n. ed.).

carnea – resturi nevandabile: copite, bojoci, buze, pielite si capete de animale care, în țările capitaliste nu s-ar fi dat nici măcar câinilor. Și toate acestea erau în bună parte alterate.

Îmi aduc aminte de un fapt pe care nu-l voi uita toată viața mea. Eram în curtea închisorii la Gherla, nu departe de bucătărie, când am văzut cum deținuții de drept comun scoteau din beciul secției a II-a capete de bovine intrate în putrefacție. Cu un băț lung introdus prin teste, ca să fie tinute la distanță, – atât era de insuportabil mirosul – cărășii fugeau cât îi tineau picioarele până la bucătărie. Aici le azvârleau într-un butoi cu apă, unde erau spălate și puse în cazane, pentru hrana deținuților politici. Cei de drept comun aveau un alt meniu.

Din cauza acestor deseuri mulți deținuți s-au îmbolnăvit de ficat, de rinichi și de stomac, în special cei în vârstă și cei care în libertate avuseseră un regim alimentar mai deosebit.

Ce elemente nutritive puteau conține aceste alimente? Și totuși deținuții politici au trăit cu așa ceva.

Îmi mai vine în minte acum și un alt caz, în care foamea a reușit să-l degradeze pe om până la starea de animal. Un fost mosier de origine greacă, pe nume Pană, în vârstă de 75 de ani și peste 1,80 m înălțime, care în libertate avusese o burtă mare, ajunsese acolo, din cauza slăbirii, să-și formeze pe pânțe patru sorturi de piele.

L-am văzut la baie, dezbrăcat; arăta hidos. O dată, fiind scos cu alți deținuți în vârstă la bucătărie, să curețe de bălegar burți de vacă alterate, a luat o fâșie și a ascuns-o sub un sort al burții lui, ca să o ducă și să o mănânce în cameră. A fost văzut de un alt deținut, care din invidie l-a „turnat” la militianul de pază și la control și s-a descoperit alimentul cu pricina. Când s-a rugat bietul om de militian să-l lase să o mănânce, așa alterată cum era, cu bălegar cu tot. Militianul însă l-a bătut peste cap cu bucata de burtă până l-a umplut de sânge.

La Suceava, ancheta nu se făcea ziua, ca să nu se audă de afară vaietele de durere. Se făcea numai noaptea, de cum se însera și până la ziuă. În cinci luni, cât am fost anchetat, cei doi călăi care m-au torturat miroseau mereu a băătură⁴.

---

⁴ Călăii trebuiau drogați; alcoolul adoarme conștiința, înăbușă mila și îi dă celui beat puteri drăcești (n. ed.).

Instrumentele de tortură erau: vâna de bou, cravasa, biciul și ciomagul.

Iată preparativele pentru administrarea bătăii celui ales. Acesta era așezat pe un fel de scrânciob, format din două scânduri; i se legau cu o sfoară mâinile și picioarele, i se introducea pe sub genunchi un ciomag și astfel, imobilizat burduf, era așezat pe două scaune; ciomagul sprijinit pe ele, forma axul de învârtire. Astfel că, pe rând, o dată tălpile, o dată fesele ajungeau sus, în poziția de lovire. Detinutul nu putea face nici o mișcare, iar călăul putea să-l bată în orice poziție, fără să întâmpine vreo rezistență. Cei doi bătași se aruncau asupra victimei cu o furie demonică.

La începutul anchetelor băteau pe fesă și pe spatele gol, apoi din cauza rănilor pricinuite de lovituri, s-au gândit să-i acopere victimei spatele și fesele cu un servet ud, ca să-l poată bate la intervale de timp destul de scurte. Bătaia la tălpi îi distrugea pingecele de la încălțăminte după numai câteva sedinte. De aceea te încăltau cu niste saboti cu talpă de lemn, care erau mai rezistenți la bătaie. Acest sistem călăii îl denumeau „moriscă” sau „scrânciob” pentru că, prin învârtire, veneai în cele două poziții: „tălpi” sau „fese”.

Cel mai greu de suportat era bătaia la tălpi cu ciomagul, căci simteai lovitura nu în tălpi, ci în ceafă. La fese băteau cu vâna de bou.

Alt supliciu folosea un fel de masă, numită „pat”, de lungimea staturii unui om, prevăzută cu belciuge la cap și la picioare. Spatele, de la ceafă la tălpi, rămânea liber, ca să poată fi lovit cu cravasa, biciul sau vâna de bou. Acest „pat” era fixat în cuie pe două capre de lemn, care rămâneau imobile în timpul bătăii. Cel mai greu de suportat era biciul cu curele subțiri, ca o coadă de cal. Mai lipseau bilele de plumb colturoase. De obicei această tortură era atât de sălbatică, încât cel supus chinului cădea în nesimțire. Pentru a-și reveni, era stropit cu apă, după care se îmbrăca și, sprijinit de un gardian, era readus în celulă.

După o astfel de sedință victima era lăsată în celulă câteva zile, unde camarazii îl oblojeau, spălându-i rănilor și aplicându-i comprese cu apă rece. Îl îmbărbătau și-i susțineau moralul ca să poată rezista, știind că va fi dus din nou la schingiuire.

După câteva zile erai luat, tot noaptea, și dus într-o celulă în

aceeasi sectie, prevăzută cu mese, scaune, cerneală si hârtie, ca să scrii tot ce stiai. Bătăusul avea o notă de la comisarul-sef, despre ceea ce trebuia să declari. Detinutul era apoi lăsat din nou câteva zile, si după aceea dus iarăsi în celula destinată scrisului. Acum i se înmâna fituica, pe care era scris ce trebuia să declare. Îl lăseau acolo toată noaptea, timp suficient să mediteze si să decidă singur ce putea să spună din cele cerute. De multe ori această metodă îl punea în încurcătură si trebuia să fie foarte atent. Spre ziuă era readus în celulă, bucuros că nu mai trecuse prin „moriscă” sau „pat”. În schimb, începeau să-l frământa probleme de constiință în legătură cu cele declarate în acea noapte. După alte câteva zile, era dus din nou în celulele de tortură, unde sedintele se repetau aidoma. Îi aplicau sedintele cu „morisca” sau „patul”, rareori amândouă. Totul era reluat, de cele mai multe ori: când în celula de tortură, când în cea de scris, până când se termina ancheta. În cazul meu, aceasta s-a terminat la începutul anului 1949.

Tortura era executată de către indivizi care nu aveau nimic comun cu constiinta si credinta. Supliciu era echivalent în gravitate cu pozitia avută în Miscare, cu cantitatea si calitatea celor imaginate a fi cunoscute de victimă, depinzând si de rezistenta sa fizică.

Noaptea târziu s-a tras zăvorul celulei si un paznic cu o hârtie în mână mi-a pronuntat numele. Am avut o tresărire si o strângere de inimă. Mi-am zis: iată, a venit ceasul să vezi cine esti, ce poti, de ce esti în stare si dacă ce ai gândit si exprimat merită supliciu la care urmează să fii supus. Numai încercarea te pune în situatia de a te cunoaste.

După ce m-am îmbrăcat, am întrebat paznicul dacă voi mai reveni în aceeași celulă. Toti cei din celulă s-au trezit, mi-au strâns mâna si mi-au urat să fiu tare. Cum paznicul nu mă grăbea, m-am uitat o clipă la fetele lor si am observat pe ele un sentiment de compătimire. Paznicul mi-a răspuns că, de revenit, voi reveni în celulă, dar în altă stare. Cei din celulă au tresărit la gândul a ceea ce mă astepta.

Am fost scos din celulă si, până să ajung la subsol, trecând pe la sectia de la parter, unde se făceau anchetele, paznicul, care nu era încă îndoctrinat, mi-a zis ironic: „Nu-ti mai dau la c..., că-i rană, te altoiesc la spate”.

Și a început hora. Unul cu cravasa și altul cu biciul. Dacă loviturile cu cravasa mai erau suportabile, cele cu biciul produceau niste usturimi, de parcă-mi prăjeau jumări pe creier.

Nu mai știu cât au lovit, știu însă că am lesinat. M-au stropit apoi cu apă, și m-au lăsat puțin, după care unul dintre ei mi-a spus: „Îmbracă-te, banditul!”. Mi-am luat cămasa, apoi pantalonii dar, când să încalt pantofii, nu m-am putut apleca, parcă-mi plesnea pielea de pe spate, așa că m-am străduit să-i încalt din poziția ridicat.

Unul dintre călăi a ieșit puțin afară; celălalt m-a întrebă sarcastic, stergându-și fata de sudoare: „Cum a fost, banditul, dușman al clasei muncitoare?” Nu știu dacă în acel moment îi uram sau îi disprețuiam și dacă având posibilitatea să mă răzbun pe loc as fi făcut-o sau nu.

După puțin timp usa s-a deschis și gardianul m-a măsurat din cap până-n picioare, în timp ce călăul i-a spus să mă ducă de unde m-a adus. Mă sprijineam de paznic, pentru că mă ustureau tălpile, parcă le puneam pe jar.

Când am ajuns la subsol, unde era celula mea, paznicul, fiind sigur că nu-l auzea și nu-l vedea cineva, mi-a spus încet: „Ți-am spus eu, domnule, că aici e iadul pe pământ! Ce ai făcut, de vă omoară în halul acesta?” M-am uitat la el, dar nu i-am răspuns. Ce puteam să-i răspund, în acea clipă?

Abia așteptam să ajung în celulă. Mă ustureau tălpile și pielea de pe fese și spate, atât de rău, încât cu fiecare pas simteam că îmi crapă pielea. Ajuns în celulă, parcă văd și acum pe fața camarazilor mei, durerea și compătimirea, de parcă ei ar fi fost în locul meu. Nu-mi dădeam seama cum arătam la față. În închisoare nu era nici o oglindă. S-au ridicat toți pe prici – afară de Popa Țanu – iar eu m-am întins pe burtă, căci numai așa puteam sta; durerile le simteam aproape peste tot. Camarazii mei de celulă m-au dezbrăcat, eu nemaifiind capabil de nici o mișcare. Corpul îmi ardea ca focul. Un camarad a exclamat privind rănile mele: „Aoleu, frate, e groaznic!” Le-am cerut să-mi pună ceva ud pe răni. Nu-mi mai era nici foame, nici sete, și nici nu mai eram în stare să gândesc. Îmi amintesc doar că spre seară le-am cerut apă să beau.

După ce s-a făcut ziuă, plantonul de drept comun de pe culoar a deschis usa sub pretext că voia să ia tineta de apă și ne-a comunicat foarte speriat: „Pe unul dintre ai dumneavoastră, atâta l-au bătut de o

lună încoace si n-au scos nimic de la el, încât acum ăștia l-au băgat la etuva care se vede de pe geamul din această celulă”. În momentul când am auzit de la planton numele victimei, pe care cei din celulă nu o cunosteau, parcă cineva mi-a înfipt un cutit în inimă si, fără să-mi dau seama, am strigat: Gioga!

Gioga

Parizianu Gheorghe, zis Gioga, era un aromân din Bulgaria, venit cu familia în țară după cedarea Cadrilaterului. Am fost colegi de an la Facultatea de Medicină din Iasi, unde mi l-a prezentat Moisiu. Atunci l-am cunoscut bine si am lucrat cu el, până la arestarea lui, la 15 mai 1948. Îl iubeam si aveam toată admiratia pentru curajul, puterea lui de sacrificiu, precum si pentru felul de a se atasa de camarazii lui. Era numit „omul de granit”.

Aflasem că fusese arestat la 15 mai, si aveam toată convingerea că de la Gioga nici un anchetator nu va scoate nimic. Și într-adevăr, de când fusese arestat si până la începutul lui iulie, bătașii n-au putut scoate nimic de la el. Tot corpul lui, din cap până în tălpi, era numai o rană. În ziua când am aflat despre el, călăii îl băgaseră în etuvă la temperatură ridicată⁵, doar-doar vor reusi să-l facă să vorbească.

Nu mai stiu cum a scăpat din etuvă, stiu doar că a fost condamnat pe declaratiile altora. Poate de la cei cu care avusese niste misiuni în munti sau din altă parte, anchetatorii obtinuseră declaratii ca să-l poată condamna; în nici un caz din spusele lui proprii.

Cât priveste activitatea lui de la Medicină, se pare că nu i-a interesat prea mult pe anchetatori, dovadă că eu nu am avut nici o confruntare cu el, cu toate că activasem împreună.

Am relatat cazul lui Gioga pentru că, într-o altă împrejurare, l-am întâlnit la Pitesti.

Bătaia pe care am îndurat-o eu la 1 iulie era un procedeu curent, aplicat tuturor anchetatilor la prima întâlnire cu bătașii. Acestia întrebuintau toate metodele de bătaie de care dispuneau, ca

---

⁵ Ca si în antichitate, începând cu cei trei tineri din Babilon, ultima tortură aplicată a fost cea a focului, a arderii de viu (n. ed.).

să-l impresioneze pe cel anchetat, să-l determine să declare tot ceea ce știe. Metoda era concepută mai de sus, bătașii nu aveau decât misiunea să o aplice pe parcursul anchetelor. Duritatea ei, cum am mai spus, era în funcție de poziția avută în organizație de către cel anchetat.

*

După cele întâmplate, camarazii mei mi-au pus comprese pe răni, iar eu am avut timp să-mi fac un plan despre ceea ce să declar și ce să nu declar.

La câteva zile, la aceeași oră din noapte, același gardian cu fituica în mână, strigă numele meu și mă invită să ies din celulă.

Abia a tras zăvorul și a încuiat usa, că se și apropie de mine și îmi șoptește: „Cum te mai simți, domnule? În noaptea asta, ăștia iar te omoară în bătai”. Mă uit la el, dau din cap, confirmându-i teama. Odată ajunși pe secția de anchetă, spre surprinderea mea, nu mă mai duce în celula în care am fost torturat, ci într-o celulă cu mese, scaune, hârtie și cerneală de scris. N-am asteptat mult, că se trage zăvorul, se deschide usa și în clipa următoare, intră Blehan, cu miros de băutură după el. După întrebarea clasică: „Cum te simți, banditul?”, la care nu-i răspund, îmi spune să iau loc la masă, să iau hârtie și cerneală și să scriu tot ce știu, azvârlindu-mi iar, înainte de a părăsi celula și a închide usa, calificativul obișnuit: banditul!

Rămas singur în celulă, am luat o coală de hârtie și am încercat să notez ceea ce voi declara. Am început prin a scrie câteva date biografice, apoi, în mare, am schitat motivul pentru care credeam eu că mă arestaseră, aceeași declarație ca la Galata. Cum stăteam și asteptam să vină Blehan și să vadă minimul ce scrisesem, mă vedeam deja dus în cealaltă celulă, unde aveam de înfruntat „morisca” și „patul”. Timpul trecea, dar Blehan nu mai venea; aveam impresia că fusesem uitat. Neavând ce face, mă apropii de ușă și lipesc urechea, să ascult ce se petrece în secție. Era liniste. Așteptarea mă nelinistea, dar credeam că în noaptea asta nu se va mai bate. Am început să mă plimb pe spațiul rămas liber când, pe neașteptate, aud cum se trage zăvorul și se deschide usa. În prag apăru Blehan. „Banditul! Ai declarat totul?” mă întâmpină el cu expresia passe-partout, la care i-am răspuns foarte politicos: „Da, domnule anchetator!”

Fără a privi hârtia de pe masă, a chemat paznicul care mă

adusese și m-a dat în primire. Gardianul, observând că nu am fost bătut, cu un aer mai prietenos mi-a zis: „În noaptea asta ai scăpat de bătaie, domnule”. „Da, domnule” a fost răspunsul meu, și am intrat în celulă.

Cum lampa era aprinsă, la zgomotul făcut de zăvor, camarazii mei s-au deșteptat. Era aproape de ziuă. Îmi făceau semne, din care înțelegeam că voiau să știe dacă s-a întâmplat ceva. Le-am făcut și eu semne, să-i liniștesc, că nu s-a întâmplat nimic. Pe fetele lor am citit atunci bucuria că în noaptea aceea scăpasem nebătut. M-am întins apoi pe prici și am adormit.

M-am trezit târziu. Menționez că la Suceava, cât au durat anchetele, nu erau restricții privind întinsul pe prici și dormitul în timpul zilei. Probabil că această dispoziție venea de sus, pentru că pe durata anchetelor – când nu puteai sta pe sezut – era permis să stai întins.

Cum m-am trezit, a trebuit să povestesc camarazilor mei cum a decurs ancheta.

Cei cu care eram în celulă, în afară de Popa Țanu, au fost toți crunt torturați, după aceleași metode. Camarazii muncitori au fost atât de sălbatic chinuți, încât unii au fost uciși în timpul anchetelor, iar alții au înnebunit, foarte puțini scăpând cu viață. La anchete, dar mai ales la demascări, atât anchetatorii cât și ofiterii politici li se adresau cu amenințarea: „Voi, bandiților, sunteți cei mai mari dusmani ai clasei muncitoare, pe voi o să vă stărpim până la unul”.

Acești viteji n-au acceptat să li se pună cizma pe grumaz, zăbala în gură și ochelarii la ochi pentru a fi folosiți de comunisti împotriva fraților lor.

După câteva zile, la aceeași oră din noapte, același gardian m-a condus din nou în celula unde făcusem declarația scrisă. Aici mă aștepta Blehan care, cu un rânjel de animal de pradă, mi s-a adresat cu limbajul obișnuit: „Banditul! Iată hârtie și cerneală, să scrii tot ce știi”. Și a plecat trântind usa.

Rămas singur, parcă eram năuc, zicându-mi că ori eu sunt prea naiv ca să cred că-l voi putea duce de nas, ori ei sunt tâmpiti. Era o încercare pe care bătașii voiau s-o facă și care putea să mă coste scump. Eram pus în fața unei dileme: declar sau nu declar tot ce știam? M-am hotărât să dau aceeași declarație pe care o dădusem prima dată. Și, cum după aprecierile mele, îmi mai rămăsese timp

înainte ca Blehan să apară, m-am apropiat de ușă, am lipit urechea și ... ceea ce am auzit în acea noapte pe secția de anchetă îmi sună și azi în urechi, ca un ecou ce venea dintr-o lume unde geamătul, durerea și suferința nu mai aveau hotar.

Ce m-a îngrozit atunci mai mult au fost strigătele și vaietele fetelor care erau anchetate. Parcă vedeam în fața mea pe mama și sora mea schingiuite, fără ca eu să le pot veni în ajutor. Aceste strigăte și vaiete îmi bubuia în creier iar inima îmi era atât de zdrobită, încât nu mai știam unde mă aflu. Chinul și vaietele acelor suflete curate, nevinovate, îmi provocau o astfel de durere, că-mi venea să urlu, conștient fiind că nu puteam în nici un fel să le fiu de ajutor. Ce noapte îngrozitoare!

Aceste strigăte de durere se îngânau cu alte vaiete de supliciu, venite de la bărbați, care în chinul lor li se adresau mamelor, cu strigătul disperat: „Mamă! De ce m-ai mai făcut!”

M-am desprins de ușă, m-am retras în fundul celulei și mi-am astupat urechile, că nu mai puteam suporta. În clipa aceea mi-au revenit în minte cuvintele gardianului care mă ducea la anchetă: „Aici e, într-adevăr, iadul pe pământ”.

Spre ziuă, se deschise ușa și apărură Blehan, asudat și congestionat la față, și cu un glas răgusit îmi aruncă amenințarea: „Acum, banditul, cred că ai declarat tot. Ai auzit ce se petrece în celule? Vă omorăm pe toți!”. Stăpânindu-mi starea de nervi, i-am răspuns calm: „Da, domnule anchetator!”

Peste puțin timp a venit paznicul să mă ducă în celula mea. Pe parcurs n-a uitat să mă felicite că nu mi se întâmplase nimic în noaptea aceea, afirmând că toți anchetatorii au înnebunit.

Când am ajuns în celulă, spre ziuă, camarazii mei erau toți treji și surprinși agreabil că n-am îmbrățisit „morisca” și „patul”.

Mi-am exprimat teama, fiind convins că anchetatorii aveau totuși un plan, că știau unele lucruri despre mine, dar că mă lăsau să vadă până unde cred eu că-i pot înșela.

În zilele următoare, au fost crunt bătuti doi camarazi din celula noastră: Nicolae Cojocaru și Calistru Mircea. Când am văzut halul în care au fost aduși, mi-am zis că rândul meu nu va întârzia.

Într-adevăr, după câteva zile, același gardian a venit să mă ducă în camera de tortură. Aici mă asteptau deja Blehan și Danielevici, cu niste fete buhăite și congestionate, mirosind a băutură

de-ti lua respiratia. Blehan s-a repezit la mine, m-a luat de gât si scrâsnind din dinti, a început litania cunoscută: „Până când, banditul, crezi tu că o să ne duci, crezi tu că noi suntem prosti? Nu, banditul, noi nu suntem prosti si o să-ti arătăm imediat că puterea este în mâna noastră”.

Asteptam cu înfrigurare urmarea. Și a fost o poruncă scurtă: „Îmbrătisează patul”. M-am întins pe „pat”, unde am fost legat de mâini si de picioare. În timp ce-si suflecau mânecile, îmi pregăteau moralul, pentru tortura promisă: „Ai să vezi tu, banditul, cât suntem noi de destepti”. În momentul următor, un răpăit de bici si de vână de bou a umplut celula. Nu puteam striga, pentru că mi-au astupat gura cu proprii ciorapi. Strângeam doar din dinti si măsele, neputând să urlu.

Nu stiu cât a durat operatia, dar îmi amintesc că n-am lesinat. După un timp, călăii au plecat spre alte celule, cu alte victime, ca si mine. Cearcaful ud pus pe spate era ca un balsam pe rănilor deschise. Revenind bătașii, s-au consultat între ei si au decis să nu continue bătaia, pentru că rănilor vechi se deschiseseră din nou. M-au dezlegat, tinând să-mi amintească, cu multă convingere, că de acum voi declara totul. Gardianul chemat să mă aducă în celula mea, văzând în ce stare mă găseam, n-a îndrăznit să-mi mai pună vreo întrebare, multumindu-se să mă conducă de unde mă luase. Când m-au văzut camarazii mei, nu si-au putut stăpâni lacrimile, atât erau de impresionati.

După câteva zile, am fost dus iar în celula de scris si Blehan mi-a ordonat să scriu tot, că stiu si ei tot ce stiam eu.

După plecarea lui, am început să mă întreb dacă ei stiu într-adevăr ceva despre mine. De un lucru nu mă îndoiam: că anchetatorii de la Fălticeni, care erau la Suceava pentru anchetarea arestatilor din judetul Baia, si care mă căutaseră la 15 mai la părintii mei, aveau cazierul meu politic, făcut în timpul lui Antonescu. Fapt confirmat de altfel si de fratele meu Vasile care era jandarm. Între 1941 si 1945 fusesem dat în urmărire prin posturile de jandarmi, fiind considerat un legionar periculos. În fata acestei evidente, acum nu mai puteam să neg că eram legionar. Și m-am decis să recunosc că am fost legionar atât timp cât legionarii au fost la putere, pentru că Statul însusi se intitula „Stat National Legionar”, iar eu nu eram decât un cetățean al Statului. După căderea legionarilor, n-am mai avut nici o

legătură cu Miscarea Legionară.

Îmi făceam socoteala că această declarație îi va satisface. Mai credeam însă că ei stiau mai mult despre mine, dar mă lăsau să vadă cât voi putea rezista. Am declarat deci, că am fost legionar numai în 1940, toamna, în legalitate.

Când a venit Blehan să vadă declarația, a citit-o și apoi mi s-a adresat ca de obicei: „Vezi banditul, că ai fost legionar? Nu era mai bine să o declari fără ‘moriscă’ și ‘pat’? Vezi să nu mai faci astfel de greseli, pentru că o să te coste scump!” În urma acestei afirmații a lui Blehan mi-am dat seama că bătașii mai stiau și altceva despre mine. Totuși atunci am fost condus de gardian la celulă, unde mă asteptau camarazii. S-au bucurat că nu fusesem bătut, dar au observat pe fața mea o expresie bizară, semn pentru ei că se mai întâmplase și altceva.

Confruntarea cu Moisiu

În noaptea dinaintea confruntării cu Moisiu am avut un vis urât. Îl vedeam pe Moisiu plin de sânge, desfigurat și privindu-mă cu multă ură. Nu cred în vise dar, a doua zi înainte de prânz, ușa celei s-a deschis și un gardian pe care nu-l mai văzusem, însoțit de gardianul cunoscut, mi-a citit numele și m-a invitat să-l urmez.

Când am ajuns în secția de anchetă, mi-am dat seama că nu mă duceau unde mai fusesem.

Ne-am oprit în fața unei celule, pe ușa căreia, pe un carton, era scris: „Birou de anchetă Nr. 2”. Am fost introdus și, spre surprinderea mea, l-am văzut pe Moisiu, singur. Era tuns și cu o față care mă înspăimânta. S-a uitat la mine și eu la el fără să schităm nici un gest.

Peste puțin timp intră apoi și comisarul-sef, care coordona anchetele camarazilor cu care fusesem coleg. M-a privit mirat și m-a întrebat dacă eu sunt Bordeianu, student la Facultatea de Medicină din Iași. La răspunsul meu afirmativ, mă întreabă dacă-l cunosc pe Moisiu, arătând spre seful meu pe Facultate. I-am răspuns că nu-l cunosc. A pus aceeași întrebare și lui Moisiu. Același răspuns negativ și din partea lui.

În concluzie, comisarul-sef, ca un avertisment, ne zice: „Poate

o să vă cunoașteți!” Cu aceasta, am fost readus în celulă, îngrozit de ceea ce văzusem pe chipul lui Moisiu. Când l-am văzut, am fost convins că atât el, cât și camarazii de la facultate nu vorbiseră nimic despre mine.

În momentul când am avut confruntarea cu Moisiu, acesta nu știa că Iosub Mihai și Ion Lunguleac, doi colegi de liceu și de facultate, erau arestați și că declaraseră anumite lucruri despre noi. Am mai aflat de la Moisiu că, după confruntarea noastră, el a fost atât de crunt bătut, încît multe zile după aceea nu mai putuse să se miste.

A doua zi după confruntare am fost scos din celulă după același ritual și dus la camera de tortură. Aici l-am găsit numai pe Blehan, care m-a luat imediat în primire. „Măi, banditul, nu-l cunosti pe Moisiu, seful tău de la Medicină?” Cu un calm abia reținut, i-am răspuns că n-am avut nici un sef, iar de numele de Moisiu n-am auzit niciodată. „Pentru că nu-l cunosti, descaltă pantofii, dă-ti jos cămășa și pantalonii și vino încoace”. M-a legat după ritual, așezat pe „moriscă”, mi-a pus sabotii în picioare și a început să mă lovească la tălpi cu ciomagul, tortură pe care o suportam cu atât mai greu cu cât loviturile se repetau în ceafă, de parcă îmi bătea cineva cuie în creier.

După „moriscă”, a urmat „patul”, unde mi-a aplicat tortura la fese cu vâna de bou. Nu m-a lăsat decât atunci când n-am mai miscat. Încet, am reușit să mă îmbrac și să-mi iau pantofii în mână, căci nu era chip să-i încălț; mă dureau tălpile de parcă as fi călcat pe jar. Gardianul a venit să mă ia. În drum spre celulă, văzând în ce hal eram, mi-a șoptit, oarecum tulburat: „Domnule, declară și dumneata ceva, că ăștia te omoară. Au mai fost cazuri când i-au dus la poliție în oras și nu s-au mai întors”. M-am uitat la el întrebător și am ridicat din umeri înainte de a intra în celulă, unde durerile și usturimea tălpilelor și feselor mă făceau aproape să urlu.

Acolo mă aștepta o surpriză. Nicolae Cojocaru și diaconul Eftimie erau întinși pe prici, iar ceilalți camarazi le puneau comprese reci. Cum m-au văzut camarazii, m-au luat în brațe și m-au așezat alături de cei doi chinuți. L-am rugat pe Calistru să-mi pună și mie ceva ud pe tălpi și fese.

După câteva zile, când mă mai refăcusem puțin, am fost condus în biroul comisarului-sef, unde l-am regăsit pe Moisiu

defigurat, sprijinindu-se cu umărul de perete. S-a uitat la mine cu atâta durere, încât am simțit că fusese bătut pentru fiecare student de la Medicină în parte. Uitându-mă așa la el, îl aud cum îmi sopteste cu glasul aproape stins de parcă era în pragul morții: „Camarade, de astăzi te descurci cum vei ști, eu nu-ti mai sunt sef”.

Am trăit atunci clipa unei dezamăgiri atât de mari, de parcă mă vedeam aruncat în haos. Clipa despărțirii, poate pentru totdeauna, de sefii și camarazii mei. Nu înțelegeam deloc ce se petrecea în sufletul acelui om. Oare nu a mai putut suporta bătaia sau o făcuse doar de formă ca să audă comisarul-sef de după ușă, ori să mă încerce. O avalansă de întrebări se prăvălea peste mine. Nu mai eram în stare să gândesc. În acel moment intră comisarul-sef, se uită la mine și mi puse întrebarea: „Nu-l cunosti pe Moisiu?” I-am răspuns: „Nu-l cunosc, domnule comisar!”

După răspunsul meu, i-a ordonat lui Moisiu să se dezbrace, la pielea goală. Când l-am văzut pe Moisiu dezbrăcat și ce avea pe corp, pentru moment mi-am pierdut cunostinta, văzând negru înaintea ochilor. Nu mai văzusem în viața mea așa ceva, nici măcar în anchetele cele mai sălbatice. Tot trupul lui, din cap și până în tălpi, era o rană mare care supura. O durere de nedescris mi-a umplut sufletul, de parcă nu era fibră din corpul și din sufletul meu care să nu mă doară. Cine n-a trăit durerea, suferința, peste limitele imaginabile, nu va putea niciodată înțelege acest fenomen. Am fost și eu bătut crunt, dar ceea ce am văzut pe corpul lui Moisiu m-a topit.

Comisarul i-a făcut semn lui Moisiu să se îmbrace, în timp ce i se adresa: „Spune-i dobitocului acestuia să recunoască, că-l omor! Iosub și Lunguleac au declarat tot”. La acest „sfat”, Moisiu a răspuns scurt: „Îl privește!”. Comisarul, cu un ton enervat: „Păi, dă-i dezlegare, ca să știe omul ce face, că așa e la voi”. Moisiu n-a mai răspuns. M-am mai uitat o dată la el și iar mi-au dat lacrimile. Comisarul m-a apostrofat cu cea mai stupidă ironie: „Îți plângi seful sau pe tine?” la care nu am mai răspuns.

Când auzisem numele celor doi, mi se tăiase răsuflarea. Abia atunci s-a făcut lumină în mintea mea. Nu fusese Moisiu cel care vorbește, căci nu-l cunoscuse pe Lunguleac sau pe ceilalți camarazi, ci numai cei doi spuseseră tot. Am fost apoi readus în celulă.

Mihai Iosub si Ion Lunguleac

Cei doi erau colegi de-ai mei, de liceu si de facultate. Prin martie 1948 Iosub, care era legionar în cadrul Facultății de Medicină, a făcut imprudenta (fără să mă anunte, cum era obiceiul) să divulge prietenului său Lunguleac anumite secrete. Motivul pentru care Iosub avea încredere în Lunguleac era faptul că acesta, originar din Storojinet (în Bucovina de Nord, luată de rusi) își văzuse mama si pe cei trei frati deportati în Siberia în toamna lui 1940, unde au si murit.

Datorită acestei drame, Iosub se credea îndreptătit să-i destăinuie că el este legionar, că activează ca atare în cadrul Facultății de Medicină din anul 1946, că seful unității anilor I si II as fi fost eu, de asemenea că mai erau si alti studenti legionari si că seful studentilor medicinisti legionari era un student din anul VI, pe nume Moisiu Dumitru.

A doua greșală a lui Iosub a fost că a făcut imprudenta să fugă din Iasi, după arestarea mea, în plină sesiune de examene; si a treia, că l-a luat pe Lunguleac cu el, în satul natal.

La acea dată politia îi controla pe la facultățile din Iasi si prin cămine pe studentii înscriși la examene si prezenta acestora la ele. La un astfel de control făcut la căminul studentilor medicinisti, politia a aflat de la colegii nostri că Iosub si Lunguleac nu numai că nu s-au prezentat la examenul care avusese loc cu câteva zile mei înainte, dar chiar au plecat din cămin si n-au trecut nici pe la cantină. Cum era usor de aflat adresa lui Iosub de la secretariatul facultății, a fost anunțată politia din Fălticeni, care a făcut într-o noapte o perchezitie la părintii lui Iosub. Aici i-a arestat din pat pe cei doi, i-a legat burduf si cu un jeep i-a dus în aceeași noapte la Suceava, la numai 50 de kilometri de acel sat. La perchezitie politia a găsit la cei doi legitimațiile de studenti ai Facultății de Medicină din Iasi.

Până la confruntarea mea cu ei, deci timp de vreo lună, au fost bătuti si torturati crunt. Dacă au declarat ceva, nu au făcut-o din alte motive decât că n-au mai putut suporta chinurile la care fuseseră supusi.

După confruntarea mea cu Moisiu, cei doi au fost si ei confruntati cu el. Lunguleac, pe bună dreptate, a declarat că nu-l cunostea. Iosub, la rândul lui, nu a recunoscut că era legionar sau că-l cunostea pe Moisiu.

Anchetatorul, versat, după ce Lunguleac fusese bătut de mai multe ori fără să declare nimic, i-a făcut o propunere pe cuvânt de onoare – când se stia prea bine cât valora onoarea unui comunist – că-l va lăsa liber dacă va spune tot ce stia despre colegii lui legionari. Această propunere l-a făcut pe Lunguleac să nu intuiască perfidia comisarului și să-l creadă de bună credință, declarând tot ce stia. Un alt fapt care l-a determinat pe Lunguleac să facă acest pas chiar după anchetă era că suferea de boala lui Basedow. El nu putea suporta foamea. Ca urmare, confruntat cu Iosub, Lunguleac a declarat în fata acestuia tot ce îi spusese acesta. Pentru că nu recunostea, Iosub a fost torturat încă o săptămână și din nou confruntat cu Lunguleac până când a cedat, declarând totul.

Eu, fiind din nou confruntat cu cei doi, n-am recunoscut nimic, și atunci mi s-a aplicat cea mai cruntă „moriscă”.

Celula mea se transformase într-o adevărată cameră de spital, cu oameni schiloditi și atât de slăbiți, că se citea pe fetele lor că nu mai puteau rezista. Plantoanele de drept comun, îngrozite și ele de ceea ce vedeau în momentul când împărteau masa, confirmau că în întreaga închisoare domnea aceeași atmosferă de cruntă schilodire.

Într-o zi, spre sfârșitul lunii septembrie, în jurul orei zece, am fost dus în cabinetul anchetatorului-sef. Eram atât de slăbit fizic și dezorientat de cele întâmplate, încât parcă nu mai aveam puterea să gândesc. Intrat în birou, am fost întâmpinat cu cuvintele: „Măi, banditul! Mori ca un prost, pentru că uite avem aici declarațiile prin care noi te putem trimite în judecată, să fii condamnat la ani grei de închisoare”. Mi-a dat să citesc toate declarațiile care mă priveau. A adus apoi pe Iosub și Lunguleac să confirme în fata mea că erau într-adevăr declarațiile lor.

În urma acestor declarații și confruntări cu ei m-am decis să recunosc activitatea mea legionară în cadrul Facultății de Medicină din Iași, precum și că am fost sef de unitate al anilor I și II.

Înscenarea de „reconstituire”

Era pe la începutul lui noiembrie 1948. Îmi amintesc bine că încă nu ninsese la Suceava.

Era o zi însorită dar rece când, dimineata pe la orele zece,

directorul închisorii, cu multi gardieni după el, a trecut din celulă în celulă, spunând că cine este student sau elev de liceu din Iasi, să iasă în curtea închisorii.

După aceea, anchetatorii ne-au grupat pe facultăți. De-o parte, Universitatea cu Facultățile ei, iar de cealaltă parte Politehnica cu facultățile ei. Era pentru prima dată de la arestarea mea când am putut să-mi văd camarazii de la facultate.

După ce au fost scosi toti studentii si elevii, am fost îmbarcati în camioane militare, acoperite cu prelate si păziti de soldati înarmati. Asa am fost condusi, pe facultăți, pe un platou în apropierea cetății Sucevei. Ajunsi aici, s-a format un cordon de soldati înarmati cu pusti automate în jurul nostru. Spre surprinderea noastră însă, în afară de soldati, gardieni, anchetatori si bătausi, acolo mai erau si fotografi.

Cei care conduceau înscenarea au ales o zi însorită, asemănătoare lunilor mai sau iunie, iarba fiind încă verde. Pentru ca anchetatorii să-si procure piese la dosar, necesare în fata instantei de judecată, deoarece la arestare nu găsiseră nimic incriminator asupra noastră, au înscenat cea mai monstruoasă minciună: „aspecte din activitatea legionară”, care au fost filmate si fotografiate, pentru a fi atasate la dosar, ca piese de acuzare.

S-a fotografiat o „sedintă de cuib în cadrul Facultății”, noi fiind repartizati pe unități, exact asa cum scria în „Cărticica sefului de Cuib”.

Ținuta noastră vestimentară era civilă. Ne-au poruncit să ne dezbrăcăm. Am rămas numai în cămasă, cu mânecile suflecate, ca să se vadă că afară e cald si ne-am asezat pe iarba verde în apropierea unei pădurici. Apoi s-au desfășurat „sedinte pe unități” si „sedinte pe facultate”, unde a fost fotografiat Moisiu, primind raportul.

Au mai fost fotografiate si cărți de doctrină legionară, aduse bineînțele de anchetatori si confiscate din timpul lui Antonescu. Aceste cărți trebuiau să se găsească la sefi de unități în timpul „sedintei”.

Pentru a dovedi caracterul terorist al legionarilor, au fotografiat si mânuiri de arme militare, aduse de soldati, precum si trageri la tintă. S-a mai înscenat si un foc de noapte – cu toate că era ziuă – lângă care se vedeau armele făcute piramidă, ca la instruirea ostasilor, de unde trebuia să reiasă că legionarii, înarmati până în

dinti, reprezentau un mare pericol pentru siguranta Statului.

Dar cea mai sfruntată miselie a fost că cei denuntati la anchete, nefiind arestati încă, au fost înlocuiti acolo cu alti camarazi, care nu aveau nimic de-a face cu unitatea respectivă. Cel mai elocvent exemplu m-au fortat să-l dau eu, pozând pentru fratele meu Ion, cu care mă asemănam si al cărui nume a fost evocat la anchetă, desi nu fusese încă arestat. El nu făcea parte din Facultatea de Medicină, ci era student la Politehnică. Iosub Mihai, Ungureanu Alexe si Climescu, studenti la Medicină, au pozat pentru alti studenti de la Politehnică, încă nearestati si care erau prietenii lor. Acelasi procedeu a fost folosit si în cazul fetelor.

Miselia si minciuna se puteau deduce si din faptul că în aceste fotografii toti aveam părul la fel de scurt, căci fusesem tinsi când fusesem încarcerati la Suceava. Unii aveau mustată, ca mine care, în libertate, nu purtasem niciodată mustată. Unul singur purta, Costică Stamate. Îmi amintesc bine că, pentru înscenare, seful Centrului Studentesc Legionar (CSL), Nicolae Simionescu, s-a consultat cu Bogdanovici, seful Universității, cu Moisiu si Costică Butan, seful Politehnicii, fiindcă, cu voia sau fără voia noastră, anchetatorii ar fi făcut acelasi lucru⁶.

Calculul nu a iesit precum fusese prevăzut, deoarece procesele celor din închisoarea Suceava s-au judecat în alte circumstante, pe care le voi relata la capitolul despre procese si complete de judecată.

După această mascaradă am fost din nou îmbarcati în camioane, însoțiti de inseparabilii soldati înarmati si readusi în celulele noastre, unde au avut loc discutii, cu păreri si previziuni diferite. Anchetele au continuat si ele cu torturi de aceeasi intensitate până spre sfârșitul lunii decembrie.

Atmosfera de după înscenări

După această înscenare, detinutii erau într-o stare de plâns, fără asistentă medicală si cu un regim alimentar care-i adusesese într-o stare încât abia se mai puteau tine pe picioare. Cea mai cruntă

---

⁶ „La vremea aceea va împărăti minciuna, care este Antihrist” (Sfântul Nil Athonitul) (n. ed.).

suferință și cel mai greu de suportat a fost foamea, care, începând cu această dată ne va măcina în mulți ani de închisoare. Fiecare a îndurat-o în funcție de tipul constituțional și de voința și stăpânirea de sine pe care le avea.

Din cauza acestei suferințe aproape de nesuportat, unii – puțini la număr – au cedat la anchete, iar alții au făcut fel de fel de compromisuri. Pe vremea aceea, în Moldova se mai resimea încă lipsa de alimente, după cei trei ani consecutivi de secetă, 1945-1947. Nu voi uita niciodată că de Sfântul Dumitru (26 octombrie), aniversarea numelui meu, după masă, colega mea de an, detinută pe secția de femei, fiind la plimbare – numai fetele aveau dreptul la zece minute de plimbare – s-a apropiat de geamul cu gratii și mi-a aruncat o pâine mare de 1 kilogram, urându-mi în șoaptă: „La mulți ani!” Gardianul care le păzea nu a observat-o, însă un soldat din turnul de veghe a văzut-o și a denunțat-o. A fost ușor de recunoscut pentru că dintre toate fetele, numai una singură purta coadă. Drept pedeapsă, fiind dusă la anchetă, a luat o bătaie pe care cred că n-a uitat-o nici până în ziua de azi. În plus, timp de o lună de zile nu a mai avut voie să iasă la plimbare sau să cumpere pâine.

Îndată ce am primit pâinea, am prevăzut că va veni perchezitia și de aceea am împărțit-o repede între noi, înfulecând-o pe nerăsuflăte. Popa Țanu nu a vrut să primească. Când au venit să perchezitioneze, obiectul delict dispăruse deja, iar noi nu am recunoscut nimic.

Într-o bună zi, pe la sfârșitul lui noiembrie, sunt scos cu Cojocaru ca să ducem fetelor o tinetă cu apă de băut de la fântâna din curtea închisorii. Cu această ocazie, datorită gardianului de pe secția fetelor, care era mai cumsecade, am putut intra din celulă în celulă cu tinetele, ca să le vedem pe toate. Cu unele dintre ele am putut să vorbim, să schimbăm informații, gardianul prefăcându-se că nu vede nimic. Ceea ce însă m-a impresionat în mod deosebit și foarte neplăcut în aceste celule a fost igiena. M-am îngrozit și în același timp mi-am pus întrebarea: cum vor rezista și cum vor suporta femeile condamnate condițiile de închisoare? Prin structura lor anatomo-fiziologică ele aveau nevoie de o igienă corporală diferită de a bărbaților, majoritatea fiind tinere.

Am văzut în aceste celule cârpe improvizate, de diferite mărimi și culori, spălate doar cu apă rece. Probabil că aceste cârpe erau rupte din combinezoanele lor și jena la care fuseseră supuse

aceste fapte atât de gingase se citea pe fata lor. Mirosul în celulă era atât de insuportabil, încât nu era de mirare că li permisesse o plimbare zilnică de zece minute, timp în care usile erau lăsate deschise. Era nevoie să li se usuce cărpele și să se aerisească celula. Le-am întâlnit după eliberare pe unele dintre ele. Executaseră 16 ani de detenție și mi-au mărturisit că femeile au suportat mult mai greu, din acest punct de vedere, condițiile din închisoare.

În tot timpul anchetelor și proceselor nu s-a făcut baie, nu ni s-au spălat rufe și nici nu am primit săpun. Să tragă concluzia ce se cuvine domnișoarele și doamnele din lumea civilizată. Toate femeile arestate din țara noastră sub regimul comunist au fost adevărate eroine. Cinste lor, de-a lungul istoriei!

Nu pot încheia acest capitol, fără a spune că au fost și orase ca: București, Timisoara, Galați, Cluj etc., unde torturile și bătăile au fost și mai feroce. Anchetele, înscenările, și procesele de la Suceava, așa cum s-au desfășurat ele, amintesc însă permanent de cea mai odioasă poliție și justiție. Și aici, în beznă minciunii justiției s-a petrecut pervertirea și degradarea.

Crăciunul anului 1948, la Suceava

Oamenii milostivi și buni creștini din Suceava și satele din jur aveau frumosul obicei ca sâmbăta și la sărbători mari, să vină la poarta închisorii să aducă deținuților tot felul de alimente și îmbrăcăminte. Din prima sâmbătă, când închisoarea a început să se umple cu noi, cei arestați la 15 mai, acești pioși creștini au venit la poartă cu alimente.

De sărbătoarea Sfântului Ioan cel Nou de la Suceava, orașul fiind plin de creștini de prin împrejurimi, ba chiar din Maramureș, au încercat mulți să aducă mâncare deținuților. Slugile satanei însă, care-i înfometau pe cei arestați, i-au alungat cu vine de bou, răsturnându-le cosurile cu mâncare, înjurându-i și lovindu-i. Acești fideli creștini s-au adunat apoi pe terenul târgului de vite unde aveau căruțele, făcând semne deținuților, arătându-le cum li s-au răsturnat cosurile de alimente. Scena a fost văzută de altfel și de deținuții de pe latura cu poarta închisorii, ca și de cei de la primul etaj. Multe femei plâneau de ceea ce li se întâmplase.

Pe la sfârșitul lui decembrie 1948, o mare parte din anchete erau deja terminate. Cei scăpați întregi din torturi își adunau gândurile, pregătindu-se sufleteste pentru marea sărbătoare a Nasterii Domnului.

Nu voi uita niciodată clipele de duiosie și înălțare sufletească, când din fiecare celulă de fete, începând cu apusul soarelui și până la stingere, ocupantele ieșeau pe rând la geamul celulei și cântau. Nu mi s-a părut vreodată un cântec mai dulce, mai suav, mai înălțător spre cer decât vocea acestor privighetori închise după gratii. Ceea ce a impresionat până la lacrimi pe toți arestatii de pe acea parte a închisorii erau cântecele de leagăn, pe care le cântau mamele ai căror copii nu mai stiau de ele.

De la subsol, de unde eram eu, nu se putea vedea ce se petrece peste zidul închisorii, însă cei de la etaj, de cum se însera, vedeau grupuri de oameni care ascultau de afară ce se cânta înăuntru. Niciodată un colind de Crăciun nu mi s-a părut mai aproape de cer, mai simțit din adâncul inimii, mai melodios, decât cel îngânat de după gratii de fetele din închisoarea din Suceava.

Crăciunul și Anul Nou le-am petrecut în frig, foame și tristete. Lua atunci fiintă cea mai odioasă poliție secretă, Securitatea, iar pentru noi începeau înscenările de procese, cu anii grei de închisoare la care aveam să fim condamnați.

Izolarea

În ziua de 15 ianuarie 1949, de la secția noastră din subsol se auzeau uși deschizându-se și pași pe coridor. Înainte de prânz, un gardian cu o listă în mână a deschis celula noastră și mi-a citit numele, spunându-mi fraza pe care aveam să o aud timp de 15 ani: „Fă-ți bagajul și iese afară!”

Mi-am făcut bagajul, format din câteva rufe pe care le-am îngrămădit într-o boccea și mi-am îmbrățisit camarazii cu care mă obisnuisem, alinându-ne durerile și suferințele atâtor luni de anchetă. Aveam să nu-i mai întâlnesc niciodată, în afară de Popa Țanu.

Iesit din celulă, mergeam în urma gardianului care, uitându-se pe o listă, s-a oprit în fața celulei nr. 15. În acea clipă n-am dat nici o importanță acestui număr, care simboliza cu anticipație anii care

urmas.

Intrând, mă asteptam să văd un prici, dar în locul lui am descoperit sub un geam o rogojină ruptă și o pătură roasă și găurită. În primul moment nu stiam ce să cred, pentru ce eram izolat și dacă voi sta aici până la proces sau voi fi dus cu alți camarazi. Am asteptat să vină masa de prânz. Nu stiam nici dacă gardianul care era pe sectia noastră era și aici. Mare mi-a fost mirarea ca, la ora prânzului, să constat că nu mi se mai deschidea usa să mi se toarne ciorba în gamelă ca până atunci, ci numai usita de sub vizetă.

Mi-am dat seama astfel că în afară de celulele comune mai existau și celule individuale, așa numitul regim de izolare. Condițiile erau cu totul diferite față de celulele unde fusesem până atunci.

Nu după mult timp, și-a făcut apariția și comandantul gardienilor, numit în limbajul lor *primul*, cu o hârtie în mână. Trebuia să se convingă dacă numele meu corespundea cu cel notat pe hârtia lui. Mi-a cerut deci să-i spun ziua, luna, anul și locul nasterii, numele părintilor, unde am fost arestat și de cine, precum și profesia.

După stabilirea identității, mi-a precizat că eram izolat în această celulă cu un regim special, până la proces. Nu aveam voie să bat în ușă și nici să-mi duc tineta de necesități și apă de băut afară, acestea urmând a fi schimbate tot la trei zile. Nu aveam dreptul decât la rogojina și pătura care se găseau sub geam, pentru dormit. Inutil de precizat că nu aveam voie să cer nimic – regim fixat de către cei care m-au anchetat. *Primul*, după însiruirea acestor interdicții, a închis usa, a tras zăvorul și a dispărut. Puteam să urlu, să strig, să mă dau cu capul de pereti, să cer ajutor; nu mă auzea nimeni. Pentru prima dată eram singur, înspăimântător de singur. Frigul și foamea care mă rodeau erau, parcă, mai ușor de suportat decât chinul întrebărilor și al contradicțiilor din conștiința mea. Din cauza frigului nu puteam dormi.

Într-o noapte, târziu, neputând dormi, mă miscam prin celulă și am auzit cum se deschide zăvorul, apoi usa, și în cadrul ei apăru un individ într-o uniformă pe care nu o mai văzusem până atunci. Am înțeles repede, după expresia cazonă cu care mi s-a adresat, cu cine aveam de-a face: „Banditule, îmbracă-te și vino după mine!” Cum dormeam îmbrăcat din cauza frigului, nu mai era nevoie să iau nimic pe mine. Frigul din corpul meu parcă dispăruse când în fața mea s-a deschis bezna necunoscutului, căci nu stiam dacă mă voi mai

întoarce în celulă și cum voi arăta atunci la înfățișare.

Iesit pe coridor, mi s-a ordonat să-mi pun mâinile pe cap, să nu scot un cuvânt și să merg în vârful picioarelor. Mergeam foarte încet, epuizat de un regim atât de inuman timp de aproape patruzeci de zile.

Ajuns pe secția de anchetă, abia făcusem vreo zece pași, că ofiterul mă ia în primire cu următoarele dispoziții: să mă apropii, să-mi reazăm fruntea de perete, să tin în continuare mâinile pe cap, să nu mă uit nici în stânga, nici în dreapta și să nu fac nici o mișcare.

Când am intrat în celulă am rămas uluit. Ofiterul care-mi ordonase ce-mi ordonase nu era altul decât avocatul meu apărător, desemnat din oficiu în procesul din iarna lui 1947, la Tribunalul Militar din Iași.

Acela fusese un proces intentat de către Prefectura județului Baia, referitor la cele întâmplate cu prefectul în timpul alegerilor din 19 noiembrie 1946.

Cine era acest ofiter? Se numea Ion Gheorghe, fost colonel magistrat și Președinte al Tribunalului Militar Teritorial Iași. După instalarea guvernului Groza, fusese epurat din Justiția Militară, profesând în continuare ca avocat.

Cum ajunsese apoi acest avocat, peste noapte, la același grad de colonel, ca fost președinte de tribunal militar, era ușor de înțeles!

După ce mi s-au verificat datele personale, mi s-a citit actul de acuzare:

„Președintele Tribunalului Militar Iași, trimite în judecată pe inculpatul mai sus menționat:

- conform articolului 209, alineat (a), pentru crima de uneltire împotriva ordinii sociale;
- conform articolului 107, pentru crimă de complot;
- conform articolului 102, pentru crimă de înaltă trădare.

Curtea va judeca cazul și va da sentința, conform procedurii penale militare. Inculpatul a recunoscut faptele menționate în actul de acuzare prin declarația dată organelor de anchetă, fără presiune, de bună voie și semnată cu mână proprie”.

În clipa aceea revoltă mi-a cuprins toată ființa. Parcă îmi amuțise gârlul.

Observând figura mea, colonelul a continuat cu o voce mai puțin autoritară, precizând că inculpatul, adică eu, avea dreptul la apărare prin avocatul pe care-l va angaja, și că acest avocat va trebui

să cunoască dosarul clientului până în ziua procesului, ce va începe pe ziua de 21 februarie 1949 la orele 8 a.m.

M-a invitat apoi să semnez că am luat cunostință de cele menționate mai sus. M-am apropiat de masă, am luat hârtia ce mi se întindea, am semnat-o și m-am retras. Ofiterul care mă introdusese în sală m-a condus cu același ritual la celula nr. 15 de la subsol. Cum lumina era încă stinsă în celulă, trăiam cu falsa impresie că aveam cu cine discuta cele petrecute cu câteva minute înainte, așa cum se întâmpla la comun.

Eram atât de năuc și de dezorientat de cele auzite, că pentru un moment m-am întrebat dacă era realitate sau un vis urât ceea ce se petrecea cu mine, sub influența frigului și a foamei.

Nu știu cât timp să fi trecut, până am văzut pe geam cum se crapă de ziuă. Picioarele îmi erau grele, ca de plumb. Cât m-am miscat prin celulă, frigul dispăruse parcă din corpul meu, cu toate că afară era o iarnă grea și un ger de crăpau pietrele. M-am întins pe rogojină îmbrăcat, am tras pătura peticită peste mine și am închis ochii.

Nu știu cât am dormit și m-am trezit înghetat când gardianul mi-a deschis ușa de sub vizetă ca să-mi ceară gamela. M-am ridicat greu de pe podea și i-am întins-o. Mi-a strecurat-o apoi cu ceai cald, care mi-a încălzit tot corpul și m-a trezit la realitate. Am început să derulez filmul pe care-l trăisem în noaptea aceea, încercând să descifrez, cât mă pricepeam, termenii juridici din actul de acuzare. Crima de înaltă trădare o consideram cea mai gravă. Cât privește complotul, acesta reieșea din înscenarea cu armele de lângă Cetatea Sucevei.

Ceea ce mă nelinistea însă și mă tulbura până la furie era regretul de a nu-i fi răspuns colonelului la fraza introdusă în declarația mea cum că: „am declarat de bună voie și nesilit de nimeni”. Mă gândeam că studiind dosarul împreună cu avocatul, acesta va constata falsul și faptul va fi în favoarea mea.

O! Cât de naiv și nestiutor eram în materie de justiție comunistă! Abia după proces am aflat ce era această justiție, cum se aplica și cine decidea în realitate sentințele.

Procesul (mascarada justitiei)

În ziua de 21 februarie 1949 usa celulei s-a deschis și gardianul de pe secție mi-a citit numele și m-a invitat să mă îmbrac. Cu o voce mai omenească, mi-a mai spus: „Domnule, a sosit ceasul să vă duc în sala de sedințe, la proces!” Am încercat un sentiment de bucurie, gândind că îi voi revedea pe colegii și camarazii mei.

Am fost condus pe secția de la parter, unde se făceau anchetele. Pe un carton era scris „Sala de sedințe”, sală opusă usii de intrare în închisoare. Când am intrat acolo, am observat improvisația. Sala, de obicei rezervată pentru întrunirile și sedințele personalului închisorii, era transformată în sală de sedințe pentru judecată.

În mod normal, aici puteau încăpea cel puțin două sute de persoane. Intrând, am fost luat în primire de un ofițer de securitate care, după ce mi-a strigat numele, m-a condus în prima bancă, unde era șeful meu Moisiu, flancat în stânga de Petrică Tudose și Virgil Lungeanu, iar în dreapta de Mircea Bârsan, lângă care am luat loc și eu.

Moisiu, profitând de neatenția securiștilor, ne-a atras atenția să nu recunoaștem nimic din declarațiile pe care le-am dat „de bună voie” și „nesiliți de nimeni”. Același consemn să fie transmis și celorlalți când vor fi aduși în sală.

După aproape o oră au fost aduși în sală toți camarazii arestați din cadrul Facultății de Medicină. Securistii ne-au interzis să vorbim între noi.

De-odată, a intrat în sală Blehan, îmbrăcat în uniformă de securitate. S-a uitat la noi cu un aer de maresal, sfidător și obraznic. Am bănuț că ceilalți ofițeri de securitate din sală erau bățușii pentru celelalte județe din jumătatea de nord a Moldovei.

Pe la orele nouă dimineața, a intrat în sală completul de judecată, format din:

- președinte: colonel Ion Gheorghe;
- doi ofițeri care nu erau magistrați, dar îndeplineau rolul de asesori populari;
- procurorul militar, un magistrat, grefierul și două dactilografe.

Președintele a ordonat grefierului să facă apelul inculpaților, atât al celor prezenți, cât și al celor declarați la anchete, dar încă

nearestati. Inculpatii prezenti erau 123. Cei nearestati erau în număr mai mare.

După apel, procurorul a dat citire actului de acuzare și de trimitere în judecată. Așteptam ca băncile din spatele nostru să fie ocupate de rudele noastre, precum și de altă asistentă. Băncile și sala de sedință au rămas goale. După vreo două ore, Curtea a întrerupt sedința, pentru o pauză de o jumătate de oră, iar în sală nu au rămas decât câțiva gardieni să ne păzească să nu vorbim, care se făceau că nu ne observă. Astfel, am aflat că din tot lotul nu au fost izolate decât opt persoane: Moisiu, Tudose, Lungeanu, Bârsan, Bordeianu, Parizianu, Scutaru și Stamate. Toti eram izolați, fără să stim unul de altul, pe aceeași secție de la subsol.

În închisoarea din Suceava peretii dintre celule erau atât de groși, încât legătura între celule nu se putea face prin metodele care se cunosteau atunci, în primele luni de închisoare, adică prin bătăi repetate cu pumnul în pereti.

Noi totii cei izolați am avut același regim și numai noi am fost scoși noaptea din celulă și duși în fata completului de judecată. Eram totii convinși că au făcut această mascaradă pentru a ne intimida. Ceilalți camarazi au fost izolați în două camere.

Așteptasem să vină avocatii să ia legătura cu noi, cu câteva zile înainte de începerea procesului, conform legii, ca să aibă timp suficient să studieze dosarele; de asemenea ne așteptam să vină asistentă din afară, părinți, prieteni etc.

Putin timp înainte de intrarea completului de judecată, în sala de sedință au apărut doi indivizi, unul îmbrăcat într-un cojocel nou – cumpărat desigur de curând de securisti – și celălalt cu o scurtă din stofă de lână de casă. Păreau atât de suspecti și mai ales inoportuni, că ne puneam întrebarea ce rol aveau de jucat în proces. Nu erau dintre rudele noastre, nici dintre prieteni sau cunoscuți, ca să-și justifice astfel prezenta în sala de sedințe și nici nu făceau parte din asistența completului de judecată. Observându-i mai îndeaproape, am constatat că erau cu chef, pregătiti din timp și cu un anumit scop, pe care aveam să-l descoperim abia mai târziu.

Îndată ce completul de judecată s-a instalat, cei doi indivizi au început, ca la un semnal, să strige cât îi tinea gura: „Moarte lor! Moarte lor!”

La auzul acestor cuvinte, Moisiu, seful lotului, fără să ceară

voie Presedintelui, s-a ridicat în picioare și adresându-se acestor intrusi cu o voce iritată și destul de puternică, le-a pus întrebarea: „Măi bădie, cui strigati voi, moarte lor?” Noi ne uitam la ei surprinși. Cineva din completul de judecată le-a făcut semn și ei au reînceput cu și mai multă vervă: „Moarte lor!”

După cele întâmplate, Presedintele, colonelul Ion Gheorghe, l-a făcut atent pe Moisiu că nu are voie să vorbească, nici să se miste din poziția pe care i-a fixat-o Curtea și că întrebările se vor pune numai prin completul de judecată.

Atunci Moisiu, abil intelectual și bun orator, a pus în numele celor de pe băncile de acuzare o întrebare Presedintelui și Curtii, rugându-i să precizeze identitatea celor doi indivizi care cereau în gura mare „moarte lor!”, precum și rolul pe care îl aveau ei în acest proces. Presedintele a declarat că cei doi erau reprezentanții clasei muncitoare și că aveau dreptul prin lege să asiste la proces, deoarece acesta fiind public, era permis oricărui cetățean român să ia parte la dezbateri.

Moisiu s-a enervat, și cu un ton destul de agresiv i-a răspuns Presedintelui: „Dacă procesul este public și orice cetățean român are voie să ia parte la dezbaterile lui, atunci, domnule Presedinte, vă rog să-mi spuneți de ce părintii, frații, alte rude și prieteni de-ai noștri sau alți cetățeni nu se găsesc în sală?” La care Presedintele i-a răspuns: „Nu te privește pe d-ta această problemă!”

Moisiu, din ce în ce mai enervat: „Dacă nu mă privește, atunci, nici pe onorata Curte nu trebuie să o privească dacă eu nu voi răspunde la întrebările puse”. Replica Presedintelui a fost brutală: „D-ta și toți inculpații de pe banca acuzării, sunteți obligați să răspundeți Curtii, pentru că în caz contrar ea are mijloace să vă facă să vorbiți!”

„Atunci, reia Moisiu, acest complet de judecată este un complet de anchetă?”

Presedintele, mai amenințător: „Îți atrag atenția, că orice ofensă și injurii aduse Curtii se pot pedepsi conform legii”.

„Legea de care faceți uz, domnule Presedinte, este legea pumnului, legea junglei”, nu s-a putut abține Moisiu.

Presedintele, enervat, s-a ridicat și cu un ton autoritar l-a amenințat că, dacă o singură dată va mai îndrăzni să facă astfel de afirmații, faptul îl va costa scump.

Totusi ne găseam în fata unei situatii tragi-comice si nu mai stiam ce concluzii să tragem. Ne aflam într-adevăr în fata unei judecări sau în fata unei mascarade? Fiecare dintre noi si-a dat însă seama că orice am spune nu mai avea nici o importantă, pentru că acest complet de judecată era instruit, încă dinainte de a intra în sala de sedinte, cum să judece si ce pedeapsă să dea fiecăruia dintre inculpati.

După ce procurorul a dat citire actului de trimitere în judecată a fiecăruia dintre noi, completat cu faptele incriminate, a cerut pentru fiecare pedeapsa maximă, potrivit articolului respectiv din codul penal.

Culmea injustitiei si a ridicolului s-a văzut însă atunci când Presedintele a anuntat în instantă că inculpatii aveau dreptul la apărare. În timp ce el făcea această afirmatie, parcă la comandă, cinci indivizi îmbrăcati în civil au apărut în sală si s-au asezat pe o bancă lângă fereastră, aproape de masa completului de judecată. Nu erau altii decât avocatii apărării. Presedintele, adresându-li-se, le-a precizat că fiecare avea de „apărat” zece inculpati, invitându-i să ia imediat legătura cu „clientii” lor. Apoi, întorcându-se către noi, ne-a spus: „E o *favorare* de a avea avocati din oficiu!”

Avocatii au primit dosarele si, după lista înmănată de Presedinte, fiecare si-a luat în primire inculpatii pe care trebuia să-i apere. După ce au răsfoit dosarele timp de vreo zece minute, Presedintele le-a cerut să le depună pe masă, fără a fi avut nici măcar timpul să ia la cunostintă de continutul lor.

În fata acestui spectacol mai mult decât ridicol, am rămas cu totii înmărmuriti, dându-ne seama că ne aflam în fata unei regizări care nu era nici judecată, nici apărare, ci o sinistră mascaradă în care nu mai rămăsese decât acuzarea.

Simulacrul de sedintă a luat sfârșit spre orele sase după-amiaza. Am fost apoi condusi fiecare în celula lui, nu înainte de a fi anuntati de Curte că a doua zi, la ora opt dimineata, va continua procesul.

A doua zi, 22 februarie 1949, dimineata, am fost adusi din nou în sala de sedintă, unde am fost asezati în ordinea următoare: seful de lot, cei patru sefi de unități, apoi Scutaru si Parizianu, formând o grupă. Șeful de lot, care era la marginea băncii, s-a adresat avocatului care trebuia să ne apere, întrebându-l dacă el era avocatul acestei

grupe.

Culmea rusinii și încălcarea elementarei idei de justiție privind apărarea era că avocatul nu avea dosarul inculpatului, acesta fiind înlocuit de către Presedinte cu câteva foi. După aceea Presedintele, „constatând că procedura juridică a fost îndeplinită”, ar fi trebuit să dea cuvântul apărării.

S-a început cu primul inculpat, seful de lot Moisiu Dumitru. Presedintele îi ordonă lui Moisiu, judecat ca sef de lot, să se ridice în picioare. Stupoare! În loc să dea apoi cuvântul avocatului apărării, Presedintele l-a dat, împotriva oricărei legalități, acuzatorului public.

Procurorul n-a mai făcut rechizitoriul, pentru că-l făcuse deja pentru fiecare inculpat. Despre seful nostru a spus așa:

„Moisiu Dumitru, acest individ periculos, a organizat în cadrul Facultății de Medicină din Iași un grup de legionari, pentru a uneli împotriva ordinii sociale instalate în țara noastră. A instruit și pregătit un complot împotriva Statului și, ce este mai grav, acest individ a strâns informații prin subalternii lui și de la alte persoane, furnizându-le unei puteri străine”.

„De aceea, acuzatorul public, reprezentând clasa muncitoare din R.P.R, cere pentru acest inculpat pedeapsa maximă prevăzută de codul penal. La dosarul cauzei se găsesc piese din care reiese că poliția, când l-a arestat, l-a găsit ținând sedintă legionară și făcând instrucție cu arme sustrate de la unități militare, în vederea unui complot. Curtea poate vedea, pentru convingere, toate aceste piese în dosarul cauzei”.

După aceea, procurorul a comis o gafă, cerând grefierului să citească în instanță ce făcuse Moisiu împreună cu inginerul Târniceru la Alba-Iulia, în timpul refugiului din 1944, când Universitatea de la Iași fusese mutată în acel oras.

Iată textual ceea ce a citit grefierul: „Acest temnicer (era vorba de inginerul Târniceru) a ridicat, împreună cu acest moisu (Moisiu) o traistă (troită), pe locul unde a fost tras pe sfoară (pe roată) Horea, Cluseu (Closca) și Crisu (Crisan)”. Întreaga sală a izbucnit în râs, de la Curte și până la dactilografe. Procurorul, vădit jenat, s-a răstit la grefier, acuzându-l că nu era atent la citit. Se vedea clar ce fel de elemente erau chemate să consemneze depozitiile.

În încheiere, procurorul apăsă mai mult pe: „Inculpatul, în declarația sa, recunoaște cele incriminate de noi, de bună voie și

nesilit de nimeni și semnează cu mâna proprie”.

Presedintele a dat apoi cuvântul avocatului apărării care, ridicându-se în picioare, a deschis dosarul din care a scos o foaie de hârtie scrisă dinainte, repetând întocmai cuvintele procurorului. Și astfel, avocatul nostru s-a transformat din apărător în acuzator, ignorând total faptul că era chemat acolo să-l apere pe inculpat, nu să-l acuze.

În această situație, când cel mai elementar principiu de justiție și drept a fost ignorat, mai mult, călcat în picioare cu atâta nerusinare, Moisiu, nemaiputând să-și stăpânească nervii, s-a ridicat în picioare și i s-a adresat avocatului: ”Domnule, noi nu te-am angajat ca acuzator, iar dacă Tribunalul te-a pus din oficiu ca apărător, d-ta ce faci? În loc să mă aperi, mă acuzi. D-ta nu ești avocat, ești cules de pe drum și adus aici. Ai primit o hârtie scrisă, să citești ce scrie pe ea. Rusine unui astfel de jurist! În ce tratate de drept ai citit d-ta să faci ceea ce faci? Eu nu te-am angajat apărător și nu am nevoie de serviciile d-tale!”

În sală nu era public, afară de cei doi indivizi care nu încetau să strige: „Moarte lui! Moarte lui!” La auzul acestor strigăte, Moisiu nu s-a putut reține să nu intervină: „Măi, bădie! Mai beti niste rachiu, că ati răgusit de când strigati «moarte lui!»”

În acest moment, ședința a fost transformată într-un bâlci. Un ofițer din completul de judecată a ieșit pe coridor și imediat după aceea au intrat în sala de ședință mai mulți gardieni înarmați și câțiva ofițeri de securitate, printre care și Blehan.

Presedintele a comis imprudenta de a da cuvântul lui Moisiu. Acesta, cu verva și inteligența lui, a desfășurat o pledoarie în apărarea sa și a camarazilor săi, care dacă ar fi fost înregistrată – Presedintele dăduse ordin greșierului și dactilografelor, să nu consemneze nimic din ceea ce spunea Moisiu – ar fi fost model de pledoarie de mare avocat. În loc de acuzat, Moisiu se transformase în apărător, infirmând tot ceea ce spusese procurorul.

Piese de la dosar le-a declarat înscenări și minciuni grosolane, inventate de anchetatori, pentru că nici un camarad din subordinea lui nu a fost prins făcând ședințe sau instruindu-se cu arme, înscenările din așa-zisa reconstituire fiind făcute la începutul lunii noiembrie pe platoul de lângă Cetatea Sucevii. În aceste fotografii se putea observa că toți camarazii erau tunși, or, în

libertate, fiecare dintre ei avea o anumită lungime a părului. Armele pe care le pozase poliția erau luate și ele de la soldații care făceau paza înscenărilor. Cel mai odios fapt era însă că subalternii lui Moisiu fuseseră obligați să pozeze în locul altor camarazi de la alte facultăți, care nu erau încă arestați.

Moisiu a dat cazuri concrete: Bordeianu Dumitru a pozat în locul fratelui său, Ion Bordeianu, de la Politehnică. Or, un om nu putea poza în același timp în două locuri diferite. A cerut apoi să fie confruntate piesele de la dosar ale Medicinii cu cele ale Politehnicii din Iași. Când privește afirmatia „nesilit de nimeni”, era o minciună sfruntată adăugată ulterior, așa ceva nefigurând în nici una din declarațiile lor anterioare. El cerea să i se arate scrisul acestui adaus, dacă el a existat. Și pentru a dovedi, Moisiu a declarat că ar putea aduce în fața completului de judecată și a apărării, probe care să demonstreze cum au dat ei declarațiile „de bună voie și nesiliti de nimeni”.

Și zicând acestea, și-a aruncat haina și cămășa, arătându-și corpul plin de răni încă nevindecate. În fața acestei scene, cele două fete dactilografe, fără să-și dea seama unde se găseau, au exclamat spontan într-un glas: „Vai, Doamne, ce răni îngrozitoare!”. Presedintele le-a ordonat să părăsească sala.

Completul de judecată, în fața acestui spectacol, a fost atât de derutat că nu mai stia ce atitudine să ia.

Moisiu continua să strige cât îl ținea gura: „Eu și camarazii mei am fost bătuti, schingiuiti și torturati, timp de cinci luni de zile, în cele mai groaznice chipuri, de bătașii Blehan și Danielevici”.

Ca spectacolul să nu ia o altă întorsătură și ca procurorul, grefierul și avocații să nu vadă aceleși urme de tortură pe corpurile noastre, Presedintele, în timp ce toți ne dezbrăcam, a suspendat ședința.

Moisiu a fost scos apoi din sală de către ofiterii de Securitate, iar Curtea a părăsit sala. Cei doi indivizi, care reprezentau „asistentă” din sală, treziti parcă din betia lor, văzând ce se petrecea, s-au adresat unul celuilalt: „Hai, bădie, să iesim de aici, nu vezi ce se întâmplă? Vrei să-mi rămână copiii pe drumuri? Eu sunt necăjit și m-au adus aici cu forța”. După plecarea lor, sala rămase fără asistentă publică.

După vreo jumătate de oră, completul de judecată intră în sală și luă loc la masă. Putin timp după aceea a fost introdus în sală și

Moisiu, sprijinit de doi gardieni, deoarece fusese atât de crunt bătut încât nu se mai putea tine pe picioare. Călăii, în ura și bestialitatea lor, îl loviseră cu vâna de bou, umplându-l de răni din care curgeau siroaie de sânge. Am fost convinși că acel complet de judecată fusese la curent cu cele ce se petrecuseră afară.

Când Moisiu a fost așezat pe bancă la locul lui de către cei doi gardieni, a mai avut curajul să strige: „Iată domnule Presedinte, ce probă mai clară, mai evidentă, mai strigătoare la cer, vi se poate aduce, decât ceea ce se vede pe fața și pe trupul meu, tortura pe care călăii anchetelor mi-au administrat-o în fața completului de judecată”. Și în timp ce Moisiu a căzut cu capul pe bancă, Presedintele, cu cinism, a spus că acest „incident” nu constituia un motiv ca să i se atribuie circumstanțe atenuante. Pe ce mâini intrase justiția!

Moisiu a fost evacuat apoi din sală, iar procesul a continuat, îndeplinindu-se ca o simplă formalitate. Camarazii renunțaseră la apărarea devenită accesoriu al acuzării. Toti ne-am declarat solidari cu declarația lui Moisiu, privind înscenarea făcută pe platoul Sucevei, și nu am recunoscut deloc că „de bună voie și nesiliti de nimeni”, dădusem declarațiile.

În câteva ore judecata s-a terminat, fără ca grefierul să fi consemnat ceva din declarația noastră întru apărare. În schimb, consemnase tot ceea ce spusese procurorul și avocații „apărării”, transformați în acuzatori.

Curtea a declarat judecarea lotului ca terminată, procedura fiind „îndeplinită după lege”, și a anunțat că sentința fiecărui inculpat în parte se va pronunța a doua zi, 23 februarie 1949.

După această injustiție a justiției, am fost evacuați din sală și duși fiecare în celula lui. A doua zi am fost din nou conduși, tot lotul, în sala de sedință. În sală domnea o atmosferă de înmormântare.

Presedintele, solemn, deschise ședința, anunțându-ne să fim atenți când se va da citire sentinței și cel ce-și va auzi numele să se ridice în picioare.

Primul chemat a fost Moisiu Dumitru, căruia i se rezervaseră 20 de ani de muncă silnică pentru crimă de uneltire împotriva ordinii sociale, 15 ani pentru crimă de înaltă trădare și 12 ani pentru crimă de complot.

Moisiu nu s-a ridicat în picioare pentru că nu-l mai așteptau

puterile si Presedintele a făcut imprudenta să-i atragă atenta. Sleit de puteri si cu o voce abia perceptibilă, Moisiu i-a răspuns: „La asa complet de judecată, la asa acuzare si la asa justitie, nu rămâne decât să fie aplicată iar ancheta, cu torturile la care am fost supusi. Asa că nu ne ridicăm în picioare, întoarcem spatele si ar trebui să plecăm din sală”. Curtea n-a mai răspuns.

Au urmat două condamnări, de câte 18 si 10 ani, la muncă silnică, petru Parizianu Gheorghe si Scutaru Ion.

Tudose Petre, Lungeanu Virgil, Bârsan Mircea si Bordeianu Dumitru au primit fiecare, câte 15, 10, 10, si respectiv 15 ani de condamnare. Restul din lot au primit între 5 si 12. Pe lângă aceste condamnări, s-au mai aplicat fiecăruia: confiscarea averii, degradarea civică de la 5 la 15 ani si cheltuielile de judecată, care variau între 5000 si 20000 de lei. După pronuntarea sentintei aveam dreptul, timp de trei zile, să facem apel, dar nimeni dintre noi n-a făcut pentru simplul motiv că până atunci nici un recurs nu schimbasese sentinta în favoarea condamnatului, ba din contră, fuseseră cazuri când sentinta cunoscuse o agravare.

La sfârșitul sedintei am fost dusi în celulele noastre. N-am putut trece cu vederea că, ajuns în fata celulei mele, ce purta numărul 15, cineva mi-a atras atenta si m-a întrebat: „Să aibă oare vreo semnificatie sau să fie vreo legătură, între destinul omului si anumite numere?” În destinul meu, ziua de nastere era 15, numărul celulei 15, precum si cei 15 ani de muncă silnică pe care i-am executat până la urmă.

Voi încheia acest capitol, retinând faptul că justitia nu servea deloc ideea de dreptate, stăpânită fiind de bunul plac impus de puterea pumnului.

În concluzie:

– toate declaratiile smulse celor din închisoarea Suceava, precum si în toate anchetele din țară, au fost date în urma unor cumplite torturi;

– au fost camarazi care în urma acestor torturi, fie că s-au sinucis, aruncându-se pe geam, fie au murit, fiind apoi dusi unde numai Dumnezeu stie;

– judecata s-a făcut de către magistrati care au acceptat să judece si să aplice legea după cum li s-a ordonat;

– toate sentintele au fost date nu de completul de judecată,

conform procedurilor penale, ci în cabinetele de partid;

– în ceea ce privește apărarea, aceasta a fost inexistentă, deoarece avocații au fost desemnați din oficiu de partid și nu angajați de inculpați; din apărători, aceștia au devenit acuzați, nefăcând altceva decât să repete, după un consemn scris, aceeași acuzație ca și cea a procurorului;

– data procesului nu a fost anunțată nici unei familii a celor arestați;

– sălile de sedință nu aveau asistență publică, procesele tinându-se în secret. Nici măcar rudele apropiate ale inculpaților n-au avut voie să asiste la proces. În cazul Sucevei, cei doi indivizi care cereau moartea noastră au reprezentat singura asistență publică.

Ceea ce s-a întâmplat și modul cum s-a judecat lotul medicinistilor din Iași a fost identic cu judecarea tuturor loturilor din închisoarea Suceava.

Care ar fi fost oare reacția unui om din lumea civilizată, constatând că, pentru o idee pusă în slujba adevărului, a dreptății, în slujba credinței în Dumnezeu și a dragostei pentru aproapele, un anumit tineret a fost anchetat și torturat, uneori până la moarte, pentru a fi apoi judecat și condamnat?⁷

După proces

A început pentru noi o perioadă în care nu mai puteai prevedea nimic. Procesul nu lăsase să se întrevadă întoarcerea, vreodată, în lumea din care plecasem. Și eu îmi reproșam că nu avusesem altă atitudine la proces, așa ca Moisiu, de pildă.

Cele întâmplate mi-au rănit însă atât de mult sufletul, încât nu mai puteam face nici un efort de gândire. Mă consideram ca un naufragiat într-o barcă, situație în care mă lăsasem în voia valurilor,

---

⁷ Toate aceste procese au ca prototip procesul Mântuitorului, în care judecătorul, îndrăcit, își sfășie hainele și strigă: «Ce ne mai trebuie mărturii, că noi însine am auzit din gura Lui? E vinovat de moarte». Justiția omenească e strâmbă prin natura ei; doar Hristos Dumnezeu nostru e Judecător drept. Procesul descris aici ne arată în ce chip ne judecă satana: răul, infractiunea, crima, tin loc de lege și de dreptate, și ce înțeleg prin justiție slugile sale, comunistii și francmasonii, discipolii Marelui Maestru al Luminilor (n. ed.).

puterile nemaiajutându-mă să vâslesc.

Afară era viscol și ger, iar în celula mea totul părea un sloi de gheață, de parcă și sângele în vine îmi întepenise. Parcă niciodată nu mă săturasem și as fi mâncat moloz și mortăciuni, numai să nu mă mănânce foamea pe mine, foame care-mi rodea stomacul ca un guzgan.

După câteva zile, într-o dimineată, s-a deschis ușa ca de obicei și gardianul de pe secție, care știa ce condamnare am luat, mi-a citit numele înscris pe nelipsita fituică și m-a prevenit să-mi fac bagajul, pentru a fi transferat într-o altă celulă. Mi-am luat bocceaua cu putinele rufe și am aruncat o ultimă privire în celula pe care nu o voi uita până în clipa morții. Urlasem ca lupul flămând în ea, strigasem, lovisem cu capul de perete, mă coborâsem în iad, agățându-mă cu mâinile de un petec de cer. Acolo am ales cerul și tot acolo i-am uitat pe toți care mi-au făcut rău. Acolo am înțeles că nu există decât o singură Cale, un singur Adevăr și o singură Viață, aceea a Fiului lui Dumnezeu întrupat⁸.

Celula 121

Din celula nr. 15, gardianul m-a dus la primul etaj, la celula 121, situată pe latura de nord a închisorii. Fiecare secție a laturii de nord avea câte 60 de celule, închisoarea fiind în formă pătrată. Când a ajuns în fața ușii acestei celule, am reținut ultimele două cifre ale numărului – 21 – care corespundeau, în mintea mea, cu ultimele cifre ale anului meu de naștere (1921). Un joc bizar de cifre, de date, atât de semnificative. Când gardianul a deschis ușa, nu mică mi-a fost surpriza, cât și bucuria ca, intrând în celulă, să dau cu ochii de Petrică Tudose, prieten, camarad și coleg, condamnat și el tot la atâția ani ca și mine.

Printre alți camarazi din lotul Universității, care fuseseră judecați înaintea noastră, era în celulă și bădia Ghită Bărbieru, pe care îl cunosteam din vedere. Pe acest om cu suflet ales nu-l voi putea uita niciodată. Ca pregătire intelectuală avea doar gimnaziul, dar bunătatea lui n-avea margini. El era printre puținii oameni pe

---

⁸ «Eu sunt Calea, Adevărul și Viața» (Ioan 14, 4) (n.ed.)

care i-am întâlnit în viața din dosul gratiilor și care mi-a dat cheia cu care să încui și să descui ușa ce mă despărtea de lumea din care veneam.

La început, atmosfera era puțin apăsătoare, deoarece toți eram condamnați și gândurile noastre zburau, fără voie, spre cei lăsați în urmă: părinți, frați, neveste, copii, prieteni, cunoscuți, etc.⁹. Bădia Ghită, care fusese judecat în primul lot, trecând foarte greu prin anchetă (din care mai apoi i s-a tras și moartea) nu s-a plâns niciodată.

În închisorile prin care am trecut am cunoscut mulți oameni, de la portar până la ministru, de la nestiutori de carte până la profesori universitari și savanți, de la demon până la înger.

Bădia Ghită a rămas în inima mea ca fiind acel tip de om pe care, chiar dacă voiai să-l uiti, nu reuseai niciodată. În toată detenția mea am întâlnit puține suflete ca al lui. Discuțiile cu colegul meu Tudose și intervențiile bădiei Ghită erau cele mai binefăcătoare lucruri din celulă.

Pe la începutul lui martie, când la Suceava era încă iarnă destul de grea, cu frig și ninsoare, am mai văzut ceva ce nu voi putea uita niciodată. Ceva se petrecea cu unii tineri care nu-și înțeleseseră adevărata chemare. Mai exact, era începutul așa-zisei reeducări de la Suceava.

Celula se mai încălzise și la propriu și la figurat. Eram toți legionari și toate discuțiile se purtau în bună înțelegere. Chiar și frigul se mai potolise, datorită faptului că eram acum sase în celulă și dormeam pe prici, în loc să dormim pe rogojina așezată pe podea.

Singurul care nu lua parte la discuții, multumindu-se doar să asculte, era bădia Ghită. Noi îl respectam pentru că era în vârstă și avea un mare trecut de luptă. Într-o bună zi, când discuțiile noastre ajunseseră la un punct mort, bădia Ghită, cu o voce caldă, a început să-și depene și el gândurile.

Voi reda din memorie cuvintele care au fost pentru mine busola ce m-a călăuzit tot timpul celor 15 ani de temniță: „Dragi

---

⁹ Ispita iubirii de părinți și de frați, de familie, depărtează pe creștin de Dumnezeu când acestuia i se cere jertfa pentru Hristos (vezi Luca 14, 26). Biruirea ei în chip Dumnezeiesc o găsim povestită în viața Sfântului Sebastian (18 decembrie) (n. ed.).

flăcăi! Sunteți totți oameni cu carte, mai tineri decât mine, încercați și voi în luptă, dar vă rog ca pe copiii mei, să ascultați cu atenție și bunăvoință ceea ce vreau să vă spun. Totți suntem condamnați la ani grei de închisoare și fiecare am lăsat afară o lume care a fost lumea noastră și pe care nu o putem nesocoti. Unii am avut o profesiune, iar voi cei mai tineri, erati în curs să o realizați. Totți ne-am angajat cinstit, slujind un ideal și o cauză pe care noi am considerat-o dreaptă. Nici eu, nici voi, cred că nu ati făcut rău nimănui. Am fost anchetați, torturați, judecați și condamnați după cum stiti, dar vă rog din toată inima să-mi dați ascultare. Pentru un detinut politic, condamnarea e ceva ce poate sau nu să se împlinească. Deci noi s-ar putea să executăm toată condamnarea pe care o avem sau poate nu. Ceea ce e mai grav însă e că s-ar putea să facem și ceva în plus, peste ceea ce am fost condamnați. Să fim condamnați din nou și poate să și murim în închisoare. Timpul nostru în închisoare nu este hotărât definitiv. Venim dintr-o lume pe care ura omenească ne-a luat-o, poate, pentru totdeauna, și intrăm în alta care e aceasta. Aceasta și numai aceasta este de acum înainte lumea noastră. Pentru noi nu există altă lume decât aceea în care suntem și trăim aici. Or, pentru a putea trăi în această lume, dragii mei, trebuie să stiti că numai cel ce va avea inimă bună va putea rezista și înțelege ceea ce ne va oferi necunoscutul în care am intrat. Aceia dintre voi care vor putea înțelege ce înseamnă inima bună pentru om, nu vor uita niciodată ceea ce am discutat noi în această zi. Ca încheiere, vă spun: ca să poți răzbi și să fii multumit și împăcat în viață, cu tine și cu cei din jurul tău, trebuie să ai inima bună. Voi faceți cum credeți și cum vă este inima”. L-am înțeles pe acest înțelept și i-am urmat povata, toată viața mea.

În zilele următoare, ducându-mă cu tineta de necesități s-o vârs în closet, am avut ocazia să vorbesc cu Tudose între patru ochi. L-am întrebat atunci, ce părere avea de „inima bună” a bădiei Bărbieru; el mi-a răspuns că povestea cu „inima bună” n-a înțeles-o și nu o va înțelege niciodată. Era adevărat că Tudose n-a înțeles, pentru că el nu pricepea că omul ar putea simți, trăi și acționa și după glasul tainic al inimii, nu numai după cel al puterii de judecată. I-am răspuns cinstit lui Tudose, că nici eu n-am înțeles această filozofie, dar spre deosebire de el, eu mă voi strădui să înțeleg ce este pentru om acea „inimă bună” de care vorbea bădia Ghită. Timpul avea să

facă lumină în această problemă.

Al doilea moment pe care l-am avut în celula 121 și pe care, la fel, nu-l voi uita niciodată, a fost următorul:

În celula de lângă noi, pe lângă alți camarazi, era unul din Suceava, mai în vârstă ca noi, căsătorit și cu trei copii. Era chiar din Suceava și cum gardienii la acea dată nu erau intoxicați de doctrina proletară, puteau face unele servicii celor pe care-i cunosteau și în care aveau încredere. Deci, camaradul din celula vecină îl cunostea pe gardian și avea încredere în el. Probabil însă că gardianul era recompensat pentru serviciile pe care i le aducea concetățeanului lui.

Pe vremea aceea se putea încă privi pe fereastră fără a fi pedepsit, interdicția survenind abia în primăvara anului 1954, când s-au pus obloane de jaluzele la geamuri în toate închisorile din țară (jaluzelele având o poziție oblică, aerul intra în celulă fără ca din celulă să se poată vedea afară). Pedeapsa pentru cei ce încercau să miste jaluzelele ca să privească pe geam se solda cu un arest sever de 15 zile, bineînțeles dacă erau surprinși de gardianul care putea observa totul prin vizeta de pe usa celulei. Unii detinuti, pedepsiți cu acest arest sever, n-au mai scăpat cu viață de acolo.

Datorită faptului că oamenii se puteau uita pe geam, la etaje se comunica de la o celulă la alta. Dar numai noaptea, când gardianul nu se mai putea plimba pe sub geamuri să repereze celulele de unde se vorbea. În felul acesta am luat legătura cu cei din celula din stânga noastră, care ne-au prevenit că în seara aceea va veni în stradă o femeie lângă stâlpul cu bec aprins, soția unui camarad din celula vecină. Gardianul de pe secție dăduse sotului acestei femei semnele după care el să-și poată recunoaște soția și copiii. De reținut faptul că la acea dată, în închisoare, nu erau încă informatori sau turnători, așa că detinutii aveau încredere unii într-altii și la fel și în gardienii care păstrau secretul relațiilor lor cu ei.

Era pe la începutul lui martie, iar afară era încă iarnă cu frig, vânt și zăpadă. Iată scena: la vreo 50 de metri distanță, lângă stâlpul luminat, am văzut o femeie cu un copil în brate, iar lângă ea, alți doi copilași, între 4 și 6 anisori. Priveau spre geamul celulei și fluturau batistele către tatăl lor, care le făcea și el semne. Din celulă se putea vedea bine în stradă, femeia și copilașii fiind luminați de bec și de luciul zăpezii de sub picioarele lor. Când i-am zărit, suflete nevinovate, cu mânuțele ridicate în sus, făcând semne tatălui lor, ne-

au podidit lacrimile. O mamă cu puii ei, în frig, plângând și stergându-și fata cu batista, iar tatăl întemnitat după gratii, mângâindu-i doar din ochi. Cei ce au copii, să încerce să trăiască, măcar o clipă, scena.

Acest spectacol s-a repetat nopți în sir până ce soldatul din prepeleac a sesizat conducerea închisorii și ofiterul politic. În urma acestui denunț a dispărut și dramatica scenă și tatăl din celula vecină și, nu după mult timp, și gardianul de pe secția noastră.

Reeducarea de la Suceava

Cuvântul *reeducare* avea, pentru mine, un conținut atât de sinistru, încât nu reuseam să mi-l explic. Adică, cum să mă reeduc? Și ce să reeduc în mine? Să-mi schimb modul de viață, să renunț la gândirea mea, să renunț la credința mea, la concepția mea despre lume și viață, să renunț la visul meu, la lupta mea? Ce să alung din mine? Credința în Dumnezeu și dragostea mea pentru El? Să înlocuiesc Evanghelia Lui cu ideologia proletară, dragostea pentru aproapele cu ura și lupta de clasă, adevărul cu minciuna, sinceritatea cu ipocrizia, armonia cu teroarea, mila cu violența? Să-L alung pe Dumnezeu din sufletul meu și în locul Lui să instalez partidul? Să-mi urască și să-mi „torn” familia și prietenii, să trăiesc starea de groază, de frică, de neîncredere, bănuială și nesiguranta? În concluzie, să renunț la mine, să înlocuiesc totul cu stăpânirea satanei, să mă închin și să-i slujesc lui, adulând partidul, ca pe noul Dumnezeu, să adopt religia comunismului – religia celui rău¹⁰.

---

¹⁰ Este o descriere exactă a „reeducării”, în limbaj creștin „schimbarea minții”. A zis ispititorul: «Dar ia întinde-ți mâna și atinge-Te de osul și de carnea lui! Să vedem dacă nu Te va blestema în față!» (Iov 2, 5).

La Suceava, Pitești, Gherla, și în toate închisorile politice bolșeviste, necredincioșii au încercat să demonstreze experimental că rațiunea, gândirea, conștiința și toate facultățile sufletesti ar fi doar produse ale materiei, un fel de „secrete” ale trupului.

Concluzia acestei teorii satanice este că acționând asupra trupului, putem transforma conștiința, adică *eul* profund al omului, *chipul* propriu al fiecăruia.

Prin „reeducare”, cel rău și slugile sale s-au strâns să nimicească cel mai scump dar al lui Dumnezeu: libertatea conștiinței, care nu ține seama de nici o îngrădire materială, trupească. În aceste puscării ale Antihristului lupta a fost

Cei care ar putea da informatii certe si ar scoate la lumină acest joc satanic nu mai sunt: Țurcanu, executat de stăpânii lui, si Bogdanovici, ucis de Țurcanu. De aceea, începuturile reeducării rămân cu totul necunoscute.

Ce s-a auzit însă si ce se stie? În vara sau în toamna lui 1948, s-a aflat în închisoare că Bogdanovici a avut un vorbitor, după spusele unora si ale lui Popa Țanu (care era în celulă cu mine). Vorbitorul însă nu fusese solicitat de el, ci înlesnit de cabinetul de partid Suceava si aprobat, bineînțeles, si de la Bucuresti. Un vorbitor cu tatăl, care era prefect de Botosani în acea vreme. Se zvonea că acest vorbitor a avut loc numai între tată si fiu, fără ca alte persoane să fie de față. În urma acelei discutii a luat nastere începutul reeducării de la Suceava. Cum în comunism nimic nu se putea face întâmplător, ci regizat si pus la punct în cele mai mici detalii, si acest vorbitor fusese aranjat din timp.

Tot din aceleasi zvonuri se mai spunea că tatăl lui Bogdanovici si-a implorat fiul să renunte la conceptia lui politică si să facă totul pentru a se salva fizic.

S-a aflat de la ajutoarele lui Bogdanovici (intimii lui) că, până la arestarea sa, el nu se înțelegea cu tatăl său în materie de politică, deseori mama lui fiind aceea care intervenea să-i împace.

Se pune însă întrebarea: de ce Bogdanovici a luat o condamnare atât de mare, dacă acceptase să înceapă reeducarea? După cele descoperite în demascările de la Pitesti si mărturisirile celor ce fuseseră acolo, nu el ar fi fost totusi initiatorul reeducării de la Suceava, pentru că, potrivit concepiei sale, reeducarea trebuia să fie un act voit si consimtit si nicidecum un act de constrângere si de violentă. Dacă ar fi admis violenta, s-ar fi reabilitat si nu ar fi fost ucis. Cititorii îmi vor ierta faptul că anticipez, dar ceea ce mărturisesc este strâns legat de începutul reeducării de la Suceava si deci de cazul Bogdanovici.

Sunt poate, spun *poate*, singurul dintre studenti care înainte de moartea lui, printr-o întâmplare si prin neatentia lui Țurcanu, l-am întâlnit pe Bogdanovici în timp ce era dus de la camera 4 spital, unde

---

duhovnicească; scopul nu a fost exterminarea fizică, lucru usor de înfăptuit, ci uciderea sufletului (de altfel, victimele nici nu aveau voie să moară, sinuciderea fiind cea mai gravă infractiune, după cum vom vedea) (n. ed.).

se dădeau declarațiile, la o celulă la parter; eu fiind luat în același timp, de la camera 3 subsol și dus spre camera 4 spital, la etaj. Așa s-a făcut că ne-am întâlnit pe scări, la jumătatea drumului dintre etaj și parter. Când am ajuns față în față, amândoi ne țineam de balustrada scării înguste de un metru. Pe mine nu mă sprijinea gardianul, dar el nu putea merge fără sprijinul acestuia; de aceea, când ne-am întâlnit, a trebuit să ne facem loc unul altuia, căci amândoi ne țineam de balustradă. Gardianul îl rezemă pe Bogdanovici de perete, susținându-l să nu cadă, pentru a-mi face mie loc de trecere pe lângă balustradă. Gardienii erau în urma noastră și, când am ajuns unul lângă altul, ne-am putut privi în ochi.

Gardienii n-au intervenit, atât erau de îngroziti de ceea ce vedeau. Bogdanovici încă mai avea încredere în mine. La ora aceea nu căzusem din gratia divină, nu mă prăbusisem încă și de aceea a și fost posibilă comunicarea. Capul lui enorm, cu ochii adânc înfundati în orbite – atât mai era viu în el – te înspăimânta; se citea în ochi suferința pe care o pricinuiseră miilor de camarazi.

Privirea aceea, a unui mort cu ochii încă vii, m-a urmărit până în clipa în care scriu aceste pagini și mă va urmări până voi muri. În momentul când privirile noastre s-au întâlnit, cu o voce muribundă, dar destul de clară, Bogdanovici mi-a șoptit: „Frate! Așa se plătesc greselile!”.

Privirile noastre nu se puteau despărți, dar gardienii ne-au îndemnat într-un glas: „Hai!”.

După două zile Bogdanovici a murit, ucis în mod sadic de Țurcanu, Popa, Martinas și Livinschi. Și nu cred că a fost altul mai chinat și torturat la Pitesti. Nu vreau să-l apăr, Doamne fereste! Dar îmi pun întrebarea: cine a suferit ca Bogdanovici? Cine a adunat în ochii lui atâta suferință? Ce am simțit și văzut cu ochii mei, mă face să cred că Bogdanovici nu a fost un informator și nici un criminal. El nu era în stare să omoare. În concepția lui nu avea loc ideea de violență.

Bogdanovici fusese seful Universității din Iași, cu Facultățile de Drept, Litere și Filozofie, Științe (Matematică, Fizică și Geografie). Medicina, Farmacia și Politehnica erau aparte, iar seful întregului Corp Studentesc Legionar fusese Neculai Simionescu, student la Drept.

Era de la Soroca, din Basarabia, iar în refugiul din 1940-1941,

avea doar 12 ani. Din vara lui 1941, până în primăvara lui 1944, locuise la Soroca.

Nu el l-a denunțat pe Țurcanu, cum au afirmat unii, fără a cunoaște adevărul, ci Ștefan Caciuc, coleg de clasă și de liceu la Câmpulung Moldovenesc și, mai apoi, coleg la Facultatea de Drept din Iași.

Țurcanu a făcut parte din F.D.C. numai în 1940-1941 și, după ianuarie 1941, nu a mai activat în Mișcarea Legionară. În 1940 avea numai 14 ani.

Țurcanu stia de activitatea legionarilor de la liceul din Câmpulung Moldovenesc, până în 1944. După aceea, a terminat liceul și s-a înscris la Facultatea de Drept din Iași. Era căsătorit și nu frecventa cursurile, prezenta fiind obligatorie doar la examene.

Asa că, la Iași, convorbirea cu Țurcanu n-a avut-o Bogdanovici, ci Ștefan Caciuc.

S-au întâlnit în 1946, cu ocazia unor examene, și Caciuc l-a întrebat pe Țurcanu de ce nu vine la cursuri. Acela i-a răspuns că era căsătorit și că se ocupa de alte treburi. Întrebat din nou, care este atitudinea lui politică și dacă mai avea vreo legătură cu legionarii, răspunsul lui Țurcanu a fost limpede, că nu vrea să mai aibă vreo legătură cu legionarii și că nu-l mai interesează această problemă. „Ce faceți voi, vă privește, eu sunt comunist! Sunt prieten cu frații lui Emil Bodnăras și aceștia mă susțin și mă ajută să fac carieră în diplomatie. Asa că aceasta este ultima dată când mai vorbesc și mă întâlnesc cu tine”, a relatat Caciuc. N-a precizat însă, dacă Țurcanu i-a spus sau nu că își începuse activitatea legionară în cadrul C.S.L. Iași.

Din aceste discuții cu Țurcanu reieseă însă că el devenise comunist (poate chiar înainte de 1944), datorită relațiilor cu frații Bodnăras. Și un lucru rămâne limpede: la ora când Caciuc a discutat cu Țurcanu, acesta avea promisiuni de carieră politică. Și, mai spune Caciuc, aflat tot de la Țurcanu, că în toamna lui 1948, când a fost arestat, el era pregătit de Ana Pauker, Ministru de Externe atunci, care voia să-l trimită ambasador în Iugoslavia.

Arestarea lui Țurcanu se datora astfel unei greseli de neiertat a lui Ștefan Caciuc, care a declarat la anchetă, fără să fi fost forțat sau întrebat, despre cele discutate cu Țurcanu, motiv pentru care acesta din urmă a și luat șapte ani de închisoare.

L-a denuntat pe Țurcanu, spunea el, pur și simplu din necaz, la mijloc fiind o intrigă amoroasă privind fata cu care se căsătorise Țurcanu.

Martorii oculari au asistat la cearta dintre cei doi, când, după procesul de la Suceava, Caciuc i-a spus lui Țurcanu că șapte ani vor trece ca mâine; să fie multumit că nu a luat zece¹¹.

Asa se explică faptul că Țurcanu a apărut la închisoarea din Suceava doar toamna târziu, când anchetele erau pe terminate.

Odată Țurcanu arestat, comunistii s-au gândit să-l folosească drept instrument pentru ceea ce avea să se întâmple mai târziu la Pitesti și Gherla.

Vorbitorul lui Bogdanovici cu tatăl său a avut loc înainte de arestarea lui Țurcanu. Asa că s-ar putea că delegatii comunisti de la București, care coordonau și verificau anchetele și declarațiile din închisoarea Suceava, dând de declarația lui Caciuc în legătură cu Țurcanu, să fi anunțat ei partidul. Și, în urma acestei sesizări, partidul ar fi dat dispoziție de la București prefectului Bogdanovici, să aibă o discuție cu fiul său, pentru ca acțiunea lor să fie dusă pe două planuri. Unul, pus în aplicare de Bogdanovici-fiul, care rezistase cu toată tortura la care fusese supus (avea responsabilitatea unei Universități întregi); în timpul anchetei am fost și eu confruntat cu Bogdanovici și am văzut cu ochii mei, pe fata și corpul lui, cu câtă sălbăticie fusese torturat. Cel de al doilea era acțiunea directă a lui Țurcanu.

Prin Bogdanovici-fiul se urmărea distrugerea unității tinerilor legionari, studenți și elevi, verificându-se prin aceasta cine rămânea pe poziție fermă și cine se îndoia, îndoielnicii putând eventual trece de partea reeducării inițiată și controlată de cabinetul de partid Suceava. Bogdanovici nu a fost decât victima și unealta prin care comunistii și-au pus în aplicare planul de a distruge unitatea tineretului legionar, semănând neîncrederea, suspiciunea și îndoiala.

În general acest plan și-a atins scopul; tinerii, în naivitatea lor,

---

¹¹ Pe Caciuc îl cunostea toată închisoarea din Pitesti, pentru că fusese arestat în costum bucovinean; și gardienii de pe secție strigau cât îi tinea gura, când Caciuc mergea cu tinea la W.C.: „Nationalu, fugi!”

Ce s-a întâmplat în timpul demascărilor și după aceea cu Caciuc n-am mai aflat. El avea zece ani de muncă silnică. Nu știu dacă a scăpat cu viață din închisoare (n. aut.).

necunoscând ideologia comunistă, au crezut în momelile pe care le întindeau comunistii, devenind victime ușor de manevrat.

Nu cunosc exact data când a venit Bogdanovici la Pitesti; ceea ce este sigur însă, e că aceasta s-a întâmplat înainte de 10 decembrie 1949, dată la care 90% dintre studentii legionari și nelegionari din țară au fost aduși la închisoarea din Pitesti.

Când a început reeducarea la Pitesti, Bogdanovici nu a fost ucis imediat, așa cum au fost ucisi alți studenți legionari și, după sistemul comunist aplicat și lui Pătrășcanu, l-au chinat până în iarna lui 1951. Cel care l-a denunțat a fost Popa Alexandru (Țanu), colegul și prietenul lui de la Soroca. Țurcanu l-a ținut în viață pe Bogdanovici, la ordinele lui Nicolșki și la cererea rusilor, pentru ca acesta să declare tot ce știa despre activitatea tinerilor legionari din țară, precum și a celor din Basarabia.

După arestare, în urma declarației lui Caciuc, planul elaborat de Moscova sau de ocultă¹² pentru distrugerea tineretului legionar a fost pus în aplicare până în cele mai mici amănunte prin Țurcanu. Inițial, el trebuia să fie condamnat la doi, trei ani. Și totuși, a fost condamnat la șapte ani de închisoare corecțională; condamnare cu tâlc, căci, tot după plan, Țurcanu trebuia folosit în acest timp.

În cazul lui, se mai impun câteva precizări. În 1946, când avusese acea discuție cu Caciuc, Țurcanu era comunist, făcea parte din biroul politic de la Iași. Unii însă înclină să creadă că, având legături cu frații Bodnăras, acestia îl puneau să aibă legături și cu legionari, ca să-i observe. Oricum, Țurcanu a fost arestat prin marea greșală a lui Caciuc.

După plecarea studenților legionari cu mari condamnări de la Suceava la Pitesti, cei rămași acolo au remarcat că Țurcanu a lipsit un anumit timp din închisoare. Se bănuia că a fost dus la București sau chiar la Moscova, unde a semnat planul viitoarelor demascări de la Pitesti și Gherla.

Astfel că nu Bogdanovici a fost primul vinovat în acest

---

¹² *Ocultă* desemnează în literatura legionară francmasoneria și marea finanță mondială. Poate că nu întâmplător puciul lui Antonescu din 21 ianuarie 1941, soldat cu înlăturarea legionarilor de la guvernare, scoaterea în afara legii a Mișcării Legionare și arestarea și persecutarea membrilor ei, a fost dat la două săptămâni după confiscarea de către legionari a arhivelor francmasoneriei (vezi Dimitrie Sturza, *România și sfârșitul Europei*, Ed. Fronde, 1995) (n. ed.).

complicat început. Bogdanovici, când a început reeducarea, credea probabil că face un joc politic – la rugămintea tatălui său – ca să se salveze fizic pe sine însuși și pe camarazii lui. De unde se vede limpede că nici el nu cunoștea bolșevismul, deși era basarabean. A sfârșit până la urmă prin a fi ucis, la ordinul agenților ruși, de către Țurcanu.

Odată Țurcanu arestat, acțiunea lui Bogdanovici a luat o altă turnură. Comunistii nu aveau nevoie atât de reeducare, cât voiau să scoată de la tineretul legionar ceea ce nu declarase la anchetă și, mai mult decât atât, tot ceea ce interesa Securitatea privind reacțiunea din țară. Alt scop era distrugerea acestui tineret prin torturi și apoi folosirea lui în diverse planuri. Or, Țurcanu, ca și alți comunisti, nu cunoștea și nu înțelegea subtilitatea acestei acțiuni satanice. El era convins că, dacă își va duce misiunea la sfârșit și în cele mai bune condiții, comunistii îl vor scoate din închisoare și-l vor pune nu numai în poziția în care fusese ei, probabil, direct în Comitetul Central; de unde și ideea ascensiunii lui politice.

Țurcanu n-a înțeles sau n-a vrut să înțeleagă că orice miselie duce la alte miselii și mai mari. De aceea, după ce s-au folosit de el așa cum au vrut, stăpânii cu care lucrase până atunci au dispărut, rămânând ca alți stăpâni să-i transfere, pe el și pe colaboratorii lui, de la Gherla la Jilava.

Acolo, izolați câte unul într-o celulă, ca să nu aibă legătură unul cu altul, au fost puși să scrie cum au procedat, ce metode au folosit, cât timp au trebuit să-l tortureze pe fiecare tânăr până să cedeze, cum s-au comportat șefii legionari și ce metode li s-au aplicat celor ce nu au cedat. Până au fost terminate aceste rapoarte, în doi ani de lucru, s-au schimbat și stăpânii. Venind alții la conducere, aceștia le-au pregătit procesul, servindu-se de propriile lor declarații. Și când se așteptau să fie puși în libertate, decorati și propulsați în posturi mari, stăpânii, în loc să-i felicite, să-i elibereze, le-au plătit nota, acuzându-i că, în complicitate cu cei din străinătate, au vrut să compromită și să ponegrească partidul. Numai că „banditii” n-au reușit să inducă în eroare partidul, care prin vigilența lui a descoperit la timp complotul, urmând a-i pedepsi pe cei vinovați.

S-a zvonit apoi că ajutoarele lui Țurcanu au vrut să-l linseze, dar au intervenit gardienii. Totul a fost bine regizat! Au fost izolați și ținuți până la proces, în cel mai mare secret; apoi, condamnați la

moarte si după aceea executati prin împuscare.

Or să se întrebe unii cititori de unde stim toate acestea dacă n-am fost acolo. Răspunsul este simplu: un secret rămâne secret atât timp cât el este cunoscut de unul singur; când e cunoscut de două persoane, nu mai este secret. Voi reveni cu amănunte atunci când voi vorbi despre Țurcanu si colaboratorii lui, în legătură cu Pitesti si Gherla.

Jocul cu satana este foarte periculos, pentru că cei care-l servesc, din colaboratori, devin victime. Satana nu are scrupule, nici cuvânt, nici morală, nici sentimente, ci numai un scop bine precizat: transformarea colaboratorilor în victime mai usor de manevrat.

Deci, pentru a preciza cine au fost autorii si cum a început reeducarea la Suceava, tin să spun că cei care au acceptat-o de bună voie au format si statul major al lui Țurcanu la Pitesti si Gherla, făcând demascările. Aceiasi care au crezut că Miscarea Legionară era o afacere prin care ei ar fi putut să-si atingă scopurile de parvenire. Pe toti acestia i-am cunoscut personal si un lucru am constatat la ei: acesti tineri, fie n-au avut timpul necesar, în conditii de ilegalitate, să-si facă educatia, fie au fost necinstiti de la început. Or, dacă în Biserică au fost „crestini” care au compromis-o, crezând în obrăznicia lor că-L înseală si pe Dumnezeu, de ce să ne mirăm că în toate colectivitățile umane, indiferent de natura si continutul lor, au fost si membri trădători, dezertori, lasi si interesati? Dar cum „un neam nu există si nu dăinuiește prin fricosi, lasi, dezertori si trădători, ci prin martirii, eroii si luptătorii lui” (Vasile Pârvan), asa si o colectivitate omenească nu dăinuiește prin acei ce s-au pus în slujba satanei, ci prin cei cinstiti din rândurile ei. Românul are o zicală: „Toate pădurile au uscăturile lor”. Tot astfel si asa-zisii „legionari” n-au fost decât niste unelte oarbe care, pentru interesele lor meschine¹³, au acceptat un joc care le-a fost fatal.

Am afirmat si sunt convins că, înainte de a începe arestările plănuite de comunisti, adică din martie 1948, tot ceea ce s-a întâmplat în închisori, cu reeducarea de la Suceava si demascările de la Pitesti si Gherla, a fost impus, dirijat, controlat de oculta de la Moscova si de cea internatională, necrutându-se nimic pentru ca

---

¹³ „Viata cea vremelnică îi este iubită fiecărui om cu petrecere pământească” (Sfântul Isaac Sirul, *Cuvântul I*)

Miscarea Legionară să fie desfiintată.

Celor ce au aderat la Organizatia Detinutilor cu Convingeri Comuniste (O.D.C.C.), pentru a avea conditii preferentiale – un blid de linte în plus, luat din tainul celorlalti – li s-a promis că vor fi scosi din închisoare si că partidul va face din ei activisti de frunte. Câtă naivitate, câtă lipsă de judecată si câtă credulitate puerilă!

Iată si câteva nume de legionari, care au aderat de bună voie la această actiune si care au avut un rol important în demascările de la Pitesti si Gherla. Afară de Bogdanovici, initiatorul si autorul reeducării de la Suceava (Țurcanu n-a avut nici un rol aici, lucru dovedit la Pitesti), au fost Popa Alexandru, zis Țanu, Mărtinus, Livinschi, Cantemir, Virgil Bordeianu si câțiva elevi din Iasi si Bucovina. Toti studentii si elevii legionari seriosi, cu condamnări mari, nu au aderat însă la Suceava la acest bâlci.

S-a vânturat, printre detinutii legionari si nelegionari, ideea că numai Țurcanu si Bogdanovici au fost vinovati, pentru că au acceptat să facă această reeducare si demascare. Se ignora însă si se trecea cu vederea, de către cei necunoscători si naivi, faptul că planurile comuniste nu depind de persoane. Nu! Planul trebuia îndeplinit, indiferent de persoana care era folosită.

Deci, fie-mi permis ca, după atâția ani de închisoare si după cele văzute, auzite si trăite de camarazii mei si de mine, să pot afirma cu toată certitudinea si cu argumente că nu Bogdanovici sau Țurcanu au fost aceia care au initiat si dus la îndeplinire această reeducare si demascare. Nu, deoarece era bine cunoscut faptul că în regimurile comuniste nici o pasăre nu zboară fără ca partidul să nu stie aceasta. Astfel că planul acestei reeducări odată conceput si definitivat de Moscova, uneltele lui puteau fi nu numai Bogdanovici si Țurcanu, ci oricare alt nume: Ionescu, Popescu, Dunăreanu, etc. Persoane pentru a duce la îndeplinire acest plan se puteau găsi atâtea câte voia partidul. Trădători, lasi si oportunisti se găsesc oricând, pe toate drumurile.

Planul conceput de Moscova si de oculita internatională, privind tinerii legionari din închisorile din România, s-a gândit, s-a definitivat si s-a dus la îndeplinire, până în cele mai mici amănunte, de agentii rusi, în colaborare cu Ana Pauker, Vasile Luca, Teohari Georgescu si cu seful Securității, generalul Nicolski, ajutat de colonelul Zeller.

Judecând astfel după fapte, nu voi gresi repetând că tot ceea ce s-a întâmplat în închisori, cu reeducarea de la Suceava și demascările de la Pitesti și Gherla, a fost impus, dirijat și controlat de agenții ruși. Iar conducerea comunistă din România a acceptat aceasta, fiind străină de neamul nostru. Străini erau Teohari Georgescu (alias Burăh Tescovici), colonelul Zeller, colonelul Sepeanu, precum și Ana Pauker, Vasile Luca și Dej cu colaboratorii lui. Unii dintre noi erau convinși că Nicolski, agentul Rusiei, a lucrat în mod secret numai cu agenți ruși. Posibil, deoarece în comunism totul era planificat, bine gândit și pus la punct de către acei care aveau răspunderea îndeplinirii scopului respectiv.

Deviza comunistilor era de altfel: plan să avem, că executorii găsim destui; oameni să avem, că de condamnarea lor suntem siguri; decât să scape un vinovat, mai bine arestăm o mie de nevinovați¹⁴.

*

Pe la sfârșitul lui martie 1949, circula un zvon prin închisoarea din Suceava, că vom fi transferați într-o altă închisoare, pe categorii de pregătire profesională, indiferent de apartenența politică. Dacă atunci ar fi cunoscut cineva dintre noi felul în care se făceau planurile secrete în comunism, ar fi prevăzut de ce comunistii, prin această repartizare, voiau să facă ceea ce au și făcut.

Iată aici închisorile care au primit aceste categorii de deținuți:

- la Aiud, închisoarea cea mai mare din țară, au fost repartizați intelectualii;
- la Gherla, închisoare de categoria întâi, au fost repartizați muncitorii și țărani;
- la Pitesti, închisoare de categoria a doua, au fost repartizați studenții;
- la Târgșor, o localitate la vest de Ploiesti, au fost repartizați elevii de școli secundare;
- la Mislea, localitate lângă Ploiesti, au fost repartizate femeile;
- Jilava – închisoare de tranzit, a fost rezervată unor scopuri

---

¹⁴ «De la cel ce poartă iachint și cunună, până la cel ce se îmbracă cu in crud, mânie, și râvnire, și tulburare, și tremurare, și frica morții, și pizmă, și pricire» (Sirah 40, 4) (n. ed.).

speciale si secrete;

– Suceava, Galati, Râmnicu Sărat, Dej, Sighet etc., cu scopuri bine precizate, la dispozitia Securității.

O închisoare aparte a fost cazarma din orasul Făgăras, transformată în închisoare pentru fostii politisti si jandarmi.

Această repartizare a dăinuit până în 1955, când închisorile au început să trieze detinutii după apartenență politică.

La 15 aprilie 1949 am fost transferat de la închisoarea Suceava la cea din Pitesti, împreună cu primul lot de 80 de studenti legionari.

PITEȘTI

Închisoarea Pitesti

În a doua jumătate a lunii aprilie 1949, un lot de 80 de studenți legionari, dintre vârfuri și cu condamnări de la zece ani în sus, am fost transferați cu duba-tren, de la Suceava la Pitesti. Cum închisoarea din Suceava nu avea suficiente lanțuri să ne lege pe toți, de la închisoare la duba-tren ne-au legat de mâini, unul de altul, câte trei. La tren ne-au dezlegat.

Când am ajuns la Pitesti era o zi frumoasă. Pe atunci închisoarea nu avea dube pentru transportul deținuților. Directorul ne aștepta la gară cu vreo 30 de gardieni înarmați. Din lipsă de lanțuri ne-au pus în rînduri de câte șase, după înălțime, și ne-au legat cu funii de mâini. În felul acesta nu se putea fugi, păziti fiind de gardienii înarmați.

Nu voi uita niciodată acest traseu, deoarece gara de la Pitesti era în centrul orașului, iar de la gară până la închisoare erau vreo 6 – 7 km.

După ce am plecat din gară și am ajuns la soseaua care ducea spre Curtea de Argeș, coloana noastră ocupa toată lățimea soselei, iar autovehiculele trebuiau să se oprească, să ne facă loc de trecere. Trecătorii și cei din vehicule se uitau înmărmuriti la noi. Vedeam că nu eram nici soldați, nici civili obișnuiți, ci niște arătări, albi ca varul, tunși și îmbrăcați cu fel de fel de haine, cu capul plecat în pământ și legați ca boii la jug. Ne mișcam neputincioși pe strada pietruită cu pietris de râu și în urma noastră, din târâsul picioarelor, se ridica un așa nor de praf, că cei din urmă nici nu se mai vedeau. Lumea nu pricepea ce era cu noi, pentru că toți eram tineri și cam de aceeași vârstă. Văzând însă gardienii care ne escortau, și-au dat seama că eram deținuți. Îmi amintesc și acum, cum femeii bătrâne îmbrăcate în costume naționale din Argeș, își făceau cruce, spunând tare: „O, Doamne! Ce o fi cu tinerii aceștia?” Am văzut femeii plângând.

Așa am fost primiți de populația din orașul Pitesti, primul lot de studenți legionari veniți de la Suceava. Printre cei 80 de studenți veniți la Pitesti, nici unul nu acceptase reeducarea la Suceava.

Majoritatea dintre noi eram condamnați la ani grei de muncă silnică și doar vreo zece la temniță grea.

Câteva cuvinte despre istoria acestei închisori.

Închisoarea din Pitești se găsește lateral, spre vest, cam la 200 metri de soseaua care leagă Piteștiul de Curtea de Argeș. Zidul care înconjoară închisoarea este înalt de cinci metri. Închisoarea se găsește pe această linie, unde Râul Doamnei, unit cu Râul Târgului, se varsă în Argeș. Peisajul văzut de la etaj e de o frumusețe încântătoare. Aici, câmpia Argeșului se continuă cu dealurile subcarpatice, cultivate cu pomi fructiferi.

Închisoarea a fost construită din ordinul lui Armand Călinescu, slugă diavolească, și el însemnat de la natură, căci avea un singur ochi. În această închisoare, Armand Călinescu, în timpul cât era prim-ministru, plănuise să extermine tineretul legionar. El n-a ajuns să o vadă terminată, dar satana i-a dus planul la îndeplinire, satisfăcându-i dorința. Duhul răului stăpânea acolo unde Mișcarea Legionară, cu ceea ce avea ea mai pur, mai tineresc, trebuia să se afunde în mlastina disperării.

Cât privește construcția, avea forma literei T. Încăperile erau împărțite în celule de 4/2 m și camere de 10/6 m. Coadă T-ului avea etajele construite din două rânduri de celule, legate între ele cu o plasă groasă de sârmă, iar în fața celulelor – un culoar de un metru. La parter și la subsol erau camere de 10/6 m. Capul T-ului era format din două rânduri de celule, fără plasă între ele, având un culoar de beton, unde se putea asigura cel mai perfect secret. În aceste celule trebuiau să fie izolați sefii tineretului legionar. La etajul întâi, în partea dreaptă a capului T-ului, se deschidea o cameră mare, numită camera 4 spital. Lângă această cameră era o celulă care îndeplinea funcția de cabinet medical. În camera 4 spital încăpeau, în paturi suprapuse, cam vreo 50 de deținuți.

La subsol, în capul T-ului, se găsea bucătăria, spălătoria, baia și boxe de pedeapsă severă. La marginea unui rând de celule, se găsea WC-ul, iar la unirea T-ului cu capul lui, la fiecare etaj, se găsea o celulă de pedeapsă, numită „celula neagră”.

Închisoarea avea două scări de serviciu – una la unirea cozii T-ului cu capul lui, iar alta în coada T-ului, pentru ieșirea în curțile interioare. Usa principală răspundea la etajul întâi. Pe scara principală deținuții nu aveau acces, ci numai pe scările de serviciu.

După felul de construcție al acestei închisori, paza era sigură și secretul perfect. De acolo nu se putea evada. Zidul exterior, înalt de cinci metri, avea din 50 în 50 de metri câte un prepeleac cu un soldat de pază, cu armă automată și reflector. Evadarea era deci imposibilă din această fortăreață. Amintesc că Armand Călinescu era argesean și avea moșia nu departe de închisoare. Probabil așa vroia el să-și aibă pe tinerii legionari sub demonica-i „aripă ocrotitoare”.

După drumul parcurs de la gară până la închisoare și cele petrecute pe traseu, iată-ne ajunși în fața închisorii, legați ca niște vite bune de dus la abator.

În fața închisorii era un platou ce nu se putea vedea din stradă. Acolo paza ne-a permis să ne așezăm pe iarbă și, spre bucuria noastră, deși eram slăbiți și oșorșiți, am putut discuta între noi. Pentru unii a fost ultima dată că am mai stat de vorbă împreună. Cu strângere de inimă mă întreb și acum, câți am intrat și câți am ieșit de aici, și mai ales cum?! Câți din cei 80 au înnebunit, câți au fost uciși, câți s-au prăbusit și câți au fost folosiți ca instrumente de tortură împotriva celorlalți?!

După ce grefa a verificat dosarele, am fost repartizați câte patru la celulele de pe secția de muncă silnică și temnită grea.

Celula 18

Această celulă, ca și celulele 59, 15 și 21 de la Suceava, a lăsat amprente de nesters în gândirea și inima mea.

Dacă aceste celule și celula 18 de la Pitești n-ar fi fost cum au fost, nici gândirea și cunoașterea mea n-ar fi cum sunt. Și atunci mă întreb, au fost un rău sau un bine pentru mine aceste celule? Categorie, au fost un bine, o favoare pe care mi-a făcut-o Dumnezeu, ca să-mi arate calea ce duce la El.

În celula 18 am fost repartizat cu camaradul Iosub Mihai.

Acest cuvânt, camarad, folosit în închisoare, însemna pentru comunisti, activitate legionară. El a costat multe vieți, arest sever, procese, condamnări și depistarea, prin informatori, a celor care n-au renunțat la credința lor în Mișcarea Legionară.

Când am intrat, am găsit acolo doi tineri bucureșteni, apolitici, Petrovanu Miron și Negrescu Fag. Aceștia au fost condamnați la 25,

respectiv 18 ani, pentru faptul că în anul 1948, înaintea unui congres național al elevilor din România, care se ținea la liceul Mihai Viteazul din București, dăduseră foc sălii de festivități. Autorul a fost Petrovanu Miron.

Ce mi-a atras atenția, de la început, în această închisoare, a fost curățenia din celule, făcută în interior de deținuții politici, iar pe culoare, de cei de drept comun.

În celule erau paturi suprapuse, iar dusumeaua era din scânduri. Camerele aveau beton pe jos. Saltelele paturilor nu aveau cearceafuri, nici perne, ci o pătură uzată cu care ne acopeream. Cele două tinete, una pentru apă și alta pentru necesități, erau confecționate din lemn de brad. Dimineata și seara eram scoși din celule, pentru desertarea tinetelor, pentru necesități și să luăm apă în tineta pentru băut. Spălatul, dimineata, îl făceam în celulă, fără săpun.

Ce ne-a surprins de la început, până spre toamnă, a fost faptul că atunci când ieșeam cu tineta la WC, usile celulelor pe toată secția erau descuiate și zăvoarele trase, iar noi ieșeam singuri din celule, ba, de multe ori, gardianul de pe secția noastră, nea Georgică, se făcea că are alte treburi și ne spunea: „Batule! (băiatule) Eu sunt tata vostru, eu vă dau de mâncare, eu vă dau apă, eu răspund de voi, de-aia eu vă deschid celula, iar voi ieșiți în ordine la WC, că eu am treabă”.

Prin această presupusă înlesnire se urmărea un scop bine precizat și descoperit în timpul demascărilor: să ne întâlnim la WC cu studenți de la diferite centre universitare, să ne cunoaștem și să facem schimb de informații și activitate, stabilind anumite înțelegeri sau hotărâri, care aveau să facă apoi obiectul unor crunte torturi, ani de zile, pentru declararea lor. Privind retrospectiv, aceasta a fost o mare greșală, care pe mulți i-a costat viața. Cât de naivi și neștiutori eram în materie de cunoaștere a bolșevismului, a metodelor și scopurilor lui! Cât de perversi, fătarnici și ipocriti sunt satana și slujitorii lui!

Când am sosit noi, primul lot de la Suceava, majoritatea studenților de la București era deja aici. Camarazii de la București și din celelalte centre universitare, cei cu muncă silnică, erau încarcerati la etajele doi și trei, iar la etajul întâi, cei cu temniță grea. Bucureștenii au făcut impresie bună; erau numiți „aristocrații”.

În închisoare i-am găsit pe studenții condamnați de pe timpul

lui Antonescu, care aveau deja făcuți 8 ani de detenție. Ne uitam la ei ca la niște sfinți... Dau câteva nume : Gafencu, Dragodan (Magistrul), Ianolide, Costandache, Dinescu etc. Ei ne-au informat despre viața din închisori și de modul cum va trebui să ne comportăm față de pază și de administrația închisorii.

O caracteristică esențială a acestor camarazi era atitudinea lor de pace, ordine și disciplină, pentru a evita orice conflict cu administrația închisorii. Tonul acesta l-a imprimat cel care a impresionat prin trăirea, atitudinea și exemplul pe care l-a dat ca nimeni altul: Valeriu Gafencu. El va rămâne în amintirea detinutilor politici din România și, în special, a detinutilor bolnavi de tuberculoză de la sanatoriul penitenciar Târgu Ocna, ca un sfânt. Până și cei mai înrăiți, în fața lui Gafencu uitau cine sunt.

*

Se apropiau Sfintele Pasti, pe la sfârșitul lui aprilie. Iar noi ne pregăteam să sărbătorim primul Paste în închisoare. Camarazii arestați de pe timpul lui Antonescu memoraseră un repertoriu bogat din poeziile lui Radu Gyr. Ne-am pus să le învățăm pe de rost.

Atunci s-a petrecut un fapt cu totul iese din comun, în care s-a demonstrat încă o dată, dragostea și unitatea de nezdruccinat a acestor tineri, hotărâți să nu facă nici un compromis în lupta lor împotriva comunismului.

Cu o zi sau două înainte de Pasti, un camarad din București al cărui nume, din discreție, prefer să nu-l dau, a primit, pe căi lăturalnice, un pachet cu alimente. De remarcat că nu aveam voie să primim nici un pachet de Pasti. Nu mai retin ce greutate avea pachetul, dar nu trecea de zece kilograme. În acest pachet erau puse, cu grijă, și prescuri pentru anaforă, de luat cu ocazia Pastilor. Din acest pachet s-au înfruptat toți studentii, legionarii și nelegionarii, fără deosebire, de la muncă silnică și temniță grea. N-a rămas nici unul din închisoare care să nu primească ceva. Cantitatea a fost simbolică, dar efectul moral al acestui gest ne-a impresionat în așa măsură pe toți, încât ne-a susținut în drama care a urmat. Pentru că cititorul să aibă o imagine clară despre modul cum s-a împărțit acest pachet, voi spune că un ou roșu s-a împărțit în 24 de părți, și în plus cu o bucată de coajă roșie, ca simbol al mării sărbători.

Trăirea acestui gest de neuitat marca pentru moment

dragostea, unirea si frăția celor închisi atunci la Pitesti.

Cele petrecute cu prilejul Pastelui din 1949, la închisoarea Pitesti, m-au îndemnat să mă gândesc serios si să înțeleg ce însemna să ai „inima bună”, asa cum ne îndemnase odinioară bădia Ghită Bărbieru, în celula 121 la Suceava. Luni de zile m-a muncit acest lucru. Noaptea nu aveam somn, căutând în adâncul sufletului să înțeleg ce înseamnă pentru om a avea inimă bună, mai ales în condițiile acelea. Târziu am înțeles că a avea inimă bună însemna prezenta lui Dumnezeu în om. Pentru ca omul să-L simtă pe Dumnezeu, trebuie să si-o curete conform îndemnului dat de Iisus: «Fericiți cei curati cu inima, că aceia vor vedea pe Dumnezeu». Deci, această inimă bună se poate dobândi oriunde s-ar afla omul pe pământ – depinde numai de el. În condițiile de detentie, unde tentatiile sunt mai mici dar suferințele aproape de nesuportat, inima poate fi ușor „măturată” de tot ceea ce ar împiedica si ofensa prezenta lui Dumnezeu în lăuntrul ei.

În concluzie, am înțeles prin inimă bună prezenta lui Dumnezeu într-o inimă curată, si primul pas pentru a o dobândi l-am făcut în celula 18 de la Pitesti, unde am aflat „cheia” cu care să încui usa lumii din care veneam, si s-o deschid pe aceea a lumii în care intrasem. Asa că, întâi am curățit inima de lumea din care veneam: dacă-mi aminteam de lucrurile frumoase pe care le trăisem, mă durea inima, căci nu le mai puteam avea; dacă-mi aminteam de lucruri urâte, îmi reproșam că le-am făcut. Deci, si într-un caz si în altul – suferință. (Poporul are o vorbă: „A murit de inimă rea!”, adică din cauza deznădejzii.)

N-as vrea să fiu înțeles gresit: de fapt nu părăsisem lumea din care veneam, ci-i „încuiasem” doar usa, ca să nu-mi mai amintesc de cele ce se petrecuseră. Căci, dacă as fi rămas în relație cu această lume, suferinta pentru pierderea ei m-ar fi ucis sau înrăit. Tot cu această „cheie”, a inimii bune, am descuiat usa care mă introducea în lumea omului privat de tot ceea ce lăsase în urmă. Problema principală era înțelegerea acestei lumi, si acceptarea ei în condițiile date.

Atmosfera din celula 18 era plăcută, pe cât se putea; cei doi tineri bucureșteni erau foarte impresionati de cele petrecute de Pasti.

În luna mai am scris acasă o scrisoare, de numai cinci rânduri, si am primit una la fel. Scrisorile care au avut mai mult de cinci

rânduri nu s-au dat detinutilor, ci au fost rupte. După citirea lor, am avut ordin să le predăm gardianului. Tot în această lună, am avut voie să primim un pachet de rufe, de maximum 3 kilograme. A fost prima și ultima oară, în 15 ani de închisoare, când am putut avea legături cu ai mei.

*

Există oare în lumea aceasta, în afara lagărului comunist, vreun detinut politic care, în 15 ani de detenție, să aibă o singură dată legături cu ai săi, printr-o carte postală de numai cinci rânduri?

De aceea tin să spun încă o dată, pentru a afla și alții, ceea ce s-a petrecut în închisorile din România: în 15 ani de închisoare, cât am fost închis împreună cu alți detinuti politici, am scris o singură dată acasă și am primit răspuns tot o singură dată. Am mai primit și unul sau două pachete, dar aceasta numai în anii 1948-1949. N-am primit și n-am citit, în 15 ani, nici o carte sau ziar. Cei ce au aderat la reeducarea de la Suceava, în 1948-1949, au primit câteva tipărituri de doctrină comunistă.

În cincisprezece ani n-am avut nici un fel de hârtie sau ceva de scris. Cei care au fost prinși cu o mină de creion sau cu hârtie au fost crunt pedepsiți; unora li s-a tras chiar moartea din aceasta. Așa că tot ceea ce am învățat, primit și transmis în 15 ani, s-a făcut numai cu ajutorul memoriei.

N-am știut de ai mei și nici ei de mine, timp de 14 ani. N-am primit nici un medicament, în tot timpul celor 15 ani de detenție. Fumătorii n-au primit nici o țigară. În ceea ce privește hrana, ca valoare calorică ea a variat între 600 și 1000 de calorii, iar ca valoare nutritivă era deosebit de slabă, provenind din ceea ce era refuzat la aprovizare.

Cine ar fi putut crede, în lumea liberă, toate acestea? Nimeni, decât Dumnezeu și noi, cei care am trăit această experiență. Ce intelectuali din lumea aceasta ar putea să creadă și să înțeleagă că scriitori, poeți, oameni de știință, filozofi și alte categorii de intelectuali, și-au conceput acolo operele numai în gând, fixându-le doar în memorie?

Cine să creadă că baladele și poeziile de zeci de strofe ale lui Radu Gyr, Nichifor Crainic și ale altora, au fost scrise cu condeiul gândului și al memoriei?

Cititorul de bună credință din lumea liberă, ca să dea crezare celor mărturisite de mine, să meargă în România comunistă, unde mai trăiesc fosti detinuti politici care pot să adeverească acest fapt¹⁵.

Întâlnindu-mă cu un venerabil profesor universitar, după ce am ieșit din închisoare, acesta m-a întrebat în ce condiții am făcut cei 15 ani de osândă. Cum îl cunosteam din 1937, i-am schitat condițiile de mai sus. După ce i le-am înșirat, venerabilul profesor a dus mâna la tâmplă, apoi, picat parcă dintr-o altă lume, ca să nu mă jignească, a exclamat:

– Eu nu înțeleg și nu pot admite așa ceva, în epoca în care trăim. La aceasta i-am răspuns:

– Da, domnule profesor, dar dumneavoastră uitați că noi trăim în comunism, și dacă vă voi povesti toate supliciile și torturile la care au fost supuși ani de zile legionarii, ce ați spune?

– Nimic, replică dânsul, și te rog să mă ierti, pentru că faptul mă depășește.

– Atunci vedeți, domnule profesor, dacă dumneavoastră, om de cultură și de știință, din vârful piramidei, nu înțelegeți aceste lucruri, atunci cum o să înțeleagă sau o să ne creadă omul de rând? Dar cei străini, care n-au trăit în comunism? Asa că, sunteți de acord cu mine că anumite fapte, dacă nu le-ai experimentat pe propria piele, nu le vei înțelege niciodată?

– Și atunci, cum de ai rezistat în astfel de condiții?

– Credința în Dumnezeu și nădejdea în mila și ajutorul Lui!

La răspunsul meu, profesorul a tăcut și nici nu mi-a spus cât credea sau cât nu credea el în Dumnezeu. Era printre puținii profesorii universitari care nu se făcuse membru de partid. Mai era și unicul caz din țară de profesor universitar obligat să-și susțină doctoratul de două ori în specialitatea sa. Primul doctorat și-l susținuse deja înainte de instalarea bolșevismului la noi – în tinerețe fusese omul de casă al lui Gheorghe Cuza – iar al doilea, sub comunisti.

M-am despărțit de domnia sa, cu certitudinea că trăise degeaba sub comunism.

*

---

¹⁵ Scrierea cărții a început în 1989 (n. ed.).

Prin luna iunie 1949, cei doi tineri bucuresteni au fost scosi si dusi într-o altă celulă, iar în locul lor au fost adusi alti doi camarazi, Costache Oprisan, seful Frătiilor de Cruce pe tară si Alexandru Munteanu, seful studentilor legionari de la Facultatea de Teologie din Sibiu.

De data aceasta, eram în familie si puteam discuta orice. Oprisan era legionar vechi. Înainte de 1940, în perioada guvernării legionare, avusese o functie administrativă, iar după lovitura de stat a lui Antonescu din ianuarie 1941 plecase în Germania unde fusese internat în lagărul de exterminare de la Buchenwald. Întors în tară în 1945, primise functia de sef al F.D.C. pe tară.

Pe lângă faptul că Oprisan era unul dintre sefi cu mare răspundere, inteligenta îl plasa cam în vârful piramidei intelectuale românești. Cu pregătirea lui filosofică si geniul lui de poet îi impresiona enorm pe cei din jur.

Era fiu de răzes, din judetul Tecuci. Se înscriesese la Facultatea de Litere si Filozofie din Cluj, unde îi uimise pe profesorii lui. Datorită vastelor sale cunostinte, acumulate în timpul sederii în Germania, nu rareori prelegerile lui le înlocuiau pe cele ale profesorului, bineînțeles cu îngăduinta admirativă a aceluia. Cât am stat cu el, am avut parte de cele mai elevate preocupări intelectuale. La 30 de ani, Oprisan era de invidiat. Era, ca Pascal, un matematician strălucit si un gânditor si logician de temut. Pentru ca timpul să treacă cu folos, l-am rugat să ne tină un curs de istoria filozofiei. Expunerile lui nu erau făcute *ex cathedra*, ci de la suflet la suflet si atât de plăcute si atrăgătoare încât, opt ore pe zi, parcă uitam de foame si de lumea de afară.

Cele 11 luni, cât am stat cu Oprisan în celulă, au fost pentru mine lunile cele mai plăcute din închisoare.

Am fost legat de Oprisan pentru că, din cauza unei turnătorii ordinare, pe care o voi expune în continuare, am intrat si eu odată cu el în iadul demascărilor de la Pitesti. Am auzit apoi că a sfârșit, ca martir, undeva într-un „secret” al închisorii Jilava.

Oprisan, pe lângă filozof, era si poet. Parte din poezia lui a fost memorată si scoasă din închisoare. Iată una dintre aceste poezii salvată de la disparitie, gratie memoriei supravietuitorilor.

Don Quijote

O, Doamne! Murmură Don Quijote
Și mâna i se-apeacă, cu lancea, tremurând,
O, singura-mi iubire, schimbată în robot!
Și lancea i se-nfinge, cu vârful în pământ.

Misterul cast al vietii, închis în fierul mort!
De-aceea te răpiră din vechiul tău castel...
Fluidul inefabil să-l schimbe în resort
și trupul eteric, în monstru de otel.

Și tristul Don Quijote coboară de pe cal.
De-acu, unit cu tine, pe veci am să rămâi,
Iubirea ta celestă s-o caut în metal,
Să-mi dai, pe totdeauna, sărutul cel dintâi.

Se mișcă-ncet inelul destinului, pe cer,
Și semnul suferinței, firavii pesti răsar;
Prin somn mai plânge Sancho pe platosă de fier
Și, copleșit de gânduri, stă stoicul măgar.

O, minte ispitită de-ntelepciunea vană!
Descartes, iluminismul, cu ieftine spoieli...
Tu-o să-ncerci și astăzi, să-mi scurmi aceeași rană
Și să-mi strecuri în suflet, aceleași îndoieli.

M-a ispitit de tânăr, lumina ta desartă,
Cu palidu-i orgoliu, să-mi stingă geniul bun;
Și mi-am privit în suflet, sub limpezimea-ti moartă
Cum, una câte una, minunile apun.

Dar inima mea stie, că zidu-acesta 'nalt,
Cu liniile-i drepte 'năltându-se spre cer,
Sub strania-i tăcere, sub blocuri de bazalt,
Sub simpla-i geometrie, ascunde un mister.

De-aceea vrea destinul, trecând aceste porti,

Sub limpezimi de piatră, să-i pipăi geniul rău.
Lumina lui căzută, ca s-o ridic din morti,
Cu sângele și carnea, plătind păcatul meu.

*

Începând cu august 1949, ni s-a impus un regim alimentar foarte sever. Planul pe care-l aveau comunistii în legătură cu noi, studentii legionari de acolo, începea să se pună în aplicare printr-o înfometare sistematică, printr-o slăbire la maximum a forțelor fizice. Ajunsesem prin octombrie, că abia puteam să ne miscăm prin celulă.

În acest timp, majoritatea studentilor legionari din țară fuseseră aduși la Pitești. Iar când închisoarea s-a umplut, a început selectarea și asezarea în celule conform unui plan dinainte conceput.

Pregătirea demascărilor a început deci printr-o înfometare atroce. Ciorba era limpede și sfertul de pâine redus la jumătate. Nu ne mai scoteau la aer și la baie, și relativa libertate, care se instalase cu un scop bine chibzuit, a fost suprimată. Astfel, iesirea cu tinetele ca să le vărsăm la closet, care ne permitea să ne întâlnim cu alți camarazi, a fost brusc suprimată. La fel, au fost schimbati gardienii de pe secție și înlocuți cu alții proaspăt angajați.

Teroarea foamei ajunsese atât de acută, încât îți trebuia un efort de voință supraomnesc ca să te poți stăpâni. Este de semnalat, că pe secțiile de muncă silnică și temnită grea foamea a fost totuși suportată cu stoicism.

La 26 octombrie 1949, de ziua Sfântului Dumitru, ziua mea onomastică, gardianul nou venit pe secție a deschis ușa celei și mi-a citit numele de pe nelipsita listă. La auzul lui, am întrebat gardianul dacă e cazul să-mi iau bagajele. M-a invitat doar să ies afară și m-a condus în holul dintre capul și coada T-ului, unde mă aștepta un ofițer de Securitate. Am fost coborât apoi pe scările principale, unde detinutii nu aveau acces, și condus în clădirea administrației care se găsea cam la vreo 50 de metri de cea a închisorii. Corpul acesteia și cel al administrației nu aveau nici o legătură între ele, fiind cu totul separate pentru siguranța secretului. În această clădire mai intrasem o singură dată, imediat după ce venisem de la Suceava, când ni s-au luat amprentele digitale, măsurătorile corporale și semnalmentele pentru întocmirea dosarului personal de identitate.

Am fost lăsat câteva minute în hol, apoi același ofițer m-a

condus pe un coridor, unde, după poziția usilor, mi-am dat seama că erau birourile de anchetă. Cum am intrat în birou am văzut un civil așezat nu pe scaunul de la birou, ci chiar pe birou, în stil american. După fizionomia și culoarea feței și a părului aducea a rus sadea, cum am crezut la prima vedere, dar, vorba poetului: „urechea te minte și ochiul te înșală”. În momentul când a început să vorbească m-a derutat total. Vorbea o limbă românească perfectă, limba literară a unui om cult din București. Și eu, care îl crezusem rus basarabean... Avea ochii albaștri, fruntea potrivită, nasul borcănos și o statură mijlocie de atlet. După înfățișare părea deci rus, iar după limbă, român curat.

Primul cuvânt ce mi l-a adresat a fost: „O, ce mustată răsucită ai, mosule, semeni cu Ștefan cel Mare”. Într-adevăr, remarca era obiectivă: camarazii îmi spuneau că după mustată semănam cu Domnul Moldovei. M-a invitat apoi să iau loc pe un scaun lângă fereastra cu gratii. Mi-a pus câteva întrebări: dacă am fost în Rusia ca luptător și dacă am fost decorat. Am răspuns afirmativ, constatând că-mi cunostea bine dosarul.

Apoi m-a întrebat cum am trecut de anchetă și de ce am luat o condamnare atât de mare, întrebare la care am ridicat doar din umeri. Mi-a întins o țigară pe care am refuzat-o, nefiind fumător. Pe birou era un cosuleț cu nuci, pe care le crăpa cu un briceag; scotea miezul, îl curăța și-l mânca. A făcut această operație tot timpul cât am stat de vorbă cu el. Mi-a oferit și mie, dar l-am refuzat. La remarca lui că nu voiam să mănânc de la comunisti și îl refuz ca și cu țigara, i-am răspuns că așa e.

Ca urmare, atât atmosfera cât și vocabularul s-au schimbat pe loc.

După alte câteva întrebări banale: cu cine stau în celulă, cum mă simt, cum este masa, m-a întrebat ce funcție avea Oprisan, la care eu i-am răspuns că el trebuie să știe mai bine ca mine. A schimbat tonul: „He! He! Stai cu sefi mari, Mustată”. Iar la întrebarea: „Ce discutați, Mustată?” I-am răspuns că despre femei.

- Discutați și voi, legionarii, despre femei?
- Da, câteodată.
- Altceva nu mai discutați?
- Ba da! Amintiri din facultate.
- Ah! Am uitat că sunteți studenți!

La întrebarea dacă stiam câți studenți erau în închisoare, i-am răspuns că eu nu sunt directorul închisorii ca să stiu. Dar pe secția unde eram eu? a continuat el. A urmat același răspuns negativ din partea mea, spre revolta lui oarecum reținută.

– Dar nu v-a lăsat gardianul să vă întâlniți la WC?

Întrebare la care nu i-am mai răspuns. Mi-am dat seama că stia ce se petrece pe secție. Presupunerea mea, că nu întâmplător ne-au lăsat să ne întâlnim la WC, era adevărată: făcea parte din planul lor.

M-a întrebat apoi dacă am scris acasă, și la răspunsul meu afirmativ a făcut remarca insidioasă că ne-au făcut înlesniri. I-am replicat:

– Nu au fost înlesniri, domnule anchetator!

– Nu sunt anchetator!

Această afirmație mi-a dat de gândit. După modul cum punea întrebările și cum îmi urmărea mimica, am fost convins că era un politist versat și cunoscător al psihologiei relației anchetator-anchetat. Vocabularul și întrebările cumpănite trădau faptul că nu era un politist oarecare. Înclin să cred și acum că a fost unul din sefi mari, care cunostea planul de desfășurare a demascărilor, iar prezenta lui la Pitesti nu era întâmplătoare. S-ar putea să fi fost Nicolski. În nici un caz n-a fost Zeller, pentru că pe acela l-am cunoscut mai târziu la Pitesti.

După ce și-a dat seama că discuția cu mine nu ducea la nici un rezultat, m-a atacat frontal:

– Măi, banditul! (cuvânt care mi-a rămas și acum în urechi) Tu ai impresia că mă duci pe mine, de-mi răspunzi așa? Tu nu știi unde te afli? Tu știi cine sunt eu? Această expresie i-a scăpat; am mai întâlnit-o la comunistii care voiau să intimideze și să-și dea importanță. I-am răspuns că nici nu mă interesa, fapt care l-a enervat mult.

– Bă, banditul! Eu vă cunosc până în pânzele albe și știu ce este în capul vostru de banditi!

N-am răspuns. Eram convins că era la curent cu doctrina legionară și cu modul nostru de a fi, al relațiilor dintre noi. Într-un cuvânt, individul ne cunostea pe noi, în timp ce noi nu-i cunosteam pe ei. După cele afirmate însă în legătură cu noi, am început să fiu mai reținut și mai atent la întrebări și răspunsuri. Voia să mă provoace, amintindu-mi de unele greseli din trecutul nostru, pentru

ca astfel să mă facă să vorbesc.

Văzând că nu mai scoate nici un răspuns de la mine, a schimbat tonul:

– În închisoarea aceasta, voi bandiților, sunteți la ora aceasta în jur de 80% și căutați să-i convertiți și pe ceilalți, atrăgându-i în tabăra voastră ca să-i faceți legionari.

I-am răspuns cu un „nu” categoric.

– Cum nu? mi-a răspuns el. Ce ai făcut cu Petrovanu și Negrescu?

– Cu acești tineri am discutat numai probleme de concepție creștină, pentru că eu sunt creștin.

Auzind că sunt creștin, a revenit cu întrebarea:

– Ești medicinist, cum poți crede în lucruri care nu se văd?

– Sunt atâtea care nu se văd și totuși există. De pildă mintea, gândul, pe care dumneavoastră nu le puteți vedea și totuși vreți să ni le cunoașteți.

– O să vă știu și gândurile, replică el.

Rog cititorul să rețină această afirmație la care voi mai reveni.

Încă un argument că se pregătea ceva.

Am reluat discuția spunându-i că noțiunea de credință este un concept care operează acolo unde cunoașterea fizică cu metodele ei nu poate pătrunde. A abătut discuția de la această temă.

La întrebarea lui, dacă mai sunt legionar, i-am răspuns printr-o altă întrebare:

– Pentru ce am fost condamnat, nu ca legionar? Dumneavoastră știți acest lucru?

– Dar s-ar putea să nu mai fii, accentuă el.

– Nu se poate, i-am răspuns eu. La care el mi-a tăiat-o net:

– O să trăim și o să vedem.

Iarăși, afirmații care mă îndreptăteau să bănuiesc că era pus la cale ceva ce trebuia să se întâmple neapărat.

Dialogul continuă:

– S-ar putea să nu mai fii legionar!

– Adică cum să nu mai fii, dacă sunt?

– Nu te grăbi, s-ar putea să vină timpul!

Deci, certitudinea că acel ceva va veni sigur. Afirmația „s-ar putea să nu mai fii legionar”, m-a dus cu gândul la reeducarea de la Suceava, pe care trebuia să o acceptăm cu sila. Era însă o discuție cu

totul străină de ceea ce voia el să afle de la mine.

– Ai să poți rezista 15 ani în închisoare, continuă el, pentru că regimul alimentar pe care-l aveți acum n-o să vă dea posibilități să terminați toată pedeapsa?

– Au fost sfinți care au trăit 40 de ani în pustiu, mâncând un posmag pe zi și o cană cu apă și nu au murit. Dimpotrivă, erau perfect sănătoși și la trup și la minte, dovadă că au scris ceea ce au scris. Asa o să trăim și noi.

– Sfinții erau în pustiu, dar voi sunteți în mâna noastră.

Văzând că discuția nu avea nici un sens, a atacat direct.

– Mă bandiților! Tu uită-te aici la mine, de beton armat să fii, și tot o să vă muier.

Cu asta, a spus totul. Și azi îmi răsună în urechi și n-am s-o uit cât voi mai putea gândi. Ne aștepta constrângerea prin violență, izvorâtă din cea mai diabolică ură. Nici azi nu știu dacă această afirmație a fost scăpată sau spusă cu intenție, ca să mă facă pe mine să înțeleg că soarta noastră era în mâinile lor.

– Nu este metal care să nu se topească atunci când îl pui la temperatura lui de topire, a adăugat el.

În semn de încheiere mi-a spus:

– Vezi, că o să-ti bărbieresc mustata!

– Când n-o să mai fie voie, o voi bărbieri singur!

– Avem metode să facem din voi tot ce vrem noi!

– În ceea ce privește trupul, sufletul însă este inabordabil.

– Pentru noi, atei, este abordabil, pentru că tine de trup!

– Ține de trup, dar este de esență divină!

– Asta s-o crezi tu!

Discuția a luat apoi sfârșit cu afirmația următoare:

– Banditule, în problema voastră noi ne tinem de cuvânt.

Putin iritat, i-am răspuns pe un ton ofensator:

– Adică cum?

– Ai să vezi cum! De beton armat să fii și tot o să vă muier...

Cu această amenințare discuția a luat sfârșit. Am plecat fără să dau bună ziua.

Am ieșit din biroul de anchetă (o simplă celulă) și am plecat încet, fără să fiu însoțit de cineva, până la usa închisorii.

Erau de reținut acele afirmații ale anchetatorului, pentru că nu fuseseră rostite întâmplător, ci erau de fapt esența planului făcut de comunisti pentru nimicirea Mișcării Legionare.

Aflând aceste amenințări, s-a născut între noi un mare semn de întrebare. L-am rugat pe Oprisan să le judece cu puterea lui de analiză și să ne spună dacă ar putea deduce din ele ceea ce ne aștepta. Pe atunci nu cunosteam încă pedagogia băteii a lui Macarenko și nu bănuiam că aceste amenințări se refereau la metoda pe care ne-o vor aplica comunistii, nu atât ca să capitulăm, ci ca să fim distrusi. De unde să bănuim că cea mai barbară violență va fi folosită împotriva noastră și că această violență va fi exercitată la început numai de Țurcanu cu încă cinci deținuți, susținuți de administrația închisorii.

Planul cu metodele lui Macarenko a fost încredințat lui Țurcanu pentru că numai el s-a angajat la îndeplinirea și executia lui până în cele mai mici amănunte. Cei care, la rândul lor, îl primiseră de la consilierii ruși – bineînțeles cu asentimentul conducătorilor comunisti români – și l-au dus la îndeplinire, au fost: generalul Nicolski, colonelul Zeller (pe care l-am cunoscut personal) și Țurcanu. Cei doi din urmă au sfârșit așa cum am relatat; doar Nicolski se mai află în viață. Oficial însă, comunistii au acționat o singură dată: la 10 decembrie 1949. După aceea, unealta oarbă, care le-a aplicat metodele și le-a dus la îndeplinire planul, a fost Țurcanu.

După relatarea mea, Oprisan ne-a cerut un timp de gândire. Ne-a spus să fim atenți și calmi.

Astfel, din toți camarazii de pe secția de muncă silnică a etajului doi, eu am fost ales să-mi bat capul cu declarațiile făcute de anchetatorul meu. Probabil pentru că stăteam în aceeași celulă cu Oprisan. Peste câteva zile, datorită lui nea Florică gardianul, am putut comunica tuturor camarazilor de pe secția noastră cele petrecute. Nu știu dacă au mai fost și alți camarazi la anchetă, ca mine, dar declarația de război fusese făcută: „De beton armat să fiți și tot o să vă muier”.

Oprisan ne-a spus așa: „Dragi camarazi și prieteni, voi știți bine, Corneliu Codreanu a început primul la noi lupta împotriva comunismului. De aceea, cei care-l urmărim și ne-am înrolat în lupta lui, trebuie să fim pregătiți – nu fizic, pentru că nu vom putea, ci spiritual – pentru cea mai grea luptă pe care comunismul ne-o pune în față. Nu pot vedea clar metoda pe care ne-o vor aplica, dar cred că

va fi metoda violentei, căutând să distrugă în noi credința, unirea, frăția și camaraderia”.

Oprisan, ca și noi de altfel, n-a bănuț înșă că violența va fi exercitată de unii din camarazii noștri, folosiți ca instrumente oarbe de cei care făcuseră planul.

După aceea anchetă am fost cuprins de o neliniște asemănătoare celei a călătorului care vede la orizont declanșarea unei furtuni, căreia nu-i cunoaște puterea de distrugere, dar pe care o așteaptă îngrozit.

După transmiterea pe secție a celor spuse, mulți dintre camarazi au cerut explicații și lămuriri. Oprisan înșă le-a spus: „Fiți pregătiți pentru lupta care se va da în mlastina disperării. Fiecare va ieși din înclentarea acestei lupte singur, neajutat decât de mila lui Dumnezeu și de ce are mai bun în el. Lupta va fi de lungă durată și cine va avea tăria și răbdarea, convins fiind că ea este dreaptă, se va prăbuși și iar se va ridica. Astfel că nu ne mai rămâne decât să ne ascuțim săbiile duhovnicești ale dragostei, ale unirii și ale camaraderiei”.

*

Pe la începutul lui decembrie 1949, gardianul de pe secție a trecut din celulă în celulă și ne-a spus să facem curat, căci va veni o inspecție a M.A.I.-ului, de la București. Într-adevăr, după vreo două zile, până în prânz, nea Florică ne-a anunțat că inspecția era pe celular și va trece și pe la noi.

Abia terminase gardianul să ne prevină, că și ajunseseră la secția noastră: erau doi miniștri adjuncți ai lui Teohari Georgescu.

Regulamentul închisorii prevedea că, atât la închidere cât și la deschidere, dimineața și seara, cel care era de serviciu pe celulă trebuia să se alinieze lângă ușă în poziția de drepti și să dea raportul ca la armată. De serviciu mă nimerisem chiar eu.

Când s-a deschis ușa, în pragul ei a apărut directorul Dumitrescu împreună cu miniștrii adjuncți Jianu și Dulgheru. Nu aveam altceva de făcut decât să dau clasicul raport: „Domnule ministru, celula nr. 18, cu patru deținuți, la ordinul dumneavoastră”. Cum purtam mustată, ministrul nici n-a ascultat raportul meu, ci s-a legat de mine, întrebându-l pe director cine a dat voie deținuților să poarte mustată. Acesta, pretextând că nu primise ordin în acest sens,

a dat pe loc ordinul ca începând de a doua zi să fie rase mustățile.

După ce s-a închis usa, eu am rămas în dosul ei și am auzit fără să vreau discutia dintre miniștri și director: „Măi Dumitrescule, ce faceți cu ăștia, îi omorâți?” La care Dumitrescu răspunde: „Acesta este ordinul, tovarășe ministru!”

Am fost convins că s-a vorbit tare intenționat, ca să auzim noi, cei din celulă. Într-adevăr, ca aspect fizic arătam ca niște cadavre, iar în celulă peretele de sub geam era numai mucegai. Timpul era rece, iar noi obligați să spălăm dusumeaua de trei ori pe săptămână. Din cauza frigului de la geam și a vaporilor de apă de la dusumea apăruse mucegaiul, celula arătând ca un mormânt mucegăit.

Se apropia ziua de 10 decembrie, pe care studentimea o sărbătorea în România veche. Vizita celor doi miniștri nu fusese întâmplătoare.

10 decembrie 1949

Iată începutul demascărilor de la Pitesti.

A circulat zvonul, în preajma demascărilor, cu o zi-două înainte de începerea lor, că în noaptea de 10 decembrie Țurcanu Eugen, Popa Alexandru, zis Țanu, Mărtinșu, Cantemir și încă alți trei al căror nume nu l-am aflat, au fost scoși din închisoare și duși într-un zăvoi de pe malul Argesului, unde li s-a spus că în acea noapte vor forma echipa care îi va împusca pe toți șefii legionari din închisoarea Pitesti. Întrebați dacă sunt de acord, au răspuns toți că sunt gata pentru această faptă.

Au fost duși apoi la locul unde trebuia să aibă loc executia, li s-au distribuit arme și gloante, așteptând să vină victimele. Cei care au regizat această înscenare au fost convinsi că Țurcanu și echipa lui erau hotărâți să execute orice ordin pe care l-ar fi primit. Primul pas era făcut; nu mai rămânea decât ca unealta pregătită să înceapă executarea planului.

Înainte de 10 decembrie au fost aduși în camera „4 spital”, de care am mai amintit, în jur de 30 de studenți, dintre vârfuri, majoritatea legionari, precum și grupul lui Țurcanu: Popa Țanu, Mărtinșu, Livinșchi, Leonida, Prisăcaru, Cantemir, Virgil Bordeianu și câțiva elevi de la Câmpulung Moldovenesc. Țurcanu și grupul lui

nu s-au descoperit că ar fi fost reeducați, dimpotrivă, îl bârfeau pe Bogdanovici și pe cei care aderaseră la reeducarea de la Suceava, cu intenția de a-i trage de limbă pe cei din cameră, ca să vadă în ce ape se scăldau.

Cum totul era regizat, Țurcanu a provocat un scandal și a început încăierarea între grupul lui și ceilalți studenți. În timpul încăierării s-a spart un geam. Acesta era semnalul pentru administrație să intervină. S-a bătut la ușă și în momentul următor, directorul Dumitrescu și locotenentul Marina, cu vreo 30 de gardieni, au pătruns în cameră. Directorul și ofiterul politic Marina au tras cu pistoalele în tavan, iar gardienii, cu ciomege, vine de bou și centiroane, s-au năpustit asupra studenților să-i facă una cu pământul.

Nu se mai știa dacă erau oameni vii sau cadavre. N-a fost de ajuns atât, ci au fost scoși cei nereeducați pe coridor, iar grupul lui Țurcanu și gardienii au început din nou să-i bată atât de crunt, că nu erau decât bălți de sânge pe jos.

Studenții legionari, aleși dintre vârfuri, au fost duși apoi în celulele morții de pe capul T-ului și chinuți de Țurcanu, peste un an de zile, cu cele mai cumplite și sălbatice torturi.

Iată câteva nume dintre acești martiri: Pop Cornel, Măgirescu Eugen, Popescu Aristotel, Păvăloaia Constantin, Pătrăscanu Nuti, Caziuc, Voinea Octavian, Șoltuz Laurentiu, Juberian, Parizianu Gheorghe, Străchinariu Constantin, Dan Lucinescu etc. Așa se explică prăbusirea acestor camarazi, cu excepția lui Parizianu. Ei nu pot fi judecați: când acuși pe cineva, trebuie să te situezi în poziția lui, iar când este vorba de tortură, să mărturisești cinstit dacă ai fi putut suporta supliciul pe care l-a suportat cel pe care îți arogi dreptul să-l judeci.

Începând cu această dată, directorul Dumitrescu și Marina nu și-au mai exercitat rolul; cel care conducea închisoarea era Țurcanu. El avea dublura cheilor de la toate camerele și celulele închisorii. L-am văzut de zeci de ori, cu smocul de chei în mână, autoritar și temut, băgând groaza până și în gardieni.

Demascarea de la Pitesti a durat de la 10 decembrie 1949 până în luna septembrie 1951. Acești tineri care au fost izolați, numai Dumnezeu știe ce suferințe au îndurat, luându-li-se și posibilitatea de a se sinucide.

Din 10 decembrie 1949, administratia si gardienii din închisoarea Pitesti au dispărut de pe scenă. Singurul actor care a jucat piesa a fost Țurcanu. Numai el încuia si descuia, numai el dădea ordine gardienilor. El si stăpânii lui, generalul Nicolski si colonelul Zeller. Nimic nu se misca, fără ca acestia să stie ce se petrece. În noaptea de 10 decembrie 1949, multi dintre noi, de pe celelalte sectii, am auzit zgomote, dar n-am putut înțelege ce se întâmplă.

Pe la sfârșitul lui decembrie, au fost adusi în celula 18 Grigoras Ion si colegul meu de facultate, Lunguleac Ion.

Când a venit în celulă, nu stiam că acesta din urmă acceptase, de bună voie, reeducarea de la Suceava. Pentru că-l stiam suferind de maladia lui Basedow, mă gândeam totusi că era în stare de orice ticălosie, ceea ce s-a si văzut de altfel, mai târziu.

Dacă judecăm însă din punct de vedere fiziologic, Lunguleac nu avea nici o vină. El, săracul, pentru o gamelă de arpacas, făcea orice i s-ar fi cerut.

Când a intrat în celulă, l-am bănuir că era trimis special să vadă ce spunea Oprisan. De aceea, i-am pus în gardă pe Oprisan si pe Sandu Munteanu, să nu mai discute nici o problemă în legătură cu Miscarea Legionară. Iosub, care era prieten cu Lunguleac, l-a primit în pat si era singurul care vorbea cu el. Lunguleac încerca să-l tragă de limbă, doar-doar o afla ceva.

Crăciunul lui 1949, spre deosebire de cel din 1948, a fost trist si viciat de prezenta lui Lunguleac. În seara de Crăciun s-au cântat câteva colinde de către Sandu Munteanu, Grigoras si Iosub; ei aveau voce frumoasă. Printre altele, au cântat si colindul lui Radu Gyr, pe melodia „O, ce veste minunată”. Acest colind, cântat în conditiile pentru care a fost făcut, era atât de înduiosător, că-ti dădeau lacrimile.

Anul Nou 1950 l-am petrecut, de asemenea, cu strângere de inimă; duhul satanei, care stăpânea închisoarea Pitesti, întretinea o atmosferă de groază.

Pe la sfârșitul lui ianuarie, Lunguleac a fost scos de mai multe ori din celulă pentru câteva ore. Când se întorcea în celulă, nu spunea unde a fost. Din momentul acela mi-am dat seama că era turnător, fapt care i-a creat printre noi o atmosferă insuportabilă. Nimeni nu mai discuta cu el, nici chiar Iosub, care-i era prieten. Lunguleac nu era rău din fire, dar boala care-l rodea îl împingea să facă orice

blestemătie. Cât am stat în închisoare, nu am întâlnit alt detinut politic care să suporte atât de greu foamea. Era, pur și simplu, înnebunit de foame.

Pe la jumătatea lui ianuarie, Lunguleac a fost scos din celulă. După plecarea lui, am respirat cu totii usurati, iar în celulă s-a restabilit calmul și armonia.

Eram atât de slăbiti, mai ales Oprisan, că mă întrebam cum mai avea energie să se miste, atunci când își tinea prelegerile de istoria filozofiei.

Pe lângă foamea ce ne rodea, mai era și frigul, pentru că doar seara ni se dădea un pic de căldură.

Ceea ce caracteriza perioada 26 octombrie 1949 – martie 1950, era lipsa totală de informații, constatare pe care am făcut-o după ce unii camarazi din secția noastră de muncă silnică, cu condamnări mari, au dispărut de pe secție; nici măcar nu bănuiam unde erau duși.

În martie, Oprisan a terminat cursul de istoria filozofiei. Ne-a vorbit de Nae Ionescu și de școala filozofică românească și a promis să țină și un curs de filozofia culturii.

Demascarea. Camera 2 parter

Țin să spun că la Pitesti și Gherla nu s-a pus niciodată problema reeducării care, oficial, nu se făcea cu băta și cu cele mai groaznice torturi, ci prin mijloace pasnice, prin cuvânt și convingere, prin argumente rationale. De fapt, pe comunisti nu i-a interesat și nu au căutat niciodată să facă reeducarea adversarilor, ci doar să se folosească de ei și să-i compromită. Ei nu erau adeptii reeducării dusmanilor, pentru că ideologia lor se baza pe teroare, ură și minciună.

Prin demascare, ei n-au căutat altceva decât continuarea anchetei, dar nu prin agramatii și neisprăvitii pe care-i angajaseră în Securitate când au înființat-o, la începutul anului 1949, ci prin detinutii însisi. Astfel Nicolski, prin Țurcanu și ajutoarele lui, a aplicat cele mai groaznice torturi ca să declare tot ceea ce știi, și ce nu știi, despre tine și despre alții, convinși fiind că la anchete se spusese foarte puțin.

Răfuiala a fost numai cu tineretul legionar. Numai acesta a fost vizat în planul lor, nu un altul, neorganizat. Ceilalti tineri care au fost arestați, au fost cazuri individuale. Comunistii cunosteau bine organizarea și activitatea tineretului legionar printre studenți și elevi.

Ce tineret, al altor grupări politice, a fost, din punct de vedere numeric și al organizării, comparabil cu tineretul legionar? Nu avea cine să se opună comunismului, cum s-a opus acest tineret, plătind lupta cu cei morți prin torturi, cu cei ce au ales sinuciderea¹⁶ pentru a rămâne integri, cu rezistența dusă până la jertfa supremă.

Îmi permit să-l întreb pe domnul Ierunca¹⁷, dacă știe dânsul câți morți, nebuni și sinucigasi au fost acolo din rândurile tinerilor nelegionari? Eu știu, el scrie din auzite.

Dacă n-ar fi fost tineretul legionar în închisoare, nici demascarea n-ar fi avut loc. Au fost dintre aceia care n-au luat nici o singură palmă și au spus totul, trecând de partea lui Țurcanu și Popa Țanu. Îi știu pe toți.

Comunistii lui Stalin, oculta internațională, precum și cea

¹⁶ Este atinsă aici, ca și în alte locuri, cea mai gravă dintre toate ispitele: aceea a sinuciderii. Sinucigasul este căzut de la Hristos; el se crede părăsit de Dumnezeu, nu mai are nădejde în mila și purtarea de grijă a lui Dumnezeu, și nici chiar în atotputernicia Lui.

Păcatul cel din urmă al lui Iuda este singurul care nu se iartă, pentru că nu poate fi ispășit; odată săvârșit, nu mai lasă timp de pocăință, nici măcar clipa aceea care s-a dat tâlharului cel bun de pe cruce.

La Pitești, satana a lucrat cu cea mai mare viclenie; cum spuneam mai sus (vezi nota 10), interzicând până și sinuciderea, după ce victimele ajunseseră la marginile suferințelor și ale deznădejdii. Ca niciodată, stăpânitorul întunericului nu mai are nevoie de suflete pierdute în iad, ci, în primul rând, de oameni complet satanizați, aici, pe pământ!

Piteștiul și Gherla au fost laboratoarele unei experiențe care s-a extins apoi la nivelul întregii țări, cu alte mijloace, e drept, și care continuă, ducând, de va fi cu putință, la pierderea și „a celor aleși”.

Reeducatii din toată lumea, ajunși mai răi decât dracii, sunt cei ce lucrează „taina fărădelegii” și pregătesc venirea „fiului pierzării”.

În privința celor care au ajuns la desăvârșita deznădejde și și-au luat viața, amintim cazul exceptional al unor Sfințelor Mucenite, Vernichi, Prosdochia și Domnina (prăznuite de Biserică în ziua de 4 octombrie), care s-au aruncat în apă pentru a nu fi siluite de soldații romani (n. ed.).

¹⁷ Virgil Ierunca, autorul cărții *Fenomenul Pitești*, ed. Humanitas, 1991 (n. ed.).

națională, ne cunosteau prea bine și nu erau deloc de acord cu concepția noastră. De aceea au vrut să ne distrugă. Mișcarea Legionară își are originea în concepția creștină despre lume și viață și, atât timp cât va dăinui Biserica Creștină pe pământ, atât va dăinui și Mișcarea Legionară. Ea a voit să transpună concepția creștină în politică, baza relațiilor dintre oameni constituind-o dragostea, onoarea, unirea și buna conviețuire.

Mișcarea Legionară a vrut să creeze un tip de om creștin, de felul lui Mota, care în toate manifestările și acțiunile sale să nu facă decât ceea ce-i place lui Dumnezeu. Ea a luat naștere și a pornit de la Icoană. „Am iubit pe Hristos și am mers bucuros la moarte pentru El”, mărturisirea Mota, pe drumul jertfei de sine¹⁸.

Mișcarea Legionară își propune iubirea de neam și semeni, aceasta neînsemnând însă ură pentru alte neamuri, neamul rămânând, în concepția ei, unitatea de bază a comunităților umane.

Dumnezeu a lăsat neamurile ca entități sociale. Dacă n-ar fi așa, El n-ar fi ales un neam în sânul căruia să Se întrupeze. Noi, oamenii, am fost creați după chipul și asemănarea lui Dumnezeu; de aceea trebuie să-L iubim, să păzim poruncile Lui, să-I facem voia și ce-I este plăcut, să ne iubim unii pe alții, să trăim în pace, în armonie, în înțelegere și într-ajutorare reciprocă. Ce este mai plăcut lui Dumnezeu decât iubirea între frați, înțelegerea și pacea dintre ei?

În concluzie, nimeni și nimic în lumea aceasta nu mă va putea convinge că, dacă n-ar fi fost tineretul legionar în închisori, comunistii ar fi recurs vreodată la demascări. Ei stiau că singura concepție organizată și disciplinată, care li se opunea cu toată tăria, era aceea a Mișcării Legionare.

---

¹⁸ Ionel I. Mota și Vasile Marin au murit pe front în războiul din Spania împotriva anarhiștilor bolșevici. Iată ce scrie Mota în testamentul către părinții săi: „Iubitii mei părinți, căutați să vedeti, alături de durerea voastră, toată frumusețea faptei noastre: se trăgea cu mitraliera în obrazul lui Hristos! Se clătina asezarea creștină a lumii! Puteam noi să stăm nepăsători? Nu e o mare binefacere sufletească pentru viața viitoare să fi căzut în apărarea lui Hristos? [...] Eu așa am înțeles datoria vieții mele. Am iubit pe Hristos și am mers fericit la moarte pentru El!” Iar către Corneliu Codreanu scrie: „Mor, Corneliu, cu tot elanul și toată fericirea, pentru Hristos și Legiune. Nu cer nici răsplată, nici nimic, ci doar biruinta”. Prin prisma aceasta înțelegem „mistica” și „misticii” Mișcării Legionare. Definiția aceasta se va regăsi pusă în faptă pe tot parcursul cărții (n. ed.).

Comunistii urmăreau totodată ca să renunțăm la credința în Dumnezeu și la concepția creștină despre lume și viață. E de remarcat faptul că majoritatea tinerilor nelegionari pe care i-am întâlnit și i-am cunoscut în închisoare erau, fie ateii, fie indiferenți față de credință.

Se mai urmărea și scoaterea din inimă tinerilor legionari a mitului despre Căpitan și Legiune, și apoi declararea în fața camarazilor că nu ești legionar, aducând cele mai grave injurii Căpitanului, Legiunii și sefilor legionari, deci: discreditarea ta în ce privea concepția politică. Nici semănarea discordiei între legionari și neîncrederea unuia în celălalt nu erau neglijate. La fel, neîncrederea în tine și în posibilitățile tale intelectuale și morale.

Apoi, se urmărea scoaterea din conștiință a mitului luptătorului legionar; distrugerea personalității în ceea ce avea omul mai bun în el; folosirea tinerilor legionari ca turnători, atât în închisori, cât și în afara lor; transformarea prin tortură a fiecărui tânăr legionar în așa hal, încât să-l faci din victimă tortionar.

Acesta a fost planul comunistilor aplicat prin demascările de la Pitesti și Gherla.

Și iarăși o întrebare: ar putea un om, o colectivitate umană sau o familie să trăiască sau să existe fără încredere reciprocă?

Comunistii au acționat nu asupra trupului ci, prin el, asupra sufletului, asupra conștiinței omului. De aceea susțin și voi susține cu tărie și convingere că drama de la Pitesti și Gherla a fost una aparte.

După ce voi termina de mărturisit faptele trăite, văzute și auzite de mine și de camarazii mei, voi încerca, pe cât îmi va fi cu putință, să spun care dintre toate aceste obiective prezentate mai sus au fost atinse și îndeplinite de comunisti.

Metoda folosită în demascări, în ceea ce privește tortura fizică, a fost luată din „Poemul pedagogic” al criminalului pedagog bolșevic Macarenko, pe care au experimentat-o în U.R.S.S. cu deținuții de drept comun; metoda diabolică de tortură sufletească a fost elaborată și pusă la punct de capetele satanizate ale oculteii moscovite și internaționale. Esența acestei metode era: bătaia, tortura continuă, neîncetată, *sine die*, cu cea mai mare intensitate. Cel torturat nu trebuia să știe când va lua sfârșit această tortură. Malraux făcea remarca, în scrierile lui, că nici un om nu poate rezista unei torturi neîncetate și prelungite, fără termen și fără nădejdea unui sfârșit.

*

Pe la jumătatea lunii martie 1950, cu câteva zile înainte de a fi scosi din celula 18 si transferati în camera 2 parter, camaradul nostru Iosub Mihai, un tânăr curat ca o fecioară, a avut câteva nopti la rând mai multe cosmaruri care ne-au dat de gândit.

Visa numai tineri legionari omorându-se între ei, sânge, reprosurile, tineri fugind unii de altii si, ceea ce era mai îngrijorător, faptul că noi, cei din celula 18, luam parte la aceste actiuni, în special el însusi, eu si camaradul Oprisan. Timp de câteva zile la rând, dimineata, ne povestea aceste vise si cosmaruri si, mai mult decât atât, ne spunea că are niste presimtiri tot atât de sumbre cum le avusese la Iasi înainte de moartea mamei lui. Era convins că se va întâmpla ceva iesit din comun si cu el si cu alti camarazi de-ai lui.

Presimtirile lui, datorită curăției sale sufletesti, aveau să se adeverească întocmai, ca si acelea ale mamei lui, făcute de dânsa cu o zi sau două înainte de a muri, când le-a spus surorilor lui următoarele: „Dragele mamei, voi spuneati că Mihai se va face doctor, dar el nu se va face niciodată doctor”. Și într-adevăr, Mihai Iosub n-a ajuns doctor, pentru că a fost ucis la Pitesti.

Din cauza celor întâmplare ulterior n-am retinut ziua când am fost scosi din celulă.

Într-o dimineată, nea Florică, gardianul nostru, a deschis usa celulei si cu o listă în mână a citit cu glas înăbusit – parcă stia el ceva – următoarele nume: Oprisan Constantin, Bordeianu Dumitru si Iosub Mihai. „Faceti-vă bagajul, că sunteți dusi în altă parte!” N-am priceput atunci de ce nea Florică era atât de abătut, de parcă mergeam la înmormântare. Ne-am făcut bagajul si ne-am îmbrățisit în lacrimi cu cei doi care rămâneau, Sandu Munteanu si Ion Grigoras. În timp ce-mi făceam bagajul, parcă un cutit mi-a străpuns inima si m-a cuprins o stare de frică pe care n-o mai avusesem. Ne-am făcut toti trei cruce si am iesit din celulă. Am întors capul să-l văd pe Iosub, care mergea în urma mea, si am văzut pe fata lui groaza¹⁹.

Am fost dusi pe scara de la coada T-ului, pe unde eram scosi

---

¹⁹ Dumnezeu descoperă sufletelor curate ceea ce va fi. Ce altceva urma să se întâmple, dacă nu o ispitire diavolească? (n. ed.)

la aer, și am fost opriti în fata camerei nr. 2 de la parter. Și acum, când scriu și-mi amintesc, mă cuprinde o groază de parcă as intra iar în camera aceea.

De acolo se vedea prin plasa de sârmă până la etajul trei. Nu se auzea nici un zgomot și nici o mișcare.

Cum stăteam lângă ușă, a venit gardianul de pe acea secție să ne ia în primire de la nea Florică. După puțin, au fost aduși și Ion Munteanu, absolvent al Facultății de Medicină din Iași, originar din Oravita, și Comsa Ieronim, student al aceleiași facultăți, originar din Sinaia; acesta avusese funcție în F.D.C. din Moldova. Amândoi erau cu condamnări mari. Ne-am îmbrățișat, întrebându-ne de ce fusesem oare aduși acolo.

Știam că această cameră era încăpătoare și cei condamnați la muncă silnică cu ani mulți nu stăteau în camere, ci numai în celule. Camerele erau locuite de cei cu condamnări mici și corecționale. A venit apoi un alt gardian cu cheia, s-a uitat pe o listă și ne-a identificat pe toți înainte de a ne invita să intrăm.

Îmi amintesc că era într-o sâmbătă și, fără să vreau, mi-a venit în minte că sâmbătă era și ziua în care au început demascările. Și azi mă simt cuprins de un fior de groază când mă gândesc la aceasta și parcă as trăi frica morții.

Cum am intrat, de la prima vedere am întâlnit figuri cunoscute, iar cel despre care aveam să aflăm peste câteva ore ce rol avea în cameră, ne-a spus cu glas mios: „Luati loc pe ciment în colț, lângă geam, și vă puneți bagajele acolo până ce vom aranja cu paturile”.

Pe Ion Munteanu atunci îl cunoscusem, dar auzisem multe lucruri frumoase despre el; ceea ce îl caracteriza, pe lângă inteligentă, era o corectitudine dusă până la exces. A făcut greșeala să-l întrebe pe cel ce ni se adresase: „Dumneata ești seful camerei?” și acesta i-a răspuns afirmativ. Nu era altul decât Prisăcaru, coleg de an la Facultatea de Agronomie din Iași cu Popa Alexandru, unul dintre cei care aderaseră de bună voie la reeducarea de la Suceava, din grupul celor șase pregătiți pentru executarea tinerilor legionari și care luaseră parte la cele întâmplate în camera 4 spital.

Printre cei din cameră i-am observat și pe Virgil Bordeianu și pe Cantemir. Pe acestia îi cunosteam din libertate. Mai cunosteam câteva figuri de elevi din Câmpulung. Unii dintre elevii de la Câmpulung și Suceava aderaseră la reeducarea din acest ultim oras

si, în loc să fie dusi direct la Târgsor, fuseseră adusi la Pitesti, prin Jilava.

Elevii adusi la Pitesti odată cu Țurcanu, pe care i-am întâlnit la camera 2 parter, trebuiau să asiste și să se inițieze, pentru ca apoi, la începutul primăverii, unii să fie trimisi la Târgsor să facă și acolo demascări printre elevi, Târgsorul fiind închisoare doar pentru elevi.

Iată încă un argument în convingerea mea fermă că planul demascărilor a fost pus la punct chiar înainte de arestări. De ce au fost adusi elevi la Pitesti, când această închisoare era destinată în exclusivitate studenților? Desigur, pentru inițierea în metodele folosite în demascare. La data când eu eram în demascări la camera 2 parter, pe această secție mai erau trei camere – 1, 3 și 4 parter – unde se făcea demascarea, și încă patru camere la subsol. În aceste camere, după 10 decembrie 1949, s-au pregătit studenți și elevi pentru a fi dusi să facă demascările la Târgsor, Gherla, Târgu Ocna, Ocnele Mari și Canal.

Datele sunt sigure, fără dubiu, verificate la Aiud și în special în lagărul de la Poarta Albă de către unii camarazi care au avut condamnări până la zece ani. În 1958, când a avut loc cel de-al doilea mare val de arestări, cu ocazia plecării trupelor sovietice din țară și a intrării în faza finală a procesului de colectivizare a agriculturii, acești camarazi și cei ce au luat parte la demascările de la Pitesti, Gherla, Târgsor, Canal, au fost internați în lagărul de la Poarta Albă, din Delta Dunării.

Cum stăteam în colț, pe bagaj, Oprisan m-a chemat lângă el și m-a întrebat în șoaptă dacă cunosc pe cineva din această cameră. I-am răspuns afirmativ și i-am dat și nume. M-a întrebat apoi dacă era vreunul care a acceptat reeducarea la Suceava. I-am arătat pe cei trei care stăteau pe patul de lângă perete și vorbeau între ei; le-am dat și numele. Atunci Oprisan mi-a șoptit: „Dragul meu, aici se întâmplă ceva groaznic. Uită-te la ce se vede pe fetele acestor tineri”. M-am uitat cu atenție: într-adevăr, Oprisan avea dreptate. În acel moment, m-a cuprins frica.

După discuția cu Oprisan, a venit la mine Virgil Bordeianu (o coincidentă de nume; nu eram rude, dar eram din același județ și ne cunoscuserăm la Iași) prietenos, ca atunci când ne întâlneam în libertate. M-a întrebat ce mai fac, dacă sunt sănătos și cum mai

gândesc. I-am spus că sunt sănătos și că gândesc așa cum știa și el. Ceea ce m-a surprins a fost că, deși a dat mâna cu mine, nu m-a îmbrățișat ca de obicei.

Tot în acest timp, Iosub Mihai s-a dus printre paturi și, spre surprinderea lui, pe un pat de jos l-a descoperit pe Gioga Parizianu (eroul etuvei de la anchetele de la Suceava), înfășurat într-un cearceaf ud. I se vedea numai capul umflat și vânăt. Când Iosub l-a întrebat ce face, Gioga, abia putând deschide gura, i-a spus: „Mihai, du-te de aici”.

Iosub a venit la mine și mi-a povestit tremurând cum Gioga, Străchinaru și alți camarazi, vreo doisprezece înși schiloditi, erau înveliti în cearceafuri ude, în aceeași situație cu Gioga. Iosub a continuat, spunându-mi: „Frate, ce se întâmplă aici? Ți-o repet, am presimțiri îngrozitoare”.

Munteanu, auzind discuția noastră, s-a sculat de la locul lui să se ducă printre paturi, să vadă dacă cunoaște pe cineva de la Cluj. A întâlnit pe câțiva, dar n-au stat de vorbă cu el. Întorcându-se la locul lui, ni s-a adresat apoi mie și lui Oprisan: „Ce-i în camera aceasta, domnule? Mă îngrozeste atmosfera de aici!”

Comsa, care lucrase în cadrul F.D.C., s-a dus și el printre paturi și a recunoscut mai mulți elevi de la liceele din Câmpulung, Suceava și Rădăuți, cu care lucrase. Acestia l-au înconjurat cu căldură, recunoscându-l ca șef, și i-au pus tot felul de întrebări. Dar când i-a văzut pe Străchinaru și Lates, fostele lui ajutoare, înveliti în cearceafuri, parcă ceva l-a reținut să le răspundă și s-a întors imediat la grupul nostru de lângă geam.

În fața acestui spectacol și a atmosferei ce domnea, nu-ți puteai da seama ce se întâmplă. Intuiai mai degrabă că se pregătea apropierea unei năprasnice furtuni.

Noi, cei cinci nou veniti în cameră, fusesem așezați într-un loc unde am remarcat că nimeni nu ne privea. Eram însă convinși că toți cei din cameră fuseseră informați cine eram.

Zăvorul se deschise apoi cu zgomot și doi deținuți de drept comun lăsară hârdăul cu mâncare la ușă. După aceea, gardianul ceru să vină unul să ia turtoiu, un fel de turtă făcută din făină de porumb, muiată în apă și coaptă în cuptor. Cel care a luat turtoiu de pe coridor și l-a împărțit, pentru noi, cei cinci, a ales cele mai mici bucăți.

Spre surprinderea noastră, hârdăul cu mâncare, care de obicei rămânea în usa celulei, a fost introdus în cameră unde, lucru bizar, nu gardianul împărtea mâncarea, ci un detinut din cameră. Am observat că Prisăcaru asista la împărțirea mesei, adresându-se celor din cameră cu autoritate: „Veniti în ordinea pe care am stabilit-o eu!” Iar către noi: „Voi, ăștia cinci, o să primiți masa după ce vor mânca toți cei din cameră. Așteptati lângă ușă!”

Ne-am sculat și ne-am dus lângă ușă, asezându-ne în rând. Primul a fost Ion Munteanu care, cu corectitudinea lui obisnuită, observând că pentru unii polonicul rădea fundul hârdăului cu ce era mai gros, iar altora le ajungea doar apa chioară de deasupra, i-a atras atenția celui ce împărtea masa că nu o face corect. Prisăcaru, care observa scena, i-a răspuns: „Nu te interesează pe tine”. Munteanu, care era un tânăr cu mult bun simț, i-a replicat: „Te rog să te porți cuviincios și civilizată”, la care Prisăcaru i-a răspuns brutal: „Ai să vezi îndată cât de civilizată sunt eu!”

Nu aveam asternut, cimentul era gol, iar noi eram așezați pe bocceaua în care aveam lucrurile. Când mâncam, simteam parcă ceva nevăzut, făcând rotocoale prin cameră.

N-a trecut nici o jumătate de oră de când am terminat masa, că Prisăcaru, Cantemir și Virgil Bordeianu s-au apropiat de colțul nostru și cu un ton martial ne-au apostrofat: „Bă! Voi mai sunteți legionari?” Toti am răspuns în cor: „Da! Suntem legionari, ce să fim altceva, că doar pentru asta am fost condamnați!”

Munteanu s-a ridicat și le-a spus: „Dar dumneavoastră nu mai sunteți legionari? Pentru ce ați fost arestați și condamnați, nu ca legionari?” Cei trei au răspuns: „Noi nu mai suntem legionari, bandiților!” La care Munteanu i-a zis lui Prisăcaru: „Eu nu sunt detinut de drept comun, ci un detinut politic, legionar. Iar dacă dumneavoastră nu mai sunteți legionar, atunci ieșiți la raport la director, să vă pună în libertate”.

„Banditule, sare Prisăcaru, pe noi o să ne pună regimul în libertate, iar tu o să mori aici, în închisoare!” Munteanu îi replică: „Aceasta nu o știi dumneata, dacă eu voi muri în închisoare”.

Soarta le-a fost așa: Prisăcaru a căzut victimă unei minciuni și a fost executat, deși avea o condamnare mică, iar Munteanu a ieșit teafăr din închisoare.

De când intrasem în cameră și până când cei trei s-au apropiat

de coltul nostru, Oprisan, cu firea lui meditativă și totdeauna retinut, nu a scos nici un cuvânt. Prisăcaru ni s-a mai adresat o dată, întrebându-ne dacă mai suntem legionari sau nu, desigur cu același vocabular, ca de la stăpân la argat. După aceea a dat semnalul celor pregătiti de el pentru atac – erau în număr de vreo 30 – și le-a strigat²⁰: „Pe ei!”

Din clipa aceea și până spre ziuă mi-am pierdut cunoștința. Cei 30 ne-au lovit atât de crunt cu bocancii, cu ciomegele, cu pumnii, încât dimineata în coltul nostru erau numai bălți de sânge pe ciment. Niciodată până atunci nu-mi pierdusem cunoștința atât de mult timp, nici chiar în groaznicele torturi de la *moriscă* și *pat* din timpul anchetei. Nici atunci și nici acum nu știu cât ne-au lovit cei 30 de bătași. Mi-amintesc doar că mi-a venit să urinez, dar nu am putut să mă ridic în picioare, ci m-am târât pe brânci până la tinetă, și atunci mi-am dat seama că nu mai puteam misca. Nu rămăsese parte din corp care să nu mă usture și să nu mă doară. M-am târât înapoi, la locul meu și, pentru că nu vedeam bine, fata fiindu-mi umflată, nu mi-am putut da seama ce se întâmplase cu ceilalți camarazi.

Îmi amintesc doar că se făcuse ziuă și că lumina soarelui pătrundea în cameră. Am deschis ochii și când am văzut în ce hal erau prietenii mei, m-am îngrozit. Nu mai arăta nici unul dintre ei a om. Doar capete umflate, fete negre și ochi ce abia se mai vedeau în orbite. Pe ciment, numai sânge; de asemenea și hainele noastre erau numai sânge. Ceea ce îmi provoca usturimi de-mi venea să urlu, era faptul că izmenele și cămasa, din cauza rănilor, se lipiseră de corp.

Am încercat să-mi adun gândurile, să fac un efort de voință și să judec cele întâmplate, dar mi-a fost imposibil. Îmi amintesc numai că, atunci când s-a împărțit masa, nici unul dintre noi nu s-a putut ridica. Chiar dacă ne-am fi ridicat, nu am fi putut mânca. Prisăcaru, în cruzimea lui, a ordonat celui ce împărțea masa: „Astăzi bandiții ăștia nu primesc nimic”.

După ce toți ceilalți au luat masa, iar noi zăceam întinși pe

---

²⁰ „Năvălirea celor răi este tulburătoare, cu sunet, vuiet și strigare, ca și când s-ar fi făcut vreo pornire a unor tineri nepedepsiți și a unor tâlhari, de la care se face frica sufletului, tulburarea și neorânduiala gândurilor, mâhnire, urâciune către pustnici, trândăvie, întristare, pomenirea rudeniilor și frică de moarte; și de aici pofta celor rele, împuținarea de suflet către fapte bune și nestatornicia obiceiurilor” (Sfântul Athanasie cel Mare, *Viata Sfântului Antonie cel Mare*).

ciment ca niste cadavre, l-am auzit ca prin vis pe Prisăcaru dând din nou semnalul: „Pe ei!”

Și iarăși cei 30 s-au năpustit asupra noastră și eu am lesinat. M-am trezit când unul m-a lovit cu piciorul în coastă, zicându-mi: „Banditul, tine gamela!” Am întins mâinile să iau gamela, dar mâinile nu m-au ajutat și am scăpat-o, vărsând pe jos continutul. Din nou am simțit picioare în coaste și am auzit o voce care striga: „Banditul refuză masa!” Am răspuns că nu o refuz, dar nu pot tine gamela.

Nu-mi amintesc dacă în după-amiaza acelei zile bătaia s-a repetat. Înclin să cred că cei trei, văzând în ce hal ne aflam, s-au temut să nu moară vreunul dintre noi.

Cimentul fiind rece, parcă îmi făcea bine, potolindu-mi arșita ce o aveam pe corp. Nu era loc care să nu mă doară. Sângele închegat și lipit de cămasă și izmene plesnea la cea mai mică mișcare, provocându-mi usturimi insuportabile. Și atunci am înțeles de ce camarazii mei nu se mai miscau.

Cei din „comitet” nu ne-au permis să punem nici măcar o batistă udă pe față.

După câteva zile, am fost luați, sprijiniți de cei din preajmă și duși pe un pat lângă perete, ca să fim cu fața către ceilalți. Atunci am aflat că în cameră se formase un comitet din Prisăcaru, Cantemir și Virgil Bordeianu și că ei acceptaseră de bună voie să nu mai fie legionari și să lupte împotriva acelor care mai susțineau că sunt încă și că vor fi până la moarte; că la Pitesti, Țurcanu Eugen și nu „banditul” Bogdanovici conducea acțiunea de demascare; că nu de reeducare avea nevoie regimul comunist, ci de distrugerea noastră.

În urma celor întâmplate, Munteanu, care nu mai avea ochelarii, sparti de bătași, cu fața umflată și neagră de vânătași, a mai avut totuși tăria și curajul să-i spună lui Prisăcaru: „Cine ti-a dat dumitale puterea să faci ce ne-ai făcut?” La care Prisăcaru i-a răspuns: „Regimul comunist, care are încredere în noi, și ai să vezi tu ce putere am eu!” S-a dezbrăcat apoi de haină, a chemat patru gealati care să-l țină pe Munteanu de mâini și de picioare, ordonând să i se aducă și un servet ud. L-a dezbrăcat pe Munteanu, i-a pus servetul ud pe fețe și a început să-l lovească cu o furie sălbatică. Munteanu s-a văitat de câteva ori, dar până la urmă n-a mai miscat. Prisăcaru le-a spus apoi celor ce-l țineau să-l arunce în colt, pe ciment.

Atâta barbarie și atâta ură nu se puteau explica. Cum se putea ca unui om care nu ți-a făcut nimic, care te-a întrebat civilizată, în loc să-ți răspundă la întrebare, să-l lovești cu atâta cruzime, până vezi tâsnind sângele din el?

După aceea, Prisăcaru ni s-a adresat nouă: „Să vedeți voi, bandiților, ce putere am eu, pentru că din cauza voastră, a celor care mai susțineți că sunteți legionari, ne ține și pe noi regimul la închisoare; dar o să vă aducem noi, bandiților, în stare nu numai să spuneti că nu sunteți legionari, ci să blestemati chiar și ziua în care v-ați născut”.

O clipă mi-a trecut prin minte că acum îmi va veni mie rândul. Și de data aceasta am ghicit că cel care îmi va administra tortura va fi Virgil Bordeianu. Într-adevăr, acesta s-a sculat de pe pat, zicându-mi: „Vino, tizule, să vezi ce prieteni buni suntem noi amândoi și să vezi cum îți voi administra o îmbrățisare pe care nu o vei uita niciodată”. La un semn, patru matadori m-au întins pe locul unde fusese Munteanu, după care, adresându-se celor din cameră, Bordeianu spuse: „Uitati-vă la banditul acesta, avem același nume, am fost prieteni buni afară și să vedeți voi cum se îmbrățisează prietenii”.

Când m-am uitat în cameră și i-am văzut pe toți adunați în fața paturilor, afară de cei bătuti, pentru prima dată mi-a trecut prin minte, fulgerător, un gând și mi-am zis: „Doamne, aceștia nu sunt oameni, sunt curat diavoli”²¹. Numai un om posedat de puterea satanei putea să se arunce asupra ta, cel care până ieri îl considerai frate, prieten și camarad bun, fiind în stare să faci orice pentru binele lui. Parcă și azi îl văd pe Virgil cum își schimonosise fața semănând perfect cu a unui demon care te îngrozea.

Am observat pe fetele celor din cameră aceeași groază. Virgil a mai strigat încă o dată, ca să fie bine auzit: „Toată lumea să fie atentă aici, să vedeți îmbrățisare de prieteni. Atunci o să vă creadă și regimul, când cel mai bun prieten al vostru și chiar un frate o să vă facă ceea ce fac eu cu prietenul meu”. Întorcând capul, abia am mai avut puterea să-i spun: „Ce ți-am făcut eu tie, Virgile?” La care el mi-a răspuns: „Stai să vezi ce mi-ai făcut”.

---

²¹ „Și se vor face oamenii mai răi decât dracii, fiindcă dracii n-au trup să curvească și să ucidă, ci numai gânditor îndeamnă pe oameni” (Sfântul Nil Athonitul) (n. ed.).

Nu mai puteam rationa, parcă trăiam un cosmar. Totul mi se părea ireal, iar puterile fizice mă părăsiseră. În acea clipă mi-a trecut prin minte ce bine ar fi să mor. Sunt momente în viață când îți doresti moartea din toată inima și moartea nu vine.

Mi s-a pus servetul ud de la brâu în jos. Doar primele lovituri le-am simțit. După aceea n-am mai știut nici când am fost aruncat pe ciment, nici cât timp a trecut până m-am trezit din lesinul în care căzusem. Ceea ce am pățimit eu de la Virgil Bordeianu în acea zi, au pățimit și ceilalți camarazi ai mei de pe ciment. Când m-am trezit, am văzut că toți eram desfigurați; trupurile nu le mai simteam; cimentul rece pe care eram întinși ne făcea bine.

*

Îmi amintesc că în sâmbăta care a urmat s-a produs și inevitabila cădere.

Am fost ridicați de pe beton și, sprijiniți, ne-au dus în fata comitetului care conducea torturile, sub comanda lui Prisăcaru.

L-au întins pe Oprisan, un adevărat cadavru, pe un pat. La ordinele lui Prisăcaru, unul din cameră i-a legat picioarele cu o funie.

Apoi am fost luați pe rând toți cei patru rămași, Munteanu, Iosub, Comsa și cu mine. I s-a întins lui Munteanu un ciomag să-l lovească pe Oprisan la tălpi, deoarece corpul era tot o rană.

Munteanu a lovit, dar nu mai avea putere. Nu judec tăria loviturilor, ci faptul în sine, că a lovit. Cu voie sau fără voie, el a acceptat să lovească și începutul prăbusirii a fost inevitabil.

A fost pus apoi Iosub să lovească. A lovit și el de câteva ori tălpile lui Oprisan. După aceea a scăpat ciomagul din mână, spunând că el nu mai poate lovi. Atunci s-a repezit la el Cantemir, l-a lovit cu un centiron peste cap și cu pumnul în burtă. Iosub s-a prăbusit și a fost dus în lovituri de picior până în colt, sub geam.

Acum îmi venea rândul mie. Când mi s-a dat ciomagul în mâini (nici atunci nu mi-am dat seama, nici altă dată nu mi-am amintit ce am gândit și am judecat în acea clipă), l-am auzit pe Prisăcaru strigând: „Lovește-ti mentorul, banditul, că te-a învățat filosofie și este un mare șef legionar”.

La spusele lui Prisăcaru în legătură cu filosofia, mi-am dat seama că Oprisan, Iosub și cu mine ne găseam acolo datorită lui Lunguleac, care fusese adus special în celula 18 de la etajul doi, cu

misiune. Lunguleac s-a apropiat și m-a izbit în față cu atâta putere, că din câteva lovituri m-a doborât la pământ. Apoi, tot el mi-a pus ciomagul în mână, zicându-mi: „Loveste-ti profesorul, banditul²², că de nu, te omor eu aici”.

Știu că am lovit, dar nu din cauza amenințării, ci a confuziei care mă învăluisese, incapabil fiind de a mai rationa. Că am lovit tare sau nu, nu mai are nici o importanță, ci faptul că am lovit pe omul cel mai drag, de la care învățasem atâtea. Am lovit omul pentru care as fi fost altfel capabil să merg la moarte. De aici a început căderea.

I-a venit rândul și lui Comsa Ieronim. I s-a dat ciomagul și i s-a ordonat să-l lovească pe Oprisan la tălpi. Comsa, care lucrase sub sefia lui Oprisan, fiind seful Frățiilor de Cruce din Moldova, a refuzat.

Refuzul lui i-a zguduit pe toți cei din cameră. Cred că era primul caz de acest fel pe care-l văzuseră. Atunci i s-a ordonat lui Oprisan să-l lovească pe Comsa. Acesta a zis că nu este capabil nici să ridice bratele.

În urma acestui dublu refuz, Comsa a fost legat de picioare și au fost chemați unii dintre elevii de liceu, frați de cruce, să-l lovească. În urma gestului de mai înainte al lui Comsa, doi dintre elevi au refuzat ordinul; și ce au pățit cei doi bieti copii pentru actul lor de solidaritate, numai ei știu. Iar Comsa, după ce a fost crunt bătut la tălpi, a fost aruncat în colt, pe ciment.

Nu stiam ce înseamnă să mă revolt împotriva mea însumi dar, văzând gestul lui Comsa și al lui Oprisan, și mai ales al celor doi elevi, am încercat acest sentiment pentru prima dată și m-am desconsiderat ca pe nimeni altul.

În clipa aceea n-am cerut ajutor și tărie de la Dumnezeu și am rămas singur, după cuvintele Mântuitorului: «Fără Mine, nu puteți face nimic». Atunci mi s-a întunecat mintea și satana s-a folosit de slăbiciunea mea și m-a împins spre cădere.

Asa cum n-am să uit niciodată ochii lui Bogdanovici, atunci

---

²² „Cutare întrece pe multi cu darurile sufletului? Pentru înțelepciune și pentru puterea cuvintelor este văzut și râvnit? Altul este bogat și darnic luminat la dările și milostenia către săraci, și e mult lăudat de cei ce dobândesc facerile de bine? Acestea toate sunt bătăi și răni, care îi pătrund <zavistnicului> inima prin mijloc” (Sfântul Vasilie, *Despre zavistie*). În limbajul Sfinților Părinți, ura împletită cu invidia se numeste *zavistie*. (n. ed.).

când m-am întâlnit cu el pe scară, tot așa n-am să uit ochii lui Oprisan, pe când zăceam în colt, pe ciment.

Dacă n-ar fi fost atitudinea lui Comsa, a lui Oprisan și a celor doi elevi, as fi putut crede că toți studentii au fost niște criminali. Dar ei m-au trezit la cea mai crudă realitate.

Nu știu ce a mai făcut Oprisan după ce m-am despărțit de el; știu doar că a fost atât de torturat și chinuit la Pitesti și Gherla, că s-a îmbolnăvit de tuberculoză.

M-am mai întâlnit cu Oprisan la Gherla, când lucram la ateliere. Îl salutăm, cu un deosebit respect, dar nu mă puteam uita în ochii lui. N-am avut niciodată tăria să mă duc să-i cer iertare. Singurul, dintre cei care m-au torturat pe mine și a avut remuscări, venind să-mi ceară iertare, a fost Costache Păvăloaia.

Se zice că prima greșală este cel mai greu de făcut, pentru că din momentul când ai făcut-o, lanțul greșelilor a fost declansat și căderea nu mai poate fi oprită.

În mintea mea se desfășura un proces, al cărui conținut era următorul: dacă Ieronim Comsa, Oprisan, precum și cei doi elevi, au avut curajul și tăria să refuze să lovească, iar eu m-am supus ordinului din slăbiciune și neputință, însemna că eu aveam să ajung chiar mai rău decât Virgil Bordeianu. Și în acele momente de descumpănire am jurat, în sinea mea, să încerc și iarăși să încerc, cât timp voi mai putea, să nu mai lovesc și să cer numai ajutorul lui Dumnezeu, să mă întărească și să-mi dea putința de a răbda.

După ce au fost desfigurați Comsa și cei doi elevi, Prisăcaru i s-a adresat lui Lunguleac, să ne arate el cum trebuie să lovească.

Îmi mai amintesc că parcă îmi părea și bine atunci când Lunguleac a început să mă lovească cu toată tăria la fund și la tălpi. L-am iertat atunci sincer pentru tot. El mă făcuse de fapt să-mi ispășesc neputința și slăbiciunea. În loc să lesin ca după celelalte maltratări, precum bătaia de la Virgil Bordeianu, loviturile lui Lunguleac mi-au dat tărie să înțeleg că ceea ce se întâmpla era lupta satanei împotriva noastră, luptă dată prin cei care ne torturau.

În timp ce Lunguleac mă bătea, mă întrebam cine e nebun: eu, sau toți ceilalți? Cu acest gând, după ce loviturile au încetat, am avut tăria să mă duc pe picioarele mele și să mă arunc pe ciment, alături de Oprisan.

Au urmat apoi câteva zile de relativă acalmie, până când s-a

deschis usa si a intrat în cameră cineva cu înfățișarea unui tânăr din picturile lui Leonardo da Vinci. Înalt cam de 1,85 metri, cu un fizic de atlet, care dintr-o singură lovitură te-ar fi putut culca la pământ.

S-a uitat prin cameră si s-a oprit în fata lui Oprisan, desigur la indicatiile lui Prisăcaru. L-a prins apoi de bărbie, îndreptându-i fata spre el, si a început să-l ameninte: „Tu, banditul, esti dintre ajutoarele lui Pătrascu? Eu am să te omor cu mâinile mele!”

Apoi a întrebat care-i Comsa. Acesta nu mai avea putere să se ridice. L-a lovit cu picioarele, apoi l-a întors cu fata în sus, s-a aplecat asupra lui, l-a apucat de haină si l-a ridicat zicându-i: „Tu esti Comsa? Tu ai otrăvit cu Miscarea Legionară atâția elevi de liceu din Moldova? Cu tine am o răfuială aparte!”

A întrebat apoi cine este Munteanu. La răspunsul acestuia, s-a aplecat, l-a luat de guler, l-a ridicat si l-a izbit de perete cu atâta putere încât nu mai credeam că se va mai ridica de jos. „Tu esti mă, ăla agresiv? Lasă că te potolesc eu, de n-o să mai deschizi gura”. Adresându-se apoi lui Virgil Bordeianu, l-a întrebat care este „tizul” lui. „Măi, tu esti ăla misticul? m-a zguduit el. O să te scape din mâinile mele ...” si a pronunțat o expresie scârboasă la adresa Preasfintei Fecioare Maria. M-a lovit cu pumnul în cap atât de tare, încât mi s-a părut că-mi intră capul în cosul pieptului; m-am rostogolit pe ciment. Pe Iosub l-a scăpat din vedere.

După felul cum cei din cameră amutiseră, iar cei din comitet se linguseau ca niste cătelusi pe lângă el, am fost convins că acesta era vestitul Țurcanu. De altfel, nu am întârziat să aflu din gura lui Prisăcaru, care i-a pronunțat numele cu supunere. S-a dus apoi printre paturi, desigur ca să-i vadă pe cei înveliti în cearceafuri. Nu stiu ce le-a făcut, dar a doua zi li s-au luat cearceafurile si după câteva zile au fost dusi în fata comitetului de tortură si judecati, cerându-li-se să spună tot, să declare ce nu declaraseră la anchetă, în legătură cu cei din libertate si din închisoare. Și astfel, primul obiectiv din planul comunistilor în ceea ce privește ancheta celor nedeclarate începuse să prindă contur.

Când Țurcanu a ajuns la usă, mi-am dat seama cât era de atlet si cât eram noi de neputinciosi si slăbiti. Singur ar fi putut doborî o sută dintre noi. Și el, însă, si toti cei din comitet, aveau un regim alimentar special. La acea întâlnire cu Țurcanu n-am putut să-i vadă fata decât un moment: era aceea a unui om cuprins de o furie care nu

avea margini.

L-am mai întâlnit după aceea de mai multe ori, chiar între patru ochi, și am putut să-l studiez mai bine, atât fizic cât și sufletește.

Era un bărbat frumos, iese din comun, cu capul mare, cu trăsături fine, fruntea lată, buze senzuale, părul castaniu spre blond, ondulat și nasul de tip clasic, grecesc. Ochii, mari, exagerat de mari, albaștri, foarte expresivi. Când se încrunta, te înspăimânta. Bărbia, specifică tipului voluntar. Râdea rareori și râsul lui era plăcut, atrăgător. Corpul, bine proporționat, părea al unui atlet de performanță. Când îți dădea un pumn sau o palmă, te doborâ la pământ. Când se enerva era atât de crud, că distrugea totul în calea lui ca un ucigas feroce.

Mai era apoi și de o inteligentă iese din comun și cu o memorie formidabilă. Își aducea aminte de tot ceea ce declarase fiecare student la București și la Gherla.

Era atât de satanizat că nu mai stiai ce să crezi despre el. L-am asemuit unui înger căzut. Voința de putere cu orice chip îl adusese la nebunie. Devenise o brută degradată și satanizată. Pe unde trecea el, prin camerele de tortură, pe coridor, la camera 4 spital, unde se scriau declarațiile obținute prin chinuri, Țurcanu răspânda în jurul lui o groază și o frică încât tot ce era viu înmărmurea²³.

De multe ori când îl vedeam, îmi aduceam aminte că era căsătorit cu o fată frumoasă și că avea o fetiță.

Inteligenta lui era orbită de betia puterii, de dorința de a se ridica deasupra altora, indiferent prin ce mijloace. Și din cauza acestei orbiri, sau poate pentru că nu cunoștea comunismul în esența lui, Țurcanu devenise un instrument orb de care se foloseau comunistii.

Iar răsplata au fost niste rafale de armă care i-au ciuruit atleticul corp. Sângele celor pe care i-a ucis a cerut judecată de care să nu poată scăpa. Și omul ticălos a căzut victimă propriei ticălosii.

---

²³ «Sufletul lui ca cărbunii, iar inima lui sare precum fierul. Cine va descoperi fața îmbrăcării lui, și la încheietura zalei lui cine ar intra? Portile gurii înaintea fetei lui cine va deschide? Împrejurul dinților lui este frică, măruntaiele lui – paveze de aramă. Din gura lui ies făclii arzând, și scapără ca niste vetre de foc. Din nările lui iese fum de cuptor arzând cu foc de căbuni. Sufletul lui arde căbuni, și pară de foc iese din gura lui. Înaintea lui aleargă pierzarea» (Iov 41, 5-22) (n. ed.).

După executarea lui, sotia a primit un act de deces provenit de la Oradea.

S-a zvonit la Aiud si mai târziu în libertate, că înainte de a fi fost ciuruit de gloante, Țurcanu ar fi strigat: „M-au înșelat bolșevicii si eu i-am crezut, si de tot ceea ce s-a întâmplat la Pitesti si Gherla numai eu sunt vinovat”. Cât or fi de adevărate aceste declaratii, numai cei ce au asistat la executia lui ar putea-o spune.

Înainte ca Țurcanu să plece atunci din camera 2 parter, i-a cerut lui Prisăcaru si celor din echipa lui să vină la camera 4 spital, unde au stat vreo două ore.

Când cei trei din comitetul de tortură s-au întors în cameră, erau toti schimbati la față. O furie demonică le stăpânea fiinta. Ca stăpâniti de delirul nebuniei, abia intrati în cameră, au si pus mâna pe ciomege, strigând la ceilalti să iasă dintre paturi si să se grupeze lângă usă, asezati pe două rânduri. Celor întinsi pe paturi le-au spus să stea pe loc, iar celorlalti, dându-le câte un ciomag, le-au ordonat să se lovească unul pe altul până ce nu vor mai putea. Aceasta desigur, în urma ordinului primit de la Țurcanu.

Eram atent să văd dacă mai era cineva care nu voia să lovească. Și, spre surprinderea mea, afară de cei doi elevi, care nu-l bătuseră pe Comsa, mai erau vreo cinci, sase tineri, dintre care cunosteam si eu pe unul, care nu au acceptat să lovească. Prisăcaru le-a spus acestor tineri refractari să treacă lângă usă, unde au fost atât de crunt bătuti, că nu se mai puteau misca.

Ceilalti s-au bătut între ei până la sânge. Prisăcaru, după ce a considerat că era îndeajuns, a ordonat oprirea bătăii.

Spectacolul acesta ne-a cutremurat pe cei de pe ciment într-atât, că nu mai stiam ce să credem. Cei 30 care se năpustiseră asupra noastră erau pusi acum să se omoare între ei²⁴. Doamne Sfinte, ce

---

²⁴ «Și precum n-au încercat să aibă pe Dumnezeu în cunostintă, asa si Dumnezeu i-a lăsat la mintea lor fără judecată, să facă cele ce nu se cuvine, plini fiind de toată nedreptatea, [...], de viclenie, [...], de răutate; plini de pizmă, de ucidere, de ceartă, de înșelăciune, de purtări rele, bârfitori, grăitori de rău, urători de Dumnezeu, ocărători, semeti, trufasi, lăudărosi, [...], neînțelepti, călcători de cuvânt, fără dragoste, fără milă; acestia, desi au cunoscut dreapta orânduire a lui Dumnezeu, că cei ce fac unele ca acestea sunt vrednici de moarte, nu numai că fac ei acestea, ci le si încuviintează celor care le fac» (Romani 1, 28-32) (n. ed.).

grozăvie!

Eram sigur că venea și rândul nostru. Într-adevăr, a fost scos dintre paturi Gioga Parizianul, susținut de doi inși și adus în fața comitetului de tortură. A fost chemat Iosub Mihai să-l bată pe Gioga, dar acesta a răspuns că nu mai avea putere să bată. Atunci i s-a ordonat lui Gioga să-l bată pe Iosub; a refuzat însă și el să o facă, zicând că nu se mai putea ține pe picioare. Prisăcaru și-a luat atunci el însuși această sarcină. S-a dezbrăcat de haină, a luat un ciomag și a început să-i bată la fund și la tălpi când pe unul, când pe altul, până i-a lăsat nemiscati. În acest timp, l-am auzit pe Virgil Bordeianu care-i cerea lui Prisăcaru să nu-i mai lovească pentru că le tâsnea sânge din fese. Fiara satanizată, dezlăntuită, a continuat însă, până ce acestia n-au mai reactionat. După aceea Iosub a fost târât de picioare până în colț lângă noi, iar Gioga în patul lui.

Mă întrebam, de unde mai aveau acești tineri puterea să reziste la atâtea torturi? Gioga a fost cel mai rezistent camarad pe care l-am întâlnit în închisoare.

A venit și rândul meu. Am fost chemat și în același timp a fost adus și Ticută Străchinaru, pe care-l cunosteam din libertate. Când l-am văzut m-am îngrozit: nu-l mai recunosteam. Băiat înalt și frumos, de o finete și gingășie feciorelnică, era acum într-un hal de nedescris. Mi-am zis: „Câtă bătaie o fi luat acest tânăr, de nu mai seamănă cu cel de ieri?” Străchinaru nu mai putea să vorbească.

Prisăcaru i-a ordonat să-l bată pe „banditul mistic”. Străchinaru a dat din cap în semn de refuz. Atunci mi s-a ordonat mie să-l lovesc pe Străchinaru și am refuzat și eu. Prisăcaru a ordonat după aceea lui Virgil Bordeianu să mă ia în primire, iar lui Cantemir să-l lovească pe Străchinaru. Era a doua oară că Virgil Bordeianu mă lovea crunt la tălpi și la fese, crăpându-mi pielea și umplând patul de sânge.

Prisăcaru, văzând atunci cum curgea sângele, a oprit bătaia²⁵. Tălpile mi se umflaseră într-un hal fără de hal și aveam impresia, atunci când mă loveau, că-mi băteau cuie în ceafă. Nu știu ce forță m-a întărit că n-am lesinat ca de obicei. Am fost târât apoi de

---

²⁵ „Acesta este hotarul urâciunii: a vedea pe cel zavistuit din fericit – ticălos, a se face cel râvnit – vrednic de milă” (Sfântul Vasile cel Mare, *Despre zavistie*) (n. ed.).

picioare până la coltul nostru, pe ciment. Oprisan, Munteanu si Comsa fiind atât de zdrobiti, n-au mai fost bătuti. Cei înveliti în cearceafuri, adusi ca să se bată între ei si refuzând să o facă, au fost zdrobiti de cei din cameră.

Nu este adevărat că toti cei trecuti prin demascările din Pitesti si Gherla au bătut. Mărturisesc cu mâna pe inimă că am văzut cu ochii mei cum Gioga, Comsa si cei doi tineri, la care s-au adăugat si cei cinci elevi si Străchinaru, precum si cei înveliti în cearceafuri, au refuzat să bată!

Dar să fie limpede pentru toată lumea că n-au fost doi care să se comporte la fel. Fiecare s-a comportat si a actionat în functie de „genele” lui sufletesti, de zestrea lui morală si în primul rând de credinta lui în Dumnezeu, de dragostea fată de El si de semenul lui.

Toti acei care afirmă contrariul n-au înteles nimic din ce au trăit acolo.

Sunt români, pretinsi mari filosofi, care au scris si mai scriu încă despre Pitesti si Gherla bazându-se doar pe fapte imaginate sau povestite de către cei interesati să ascundă adevărul. Una este a fi trăit si suportat drama în realitatea si complexitatea ei, si alta este a fabula din fabulatiile altora.

Singurii care au autoritatea, calitatea, dreptul si datoria de a vorbi despre cei morti în această dramă cumplită, sunt numai aceia care au trecut pe la Pitesti si Gherla, cei care au fost torturati ani de zile, fiind în centrul acestei drame, si nu cei care au trecut marginal pe acolo, spunând totul la prima palmă primită. Apoi, cei care au trecut prin Pitesti si Gherla, înainte de a scrie despre această dramă, să se gândească la ceea ce au văzut si făcut ei, să aducă martori încă în viață care să spună că lucrurile au stat asa si nu altcumva, iar când vor să vorbească despre altul, să facă declaratii care pot fi controlate.

Și ar mai fi încă ceva: cel care scrie, să o facă cu frică de Dumnezeu, pentru că El este singurul Care va sti dacă scriitorul spune adevărul sau nu. Cei care au fost ucisi, care s-au sinucis, preferând moartea în loc să se lepede de credinta lor, care au înnebunit, le-au pătimit pe toate numai ei stiu cum, pentru că si-au mărturisit deschis si fără echivoc credinta lor în Dumnezeu si în Legiune.

Cine m-ar putea convinge de contrariu, atunci când eu singur am văzut cu ochii mei si am auzit cu urechile mele toate acestea, nu

numai la camera 2 parter, ci si când am intrat pentru a doua oară în demascări, la camera 3 subsol?!

*

Cei din comitetul de tortură, când erau chemati de Țurcanu, se întorceau cu fetele schimonosite de spaimă. Chemarea nu avea alt scop decât să bage groaza în ei, pentru ca, la rândul lor să o transmită celor din cameră.

Nu stiu cât timp a mai trecut până ce ni s-a permis să ne punem comprese cu apă rece pe răni. Stau si astăzi si mă cutremur, ce forță nevăzută a dat atâta putere acestor tineri, să poată rezista! Și încă un fapt de necrezut: acolo, în acel mediu neigienic, nu am văzut timp de trei luni nici o rană infectată.

În săptămânile care au urmat au mai încetat bățiile, deoarece Țurcanu pregătea loturi de tineri pentru a face demascarea la Canal, Gherla, Târgsor, Târgu Ocna si Ocnele Mari. Înainte de a pleca din Pitesti, toti acestia trebuiau să fie initiati în metodele de tortură pentru demascări.

Cei demascati trebuiau să declare tot ce stiau despre ei si despre altii; să-i declare pe toti aceia din afara sau din interiorul închisorii care erau împotriva comunismului, precum si toti acei ce ar fi putut interesa cât de cât regimul comunist.

De aceea, în următoarele săptămâni am asistat la declaratii de acest fel, în fata comitetului de tortură si a celor din cameră. Aceste demascări trebuiau de altfel să-i determine pe ceilalti să spună tot, văzând că nimic stiut sau nestiut nu se poate tăinui.

Vreau să mai spun că una dintre cele mai mari lipsuri pe care le-au avut tinerii legionari cât si cei nelegionari, ba chiar si oamenii în vârstă, a fost că, în închisoare si chiar în libertate, n-au cunoscut metodele satanei pentru a se mentine la putere: teroarea, frica, minciuna, diversiunea, neîncrederea si armata de informatori. Folosirea informatorilor, vânduti si ticălosi, este una din cele mai teribile arme pentru mentinerea la putere a comunismului.

„Greseala” noastră, a tinerilor legionari, cu urmări cumplite, a fost aceea că ne-am comportat în închisoare la fel ca în libertate, având deplină încredere în camaradul nostru, deschizându-ne inima față de el si spunându-i tot ce am făcut si n-am declarat la anchetă. Și, mai mult decât atât, i-am divulgat pe cei pe care-i cunosteam ostili regimului si rămasi în libertate. Numai asa au putut fi implicate

în acest angrenaj o sumedenie de persoane. Iar noi am pus pe tavă comunistilor ceea ce ei poate nu ar fi putut afla nici în ani de zile.

De la faza de tortură colectivă s-a trecut la cea individuală, strict legată de ceea ce ai declarat sau nu. Înainte de a declara în scris la camera 4 spital, în fata lui Țurcanu și a unora din ajutoarele lui, trebuia să declari înaintea comitetului de tortură și a celor prezenți în cameră. Am asistat la astfel de declarații publice timp de o lună și jumătate, de la orele șapte dimineața până la zece seara. Procedul avea un scop bine definit în planul comunistilor, acela de a te discredită în fata camarazilor tăi, spulberând din mintea și sufletul multora mitul de erou și martir legionar. Ce putea fi mai grav decât să îți pierzi încrederea în camarazii tăi?

Și iată cum, prin această metodă satanică, lantul solid care ne lega și ne ținea uniți se desfăcea verigă cu verigă și, odată rupt, distrugerea unității și încrederii reciproce a fost realizată.

Deși tinerețea favoriza memoria, totuși nu-ți puteai aminti sigur ce ai spus sau ce n-ai spus unora și altora.

Mi-a venit în minte cazul lui Caziuc, fostul șef al Facultății de Agronomie din Iași, care era cu mine în camera 2 parter. Într-o bună zi, intră în cameră Țurcanu, împreună cu un coleg al lui Caziuc. Țurcanu îl întrebă pe Caziuc dacă mai avea ceva de declarat, la care acesta îi răspunse că nu.

Cum memoria nu-l mai ajuta, când a fost pus față în față cu colegul său, a uitat că îi spusese acestuia, într-o împrejurare oarecare, că el avea îngropat în grajdul tatălui său un butoi cu cărți, reviste, ziare și alte materiale de doctrină legionară. La insistența lui Țurcanu, Caziuc a răspuns din nou negativ. Atunci Țurcanu a ordonat fostului coleg al lui Caziuc să spună ce știa de la acesta. Toți cei din cameră erau îngroziti de ce se va întâmpla. Fostul coleg, adresându-se lui Caziuc, i-a amintit că în atare împrejurare și în locul cutare, i-a spus că a ascuns în grajd materialul mai sus amintit. Declarația aceasta a căzut pe capul lui Caziuc ca un trăznet și nu a mai putut nega evidentă.

Caziuc, până a nu fi dus în camera 2 parter, fusese torturat groaznic într-o celulă a morții de pe capul T-ului.

Totți cei din cameră, înspăimântați, asteptau deznodământul, care nu a întârziat să vină. Și Țurcanu le-a spus celor de față următoarele: „Banditilor! Până o să muriți, tot o să mai aveți ceva de

declarat. De aceea regimul și noi nu avem încredere în voi, oricât ati spune voi că nu aveți nimic de declarat. Pe banditi ca voi, legionari încarnati, nu trebuie să-i crezi niciodată, căci numai morti nu veti mai avea nimic de spus. Acest mare bandit și legionar, pe care-l aveți în fața voastră, ori de câte ori l-am întrebat, mi-a răspuns că a declarat totul, că nu mai avea nimic de ascuns. Uitati-vă acum la el!”

În adevăr, Caziuc avea imprimată pe chip spaima celui condamnat la moarte și această expresie nu i-a dispărut timp de trei ani de zile. Ba, mă urmărește și pe mine azi, de parcă ar fi a mea, nu a lui.

Caziuc intrase printre primii în demascări și fusese mult torturat de Prisăcaru și Cantemir. Acum, asteptam cu totii, înmărmuriti, să vedem ce va face Țurcanu. Acesta a cerut de la Prisăcaru un ciomag și să ude un servet. S-a dezbrăcat până la cămasă și si-a suflecat mânecile, cerând o funie. Dezbrăcat cum era, mi-am dat seama cât era de voinic și atlet.

I-a legat picioarele lui Caziuc, ordonând celor din comitet să se urce pe el și să-l țină de mâini și de cap. A început să-l lovească la tălpi până ce acestea s-au detasat de bocanci. În fine, i-a dat jos pantalonii, i-a pus servetul pe fese și a început să-l bată cu aceeași sălbăticie cu care îl mai bătuse o dată și Zaharia, în camera 3 subsol.

Cu toate că-i curgea sângele sîroaie din fese, n-am auzit nici măcar un geamăt de la Caziuc. După ce l-a torturat, i-a dezlegat picioarele. Caziuc arăta ca mort; își pierduse cunostinta. Și atunci Țurcanu l-a prins de gulerul cămășii și l-a strâns de gât strigând ca un nebun: „Banditule, acum te omor!” Dar cum să-l mai omoare, când acesta era deja pe jumătate mort. A continuat să-l strângă de gât, sub privirile noastre îngrozite, lovindu-i fata cu pumnul, până a desfigurat-o. Toti credeam că-a murit Caziuc. Țurcanu l-a luat de picior, târându-l după el, și l-a aruncat pe ciment în colțul nostru.

L-am văzut atunci pe Țurcanu dezlăntuit și turbat ca cea mai crudă fiară și mi-am zis în sinea mea că numai o ființă în care sălăsluiește duhul satanei putea face așa ceva²⁶. M-a cuprins o milă atât de puternică de Caziuc, încât îmi venea să mă duc să-i sărut

---

²⁶ „Zice un oarecare pustnic Grigorie: S-au apropiat zilele lupilor, ale tigrilor și ale celor mai cumplite fiare sălbatice, care se vor sili în tot chipul a sfâșia turma lui Hristos” (Monahul Zosima Prodromitul, *Sfârșitul omului*) (n. ed.).

picioarele si rănile.

Când, mai târziu, am plecat din acea cameră, rănile lui Caziuc nu se vindecașeră încă; poate că tineretea l-a scăpat atunci de la moarte, nu știu. I se mai puneau comprese cu apă rece pe răni, iar cu ochii abia mai vedea.

Demonstratia făcută de Țurcanu în fata a 45 de tineri din camera 2 parter băgase însă groaza în toti. După aceea, înainte de a pleca, ne-a mai amenintat o dată cu moartea, dacă ne va mai prinde că nu am declarat totul.

În luna iunie 1950, Caziuc a recunoscut că a ascuns acel material, dând o declaratie, la care s-a mai adăugat si declaratia colegului său care-l denuntase, precum si a unui elev, pus de Țurcanu. A fost eliberat în 1954, după ce făcuse 6 ani de închisoare. În 1956 a fost arestat iar, pe baza celor trei declaratii si a acuzației că a primit ordin de la Nicolae Pătrascu, în timpul cât era în închisoare, să înceapă organizarea legionarilor rămasi în libertate. De asemenea, a mai fost acuzat că stia de asa-zisul ordin al lui Vică Negulescu primit, chipurile, de la Horia Sima, ca tinerii legionari să facă demascările de la Pitesti. În urma celor relatate mai sus, Caziuc a fost inclus în procesul lui Vică Negulescu si condamnat la muncă silnică pe viață. A murit într-o celulă, la secret, în închisoarea din Aiud.

După plecarea lui Țurcanu, s-a asternut în cameră o tăcere de mormânt. Citeai pe fata tuturor groaza mortii.

În ceea ce mă privea, gândindu-mă la ce va trebui să declar, constiinta mi s-a răvășit, cuprinsă de o stare atât de apăsătoare, încât îmi ziceam că as fi fost mult mai fericit dacă as fi murit atunci.

Când m-am uitat la Caziuc, am văzut că semăna cu un cadavru cianozat. Pe fetele tuturor se citea groaza că asa ceva ne astepta si pe noi. Nici una din bătăile pe care le-am văzut în acea cameră n-au atins cruzimea, sălbăticia si violenta cu care a fost torturat Caziuc.

În fata cazului lui Caziuc sau a altora asemănătoare am ajuns la convingerea, pe care mi-o mentin si acum, că toate declaratiile, tot ce s-a spus în legătură cu activitatea, relatiile din afară si din închisoare, precum si toate cele spuse în legătură cu persoana proprie si a altuia, s-a spus numai de frica mortii. Dacă moartea ar fi venit imediat, ar fi fost mult mai usor, dar tortura continua *sine die*, teribilă. Iar când nu mai aveai pe nimeni să te mângâie si să-l știi

alături de tine, trecerea timpului devenea insuportabilă.

M-am convins că tortura continuă și fără speranță de a lua sfârșit cândva, îl puneam pe cel torturat în poziția de a declara tot ce știa și ce nu știa. Ba, de multe ori, am văzut că cei de la muncă silnică au spus lucruri cu atât mai neadevărate cu cât voiau să scape mai repede de torturile ce-i asteptau.

Indiferent însă ce atitudine s-ar fi adoptat, nu se scăpa așa ușor, conform principiului demascărilor: „Pe bandit nu trebuie să-l crezi niciodată; în bandit să nu ai încredere, pentru că el nu este niciodată sincer. Banditul încearcă întotdeauna să ascundă ce știe, să inducă în eroare, și de aceea banditul trebuie demascat până ce moare”.

Toate acestea le-am auzit din gura lui Țurcanu, transmitându-le astfel sefilor de comitete în cei trei ani de demascări.

Cât am stat în camera 2 parter, îmi făcusem și eu un plan: ce să spun, cât, și despre cine. Mă deruta faptul că nu știam exact ce le spusese celor cu care stătusem în celulă și mai ales lui Iosub, care aflase atâtea lucruri în legătură cu activitatea mea din libertate.

Ce m-a surprins însă în aceste declarații publice, era cantitatea de informații pe care le avea acest tineret în legătură cu cei din libertate. Declarația publică trebuia să cuprindă două lucruri: în primul rând, că nu mai erai legionar și că nu mai voiai să auzi sau să știi ceva de Legiune. Declarația trebuia completată cu înfierarea Legiunii și denigrarea sefilor Legiunii și a camarazilor tăi. În al doilea rând era lepădarea de credința în Dumnezeu, de concepția creștină de viață, de morala creștină, trebuind să hulești și Biserica²⁷.

Spre sfârșitul sederii noastre, a celor cinci, în camera 2 parter, s-a întâmplat un fapt deosebit cu Iosub Mihai. (Am aflat mai târziu că cei cu condamnări între 2 și 6 ani erau pregătiți să fie duși la Canal, unde trebuia să se continue demascările, iar unii dintre ei să fie recrutați ca informatori și turnători. Regimul vroia să știe tot ce se

---

²⁷ Lepădarea de Mișcarea Legionară nu implica abjurarea crezului politic, ci lepădarea de Biserică și de neam, Mișcarea Legionară nefiind organizație politică („Noi nu facem și n'am făcut politică, o singură zi în viața noastră. Noi avem o religie, noi suntem robii unei credințe. În focul ei ne consumăm și în întregime stăpâniti de ea, o slujim până la ultima putere. Pentru noi nu există înfrângere și dezarmare, căci forța ale cărei unelte vrem noi să fim e etern invincibilă”. Ionel Mota – *La icoană*). Hulirea Bisericii pecetluia lepădarea deja săvârșită (n. ed.).

petrecea în acest lagăr al mortii care a fost Canalul Dunăre-Marea Neagră.)

Pe noi, cei cinci, care aveam peste 10 ani de condamnare, nu ne-au obligat să facem imediat declarații în această cameră, deoarece Țurcanu stia sigur că din toți cei de la muncă silnică nu va scăpa nici unul care să nu declare tot ce stia și ce vroia el.

Singurul dintre noi care a început să-și facă declarația era Iosub Mihai. Eu eram foarte atent să văd ce va declara în legătură cu mine. Însă el n-a mai ajuns să declare ce stia despre activitatea mea din libertate, precum și ce am discutat cu el cât am stat împreună, pentru că a intervenit o nouă situație. Cei din comitet voiau să știe, înainte de a pleca Lunguleac la Canal, cu cine a avut Iosub relații, cine a știut că era urmărit de poliție ca legionar și la cine a stat cât timp a fost fugar. Iosub a făcut greșea să creadă că Lunguleac nu era atât de alterat, încât să spună niste lucruri care, pentru Iosub, erau fără importanță. În momentul când Prisăcaru l-a întrebat pe Iosub cu ce persoane a avut legături în afară de familie, cât a stat fugar la părintii lui până ce a fost arestat, acesta a spus că el n-a avut nici o legătură. Prisăcaru l-a chemat atunci pe Lunguleac dintre paturi și Lunguleac l-a denunțat:

– Măi banditul, nu am fost eu cu tine la popa din satul tău și când te-a întrebat de ce nu ești la examene, căci era sesiune, tu i-ai spus că se arestează legionari și de aceea ai fugit de la Iași și ai venit acasă să nu fii și tu arestat?...

Iosub a negat că ar fi fost la preot împreună. Ca și în cazul lui Caziuc, Prisăcaru l-a mai întrebat o dată dacă cele spuse de el erau adevărate. Iosub a negat, din nou.

În acel moment, Prisăcaru a fost cuprins de furie ca un câine turbat. A luat un ciomag și a început să-l lovească pe Iosub pe unde apuca. Au sărit toți cei din comitet pe el și l-au lovit, până ce Iosub a lesinat și nu mai misca. L-au luat apoi și l-au aruncat cu capul de ciment, iar Prisăcaru l-a lovit cu bocancii în burtă, de parcă era o minge de fotbal. Le-a spus celor din cameră că nu avea voie nimeni să se apropie de el. Văzând că nu-și revine din lesin, l-au udat cu apă pe cap și l-au lăsat toată noaptea cu capul pe ciment.

A doua zi dimineată, Iosub abia misca. Crezusem că a murit. Cei din comitet, văzând că încă miscă, l-au luat și l-au pus pe o pătură în colțul nostru.

Timp de trei luni, cât am fost torturat în celula 2 parter, nu ne-am spălat și nu ne-am schimbat rufe. Răspândeam în jurul nostru un miros de nu te puteai apropia de noi.

A doua sau a treia zi, s-a deschis ușa și a intrat Țurcanu furios. S-a îndreptat spre noi și ne-a ordonat ca aceia citati să-și ia bagajul și să-l urmeze, adică: Munteanu, Comsa, Bordeianu Dumitru și Iosub. Cum Iosub nu se putea mișca, i-a chemat pe doi din cameră să-l ia de subsuori și să meargă totuși după el. Când am ieșit din această cameră nu era nimeni pe coridoare, de la parter până la etajul trei. Țurcanu, cu smocul de chei în mână, mergea înaintea noastră. La etajul doi, nu ne-am dus în celula din care pleasem, ci la numărul 16, o celulă goală.

Celula nr. 16

După ce am intrat, Țurcanu ne-a chemat pe coridor unul câte unul, în afară de Iosub. Pe mine m-a luat deoparte, m-a prins cu mâna de gulerul hainei, m-a ridicat și m-a izbit de perete cu atâta putere, că am avut senzația că mi s-au desfăcut toate ciolanele din încheieturi.

După ce mi-a spus: „Măi banditule și misticule, o să mergi din celula asta într-o altă cameră, iar acolo, dacă vei scoate o vorbuliță în legătură cu locurile pe unde ai fost, ce ti s-a întâmplat și ce ai văzut, nu vei scăpa din mâinile mele decât mort. În camera unde vei merge, îți tragi pe totuși de limbă, afli de la ei tot ceea ce n-au declarat la anchetă, totul în legătură cu activitatea lor din libertate și din închisoare. Ai înțeles ce ti-am spus și ce trebuie să faci?”

I-am răspuns: „Da, domnule Țurcanu”, la care mi-a răspuns: „Mars în aia a mă-tii și intră în celulă!”

A doua sau a treia zi, Iosub avea dureri mari de cap și de ficat. L-am rugat pe Munteanu, care era medic, să-l consulte. Îi era frică să nu fie acuzat că a constatat cauza morții lui Iosub, în urma torturilor la care a fost supus de Prisăcaru. La insistențele lui Iosub, care abia mai putea vorbi, Munteanu a acceptat. Când i-a pipăit ficatul, am observat pe fața lui Munteanu o mimică deosebită. Nu s-a pronunțat însă cu privire la durerile de cap, crezând că e ceva trecător.

Au mai trecut vreo două zile dar Iosub nu-și mai revenea.

Avea mari dureri. Munteanu, observând poziția lui în pat, în formă de cocos de puscă, specifică meningitei, a fost cuprins de spaimă și diagnostică că era pierdut. La auzul sentinței, m-am apropiat de Iosub, la care tineam mult, și am început să-l mângâi pe față. Presimțind că nu va mai scăpa, mi-a șoptit încet că nu-i părea rău de ce a făcut în viață și că, din ce a spus în fața comitetului, în timpul bătăii, nimic nu a fost adevărat.

Starea lui se înrăutățea pe zi ce trecea. Din cauza bolii și a slăbiciunii nu mai putea vorbi și nici nu se mai putea ridica din pat. Am chemat gardianul, cerându-i să fie dus la medic, dar acesta a refuzat, spunând că avea ordin să nu ducă pe nimeni la medic.

A doua zi dimineața, l-au adus și pe Gioga în celulă. Cu venirea lui s-a mai destins atmosfera. Eram acum împreună trei colegi de an. Iosub s-a bucurat puțin când l-a văzut pe Gioga și i-a spus că nu va mai scăpa, căci l-a ucis Prisăcaru.

Cum starea sănătății lui se agrava, am insistat pe lângă nea Florică, gardianul care mai avea ceva uman în el, să-l ducă la cabinetul medical. Așa că a fost dus la vizită și s-a raportat cazul. Cum nici un detinut nu era dus la cabinetul medical fără aprobarea lui Țurcanu, e sigur că acesta a fost și el prevenit. Directorul închisorii, gardienii și chiar ofiterul politic Marina, nu făceau nimic fără aprobarea lui Țurcanu. El avea puteri depline de la Nicolski. Toti tremurau de frica lui.

Cu aprobarea lui Țurcanu, Iosub, sprijinit de gardianul nea Florică și de Gioga, care m-a rugat să-l las să-l conducă el, a fost dus la cabinetul medical. Sanitarul nici nu s-a uitat la el, pesemne așa era ordinul, și l-a dus într-o celulă de alături. Când s-a întors, Gioga mi-a transmis ultimele cuvinte ale lui Iosub, care îi spusese că va muri.

După câteva zile, a venit nea Florică și a cerut bagajul lui Iosub, insistând să punem în acest bagaj tot ce avea de la penitenciar. Odată bagajul făcut, l-am întins lui nea Florică, iar acesta mi-a spus încet, să nu audă cei din celulă: „A murit băiatul. Să nu spui nimănui că ti-am spus eu. Știi că ai fost cel mai bun prieten al lui. Înainte de a muri ti-a strigat numele”. Apoi, ca pentru el, nea Florică a șoptit: „A mai murit unul!”

Iată, dragi camarazi, cum a știut unul dintre noi să moară, cu credință în Dumnezeu și în Legiune.

Pentru toți cei care l-am cunoscut pe Iosub, amintirea și jertfa

lui au fost un imbold și un exemplu. Așa a știut să moară un tânăr legionar, în floarea vârstei, ucis fără milă de cei fără de Dumnezeu și fără de lege²⁸. Iosub a fost primul pe care l-am văzut ucis.

După câteva zile, mergând cu tineta împreună cu Gioga, în care aveam mare încredere, i-am spus că a murit Iosub. L-am văzut atunci pe Gioga cum îi curgeau lacrimile și nu se putea stăpâni. Atunci am priceput de ce Gioga tinuse să-l petreacă pe Iosub pe ultimul drum. Și așa s-a împlinit și prezicerea mamei lui Iosub că el nu se va mai face niciodată medic.

Dacă puteai suporta torturile de la anchetă, era pentru că atunci când te întorceai în celulă, îi găseai pe camarazii tăi, care te înconjurau și erau alături de tine. Fiind torturat de dusmanii tăi, suferința o suportai cu bărbăție. În camerele de tortură însă, te chinuiau până la moarte colegii, prietenii și camarazii cu care porniseși la luptă. Și în toate camerele de la parter și de la subsol, s-a petrecut același lucru ca în camera 2 cu tinerii studenți.

Pe la sfârșitul lui iulie, când nea Florică ne escorta cu tinetele la W.C., uitându-se pe geam, vorbea așa ca pentru el, dar să auzim și noi: „Au început să plece unii”.

Eram convinși că cei cu condamnări mici, de până la cinci ani, erau demascați și pregătiti, unii pentru Canal, unii pentru Târgsor, iar alții pentru Gherla.

Pe la sfârșitul lui iulie, nea Florică a deschis ușa și cu o voce blândă ne-a spus: „Băieți, faceți-vă bagajul, că veți pleca de pe secția aceasta și numai Dumnezeu știe ce va mai fi cu voi”.

Ne-am făcut bagajul, ne-am uitat unul la altul cu înțelese și ne-am urat de bine, așa cum o făceam când ne despărțeam altădată. Nea Florică m-a scos pe mine primul din celulă și am simțit o strângere de inimă. Parcă vedeam înaintea ochilor o nouă cameră de tortură, cu alte figuri, cu alte metode de tortură și cu alte stări ale chinului.

După ce am ieșit, nea Florică a încuiat ușa și mi-a spus să vin după el. Intrând pe secția de camere de la subsol, deasupra primei uși din stânga am văzut scris: camera nr. 3. Cum am ajuns în fața ușii, nea Florică a făcut semn gardianului de pe secție să vină cu cheile.

Pe acela nu-l mai văzusem; se vede că era un nou angajat. A

---

²⁸ „Neputând a se lupta cu Dumnezeu, au căzut întru uciderea de frate” (Sfântul Vasilie cel Mare, *Despre zavistie*) (n. ed.).

deschis usa si m-a pofitit să intru. Spre surprinderea mea, camera era plină de camarazi, dintre care pe multi îi cunosteam sau auzisem de ei. Erau de la Iasi, de la Suceava, iar altii de la Bucuresti si Cluj. Cei care mă cunosteau s-au repezit la mine să mă îmbrătiseze si să-mi ureze bun sosit.

Camera 3 subsol. A doua cameră de tortură

Când se făceau mutări mari prin camere în vederea demascărilor, Țurcanu nu apărea pe coridoare, ca detinutii să nu bănuiască scopul mutărilor. De aceea, mutările le făceau numai gardienii sefi de sectii.

Camera 3 subsol a rămas pe ecranul constiintei mele ca o pată ce nu se va sterge decât odată cu moartea mea.

M-am uitat prin cameră să zăresc vreo figură pe care s-o fi întâlnit si în camera 2 parter, dar n-am recunoscut pe nimeni.

Era obiceiul în închisoare, dar numai în camerele mari, să se aleagă un sef de cameră care răspundea de ordinea si disciplina detinutilor si de relatiile acestora cu administratia. Chiar în după-amiaza acelei zile se făcea alegerea sefului. Cum eu aveam o misiune de la Țurcanu, în ceea ce mă privea, trebuia să refuz orice propunere. (Atunci mi-am pus întrebarea: cui să mă destăinui si cui să cer sfatul? Pentru că cel mai bun sfătuitor, cel mai de încredere si cel mai bun prieten putea fi pus în ziua următoare în fata celei mai cumplite torturi, pe care, nemaiputând-o suporta, ar fi trebuit să spună totul despre mine si atunci suferinta era dublă, a lui si a mea. Aceasta a fost marea noastră tragedie, a tineretului legionar, la Pitesti si Gherla. Deci cui să mă destăinui? Nimănu! Rămăsesem singur, ca naufragiatul pe o scândură în largul mării. Săptămâni întregi m-a muncit constiinta: ce atitudine să adopt?)

Revenind la alegerea sefului de cameră, s-au propus mai multe nume. Majoritatea fiind studenti din Corpul Studentesc Legionar Iasi, acestia voiau să-l aleagă sef pe unul dintre ai lor. Având doi colegi de facultate în această cameră, eu am propus pe unul din ei, pe Măgirescu Eugen. Când acesta s-a văzut în situatia de a fi ales sef de cameră, a făcut o contrapropunere – să mă aleagă pe mine – invocând faptul că eram un ins cu experientă, că fusesem pe front si

aveam autoritate, calm și justete în aprecieri. Deci eu eram cel mai nimerit pentru a ocupa această funcție. Cu toate că am refuzat categoric, nu am putut schimba hotărârea majorității.

În fața acestei situații, am luat hotărârea să accept alegerea, pentru a-mi duce chiar mai bine la îndeplinire un anumit plan gândit. Aveam să plătesc pentru asta cu vârf și îndesat.

Unii dintre camarazii care mă cunosteau m-au întrebat de ce am lipsit mai multe luni de pe secție, unde am fost și ce s-a întâmplat cu mine. Le-am spus că fusesem ținut împreună cu Oprisan și Iosub într-un regim de izolare sever, pentru că ne-a turnat Lunguleac.

Problema de conștiință care mă muncea și pe care trebuia să o rezolv în cel mai scurt timp posibil era ce trebuia să fac, ținând seama de dispozițiile date de Țurcanu, adică să nu vorbesc nimic, dar să trag de limbă.

Am încercat să tac. Să spun, să nu spun unde am fost și ce s-a petrecut acolo, cui i-ar fi folosit? Până la urmă am ajuns la concluzia că nu aducea nimănui nici un folos, nici mie și nici celor din cameră. Fiind convins până în măduva oaselor că eram aduși în această cameră pentru demascări, m-am gândit să nu le tulbur oamenilor liniștea până ce nu va începe drama.

Al doilea ordin al lui Țurcanu – să-i trag de limbă – rămânea cea mai spinoasă problemă de conștiință. Eram pus în situația să dau curs ordinului, numai că, în acest caz, aveam să-mi reproxez toată viața acest lucru. Dar nici să mă eschivez nu-mi dădea mâna. Am căutat să mă folosesc de o ambiguitate, întrebându-mă dacă Țurcanu o fi având sau nu puterea să țină minte tot ceea ce spusese sau nu mai multor sute de tineri. Mi-am zis că era imposibil să rețină totul. Deci m-am hotărât să evit să-i fac pe alții să sufere. Și odată hotărârea luată, am pus-o în aplicare. În ruptul capului nu voi trage de limbă pe vreun camarad sau coleg nelegionar, și nici nu-l voi angaja pe nici unul în acțiuni pe care le consideram fără rost, în condițiile de închisoare în care ne aflam.

În camera 3 subsol, până în ziua în care au început demascările, a fost o relaxare și o armonie de neuitat. Așa cum fusese și pe secțiile de muncă silnică, era o oarecare libertate, îngăduită cu un anumit scop. Și anume, atunci când mergeam cu tinetele la W.C., ne mai puteam vedea și puteam vorbi între noi. Cu acest prilej, am aflat cine dintre camarazi se găseau în cele patru camere de la subsol.

Numai că aceasta era linistea dinaintea furtunii celei mari. Obsedant pentru mine era că, de câte ori se deschidea usa camerei, tresăream, văzându-l parcă pe Țurcanu cu droaia de matadori, tăbărând în cameră și lovind în dreapta și în stânga. Așa se făcea deschiderea demascărilor. Din această cauză lunile care au trecut de când venisem în acea cameră, până la demascări, au fost pentru mine mai mult decât un cosmar.

Am considerat ca fiind o mare greșeală sedintele legionare pe care le făceau unii camarazi, adunându-se într-un colț, fapt pe care am căutat să-l înlătur, dar nu am reușit.

Cel care a venit la mine, eu fiind șef de cameră, și mi-a cerut dezlegarea și participarea la acestea, a fost bunul meu prieten, camarad și coleg de la medicină, Ionică Pintilie. Cu el activasem în libertate, îl cunosteam bine și se legase între noi o strânsă prietenie. Era mai tânăr decât mine, avea o constituție delicată de intelectual, și eram convins că nu va putea suporta torturile fizice. Rămăsese de mic orfan de amândoi părinții și fusese crescut de o rudă care nu avea copii. Era înzestrat cu o inteligență excepțională și fusese unul din cei mai buni studenți ai Facultății de Medicină din Iași. Fusese crescut de părinții adoptivi în cea mai curată și de nezdruccinată credință în Dumnezeu.

Înmănunchia în ființa lui daruri de neegalat. Era de o curăție morală și de o bunătate înnăscute, aproape un înger pe pământ. Îmi numărăm pe degete pe cei pe care i-am întâlnit în închisoare asemenea lui Pintilie.

Datorită atâtor daruri cu care îl înzestrase Dumnezeu și pe care nu a vrut să le altereze, a sfârșit prin a fi asasinat prin torturi care au depășit orice imaginație.

Aveam încredere în el mai mult decât în mine și de aceea l-am sfătuit frătește să renunțe la sedinte. Știam ce se va întâmpla și am încercat din toate puterile să-l opresc. Pintilie, însă, își avea misiunea lui pe pământ și pesemne cerul îl chema ca să îngroase rândurile martirilor creștini. El conjuga atât de armonios credința și morala creștină, dragostea de Dumnezeu și de aproapele lui, setea de nepotolit pentru cunoaștere și credința în Mișcarea Legionară, încât și azi îl văd ca pe un sol trimis din altă lume. Pentru cei care l-au cunoscut, și pentru mine, Pintilie reprezenta prototipul omului ideal. N-a vrut să mă asculte: chemarea lui era una, iar slăbiciunea mea,

alta. Sunt însă convins că, oricum, tot sfârșea ca un martir, pentru că acesta-i era destinul.

L-am rugat să nu spună nimănui poziția mea în legătură cu sedintele și, dacă vrea, să-l întrebe și pe camaradul Dinescu, care făcea închisoare de pe timpul lui Antonescu. Nu știu dacă s-a dus sau nu la Dinescu, dar am observat că acesta nu lua parte la sedintele lor.

De la data când venisem în cameră și până când au început demascările, ca șef de cameră, n-am observat între cei de acolo, legionari sau nelegionari, nici cea mai mică animozitate sau discuții în contradictoriu. Câtă armonie și bună înțelegere era între oameni când duhul dragostei și al încrederii îi unea! Când mă duceam însă cu gândul la camera 2 parter, mă cutremuram.

În calmul dinaintea furtunii toți aveau preocupări intelectuale. Fiecare punea la dispoziția camaradului sau colegului cunoștințele sale cu o bunăvoință rar întâlnită altfel. Câte lucruri bune și frumoase nu se învățau! Aveai impresia unei săli de curs, unde fiecare pe rând era și profesor și elev. Un lucru care m-a impresionat adânc a fost disciplina colegilor nelegionari care s-au încadrat și ei, astfel încât nu s-a iscat nici cel mai mic conflict. Un alt fapt care mi-a rămas plăcut în amintire: nu se petrecea nimic în cameră, fără să mi se ceară părerea.

La acea dată, mulți dintre noi nu primiseră nici un fel de rufărie sau haine, nici de acasă, nici de la penitenciar. Multe flanele și ciorapi de lână se rupseseră și necesitau reparații. De aceea, gândindu-mă cum să le vin în ajutor camarazilor, am învățat să tricotez. Descoperind pe unul care știa acest lucru, am învățat și eu, în foarte puțin timp. Observând că pe vizetă nu se putea vedea din afară decât a treia parte din cameră, m-am gândit că în partea ascunsă puteai să-ți vezi liniștit de lucru. La început am învățat cu andrele de lemn, apoi am recurs la un gardian mai cumsecade pe care l-am rugat să-mi procure niste sârmă, sub pretext că trebuia să repar ceva la prici. Imediat ce am obținut acest material, mi-am confecționat cinci andrele, le-am ascutit de ciment și astfel nu a rămas nici unul din cameră căruia să nu-i fi reparat ceva. Și astfel, în afară de șef de cameră, devenisem și fată în casă.

Se apropia ziua de 26 octombrie, Sfântul Dumitru, ziua mea onomastică. Cu un an înainte fusesem chemat și anchetat de acel personaj suspect despre care am vorbit mai înainte. Și acum, când

stiam că din zi în zi putea să se dezlănțuie furtuna demascărilor, aveam parcă o presimțire sumbră.

Cu două-trei zile înainte de această dată, au venit la mine câțiva camarazi și mi-au propus ca, de ziua mea, să primesc terciul lor drept cadou. La insistențele lor, am acceptat, cu o condiție, și anume să-l restituți altădată. Dar ei s-au sfătuit și au venit din nou la mine, insistând și mai mult să nu-i refuz, căci s-ar simți ofensati dacă le-as restitui alimentul-cadou. Am considerat că, refuzând, le-as putea leza sentimentele și am acceptat darul. Ce m-a surprins la data aceea a fost că Măgirescu era și el printre acești camarazi.

De la sărbătoarea de Sfântul Dumitru a anului 1950 din închisoarea Pitești și până în momentul când scriu aceste rânduri, nici o altă zi a numelui meu n-a atins intensitatea trăirii de atunci. Nu terciul acela banal pe care l-am savurat mă uluise, ci sacrificiul pe care l-au făcut pentru mine. Dar, ca să termin cu terciul, această slăbiciune am plătit-o mai târziu foarte scump. Și ceea ce m-a durut foarte mult a fost tortura suportată de bietii oameni pentru gestul lor.

A doua zi, s-a deschis ușa și a apărut un gardian cu o hârtie în mână, întrebând care era Măgirescu Eugen. În astfel de situații, Țurcanu nu se arăta, pentru a nu se descoperi. El venea numai în celulele sau camerele unde se făcea demascarea. La auzul numelui de Măgirescu, în calitate de șef de cameră, trebuia să confirm identitatea celui chemat; m-am apropiat de ușă și am întrebat gardianul dacă cel chemat trebuie să-și facă bagajul. Acesta mi-a răspuns că nu, și faptul mi-a dat de bănuț. M-am apropiat de Măgirescu și m-am uitat în ochii lui. La început s-a înroșit, apoi a devenit alb ca varul. Pur și simplu nu mai avea glas. După plecarea lui m-am gândit că l-or fi dus undeva într-o celulă de tortură, ca să fie pregătit pentru demascare. Se mai întâmplase și cu alții să fie duși fără bagaj, iar mai târziu să vină gardianul după el.

Cei din cameră n-au bănuț nimic, căci nu-și puteau imagina deloc ce se petrece în închisoare. Secretul era atât de bine păstrat, încât numai cei ce treceau prin demascări stiau despre ce este vorba. Iar când erau duși ca să tragă de limbă pe cineva, cum era cazul meu, nu scoteau o vorbă, divulgarea secretului pedepsindu-se exemplar. Iar planul prevedea ca toți să trecem prin demascări.

Știam că Măgirescu fusese angajat în acțiuni destul de grele care apăseau pe umerii lui și de aceea credeam că s-ar fi putut să fie

dus la anchetă. Neîntorcându-se la masa de prânz, l-am rugat pe Păvăloaia, care dormea lângă el, să-i retină mâncarea.

Dar el n-a venit nici la masa de seară, ci abia înainte de stingere, pe la ora 10. Cum a intrat în cameră, m-am uitat la el și am constatat că era cu totul schimbat la față. Bietul om trăia la ora aceea o dramă interioară pe care numai el o cunoștea. M-am dus la el, pentru că îl stiam om cinstit și atasat de Legiune și l-am întrebat prieteneste unde a fost, ce s-a întâmplat și de ce este tulburat. Măgirescu mi-a dat însă un răspuns care nu m-a satisfăcut. Din acea clipă am început să-l bănuiesc de duplicitate, lucru care s-a dovedit a fi perfect adevărat. Aveam siguranța că mă mintea și că toată comportarea lui de până atunci nu urmărea decât să salveze aparențele. Din clipa aceea, m-am răcit față de el. Inteligent și bine pregătit, a observat și el schimbarea mea.

A doua zi, tot după terci, a fost luat din cameră Costache Păvăloaia și, puțin după aceea, Măgirescu împreună cu un alt camarad, venit acolo cu o lună înainte. Se numea Petrică Cojocaru și era student la Politehnica din Timisoara. După plecarea lor din cameră, am fost convins că toți aceștia trecuseră prin demascări și că fuseseră aduși în camera 3 subsol cu un scop bine precizat de către Țurcanu și anume, să ne iscodească. Mă interesa dacă și alții din cameră aveau să fie chemați, dar nu a mai fost chemat nimeni în afara celor trei.

Timp de trei zile i-au tot luat și nu veneau înapoi decât seara târziu. Dar, ca să înlătore orice bănuială, nu veneau sau plecau toți deodată, ci pe rând. M-a surprins faptul că, deși trecusem prin demascări, eu nu fusesem chemat. Așteptam, din clipă în clipă, și-mi venea să cred că numai mila lui Dumnezeu mă ocrotea, pentru că nu voiam să le fac rău celor din cameră, trăgându-i de limbă. Mai aveam convingerea că cei trei spusese destul despre mine, pentru că Țurcanu să-si facă o imagine clară în legătură cu poziția mea. De asemenea, eram convins că cei trei îi încondeiaseră pe toți cei din cameră, astfel că Țurcanu avea să știe cum să acționeze împotriva fiecăruia dintre ei. Am observat că, atunci când se întorceau seara târziu, purtarea lor față de ceilalți era foarte schimbată; sigur complotau și împotriva mea.

Ceea ce mă îngrozea era gândul la cum o să plătesc pentru că nu mi-am tras de limbă camarazii. Nu știu de ce, dar doream din

toată inima ca deznodământul să se petreacă mai repede, de vreme ce odată tot trebuia să se întâmple.

Atitudinea celor trei, atât față de mine, cât și față de cei din cameră, mi-a întărit convingerea că și ei trecuseră prin demascări. Cum trecuseră, însă, nu aveam nici o idee, dar îi vedeam parcă în comitetul de tortură pe care urma să-l numească Țurcanu în camera 3 subsol.

Ce mă preocupa însă cel mai tare atunci, era *cum* avea să înceapă reeducarea aici. La ora aceea încă nu stiam cum începuse demascarea la camera 4 spital. Știam doar că la camera 2 parter noi fuseserăm doar cinci iar ei vreo treizeci, raportul de forte fiind clar în favoarea lor.

La camera 3 subsol, majoritatea zdrobitoare fiind cei care nu trecuseră încă prin demascare, mă întrebam ce metodă va folosi Țurcanu cu ei. Îi va lua pe fiecare pe rând și-i va duce în celulele de tortură, zdrobindu-i în bățai, sau va veni cu o ceată de bățaiși înarmați cu ciomege? Am mai spus că Țurcanu era atât de voinic și de athletic, încât putea numai el singur să bată o cameră de neputincioși ca noi. Nu era nevoie decât de un pumn pentru a ne doborî. Lucrul acesta îl văzusem în camera 2 parter, în cazul lui Caziuc.

Cititorul o să se întrebe, poate, de unde aveau acești tortionari din comitet atâta putere fizică. Răspunsul este simplu. Bățaișii mâncau pe săturate. Am văzut la camera 2 parter cum erau pregătiți, chiar îngrășați, pentru a-și exercita „meseria”, în timp ce victimele erau înfometate ca să nu mai fie capabili de nici o rezistență fizică. Transformati în schelete ambulante, ne puteau snopi din bățai cum voiau ei. Deci, Țurcanu și șefii comitetelor de tortură aveau un regim alimentar special și aceasta am verificat-o la camera 3 subsol, când l-am văzut pe Zaharia, șeful comitetului de tortură de aici, cum pleca în fiecare zi la o anumită oră și se întorcea apoi cu fața roză a omului ce s-a ospătat bine. Or, în aceste condiții, „era de ajuns o bățai pentru un car de oale”, noi fiind oalele de lut, iar Țurcanu băta.

Demascarea celor de la camera 3 subsol

Cele ce voi mărturisi de acum încolo vor fi fapte și întâmplări

trăite și îndurate de mine personal.

Atrag atenția cititorului că cei condamnați la muncă silnică și temniță grea erau tineri cu un trecut de luptă bine afirmat, cu o anumită responsabilitate și atașament față de Legiune. Toți cei de la muncă silnică, cu foarte puține excepții, aveau condamnări de peste zece ani, iar cei cu temniță grea, între cinci și zece ani. Aceste categorii formau elita tineretului legionar cu funcții, stagii de activitate și responsabilitate în cadrul Legiunii. Așa se explică faptul că această categorie a fost lăsată la urmă, pentru că în cadrul ei nu se punea problema de aventură, de încercare, de joacă în activitatea legionară.

Toți acești camarazi își făcuseră educația în Frățiile de Cruce și trecuseră prin crunta prigoană a lui Antonescu. Ei reprezentau continuitatea activității legionare, după lovitura de stat din 1941. Erau trecuți de 20 de ani; unii făcuseră și războiul, cum l-am făcut și eu, alții fuseseră ofitieri activi, deblocați din armată la data arestării, și care își continuau studiile la diferite facultăți. Majoritatea trecuseră foarte greu prin anchete și aveau un cumul mare de informații. De aceea s-a acționat asupra lor metodic, timp de doi ani.

Am mai spus cum unii dintre acești tineri, după începerea demascărilor, în 1949, au fost scoși din celulele lor și duși în cele de tortură, unde au fost ținuți timp de un an sub băta lui Țurcanu. Acești camarazi au fost apoi acuzați de cei pe care îi chinuseră, de frică, dar și de cei care nu ar fi avut dreptul să-i judece. Văzându-i dezbrăcați la baie, la Gherla, am amuțit. Dar voi mai reveni asupra acestui capitol.

*

Nu acuz și nu mă revolt împotriva nimănui, dar simt cum strigă în mine sufletele celor uciși în torturi, atunci când semeni de-ai noștri, indiferent de concepția lor politică sau religioasă, aduc o interpretare facilă acestui fenomen, inventând date și fapte care nu au nici o legătură cu drama în sine. Nimeni nu are dreptul să-i judece pe cei ce au trecut prin Pitesti, ci numai Dumnezeu și ei însși. Așa o să vă judece Cerul și pe voi, cei care bârfiți și acuzați, intenționat sau nu, slujind o ocultă sau alta. Și Dumnezeu vă va judeca în numele celor chinuți, înnebuniți sau asasinati, după dreptatea și voia Lui și după faptele voastre. Cei care n-au suferit o zi de foame, de sete, de frig, de dor, de înfrângere și n-au fost torturați, chinuți, umiliți,

prigoniti si desconsiderati pentru neamul lor, nu au dreptul să vorbească în numele lui. Iar cei care, trei ani de zile, au suferit si suportat cele mai groaznice torturi, degradări si umilinte, când li s-a siluit constiinta si puterea de judecată, omorându-se în ei tot ce era uman, n-ar trebui nici măcar discutati. Cine-ar putea să-i judece? Cine ar putea să pună un deget pe rănilor lor si cine să aprindă o lumânare pentru cei ucisi?

Corneliu Codreanu prevăzuse oare numai ca o figură de stil faptul că vom ajunge pe drumul luptei noastre în mlastina deznădejdiei?

Când nu esti în lanturi te poti sinucide, dacă nu esti crestin, sau poti pune mâna pe sabie să lovesti în cel ce te-a adus la disperare. Deci, poti să alegi singur moartea. Dar, dacă esti în lanturi si ai ajuns pe culmea disperării, când ai vrea să mori si nu poti să te sinucizi, nici să pui mâna pe sabie si să o înfingi în cel care te torturează, pentru că ce este al tău sunt numai lanturile de care nu poti scăpa, atunci nu mai ai nici o salvare de nicăieri. De aceea cel care te torturează poate face din tine tot ce vrea, un criminal sau un informator.

Și atunci voi toti, care vă permiteti, din interese meschine si patimi politice, să vorbiti de această dramă, cum de îndrăzniti să-i judecati pe cei care au trăit-o?

E o vorbă: „nu aduce anul ce aduce ceasul”. Dar ziua si ceasul acela trebuiau să vină, căci făceau parte din destin. Această zi a fost pentru unii chemare la cer, pentru altii sinucidere sau încercare de sinucidere, iar pentru altii prăbusire si trecere prin mlastina disperării. Unii au rămas acolo si s-au înecat – putini au fost la număr – si asta pentru că s-au încrezut în puterile lor.

Cei care s-au prăbusit, dar si-au recunoscut neputintele si slăbiciunile omenesti, păstrându-si credinta si nădejdea în mila lui Dumnezeu, au scăpat din această mlastină zdreliti, îngenunchiati, doborâti la pământ si totusi nebiruiti. Iar când au iesit din mlastină, si-au oblojit rănilor cu mirul credintei si nădejdiei, strigând: „Doamne! Ajută-ne si dă-ne putere să mergem mai departe!” Acestia au trăit o experientă pe care nimeni în lume nu a mai avut-o. „Nu esti înfrânt atunci când ai căzut la pământ, ci atunci când ai renuntat la luptă”. Esti înfrânt numai atunci când puterile fizice si sufletesti nu te mai

pot ajuta. Un legionar se teme numai de Dumnezeu si de această clipă.

Doborâți la pământ, cu trupurile sfârtecate de răni, huliti, umiliti, ne-am ridicat cu fruntea sus, atunci când dusmanul credea că ne-a distrus. Mai tari, mai căliti, mai pregătiti de luptă, pentru a înfrunta alte urgii, prin care dusmanul vroia să ne îngenuncheze, din nou, folosind alte si alte metode.

Ei au biruit trupuri schiloade si neputincioase, deoarece suferinta fizică prelungită a depășit puterile noastre limitate. Slugile satanei au fost sigure că prin tortura trupului pot omorî si sufletul, dar aici s-au înșelat. Sufletul este nemuritor, pentru că asa l-a creat Dumnezeu. De aceea, sufletele tuturor celor care au trecut prin mlastina deznădejzii si au fost ucisi, s-au întâlnit cu noi cei schilozi, cu trupurile pline de răni si, de acolo, de sus, ne-au îmbrățisat. În această bătălie, cu dezertori, cu trădători si lasi, cu morti si nebuni din cauza suferintei, cei ce n-au renuntat la luptă au aruncat de pe ei mâzga noroiului si, cu trupul numai cicatrice, dar cu sufletul spălat si purificat, au mai privit o dată spre „zidurile Troiei”.

Martirii si mortii nostri n-au avut morminte, n-au fost îngropati în cimitire unde supraviețuitorii lor, generatiile de mâine, să poată rosti o rugăciune întru pomenirea lor. Slugile satanei au vrut să le steargă pentru totdeauna orice urmă²⁹, tocmai pentru că nu le-au putut ucide sufletul. Noi, tinerii legionari de atunci, n-am renuntat însă la vis si stăm de gardă acolo sus, pe locurile unde ne-a azvârlit istoria, să povățuim generatiile care vor veni după noi. Numai ei ne vor crede, pentru că n-au fost ispititi de duhul necuratului. Și ei ne vor unge rănilor de pe trupurile sfârtecate în prigoane si anchete, lagăre si temnite, în odioasele demascări: numai ei vor înțelege de ce am fost atât de urâți de dusmanii nostri. Nu vor cunoaste unde ne sunt mormintele, dar vor auzi glasul tainic al atâtor pătimiri, pentru acest neam batjocorit si oropsit.

Ei vor aprinde în fata sfintelor altare, lumânări de jertfă pentru

---

²⁹ Astfel s-a întâmplat cu mortii îngropati la Pitesti: după 1990 statul a vândut terenul din jurul închisorii unor particulari, care au început să-si construiască vile. Săpând pământul pentru fundatii, au fost descoperite oasele celor ucisi. În câteva zile, tot locul a fost împrejmuț, iar pământul a fost răscolit metru cu metru de către armată, care a curățat locul de oseminte (n. ed.).

odihna tuturor mortilor nostri.

Sufletele curate si cinstite ale unui tineret care nu a cunoscut zgura păcatului si a întinării, ura si patima politică, dorinta de putere, își vor aduce aminte de noi. Aceste suflete curate, animate de un ideal sfânt, de dragoste pentru Dumnezeu, de aproapele si de neamul lor. Nu pătimasii, nu lasii, nu trădătorii, nu cei mânati de dorinte animalice, nu cei care si-ai vândut sufletul satanei sau vreunei oculte vor avea dreptul să vorbească în numele neamului si să-l conducă.

Nu există jertfă în care să se fi vărsat sânge nevinovat de care Dumnezeu dragostei si al dreptății să nu-si aducă aminte. El va alege din neamul nostru bărbați neînfricati care să lupte cu cuvântul, evocând generatiilor viitoare sutele de mii de jertfe, ca pe ele să se clădească „o țară sfântă ca soarele sfânt de pe cer”. Arma noastră va fi cuvântul si prin el vom transmite celor ce vor veni după noi năzuintele si pătimirile noastre.

*

Într-o zi, la începutul lunii decembrie 1950, după ce s-a servit terciul, s-a deschis usa si, ca un Mefisto, a intrat în cameră Țurcanu, geniul răului. Toti cei din cameră si îndeosebi cei care auziseră de el sau îl cunosteau, au rămas înmărmuriti. Ei au presimțit scopul venirii lui, văzând că un detinut politic ca si ei își permitea să intre singur în cameră, neînsotit de o persoană oficială.

Țurcanu s-a uitat prin cameră ca un călău care-si alegea victima si, oprit în fata lui Măgirescu si Păvăloaia, i-a întrebat unde este Cojocarul. În trecut, m-a observat si pe mine, cu o privire care mă îngrozea, amenintându-mă cu o scrâsnire de dinti: „Cu tine am o socoteală”, după care ne-a somat să iesim afară. În fata acestei porunci cei din cameră au fost complet derutati, neînțelegând cum ordonă un detinut celorlalti detinuti să iasă afară pe un ton atât de martial. Tot de neînțeles pentru ei a fost si faptul că noi ne supuneam ca niste mielusei.

Am iesit pe coridor si am observat că nu era nimeni afară, decât noi si Țurcanu. Gardienii intraseră parcă în pământ. Cu o voce de călău, răgusită, ni s-a adresat: „De astăzi vor începe demascările banditilor din această cameră”. Apoi s-a repezit la mine ca un lup turbat, m-a prins de gât, m-a izbit de perete, m-a ridicat si iar m-a strâns de gât de mi s-a oprit respiratia, zicându-mi: „Tu, banditule, te vei putea reabilita dacă vei da dovadă de fidelitate si vei lua parte la

actiunea ce va începe în această cameră”. Adresându-se celorlalti trei, le-a spus să vină cu cei care au aderat la actiunea lui, ca să reducă la tăcere pe orice „bandit” din această cameră.

Unde s-a mai întâmplat în lumea aceasta, ca o închisoare de detinuti politici să fie administrată de un detinut politic, care să dispună de viata celorlalti? Cine ar putea înțelege si admite acest fapt?

Țurcanu a reluat: „Veti lovi fără crutare în stânga si în dreapta, împreună cu cei cu care voi veni eu, ca nici un bandit să nu se mai poată scula de jos”.

Când am auzit aceste ordine, m-am înspăimântat în asa hal, de parcă eram osânditul căruia călăul îi va tăia capul. Și am strigat din adâncul fiintei mele: „Doamne fie-Ți milă de mine si învată-mă ce să fac!” Răspunsul a fost scurt: „Ce vrei”.

Am intrat apoi în cameră. Camarazii mei, văzându-mă si pe mine în rândul celor patru, au rămas complet dezorientati, nepricepând că noi mai trecusem prin torturi. Din mărturisirile lor făcute după încetarea demascărilor, am aflat că ei crezuseră, în zilele care au precedat demascările, că Țurcanu va începe reeducarea fără violentă si numai celor ce voiau. Spre surprinderea lor, lipsea Bogdanovici, initiatorul reeducării de la Suceava.

O, bietii de ei! Nu bănuiau, nici prin gând nu le trecea că în câteva minute furtuna groazei, a urii, a minciunii si a neîncrederii le va secera rândurile fără milă.

Cât ai fuma o țigară, a si intrat Țurcanu cu o droaie de bătăusi, în jur de 15, din care n-am recunoscut pe niciunul. Toti însă erau îngrăsati ca pentru sacrificare si aveau în mâini ciomege si vine de bou. Țurcanu a dat semnalul: „Pe ei, fără crutare!”

În clipa aceea eu mă aflam lângă prici la stânga usii lângă perete, iar în fata mea se găsea Gelu Gheorghiu, care îmi era drag pentru bunătatea si tinuta lui ireproșabilă. La semnalul lui Țurcanu, m-am apropiat de Gelu si i-am spus să se urce pe prici si eu peste el, soptindu-i să strige cât îl tine gura, în timp ce îi frământam cu mâinile burta si pieptul. Gelu, a înțeles, s-a uitat la mine si mi-a soptit: „Asa e piesa?” la care i-am răspuns: „Nu-i asa, ai să vezi tu cum este, deocamdată strigă cât poti”.

Gelu Gheorghiu a priceput mascarada si stătea într-o rână pe prici, ca să nu i vadă fata, pentru că era singurul care nu o avea

umflată și plină de sânge. Când Țurcanu a dat ordin matadorilor să părăsească camera, ne-a cuprins groaza de ceea ce vedeam în jur: capete sparte, fete umflate și pline de sânge, oftaturi și gemete de durere.

Clipa pe care o asteptasem cu groază sosise, dar nu intuiseam deznodământul.

Țurcanu, cu o listă în mână, desigur înmănată de Măgirescu și Păvăloaia, a strigat apoi cât îl tinea gura ca fiecare „bandit” care își auzea numele să se azeze pe prici. Gelu Gheorghiu, care făcuse parte din grupul lui Obreja, a fost strigat al doilea, probabil în legătură cu culpa mea. Când Țurcanu s-a uitat la el și a văzut că nu era rănit ca ceilalți, l-a întrebat cine s-a ocupat de el. La auzul numelui meu, pronunțat de Gelu, Țurcanu mi-a întins un ciomag³⁰ și mi-a ordonat: „Deci tu, banditule, ti-ai gădilat camaradul. Ia să te văd acum, cum îl mângâi cu ciomagul pe banditul pe care l-ai menajat”.

Am luat ciomagul în mână și, cu un curaj care nu era al meu³¹, venind parcă din altă lume, l-am înfruntat pe Țurcanu, spunându-i că nu pot să bat, pentru că mi-e milă. Țurcanu mi-a luat ciomagul din mâini, l-a întins lui Gheorghiu și i-a ordonat să mă bată.

Gheorghiu, om bun din fire, care nu cred să fi făcut vreun rău cuiva, i-a răspuns lui Țurcanu cu un curaj care a cutremurat camera întregă: „Eu sunt împotriva violentei, nu am lovit pe nimeni în viața mea și nici nu voi lovi, și nimeni nu mă poate judeca fiindcă nu vreau să-mi lovesc semenul”. Gelu trăiește încă și poate mărturisi că toate acestea sunt adevărate.

El terminase anul V la Politehnica din București. Era originar din Constanța și, rămas orfan de mamă, fusese crescut de tatăl său. A fost una din figurile cele mai luminoase și mai pline de bunătate, cu toate cumplitele degradări și torturi prin care a trecut. În cele mai îngrozitoare torturi, fata lui radia bunătate și milă, privindu-și camarazii chinuți.

În fața acestei situații, eram convins că Țurcanu, care mai văzuse pe mulți refuzând să-și tortureze camarazii și colegii, unii

---

³⁰ „Este cineva viteaz? Este sănătos? Acestea rănesc pe cel zavistnic” (Sfântul Vasile, *Despre zavistie*) (n. ed.).

³¹ A se vedea, de aici, cât de mare este puterea pocăinței și de ce dar se învrednicesc de la Hristos cei ce o lucrează (n. ed.).

plătind cu viața, alții cu schilodirea, nu va rămâne cu bratele încrucisate.

Și într-adevăr, Țurcanu a început să-l lovească pe Gelu pe unde apuca, de parcă dădea într-un sac de nuci, până când, aruncând ciomagul, l-a desfigurat cu pumnii³². Când s-a oprit, Gelu nu mai misca. Le-a ordonat apoi lui Măgirescu și Păvăloaia să-l arunce pe prici lângă Reus.

S-a repezit apoi ca un vultan pe mine, m-a aruncat pe prici unde era Măgirescu și a ordonat celor doi să mă bată, el fiind obosit. Atunci, amicii mei Măgirescu și Păvăloaia mi-au dat o lecție, așa ca între prieteni, încât să nu mă deosebesc cu nimic de Gelu și de toți ceilalți, că tot mi se vindecaseră rănilor de la camera 2 parter. După ce mi-au servit această bătaie copioasă, m-au aruncat pe prici, alături de Gelu.

Scena aceasta a influențat atât de mult conștiința celor 40 de camarazi și colegi nelegionari încât, din acea cameră, Țurcanu nu a putut recruta nici un bătaș pe care să-l poată folosi împotriva celorlalți³³. Au fost puține clipe în viața mea când m-am simțit atât de aproape de semenul meu. De aceea, toate ciomegele pe care le-am luat, au fost parcă mai ușor de suportat. După aceea Țurcanu a instituit, prin nominalizare, comitetul de acțiune și tortură, pentru demascările din cameră.

Dintre bătașii care au luat parte la aceste torturi n-am recunoscut pe nici unul, fie din cauză că nu puteam să mă fixeze asupra lor, fie datorită faptului că eram preocupat de ceea ce urma să mi se întâmple.

Ce om cu minte, cu judecată și cu bun simț, ar putea să-și imagineze măcar și în vis că într-o închisoare ca cea din Pitești, concepută și construită pentru a asigura cel mai perfect secret, tocmai niște deținuți să posede cheile tuturor celulelor, să încuie și să descuie după bunul lor plac, să mute deținutii dintr-o celulă în alta și să aibă dreptul de viață și de moarte asupra lor? Iar în cazul celor petrecute în camera 3 subsol, precum și în toate celelalte camere la

---

³² „Pe zavistnic și pe cel care are rele năravuri, facerea de bine mai mult îi zădărește” (Sfântul Vasilie, *Despre zavistie*) (n. ed.).

³³ Iată puterea exemplului personal și tăria care o dă pătimirea unui martir al lui Hristos celor ce îl privesc și îi susțin mărturisirea (n. ed.).

subsol si parter, toate numai pe coada T-ului, majoritatea celor care au suferit aceste satanice bătăi ar fi trebuit să fie spitalizati. Or, ei nu au avut nici măcar voie să-si pună comprese cu apă rece sau să-si steargă sângele de pe răni. Chiar si cei ucisi în torturi erau la dispozitia lui Țurcanu, acesta putând să facă ce vrea până si cu cadavrele lor.

Înainte de alegerea comitetului de tortură în camera 3 subsol, lui Țurcanu îi dispăruse de pe față orice urmă de omenie. Era un posedat, Dumnezeu stie de câți demoni. Cine altul ar fi putut maltrata si tortura oameni nevinovati, care nu-i făcuseră nici un rău si care pe deasupra mai erau chinuti si de foame si de frig, neavând nici un mijloc de apărare. Și dacă la Pitesti as fi văzut numai un tânăr ucis. Dar au fost ucisi zeci, si anume dintre cei ce se nasc la mari intervale de timp, dintre cei mai buni.

După ce s-a făcut asezarea pe priciuri în ordinea arătată de Țurcanu, ne-am dat imediat seama că această ordine nu era întâmplătoare. Cei sase tineri nelegionari din cameră au fost toti asezati la un loc. Amplasamentul meu nu era indicat de cei care dădeau informatiile, căci ei nu stiau ce atitudine voi lua atunci când vor ajunge demascările la mine. De aceea Țurcanu m-a asezat al treilea, lângă Gelu.

În capul rândului era Ghită Reus, un tânăr cu înfățișare angelică, frumos la chip si la suflet, de o bunătate si tinută morală excepțională, fost coleg de facultate cu Țurcanu si Bogdanovici; fusese printre primii care li s-a împotrivit. Mai mult chiar, îi convinsese si pe altii să nu adere la ideea de reeducare. Simtise de la început că Țurcanu si acolitii lui nu erau decât instrumente oarbe în mâna regimului comunist. Țurcanu stia toate acestea si de aceea îl ura de moarte. Putin timp înainte de a pleca noi la Gherla, Reus a fost luat din cameră si nu am mai auzit nimic de el, atât în închisoare cât si mai târziu, în libertate. Probabil că l-a ucis în bătăi.

Ce mi-a dat de gândit a fost că lângă Țurcanu stătea un tânăr cam de aceeași statură si robustete cu a lui si cu o înfățișare care răspândea groaza, cu buzele răsfrânte si chip de călău. Dacă, în anumite momente, Țurcanu avea o înfățișare mai umană, acestui tânăr îi lipsea total acest atribut. Țurcanu îl prezentă celor din cameră sub numele de Zaharia. Țurcanu spunea despre prietenul său că, de îndată ce venise de la Timisoara la Pitesti, trecuse de partea sa fără să

fi primit o palmă și se declarase de acord cu metodele folosite, precizând în fața lui Țurcanu că nu era legionar.

Asa cum am afirmat, eu nu voi vorbi decât de tinerii legionari. De aceea, pentru a nu ofensa sau leza o concepție politică diferită de cea legionară, fiind și adeptul libertății de opinie, de cuvânt, de credință și de atitudine, mă voi abține de la multe comentarii. Deși se putea să acuz și să atac și concepția politică a lui Zaharia, repet, nu o fac. Nu pot să nu remarc însă, că mulți comunisti și democrați de tot felul, creștini-democrați și chiar și din alte formațiuni sau partide politice, își dădeau mâna și se îmbrățisau atunci când era vorba să-i prigonească și să-i denigreze pe legionari și Mișcarea Legionară.

Revenind însă la Zaharia, care nu era legionar, dacă nu l-ar fi ucis cu mâna lui pe Ionică Pintilie, dacă n-ar fi fost seful comitetului de tortură și dacă n-ar fi făcut ceea ce a făcut în fața celor 40 de tineri legionari și a celor 6 tineri nelegionari din camera 3 subsol, nici nu as fi adus vorba de el. În acest caz însă, as fi fost acuzat de cei care încă mai trăiesc, legionari și nelegionari, că am ascuns felul cum i-a torturat timp de 11 luni de zile, precum și metodele pe care le-a aplicat la ordinele primite.

Țurcanu l-a prezentat deci pe Zaharia ca fiind seful comitetului de acțiune și tortură, ajutat de Eugen Măgirescu și Costache Păvăloaia, care fuseseră legionari. Din ordinul lui Țurcanu, Zaharia și-a rezervat un prici în stânga usii, față cu deschiderea, lângă perete.

Înainte de începerea demascărilor, încăpeau pe acel prici șase persoane, iar acum era ocupat doar de cei trei. Priciul de sub geamuri era continuu, dintr-un perete la altul, pe toată lungimea camerei. În dreapta, cum se deschidea ușa, mai era un prici unde, în mod normal, încăpeau 14 inși. Pe mijloc era culoarul liber de 1,5 metri lățime, iar în fundul camerei spre dreapta usii era așezată tineta pentru necesități; cea pentru apă era în partea opusă.

Aceasta era topografia camerei 3 subsol când au început demascările, era de altfel identică cu celelalte. Priciurile din scândură de brad, așezate pe capre, cu lățimea de 1,90 metri, nu aveau nici un asternut pe ele. De aceea, când ne culcam seara, așezam hainele cu care eram îmbrăcați sub noi, iar ca învelitoare aveam o pătură militară uzată. Sub cap, puneam pantofii sau bocancii și deasupra lor

bocceaua de rufe pe care le mai aveam. Din această cameră nu se vedea în afară în curtea închisorii decât dacă te sui ai pe geam, ceea ce era strict interzis.

Înainte de a pleca din cameră, Țurcanu ne-a fixat poziția de stat pe prici, adică: în poziție sezând, cu picioarele întinse și palmele pe genunchi, cu ochii privind vârful degetelor de la picioare. Era pentru prima dată când făceam cunostință cu această nouă metodă de tortură, care a fost una din cele mai groaznice ce ni s-a putut aplica în timpul demascărilor. Nu aveai voie să te misti nici în stânga, nici în dreapta, sau să iei mâinile de pe genunchi. Din această poziție nu te miscai decât pentru necesități fiziologice sau când se servea masa. Dar au fost unii care nu aveau voie să se miste nici pentru a se alimenta, fiind serviti în această poziție de alți detinuti. Această poziție trebuia să fie respectată de la ora 6 dimineata până la 10 seara. În timpul nopții nu aveam voie să ne dezbrăcăm de haine și eram obligați să dormim cu fata în sus, cu picioarele întinse, fără să miscăm, iar cu pătura să ne învelim numai până în dreptul inimii. Mâinile trebuiau apoi să stea încrucisate pe piept, în afara păturii, exact în poziția mortilor creștini: o bătaie de joc de fapt, căci noi eram considerați de către regim deja morți. Dacă cineva se misca în timpul somnului, de la ora 10 seara până la 6 dimineata, era crunt bătut cu ciomagul.

În primele trei luni, numai cei din comitetul de tortură făceau de planton, câte trei ore, cu schimbul, ca să ne supravegheze pe noi în timp ce dormeam, dacă nu cumva ar încerca cineva să se sinucidă sau să-și schimbe poziția de dormit. Contravenientii erau pedepsiți pe loc cu lovituri de ciomag. În timpul zilei, cei din așa-zisul comitet observau cu strictete consemnul, ca nimeni să nu-și schimbe poziția sau să se miste.

Dacă am putut îndura toate metodele de tortură, chiar și atunci când am fost zdrobiți cu ciomegele, care ne pricinui au atâtea dureri și suferințe, această poziție era foarte greu de suportat. Avea un efect nervos care influența centrul echilibrului din cerebel și conexiunile lui cu emisferele cerebrale, dându-ți o senzație apropiată de nebunie. Majoritatea dintre noi preferam bătaia, în locul acestei poziții. Din cauza bătăilor la fese și pentru că erai obligat să stai pe ele, acestea erau aproape cianozate.

Poziția aceasta a fost suportată timp de 10 luni de majoritatea

detinutilor. Nu schimbai poziția decât atunci când făceai declarații în fața comitetului de tortură sau când erai dus la camera 4 spital în fața lui Țurcanu și a ajutoarelor lui. Mai scăpai de această poziție pentru necesități și când erai torturat conform dispozițiilor date de Țurcanu sau de călăul Zaharia.

Această metodă a avut urmări dezastruoase asupra sistemului nervos, influențând puterea de judecată și abolind total voința. De aceea mulți dintre noi au ajuns la o așa de mare slăbiciune intelectuală și prostratie, încât au înnebunit. Unii și-au mai revenit după încetarea demascărilor, dar alții au fost iremediabil pierduți. Tot din cauza acestei metode de tortură, majoritatea dintre noi au declarat verzi și uscate, câte în lună și în stele, numai ca să aibă ceva de scris.

În pedagogia lui patologică, monstruosul pedagog bolșevic Macarenko făcea apologia bătăii, ca metodă de reeducare a detinutilor de drept comun. Se zice că Vișinski, fostul ministru de Externe, ar fi folosit această odioasă metodă cu deținuții politici din U.R.S.S. Nimeni nu spune însă că această metodă ne-a fost aplicată nouă, în demascări!

Mi-as permite să invit Occidentul, care n-a cunoscut esența comunismului și, de asemenea, pe toți acei care au dat mâna cu el, indiferent de pregătirea lor intelectuală, avere sau poziție socială, să încerce această metodă, nu atâtea luni cât am suportat-o noi, ci doar câteva zile. Iată și sfaturi pentru prima încercare: pe un suport tare de scândură sau ciment, fără nici un fel de asternut, să stai așezat cu fundul pe el, cu picioarele întinse, palmele pe genunchi, bustul drept, neaplecat înainte, iar ochii să privească degetele de la picioare. Această poziție să fie apoi observată continuu, pentru a rămâne permanent nemiscat.

Din cauza acestei torturi, care nu mai știam când se va sfârși, am văzut oameni înnebunind lângă mine. Oricât ai fi încercat să-ți impui o voință de fier, aceasta ceda din cauza timpului lung de tortură. Tot ca urmare a acestei torturi, Nicolski și Zeller, prin Țurcanu și ajutoarele lui din comitetele de demascare de la toate camerele, au scos de la noi toate informațiile ce le detineam și pe care nu le declarasem la anchetă. Acesta era și scopul torturii neîncetate; nimeni nu putea rezista.

De aceea, n-ar trebui să surprindă pe nimeni dacă cei ce au suportat aceste chinuri un timp îndelungat (trei ani de zile) s-au

transformat, din oameni normali, în criminali odiosi sau în martiri și eroi. Fiecare a suportat tortura în felul lui, pentru că, din toate punctele de vedere, doi indivizi nu sunt identici. Marea selecție se face însă numai prin încercări, lupte și suferințe. Nu în zadar a spus Moise poporului izraelit: „fricosii nu pot lua parte la luptă”.

Și mai e ceva. Dacă celor ce au suferit aceste metode de tortură li s-ar fi dat posibilitatea de a se sinucide, sunt convinși că mulți, chiar din cei care credeau profund în Dumnezeu, ar fi făcut-o. Dar și această posibilitate de „salvare” din chinuri a fost prevăzută și a fost împiedicată.

În final însă, lăsând deoparte pe cei care au fost uciși sau au înnebunit, majoritatea dintre noi, cei slabi, ne-am prăbusit în mlaștină deznădejdie, unde ne-am împotmolit ani de zile. Unii s-au înecat chiar, dar cei care au avut ca suport credința în Dumnezeu au primit putere de la El și, deși îngenunchiați, au ieșit la liman fără a fi biruiți.

A doua zi de la începerea demascărilor, în camera noastră a început bătaia sistematică. În primele trei luni era administrată de comitetul de tortură. Ea se executa pe priciul unde dormeau membrii acestui comitet. Bătaia la fund se făcea cu ciomagul, centironul și biciul împletit din suvite de piele. Bătaia la fund și pe spate era precedată de aplicarea unui servet umed. Un procedeu nou era bătaia la palmă cu trei instrumente, alternativ. Bătaia la tălpi cu ciomagul din lemn de esență tare devenise clasică; era foarte greu de suportat. O altă metodă degradantă era pălmuirea peste față sau frigerea cu țigara a preputului și anusului, fapt petrecut în special la Gherla. S-a spus că Popa Țanu a mai folosit și alte metode scabroase la Gherla, dar, dintr-un simț de pudoare față de cititorii tineri, băieți și fete, evit a le relata.

După trei luni de torturi și sezut în poziție fixă pe prici, câțiva dintre noi, vreo cinci-sase, care cedaseră, au fost folosiți ca plontoane de supraveghere a celor de pe priciuri, în timpul zilei și peste noapte. Aceste plontoane erau dublate, ca nu cumva vreunul să facă vreo concesie și ca să se poată turna unul pe altul.

Dacă Țurcanu era de o inteligentă remarcabilă, Zaharia era doar o brută, cu o forță fizică asemănătoare însă sefului lui.

Zaharia avea o condamnare ușoară, de cinci ani detenție corecțională. După propria lui mărturisire, confirmată de altfel de Țurcanu, nu luase nici o palmă înainte de a trece cu trup și suflet de

partea acestuia. Aveam impresia că Zaharia, în calitate de șef al comitetului de tortură în camera 3 subsol, acționa și din propria inițiativă, torturând cu un cinism diabolic³⁴.

Ce era de neînțeles, paradoxal la acest tânăr, era faptul că avea un talent muzical deosebit și o voce de bariton foarte frumoasă. Cunoștea multe arii de operă și operetă, fluierând diverse melodii. Acestea anunțau însă întotdeauna începutul torturii, pregătind psihologic victimele. După trei luni de chinuri devenise limpede pentru toți că atunci când Zaharia voia să tortureze pe cineva, se plimba mai întâi voios prin cameră, fredonând melodii care de care mai plăcute la ascultat. Cei de pe priciuri erau îngroziti, știind că, după aceste frumoase melodii, se oprea în fața unui tânăr și se uita la el de parcă îl hipnotiza. Își schimba imediat înfățișarea, luând chipul unui demon din iconografia bizantină. Își apuca omul de gulerul hainei, așezându-l pe priciul unde dormea el și începea să-l lovească cu biciul și centironul în așa hal, încât credeam că-l omoară. Zaharia nu bătea niciodată înainte de a-și prepara victima prin aceste melodii.

Cum s-ar putea explica, ce legătură sentimentală ar fi putut exista între o melodie atât de plăcută și sadismul ce o succeda?

Mi-a venit în minte Dostoievski, pe care, dacă nu l-aș fi citit cu atenție, n-aș fi observat cum se exteriorizează și se comportă un om posedat. Cine îi va înțelege pe posedatii romancierului rus, îi va înțelege și pe aceia de la Pitesti și Gherla.

După ce s-au terminat demascările, Zaharia a fost acuzat de către cei din cameră că ar fi torturat de preferință tineri legionari. N-am împărtășit această opinie, pentru că el nu alegea pe cine să tortureze. Când își zărea victima, se oprea din cântat, o fixa, se uita drept în ochii ei³⁵ de parcă îi citea în suflet, și dacă descoperea că

---

³⁴ „Zavistia: dascăl al luptării de Dumnezeu, maică a uciderii de om, tulburare a firii, necunostință a prieteniei, nevoie prea fără de socoteală [...]; învățătură a șarpei, aflare a dracilor, sământă a vrăjmasului, arvună a muncii, zăticnire a bunei credințe, cale către gheena, lipsire de împărăția [cerurilor]” (Sfântul Vasile, *Despre zavistie*) (n. ed.).

³⁵ „Jivinele cele otrăvitoare slobod otrava prin muscare, și partea cea muscată se mănâncă de putrejună câte puțin. [...] Urătorii de bine draci, când vor afla vointe potrivite lor, le întrebuintează pe ele în tot chipul, după a lor voie, încât și ochii zavisticilor îi întrebuintează la slujba lor” (Sfântul Vasile, *Despre Zavistie*) (n. ed.).

tânărul ales nu era posedat de duhul răului, se năpustea asupra lui cu o bestialitate de nedescris.

După câteva zile de la începerea demascărilor, într-o dimineată, se aud zăvoarele trăgându-se și întră Țurcanu, ca un uragan. Toti cei din cameră am tresărit de groază. Ne așteptam desigur la noi dispozitii de tortură, pe care le va comunica celor din comitet. Fără să vorbească cu cei din comitet, când intra în cameră avea obiceiul de a trece în revistă nenorocita oaste de pe priciuri, care era aliniată în chinuitoarea pozitie deja descrisă. Și atunci se oprea în fata fiecăruia, uitându-se fix în ochii nostri. Pesemne duhul rău din el voia să-l îngrozească pe cel ce era sub privirea lui.

După diavoleasca trecere în revistă, Țurcanu îl chemă pe Zaharia și-i ordonă să facă o nouă reasezare pe priciuri.

Când a început demascarea în această cameră, pierzându-și controlul, Țurcanu a confundat tineta de apă cu cea de necesități. De aceea, ordinea pe priciuri în loc să înceapă de la dreapta, a început de la stânga, de la tineta cu necesități, unde aerul era și mai viciat din cauza fecalelor și a urinii. Astfel, a început tot cu Reus, Gheorghiu și cu mine. În dreapta mea a fost adus Petrică Tudose. Ordinea s-a făcut și după anii de condamnare, precum și după gradul de pericolozitate pentru demascare, aceasta privind-i mai ales pe toti aceia care luaseră parte la sedintele legionare. Pe toti acestia i-a asezat unul lângă altul, în frunte cu Ionică Pintilie, iar pe Dinescu, condamnat din timpul lui Antonescu, l-a asezat într-un colt.

După ce s-a stabilit această ordine, Țurcanu i-a scos pe cei trei pe coridor ca să discute cu ei și să le dea noi dispozitii. Au intrat apoi toti în cameră și Țurcanu ne-a mai trecut încă o dată în revistă. Pritoceala aceasta ne-a permis să ne mai mișcăm din pozitia de stană de piatră și să ne mai dezmortim ciolanele.

Cu ocazia acestei descinderi în camera 3 subsol, Țurcanu a făcut o afirmatie identică cu declaratia misteriosului anchetator care mă chestionase pe mine cu un an în urmă. Iat-o, după cum mi-a retinut-o memoria: „Măi banditilor, băgati bine în scăfârliile voastre că eu nu glumesc cu voi, nici nu mă joc de-a demascarea. Și să băgati bine în cap că de ati fi mai tari ca betonul armat, eu tot o să vă înmoi și o să scot din voi tot ce vreau eu”. Anchetatorul meu spusese acelasi lucru: „de beton armat să fiti, și tot o să vă înmoi”. Deci Țurcanu repeta ceea ce era prevăzut în planul de distrugere și

înmormântare a tineretului legionar.

Ținând seama de starea nenorocită în care ne aflam, am mai avut totuși puterea să ne dăm seama că ceea ce ne aștepta în timpul demascărilor era sau moartea sau căderea. Dar, cum în lumea aceasta sunt foarte multe fapte care se petrec „nu cum vrea omul, ci cum vrea Domnul”, s-a întâmplat totuși că majoritatea dintre noi n-am fost transformați nici în îngeri prin moarte, nici în demoni prin cădere. Țurcanu nu făcea ceea ce vroia el, pentru că nu era decât un instrument prin care trebuia să se îplinească planul. „Am să scot de la voi...”. însemna că noi vom aterne pe hârtie și vom pune plocon pe masa lui Nicolski tot ce știam de la camarazii noștri din închisoare. Că ne vom goli apoi memoria de toate informațiile și amintirile și nimic din ceea ce știam nu va rămâne ascuns. Amenințările s-au tradus prin slăbirea totală sau aproape totală a voinței noastre, făcându-ne pe unii să ajungem turnători ordinari. Totuși, după încetarea demascărilor, n-au reușit să facă din tot ceea ce vroiau ei.

Acesta a fost aspectul fizic al dramei de la Pitesti și Gherla, care putea fi mai ușor de înțeles din punct de vedere rațional. Celălalt aspect, și mai important, avea în vedere degradarea și alterarea sufletului omenesc. Se urmărea dezumanizarea și demonizarea omului, îndrăcirea lui, pentru că toți cei care au trecut prin Pitesti și Gherla au fost posedati: unii, cei care au executat ordinele cu scrupulozitate, în mod ireversibil, iar victimele, numai atât cât a durat teroarea. Cei uciși și cei înnebuniți reprezintă o excepție.

După stabilirea ordinii pe priciuri, Țurcanu a venit la mine și mi-a ordonat să mă apropiu de el. Am alunecat pe prici până ce a ajuns cu mâna la gâtul meu și m-a prins de gulerul hainei, m-a ridicat, ca și când n-as fi avut nici o greutate și m-a amenințat: „Măi, banditule, tu nu mai scapi din mâinile mele. Vino să stăm de vorbă”.

Și, cum mă ținea de guler, mai mult pe sus, m-a scos pe coridor, m-a prins de haină și m-a izbit cu atâta putere de perete încât am căzut ca o mogâldeată. El a crezut că am lesinat. După câteva minute, tot el m-a ridicat, m-a rezemat de perete și apropiindu-se de mine m-a întrebat: „Cum ne-a fost vorba, banditule, când te-am scos din celulă, înainte de a fi adus la subsol? Să nu scoti o vorbă pe unde ai fost și să-i tragi de limbă pe toți cei din cameră. Or tu, banditule ce ai făcut? Ai pactizat cu ei, nu?”

La spusele lui, mi-am revenit în simțiri și, cu un curaj reținut,

i-am răspuns că era vorba să nu scot o vorbuită, dar nu să-i si trag de limbă. Felul meu hotărât de a-i răspunde l-a cam descumpănit.

– Cum mă, nu asta ti-am spus eu, că te omor?

– Nu mi-ai spus să fac așa ceva, că dacă-mi spuneai, o făceam.

– Nu se poate! exclamă Țurcanu ca pentru sine. După care continuă, pentru mine de astă dată:

– Dar în cameră, când au început demascările, ce-ai făcut? De ce n-ai bătut?

Hotărât, i-am răspuns că mi-era milă și că nu puteam bate.

– Ți-e milă? Mie nu mi-e milă. Am să te chinui până ce te voi omorî sau vei înnebuni. M-a prins apoi de haină, a deschis usa și mi-a dat un picior în spate de m-a întins pe ciment. S-a uitat apoi la Zaharia și i-a făcut semn să iasă afară.

Ajuns pe prici în poziția Sfînxului, am reținut această amenințare, că înainte de a mă omorî mă va chinui până ce voi înnebuni. Mi-am zis că era indicat în planul lor ca, prin suferință continuă, să ne și înnebunească. Și într-adevăr, după atâtea suferințe, unii au înnebunit. Totul a fost prevăzut și indicat în plan. Nimeni nu va putea să mă convingă de contrariu, deoarece faptele care au urmat au fost foarte concludente.

Bănuiala mea cu privire la motivul pentru care Zaharia fusese chemat afară s-a adevărit întocmai. El primise noi dispozitii, privitor la noi valuri de tortură, care mai de care mai diabolice. Doza de tortură a fost în funcție de atasamentul tânărului față de Mișcarea Legionară, de doctrină, de Căpitan, de șefii legionari, îndeosebi față de Horia Sima, Șeful Mișcării Legionare, de credința în Dumnezeu și în valorile morale creștine. În plus, de vechimea, funcția și poziția tânărului în Mișcarea Legionară, de posibilitățile intelectuale și profesionale, de gradul de influență asupra celorlalți, de trăirea morală și de puterea lui combativă. Toate aceste însușiri au fost luate în seamă, deoarece s-a dovedit că în timpul torturilor s-a acționat metodic și precis, ținând cont de ele.

E de reținut faptul că, în condițiile de închisoare, ierarhia valorilor umane era mult diferită față de aceea din libertate. Dacă în libertate primau valorile intelectuale și profesionale, în închisoare ele treceau pe planul al doilea, în capul scării situându-se valorile sufletesti și morale. Inteligența, profesia, cultura și instrucția nu puteau înlocui credința, dragostea, nădejdea, răbdarea, înfrânarea,

cumpătarea, smerenia, curajul, bărbăția³⁶, etc. Cine n-a putut să creadă, să iubească, să nădăjduiască, să se smerească, să rabde, să se înfrâneze și să fie cumpătat în toate a fost un om mort căci, neavând ca sprijin aceste valori morale, cădea.

Mare diferență între valorile intelectuale și cele morale! Câți detinuti inteligenți, culti, instruiți și civilizați nu au făcut fapte atât de regretabile, încât îți puneai legitima întrebare, cum putea un om cu astfel de însusiri să se degradeze până într-atât?

Popa Nicolae

Camaradul Popa Nicolae, student la Drept la Universitatea din Iași, fiu de țăran, originar de pe Valea Bistritei, a lăsat în amintirea celor care l-au cunoscut, icoana omului ideal. Crescut în duhul mănăstirilor și educat în această atmosferă de către mama sa, Nicolae s-a dovedit a fi într-adevăr un om între oameni. Era prototipul omului plin de bunătate, mereu senin și împăcat cu situația dată. Torturile și condițiile grele nu l-au copleșit niciodată. Dragostea lui profundă pentru Dumnezeu și semenii lui au făcut ca nici cele mai groaznice torturi să nu-l poată dărâma. În libertate era considerat un camarad de mai puțină importanță. Oricum însă, Nicolae l-a impresionat profund și pe Țurcanu, dacă mi-ai putea îngădui această afirmație, pentru că el a fost unul din puținii care n-a ridicat nici un deget împotriva camarazilor săi.

Mi-a rămas în memorie, parcă văd și acum înaintea ochilor, scena când multi dintre noi eram torturați, pentru că la rândul nostru să torturăm și noi pe alții, iar Nicolae se ridica asemeni unui brad și, cu bunul simț și modestia care-l caracterizau, le răspundea răsopicat celor din comitetul de tortură că el nu-și putea bate semenul chiar de ar fi ucis.

Nu știu cum s-a făcut că această atitudine a lui Nicolae a

---

³⁶ «Roada Duhului este dragostea, bucuria, pacea, îndelungă-răbdarea, bunătatea, facerea de bine, credința, blândetea, înfrânarea, curăția; împotriva unora ca acestea nu este lege. Iar cei ce sunt ai lui Hristos Iisus și-au răstignit trupul împreună cu patimile și cu poftetele. Dacă trăim în Duhul, în Duhul să și umblăm» (Galateni 5, 22-25) (n. ed.).

coincis odată cu intrarea lui Țurcanu în cameră, venit să verifice cum se desfășurau torturile. Cum l-a văzut Zaharia, i-a și raportat cazul. Țurcanu s-a îndreptat spre prici, i-a făcut semn lui Popa să vină la el, l-a înșfăcat de gulerul hainei și i-a dat o palmă peste obraz cu atâta putere, încât i-a luxat mandibula, desfigurându-l.

Popa nu era filozof, dar s-a comportat în acel moment ca sclavul Epictet. Simtind că nu mai putea închide gura, cu o voce blândă și pronunțând foarte greu cuvintele, l-a rugat pe Țurcanu, zicându-i: „Domnule Țurcanu, vă rog respectuos să binevoiti să-mi mai dati o palmă și pe partea cealaltă, poate îmi puneti falca la loc”. Foarte curios pentru acel monstru, care era Țurcanu, a fost că, uitându-se la Popa și auzind cele spuse, a zâmbit, spunându-i și el: „Hai Nicolae, să încerc”. Și, cu o mână i-a ținut partea luxată, iar cu stânga i-a articulat o palmă puternică din partea opusă, încât i-a așezat la loc mandibula. Apropiind maxilarele, a constatat că mai rămăsese un mic spațiu între ele. De aceea, l-a rugat pe Țurcanu să-i mai dea încă o lovitură sub mandibulă, ca să i-o apropie de maxilarul superior. Țurcanu i-a mai dat atunci una, și înfățișarea lui Popa a revenit la normal.

Cum această operație a fost făcută de un călău, și nu de un specialist ortoped, Nicolae a rămas pentru toată viața cu o mică deficiență: când maxilarele se apropiau, în regiunea molarilor se observa o mică distanță între ele. De aceea, Nicolae mesteca arpacasul cu dinții și nu cu măselele.

În urma acestei întâmplări, Țurcanu l-a chemat pe Zaharia și i-a șoptit ceva la ureche. Ce i-a spus, s-a văzut mai târziu, când, desi Nicolae continua să fie tratat ca toți ceilalți, nu a mai fost bătut, tocmai pentru că și el refuzase să-i bată pe alții. În fața acestei evidente, cum să nu fii convins că, de multe ori, valorile umane sunt altele decât acelea pe care suntem obișnuiți să le apreciem.

Pentru că am relatat acest caz, nu voi putea trece cu vederea nici pe următorii camarazi: Ion Pintilie, ucis, Reus Gheorghe, Gelu Gheorghiu, care au încercat să se sinucidă, Aristide Nedelcu, care a încercat și el să se sinucidă și și-a ieșit din minti, Dinescu, Ghită Andresan, Popescu Paul, Ion Grigoras, care s-au sinucis, Ion Mutuleac, Ion Sântimbreanu, Virgil Mitran, Romică Proistesescu, Eneea, etc... toți legionari, precum și Vlad Drăgoescu și Ionescu, dintre nelegionari, torturați până la starea de nebunie. Toți aceștia au

preferat să fie ei torturați, decât să-i tortureze pe alții.

Iată, dragi camarazi, că cei care susțin că toți tinerii care au trecut prin Pitești și Gherla s-au comportat identic gresesc fundamental. Ei n-au trăit această dramă și fabulează, acuzând pe alții ca să-și acopere propriile lor fapte. Cum aș putea, în fața evidentei, să acuz un om care a fost om și a fost mai tare și mai bun decât mine?

Altă metodă de tortură

Într-o bună zi, când Zaharia s-a întors de la Țurcanu, și-a început ritualul, ca de obicei, prin antreul muzical care prevestea iminenta torturii. Aducea de astă dată o nouă metodă, care presupunea atât condiție fizică, cât și un antrenament îndelungat.

Iată procedeul utilizat. Cel torturat era dezbrăcat în pielea goală și descălțat. De reținut faptul că era iarnă și în cameră era frig. Hainele, rufele și încălțămintea erau legate la un loc în cămasă, iar bocceaua trebuia făcută în așa fel încât să poată sta pe cap. Torturatul trebuia să se urce pe tineta de necesități. Cu bocceaua pe cap și mâinile ridicate, trebuia să stea într-un picior. Avea voie să schimbe piciorul când nu mai putea rezista.

Singura relaxare era atunci când cineva trebuia să se servească de tinetă. Cel de pe tinetă se dădea jos și apoi se urca din nou. Ne mai destindeam și atunci când se servea masa.

În starea de epuizare fizică și sufletească în care ne aflam, unii dintre noi consideram că această metodă se putea suporta pentru a scăpa de cealaltă metodă, a sederii fixe pe prici și prin care trebuiau să treacă toți.

Finalul era întotdeauna o cruntă bătaie, luându-se ca pretext faptul că n-ai vrut să stai un timp mai îndelungat.

Cine are impresia că era ușor, să încerce și apoi să mărturisească cât timp a rezistat. Ușor de vorbit, mai greu de făcut. Majoritatea dintre noi nu au putut-o suporta mai mult de o zi. Au fost cazuri când a durat o zi și o noapte. Eu eram atât de slăbit, că n-am putut să o duc nici măcar jumătate de zi; mi-a întepenit corpul și am căzut pe capacul tinetei. Drept pedeapsă că am căzut, am luat o bătaie care m-a adus în simțiri. Mi se părea că plutesc într-un basm.

Un camarad, Aurel Pandurescu, a îndurat această poziție timp de trei zile și trei nopți.

Dimineata ne sculam și-l vedeam pe Pandurescu în aceeași poziție de cu seară și ne înspăimântam, punându-ne întrebarea de unde avea resurse ca să poată suporta atâta timp acest supliciu.

Totusi, după trei zile și trei nopți a căzut și el ca un bustean de pe tinetă. Norocul lui că a căzut între tinetă și prici, amortizând puțin lovitura, căci, de ar fi căzut cu fata pe ciment, putea muri pe loc. În momentul când Pandurescu a căzut, nu era decât Măgirescu în cameră, Zaharia lipsea. Și atunci am observat pe fata lui Măgirescu o schimbare. I-a cerut lui Tudose să-l consulte pe cel căzut. Acesta a recomandat să i se facă frecții pe tot corpul; picioarele, de la genunchi în jos, erau cianozate.

După ce Pandurescu și-a revenit din lesin, spre seară, și-a luat bocceaua și, așa gol, a vrut să se suie din nou pe tinetă. Zaharia nefiind în cameră, Măgirescu a avut curajul să-i spună lui Pandurescu să se îmbrace și să stea lungit pe prici la locul lui. Nemiscat, Pandurescu a dormit o zi și o noapte, fără să fie bătut și fără să mănânce. Iar Zaharia, probabil la sfatul lui Măgirescu, l-a lăsat în pace în tot acest timp.

Cazul lui Pandurescu a rămas pentru noi totuși simbolul rezistenței fizice și morale, iar în urma torturii acesteia i-a rămas o poreclă: „bătrânul fachir”.

De aici se poate vedea că oamenii sunt foarte deosebiți, chiar și numai din punct de vedere fizic. Încercările de la Pitesti și Gherla au infirmat însă multe păreri preconcepute. De unde să fi izvorât atâta tărie și răbdare? Din carne și din oase?

Se apropia Crăciunul și Anul Nou și nu știu ce mă făcea să cred că se apropia și pentru noi venirea unor încercări degradante legate de Nasterea Domnului.

Încercarea de sinucidere a lui Gelu Gheorghiu

Am mai relatat că, în închisorile de la Pitesti și Gherla, s-a luat detinutilor până și posibilitatea de sinucidere, pentru că planul diabolic prevedea tortura continuă până la epuizarea totală a individului. De aceea au instituit poziții fixe de tortură și plintoane ce supravegheau zi și noapte, observându-i pe cei de pe priciuri, să

nu se miste din pozitia impusă.

Într-una din zile, Gelu Gheorghiu și Ghită Reus erau de serviciu, ca să ducă tineta de necesități la w.c., Gelu a observat când Zaharia și-a pus la căpătâi o sticlă; când ducea tineta, a găsit momentul să ia sticla și s-o vâre în buzunar, fără ca Reus să-l vadă. S-au întors în cameră și s-au asezat fiecare la locul lui pe prici.

Într-un moment de neatentie al celor din comitet, Gelu a scos ciobul de sticlă și și-a tăiat venele de la gât. Operatia a fost făcută atât de fulgerător, că nimeni n-a observat. După aceea Gelu s-a lăsat pe spate iar eu, cu riscul de a fi ciomăgit pentru că n-am respectat pozitia impusă, am întors capul spre Gelu. M-am îngrozit de ceea ce am văzut. Din gâtul acestuia gâlgâia sângele.

Am strigat la Tudose că Gelu și-a tăiat gâtul. Mă uitam la el cum stătea întins pe spate, palid la față, iar sângele tăsnea din tăietură întinzându-i-se pe piept.

Nimeni nu a intervenit, deoarece nu aveam voie nici să vorbim, necum să ne miscăm. Tudose, fără să tină seama atunci de cei din comitet, mi-a strigat să scot batista și să-i leg gâtul. În același timp, a sărit și el, peste mine, și l-a legat și cu batista lui.

Când cei din comitet au observat că noi nu mai eram în pozitia fixă, s-au repezit cu ciomegele spre noi. Petrică Tudose însă a avut curajul să-l înfrunte pe Măgirescu, strigându-i că Gelu și-a tăiat gâtul. Cei doi din comitet s-au îndreptat spre Gheorghiu, care stătea nemiscat pe prici și plin de sânge. Măgirescu a dat și el dispoziție să se caute tot prin boccele poate vor găsi o cămasă ruptă, pentru a-i face fâșii să-i lege rana. Toti s-au miscat atunci din pozițiile lor, căutând prin boccele. Și așa, bietii de noi ne-am mai putut misca. În acest timp, Tudose, căpătând o cămasă, a rupt-o în fâșii și a reusit să oprească sângele.

Târziu a apărut și Zaharia și, aflând de la Măgirescu cele petrecute, infuriat ca un taur în arenă, a urlat cât l-a tinut gura să i se spună cine i-a căutat sub căpătâi și i-a luat sticla. După aceea, ca un posedat, a început să lovească la întâmplare, în stânga și în dreapta, pe cine nimerea.

Cel ce a pătit-o mai rău a fost Reus Gheorghe, care făcuse echipă cu Gelu la W.C. După crunta maltratare, acesta i-a spus că a auzit spărgându-se o sticlă, dar nu l-a văzut pe Gheorghiu când a luat ciobul. Pe Gelu nu putea să-l întrebe pentru că, după spusele lui

Tudose, dacă ar fi vorbit, exista riscul să se declanșeze din nou hemoragia. L-am văzut pe Zaharia privindu-l pe Gheoghiu atât de furios, că dacă nu ar fi fost în această situație, l-ar fi omorât pe loc.

După stingere, Zaharia a avut tot timpul să-si manifeste întreaga bestialitate. N-a întrebat pe nimeni nimic, ci a aruncat ciomagul pe prici și, ca de obicei, a început să fredoneze și să fluiere diferite melodii, care de care mai plăcute. Am mai spus că atunci când cânta, fata i se transforma în fată de om, dar din momentul în care înceta, devenea bestială, că îți era groază să-l privești. Ura, mânia, cinismul și bestialitatea de lup încolțit gata să-si sfâșie victima, toate i se citeau pe chip³⁷.

Dezlănțuirea lui Zaharia se manifesta apoi cu o putere fizică ce nu mai era a lui, ci a demonilor care îl posedau.

Dezbrăcat de cămasă, a început să ne zdrobească pe toți cu ciomagul, pe care-l schimba cu centironul sau cu biciul, în așa hal, de parcă am fi fost niste busteni de lemn.

După aceea, Zaharia a făcut de planton singur, toată noaptea, fredonând și fluierând un repertoriu foarte bogat de arii.

A doua zi a plecat din cameră și s-a întors cu Țurcanu. Când l-am văzut pe acesta, am făcut deosebirea între expresia fetei pe care o avea acum, privindu-l pe Gheoghiu, și cea pe care o avusese în cazul lui Popa Nicolae. Atunci, avusese ceva uman; acum era Mefisto în persoană și nu înțelegeam ce-l retinea să-l ucidă pe Gheoghiu.

³⁷ „Mânia este fierberea sângelui din jurul inimii, de la aburul fierei sau al tulburării care se face. Pentru aceasta i se zice și fiere (col») și venin (cŃloj). Și uneori mânia este și mare poftă de răzbunare; căci nedreptățindu-ne sau socotindu-ne că suntem nedreptățiti, ne mâniem, și se face atunci patima amestecată, din râvnă și din mânie.

Iar felurile mâniei sunt trei: furie, care se cheamă fiere (col») și venin (cŃloj), și tinere de minte, și răzbunare. Pentru că mânia, având început și pornire furia, se zice și fiere (col»), și venin (cŃloj). Iar tinerea de minte este fierea (col») care rămâne, adică tinerea de minte a răului; și i se zice pe lângă a tine minte și a se închina la aducerea aminte. Iar răzbunarea este mânia care pândeste vremea spre pedeapsă, și i se zice și astfel pe lângă «a sta de față».

Iar mânia este straja împărătească a gândului, avocatul poftei; căci când am poftit un lucru și am fost opriti de cineva, ne mâniem împotriva lui ca și cum am fost nedreptățiti, socotind gândul cu adevărat vrednic de durere ceea ce s-a întâmplat cu cei ce firește își păzesc rânduiala lor” (Sfântul Ioan Damaschin, *Dogmatica*, Cap. *Despre mânie*) (n. ed.).

Țurcanu ne-a spus atunci: „Un alt bandit s-a aruncat de la etaj pe scara de serviciu, din neatenția unui gardian care-l ducea la anchetă, și s-a făcut zob când a ajuns jos. Banditii acestia de la muncă silnică și temnită grea sunt atât de înrăiți în credința și concepția lor legionară, că de aici încolo o să iau măsuri pe care numai eu le știu, ca să nu se mai poată sinucida nimeni. Îi voi ucide eu și prietenii mei pe aceia care trebuie, dar de sinucis nu se vor mai putea sinucide”³⁸.

Cunosteam bine scara, pentru că pe ea mergeam la baie înainte de demascări și, într-adevăr, te puteai arunca de la etaj prin spațiul suficient de larg ca să ajungi până jos la subsol. Amenințarea lui Țurcanu cu uciderea se referea la cei care rămăseseră cu credința în Dumnezeu și în Miscarea Legionară. Iar medicul închisorii putea oricând diagnostica o moarte banală.

După începerea demascărilor, camera 4 spital s-a transformat în cameră de anchetă unde se redactau declarațiile. O parte din cameră era izolată printr-un paravan format din cearceafuri. În dosul acestui paravan stăteau Nicolski, Zeller sau oamenii lor care ascultau întrebările puse de Țurcanu celui anchetat și pe care trebuia să le scrie. Întrebările trebuiau puse cu voce tare ca să audă și cel din dosul perdelei. Nu rareori, am văzut cizmele misteriosului auditoriu din spatele cearcafului, cizme de ofiter, care se deosebeau de cele ale gardienilor. Mai mult, sunt convins că cei omorâți de Țurcanu la camera 4 spital în timpul demascărilor, pentru că mărturisiseră fără echivoc credința lor în Dumnezeu și în Miscarea Legionară, au fost ucisi de el ca să-și convingă stăpânii că era hotărât să suprima pe oricine i s-ar fi ordonat.

Totdeauna cel care era în comă era scos din celulă sau cameră înainte de a-și da sufletul. În felul acesta nu se putea ști dacă cel aflat în comă decedase imediat sau fusese omorât după aceea, pentru că numai Țurcanu cu ajutoarele lui îl scoteau noaptea, ducându-l la morgă. Acolo, era pus într-un sac legat la gură și îngropat într-un cimitir unde nimeni nu mai stia groapa. Familiile celor ucisi la Pitesti

---

³⁸ Interzicerea sinuciderii este cea mai mare viclenie a tiranului, nemaiîntâlnită vreodată, păcatul de neiertat ajungând să fie o mult râvnită binefacere (vezi mai sus notele 10 și 16).

nu le-au mai aflat mormântul³⁹. În cazul celor sinucisi au existat martori, cum a fost cazul lui Șerban, evocat cu atâta cinism de Țurcanu: „Un bandit s-a aruncat de la etaj și s-a făcut zob”. Cei care se aflau în comă în cameră, după ce erau duși afară, era foarte greu de știut dacă muriseră sau nu. Am putut verifica moartea lor abia după încetarea demascărilor, pentru că toți cei aflați în comă au fost scoși și au murit în celule misterioase.

În timpul demascărilor, închisoarea din Pitești devenise o închisoare de ucigăși. Cei uciși și torturați până la epuizare au fost mai ales cei de la muncă silnică și cei de la temniță grea.

Revin la cazul lui Șerban, deoarece a fost primul dintre noi care, nemaiputând suporta torturile diabolice (fac presupunerea în analogie cu cazul lui Gelu Gheorghiu), credea că în urma sinuciderii lui călăii se vor vedea obligați să înceteze torturile. Dacă aceasta a fost convingerea lui, s-a înșelat amarnic, pentru că torturile au continuat mai cinic și mai bestial, oculta cerând ca planul ei să fie dus până la capăt cu orice pret.

Șerban era originar din Constanța și era student la Facultatea de Medicină Veterinară din București. Cei care l-au cunoscut sau au lucrat cu el ca luptător, spuneau că nu era omul care să cedeze în fața dusmanului. La el, n-a fost contradicție între cuvânt și faptă: așa înțelegea el să-și facă datoria. Și numai Dumnezeu știe cât a suferit acest tânăr de a ajuns să-și pună capăt zilelor. Cei care l-au torturat nu mai sunt să mărturisească: au fost și ei împușcați ca să dispară ca martori.

Pe Gelu Gheorghiu l-a salvat faptul că tăietura nu era decât superficială, neatingând vasele profunde. Încercarea de sinucidere l-a costat însă mult, căci torturile la care a fost supus, ca urmare a acestui gest, au fost dintre cele mai groaznice. După încetarea demascărilor, a spus că făcuse acest gest, crezând că-l va putea influența pe Țurcanu să-și schimbe atitudinea. Nu bănuia nici el că planul întocmit de ocultă trebuia îndeplinit cu orice risc.

---

³⁹ Vezi nota 29.

Altă încercare de sinucidere

Unul dintre camarazii care a fost torturat până la nebunie a fost Aristide Nedelcu, student la Facultatea de Drept din București. Originar din Muscel, fusese și el crescut, ca și Popa Nicolae, în duhul ortodox al mănăstirilor de prin partea locului. Din naștere era înzestrat cu virtuți rare. Nu era capabil să scoată un cuvânt urât din gură sau să facă vreun rău semenului său. Fata lui Nedelcu exprima bunătațe, dragoste, pace și armonie sufletească.

L-am cunoscut bine în lunile care au precedat demascarea, în camera 3 subsol. Mă atasasem de el și-l iubeam mult. Ca și mine, era catalogat ca făcând parte din grupul tinerilor „legionari mistici”. Apartinea grupului lui Pintilie, cu care ținea sedințe legionare în cameră, îmbinând în modul cel mai armonios credința creștină cu concepția legionară. El și Pintilie erau singurii care mărturiseau deschis credința lor în Dumnezeu și spuneau că nu se vor lepăda de ea, chiar dacă vor fi uciși, fapt care le-a atras torturi de neînchipuit.

După noua pritoceală, Nedelcu și Pintilie au fost aduși lângă mine, formând împreună grupul misticilor. Fuseseră crunt bătuti cu centironul peste cap, până la desfigurare. De altminteri, se părea că înnebuniseră. Când mă uitam la ei, mă apuca o groază pe care nu o mai trăisem până atunci, făcând legătura cu ceea ce ne promisese Țurcanu că, înainte de a ne ucide, ne va face să ne pierdem mintile.

Până la întâmplările cu Nedelcu și Gheorghiu, care avuseseră loc în preajma Crăciunului, nici un camarad din cameră nu făcuse vreo declarație publică, nu fusese dus la anchetă și nu trecuse de partea celor ce torturau.

Atmosfera din cameră era de iad, torturile epuizându-ne aproape total rezistența fizică și sufletească. Dacă un om normal ar fi intrat în cameră în momentele acelea, fără să fie la curent cu cele ce se petreceau acolo, ar fi declarat cu toată convingerea că a intrat într-un spital de nebuni. Dacă cineva ar fi fotografiat fețele tinerilor torturați și condițiile în care eram ținuți, nu ar mai fi nevoie să se scrie nici un rând despre torturile de la Pitesti.

Revenind la Nedelcu, el parcă intuia că de Sfintele Sărbători ale Nasterii Domnului vom fi martorii celei mai odioase și inumane manifestări, făcute la adresa pruncului Iisus și a Prea Sfintei Fecioare Maria.

Într-o zi, când Zaharia lipsea din cameră, l-am văzut pe

Nedelcu sărind de lângă mine și aruncându-se cu capul de ciment, de la o înălțime de vreo 80 cm. S-a ales doar cu capul spart. Speriati, cei doi din comitet, Măgirescu și Păvăloaia, s-au repezit ca ulii la el, l-au legat cu mâinile la spate și apoi de gratii, ca să nu mai poată misca. Cu picioarele legate, l-au bătut crunt la tălpi, până ce i le-au învinetii.

Când s-a întors Zaharia, mai spre seară, aflând cele întâmplare, a început să cânte, ca de obicei. După ce a terminat de cântat, fata a început să i se schimbe. Între timp, își pregătea instrumentele de tortură: ciomagul, centironul și biciul.

L-a dezlegat pe Nedelcu de gratii, l-a adus pe priciul unde dormea comitetul, s-a dezbrăcat de cămasă și a început să-l bată atât de crunt, că nu mai rămăsese pe corpul lui nici cât ai pune o palmă, ca să nu fie vânăt și cu răni din care curgea sângele. În tot timpul acestor bătăi, Nedelcu a fost lovit peste cap cu biciul, centironul și pumnii, încât fata lui nu mai semăna a fată de om: mai bine zis, arăta ca un om iese din minti.

Mai târziu, după demascări, Nedelcu a fost la minele de plumb, așa că n-am mai aflat de ce făcuse acest gest, văzând ce i se întâmplase lui Gheorghiu. Oricum însă, Nedelcu a făcut parte din grupul tinerilor legionari care au suportat torturile din noiembrie 1950 până în septembrie 1951, fiind printre ultimii căruia i s-a ridicat poziția fixă.

Am aflat de la cei care au fost în mină că și-a revenit complet datorită mediului și a atmosferei întreținute de legionarii mai maturi; că nu a fost turnător și a făcut parte din grupul rezistenței legionare de la minele de plumb. Am știut de existența lui și după 1955, la Aiud; era sănătos, atât la trup, cât și la suflet. Dar nu am mai avut ocazia să stau de vorbă cu el. Oricum însă, Nedelcu se înscrie în rândul eroilor legionari.

Altă metodă de tortură

În viața mea zbuciumată, am răbdat de multe ori de sete în timpul războiului, prin stepele fără hotar ale Rusiei. Până la urmă însă, am găsit și acolo un izvor. Uneori beam din băltoace, strecurând apa prin batistă. Toate acestea le-am înțeles, pentru că erau inerente vieții în timp de război. Dar să-ti torturezi semenul, silindu-l să bea

apă sărată, apoi să-l chinui prin însetare, acest lucru nu l-am mai înțeles. Dacă alte torturi fizice le mai puteai suporta, chiar și foamea, setea devenea însă o obsesie. Ce minte diabolică a mai inventat această metodă și ce scop s-a urmărit cu ea? Înainte însă de a i se aplica, tânărul era bătut până la epuizare și slăbit de toate puterile, pentru a nu mai putea să reziste.

Tortura era aplicată fiecăruia după un anumit ritual, căruia nimeni nu i se putea împotrivi, căci cel destinat supliciului era legat de mâini și de picioare și i se puneă un căluz la gură, ca să n-o mai poată închide. Apoi i se turna pe gât până la un kilogram de zeamă de varză sau de castraveti, cu o mare doză de sare. Pentru a neutraliza orice reacție, un membru din comitet se așeza pe picioarele torturatului, un altul îl ținea de cap, în timp ce al treilea îi turna saramura pe gât.

După o jumătate de zi, aveai o senzație de sete îngrozitoare.

Dacă puteam suporta foamea, bătaia, durerea altor torturi, setea era ceva mai presus de durere. Nu aveam altă apă să bem decât aceea din mâncare, ce nu putea potoli setea. După trei-patru zile, totuși aveam buzele uscate și sângerânde, din cauză că ni le lingeam până se usca pielea pe ele. Până și limba era uscată din lipsă de salivă. În fața ochilor ne defilau râuri, izvoare și cascade cu apă dulce care ni se revărsau în gură. Poet de aș fi fost nu aș fi putut găsi cuvintele care să-mi exprime fericirea ce mă cuprinsese în vis la vederea atâtor râuri și izvoare.

Ne-am deshidratat atât de mult, încât fetele noastre aduceau a măști mortuare. Doamne! Cât de cumplită și epuizantă ne era setea!

Se apropia Crăciunul, iar noi eram torturați de sete de mai bine de două săptămâni. Multi dintre noi beam saramura fără a fi forțați, deoarece în timpul operației forțate riscam să ni se scurgă zeama în plămâni. Oricum, totuși ne beam porția rezervată, de parcă am fi băut apă dulce.

Eram capabili atunci de orice și atât de înspăimântători, încât te întrebai dacă aveai în față ființe umane sau alte arătări. Nu mai aveam salivă în gură, iar mucoasa bucală și limba erau uscate și crăpate, că îți venea să urla. Faringele, și el uscat, te ardea ca focul, dându-ți încontinuu o senzație de vomă chinuitoare. Starea sufletească era în pragul nebuniei. Uneori așteptam cu deosebită nerăbdare să ne aducă zeama ca să ne mai potolească setea. Și atunci,

pentru a ne mări supliciul, au redus cantitatea de zeamă, măbind-o însă pe aceea de sare, în așa fel încât lichidul era un fel de pap.

Groaza că nu puteam ști cât avea să dureze această tortură pusese stăpânire pe noi. Ni se părea că nu avea nici început, nici sfârșit. Mulți dintre noi ajunsesem la convingerea că ne vor ucide prin însetare, tortură mult mai groaznică decât foamea. Celelalte metode de tortură îți provocau dureri și suferințe de nesuportat, dar tortura prin însetare era atât de chinuitoare că preferam de o mie de ori să fim bătuti, numai să ni se dea apă să bem.

Cei din comitet, ca să-și bată joc de noi, puneau apă într-o gamelă și ne-o treceau pe sub nas.

Îmi amintesc de Fag Negrescu, care nu era legionar, și era cel mai tânăr dintre noi. Pe fața lui se citea nebunia de care eram cu toții cuprinsi. Când unul din comitet a trecut cu gamela de apă pe la gura lui, acesta a sărit din poziția sezând și, smulgând-o din mâna celui din comitet, a fugit cu ea pe prici. Până să-l prindă, băuse toată apa din gamelă. S-a ales cu o bătaie atât de cruntă că nu mai putea sta în nici o poziție. Și nici setea nu și-a potolit-o, sărmanul, pentru că i s-a turnat imediat pe gât atâta saramură câtă apă băuse. Cumplită lecție, ca nimeni să nu mai îndrăznească să repete gestul lui Fag.

As propune cititorului pentru a-și satisface o curiozitate, să se încuie într-o cameră timp de trei zile după ce a băut un kilogram de saramură, dar fără nici un pic de apă la dispoziție. Și poate atunci va putea înțelege la ce au fost supuși niste tineri, timp de o lună. Să ajungă să trăiască aievea senzația că nici toate râurile lumii nu pot să-i potolească setea.

În această stare apropiată de nebunie, am regretat din toată inima că nu fusesem ucis cu un an în urmă, în cimitirul de la Galata. As fi scăpat pentru totdeauna de acest chin. Dar cât de legați suntem de viața pământească!

În ultima săptămână, cei mai tineri dintre noi nu au mai putut suporta această tortură, nemaiputând sta nici în poziția fixă. Îți era mai mare mila de ei, să-i vezi în ce stare ajunseseră. La o inspecție, Țurcanu, dându-și poate seama de starea în care eram, s-a uitat la fiecare cu privirea lui care te îngrozea și, adresându-se întregii camere, a spus: „Ei bine, măi bandiților, așa o să vă omor și o să vă tin numai în chinuri. Clasa muncitoare nu are milă: mila este o stare patologică a bandiților creștini”. Desigur că nimeni nu i-a răspuns.

La plecare, i-a șoptit ceva la ureche lui Măgirescu, Zaharia fiind absent. Nu am știut ce i-a spus, dar în zilele următoare nu ni s-a mai dat saramură și mâncarea a revenit la „normal”, adică la starea de apă chioară care nu ne putea potoli nici foamea, nici setea. În ajun de Crăciun, această tortură a încetat.

Zaharia făcu unele schimbări pe priciuri, aducând lângă mine pe Tudose în locul lui Gheorghiu, iar în dreapta mea a rămas tot Ionică Pintilie. Când vedeam fetele desfigurate ale celor doi camarazi, cu ochii sticlosi ca de nebun, mă treceau fiorii. Celor mai tineri dintre noi au început să le dea puțină apă, cu câteva zile înainte de încetarea satanicei experiențe. Aceasta ca urmare a ieseii lui Enea, un camarad de la Cluj, care, pierzându-și cumpătul, a sărit de pe prici și a început să strige cât îl ținea gura că a înnebunit. După demascări Enea a recunoscut că nu a făcut-o intenționat, ci pentru că își pierduse controlul.

În ultima zi a înșetării, Măgirescu și Păvăloaia, în lipsa lui Zaharia, ne-au dat la fiecare câțiva stropi de apă, să ne mai potolim gura uscată și crăpată. Dar setea a mai durat încă vreo săptămână, până ce organismul s-a desărat. Odată, Măgirescu, rămas singur în cameră, a venit la mine, m-a luat și m-a dus la tineta de apă, îndemnându-mă să beau. Așa am băut trei gamele pline și, dacă m-ar fi lăsat, cred că as fi băut tineta întreagă.

Eram cu toții convinși că după această încercare ne vor aplica alta, mai degradantă. Și într-adevăr, în ajunul Crăciunului ne-au administrat fiecăruia o bătaie proporțională cu anii de condamnare. Mărturisesc cinstit însă că am suportat-o mult mai ușor decât setea prin care trecusem.

Crăciunul lui 1950. Degradarea

Așa cum n-am uitat Crăciunul lui 1948 de la Suceava, tot așa nu-l voi uita niciodată pe cel din 1950 petrecut în camera 3 subsol.

Eram atât de deshidratati și de slăbiți în urma înșetării, că păream mai degrabă niste umbre, decât oameni.

Dacă până atunci torturile administrate prin bătăi și înșetare nu atinseseră încă degradarea absolută, ceea ce voi mărturisi în continuare avea să intre în domeniul patologiei, iar satanizarea să

atingă paroxismul. Nu mi-am putut închipui vreodată că omul, ființă rațională, ar putea să-si înjosească semenul în așa grad. Ce minte de demon a putut să născocască atâta cruzime? Chiar în ziua de Crăciun, când fiecare dintre noi, în intimitatea sa, își mai amintea cum sărbătorea Crăciunul împreună cu cei dragi, am fost puși în fața unor fapte care ne-au uluit.

În acea dimineată, îndată ce a sunat deșteptarea, la ora șase, Zaharia, care în ultima săptămână lipsise din cameră, a dat ordin ca de acum încolo în fiecare dimineată să luăm poziția fixă pe prici, iar cei care aveau nevoie să iasă la urină și scaun, nu o vor mai face la tinetă, ci în propria lor gamelă pentru mâncare. Am rămas îngroziti de ceea ce auzeam. Așa ceva nu mai auzisem și nici nu mai văzusem vreodată.

În dimineața aceea, mulți dintre noi n-au avut nevoie de scaun deoarece, din cauza hranei insuficiente, se iese afară numai la două-trei zile. De aceea, numai cam a treia parte dintre noi și-au făcut nevoile în gamelă. În cameră era un miros dezgustător, dar îl suportam, căci ne obișnuisem cu el de atâta timp. După ce unii și-au făcut necesitățile în gamelele lor, Zaharia le-a ordonat să se așeze pe marginea priciului, să-si ia lingura și să-si mănânce fecalele.

Doamne! Ce scabrozitate, ce înjosire, ce degradare! Mulți au refuzat să-si mănânce fecalele, iar alții au avut reflexe de vomă de aveai impresia că-si vărsau matele din ei. Era un spectacol pe care nici o imaginație, chiar bolnavă, nu și-l-ar fi putut închipui.

În fața acestei stări de nedescris mulți își doreau moartea. Și totuși, au fost unii dintre noi care și-au mâncat fecalele: din pudoare însă nu le voi da numele. Din cauza refuzului altora, a început o bătaie cum numai în camera 2 parter trăisem; se lovea peste cap, peste față, pe unde se apuca, cu toate instrumentele de tortură. Mulți dintre noi am scăpat gamelele pe jos, murdărind în același timp și priciul cu fecalele care degajau un miros gretos. Cei care vărsaseră fecalele pe ei au fost duși la W.C. să-si spele hainele pătate iar fecalele căzute pe jos au fost strânse cu pumnii și aruncate în tinetă.

Cei care au fost sortiti să-si mănânce fecalele, după bătăile pe care le-au îndurat erau atât de schiloditi, că stăteau ca niște statui nemiscate pe priciuri. Au fost crunt bătuti și cei care au avut curajul să-l înfrunte pe Zaharia și să-i spună că nici cei mai odiosi monstri n-ar fi fost în stare să-si degradeze semenul într-un chip atât de bestial.

Pentru Pintilie a fost începutul asasinării, în timp ce pentru Nedelcu, al nebuniei. Vlad Drăgoescu, nelegionar, fire sensibilă, avea în continuare un reflex de vomă, de-ti lăsa impresia că-si dădea sufletul. Mă gândeam cu groază cum voi reactiona eu când îmi va veni si mie rândul.

Asa că, dragi camarazi si cititori, vedeti cum am petrecut noi prima zi de Crăciun a anului 1950. Iertati-i însă si voi, cum i-am iertat si noi, pe toti cei care ne-au supus la astfel de degradări.

Peste resturile de fecale rămase în gamelele noastre s-a turnat apoi zeama de toate zilele, obligându-ne să mâncăm această scârbosenie. Cu toate că Pintilie si Nedelcu au refuzat să mănânce, le-au pus călus la gură si li s-a introdus acest amestec pe gât cu lingurita.

După masă, în aceeași zi de Crăciun, Zaharia s-a dus la camera 4 spital de unde s-a întors cu niste hârtii pe care le-a aruncat pe priciul lui Măgirescu si Păvăloaia, să le citească, iar el a început să se plimbe prin cameră cu mâinile la spate, fredonând repertoriul său. După vreo jumătate de oră de muzică s-a oprit si i-a cerut lui Măgirescu să-i spună pe cei ce stiau să cânte colinde de Crăciun si care se pregătiseră în acest sens înainte de începerea demascărilor.

Cum acesta îi cunostea pe toti cei ce pregătiseră colindele ca să sărbătorească Crăciunul în închisoare, i-a adunat pe priciul lung într-un colt si le-a distribuit la fiecare hârtiile aduse. Pe ele erau scrise, pe melodiile colindelor, cele mai scabroase cuvinte la adresa Fiului lui Dumnezeu si la adresa Sfintei Fecioare Maria⁴⁰.

Pentru că sunt crestin si toată fiinta mea se cutremura când pronuntam numele lui Dumnezeu, nu puteam sti dacă voi putea să spun acele cuvinte de hulă, de insultă, aduse Majestății si Sfinteniei lui Dumnezeu si a Maicii Domnului de către slugile satanei, în acea zi sfântă a anului 1950, în camera 3 subsol. Acelasi lucru necurat s-a petrecut în toate camerele de la subsol si parter.

Nici cele mai depravate femei din lume, nici un om, oricât de depravat ar fi fost el, nu si-ar fi îngăduit să rostească atari cuvinte de hulă la adresa Sfinteniei lui Dumnezeu.

Neavând ureche muzicală, eu n-am fost obligat să fac parte din corul satanic. Au mai refuzat să cânte aceste monstruoziități: Pintilie,

---

⁴⁰ Vezi Nota finală de la sfârșitul cărții (n. ed.).

Nedelcu, Zelică Berza, Reus Gheorghe, Dinescu si Gelu Gheorghiu. Pentru asta, au fost supusi la groaznice bătăi, iar cântecele au fost intonate în toate cele trei zile ale Crăciunului.

A doua zi, ne-au obligat iar să ne facem nevoile în gamelele în care mâncam și, din acea zi blestemată, și până după Pastile lui 1951, nimeni dintre noi n-a mai avut voie să-si spele gamelele și lingurile. De asemenea, nu mai aveam voie să bem apă din ceasca de pe capacul tinetei, ci trebuia să turnăm apa din cească în gamela noastră, înainte de a o bea. Multi dintre noi, ca să mai lungească timpul până când aveau să fie obligati să-si mănânce fecalele rămase în gamelă, se abțineau să aibă scaun, fapt ce a dus repede la constipație, care a antrenat alte complicații și mai grave.

Tot a doua zi de Crăciun, mi-a venit și mie rândul la această degradantă încercare, neîntâlnită nici măcar pentru animale. Mi-e greu să descriu aceste nelegiuiri și nu numai pentru noi, cei ce le-am suportat, ci și pentru cititori, care vor avea aceeași reacție de repulsie, scârbă și greață. Ca și în prima zi, unii dintre noi am avut o puternică reacție de vomă numai văzând în gamelele din care trebuia să mâncăm aceste dejectii. Unii au încercat să închidă ochii, tinându-se cu mâna de nas, iar alții n-au putut lua nici măcar o lingură. Cei care s-au opus categoric au fost: Petrică Tudose, Eneea, Virgil Mitan, Ion Grigoras, Hutuleac Ion și alții.

Printre cei vizati de Zaharia, care asista la acest spectacol grotesc, eram și eu. Oricât am fost silit și bătut și oricât as fi încercat, reflexul de vomă a fost mai puternic și m-a împiedicat să înghit propriile mele fecale. În această atmosferă de miros de vomă, eram convins că fiecare în sinea lui trăia o revoltă vecină cu nebunia.

Și atunci, bătăile continuând cu mai multă bestialitate, până a treia zi de Crăciun, n-a scăpat unul fără să treacă prin această siluire. Toată operația s-a făcut fără ca gardianul să fie la curent, pentru că nu el ne distribuia masa ca să ne vadă gamelele infecte, ci unul din comitet.

În zilele următoare, s-a procedat în același fel și cu urina, cu rezultate mai eficace.

Culmea degradării a fost atunci când o parte din noi au fost fortati să mănânce fecalele altuia (eu, nu știu de ce, nu am fost obligat să o fac). S-a ajuns atât de departe în această nemaipomenită degradare, încât unii dintre noi au preferat să mănânce propriile

fecale, pentru a nu fi obligați să le mănânce pe ale altuia. Această siluire paranoică a durat vreo trei săptămâni, iar pentru alții câteva luni, timp în care am fost atât de crunt bătuti pentru că refuzam să ne supunem, încât aceste săptămâni au fost pentru noi începutul unui delir colectiv.

Anul Nou 1951, după mărturisirile de mai sus, refuz să mi-l mai amintesc.

În aceste săptămâni de oroare, Pintilie și Nedelcu au fost atât de sălbatic torturați, că primul a murit, iar celălalt a înnebunit.

Uciderea lui Ionică Pintilie

Ce reprezenta Ion Pintilie, ca valoare morală și intelectuală, prin credința în Dumnezeu și în Legiune, am mai relatat. Dar tin să mărturisesc, și nu as vrea să gresesc în fața lui Dumnezeu și față de toți camarazii noștri, că el reprezenta pentru noi, ce reprezenta Mota pentru generația lui. Pintilie a fost vârful piramidei elitei tineretului legionar de acolo. Nici un alt tânăr legionar nu i s-a asemănat, cu excepția celui student de la Politehnica din București, ucis de Țurcanu.

Pintilie a răbdat martiriul asemenea primilor creștini. A fost asasinat de slugile satanei, care și-au vândut sufletul și conștiința lui Lucifer. Dacă medicina și cultura românească au pierdut prin uciderea lui o valoare de neînlocuit, acest tânăr de o morală desăvârșită, cu dragoste pentru Dumnezeu, semenii săi și Legiune, va rămâne un exemplu de urmat pentru toți cei care vor veni după noi în acest neam.

Dumnezeu a vrut așa, cum a vrut și în cazul lui Mota, să-și aleagă, ca martiri pentru jertfă, pe cei mai buni dintre noi. Dacă nu l-as fi cunoscut în libertate, lucrând cu el, dacă nu as fi știut ce valoare intelectuală reprezenta și pe ce solid pedestal moral era așezat, dacă în închisoare și în special în camera 3 subsol, unde Pintilie a stat tot timpul alături de mine, nu l-as fi văzut cu ochii mei cum a fost ucis, poate n-as face aprecierile pe care le fac despre acest înger cu chip de om. Lui Pintilie nu-i lipsea nimic din bărbăția și curajul martirului: credința și dragostea pentru Hristos și atașamentul față de Căpitan și Legiune. Nu trec în rândul martirilor nici fricosii, nici pe cei ce s-au

îndoit sau n-au avut curajul să-si mărturisească credința. Vor trece în eternitate numai cei bravi care-l înfruntă pe satana prin jertfa lor adusă lui Dumnezeu. Jertfele pe care le vrea Dumnezeu și pe care El le alege sunt ale celor care, atunci când sunt puși la încercare, dau dovadă de cel mai înalt eroism. Neamurile vor trăi numai prin eroii și martirii lor.

Și acum îmi mai amintesc momentele prin care a trecut Pintilie până când i s-a luat viața.

Am relatat atitudinea lui în camera 3 subsol, aceea a unui creștin desăvârșit.

El a fost initiatorul sedintelor legionare în camera 3 subsol și a grupat în jurul lui peste zece camarazi. Nici unul dintre ei, în afară de Nedelcu, nu a avut însă curajul să facă ce a făcut Pintilie.

S-a rugat lui Dumnezeu și a ținut sedințe legionare fără frică și nu pe ascuns. A mărturisit în auzul tuturor celor din cameră, eu fiind alături de el, că este creștin și că-L iubeste pe Hristos, acceptând moartea, ca și Mota, că este legionar și crede în misiunea politică și mistică a Mișcării Legionare.

Înainte de a i se da lovitura de grație și de a-si pierde cunoștința, a fost întrebat încă o dată dacă mai este legionar. Pintilie a răspuns cu un curaj de martir: „Sunt creștin și legionar și așa vreau să mor!” Și așa a și murit.

După cum am mai amintit, Pintilie avea un fizic delicat și de aceea loviturile pe care le-a îndurat i-au fost fatale. Și pe când Nedelcu, cu un fizic de o rezistență mai mare, a suportat tortura până aproape de nebunie, fizicul lui Pintilie a cedat sub lovituri, învăluit de moarte.

Conștiința mea îl va vedea în permanentă torturat, nu de Zaharia, care l-a ucis, ci de satana. Nu i-am văzut rănilor de pe trup, căci nici unul dintre noi nu a avut voie să-l dezbrace. La baie nu fusesem de șase luni, ca să ne vedem rănilor și să le putem denunța. Cămasa și izmenele lui erau lipite de corp, doar capul i se putea vedea, un cap desfigurat, tumefiat, cu ochii abia vizibili, ascunși în fundul orbitelor. În urma bătăilor, cât a ținut degradarea cu fecalele și până în ziua când Pintilie și-a dat sfârșitul, cei mai mulți dintre noi nu eram decât o masă de carne sângerândă și tumefiată, pe care o simțeam abia când ni se lipeau cămășile și izmenele de corp.

Iată cum a sfârșit Pintilie. În acea dimineață, Zaharia a plecat

din cameră. S-a întors după puțin, a început să fredoneze, s-a dezbrăcat de cămasă și a venit în fata lui Pintilie, care era lângă mine.

L-a întrebat încă o dată dacă mai crede în Dumnezeu și în Legiune. Pintilie, care era atât de slăbit că nu se mai misca, a mai avut puterea să clatine din cap un „da” categoric. Atunci, demonii care-l stăpâneau pe Zaharia s-au năpustit asupra lui și l-au lovit timp de o oră cu toate instrumentele de tortură, până când n-a mai semănat a om. Apoi l-a aruncat pe prici, unde nu mai putea sta decât rezemat de mine și de Tudose.

După această ispravă, Zaharia a plecat din cameră să raporteze lui Țurcanu și Zeller că ordinul lor a fost executat.

Pintilie a avut o revenire care ne-a îngrozit. Sufletul lui călătorea printre astri. Ultimele lui cuvinte îmi sună și azi în urechi și-mi vor suna până voi închide ochii: „Văd printre astri...”, apoi șoptit, încât nici eu, nici Tudose sau Gelu Gheorghiu nu am mai putut deslusi ce spunea. „Am ajuns în galaxia lui Halas și văd⁴¹...” și vocea lui a încetat.

Am fost convinși că Pintilie înnebunise și așteptam cu toții să-și dea sufletul. În cameră domnea tăcerea, groaza înaintea morții.

Trăiam groaza că vom înnebuni și noi, înainte de a fi ucisi, ca Pintilie.

Când Zaharia s-a întors în cameră, Petrică Tudose, erou al torturilor, a avut curajul să-l înfrunte, spunându-i: „L-ai ucis!”. Zaharia, constient de asta, pentru că așa primise ordinul, i-a ordonat lui Tudose să-l consulte pe Pintilie care, spunea el, doar simula moartea.

Tudose a mai avut curajul să-i confirme lui Zaharia că îl omorâse. Atunci, demonii din Zaharia s-au mai năpustit o ultimă dată asupra trupului lui Pintilie, inert. N-a putut să-i zdrobească sufletul⁴², pentru că Dumnezeu îl luase la El. Doar târâna trupului i-a rămas lui Zaharia și celor ce i-au dat ordin să-l asasineze.

---

⁴¹ «Iată, văd cerurile deschise și pe Fiul Omului stând de-a dreapta lui Dumnezeu» (Fapte 7, 56) (n. ed.).

⁴² «Nu vă temeți de cei ceucid trupul, iar sufletul nu pot să-l ucidă; temeți-vă mai curând de acela care poate și sufletul și trupul să le piardă în gheena» (Matei 10, 28) (n. ed.).

Pintilie nu se mai sprijinea de mine si Tudose, nu mai răsuflea, era căzut cu fata pe prici. Am imaginea clară a momentului când a fost tras de un picior de pe prici si a căzut bustean pe ciment, apoi a fost scos afară. Desigur că a fost dus în celulele mortii de pe capul Tului si, fie că murise, fie că Zaharia sau Țurcanu i-au dat ultima lovitură, din acea zi nu s-a mai auzit nimic de Ionică Pintilie.

Voi, dragi camarazi care veti veni după noi, să aveti si să păstrati amintirea si cultul martirilor, a suferintelor lor, începând cu Căpitanul si până la ultimul camarad ucis de hidra bolșevică. Să încercati din toate puterile voastre fizice si sufletesti să pășiti cu bărbătie si curaj pe drumul pe care au pășit toti martirii nostri si să nu vă temeti de nici un dusman, văzut sau nevăzut, asa cum nu s-au temut eroii nostri. Și să nu fiti ca noi, cei slabi si neputinciosi, nehotărâți si fricosi. Să sărutati peste ani, cu evlavie si cutremur, crucea de pe mormântul camarazilor nostri, a eroilor martiri căzuți în luptă pentru Biserica lui Hristos, Legiune si Neam.

Începutul neîncrederii

Conștiintele noastre erau răvășite din cauza celor petrecute cu Pintilie. Suferintele ne duceau pe culmea deznădejdiei. Și nu se întrevedea nici o perspectivă ca torturile să înceteze vreodată. În plus, nici nu ne puteam sinucide.

Dacă suferinta fizică continuă se mai putea duce, degradarea sufletului si suferinta fratelui de lângă tine erau de nesuportat. Ca unul care mai trecusem o dată prin torturi la camera 2 parter, zăream totusi o licărire de speranță, gândindu-mă că si aceste torturi vor sfârși odată si odată. Aveam conștiinta împăcată, convins că omul trebuie să încerce să reziste până la ultima limită a puterilor lui. Când suferinta fizică si sufletească au întrecut însă limitele posibilului, s-a instalat în conștiinta si sufletul meu dezechilibrul permanent, aruncându-mă în hăul deznădejdiei.

Acesta era punctul culminant prevăzut în planul oculte, după 30 de ani de experientă în Rusia, aplicat cu urmări dramatice la Pitesti si Gherla. Atunci când sufletul se găsește în dezechilibru, fără nici o posibilitate de redresare, călăul poate face din cel torturat tot ce vrea el. Asa a început neîncrederea, întâi în tine însuti si apoi în

ceilalti. Asa s-a realizat si verificat ceea ce spusese Țurcanu în fata camerei: „Am să fac din voi tot ceea ce vreau eu”.

După câteva zile de la uciderea lui Pintilie, Țurcanu a trecut prin cameră si s-a uitat la fiecare dintre noi. Parcă vroia să ni-l bage pe dracul în suflele.

Când a ajuns în dreptul meu, am simtit cum duhul satanei din el îmi strângea capul⁴³. A fost pentru prima si ultima dată când am simtit din partea lui Țurcanu duhul satanei, asemănător celui ce te hipnotizează si-ti transmite tie vointa lui⁴⁴.

În momentul când s-a uitat la mine, am simtit mâna lui Gelu Gheorghiu strângând-o pe a mea. Camaradul meu încerca să mă ajute. Atunci mintea mi s-a luminat si mi-am recăpătat curajul să-l privesc pe Țurcanu drept în ochi.

De când îl înfruntasem, când îmi reprosase că nu mi-am tras de limbă camarazii, se trezise în mine un pic de curaj. Atunci îl făcusem să se îndoiască de formidabila lui memorie. De aceea, cu toată inteligenta lui si cu toată groaza pe care o producea celui torturat, când s-a uitat la mine m-am convins că nici el nu era de neînving. Și din acea clipă, nu mi-a mai fost atât de frică de el, ca de Zaharia sau de alti tortionari.

Proptit în fata mea m-a străpuns cu privirea si mi-a zis: „Măi, mistic înrăit, tu n-ai să scapi din mâinile mele, asa cum n-au scăpat nici altii ca tine”. Nu i-am răspuns, dar nici privirea lui nu m-a mai îngrozit. Țurcanu era individul care călca totul în picioare pentru a-si atinge scopul si a-si satisface satanicu-i orgoliu. De aceea probabil că mă pusese pe lista celor de care avea să se ocupe personal.

După ce a terminat rondul de privire, i-a chemat pe cei din comitet pe culoar ca să le dea noi dispozitii, ceea ce însemna o nouă ordine pe priciuri, începând de la tineta de necesități si până la cea de apă. Primul a fost asezat Reus Gheorghe, pornind de la tineta de necesități, urmat de subsemnatul, Gelu Gheorghiu, Petrică Tudose,

---

⁴³ Aceeasi durere o simt si nevoitorii lui Hristos care încep să lucreze pocăinta si rugăciunea neîncetată, după ce mai întâi, rătăcindu-se, au practicat yoga (n. ed.)

⁴⁴ Asta îl deosebeste pe Dumitru Bordeianu de ceilalti memorialisti ai Pitestiului: el este singurul, după stiinta noastră, căruia i s-a dat vedere duhovnicească, singura în stare să vadă lucrurile în adevărata lor lumină (n. ed.).

Mitan Virgil, Dinescu, Sârbu, Ionitã, Hutuleac, Sântimbreanu, Popa si ceilalti. În partea opusã: Nedelcu, Popescu Paul, Berza, Ungureanu, toti cei care tinuserã sedinte legionare la sfatul lui Pintilie. Tinerii nelegionari au fost scosi dintre noi si asezati începând de la tineta de apă cu: Vlad Drãgoescu, Ionescu, Petrovan, Negrescu si ceilalti.

Noua ordine pe priciuri reprezenta o nouã selectie privind tortura. Odatã aceastã ordine stabilitã, Țurcanu ni s-a adresat tuturor făcând aluzie la cazul Pintilie: „Asa am sã vã omor pe toti cei care veti mai spune cã sunteti crestini si legionari, pentru cã eu v-am spus, banditilor, cã voi face din voi tot ce vreau eu. N-o sã scãpati de demascãri cât o sã faceti închisoare: poate nici dupã aceea. Vã dau rãgaz sã vã aduceți aminte de toate cele făcute, de la tãta pe care ati supt-o de la mama voastrã si pânã în clipa aceasta. Memoria voastrã este în mâna mea si am metode sã vã scot din memorie tot ce stiti si tot ce nu stiti sau credeti voi cã ati uitat. La mine nu existã uitare ci: Știu, îmi amintesc si declar tot. Care dintre voi, banditilor, crede cã eu spun basme, sã se dea jos de pe prici si sã vinã la mine”.

Nimeni nu i-a rãspuns. În acea situatie, nu mai era cale de mijloc. Ori te urcai la cer, adicã erai ucis, ori te prãbuseai în hãul deznãdejdiei, direct în iad.

Țurcanu ne-a dat douã sãptãmâni de gândire.

Acest rãstimp de falsã relaxare a fost pentru noi cea mai îngrozitoare torturã sufleteascã, apropiatã de nebunie.

Atunci a început neîncrederea⁴⁵, în camaradul tãu si în tine însuti.

Dupã spusele lui Țurcanu, memoria fiecãruia dintre noi trebuia „mãturatã” de tot ceea ce stiam sau uitasem⁴⁶. Ce memorie extraordinarã trebuia sã ai ca sã-ti amintesti totul, de la sânul mamei si pânã în clipa de fatã?! Orice amnezie temporarã era luatã drept refuz si urmatã de consecinte nefaste.

Tot ce se scrisese de fiecare dintre noi, despre activitatea

---

⁴⁵ „Necredinta naste îndoire a sufletului, iar îndoirea sufletului pe negrijã, negrija pe uitare, uitarea pe deznãdejde, deznãdejdea pe moarte” (Sfântul Efrem Sirul, *Pentru frica lui Dumnezeu*) (n. ed.).

⁴⁶ Vezi cartea *Sisteme si procese de brainwashing în România comunistã*, de Nicolae Cãlinescu, ed. Gama, 1998 (n. ed.).

personală sau a altuia, trebuia declarat și public. Și sunt convins că cea mai mare tortură sufletească a constat în mărturisirea publică a faptelor morale reprobabile, precum și a intimităților. Cine n-a trăit această tortură sufletească, când semenul tău era în stare să se uite în intimitatea ta ca într-o oglindă, acela nu va înțelege niciodată cum a fost posibil să-i pui pe masă lui Țurcanu absolut tot ce știi despre tine și intimitățile tale, despre părinți și frați, rude și prieteni, despre cunoscuți și camarazi, despre sefi tăi și despre activitatea ta.

În acest răstimp de două săptămâni am trăit tortura sufletească ce ne-a doborât și asta ne-a urmărit și ne va urmări până la mormânt.

Fiecare își trăia tragedia, care era numai a lui, fiecare era singur în fața conștiinței și a faptelor sale.

În aceste două săptămâni nu am mai fost bătuti. Ne „despachetăm” amintirile, intimitățile și faptele uitate, ca să ni le știe și alții.

Și totuși a mai fost o tortură în acest răstimp. Aceea că Petrovan și Negrescu, nelegionari, venind de acasă cu tacâmurile lor, au fost obligați să-și bea ceaiul sau ciorba cu furculița. Ți era mai mare mila de acești tineri slăbiți în ultimul grad, văzând cum le curgea transpirația pe față ducând de mii de ori furculița la gură. Și după aceea, pe la ora zece seara, li se vărsa gamela în tinetă, fiind lăsați flămânzi timp de două săptămâni.

În toată perioada, de luni de zile, cât am stat nemiscați pe prici, în poziție fixă, liniștea și nemiscarea parcă îți sfredeleau creierul, ca un sobolan flămând și feroce care ti-l rontăia.

Ancheta inopinată

În timpul acestor două săptămâni s-au întâmplat pentru mine fapte, datorită cărora poate, am ajuns să pot mărturisi ceea ce mărturisesc.

Din cauza celor prevestite de Țurcanu „pentru a ne răscoli memoria și conștiința” și a celor întâmplate de sărbători, a poziției fixe și insuportabile ce ne ducea aproape de nebunie, precum și datorită lipsei de nădejde că vom mai scăpa din iadul în care ne aflam, se întipărise pe fețele noastre frica și nebunia pe care probabil

numai cei din iad o pot avea⁴⁷.

Într-o zi, înainte de prânz, Zaharia și Măgirescu lipsind din cameră, s-a deschis ușa și gardianul de pe secția noastră, stând în pragul ușii cu o fituică în mână, a întrebat pe seful camerei de numele meu. Păvăloaia a răspuns că eram în cameră. De reținut faptul că ori de câte ori se auzea zăvorul, noi nu trebuia să miscăm din poziția fixă, ca și cum nu s-ar fi întâmplat nimic.

Gardianul m-a invitat să ies din cameră și să-l urmez. M-a dus până la capătul T-ului și acolo m-a predat unui plutonier pe care nu-l mai văzusem până atunci.

Am fost scos din clădirea închisorii și dus în cea a administrației, unde mai fusesem cu ocazia acelei anchete din 26 octombrie 1949.

Ajuns pe coridor, mi s-a ordonat să-mi reazem fruntea de perete și mâinile să le tin pe cap. Aceasta era poziția deținutilor politici atunci când erau scosi din celulă, fie pentru mutări, fie pentru anchete sau alte interese ale administrației. Cum stăteam cu fruntea lipită de perete, mi-a trecut fulgerător prin gând că s-ar putea să fiu pus chiar în fața suspectului anchetator din urmă cu un an și ceva.

Abia m-am dezmeticit din poziția fixă și plutonierul m-a luat de brat, a deschis ușa unei camere, care nu era decât o celulă obișnuită cu un birou și două-trei scaune, trezindu-mă apoi în fața unui tânăr ofiter de securitate, necunoscut. Nu i-am dat nici bună ziua, nestiind de ce eram adus acolo. Plutonierul dispăruse, iar ofiterul m-a invitat să iau loc pe scaun.

Ofiterul se uita la mine ca hipnotizat. Nu-mi mai amintesc cât am stat așa, dar destul de mult, pentru ca ofiterul să citească pe fața mea ceea ce nu mai văzuse niciodată. M-am uitat un timp și eu la el, apoi privirea mea s-a îndreptat spre geam, admirând zăpada de afară.

La un moment dat, ofiterul s-a ridicat de pe scaun, s-a dus la ușă, a scos capul afară, să se asigure că nu era nimeni pe coridor, a închis ușa și a tras zăvorul. S-a apropiat apoi de mine, m-a atins pe umăr și m-a întrebat aproape pe șoptite: „Ce se întâmplă domnule, în închisoarea aceasta cu deținuții de aici?”

---

⁴⁷ „În iad nu este pocăință, ci pedeapsă, și sufletul păcătosului arde în iad ca o festilă” (*Fapte minunate de la Părinți Athoniti*, Ed. Cartea Moldovei, 1996, pag. 134) (n. ed.).

Am tresărit și parcă mi-am venit în simțiri, trezindu-mă la realitate. Dar, în același timp, un glas îndepărtat m-a avertizat să nu spun nimic. Acest glas tainic a fost atât de autoritar, încât am amuțit o clipă. Relaxat, cu o voce care nu mai era a mea, i-am răspuns: „Nu se întâmplă nimic! Ce să se întâmple?”

La afirmatia mea, el s-a uitat mai insistent la fata mea și mi-a zis: „Cum să nu se întâmple nimic? Dumneata nu vezi cum arăți?” Răspunzând că nu am oglindă să-mi văd fata, mi-a răspuns, foarte contrariat că noi nu aveam așa ceva în închisoare, mi-a răspuns: „Stai să aduc o oglindă, să te vezi” și a ieșit din cameră. După câteva minute, s-a întors cu o oglindă, din acelea pe care femeile le au în poșetă. Mi-a pus-o în mână și mi-a cerut să mă privesc.

Spre mirarea mea, cel care se vedea în oglindă nu mai semăna cu cel pe care îl stiam eu. Am trăit momentul când nu m-am recunoscut. Cel pe care-l vedeam în oglindă nu era decât un nebun *care nu semăna cu nimeni*⁴⁸. Descumpănit și mirat de ceea ce văzusem, cu repulsie ca de ceva urât și dezgustător, i-am întins aproape brutal oglinda înapoi.

Cu aceeași indignare și chiar revoltat, ofiterul îmi spune: „Domnule! D-ta nu vezi cum arăți? Ori esti nebun, ori ti-ai pierdut vederea?”. „Nimic! i-am răspuns eu, și vă rog să-mi spuneti pentru ce m-ați chemat?”

Ofiterul era convins că avea în fata lui un nebun și că, dacă ar mai fi insistat cu întrebări, s-ar fi putut trezi cu un scaun în cap.

În timp ce a ieșit din cameră ca să ducă oglinda, glasul acela tainic îmi repeta, continuu, să nu spun nimic. Mă întrebam: „Doamne, ce este cu mine, unde mă găsesc? Am fost adus aici cu tâlc, să fiu încercat, sau aducerea mea aici are alt scop?”

În timp ce aceste gânduri mă frământau și nu le găseam răspuns, tânărul ofiter a intrat în cameră, s-a așezat la birou și, schimbând tonul, mi-a spus politicoasă despre ce era vorba. Așa am aflat că era din Iași, că era anchetator la Securitatea din acest oraș și că scopul venirii lui la Pitești era să mă ancheteze, în urma unei declarații date despre un coleg de-al meu de facultate, pe nume Emil

---

⁴⁸ Nu mai avea chip. De aceea și erau desfigurați în bătaie de tortionarii posedati de cel rău, care urăște chipul omenesc, făcut după Chipul lui Dumnezeu (n. ed.).

Cristescu.

În declarație se spunea că acest coleg era prieten cu mine, că stia că eram legionar și cunoștea activitatea mea legionară în cadrul Facultății de Medicină. L-am întrebat stăruitor pe ofiter cine și când dăduse declarația, dar a refuzat să-mi spună. Mi-a venit imediat în minte că nu putea fi altul decât colegul meu Lunguleac, care stia din facultate și de la Iosub Mihai, că eram bun prieten cu Cristescu.

Ofiterul mi-a spus că se stia că atunci când fusesem arestat, la 12 iunie 1948, Cristescu a fugit din Iasi, de unde și bănuiala că stia de activitatea mea legionară. De fuga lui Cristescu nu stiam, dar eram sigur că anchetatorul aflase de ea dintr-o declarație dată de Lunguleac în demascările de la camera 2 parter.

Impresionat de felul cum arătam și de refuzul meu categoric de a-i spune ce se petrecea în închisoare, n-a mai insistat autoritar, ci m-a rugat să declar în scris ce stiam și ce era adevărat în cazul lui Cristescu, fostul meu coleg. Mi-a întins o foaie de hârtie și un stilou, să scriu declarația cu mâna mea. Am încercat să scriu dar, în starea de slăbiciune în care mă aflam, mâna îmi tremura așa de tare, încât mi-a fost imposibil. Tânărul ofiter necunoscut, cu gradul de locotenent, înmărmurit că nu puteam nici măcar să scriu, m-a întrebat ce era de făcut. I-am propus să scrie el și, după ce voi citi declarația, o voi semna.

La spusa lui, că era nevoie de scrisul meu autentificat prin semnătura mea, m-am revoltat, întrebându-l dacă nu observă faptul că eu nu puteam să scriu și i-am sugerat să motiveze și el la rândul lui că nu putusem scrie pentru că eram bolnav. Soluția mea i-a convenit, recunoscând că într-adevăr eram bolnav. A luat hârtia și i-am dictat. I-am spus tot ce stiam de Cristescu. Declarația mea a fost cât se poate de scurtă, cu datele de identitate, închisoarea în care mă aflam în momentul declarației și despre Cristescu, că nu stia nimic de activitatea mea legionară, că nu cunoștea nimic în legătură cu activitatea mea politică din cadrul Facultății de Medicină din Iasi.

Când m-au arestat pe mine, nu stiam de fuga lui Cristescu și, în circumstanțele în care mă găseam la Iasi, nu eram deloc curios să aflu care era concepția lui politică.

Am luat declarația, am citit-o și, văzând că era exact ceea ce am declarat, am pus data și am semnat-o.

Sunt convins și astăzi că respectivul ofiter, văzând nebunia și

starea sufletească în care mă aflu, n-a mai insistat asupra acestei declarații, ci s-a mulțumit cu ceea ce i-am dat. Ca urmare, Cristescu a fost salvat de la închisoare.

La un moment dat, ofițerul a scos o țigară, mi-a întins-o și mi-a spus să o fumez liniștit. I-am răspuns că nu eram fumător, că n-am fumat niciodată. Atunci și-a retras oferta. Ce deosebire între acest ofițer și suspectul anchetator din octombrie 1949!

A ieșit afară, a chemat plutonierul care mă adusese și m-a dat în primire, uitându-se încă o dată mirat la mine. Plutonierul m-a escortat până la secția mea de la subsol și m-a dat în primire gardianului, care mi-a spus să mă duc singur în cameră, că era deschisă.

Cum mergeam spre cameră, deodată, ca un trăsnet, simt o mână ca de Goliat care-mi înșfăcă gâtul, pe la ceafă. Mi s-a oprit respirația de spaimă. Simtind apoi slăbirea strânsorii m-am întors și... ce-mi văd ochii! O namilă de om, îmbrăcat într-un cojoc de santinelă până la pământ, având un smoc de chei în mână dreaptă.

Era Țurcanu în persoană! Astfel îmbrăcat, arăta și mai voinic. Parcă era Mihai Viteazul, dar nu cu barda în mână, ci cu un smoc de chei, cu care deschidea la propriu și la figurat usile, memoria și conștiințele noastre.

Cu o voce de tunet îmi zice: „Vino încoace, banditul, că te omor!”. Avea o expresie a fetei pe care nu i-o mai văzusem niciodată, a unui diavol care te înspăimânta, te băga în mormânt. Mi-am revenit totuși în fire și l-am privit drept în ochi.

El nu știa ce știam eu și conștiința acestui fapt mi-a dezlegat gura și mi-a dezghetat inima. „De ce vrei să mă omori, domnule?” i-am răspuns eu, hotărât. S-a repezit din nou la mine și strângându-mă de gât mi-a zis: „Ce ai spus la anchetă, banditul?”

Am încercat să-i iau mâna de pe gât ca să pot vorbi, dar și-a retras-o singur. „Hai să mergem la anchetator, să vezi ce i-am spus”, i-am replicat eu. „Nu! Banditul, spune că te omor, spune tu ce ai spus”. Am prins curaj și l-am întrebat cu îndrăzneală: „Ce să spun? Ce am declarat la anchetă?” „Nu banditul, nu ce ai declarat, ci ce ai spus că se petrece în închisoarea asta”.

În momentul acela m-am simțit stăpân pe mine și, cu o falsă degajare, m-am uitat în ochii lui, spunându-i că, după cum el însuși îmi recomandase, dacă nici pământul nu trebuia să știe pe unde am

fost si ce am văzut, altuia străin cum era să-i spun?

S-a repezit din nou la mine si mi-a zis: „Mă! Asa ai spus, că te omor?!” M-a ridicat apoi de haină în sus. I-am replicat deschis: „Dacă nu mă crezi, hai să mergem la anchetator”. Eram sigur că nu o va face. Ar fi fost prea mult, ca un detinut să ceară socoteală unui anchetator.

Văzând fermitatea si curajul cu care l-am înfruntat, din monstru ce era, si-a revenit, satisfăcut că nu spusese nimic. M-a măsurat apoi de sus până jos, m-am uitat si eu la el si ochii nostri s-au întâlnit o clipă. Și atunci, cu toată demonia lui, i-am zărit în coltul gurii si în ochi un crâmpei de omenie. Doamne, cât de contradictoriu e omul! Ce schimbătoare si greu de cunoscut este fiinta umană!

M-a prins de ceafă, dar nu m-a mai strâns si mi-a făcut vânt în cameră, înjurându-mă trivial.

În urma celor petrecute între mine si Țurcanu, mărturisesc sincer că nu mă mai temeam de el. Era pentru a doua oară că-l înfruntam, si aparentul meu curaj i-a lăsat convingerea că nu voi spune nimănui nimic despre demascări. Și nu s-a înșelat, până la Pastele din 1954.

Când am intrat în cameră si am văzut fetele celor de pe priciuri, care semănau cu fata mea din oglindă, tot curajul pe care-l avusesem în altercatia cu Țurcanu dispăru. Deznădejdea îmi cuprinsese din nou fiinta. Dacă n-as fi fost la acea anchetă si nu s-ar fi întâmplat cazul cu anchetatorul si cu Țurcanu, poate că niciodată n-as fi observat aceste fete de tineri pe care își puseseră amprenta duhurile rele ce stăpâneau închisoarea, fetele unor oameni ajunsi la limita disperării, de unde începe apoi nebunia.

Până să ajung la locul meu pe prici, am avut răgazul să-i privesc pe toti în ochi, deoarece nu era decât Măgirescu în cameră. Acesta mi-era drag chiar si atunci când mă lovea, pentru că loviturile lui erau ponderate si stia când să se oprească, nelovind cu ură. Personal, nu-i reproșam nimic. Când îi văzusem trupul la baie, cu cicatricile adânci ale rănilor primite în atâtea torturi, orice resentiment față de el, în fata aceluia schelet săpat de răni, dispăruse fără urmă.

După cele întâmplăte, mi-era foarte sete si i-am cerut lui Măgirescu să-mi dea voie să beau, iar el mi-a făcut semn afirmativ. Până să ajung la tineta de apă am putut să-i privesc pe toti cei de pe

priciuri în față. Privind chipurile martirizate, am simțit în inima mea că acea licărire a dragostei față de celălalt începea să se stingă. Și mai simteam că va trece mult timp până vom lega iarăși lantul dragostei, dar dacă vom reuși, nimeni nu-l va mai putea rupe.

După demascări, camaradul Popescu Paul, din grupul Pintilie, mi-a mărturisit că, în gândul lui, plecarea mea din cameră echivalase cu drumul ce ducea spre moarte. Nu s-a înșelat, căci atunci a fost momentul de cotitură al destinului meu, care putea fi altul dacă nu as fi urmat îndemnul aceluia glas tainic. Un singur cuvânt, prin care să fi dezvăluit realitatea, ar fi fost destul ca să-mi semnez sentința de condamnare la moarte. Țurcanu mă așteptase ca să-mi dea lovitura de gratie, e o certitudine pe care o trăiesc și azi. Dar voia lui Dumnezeu a fost alta. Până la Pastile lui 1954, la Gherla, am regretat mereu că n-am spus nimic atunci. Poate că era mai bine să fi fost ucis atunci, decât să fi îndurat atâtea pătimi.

După cum puteți constata, demascările de la Pitesti și Gherla au fost astfel concepute de blestemata ocultă, încât să se desfășoare în cel mai perfect secret; un secret care trebuia să rămână pe vesnicie între zidurile groase ale închisorilor.

Dacă nu ar fi survenit acea anchetă, poate m-as fi îndoit și eu de caracterul secret al demascărilor (E de remarcat că Țurcanu nu m-a întrebat niciodată de către cine am fost anchetat și care fusese scopul anchetei).

Initial doar Nicolski, Zeller și Țurcanu erau păstrătorii tainei. După cele constatate de mine la acea anchetă, nici unui ofiter de securitate nu-i era îngăduit să știe ce se petrecea la Pitesti și Gherla. Și ceea ce-mi spusese misteriosul anchetator, în 1949, se conjuga perfect cu taina demascărilor de la Pitesti și Gherla.

Secretul s-a păstrat până la moartea lui Stalin.

De aceea era Țurcanu atât de alarmat: ca nu cumva, din cauza neatenției lui față de mine, secretul să fie divulgat.

În urma celor relatate mai sus, Țurcanu m-a sters de pe lista lui și de atunci n-am mai avut nici o altercație cu el și nu m-a mai forțat să-mi lovesc camarazii. Aceasta a fost pentru mine salvarea pe care Pronia mi-a oferit-o ca să nu ajung criminal față de camarazii mei.

Tot ceea ce s-a întâmplat apoi cu mine până la Pastile lui 1954, s-a referit doar la conștiința și persoana mea. În relațiile cu camarazii și colegii mei, nici unul dintre ei nu va avea să-mi reproșeze ceva.

Cele două săptămâni de falsă relaxare, de groază pentru ceea ce ni se pregătea, erau pe terminate. În viața tineretului legionar se deschidea cea mai sumbră perspectivă, a nebuniei și disperării, cu toate consecințele reprobabile care au urmat.

Nebunia deznădejdi

După ce timpul de gândire a luat sfârșit, fiecare dintre noi s-a văzut singur-singurel în fața mlăstînii deznădejdi, în care avea să ne arunce ura lui satan⁴⁹.

Cu mâinile și picioarele legate în lanțuri, cu trupul sfârtecat, cu sufletul siluit până la prostituare, nu găseam scăpare nicăieri. Durerea fizică trecea întotdeauna, după ce rănilor se vindecau, pe când durerea sufletească, odată instalată în om, îl măcina zi și noapte. Nu mai exista altă urmă decît să te îneci în această mlăstînă a necredinței, a neputințelor și a slăbiciunilor tale, sau să ceri mila și ajutorul lui Dumnezeu, ca să-ți dea răbdare, înțelepciune și putere să poți înota până la liman.

Cei care s-au împotmolit au fost de două categorii: cei slabi și neputincioși, care nu au mai putut suporta suferința fizică și sufletească, și au pierdut nădejdea și credința în ajutorul Atotputernicului, reproșându-I că a îngăduit slugilor Satanei să ne arunce în ceea ce ne aruncaseră, și cei ce nu și-au pierdut credința și nădejdea mărturisită sau nemărturisită, nădăjduind că până la urmă mila lui Dumnezeu o să-i salveze totuși din disperarea în care căzuseră.

Începând de la 15 ianuarie 1951, tortura în camera 3 subsol, precum și în celelalte camere de la parter și subsol unde se făceau demascări, a intrat în cea mai cumplită fază, aceea a frământărilor conștiinței noastre. Așa cum doi oameni nu se aseamănă întru totul,

---

⁴⁹ «Mai pot să nădăjduiesc? Împărăția morții este casa mea, culcusul meu l-am întins în inima întunericului. Am zis mormântului: Tu ești tatăl meu; am zis viermilor: voi sunteți mama și surorile mele! Atunci unde mai este nădejdea mea și cine a văzut pe undeva norocul meu? El s-a rostogolit până în fundul iadului și împreună cu mine se va cufunda în tărână» (Iov 17, 13-16) (n. ed.).

atât fizic, cât și sufletește, tot așa nici unul dintre noi n-a suferit, n-a trăit și n-a suportat această dramă la fel.

Cu această dată, au început pentru elita tineretului legionar demascările publice, declarațiile pentru „măturarea și golirea memoriei de tot ce ai știut sau n-ai știut”. Precizez termenii „ceea ce nu ai știut”, pentru că mulți dintre noi au inventat cele mai abjecte și aberante fapte, pe care, bineînțeles, nu le comiseră niciodată. Acest „n-ai știut” a fost înțeles greșit, ei crezând că s-ar fi putut ei salva de torturi, folosindu-se de aceste aberații, care nu i-au dus decât la o prăbusire și mai cumplită.

La această dată, Țurcanu a trecut prin camere și a anunțat începutul declarațiilor, „a tot ce nu s-a declarat la ancheta oficială, a tot ceea ce era reacționar și împotriva clasei muncitoare și a regimului comunist, precum și a tot ceea ce se aflase prin închisoare, din destăinuirile camarazilor și ale colegilor”. Apoi ne-a avertizat că: „cine are convingerea că nu va spune tot ce știe și ce nu știe se înseală, bandiților, pentru că eu am metode pe care le-am aplicat și le voi mai aplica în așa fel încât nici unul dintre voi să nu iasă teafăr din aceste demascări. Și ele vor continua până ce vom goli și mătura memoria voastră de tot ce ati știut sau n-ati știut”.

Deci Țurcanu a anunțat public cea mai sumbră perspectivă. Și s-a ținut de cuvânt.

As ruga pe cititorul de bună credință să aibă înțelegere pentru semenul torturat, dar nu pentru a-l compătimi, ci mai degrabă pentru a înțelege ce memorie formidabilă le-a trebuit acestor tineri ca să-și „mature și să-și golească” conștiința de tot ce au știut.

Or, în această situație, nu puteai avea decât două poziții: să spui totul fără selecție, tot ceea ce memoria ta înregistrase, cu toate consecințele grave pentru cei pe care îi „declari”, sau să dai cu târâita, acuzând memoria că nu răspunde fidel la solicitări⁵⁰.

Vă mărturisesc un fapt de necrezut și de neînchipuit, pe care l-am trăit împreună cu cei care am trecut prin odioasa dramă a demascărilor. Din momentul când Țurcanu a făcut această comunicare, memoria și conștiința noastră au fost parcă dezlegate și puse în mișcare de o forță născută din grozăvia suferințelor și a

---

⁵⁰ A treia cale, aceea a tăcerii, este numai a martirilor, a celor care merg la moarte punându-și sufletul pentru aproapele lor (n.ed.)

torturilor, ajunse la limita superioară, îmbrăcând forme de nebulă.

Fără voință și fără efort, într-un mod bizar, îți apăreau pe „ecran” toate refulările. Această forță, care nu era a ta și pe care nu o înțelegeai și nu o voiai, îți răscolea memoria și conștiința, aducându-ți dinaintea, ca pe o tablă, tot ce uitaseși de când ai început să vorbești și până în clipa aceea⁵¹.

Lucrul acesta e foarte greu de priceput, e un fenomen sufletesc pe care, ca să-l poți înțelege, trebuie să-l trăiești.

Să explice științific aceste fenomene specialistii în materie. Noi, cei ce le-am trăit, ne mulțumim doar să ni le aducem aminte.

Tot din acea zi, plantoanele de noapte nu se mai făceau de către cei din comitetul de tortură, ci de noi, de cei torturați. Torturile îmbrăcau acum cea mai degradantă formă, fiind acum administrate chiar de noi, nouă înșine, devenind din victime ale opresiunii, opresori. Nu ne imaginamem nici în vis că ne vom aplica torturi unii altora, pentru a fi cât mai compromisi ca bătăuși, turnători, și instigatori.

În ultimele două săptămâni ajunsesem într-o stare de slăbiciune fizică de neimaginat; voința și puterea mea de judecată se redusese într-atât, că nu rămăsese din mine decât un bot de materie prin care mai pălpăia o licărire de viață și conștiință, aproape de stingere.

Am mai spus că poziția fixă pe prici era suportată, fără nici o

⁵¹ Forta care le stăpânea mințile era, evident, a diavolului. Diavolul se străduiește să ascundă, atunci când omul își plânge păcatele, mai ales în fața duhovnicului, relele săvârșite de om. Dacă nu reușește să îl facă pe penitent să uite adevărata grozăvie a păcatului săvârșit, atunci îl sfătuiește să îl micșoreze sau să găsească pentru el însuși circumstanțe atenuante (vezi fragmentul de la *Facere* 3, 12). Cu totul pe dos se întâmplă atunci când vrea să îl arunce pe om în negura deznădejzii: îi aduce aminte păcatele până la ultimul amănunt, ba chiar le exagerează mărimea.

„Războiul prin aduceri aminte este mai cumplit decât cel prin lucruri, tot atât pe cât este mai ușoară săvârșirea păcatului cu gândul, decât prin faptă” (Sfântul Maxim Mărturisitorul, *Capete pentru dragoste*, cap. 63)

„Și acestea (cugetele) puțină vreme păzesc mințile neîntinate. Iar mai pe urmă îi vin asupra-i pomenirile celor împotriva, și tulbură, și întinează pe inimă, pentru că nu a simțit încă văzduhul cel liniștitor al slobozeniei «Duhului», către care, după bună vreme, se adună pe sine prin neaducerea aminte de lucruri. Căci aripile și le are încă trupești, zic adică pe faptele bune, care se săvârșesc la arătare” (Sfântul Isaac Sirul, Cuvântul 56) (n.ed.).

exagerare, mult mai greu decât bățiile. Dacă durerea din timpul bății și rănile treceau, poziția fixă parcă nu avea sfârșit. Trupurile noastre erau aproape anchilozate și nu ne mai simteam sezutul, iar uitatul la vârful picioarelor îți producea o surescitare și o stare nervoasă atât de iritantă, încât aveai impresia că nu mai rămăsese din tine decât un nebun debusolat.

Și atunci, cum ar mai putea fi acuzați acești tineri, cum li s-ar mai putea cere socoteală, cum ar mai putea fi denigrați și ce cuvinte de desconsiderare ai mai putea avea la adresa lor⁵² pentru greselile făcute?

Să nu surprindă pe nimeni că unii dintre noi au spus lucruri inventate, numai pentru a scăpa câteva clipe de insuportabilă poziție fixă de pe priciuri.

Asta a fost ce nu prevăzusem noi, eu și camarazii mei: faptul că, după torturile la care fuseserăm supuși de către cei din comitet, de atunci încolo urma să fim nu numai victime, ci și chinuitori.

Ce om cinstit din lumea asta va putea să înțeleagă bestiala demascare, făcută nu de dușmanii noștri direcți, comunistii, ci de camarazii și frații noștri care căzuseră victime, satanizați și înnebuniți de suferință? Cine ar putea, de pildă, să-și tortureze soția și copiii până la nebunie?

La Pitești și Gherla a fost iadul pe pământ și mai rău nu ar fi putut fi. De aceea, oamenii nu vor înțelege niciodată ce s-a întâmplat acolo, cum nici unii dintre noi n-au înțeles.⁵³

Cei care ne urăsc din momentul când am apărut în istorie, pot acum să se bucure, văzând ce au însemnat demascările.

Știindu-i pe legionari prigoniți, torturați, denigrați, disprețuiți și uciși, așa cum numai primii creștini au mai fost, toate forțele

---

⁵² Acești frați ai noștri au căzut din cauza suferințelor de nesuportat, fiind în lanțuri și supuși unor torturi continue. Ce scuză au însă milioanele de informatori, care au făcut aceasta în stare de libertate, punându-se de bună voie în slujba satanei? (n. aut.)

⁵³ În afara perspectivei teologice, nici nu este de înțeles. Vrajmasul lui Dumnezeu este și vrajmasul omului: dacă Dumnezeu vrea să ne facă încă din această lume cetățeni ai împărăției cerești («Împărăția lui Dumnezeu este în lăuntrul vostru» – Luca 8, 37), satana vrea să edifice iadul pe pământ, pentru a pierde întreaga omenire. (n.ed.)

răului, toate oculte, precum și aceia care le servesc interesele⁵⁴, se vor îmbrățișa, manifestându-și ura satanică împotriva unor oameni cinstiți, cu credință în Dumnezeu și cu dragoste pentru semenul și neamul lor.

De multe ori m-am întrebat dacă mai există la noi oameni cinstiți, cu simțul dreptății, care să judece și să acționeze în frica lui Dumnezeu. De ce nu se miră nimeni că legionarii sunt cei mai urâți, cei mai prigoniți și cei mai defăimați dintre toți⁵⁵ membrii organizațiilor politice existente pe pământ?

Am mărturisit și o voi face până ce voi închide ochii, cum de altfel pot mărturisi și camarazii mei, că, dacă nu ar fi fost tineretul legionar (în proporție de 80% din cei arestați și depuși la Pitești), muncitorii și țărani legionari de la Gherla și elevii de liceu din Frățiile de Cruce de la Târgșor, odioasa demascare din închisorile comuniste din România nu s-ar mai fi realizat. Aceasta o știu Nicolski și cei care au pregătit planul; executanții nu mai sunt.

Noi, legionarii, femei și bărbați, tineri sau în vârstă, am fost singura formațiune politică organizată și disciplinată care s-a opus cu toată forța comunismului din România. Ceilalți opozanți au fost cazuri singulare sau grupări mici și nu organizații cu zecile de mii pe tot cuprinsul țării, ca legionarii. Aici s-a văzut lupta comunistilor împotriva concepției politice a Comandantului Mișcării Legionare, Horia Sima, verificată în cei trei ani de demascări.

Până mai ieri, slugile satanei, fie ei români sau cei ce numai vorbesc limba noastră, servind indiferent cărei oculte, acuzau numai tineretul legionar pentru această dramă. Când și-au dat seama că, prin acest procedeu, făceau propagandă Mișcării Legionare, și-au schimbat atitudinea cu 180 de grade, negând tocmai participarea acestui tineret la cele petrecute la Pitești și Gherla. Sustineti-vă mârșăvia, domnilor, dar cu nume și date, nu cu fabulații, pentru că noi îi știm pe toți cei care au trecut pe la Suceava, Pitești, Gherla,

---

⁵⁴ Nimic nu mă va putea convinge că cei ce ne urăsc, ne prigonesc, ne defăimează și neucid, sunt altceva decât cele mai docile și mai autentice slugi ale satanei (n. aut.).

⁵⁵ «Dacă vă urăște pe voi lumea, să știți că pe Mine mai înainte de voi M-a urât» (Ioan 15, 18) «Fericiti veti fi voi când vă vor ocări și vă vor prigoni și vor zice tot cuvântul rău împotriva voastră, mintind din pricina Mea» (Matei 5, 11) (n.ed.).

Târgsor, Mislea, Aiud (închisoare destinată anume legionarilor începând cu anul 1955)!

Nu cei care încearcă să devieze atenția românilor de la jertfa legionară, unică în istoria politică a popoarelor, nu oculte puse în slujba răului vor birui. Va veni ziua când Arhanghelul dreptății Dumnezeiesti va lovi cu spada lui de foc pe supușii tuturor ocultelor docile lui Lucifer.

Și, pe jertfele miilor de martiri legionari, se vor ridica tineri curati la inimă, cu credință în Dumnezeu și dragoste de oameni, care să încingă săbiile Adevărului.

Spuneam că, în cele două săptămâni de crâncenă „relaxare”, fiecare a fost torturat în lăuntru constiinței sale de întrebări: ce să facă, ce să declare, pe cine să apere? Fiecare și-a făcut un plan în acest sens.

După altercația cu Țurcanu, ajunsese la concluzia că nu trebuia să mă mai tem de duhul său demonic. Eram întărit de puterea pe care mi-o dădea mila lui Dumnezeu, care mă îndemna să încerc, să încerc mereu, conform convingerii mele că viața aceasta pe pământ nu e decât o încercare, o luptă permanentă cu ispita, slăbiciunea și neputințele proprii.

Mi-am făcut un proces de constiință: ce declar și ce nu declar, ce stiau alții despre mine și ce stiam eu despre alții, ce rău as aduce celui pe care îl voi declara, ce complicații și ce urmări vor avea spusele mele pentru camarazii și prietenii mei pe care nu-i declarasem la ancheta oficială de la Suceava.

În sufletul meu se zvârcoleau slăbiciunea și neputința, renunțarea și hotărârea, într-un amestec disperat. Din această învălmășeală trebuia să aleg și să pun în ordine, cu discernământ, tot ceea ce ni se va cere să declarăm.

În acele clipe, de mari frământări de constiință, am avut lângă mine pe Gelu Gheorghiu, căruia nu i se putea reproșa nimic. Într-un moment de neatenție a celor din comitet și a celor de pe prici, Gelu mi-a strâns mâna și, cu o voce care m-a cutremurat, mi-a zis: „Fii tare, frate!” Dacă nu i-as fi simțit mâna, as fi crezut că glasul venea de pe altă lume. El încă mai trăia momentul când fusesem pus să-l zdrobesc și nu o făcusem. Gestul meu față de el l-a sprijinit să nu facă rău nimănui.

Stăteam năuc și nu pricepeam, întrebându-mă dacă nu cumva voia să mă încerce. Era cinstit cu mine sau peste câteva zile avea să declare în fața întregii camere ceea ce-mi spusese acum? Din fericire, lucrurile nu s-au petrecut așa. Nici Gelu, nici eu n-am declarat nimic unul despre altul, și așa am rămas uniți prin acest gest toată viața.

Atitudinea lui m-a trezit la realitate și mi-a dat certitudinea că, dacă unul singur din camarazi este alături de tine, biruinta nu poate fi decât de partea noastră.

Cine i-a egalat oare pe Nedelcu, Berza, Reus, Dinescu, Ghită Andrisan, Mitan Virgil, Popescu Paul, Gelu Gheorghiu, Visovan Aurel – eroul de la Pitesti, Ungureanu (Maglavit), Sântimbreanu Ion, Cornea, Grigoras Ion, Hutuleac Ion?

Cine ar fi crezut că nici unul din tinerii legionari și nelegionari din această cameră nu va cădea, în așa chip, încât asupra lor să se poată servi de ei?

În luptă, încercarea este cea care îți verifică tăria. Dacă vocea lui Gelu Gheorghiu nu mi-ar fi încălzit sufletul cu puterea dragostei și nu mi-ar fi dat acel imbold și acea încredere să rezist, nu știu care ar fi fost comportarea mea în continuare, la demascări.

Lumina care a strălucit în sufletul meu mi-a redat puterea să calc peste slăbiciuni și să iau o hotărâre fermă. Odată ce lumina s-a strecurat în conștiința mea, mi-am făcut planul, convins fiind de puterea și ajutorul lui Dumnezeu în această încercare.

Am căpătat o deosebită liniste interioară gândindu-mă la jertfa camaradului Iosub Mihai, care îmi fusese ajutor în întreaga mea activitate; de asemenea, știind de la Suceava că Moisiu nu avea să fie adus la Pitesti (nu mărturisise că era student) și că, prin urmare, tot ce cunostea el nu risca să fie denunțat. Aceste două mărturii au fost astfel înmormântate în vesnicie.

Din mormânt, Iosub nu mai putea declara nimic: dusese dincolo toate secretele noastre. Moartea lui a salvat pe mulți dintre camarazii noștri, legionari sau prieteni ai Legiunii. Știam de asemenea că Iosub nu declarase nimic înainte de a fi ucis, pentru că tot timpul fusese aproape de mine în celula în care a fost asasinat. După eliberarea mea din închisoare, am verificat că nici unuia dintre cei care avuseseră legătură cu mine și cu Iosub nu li s-a întâmpat nimic.

Am trecut apoi în revistă celelalte surse informative. Cât am stat la Suceava, după proces, cu Petrică Tudose nu discutaserăm nimic în legătură cu activitatea noastră din libertate. Ce vorbisem cu Oprisan la celula 18 erau lucruri care nu priveau activitatea din libertate, ci doar probleme de teologie, el fiind teolog și neinteresându-l niciodată politica.

Cu cei doi tineri nelegionari, Petrovan și Negrescu, lucrurile stăteau altfel. Ei se găseau în camera 3 subsol cu mine, aduși anume aici ca să fim confrunțați, crezându-se, așa cum mi-a spus misteriosul anchetator din 26 octombrie 1949, că eu i-as fi făcut legionari în închisoare.

Cu Popa Țanu, pe care-l cunosteam mai bine ca oricine, iar nu discutaserăm probleme privind Legiunea; mă îngrozea însă gândul că voi da într-o zi ochii cu acest monstru și îmi va plăti tot ce-i făcuserăm în celula 59, la Suceava.

*

În luna ianuarie, când au început declarațiile tinerilor de la muncă silnică și temnită grea, Țurcanu era extrem de ocupat să citească, să trieze și să confrunte sute de declarații. De aceea, pentru a nu ne întâlni unii cu alții cei din camere diferite, s-au amenajat mai multe compartimente la camera 4 spital, unde se scriau declarațiile. Când doi sau trei din aceeași cameră își scriau declarațiile, o făceau la aceeași masă, pe câtă vreme cei din camere diferite nu se puteau vedea între ei.

Cei care au trecut pe la camera 4 spital își amintesc foarte bine că în partea stângă, cum intrai în cameră, spre geamul ce dădea la stradă, era un tarc împrejmuț din cearceafuri, unde stătea cineva care nu putea fi văzut. Cu toate acestea, cearceafurile neajungând până jos, se putea distinge foarte bine, din poziția în care ne găseam la masă, ce fel de cizme sau pantofi purtau cei ce stăteau acolo la pândă.

În repetate rânduri, cât am scris, am observat cizme sau pantofi de ofiter, căci gardienii nu purtau pantofi. Am mai spus că în acest tarc asistau ajutoarele lui Nicolșki, pentru a fi siguri că Țurcanu nu-i trăgea pe sfoară. Această situație mi-a întărit convingerea că, atât Nicolșki, cât și Zeller și ceilalți, nu aveau încredere în Țurcanu, ci se serveau de el pentru a-și îndeplini planul.

Fiind atât de ocupat, Țurcanu era ajutat de cei din comitete, care asistau câte unul sau doi, verificând dacă ce se scria era identic cu ceea ce fusese spus public, în fata camerei si a comitetului de tortură. De aceea, atunci când se făcea o declaratie, ei își notau totul într-un caiet – desigur, furnizat de administratia închisorii. Din cauza acestui sistem de confruntare era foarte greu, dacă nu imposibil, să omiți ceva.

Pentru scrierea acestor declaratii eram dusi de la ora sapte dimineata si tinuti până la ora nouă seara. Până în luna februarie escorta o făcea Țurcanu si câțiva gardieni pusi la dispozitia lui, alesi dintre cei tineri, nou angajati, prelucrati si amenintati să nu scoată un cuvânt.

Din cameră eram scosi fie de Țurcanu direct, fie de seful de sectie, si predati acestor gardieni de navetă. După demascări, am aflat că unele dintre ajutoarele de încredere ale lui Țurcanu lucrau si la trierea declaratiilor pe centre universitare, capitale de regiuni si raioane.

La camera 4 spital am înțeles că declaratiile noastre, după verificări si confruntări, erau trimise la Nicolski si apoi la oficiile de Securitate din capitalele de regiuni si raioane.

Nicolski se pregătea să trimită cât mai repede declaratiile noastre la diversele securități, pentru arestarea celor declarati de noi.

Mai greu era să-mi dau seama ce stiau altii despre activitatea mea, pe care nu o declarasem la Suceava. Cel care cunostea activitatea mea era Cojocaru. Am mai spus: cea mai mare „greseală” a tinerilor legionari a fost încrederea deplină pe care au avut-o unii în altii. Dar puteam noi oare prevedea prin ce vom trece? Nu era oare mai de pret cinstea si încrederea decât greseala? În Cojocaru aveam o încredere mai mare decât în mine, ce s-a dovedit a nu fi zadarnică, pentru că nici el nu a declarat nimic.

De aici încolo, tot ce stiam în legătură cu camarazii mei, nedeclarati la ancheta de la Suceava, depindea numai de mine să fie spus sau nu.

Și iată că mi-a fost deschisă, din mila lui Dumnezeu, o portiță de scăpare.

Începuse atunci ancheta lui nea Georgică gardianul, seful sectiei de muncă silnică de la etajul 2, mutat apoi la etajul 3, în

legătură cu înlesnirile pe care le făcuse, prin scrisori, unei detinute din lumea bună a Bucureștilor.

Într-o dimineată, usa camerei se deschise brutal și apărură, ca o furtună, Țurcanu. S-a uitat prin cameră și ochii lui s-au oprit asupra mea, făcându-mi semn să ies afară.

Pe culoar, m-a somat să-l urmez. Eram atât de slăbit, că abia mă miscam, iar el mă zorea. Îl vedeam pentru a doua oară îmbrăcat în cojocul de santinelă și cu smocul de chei în mână. Am observat că era încălțat cu pâslari pe care-i foloseau și gardienii în schimbul de noapte. Pe unde trecea Țurcanu, gardienii dispăreau și se ascundeau de parcă ar fi trecut o fiară sălbatică care amenința să-i sfâșie.

Mergând așa în urma lui, mă întrebam cine i-o fi dat atâta putere – pe vremea aceea nu știam de Nicolski și de Zeller – ca toată închisoarea cu detinutii și gardienii ei să fie numai la dispoziția sa.

Nicolski avea să spună mai târziu că numai Țurcanu și ajutoarele lui au făcut demascările, la ordinele primite din străinătate și nicidecum de la el și de la alții din Comitetul Central. Doamne! Până unde ajunge minciuna, ipocrizia și diversiunea bolșevică! Cum putea oare un detinut ca Țurcanu să aibă această închisoare și toți detinutii din ea la discreția și bunul său plac? Dar administrația închisorii ce rol mai avea? Închisoarea era condusă și administrată de Țurcanu!

Iată momeala pe care i-a întins-o Nicolski lui Țurcanu, pentru ca nici în vis să nu-și dea seama în ce cursă fusese atras și ce victimă avea să fie, împreună cu ajutoarele lui. Nicolski știa, de fapt, încă dinainte de începerea demascărilor, că cei care vor duce la îndeplinire planul vor fi executați, pentru a se sterge orice urmă.

Nu există rău îndreptat împotriva semenului, pe care dreptatea lui Dumnezeu să nu îl sancționeze. Acest om frumos, voinic și cu o inteligență iesită din comun, Țurcanu, nu ar fi făcut mai bine să-și execute în liniște cei șapte ani de închisoare? S-ar fi eliberat și el ca toți ceilalți detinuți și nu ar fi avut nimic pe conștiință. Orgoliul și setea de mărire întunecă rațiunea, ducând la betia puterii. Pentru cei ce au această patimă nu există întoarcere, prăbusirea lor e fără putintă de salvare.

Când am ajuns la camera 4 spital, Țurcanu a întrebat tare, să audă și cei din dosul cearceafului, dacă în 1950, vara, când eram la etajul 3, vis-a-vis de celula doamnei cu pricina și ieșeam cu tineta la

W.C., îl văzusem pe Georgică gardianul stând de vorbă cu ea în ușă sau intrând în celulă. Realitatea era că îl văzusem dar, pentru că se purtase omeneste cu noi, am răspuns ferm că n-am observat nimic, niciodată.

De ce m-o fi ales atunci tocmai pe mine Țurcanu, n-am reușit să înțeleg. Oricum însă, acea discuție cu el se lega strâns de atitudinea pe care trebuia să o am în timpul declarațiilor de mai târziu.

Și soluția avea să mi-o dea tot Țurcanu, întrebându-mă dacă mai aveam ceva de mărturisit, în afara celor spuse în camera 2 parter. I-am răspuns clar și sigur pe mine că nu mai aveam decât lucruri mărunte⁵⁶. La care el m-a amenințat cu moartea, dacă îi voi ascunde ceva. În sinea mea, mi-am zis că, de astă dată, căzuse și el în plasa mea.

Țurcanu credea că declarasem tot la camera 2 parter; era și foarte multumit că nu divulgasem secretul reeducării.

A fost a treia și ultima oară când Țurcanu, datorită atitudinii mele, s-a îndoit de memoria sa formidabilă. Nu-mi rămânea decât să exploatez acest atu. Știam însă că trebuia să declar și eu ceva și rămânea să mă hotărâsc ce anume.

După câteva zile, parcă Dumnezeu i-a șoptit lui Păvăloaia, că i-am putea denunța pe fostii frați de cruce și frațiori care activaseră în anii 1940-1941 în F.D.C. în liceul nostru. I-am cerut lui Păvăloaia lămuriri, dar el mi-a spus să declar tot ce știu, lăsându-mi libertatea să fac selecția. Am fost convins că-mi întindea o cursă, pentru că de la Fălticeni numai eu și el puteam da relații din anii 1940-1941.

Am căutat să mi-i amintesc pe toți cei pe care i-am cunoscut acolo, ce date aveam despre ei, care au fost arestați și care nu puteau fi găsiți. Majoritatea acestor camarazi aveau caziere din timpul lui Antonescu. Nu știam însă dacă vreunii își reluseră sau nu activitatea în cadrul Corpului Studentesc Legionar.

Declarațiile despre camarazii de la Fălticeni le-am dat timp de

---

⁵⁶ Ancheta era un fel de „spovedanie” anapoda, în urma căreia mărturisitorul nu ieșea curățat, ci împovărat și întinat. Cel rău nu inventează nimic, se folosește de toate mijloacele, bune în sine, pentru a-și împlini scopurile, rele în întregime. În această categorie intră și sedintele de anamneză hipnotică, și cele psihanalitice (n. ed.).

mai multe zile, iar Păvăloaia nu le-a comentat.

Pentru declarațiile scrise la camera 4 spital se făceau programări, iar cazurile de urgență și confruntările se rezolvau peste această ordine. Cum Păvăloaia voia să scape de camarazii de la Fălticeni, m-a programat la Țurcanu, imediat după interogatoriul în legătură cu nea Georgică gardianul, programare ce a marcat o cotitură în viața mea de închisoare și în demascările de la Pitesti.

A doua zi după întâlnirea cu Țurcanu, seful de secție a deschis usa și, cu o hârtie în mână, a întrebat de mine. M-a scos din cameră și m-a dus până la capătul secției, unde m-a predat unui gardian care ne escorta între camera de tortură și camera 4 spital.

Atunci am avut acea întâlnire, desigur programată, cu Bogdanovici, de neuitat pentru mine, pe care am relatat-o deja, în capitoul referitor la închisoarea din Suceava.

Ce as mai putea spune despre Bogdanovici?

Țurcanu l-a ucis, probabil la ordinul lui Nicolski, pentru că nu acceptase reeducarea violentă, vrând „să ducă regimul în eroare” prin jocul de-a „inteligenta”. Cum însă nici Țurcanu și nici ajutoarele lui nu mai sunt pentru a mărturisi, singurul care cunoaște adevărul în acest caz a rămas Nicolski.

Deci, în planul oculte, Bogdanovici trebuia să dispară pentru a se șterge orice urmă în legătură cu felul în care începuse reeducarea de la Suceava. Toti trebuiau să dispară, până la Nicolski, ca și în cazul lui Beria⁵⁷, ca să nu se știe cine a ordonat și executat planul acestei drame.

Sunt sigur că dacă Bogdanovici ar fi acceptat demascările prin violentă la Pitesti, el nu ar fi fost ucis. Bogdanovici a făcut însă greșeala de a-i fi spus lui Popa Țanu, colegul și prietenul său din Soroca, precum și lui Mărtinșu, că el ar fi fost dispus să facă acel joc de-a reeducarea, dar numai pentru a salva tineretul legionar. Acestia doi l-au denunțat lui Țurcanu.

El s-a făcut vinovat de a fi început reeducarea la Suceava. Că a făcut-o la sfaturile tatălui său, sau la propunerea comunistilor, nu mai are importanță. De altfel, el și-a recunoscut greșeala, mărturisindu-mi înainte de a muri: „Frate, așa se plătesc greselile!”.

---

⁵⁷ Beria = Lavrentii Pavlovici (1899-1953), evreu rus, ucis de apropiații săi imediat după moartea lui Stalin (n. ed.).

Totusi, Bogdanovici nu a fost un ticălos, un turnător. A încercat să facă un joc cu comunistii, așa cum au făcut mulți dintre universitarii și intelectualii de marcă. Nici un intelectual român nu are dreptul să-l judece, mai ales că mulți au făcut acest joc de bună voie. Pe el l-a judecat probabil propria conștiință.

Bogdanovici nu a sfârșit ca un ticălos, cum pe nedrept l-au acuzat unii, ci a rămas un martir, ucis miseleste, prin cele mai groaznice torturi, care au durat un an și patru luni. Dacă cineva l-ar fi văzut cum l-am văzut eu, la întâlnirea noastră pe scări, s-ar fi cutremurat. Arăta ca un mort. Pe oasele lui nu mai rămăsese decât pielea întinsă și ochii mari înfundati în orbite, în care mai licărea doar un strop de viață. Un mort, cu ochii vii. Câtă suferință și durere, cât chin! Și câtă răbdare a avut acest tânăr ca să poată suporta torturile, ca nimeni altul dintre noi, cei ce am trecut prin Pitesti!

La amintirea lui, mă plec cu adâncă venerație, înțelegere și dragoste camaraderească. A fost un martir care, împreună cu toți cei ucisi în demascări, în anchete sau în alte împrejurări, a îngrosat rândurile legionarilor căzuți.

Această întâlnire mi-a zguduit toată ființa, mi-a răvășit conștiința și puterea de judecată, iar ochii suferinței lui, din iarna lui 1951, mă vor urmări până la moarte.

Declarațiile publice în cameră

Dintre primii care au început să facă declarații, au fost: Gheorghiu, Tudose, Cornea, Sântimbreanu, Hutuleac, Paul Popescu, Comănici, Romică Proistosescu, apoi Vlad Drăgoescu și Ionescu dintre nelegionari, toți cu o conduită de eroi în închisoarea din Pitesti.

Cum Zaharia și ceilalți din comitet fuseseră informați de Țurcanu că eu declarasem ce era mai important, în urma demascărilor de la camera 2 parter, fapt care mă avantaja, mai rămânea să studiez ce să declar și mai ales ce să nu declar.

Foarte importantă era cantitatea de informații pe care o detinea fiecare tânăr, nedeclarate în timpul anchetei oficiale, în legătură cu activitatea fiecăruia, precum și cu cei implicați în această activitate. După cele văzute în camera 2 parter, am fost convins că unele din

cele declarate erau fictive, pentru ca bietii tineri să mai scape din insuportabila poziție fixă de pe priciuri și de torturile la care erau supuși. Securitatea avea urgent nevoie de aceste declarații pentru a judeca și condamna pe cei internați în lagăre și nejudecați.

Alte declarații erau cele în legătură cu ceea ce auzisem în închisoare de la camarazii noștri. Toate erau scrise într-un carnet de către membrii comitetelor de tortură care ne asistau. Notele îi serveau lui Țurcanu ca să poată verifica oamenii foarte ușor, confruntând declarațiile între ele.

Declarațiile referitoare la intimitățile delicate, acestea au fost lăsate mai pe urmă; ce-l interesa pe Nicolski în primul rând erau declarațiile privind pe cei necondamnați încă și pe cei rămași în libertate, care prezentau un pericol pentru regim.

Pe la sfârșitul lui ianuarie, Țurcanu l-a ucis personal pe un tânăr legionar, pe nume Nită Cornel, care fusese premiantul de onoare al liceului teoretic din Bacău și unul dintre cei mai buni studenți ai Politehnicii din București. Țurcanu l-a ucis zdrobindu-i ficatul cu picioarele, pentru că mărturisise public – auzind și cei de după cearceafuri – că este creștin și legionar și vrea să moară în această credință.

Nu încapă nici o îndoială că Țurcanu îl adusese în camera 4 spital, ca să demonstreze celui ascuns – care se prea poate să fi fost Nicolski sau Zeller – loialitatea lui față de comunisti și faptul că putea suprima viața unui tânăr, fără pic de milă, atunci când victima își mărturisea public credința în Dumnezeu și în Legiune.

Tânărul acela se aseamăna în calitate, credință și atitudine, cu Pintilie, fiind, ca și el, unul din cei mai buni dintre noi. Așa s-a făcut că Mișcarea Legionară a dat dintre tinerii ei ce a avut mai de pret, ca jertfe închinată lui Dumnezeu și credinței legionare. Sunt convins că, dacă tineretul legionar ar fi dat numai aceste două jertfe, ar fi împlinit poate prinosul de sacrificiu. Ei valorau cât sute dintre noi, ceilalți.

Nebunia, delirul colectiv al disperării, s-a manifestat prin acțiunea reciprocă de tortură, administrată de cei care deveniseră din victime, tortionari. Dacă s-ar face o comparație între acești tineri de dinainte de demascări, când armonia, dragostea și înțelegerea se

vedea la ei, atât la legionari cât și la nelegionari, și cei de după demascări, înnebuniți de suferință și disperare, având o comportare de fiară unul față de altul, nu ti-ai putea explica transformarea, decât printr-o nebunie colectivă.

Fată de ceea ce am văzut la camera 2 parter și la Gherla, nu pot să nu remarc că majoritatea tinerilor din camera 3 subsol s-au comportat, totuși, mai blând, când au fost siliti să-și tortureze camarazii.

Cine ar putea înțelege că, atunci când unul era pus să-și bată camaradul, plângea frânt de durerea, de chinul pe care-l provoca celui torturat?

Mai mult de jumătate din camarazii de la camera 3 subsol, pe care i-am văzut cu ochii mei, trăiau aceste stări sufletesti. Cine va crede? Slugile satanei? Categorie nu, ci numai cei ce au trecut pe acolo, camarazii noștri și cei care vor veni după noi. Altfel, totul e doar o poveste de domeniul fantasticului sau al patologiei.

Ciudat era și că, uneori, victimele cereau celor care-i băteau să dea mai tare, după ordinele comitetului de tortură. Unii băteau și plângeau de suferința celui torturat, în timp ce victima cerea să fie lovită mai tare. Cum s-ar putea explica această stare de conștiință?

Cine nu i-a văzut pe Paul Popescu, pe Sântimbreanu, Cornea, Ungureanu, Grigoras, Hutuleac, Visovan, Nedelcu, și ceilalți... sau pe Vlad Drăgoescu și Ionescu, dintre nelegionari, cine nu i-a văzut pe cei care se torturau reciproc, plângând amândoi, dar nu de durerea proprie, ci de durerea celui alt? Nu tin toate acestea de domeniul fantasticului și al nebuliei pentru cei care n-au trecut pe acolo sau pentru cei de rea credință?

Ce om cuminte, normal și cinstit, și-ar tortura soția și copiii pe care îi iubeste? Cum poți tortura pe cel pe care-l iubești? Nici măcar un nebun nu ar face așa ceva. Doar diavolul, care nu are sentimente⁵⁸. Dar noi toți eram posedati atunci de duhurile satanei. Cine să te creadă că tot ce ai văzut și simțit este adevărat? Numai Dumnezeu și tu însuți, cel care ai trăit această nebunie.

Am mai spus că, din pudoare, nu voi vorbi de faptele mele de eroism, ci numai de neputința, de slăbiciunea și prăbusirea mea.

---

⁵⁸ Singurul sentiment al diavolului, din care izvorăsc toate celelalte ale lui, este ura, ura absolută față de neamul omenesc (n. ed.)

Povestesc totuși următoarea întâmplare, numai pentru a face pe cei de bună credință să înțeleagă nebunia prin care am trecut noi, tinerii legionari și nelegionari de acolo.

Într-o bună seară, aproape de ora nouă, Zaharia se întoarce de la camera 4 spital, fredonând.

S-a oprit în dreptul priciului meu și mi-a zis să-l urmez. M-a dus și m-a instalat pe priciul comitetului de tortură, m-a legat de mâini și de picioare și s-a adresat celorlalți: „Veniti să vă îmbrățișați camaradul care v-a fost șef de cameră și nu a vrut să vă bată”.

Să fi făcut asta din ordinul lui Țurcanu sau era o simplă manifestare a exceselor lui, nu știu nici până acum. Mărturisesc însă, cu frică de Dumnezeu, că niciodată până atunci nu m-am simțit mai aproape de oameni și mai afectuos față de ei, ca în acea noapte de neuitat. În loc să trăiesc ura și răzbunarea, trăiam plăcerea și satisfacția – e paradoxal – că acei ce mă loveau n-o făceau din ură, ci pentru că erau înnebuniți, constrânsi, torturați să o facă.

În clipa aceea, i-as fi strâns în brate și le-as fi sărutat rănilor și vânătăile de pe trup. Nu m-am uitat, am închis ochii, să nu văd cine mă lovește, pentru că în aceleși împrejurări și eu lovisem pe cel mai drag și mai cinstit camarad, pe Costache Oprisan, la camera 2 parter.

Trăiam bucuria că-mi plătesc slăbiciunea. Cum spusese Bogdanovici: „Frate, așa se plătesc greselile”.

Necredinciosii, cei ce ne urăsc, cei ce nu au avut față de semenul lor nici un sentiment care apropie pe om de Dumnezeu, vor spune că ceea ce mărturisesc eu sunt mai mult decât nebunie.

Dacă nu as fi trăit eu însumi aceste stări sufletești, dacă ființa mea nu s-ar fi zguduit până la ultima fibră, nu mi-as fi înțeles niciodată camarazii și nici drama de la Pitesti și Gherla.

Mi-am pierdut cunoștința, așa că nu știu cât a durat tortura și nici nu am vrut să aflu cine m-a lovit și cine nu. Mi-amintesc doar că, a doua zi de dimineață, eram pe prici, dar nu în poziție fixă, ci îndoit de durerea pe care abia o mai suportam și plin de răni.

Și totuși, în clipele acelea, eram convins că nici unul dintre camarazi nu mă atinsese nici măcar cu un deget, ci ființe dintr-o altă lume, pline de ură și cinism, mă loviseră cu bestialitate.⁵⁹

---

⁵⁹ Autorul insistă asupra responsabilității, care aparține, până la urmă, duhurilor rele. Bordeianu are vedere duhovnicească și observă că oamenii, arvuniti

Nu m-am miscat de pe prici timp de o săptămână, iar mâncarea îmi era adusă acolo. I s-a permis chiar unui camarad să-mi pună pe răni comprese cu apă rece.

Ce mi-a umplut sufletul de durere a fost că unii dintre camarazii care m-au torturat, după cele întâmplate, nu s-au mai putut uita în ochii mei, așa cum nici eu nu mă mai puteam uita în ochii lui Oprisan. I-am înțeles. Nu vreau să dau numele celor ce m-au lovit; unii mai trăiesc încă și s-ar putea să le provoc o mare durere.

Atunci a fost ultima oară când mi-am pierdut cunoștința în timpul torturii.

Până la Pastile lui 1951, cei din cameră au mai fost puși să mă tortureze, însă individual. Unii au refuzat, cum au fost: Nedelcu, Gheorghiu, Cornea, Dinescu, Visovan, Tudose, Ungureanu, Hutuleac, Grigoras, Drăgoescu și alții...

Nici unul din cei care au acceptat nu a lovit cum i se ordona ci, dimpotrivă, eu îi rugam să lovească mai tare, iar ei, cu siroaie de lacrimi pe obraz, executau ordinul, neîntrecând însă nici unul măsura.

Cei care refuzaseră să mă lovească au fost și ei crunt bătuti după aceea. Dar durerea mea pentru suferința lor întrecea cu mult suferința pe care mi-o pricinuiseră ei.

Cine ar putea crede sau înțelege că poți iubi cu atâta afecțiune pe cel ce ti-a provocat atâta durere? Cine n-a trecut pe acolo nu va putea. Dar pentru noi, care am simțit pe neputințioasele noastre trupuri toate acestea, faptele sunt mult mai ușor de înțeles.

Toti mi-au rămas în inimă așa cum îi cunoscusem înainte de începerea demascărilor de la camera 3 subsol. Da, atunci fuseseră ei cei adevărați, iar acum erau posedati și nebuni.

Cum vor putea înțelege cei care sunt plini de ură, de răzbunare și lipsiti de milă față de semenii lor, că tu l-ai iertat pe fratele tău chiar în clipa când te tortura, pentru că simteai că acest frate al tău, în starea lui normală, niciodată nu ar fi ridicat mâna să te lovească?

Adevărata dragoste se vădește atunci când îți înțelegi semenul și-i ierți greșeala. Oare relele din lumea aceasta nu se întâmplă tocmai din cauza urii și răzbunării fraților noștri?

---

prin păcat celui rău, sunt doar unelte ale aceluia (vezi și ce spune despre Zaharia). Se apropie de acea uriasă poruncă, iubirea pentru cei ce ne fac rău (n. ed.).

După întâlnirea mea cu Bogdanovici, care mi-a zguduit atât de mult conștiința, mi-am pus întrebarea: vom înțelege oare să nu repetăm greselile altora? Nu a fost ucis Bogdanovici tocmai pentru că nu a vrut să lovească? Nu am văzut eu în ochii lui suferința a mii de tineri, suferință pe care el o ducea dincolo de mormânt?

Am mai spus că noi ne refuzăm orice compătimire pentru durerile noastre. Dacă vorbim, o facem pentru a arăta celorlalți că există o categorie de oameni aflați în serviciul satanei, care cultivă ura, minciuna, ipocrizia, diversiunea, disprețul, pentru a provoca cât mai multă suferință semenilor.

Nu ne-am plâns și nu ne vom plânge vreodată de durerile și suferințele pe care le-am suportat, deoarece drumul pe care noi însine l-am ales era un drum de calvar, anevoios și semănat cu dureri.

Atunci când durerea și suferința s-au instalat în viața noastră sub diferite forme: foame, frig, dor nepotolit, umilintă, lipsă de comunicare scrisă sau vorbită cu cei dragi; când am fost puși în imposibilitatea de a învăța, de a cunoaște, când nu ne puteam face o profesie, stând atâția ani despărțiți de părinți, soții și copii și, pe deasupra, având și sumbra perspectivă că nu vom scăpa vreodată de acolo – unii au vrut să se salveze, dar s-au pomenit, unde?!

Au acceptat momeala satanei, crezând că vor scăpa de suferință, aplicând-o celor ce deja sufereau. După legea firii însă, cel ce provoacă suferință fratelui său pentru a scăpa el însuși de ea, nu va fi iertat niciodată și aceeași implacabilă pedeapsă se va întoarce și asupra lui.

Astfel, suferința își dublează efectul, acționând asupra amândurora.

Aceia dintre noi care au înțeles fără murmur și fără sovăire că drumul va fi greu dar că, prin credință și răbdare vom birui, au răbdat până la limita deznădejzii, încercând din toate puterile lor să nu pricinuiască suferință nimănui. Ei au fost cei ce au răbdat cu stoicism loviturile date de camarazii lor înnebuniți de frică și deznădejde, rugându-i pe aceștia să lovească mai tare, așa cum le ordonau satrapii, pentru a nu fi și ei, cei ce loveau, supuși după aceea torturilor. Sublimă nebunie a deznădejzii! Ce vreți mai mult?

Voi, dragi camarazi, veți înțelege oare? Adevărata înțelegere nu poate izvorî decât din dragoste: nu noi loveam, ci ura satanei.

Asta s-a văzut bine după încetarea demascărilor: camarazii se

strângeau în brate cu aceeași dragoste, stimă și înțelegere, ca înainte. Cine n-a trăit clipa iertării, a înțelegerii, a împăcării, a reîntâlnirii în dragoste, nu-i va înțelege niciodată pe cei ce au trecut prin demascări.

Dintre metodele de nesuportat, aplicate tuturor camarazilor noștri de către Nicolski, prin Țurcanu și comitetele de tortură, cea mai grea a fost poziția fixă pe prici. Starea nervoasă pe care ti-o provoca această poziție era groaznică. Parcă cineva îți sfredelea creierul, slăbindu-ți voința și puterea de judecată, făcându-te să trăiești senzația că, din moment în moment, puteai să-ți pierzi mintile.

După ce au încetat demascările, camarazii mei spuneau că nebunia deznădejzii a ajuns la limita de rezistență nervoasă în momentul în care a fost preferată durerea fizică, în locul poziției fixe. Această tortură îi dusese până la abolirea totală a voinței și a puterii de discernământ, fiind dispuși apoi să declare și să facă orice li s-ar fi cerut.

Văzând pe Pintilie și pe Nedelcu ieșiți din minti, am trăit și noi groaza de a ajunge ca ei. De fapt, era nebunia deznădejzii, acea stare pe care ne-o promisese Țurcanu, când spusese că va face din noi ceea ce va vrea el.

Gratie ajutorului Dumnezeiesc, numărul celor pierduți în urma acestor încercări a fost mult mai mic decât al celor care, având și ei credință puternică, în visul și idealul lor, s-au oprit totuși la limita disperării. Orice om luminat la minte, cu putere de judecată, înțelegere și bun simț, va ajunge la convingerea că, atunci când i se distruge cuiva voința, ca urmare a torturii continue, acela va ajunge la deznădejde. Iar deznădejdea, conjugată cu nebunia, macină puterea de judecată a omului, ducându-l la dezechilibru total.

Fabulațiile lui Ghită Andrisan

Dacă Ghită Andrisan ar fi de față, i-as cere scuze, pentru că nu am vorbit până aici de el. N-am făcut-o din desconsiderare, ci pur și simplu din uitare. El a rămas însă în amintirea celor care l-au cunoscut ca un erou, datorită comportamentului avut în timpul demascărilor.

Era fecior de țăran, din jurul mănăstirilor bucovinene, unde domnea duhul ortodox și parfumul cetinilor de brad.

Andrisan era om între oameni. Student la Facultatea de Drept din Iași, fusese coleg cu Țurcanu, dar opozant hotărât al acestuia, când auzise ce acțiune ducea el la Suceava.

Luptător neînfricat, cu credință în Dumnezeu, în neamul său și în Legiunea pe care a servit-o cu devotament și bărbăție. Un tânăr inteligent care purta în el desteptăciunea și bunul simț al plăiesilor lui Ștefan cel Mare. Un caracter fără viclenie și ascunzături. Bun din fire, se citea pe fata lui zâmbetul tânărului cinstit, în inima căruia nu avea loc ura și disprețul.

L-am cunoscut bine, înainte de începerea demascărilor în camera 3 subsol; m-am atasat de el și l-am stimat pentru modestia și bunul lui simț. În timpul demascărilor, a fost unul dintre cei care n-a lovit pe nimeni, iar atunci când vedea pe unul lovit sau chiar pe cel ce lovea, îi dădeau lacrimile.

Și cum fiecare are câte o meteahnă că, dacă n-ar avea, ar fi înger, nu om, așa și Ghită Andrisan avea meteahna lui: fabulațiile. Plecat de la țară și ajuns la un liceu cu renume, „Eudoxiu Hurmuzache”, la Rădăuți, având profesori cu studii la Viena, trebuia să țină pasul cu cei mai buni colegi ai lui.

Ghită avea talent literar, citise mult și povestea frumos; într-un cuvânt, era un tânăr plin de har. Ca să se impună însă colegilor, să fie o personalitate, așa cum o înțelegea el pe atunci, începuse să fabuleze atât de mult, încât nu mai puteai deosebi la el imaginația de realitate.

Cunostea bine câteva limbi străine, mai ales cele clasice. Se pregătea pentru cariera de avocat, pentru care își zicea că fabulațiile aveau valoarea lor.

O fi avut el dreptate în profesia lui, dar la Pitești i s-a cam înfundat. Ghită l-a pus în încurcătură chiar și pe Țurcanu și, datorită acestei încurcături, a ajuns erou al demascărilor.

De când a fost arestat și până când au început demascările, Ghită a spus celor cu care a stat în celulă tot felul de povești, care de care mai fantastice. Cu toată memoria lui bună, nu mai reușea să deosebească realitatea.

Parcă-l văd și acum tinându-și pledoaria. Avea aptitudini de avocat de mare talent. Cult, citit, bun orator, cu figura lui de om bun, i-a impresionat pe toți cei din cameră prin cantitatea de informații pe

care o detinea, chiar si pe Măgirescu, care fusese coleg cu el la Drept. Fabulatiile lui erau atât de logic închegate, si expuse cu atâta talent, că nu-ti puteai da seama unde era scorneala.

După declaratiile din cameră, a fost dus la camera 4 spital, unde le-a consemnat în scris si scrierea lor a durat toată luna februarie. După aceasta, într-o zi, în cameră a apărut Țurcanu, cu niste hârtii în mână si cu o figură de taur înfuriat.

S-a dus direct la Andrisan, care era al treilea lângă mine, i-a făcut semn să vină la el, l-a prins de guler, l-a dus la priciul celor din comitet si i s-a adresat lui Zaharia:

– Bă! Voi stiti că nimic din ce a declarat banditul ăsta nu e adevărat?

Cu o figură nevinovată si foarte contrariat de afirmatiile lui Țurcanu, Andrisan l-a întrebat pe acesta ce anume nu era adevărat.

Țurcanu, enervat:

– Cum, mă, banditul?! I-am omorât în bățai pe toti ăștia pe care-i declari tu aici si au venit cu martori la mine, că asa ceva nu au auzit de la tine si nici ei nu ti-au spus tie. Cât despre activitatea ta de bandit legionar, ai spus că toată Bucovina era legionară si că, dacă l-ai fi cunoscut pe tatăl meu, îl declari si pe el comandant legionar. Ce este adevărat din ce ai declarat tu?”

Ca o domnisoară inocentă, Ghită i-a replicat atunci lui Țurcanu:

– Tot ce am declarat este adevărat.

– Cum este mă, adevărat, că te omor? Vino cu mine.

S-a dus cu el la camera 4 spital si l-a confruntat cu alti camarazi cu care stătuse la Suceava si Pitesti. Acestia, schiloditi si zdrobiti în bățai, n-au recunoscut cele declarate de Ghită si Țurcanu le-a dat dreptate, convingându-se de fabulatiile lui.

După aceea a fost readus în cameră si confruntat si cu colegii de la Drept. Acolo, Ghită Reus, coleg cu el la Drept, i-a spus să se gândească ce declară, căci multe lucruri nu erau adevărate. Cât despre Măgirescu, cu toată inteligenta lui, nici el nu sesizase diferenta între fabulatiile lui Ghită si ceea ce era adevărat.

După aceea, a fost confruntat si cu instrumentele de tortură, care acum erau foarte reale. Drept urmare, Ghită a rămas mai multe zile întins pe prici, cu memoria alterată de imaginatie, nemaistiind ce fusese real sau imaginar în viata lui.

A rămas de pomină, pentru noi, cei din camera 3 subsol, expresia lui Ghită: „Asta e *barbă*, asta nu e *barbă*”. După aceea, si-a reluat toată declarația de la început și a refăcut-o. Și când declara ceva, era întrebă de cei din comitet: asta-i *barbă* sau nu? și spunea adevărul.

Cum toate situațiile în lumea aceasta au și o portită de scăpare, depinzând de individ dacă o dibuieste sau nu, tot așa și meteahna lui Ghită Andrisan a fost nu o portită, ci o poartă de salvare! Pentru că, tot bâlciul cu *barbă* și *nebarbă* l-a făcut și pe Țurcanu să i se facă lehamite de el și să-l lase în fantasmagoriile lui.

Asa a rămas Andrisan onorabil și de invidiat pentru mulți dintre noi. Felul lui de a fi l-a salvat în timpul demascărilor.

S-ar putea ca tot ce a declarat să nu fi fost decât o născocire a imensei lui imaginații, ca să mai scape de tortură și să poată salva pe cei pe care-i stia numai el și nu voia să-i declare. N-a vrut apoi să ajungă bătăus în demascări, ci să treacă așa cum a trecut, necompromis printr-o acțiune reprobabilă. Nu m-am mai văzut cu el după eliberare din cauza prigoanei – el fiind în Bucovina – ca să-l întreb care era, până la urmă, adevărul.

Mulți dintre noi, ca să scape de tortură, și-au făcut fel de fel de planuri să declare vrute și nevrute, știute și neștiute.⁶⁰ Atitudinea lui Ghită însă, dimpreună cu consecințele ei, i-a mai temperat și i-a adus la realitate pe mulți.

Cei care au încercat să-l imite însă, au fost descoperiți și le-a fost mult mai greu.

Maglavit

Sub numele de Maglavit l-am cunoscut pe bădia Ungureanu noi, cei arestați la Iași și încarcerati la Suceava, apoi ajunși la Pitești pe secțiile de muncă silnică și, în special, cei de la camera 3 subsol.

I s-a dat această poreclă pentru că, în anii 1935-1936, plecase pe jos de la Iași, până în sudul Olteniei, în satul Maglavit, ca să vadă

---

⁶⁰ „Știute și neștiute”, formulă din Molitfelnic (cartea de rugăciuni pentru preoți a Bisericii) care definește păcatele; aici e folosită pe dos, în programul de golire a minții (n. ed.)

minunea celui cioban, pe nume Petrache Lupu⁶¹.

Vasile Ungureanu era din Târgu-Neamt, cântăret de biserică sau dascăl cum se spunea prin partea locului. A fost arestat la biserica Tâlpădari din Iasi, unde era paroh părintele Tatulea, legionar de marcă și preot de o tinută morală excepțională, mare teolog și compozitor. La biserica lui, unde avea un cor minunat, venea toată elita Iasului. A fost arestat și dânsul în 1948 și condamnat la ani grei de închisoare.

Maglavit făcuse războiul, iar după aceea, fiind talentat la muzică, se înscrișese ca student la Conservatorul din Iasi, unde l-a avut ca profesor și pe părintele Tatulea. A fost arestat în 1948, la vârsta de 46 de ani, și a fost condamnat la 15 ani muncă silnică, după ce a trecut printr-o anchetă foarte grea la Suceava. Maglavit s-a dat apoi student, ca să vină la Pitesti, desi el făcea parte din organizatia „Răzletii”. A făcut acest lucru ca să fie, cum spunea el, „cu băietii”. Crescut în duhul ortodoxiei mănăstirilor din regiunea Neamtului, de unde era de bastină, era profund creștin, cu o trăire ce putea fi luată ca model.

Fiind un om bun și pasnic, care nu acceptase violența, războiul, cu toate atrocitățile lui, îl îngrozise. De aceea și torturile care au fost aplicate la Pitesti l-au înspăimântat. La camera 3 subsol, a făcut parte din grupul lui Pintilie și s-a impus prin blândetea și bunătatea lui, dar mai ales prin trăirea mistică care i-a impresionat pe toți cei din cameră. Pentru căldura sufletească cu care înconjura pe fiecare tânăr, m-am legat și eu mult de badea Vasile, văzând în el exemplul și trăirea Sfinților Părinți răsăriteni.

Deoarece luase parte la sedintele legionare conduse de Pintilie și inițiase cercul mistic, bădia Ungureanu a fost tinta torturilor lui Zaharia. A suportat tortura ca un martir, dar ceea ce îl impresiona până la lacrimi era vederea tinerilor torturați. La fiecare lovitură de ciomag, tresărea de parcă ar fi fost lovit el.

---

⁶¹ Ciobanul de la Maglavit fusese apoi arestat de comunisti, anchetat și torturat ca să spună că a fost pus de biserică și de burghezie să vorbească de vedenia lui. În urma torturilor de la anchetă a semnat declarația așa cum i-au cerut-o anchetatorii, după care a fost condamnat la o pedeapsă mică. Când a terminat însă pedeapsa, a spus: „M-au bătut ei ca să declar că alții m-au învățat să spun că L-am văzut pe *Mosu*, dar eu spun că L-am văzut și că praful o să se aleagă de ei, pentru că *Mosu* nu iartă” (n. aut.).

Dacă nu a fost ucis în cameră, aceasta i se datorează lui Măgirescu, care avea un deosebit respect pentru el. Fiind mai în vârstă decât noi – putea să ne fie tată – a fost ascultat, stimat și iubit într-atât, încât îi vedeam pe unii de pe priciuri plângând de durerea lui atunci când era torturat.

El însă n-a lovit niciodată pe nimeni și, datorită lui, nici Măgirescu, care-i spunea că era nebun de atâta misticism.

Bădia Ungureanu avea înfățișarea unui sfânt bizantin din iconografia răsăriteană și a fost dintre puținii camarazi întâlniți în închisoare care ținea miercurea și vinerea post negru, mâncarea lăsându-și-o altora. Datorită acestei trăiri, a fost printre puținii camarazi asceti – excepție făcând grupul lui Valeriu Gafencu și al avocatului Trifan din Brașov – pe care i-am văzut cu ochii mei și în care foamea nu și-a putut înfinge colții.

Pentru aceștia, viața pământească avea mai puțină importanță, ei plutind în alte sfere. Și atunci, cum să nu cred în vietile sfinților și ale martirilor asceti răsăriteni, când i-am văzut pe camarazii mei, care duceau o viață după modelul lor?

Se apropiau Pastile anului 1951 și, într-o seară, văzându-l pe bădia Vasile plângând, nu știu cine l-a întrebat de ce plânge. Răspunsul lui a fost simplu: „Plâng de durerea fratilor”. Frații lui erau cei bătuti. Zaharia, enervat, a intervenit brutal:

– Cum mă, bandit mistic, ăștia sunt frați pentru tine, nu bandiți? Cu simplitate creștină, Ungureanu i-a răspuns:

– Pentru mine, ei nu sunt bandiți, pentru că nu mi-au furat nimic și nu mi-au făcut nici un rău.

– Cum mă, nu te-au bătut?

– Nu ei m-au bătut, răspunse Ungureanu.

Zaharia, înfuriat, a strigat la el:

– Ia să spui, despre alt mistic înrăit ca tine, de banditul Bordeianu, ce părere ai?

Totî din cameră se asteptau ca Ungureanu să-mi facă un portret în tonul demascărilor. El însă, a răspuns:

– Fratele Bordeianu este un om blajin.

A fost cea mai simplă caracterizare pe care mi-a făcut-o vreodată cineva. Și acum, când scriu aceste amintiri, îmi răsună în urechi cuvintele lui.

Enervat până la nebunie, Zaharia s-a năpustit atunci asupra

bietului om, l-a călcat în picioare și l-a zdrobit în așa hal, încât nu mai stiai dacă era om sau o masă de carne sângerândă.

Lepădarea

Continutul acestei notiuni a fost și este foarte controversat chiar și la Sfinții Părinți, în timpul prigoanelor creștine. Lepădarea de la Pitesti a tinerilor legionari de Miscarea Legionară a îmbrăcat forme mult mai complexe decât lepădarea făcută în condiții obișnuite de viață⁶².

Eu îmi explic demascările mistic.

Noi, cei ce am trecut prin Pitesti și Gherla am fost și vom fi acuzati de lasitate poate, de către camarazii noștri, iar dușmanii vor avea motive să ne arate cu degetul pentru ce am făcut.

Vom răspunde în primul rând camarazilor noștri care mai sunt în viață încă, precum și celor ce vor veni după noi.

---

⁶² „Frații părinți ai Schitului au proorocit pentru neamul cel de pe urmă. Ce am lucrat noi?, ziceau ei. Și răspunzând unul din ei, mare cu viața și cu numele, avva Ishirion, a zis: Noi poruncile lui Dumnezeu le-am făcut. Și răspunzând frații au zis: Dar cei după noi, oare ce vor face? Și a zis: Vor să vină la jumătatea lucrului nostru. Și au zis frații: Dar cei după dânsii? A zis avva Ishirion: Nu au nicidecum lucru cei ai neamului și rândului aceluia, ci va să le vină lor ispită. Și cei ce se vor afla lămuriti în vremea aceea, mai mari și decât noi și decât Părinții noștri se vor afla” (*Patericul egiptean*, Pentru avva Ishirion).

„Ce ispită înfricosătoare va fi oare, să se arate lămuriti, cu toate că nu vor avea nici o lucrare și vor fi mai mari decât pustnicii cei mai minunati? Ispita neamului celui de pe urmă a și sosit, mai grozav acum, cu apropierea venirii lui Antihrist, încât amenintă să-i piardă pe cei aleși” (Sfântul Ioan Iacov, *Ispita creștinilor cu adevărat ortodocși*).

Această proorocie a fost făcută în veacurile IV-V, în Egipt. Cine erau „Părinții noștri”? Părinții noștri sunt sfinții mucenici ai primelor trei veacuri de creștinism. „Lămurit” înseamnă curățat, nepătimitor, care, răstignindu-se împreună cu Hristos, a biruit patimile și poftele acestei lumi. Lepădarea de Miscarea Legionară însemna lepădarea nu de eroii și de doctrina ei, cum s-ar părea la prima vedere, ci de credința în Hristos și de învierea neamului românesc. Prin lepădarea de neam omul se dă în mâna lui satan, al cărui plan, în secolul XX, a fost de a însela neamurile dezbinat tot de el în secolul XIX, și de a le desființa (vezi Apocalipsa 20, 8). Prin a nu se lepăda de Hristos și a răbda torturile până la capăt, acești tineri legionari au ajuns mai mari decât Sfinții Mucenici ai primelor trei veacuri, care nu au avut de pățimit chinuri și chinuri atât de cumplite (n. ed.).

Da! Am fost slabi si neputinciosi si o mărturisim. Dar nu din frică de moarte, moarte pe care o doream în fiecare clipă, ci din groaza de a nu ne pierde mintile ca Pintilie, Nedelcu, Şoltuz, Ionescu si ceilalti... Să trăiască cei care ne acuză în aceleasi conditii această teroare si groază si atunci vom mai vorbi.

Aceia dintre noi care au fost ucisi au răscumpărat însă prin jertfa lor slăbiciunile noastre. Legiunea va trăi prin martirii, eroii si luptătorii ei. Ne doream moartea în fiecare clipă, fără a fi lăsați însă să murim sau să ne sinucidem. Scopul torturii, în esenta ei, a fost nu să ne ucidă, pentru că această crimă ar fi fost considerată genocid, ci să facă din noi niste ucigasi si informatori notorii. Medicii din lagărele de concentrare naziste au fost într-un fel mai umani, îngăduind moartea, pe câtă vreme medicii comunisti de la cabinetele medicale din închisori, agenti ai Securității si rivalizând în crime cu Țurcanu, au împiedicat-o, ca să facă chinul mai mare⁶³.

Dusmanilor nostri care ne-au prigonit, când ne vor aminti sarcastic că „Moartea, numai moartea legionară ne este cea mai scumpă nuntă dintre nunti...” le vom răspunde printr-o întrebare: ce au făcut ei oare în regimul comunist din România? Noi stim foarte bine ce au făcut si de aceea îi întrebăm: eroii si martirii lor unde sunt? Iar complicitatea lor la atâtea crime? Dacă ar fi fost si ei încercati cu sute de ciomege peste trupul lor, ce ar fi devenit?

Nu cerem de la oameni nici iertare, nici înțelegere, căci compătimirile nu mai încălzesc cu nimic. Este atât de usor să acuzi atunci când tu nu ai fost atins nici măcar cu un deget!

Se împlineau cinci luni de torturi aplicate sistematic, după plan. Misteriosul anchetator din 26 octombrie ne avertizase că ne va împinge până la nebunia deznădejzii atunci când mi-a spus: „De beton armat să fiti banditilor, si tot o să vă muiem”.

După aceste cinci luni de torturi de neimaginat, ne muiaseră, dar nu pe toti.

---

⁶³ „Toate chinurile iadului au această trăsătură: sunt mai rele decât orice moarte si totusi nu aduc moartea. Moartea este tot atât de dorită în iad ca viata pe pământ. Moartea ar fi o fericire pentru cei din iad, dar nu-i posibilă: soarta lor este o viață fără de sfârșit pentru suferintele fără de sfârșit. Chinuri insuportabile îi apasă în iad pe cei condamnati de Dumnezeu; chinul cel mai greu al sufletului, acolo în iad, este deznădejdea” (Sfântul Ignatie Briancianinov, *Aducerea aminte de moarte*) (n. ed).

La întrebarea anchetatorului dacă mai eram legionar, i-am răspuns că nu puteam fi altceva, deoarece fusesem condamnat pentru acest motiv. El continuase, zicându-mi că s-ar putea să spun într-o zi că nu mai sunt legionar.

Și își atinseseră scopul, nu însă cu cei ucisi sau înnebuniți, pentru că acestia au continuat să-si mărturisească credința lor în Dumnezeu și în Legiune.

Lepădarea noastră a fost urmarea torturilor continue de nesuportat. Ne-am întrebat dacă această lepădare nu a fost decât o minciună, pentru că a fost formală. Răspunsul rămâne să-l dea Legiuitorul. Ne-am întrebat iarăși, oare lepădarea noastră de Miscarea Legionară a făcut rău cuiva? Ei i-am făcut rău, sau nouă? Poate și una și alta. Numai afirmatia liberă, neîngrădită de nici un fel de constrângere, fizică sau morală, este valabilă. Noi ne-am lepădat de Miscarea Legionară, nu de frica morții, ci convinși că torturile continuă *sine die* și ne vom pierde mintile. Oare, pentru un om cu mintea întreagă, nu este de preferat moartea, în locul nebuniei? Cel ce ar dori să verifice aceste afirmații nu are decât să viziteze un azil de nebuni.

În această stare eram când Zaharia ne-a întrebat pe fiecare dacă mai eram legionari. Colegii nelegionari erau grupați la un loc pe priciul din dreapta usii.

Primul întrebat a fost Ghită Reus. Creștin și legionar până în adâncul sufletului, un tânăr cu o atitudine ireproșabilă, fusese torturat din ordinul lui Țurcanu în mod special, ca unul dintre cei mai înversunțați opozanți ai acestuia.

La întrebarea lui Zaharia, Reus a spus:

„Am fost arestat, judecat și condamnat pentru activitate legionară interzisă. Aceasta a fost declarația dată și semnată de mine la anchetă. În Codul Penal însă nu este nici un articol prin care să poți fi condamnat pentru activitate legionară. Din punct de vedere juridic, noi am fost condamnați în baza articolului 209 Cod Penal, pentru crimă de uneltire împotriva ordinii sociale”.

„Deci, dacă eu nu am fost condamnat ca legionar, atunci cum poți dumneata spune dacă mai sunt sau nu legionar, din punctul de vedere al legii? Regimul comunist mă consideră oare legionar sau nelegionar? Dacă mă consideră legionar, pentru activitatea mea

legionară, atunci nici o lege nu-i dă dreptul autorității să mă constrângă să nu mai fiu legionar. Nu-i așa? Dacă, după Codul Penal, eu nu sunt legionar, atunci de ce sunt obligat să mă lepăd de ceea ce nu sunt?”

„Eu, ce am făcut am plătit, fie ca legionar, fie ca nelegionar. Ceea ce sunt sau nu sunt este o problemă de conștiință și nimeni din lumea aceasta nu mă poate constrânge să-mi dezic conștiința. Conștiința este strict personală și peste intimitatea ei numai eu sunt stăpân. Eu pot fi judecat și condamnat din punct de vedere comunist numai atunci când îmi exteriorizez public opiniile sau credințele, prin cuvânt mărturisit că sunt împotriva comunismului. Nici o lege din lumea aceasta, nu mă poate constrânge să-mi exteriorizez gândurile și intimitatea conștiinței”.

La expunerea lui Reus, Măgirescu, care terminase Dreptul, n-a spus nici un cuvânt. În intimitatea lui, era de acord cu Reus; probabil că și el îi spusese același lucru lui Țurcanu.

Expunerea i-a descumpănit pe toți cei din cameră, până și pe Zaharia, șeful comitetului de tortură. El și-a notat cele spuse de Reus, pentru a-l informa pe Țurcanu.

A venit apoi rândul lui Tudose, care a răspuns că nu s-a gândit niciodată la această problemă, dacă mai este sau nu legionar, pentru că, așa cum spusese Reus, aceasta este o problemă de conștiință.

Al treilea a fost Gelu Gheorghiu care, cu atitudinea lui de om bun, interpretând totul prin prisma morală, i-a răspuns lui Zaharia:

„Mă întreb dacă am fost vreodată legionar, pentru că din punctul meu de vedere, a fi ceva înseamnă a te identifica cu ceea ce afirmi că esti. Prin urmare, mă întreb, m-am identificat eu oare cu Mișcarea Legionară?”

„Corneliu Codreanu a fost primul care s-a identificat cu ceea ce a spus că este și așa a fost asasinat. Mota și Marin de asemenea s-au identificat cu ceea ce au spus că sunt și așa au și murit. Toți martirii legionari s-au identificat cu ceea ce au spus că sunt și așa au și fost asasinati”.

„În camera aceasta au fost doi legionari, Pintilie, pe care l-ati ucis – și Nedelcu, care a înnebunit. Iar eu, dacă reuseam, mă sinucideam (asa cum judec acum, as fi fost un las), iar acum sunt întrebat dacă mai sunt sau nu legionar”.

„Eu pun problema în felul următor: am iubit o fată tare

frumoasă, am iubit-o din toată inima dar, la un moment dat, a trebuit să-i spun că nu mă mai căsătoresc cu ea. Fata îmi cere explicatii, dar eu ce explicatii să-i dau, pentru că pozitia mea față de ea a rămas neschimbată?”

„Eu nu pot da explicatii, pentru că mă torturează unul cu knutul si, fără voia mea, mă constrânge să-i spun ceea ce vrea el, nu ceea ce simt eu. Deci, domnilor, ceea ce cereti dumneavoastră este pur si simplu un act formal, deoarece în intimitatea constiintei mele nu veti putea pătrunde niciodată. Or, pe dumneavoastră vă interesează numai acte formale si dacă aceasta vreți, veti obtine ceea ce vreți în urma torturilor pe care le aplicati si pe care le veti mai aplica. Dar aceasta nu corespunde niciodată realității, pentru că oricât ne-am lepăda noi de Miscarea Legionară, noi tot vom fi considerati legionari”.

„Eu însă vă voi răspunde la această întrebare, dar fie-mi îngăduit să mă mai gândesc la aceasta”.

Afirmatiile lui Gelu Gheorghiu ne-au dat posibilitatea multora dintre noi să răspundem la fel.

După Gelu Gheorghiu a venit rândul meu. Camarazii din cameră nu cunosteau torturile din camera 2 parter si nu asistaseră la lepădarea mea de Miscarea Legionară.

Eram însă convins că, în urma torturilor pe care le trăisem si aveam să le mai trăiesc, atât eu, cât si camarazii mei, decât să înnebunim, va trebui să ne lepădăm formal de Miscarea Legionară.

Asa că, am răspuns că nu m-am gândit si ca urmare va trebui să mai reflectez, pentru că este o problemă de constiintă, asupra căreia nu te puteai pronunța imediat.

La întrebarea lui Măgirescu, cât timp de reflectie îmi trebuia, i-am dat o lună sau două, la care Zaharia a intervenit brutal: „Am să te fac eu să mai scurtezi din timp”. Măgirescu i-a spus însă să mă lase deocamdată în pace.

După noi, toti ceilalti: Dinescu, Sântimbreanu, Ciornea, Sârbu, Ungureanu, Popescu Paul, Zelică Berza, Grigoras, Hutuleac, etc. au cerut timp de gândire.

Nedelcu si Ionescu, nelegionari, care dădeau semne că si-au pierdut mintile, nu au fost întrebati nimic. Dintre toti, numai cinci au declarat că nu mai sunt legionari, tinerii alesi de Zaharia să facă de planton în timpul noptii.

A doua zi, seara, după ce Zaharia i-a prezentat raportul lui Țurcanu, acesta a venit la noi.

Nu se poate descrie fizionomia lui Țurcanu în astfel de situații. Cum a intrat în cameră, s-a dus direct la Reus și i-a spus ironic:

„Colega, pui problema de drept, nu? Tot de drept, pentru că am fost colegi de facultate, nu te pot contrazice. Însă o să vezi tu și o să simți pe pielicica ta de legionar încarnat ce metodă am să-si aplic eu tie, ca să spui că nu mai ești legionar cât o să trăiești, chiar dacă te-ar spânzura Horia Sima”.

„Îți amintesti, când au început demascările cu voi, bandiților, în camera aceasta, eu v-am spus că o să vă aduc în stare să spuneți tot ce știți și ce nu știți și voi face din voi tot ce vreau eu, nu? Ei, băgați bine la cap, bandiților, că vă voi aplica metode de „dragoste” – făcea aluzie la Gheorghiu – încât să spuneți că nu mai sunteți legionari și n-o să vă mai trebuiască atâta timp de gândire, cum a afirmat banditul ăsta mistic, Bordeianu. Și știți voi, bandiților, că eu mă tin de cuvânt, așa cum m-am tinut și până acum”.

S-a uitat la toți cei de pe priciuri și, fără să mai spună ceva, a plecat împreună cu Zaharia.

Declaratiile publice au continuat, în cameră, precum și cele scrise, la camera 4 spital.

Eram siguri că, după vizita lui Țurcanu, Zaharia va veni cu o nouă metodă de tortură.

După masa de seară, Zaharia s-a întors ca un taur înfuriat și și-a debitat repertoriul lui muzical. A ales zece dintre noi și, împreună cu cei din comitet, ne-a aplicat legea „dragostei lui Gheorghiu”.

Apoi, ne-a fixat o nouă poziție pe priciuri: în loc să tinem mâinile pe genunchi, trebuia să le ridicăm în sus, pe lângă cap. După bătaia primită, abia ne mai puteam misca, iar prin tinerea mâinilor în sus în poziție fixă, surescitarea nervoasă se intensifica în așa măsură, încât era imposibil de suportat.

Atunci ne-am convins cu toții că, până la urmă, nu vom putea răbda și nu vom avea de ales decât să ne lepădăm de Miscarea Legionară sau să înnebunim.

Pastile din 1951. Hula adusă Fiului lui Dumnezeu

Săptămâna care a urmat acestor întâmplări a rămas de neuitat. Noua pozitie fixă era atât de greu de suportat, încât doream, mai mult ca oricând, să vină moartea sau un cutremur să dărâme fortăreata Pitesti, iar molozul ei să ne îngroape pentru totdeauna. Cât de asteptată a fost și cât de sublimă ni se părea acum moartea de martir! Numai Dumnezeu însă stia când avea să ia sfârșit această tortură și în ce fel.

Se apropiau Pastile și eram îngroziti la gândul că ceea ce se petrecuse la Crăciun se va repeta aidoma și de Pasti, cu aspecte însă mult mai satanice, pe care imaginatia omului sănătos la minte nu le poate crea.

Era Duminica Floriilor, înainte de Săptămâna Patimilor.

În acea după-amiază, Zaharia s-a întors de la camera 4 spital și a făcut o nouă redistribuire pe prici.

Deodată, mi-a trecut prin minte că se pregătea ceva straniu, ceva de nedescris, în legătură cu Săptămâna Patimilor și cu Pastile.

Primul pe prici, a fost așezat, după noua ordine, a fost Maglavit, urmat de Nedelcu, de Bordeianu Dumitru, autorul acestor jalnice amintiri, Popescu Paul, Zelică Berza, Grigoras, Hutuleac, Sântimbreanu, Reus, Gheorghiu și Andrisan.

Toti acestia făcuseră parte din grupul lui Maglavit. Când am văzut această nouă ordine și mai ales faptul că toti eram din grupul mistic⁶⁴, fără să ne dăm seama, o groază ne-a cuprins, presimțind ceea ce ne astepta.

Luni, în Săptămâna Patimilor, imediat după prânz, Zaharia s-a întors cu un teanc de hârtii în mână, mai multe mături tocite, un

---

⁶⁴ Mystic: cuvântul a desemnat în lumea legionară, întâi, pe Mota, întemeietorul Frățiilor de Cruce, care a și murit ca un sfânt mucenic. Mai apoi le-a fost atribuit celor din grupul lui Valeriu Gafencu, membri ai Frățiilor de Cruce în clipa arestării lor, care, între 1941-47, citiseră și puseseră în lucrare, la propriu, Evanghelia, Vietile Sfintilor și Filocalia (primele 4 volume), și ajunseseră la o înaltă măsură duhovnicească (doi dintre ei, Anghel Papacioc – azi Arhimandritul Arsenie de la Techirghiol – și Constantin Dumitrescu, poreclit de către tortionari „Fachirul” – Monahul Marcu Dumitrescu de la Mănăstirea Sihăstria, plecat în 1998 la cele vesnice –, s-au călugărit imediat la iesirea din închisoare). După 1948, termenul de „mistic” a fost dat celor care, punându-și toată nădejdea și așezarea lor interioară în Hristos, au căutat să vadă, dincolo de „realitate”, Pronia Dumnezeiească și lupta diavolului, prin slugile sale, împotriva creștinismului și a creștinilor din marea temniță comunistă numită România (n. ed).

ghem de ată groasă, niste cutii de conserve goale, mangal si o sticlută.

Le-a asezat pe priciul nostru, si, din cozile de mătură, ne-a pus să facem cruci.

Una din cruci, mai mare, era pentru Ungureanu.

Nu ghiceam ce avea de gând să facă Zaharia. Din cutia de conserve, a făcut cădelniță, iar hârtiile aduse le-a împărțit celor ce se lepădaseră de Miscarea Legionară si la vreo 5-6 care făcuseră de planton de la 15 ianuarie.

După ce toate acestea au fost pregătite, Zaharia ni s-a adresat în felul următor: „*Misticilor* si – celorlalti din cameră – banditilor, pentru că credeti în Dumnezeu si în Patimile Lui, iar după cum stiti eu nu cred în astfel de baliverne, si pentru că este Săptămâna Patimilor, să vedeti si voi ce patimi vor îndura acesti mistici!”

Oricine mi-ar fi spus si orice as fi citit în cea mai pornografică literatură, nu mi-as fi putut închipui niciodată că niste minti satanizate si bolnave puteau născoci asemenea măscări, pentru a huli si ofensa Majestatea lui Dumnezeu, Sfîntenia si Neprihănirea Lui.

Asa cum am mai relatat cu ocazia Crăciunului din 1950, nu-mi voi îngădui – pentru bruma de cultură si carte pe care mi-am însusit-o în decursul anilor de învățatură, pentru bunul simt si pudoarea unui umil creștin – să prezint înaintea cititorilor astfel de abjectii adresate lui Dumnezeu. Dacă le-as pronunța sau le-as scrie, m-as face purtătorul de cuvânt al satanei si al slugilor lui.

Ce sens ar avea să descriu pornografiile, insultele si hula adusă lui Dumnezeu? Cei credinciosi ne vor crede pe cuvânt, avându-i martori pe Dumnezeu si pe acei ce, în Numele Lui, au îndurat astfel de torturi. Nu ne vor crede ateii, care si asa hulesc pe Dumnezeu, fără a fi torturati.

Din după-masa de luni si până în Vinerea Mare, când se cânta Prohodul în bisericile noastre, precum si în cele trei zile de Pasti, s-a cântat tot timpul pe melodia Prohodului, de către cei zece care se lepădaseră de Miscare, plus plantoanele, tot acest repertoriu de pornografii, măscări si scabrozități, care depășeau orice imaginație⁶⁵.

---

⁶⁵ Toate s-au întâmplat după Talmudul inspirat de „tatăl minciunii” (vezi *Nota finală* a acestei cărți) (n. ed.).

Noi, „misticii”, am fost purtati timp de opt zile, în genunchi prin cameră, de la un capăt la altul, în frunte cu Ungureanu, închipuind patimile Domnului.

Lui Ungureanu i-au făcut coroană de spini, iar în cutiile de conserve s-a pus mangal stropit cu gaz lampant și i s-a dat foc, ca să tămâiem cu ele, în timp ce mergeam în genunchi, făcând metanii.

L-am văzut pe Ungureanu plângând ca niciodată, îngrozit de ceea ce ne-au forțat să facem.

Ce mi-a cutremurat sufletul în timpul acestei torturi a duhului, a fost imaginea mamei, pe care am văzut-o în fata ochilor, îndoliată, așa cum înțelegea ea să trăiască Săptămâna Patimilor Mântuitorului. O vedeam plângând; îi era poate gândul la suferințele mele, desi biata de ea nu stia în ce iad mă aflam.

La fel, le vedeam plângând pe toate mamele celor torturati și îngroziti de a fi pusi să-L hulească pe Dumnezeu. Dacă ar fi văzut aceste mame la ce au fost supusi fiii lor, multe dintre ele și-ar fi ieseț din minti.

După opt zile de mers în genunchi, ni s-au rupt pantalonii, iar genunchii erau numai o rană.

Singurul dintre noi care a refuzat să participe la acest ritual satanic⁶⁶, a fost Nedelcu Aristide. Așa înnebunit cum era, s-a desprins din cortegiu. A fost tolerat, pentru că, spuneau ei, își ieseț din minti.

La sfârșitul celor opt zile de chin și umilintă, de dimineata până seara, distrusi sufleteste, scârbiti de noi însine, de neputinta și slăbiciunea noastră, imploram Cerul să ne ia zilele.

Din cauza mersului pe ciment, genunchii nostri erau o rană sângerândă și, când atingeam cimentul, călcam parcă pe ace. Dar, în afară de rănille fizice, această degradare spirituală a lăsat răni și mai adânci în sufletele și constiinta noastră.

Mă gândeam cu groază în acele momente dacă aveam să petrecem la fel și alte sărbători ale Nasterii și ale Învierii lui Hristos, în timp ce părintii, frații, surorile și prietenii nostri vor trăi bucuria adevăratelor sărbători.

Nu numai în camera 3 subsol s-au petrecut asemenea orgii, ci

---

⁶⁶ De observat asemănarea dintre acest ritual și ritualurile masonice și new-age (n. ed.).

în toate celelalte camere, după cum aveau să mărturisească, după demascări, cei ce le-au trăit ca și noi.

Iată scopul final al reeducării comuniste: scoaterea lui Dumnezeu din inimile oamenilor și prăbusirea lor în neant⁶⁷.

Ultima constrângere de lepădare

Torturile cu ridicarea mâinilor, apoi prostituarea spirituală și morală a conștiinței, ne-au întărit convingerea că vom ajunge, până la urmă, ori la nebunie, ori la lepădarea de Miscarea Legionară.

În cele două săptămâni de după Paști, când s-a continuat cu declarațiile publice și cu cele scrise la camera 4 spital, fiecare dintre noi și-a făcut un sever proces de conștiință, gândindu-se ce să aleagă. Nebun, n-ai mai fi fost de folos nimănui. Dacă te lepădai, insultai Miscarea, având însă o șansă, aceea de a te păstra întreg la minte.

Se mai punea o întrebare: după cele văzute și trăite, convinși fiind că nici într-o sută de ani nu se va întâmpla nimic în lagărul comunist, pentru că fuseserăm vânduți ca o marfă pieritoare, pentru interese meschine, fără să se țină seama de drepturile omului, de care se făcea atâta caz, în aceste condiții deci, mai avea rost să trăiești?

Pe de altă parte, ca indivizi singuratici, ce mai reprezentam noi pentru Miscarea Legionară? Atunci când intraserăm pe poarta aceluiași infern, noi eram deja morți pentru Legiune. Noi nu ne-am făcut decât datoria să luăm parte la o luptă pe care o pierdusem deja și în care am fost îngenunchiați și torturați. Or, atunci ce rost mai avea dacă ne lepădam sau nu de Miscarea Legionară? Lepădarea ducea la compromiterea totală, la desconsiderare, iar nelepădarea, la nebunie. În ceea ce mă privea, alternativa nu avea nici o rațiune. Ajunsesem atât eu, cât și camarazii mei, la ultima limită, la punctul mort.

Cei mai optimiști dintre noi au încercat să-și rezolve această problemă de conștiință ca Gheorghiu, cel cu exemplul fetei frumoase, pe care o iubea atât de mult. Și mulți i-au urmat exemplul, lepădându-se formal.

Ceea ce nu adusesese anul, a adus ceasul în care a murit

---

⁶⁷ Acesta e telul satanei, să tragă «în întunericul cel mai din afară» întreaga omenire, «să piardă, de va fi cu putință, și pe cei aleși» (n. ed.).

„balaurul roșu” de la Kremlin.

Totusi, era prea târziu. Multi se lepădaseră de Miscarea Legionară. Celor ce au cerut o amânare li s-a refuzat. Singurul care nu s-a lepădat a fost Nedelcu Aristide, nebun însă, deci scos din calcul.

Acesta a fost scopul oculte de la Moscova: să ne lepădăm de Legiune, prin torturi continue și insuportabile, ca să ne compromitem moral unul față de altul și să ne pierdem încrederea reciprocă.

Voi, camarazi ai noștri care n-ati trecut pe unde am trecut noi și mai sunteți în viață, și cei care veți veni după noi, judecați-ne cum vă va îndemna conștiința. Pe noi ne-a judecat sever conștiința noastră. Torturile prin care am trecut nu le dorim nici dusmanilor noștri.

Ce argumente mai pot aduce eu, în legătură cu lepădarea noastră de Legiune? Ne va judeca istoria, după o dreaptă judecată și nu o parodie de proces, așa cum ne-au făcut bolșevicii, în spatele cărora trona Internaționala roșie.

Cei mai buni și mai mari dintre noi au fost ucisi.

Denigrarea Legiunii și a sefilor legionari

Hidra satanei, comunismul, nu s-a multumit însă numai cu compromiterea noastră unul față de celălalt, prin lepădarea de Legiune, ci ne-a constrâns să aducem cele mai josnice insulte, calomnii și denigrări Căpitanului nostru, sefilor și camarazilor noștri pe care i-am cunoscut.

Nicolski voia să aibă în scris de la tineretul legionar, nu lepădarea de Miscarea Legionară, pentru că aceasta nu ni s-a cerut în scris, fiind și ei convinși că nu era decât formală, ci ceva mai mult.

Rog pe camarazii mei să înțeleagă și să fie convinși că majoritatea dintre noi, cu foarte puține excepții, s-au lepădat doar formal de Legiune și au rămas tot restul vieții pe poziția exprimată la interogatoriul de Gheorghiu în povestea cu fata frumoasă căreia i-a rămas fidel.

Cât privește denigrarea, calomnierea, insultele și înjosirea sefilor legionari, ele n-au fost scrise de noi, ci de către cei din comitet. Ele au fost adunate și date lui Țurcanu, care le-a trimis lui

Nicolski.

În general, la tineretul legionar de la muncă silnică, problema denigrării sefilor legionari a fost cât se poate de decentă. Văzând Nicolski că nu ajunge la scopul urmărit, a inventat atunci insulte și calomnii la adresa celor mai mari sefi legionari, pe care le-a dat în scris sefilor comitetelor de tortură, prin Țurcanu, ca să fie citite în fața noastră. Majoritatea dintre noi, cu rare excepții dintre elevii și studenții mai tineri, n-au dat nici o importanță acestor calomnii.

În această privință, tot Gheorghiu a dat soluția.

Întrebat ce fapte reprobabile ar ști despre sefi legionari și despre legionari în general, cu un calm de sfânt și cu o atitudine morală ireproșabilă, el i-a răspuns lui Zaharia: „Bine, domnule, m-ai torturat să-mi părăsesc iubita, identificată cu Legiunea, să n-o mai iubesc, să mă lepăd de ea, dar ca s-o insult, s-o denigrez, s-o calomniez pentru că am iubit-o cândva, acest lucru, domnule, nu se mai poate!”

„Nici dacă cel iubit te-a părăsit, pentru dragostea avută față de el, bunul simț nu-ti permite să-l vorbești de rău. Ne-ai torturat, obligându-ne să ne mâncăm excrementele și să spunem că a fost un lucru bun, dar, în problema dragostei, nu mai încap compromis”.

„Eu nu știu nimic, nici n-am văzut și nici n-am auzit despre fapte reprobabile ale sefilor legionari pe care i-am cunoscut. Vreți să inventez calomnii⁶⁸? Nici asta nu se poate!”

Atitudinea lui Gheorghiu a fost salvatoare pentru majoritatea dintre noi. La fel am răspuns și eu la întrebarea lui Zaharia și pentru asta am plătit cu vârf și îndesat.

Cum puteau fi defăimați, ce li se putea reproșa lui Radu Gyr, Nicolae Pătrascu, Vică Negulescu, Costache Oprisan, Gabriel Bălănescu, lui Radu Mironovici, Petre Țutea, Mircea Nicolau, grupului inginerilor de la Politehnica din Iași, lui Nelu și Ion Păunescu, lui Eugen Teodorescu, preotului și avocatului Pâslariu, procurorului Ambrozie și soției, lui Gili Ioanid, Ion Ianulide, Popescu Ion, Lefa Aristide, Popescu Traian, Florică Dumitrescu, Mircea Motei, Gelu Gheorghiu, Reus Gheorghie, fratilor Scutaru, lui

---

⁶⁸ Defăimarea purtătorilor de har, cum erau acești eroi pomeniți aici, aducea după sine retragerea harului lui Hristos de la cei ce o făceau, iar după aceea, apostazia (n. ed.).

Ion si Mihai Lungeanu, lui Lazăr Andrei, Emil Brânzei, Teodoru Valeriu, fratilor Ion si Costică Stamate, lui Vasile Pătrascu, Neculai Simionescu, Pintilie Ion, Nedelcu Aristide, Iosub Mihai, Costică Butan, Zelică Berza, Ungureanu Vasile, Hoinic Dragos, preotului Tatulea, Oltei Manoliu, lui Nicola Beuran, surorilor Dumitriu, lui Gioga Parizianu, Gherase Aurel, preotului Grebenea, lui Aurel Obreja si încă miilor si miilor de legionari nepomeniti aici?

De aceea le cer iertare camarazilor morti în închisori si celor care mai trăiesc, căroră nu le-am amintit numele si care au fost tot atât de buni, dar pe care memoria mea nu i-a putut retine. Nu i-am trecut nici pe cei din străinătate, pe cei parasutati si nici pe cei din grupul lui Gavrilă din Făgăras.

Sau, ce puteam spune rău despre seful Miscării Legionare, Horia Sima, sub a cărui comandă ne aruncasem în luptă?

Prin aceste denigrări, insulte si calomnii, oculă moscovită urmărea smulgerea din inima si constiinta tineretului legionar a mitului elitei legionare. Acesta a fost scopul pe care si l-a propus, dar pe care n-a reusit să-l atingă.

Văzând Zaharia că nu scoate de la noi ce sconta, a adus de la Țurcanu niste hârtii, scrise cu tot felul de invective si ni le-a citit. Dar nici asa n-a reusit să-si atingă scopul, pentru că trebuia să prezinte probe sau cel învinuit să-si recunoască el însusi fapta.

Ca să-si ascundă miseliile, comunistii le aruncau pe seama adversarilor lor.

Tortura constiintei morale

Prima dată când am fost întrebati dacă mai suntem sau nu legionari, numai cinci dintre noi spuseseam că nu mai eram.

A urmat apoi tortura pozitiei fixe pe prici cu mâinile în sus si bătăile administrate celor ce nu suportau această tortură, continuându-se cu batjocorirea lui Dumnezeu din Săptămâna Patimilor si „pelerinajul” în genunchi prin cameră, timp de opt zile, urmate de lepădarea tuturor de Legiune.

Atunci Țurcanu a afirmat în fata tuturor că nu mai există legionari.

Eram în a saptea zi de torturi de nedescris. Memoria ne fusese

golită de „tot ce stiam si nu stiam” referitor la activitatea noastră si a celor din „libertate”.

Pentru a mai scăpa de această tortură insuportabilă multi dintre noi, si mai ales dintre cei tineri, au declarat vrute si nevrute, stiute si nestiute, pentru că suferinta depășise limita de rezistentă.

Vorba românească: „Să nu dea Dumnezeu omului cât poate răbda”, se adevărase într-un mod dramatic. Fotografia acestor figuri care exprimau deznădejdea ajunsă la culme, si chinul ajuns la nebunie, ar fi fost cea mai cutremurătoare dovadă a bestialei dezlănțuirii satanice. Psihologii, parapsihologii, psihiatrii si alti specialisti ar fi avut un bogat material de studiu. Imaginile ar fi grăit din plin ce înseamnă teroarea comunistă si de ce nu s-a petrecut până în prezent, nici un fel de răscoală în imperiul comunist împotriva satanicei stăpâniri.

Dacă declaratiile, scrise si nescrise, ne-au pustiit memoria, dacă lepădarea de Legiune ne-a compromis ca legionari, totusi cea mai odioasă tortură, care a actionat în intimitatea noastră, a fost prostituarea constiintei morale.

Constiinta este cea mai intimă parte a omului.

Datorită acestei intimități, inabordabile de către un alt subiect, Mântuitorul a instituit Sfânta Taină a Spovedaniei, prin puterea dată Sfintilor Apostoli si transmisă de acestia tuturor preotilor, până la sfârșitul lumii, prin cuvintele: «Ce veti dezlega pe pământ, dezlegat va fi si în ceruri si ce veti lega pe pământ, va fi legat si în ceruri». Acest mandat, încredintat omului prin preoti, este mandatul prin care Dumnezeu i-a îngăduit insului să ia parte la marea operă de mântuire a sa⁶⁹.

Cel ce se spovedeste își golește constiinta, în fata duhovnicului său, de tot ce este inuman în el, de toate ispitele si momelile diavolesti si de tot răul făcut semenului.

Din toate torturile pe care le-am văzut si pe care, de acum, si cititorul a fost în măsură să le cunoască, tortura morală a întrecut orice imaginatie. De aceea, nimeni nu are dreptul în lumea aceasta să siluiască sub nici un motiv intimitatea constiintei aproapelui său,

---

⁶⁹ Pătimitorul a înțeles că, prin „spovedania” cerută de călăi, taină întoarsă pe dos, se urmărea distrugerea constiintei, adică a Împărăției lui Dumnezeu din inima omului (vezi notele 51, 56, 60) (n.ed.).

pentru că libertatea de conștiință a fost dată omului de Dumnezeu.

Fiecare dintre noi a fost torturat ca să-și dea seama că nu are nici o posibilitate de a se sustrage acestei „prostituări” morale.

De aceea, unii au inventat sau exagerat fapte pe care nu le-ar putea crede nici cea mai bolnavă minte, numai ca să fie crezuți și să scape de torturi. Erai întrebat dacă în afară de furt, minciună, înșelătorie – pe care trebuia să le mărturisești public – ai mai comis și perversiuni sexuale, prostituarea conștiinței privind mai ales perversiunile și relațiile sexuale⁷⁰. Or, tineretul legionar din cadrul Frățiilor de Cruce sau din centrele studentesti fusese educat tocmai spre a fi ferit de perversiuni, atât pe plan moral cât și pe cel sexual⁷¹.

În fața comitetului de tortură, ti se punea întrebarea dacă ai făcut vreo perversiune sexuală. Dacă răspundeai negativ, erai torturat pentru că nu ai făcut-o; iar dacă afirmai contrariul, erai de asemenea torturat, pentru că ai făcut-o; oricum, erai torturat.

De aceea, ajungeai în situația lui Andrisan, cu *barbă* sau *fără barbă*. În acea nebunie a disperării, în urma cumplitelor torturi continue, mulți au ajuns la concluzia că „spun tot și fac orice”⁷².

În acest stadiu, când puterea de judecată, pudoarea și bunul simț fuseseră de mult abolite, când cel torturat se zvârcolea în mocirlă, știind că mâine putea înnebuni pe prici ca Pintilie, Nedelcu și Ionescu, ce i se mai putea pretinde aceluși tânăr?

Unii dintre noi au început, să povestească, fără nici o reticentă, fel de fel de fapte, pe care nu le întâlnești nici în patologie. Sărmanii,

⁷⁰ Scatologia și sexualitatea împotriva firii sunt atracțiile diavolești cele mai obișnuite, descrise de iconografia creștină. În Sabatul vrăjitoresc împerecherile peste fire și coprofagia sunt esențiale. De asemenea, în ocultismul contemporan, masonic. Descrierea orgiilor sexual scatologice abundă în literatura și filmografia contemporane. Vezi descrierea vămiei desfrânării, la Sfânta Teodora și Sfântul Vasilie cel Nou. (n. ed.)

⁷¹ În cele mai multe vieți și pătimiri ale sfințelor mucenite, înainte de a fi chinuite erau fortate să cadă în desfrânare, știut fiind că păcatul acesta, prin plăcerea provocată și dezmiardarea simțurilor trupesti și sufletesti, alungă harul Sfântului Duh de la om; iar după aceea lepădarea vine imediat. Slugile satanei care au torturat la Pitești au crezut că prin tortură vor silui conștiința omului să fie convinsă că a făcut păcate care nu le-a săvârșit, păcatul fiind deja săvârșit cu mintea în clipa în care omul acceptă gândul murdar (n. ed.).

⁷² Căderea din har aruncă omul în starea subanimalică a voinței posedate de diavol (n. ed.).

nu mai aveau discernământ și nici voință; erau de-a binelea nebuni. De aceea, au declarat că au săvârșit toate perversiunile sexuale, că s-au împreunat și cu animale domestice, cu mamele, surorile, rudele și cunosintele apropiate.

Parcă Sodoma și Gomora se mutaseră în închisoarea Pitesti⁷³. În momentul când se făceau asemenea afirmații, te întrebai, fără a avea un răspuns, dacă tu ești nebun de legat și nu înțelegi ce declară camaradul tău sau dacă el era nebun și nu puteai tu înțelege de ce omul o luase razna.

Această prostituare a durat în jur de 15 zile. La cei de la muncă silnică și la camera 3 subsol, aceste declarații au fost mai decente.

În declarațiile de la Gherla ale celor mai tineri s-au spus lucruri atât de scabroase, încât ti-e rusine și să-ti mai amintesti de ele, nicidecum să le pronunți sau să le scrii.

Dar ceea ce n-a prevăzut oculta a fost faptul că majoritatea dintre noi, având discernământ și înțelegere, nu am fost afectați de situație. În unele cazuri totuși, Nicolski, prin Țurcanu și sculele lui, a reușit să facă tot ce a vrut din noi. Căci, pentru unii dintre noi, redresarea a fost imposibilă. Dusmanul putea face din ei acum bătăuși, turnători, orice.

Să-mi fie îngăduit acum să anticipez și să mărturisesc un fapt care pune în lumină, pentru orice om de bună credință, afirmațiile de mai sus.

În toamna anului 1961 mai aveam doi ani până la expirarea pedepsei și mă aflam la închisoarea Aiud.

Am fost mult pedepsit, în celule negre, la beci și în arest sever de ofiterul politic, locotenent-colonelul Ivan, care din anul 1957 mă tot ancheta și urmărea să-i cad în plasă. Cum eu trăiam însă pe alte coordonate și închisoarea nu mă mai apăsa, poziția mea era solidă și puteam rezista.

Într-o bună zi m-a scos din celulă și m-a dus într-o cameră din clădirea administrației, spunându-mi că voi sta de vorbă cu un

---

⁷³ Chiar asta s-a urmărit, atunci în mic, experimental, în condiții de laborator și cu mijloace dure, iar astăzi la scară planetară, „cu duhul blândetii”, prin propagandă. Initiatorii coruperii acesteia generale sunt *pornocratii* iudei, care urmează riguros preceptele Talmudului (n. ed.).

tovarăs mare de la Interne si să fiu atent cum si ce voi vorbi.

După un sfert de oră a intrat un colonel de la securitate, în jurul a 45 de ani, cu o figură de intelectual. S-a legitimat si a început discutia într-o manieră civilizată. Mă întreba fapte de când fusesem arestat si până în momentul de față. Cunostea bine problema legionară si situatia detentiei noastre.

Când a venit vorba de Pitesti si Gherla, mi-am dat seama că cunostea atitudinea mea, precum si caracterizarea făcută de Țurcanu. În legătură cu ce se întâmplase acolo, i-am spus că Țurcanu făcuse ancheta celor ce erau ostili regimului. S-a enervat puțin, dar s-a stăpânit. A recunoscut că demascările de la Pitesti si Gherla au fost o greșeală a conducerii de atunci si că va trebui să se actioneze în alt chip. Eram convins că recunoscuse greseala numai de circumstanță. A trecut apoi direct la subiect:

– Domnule Bordeianu, eu am împuternicire chiar în acest moment, să te scot din închisoare, dacă dumneata esti accepti ceea ce-ti propun.

Înainte de a-mi destăinui propunerea însă, m-a întrebat dacă sunt sănătos la cap si la trup.

– Slavă Domnului! i-am replicat eu.

M-a întrebat apoi cum am suportat si cum suport detentia, fiindcă după arestările masive din 1958-1959 ni se aplicase un regim foarte sever, aproape insuportabil.

– Cum se vede!

M-a întrebat apoi, dacă mai sper să ies din închisoare.

– Nu cred în clementa comunistilor si nu stiu ce mă face să mă mai astept la o condamnare!

Nu mi-a dat nici un răspuns.

– Nu-ti surâde să fii liber?

– Nu mai cred în libertatea dumneavoastră!

După aceste schimburi de cuvinte reia:

– Domnule Bordeianu, uitati despre ce este vorba: am împuternicire, după cum am spus, să tratez cu dumneata, iar în urma ofertei pe care eu o voi face si în cazul că o accepti si o semnezi, plecând din această cameră, nu te vei mai întoarce în celulă.

– Despre ce este vorba?

– Vă scot din închisoare si vă duc la Oradea, unde vă vom oferi toate conditiile de viață civilizată si chiar de lux, cu femei tinere

si frumoase – vedeam tentatia – dacă dumneata accepti si îti iei obligatia să tragi de limbă si să informezi precis Securitatea, de tot ceea ce se face, se spune si se plănuieste în anumite cercuri sociale.

Când am auzit despre ce era vorba, mi-am pierdut controlul. Și aceasta s-a văzut pe fata mea. Observând schimbarea mea de atitudine, ca să mai încălzească atmosfera, a continuat:

– Nu vă alarmati domnule Bordeianu, pentru că nu este vorba să trageți de limbă pe ai dumneavoastră, căci stiu că ati rămas tot legionar, cu toate că v-ati lepădat la Pitesti de Legiune. Vă repet, ca să fim lămuriti: nu veti face acest lucru cu legionari, nici cu alti detinuti politici eliberati si nici cu dusmanii ascunsi ai regimului, ci misiunea dumitale va fi să tragi de limbă si să-i torni numai pe ai nostri.

La precizarea ofiterului am zâmbit si l-am întrebat:

– Adică, pe ai dumneavoastră?

– Pe comunisti, accentuă el.

– Dar atunci, dumneavoastră nu aveti încredere în ai dumneavoastră?

– Nu! Și ofiterul nu a făcut decât să-mi confirme categoric bănuiala.

– Acesta este totul?

– Da, în mare; amănuntele le vom definitiva însă când dumneata îmi vei accepta oferta.

Stăpân pe mine, pentru că eram după 13 ani de puscărie si trecusem pe unde trecusem, iar constiinta, trăirea si înțelegerea mea erau altele decât cele cu care intrasem în închisoare, i-am răspuns:

– Domnule colonel, după atâția ani de închisoare, de experientă, după cele auzite, trăite si cunoscute în închisoare, pe lângă faptul că am rămas legionar, mai sunt si crestin ortodox, în adevăratul sens al conceptiei crestine. De aceea, tot ce mi-ati oferi dumneavoastră în conditiile exceptionale de la Oradea sau din altă parte, nu mă tentează. Nu pot primi această ofertă, orice mi-ati da, pentru că eu nu vreau să fac rău nimănui, nici chiar dusmanilor mei si nici celor ce vor să-mi ia viata. Eu nu vă doresc nici dumneavoastră să stati în celulă, nu cât am stat eu, nici măcar un an, pentru că sunt convins că v-ati schimba felul de gândire. Vă spun aceasta nu numai acum, după 13 ani de închisoare, pentru că ceea ce îmi oferiti dumneavoastră mi-a oferit tot unul de-ai dumneavoastră,

în 1946 – era vorba de Ion Berac –, înainte de a fi arestat. Și să mai stiti că, după încetarea demascărilor de la Gherla și moartea lui Stalin, am refuzat categoric să vă servesc, orice fel de avantaje mi-ati fi oferit. Scopul vietii mele nu este de a-i face rău cuiva, ci de a face bine semenului și chiar dusmanului meu. Și, cât mă vor tine puterile, să-I slujesc lui Dumnezeu, cu credință și dragoste, ca să-mi mântui sufletul. Îmi pare rău că v-am dezamăgit, dar să vă căutați partenerii în altă parte.

Cât am fost de mirat eu de oferta făcută, dar ce consternat a rămas el, nu numai de refuzul meu, la care probabil se aștepta, ci de atitudinea mea față de bunurile pământești și de modul meu de gândire. Eram sigur însă că așa ceva mai auzise și de la alți camarazi și de aceea n-a mai scos nici un cuvânt; amutise pur și simplu.

Eu m-am întors în celula mea, iar el s-a dus probabil să-si caute alți colaboratori.

Comunistii au convins pe unii dintre noi, când erau atât de dezechilibrați, de nebuni și disperati, încât să devină cele mai docile victime.

Stând și judecând drept, fără patimă, ajungi să-i înțelegi și pe acești nefericiți, care au acceptat, fără voia și convingerea lor, acest joc periculos.

N-am făcut nici un act de vitejie noi, cei care n-am căzut în această cursă. Sunt convins că nu prin curajul și atitudinea noastră ne-am salvat, ci numai prin mila lui Dumnezeu care ne-a păzit să alunecăm și să cădem. A te mândri că ai făcut fapte bune și că esti mai mult decât esti în realitate, înseamnă a avea un orgoliu necontrolat, care de cele mai multe ori te duce la pieire. Pentru că, s-ar putea să vină peste tine încercări peste puterile tale fizice și sufletești și să devii astfel mai rău decât cel pe care îl acuzi că s-a alterat. «Fără Mine nu vei putea face nimic» sunt cuvintele Domnului.

De aceea, numai cel ce și-a încredințat neputința și slăbiciunea în mila și ajutorul lui Dumnezeu va fi biruitor. Nu este greu să-i acuzi pe acești frați care au căzut victime comunistilor. Ei n-au cedat decât la torturi continue insuportabile, când vointa și puterea lor de judecată nu i-a mai ajutat. Frica și nebunia deznădejdii i-au aruncat în mrejele celor ce pescuiau astfel de nefericiți. Oare milioanele de informatori și turnători voluntari sau plătiți, care de bună voie s-au

pus în slujba comunismului, de ce au făcut-o?

Se impune deci să facem o dreaptă deosebire între victimele torturilor continue și cei care, conștienți și nesiliți, s-au oferit să-i slujească satanei. I se poate cere omului oare mai mult decât poate da el fizic și sufletește? Desigur că nu, pentru că oamenii nu sunt toți la fel.

Ultimele torturi în fortăreața Pitesti

După insuportabile chinuri fizice și de conștiință, nu mai aveam nimic de ascuns și nici resurse fizice și morale ca să mai putem rezista torturilor.

În timpul torturii morale au continuat și torturile fizice, până când, pentru cei cu muncă silnică și temniță grea, declarațiile publice în celulă și cele scrise în camera 4 spital erau pe terminate. Țurcanu, la ordinele lui Nicolski, dădea zor să termine cu declarațiile scrise pentru mai multe motive:

- să fie cunoscuți toți cei nedeclarați la ancheta oficială, ca să-i condamne pe cei depuși în lagăre;
- să-i cunoască pe cei care erau împotriva regimului și detineau posturi în aparatul de stat;
- aveau nevoie de deținuți, pentru începerea *Canalului Mortii*, pentru munca în atelierele închisorilor și la minele de plumb.

Să se știe că demascările au continuat și la Canal cu studenții, elevii și muncitorii având condamnări mici. Aceștia au fost duși la Pitesti, Târgșor și Gherla și supuși la aceleași metode de tortură, pentru a recruta dintre ei șefi de echipe și brigadieri. Cei recrutați prin aceste torturi trebuiau să constrângă, prin groază și teroare, pe cei ce munceau.

Pentru noi, cei de la muncă silnică și o parte din temnița grea, se pregăteau alte încercări: minele de plumb din Maramures și atelierele groazei de la Gherla.

Tortura care ni s-a aplicat în ultimele luni, înainte de a pleca din Pitesti, a fost tipică monstrului bolșevic Macarenko.

Metoda opera strict psihologic. Cum stăteau pe prici în poziția fixă, îți treceau prin minte fel de fel de gânduri, dintre care, pe unele le consideram de-a dreptul ispite diavolești, pe care le aveam și în

conditii normale⁷⁴. Acum însă, nu mai aveam nici o putere de a ne controla si a le alunga de pe ecranul constiintei.

De pildă, unul din comitet, mai posedat decât tine, se oprea brusc în fata ta si, prin surprindere, te întreba la ce te gândei. La această întrebare, gândurile satanice se amestecau si se învălmăseau în constiinta ta în asa hal cu alte gânduri, că de multe ori nici nu stiai ce să spui; parcă ti-ar fi luat cineva mintile. În această dezordine de gânduri, fiind lipsit de cea mai elementară vointă, se ajungea la următoarele situatii:

– dacă îți spuneai gândul si acesta nu era împotriva demascărilor, ci pe linia lor, scăpai de ciomăgeală, pentru că fata ta nu trăda neliniste;

– dacă te ascundeai, se vedea pe fata ta o paloare si, în cazul acesta ciomăgeala era sigură, tu fiind considerat în continuare un mare bandit;

– dacă ziceai că nu te gândesti la nimic, si în acest caz mimica îți trăda minciuna, erai din nou considerat un mare bandit, nesincer si înrăit, foarte periculos chiar, iar ceea ce te astepta era o tortură insuportabilă.

Rareori s-a găsit printre noi vreunul care să fi scăpat de ciomăgeală, în intervalul de o lună, cât a durat această tortură pentru „citirea” gândurilor.

Surprinzător: memoria era singura facultate psihică ce ni se păstrase atât de ascuțită⁷⁵. Fără să vrei, îți veneau uneori în minte fapte si evenimente de care parcă niciodată nu luasesi cunostintă.

Memoria noastră fusese „măturată”, se smulsese din ea, prin torturi, tot ceea ce timpul asezase acolo, linistit si ordonat. Compartimentul de date era acum atât de golit, încât semăna cu o locuință de unde hotii furaseră totul, până la ultimul capăt de ată. Ce să mai pui în loc⁷⁶, când nu mai aveai nimic de pus?

---

⁷⁴ Acel tip de tortură, zisă „pozitia fixă”, fiind continuă 17 ore pe zi, arunca cel mai repede în deznădejde, pentru că singura armă împotriva ei era rugăciunea neîncetată, care a avut putini lucrători în iadul temnitelor (n. ed.).

⁷⁵ Ancheta psihanalitică se foloseste de aceeași metodă a aducerii aminte a relelor. Vezi nota 32 (n. ed.)

⁷⁶ A fost scoasă orice amintire a faptelor bune evanghelice si a milei si bunătății lui Dumnezeu, pentru ca diavolul să se poată înstăpâni cu si mai multă putere. „Unde nu este Dumnezeu este dracul” (Sfântul Vasilie cel Mare, *Că nu este*

„Citirea gândurilor” a încheiat tortura prin care trecusem timp de nouă luni, conform amenințării: „O să vă citim și o să vă cunoaștem și gândurile”.

Sufletele noastre erau schilodite și înfrânte iar noi ne manifestam și ne comportam ca niște roboți. Parcă nu mai era nimic viu în noi, iar omul rațional dispăruse și el de mult din lăuntrul nostru. Din când în când însă se mai ivea totuși câte o licărire rațională în sufletele noastre. Aceasta însă ne îngrozea, pentru că prăbusirea ce-i urma era inevitabilă.

Și de aceea afirm cu toată convingerea că tortura continuă, intensă și fără nici o perspectivă pentru cel torturat, duce la distrugerea a tot ce are ființa umană mai de pret. Dacă pe scara durității, încadrarea este de la 1 la 10, la fel și puterea noastră de rezistență, de răbdare a torturilor, s-a înscris pe o scară tot de la 1 la 10. Și, dacă punctele de topire ale metalelor se înscriu de la 0 la mii de grade, toate topindu-se în final, același lucru s-a întâmplat și cu noi, cei ce am trecut prin demascările din Pitesti și Gherla.

Ținând cont de toate acestea, constatăm că bunul simț nu ne mai permite să-l judecăm pe cel ce a trecut aceste probe.

Unii au cedat numai când l-au văzut pe altul plin de sânge și schilodit în bătaie, fără ca ei însși să fi luat vreo palmă. Alții au cedat după o palmă sau după o bătaie bună, alții după sute de bătaie, alții s-au sinucis sau au înnebunit iar alții au fost ucisi.

Unii au cedat după o zi de tortură, alții după o lună, alții după ani. Toti am fost însă topiti, în termeni comunisti „muiati”, conform afirmatiei: „De beton armat să fiți, și tot o să vă muiem”. Cum să nu ne „topim”, când carne nu mai aveam iar ciolanele ne erau umflate și înnegrite de ciomege?

Rezultatul acestei experiențe a fost că s-a ajuns la „citirea gândurilor”.

Ciudățenia a constat în aceea că majoritatea dintre noi nu mai puteam spune la ce ne gândeam, ce fel de gânduri aveam și dacă erau sau nu conforme cu demascările.

Unii, mai ales cei din grupul mistic, spuneau că se rugau, alții că se gândeau acasă, iar alții spuneau fel de fel, unele mai năstrusnice ca altul. Dificultatea, de neconceput și de neînțeles, a cunoașterii

gândurilor proprii, consta în faptul că, după atâția ani de chinuri, nu mai puteam exprima sau explica ceva, ca să ne facem înțeleși.

Atât eu, cât și camarazii mei, am văzut cu ochii noștri că nu ne mai puteam controla expresia feței, care ne trăda întotdeauna gândurile pe care nu mai reușea să le mascheze. În momentul când posedatul te tortura și se uita în ochii tăi, întrebându-te unde te gândeai sau ce gânduri aveai, dacă nu răspundeai sincer, el îți și observa pe față gândul pe care voiai să-l ascunzi. Nu mai aveai nici voința și nici puterea să-ți oprești această exteriorizare, și atunci se stia precis dacă spuneai sau nu adevărul.

Aceasta a fost ultima fază a nebuniei colective pe care am trăit-o toți cei care am trecut prin demascări. Iar rezultatul acestei „citiri” a gândurilor, prevăzute de Nicolski și profetite nouă de Țurcanu, a fost neîncrederea totală în cel de lângă tine.

Lepădarea de Dumnezeu. Prăbusirea.

Dacă metoda de tortură pentru „citirea” gândurilor a umplut până peste margine paharul deznădejzii și al nebuniei, prin lepădarea de Dumnezeu și de dreapta credință, care rămăsese singurul și ultimul nostru sprijin, am ajuns la prăbusirea totală. Fusesem aruncați în haos, dezechilibrați, fără sprijin și fără perspectivă, la discreția celor ce ne torturau. Acest fapt a avut consecințe nefaste, asupra a ceea ce aveam să vedem și trăim în altă cetate a satanei, Gherla.

La începutul lui august 1951, când declarațiile publice și scrise erau pe terminate, iar tortura de „citire” a gândurilor atinsese nivelul prevăzut în planurile oculței, Țurcanu a trecut din cameră în cameră, cu expresia unui demon satisfăcut și l-am auzit repetând că, ispitind și înșelând pe cei tari și credincioși, i-a putut tăvăli în mocirlă.

„Mă, bandiților, vă amintiți foarte bine ce am spus în camera aceasta cât și în celelalte camere, că eu nu glumesc, că mă voi tine de cuvânt și voi folosi toate metodele pentru a-mi atinge scopul urmărit. Or, iată că am ajuns, prin metodele pe care le-am folosit, să vă citim și gândurile, fapt la care voi nu v-ați așteptat niciodată”.

„Vreau să vă atrag însă atenția că cei mai periculoși dintre voi, bandiților, ați rămas cei care mărturisiti credința voastră în

Dumnezeu. Și sunt convins că cei care nu s-au lepădat de credința lor în Dumnezeu, nu s-au lepădat nici de Mișcarea Legionară. Ei sunt cei mai periculoși, mai înrăiți și mai încarnati legionari”.

„De aceea, pentru aceștia vor continua încă ani de zile demascările, așa cum le-ati cunoscut și încă cu alte metode. Trebuie să vă scoatem din cap și din inimă odată pentru totdeauna această aberație, credința în Dumnezeu”⁷⁷.

Apoi, ne-a întrebat: „Cine din voi, bandiților, mai crede în Dumnezeu?”

Aproape jumătate din cameră a ridicat mâna în sus. În fața acestei situații, Țurcanu a continuat: „Am și pentru voi metode, cei care ați ridicat mâna, să spuneți că v-ati lepădat de credință, așa cum ați spus că v-ati lepădat de Mișcarea Legionară”.

Adresându-se apoi lui Zaharia: „Culai, treci pe la mine, ca să vezi ce ai de făcut cu acești bandiți”.

Pentru cei cu adevărat credincioși, cea mai mare amenințare posibilă a fost această ultimă afirmație a lui Țurcanu, la care nimeni nu se aștepta. Urma să fim loviți în ce aveam mai drag și mai de preț, singurul nostru punct de sprijin – credința în Dumnezeu, nădejdea izbăvirii noastre din ghearele satanei.

Pe oamenii care nu cred în Dumnezeu problema mântuirii nu-i interesează, pentru că ei sunt legați de această lume materială, de bunurile pământești, de pozițiile sociale, de plăcerile și satisfacțiile acestei vieți într-atât că numai moartea îi va mai putea despărți de ele.

Pentru cel ce crede însă nelimitat în Dumnezeu, în mântuire și în viața vesnică, nefiind legat de pământ, cea mai mare tragedie este momentul când e obligat să mărturisească dacă mai crede sau nu în Dumnezeu.

Oameni cum au fost Sfinții Părinți și mucenicii ar fi preferat de o mie de ori moartea, decât lepădarea de Dumnezeu și de credința în El. Unii dintre noi însă au venit cu justificarea că, dacă marele Apostol Petru care credea și-L iubea pe Iisus nelimitat, s-a lepădat de

---

⁷⁷ Cea mai mare încercare: «Vrăjmasul prigonește sufletul meu și viața mea o calcă în picioare. Făcutu-m-a să locuiesc în întuneric, ca pe morții veacului». (Ps. 142) «Multi se scoală asupra mea, multi zic sufletului meu: nu este mântuire lui, întru Dumnezeul lui» (Ps. 3) Vezi și Cartea lui Iov (n. ed.).

El de frică, atunci noi, niste microbi neputinciosi, ce era să facem?⁷⁸

Asa vorbeau cei care se lepădaseră de Dumnezeu formal⁷⁹, asa cum se lepădaseră si de Legiune.

Iar dacă, aparent, tinerii care au trecut prin Pitesti s-au comportat în linii generale la fel, când privim mai îndeaproape, lucrurile se schimbă total.

Fiecare s-a comportat mai întâi în functie de credinta lui în Dumnezeu, apoi de credinta si atasamentul lui față de conceptia politică pentru care a fost condamnat, de puterea lui de rezistență fizică si îndeosebi de puterea lui morală si sufletească. Având în vedere aceasta, nu-i putem pune într-o oală pe toti tinerii care au trecut prin Pitesti, spunând că toti s-au comportat la fel.

Dacă s-ar fi comportat la fel, ar fi cedat toti de la prima palmă sau din prima zi, unii n-ar fi fost ucisi, altii nu s-ar fi sinucis sau n-ar fi încercat să se sinucidă, altii n-ar fi ajuns bătausi sau criminali ordinari. Pe scara rezistentei fizice si sufletesti, fiecare s-a înscris în raport cu el însusi. La afirmatiile lui Țurcanu, că cei mai periculosi „banditi” sunt cei care cred în Dumnezeu, ne vine să-i dăm dreptate.

Cine nu-l cunoaste pe Vasile Pătrascu, a cărei credință a fost de nezdruccinat si a mărturisit-o până în ultima clipă, cu toate torturile prin care a trecut? Cine nu-si aminteste de Zelică Berza din camera 3 subsol, de Reus, Ungureanu, Nedelcu, Popa, Andrisan, Dinescu, Popescu Paul, si ceilalti, care au afirmat public că, nimeni nu-i va putea obliga să se lepede de Dumnezeu si de Biserica Lui, cu toate torturile aplicate, cu atât mai mult cu cât Biserica este recunoscută de lege.

E drept însă că, din cauza torturilor de nesuportat, până la urmă multi s-au lepădat totusi si de Dumnezeu. Lepădarea lor a fost însă de scurtă durată. Până la urmă, prin pocăință, s-au întors la Hristos.

---

⁷⁸ De fapt, Sfântul Petru s-a lepădat înainte de Pogorârea Duhului Sfânt. Până în clipa lepădării, măcar că se lucraseră minuni prin mâinile sale, nu avea harul desăvârșit, asa cum îl au crestinii ortodocsi de la Sfântul Botez (n. ed.).

⁷⁹ Ispita lepădării formale stăpânește pe cei puțin credinciosi. Nu există, de fapt, nimic formal. Dumnezeu nu lucrează cu jumătăți de măsură. «Pentru orice cuvânt desert, pe care-l vor rosti oamenii vor da socoteală în ziua judecătii» (Matei 12, 36). Diavolul este acela care micșorează si batjocorește puterea Cuvântului (n. ed.).

Eu nu m-am înscris nici printre acei ce au afirmat categoric că ei cred în Dumnezeu, dar nici printre acei ce s-au lepădat de El. Și cititorul s-a familiarizat cu părerea mea, precum că omul este dator în toate împrejurările vieții lui să încerce.

Nu am avut însă nici un merit, gândurile și atitudinea mi-au fost insuflate de Dumnezeu și încercarea trebuia dusă până la limita puterii de rezistență. Am crezut și am sperat numai în mila și ajutorul lui Dumnezeu, care m-a ferit să ajung un bătăuș și un criminal în demascările de la Pitesti.

Când am fost întrebat de Zaharia dacă mai cred sau nu în Dumnezeu, pentru prima și ultima dată în viața mea am avut o întunecare a minții și o rătăcire pe care nimeni nu o va putea înțelege, decât eu, cel care am trăit-o. Cine mi-a întunecat puterea de judecată în acel moment? N-am putut discerne ce gânduri satanice mi-au întunecat conștiința și mintea.

Dumnezeu a încercat atunci să-mi dea posibilitatea ca, prin această ultimă încercare, să-mi mărturisesc deschis și fără frică credința în El. Eu nu l-am cerut însă ajutorul, ca să-mi lumineze mintea și conștiința, și atunci am oscilat să mărturisesc din toată inima.

Cei care își închipuie că în încercări exceptionale se poate face față numai cu puterile proprii, se înseală și se vor însela până la sfârșitul lumii. Au doar n-a spus Iisus: «Fără Mine nu veți putea face nimic»?

De aceea, când nu am strigat și nu am implorat ajutorul lui Dumnezeu, m-am prăbusit. Și prăbusirea mea a fost mare, pentru că satana mi-a chinuit sufletul și m-a torturat timp de trei ani.

Atunci când m-a întrebat Zaharia, ce-i cu credința mea, un gând care nu era al meu și nici de la Dumnezeu, m-a stăpânit și mi-a șoptit: „Spune că nu te mai rogi lui Dumnezeu!” Și așa am și rostit, public, în camera 3 subsol: „Nu mai fac rugăciunea, nu mă mai rog lui Dumnezeu”. Și, din acel moment nu mi-am mai spus rugăciunea⁸⁰.

---

⁸⁰ „Rugăciunea este împreunarea și unirea omului cu Dumnezeu” (Sfântul Ioan Scărarul, *Cuvântul* 28). Lipsa rugăciunii înseamnă lipsa părtășiei cu Dumnezeu, lipsirea, lepădarea de Dumnezeu. Ce a urmat? „Unde nu este Dumnezeu, este diavolul” (Sfântul Vasilie cel Mare) (n. ed.).

Urmarea rupei comuniunii cu Dumnezeu prin rugăciune, a fost că duhul satanei a intrat în mine și m-a torturat și m-a muncit, din august 1951 până la Pastile anului 1954. Țin să precizez că am spus că nu-mi mai fac rugăciunea, nu că nu mai cred în Dumnezeu. Marele meu păcat însă a fost că nu mi-am mai făcut rugăciunea, cu adevărat. Greșală cu atât mai gravă, cu cât trebuia să mă gândesc la cuvintele sfinte: «Privegheați și vă rugați ca să nu vă ispitească satana».

Rugăciunea, după mărturisirea Sfinților Părinți, este comuniunea omului credincios cu Dumnezeu. Prin ea, omul stă de vorbă cu Dumnezeu, Îl adoră, Îl mărește, Îi mulțumeste, Îi spune păsurile și necazurile, Îl roagă să-l ierte, Îi cere ajutor și milă etc...

În capitolul despre Gherla voi descrie pentru cei ce cred nelimitat în Dumnezeu și în minuni, ce a însemnat pentru mine ruperea de Dumnezeu și apoi refacerea comuniunii cu El prin rugăciune.

Nu-i voi uita niciodată și-i văd ca pe niște muni în fața mea pe toți aceia care au avut tăria, curajul, credința și bărbăția să-și afirme fără frică credința lor în Dumnezeu. Probabil, de aceea stelele mari strălucesc pe cer și se văd, în timp ce altele, mici și neputincioase, trec în bezna uitării.

Pe la jumătatea lunii august, Zaharia a plecat din cameră, nemaifiind șeful comitetului de tortură, iar poziția fixă pe prici a luat sfârșit. Bătăile au încetat și ele. Trăiam însă groaza că, după această aparentă liniste se pregătea o năpraznică furtună. Și aceasta a fost la Gherla.

Pe la mijlocul lui septembrie, o mică parte dintre noi a plecat la Canal, unii la minele de plumb din Maramures, iar alții la Gherla.

Dacă, în clipa când scriu aceste amintiri, mi s-ar oferi să aleg între moarte și Pitești, mărturisesc din toată inima și cu frică de Dumnezeu că as prefera de o mie de ori moartea. Și cred că la fel gândesc toți camarazii mei care mai sunt în viață și care au trecut prin acea cetate a satanei din Pitești. Ce mărturisire mai deschisă și mai sinceră l-ar putea satisface pe cititorul acestor rânduri?

Plecarea din Pitești.

Plecarea din Pitesti.

După cum am mai relatat, începând cu a doua jumătate a lunii august, declaratiile publice din camera 3 subsol si 4 spital erau pe terminate. Torturile încetaseră, cu putine exceptii, cele din celulele mortii din capul T-ului.

În acest timp, Țurcanu cu statul lui major si sefii de comitete dădeau zor să trieze si să repartizeze declaratiile la adresele respective si să facă caracterizarea scrisă fiecărui tânăr trecut prin demascări. Această caracterizare trebuia să fie atasată la cele două dosare; dosarul penal, care se găsea la grefa închisorii si dosarul secret de la Ministerul Afacerilor Interne.

Cunosteam numai din spusele altora aceste caracterizări, dar m-am convins de existenta lor văzându-le, când colonelul de la Interne a venit cu dosarul meu unificat, cel de la închisoare si cel de la Interne.

Eram atunci cu domiciliul obligatoriu în Bărăgan, în anul 1963. Aceste caracterizări făcute de Țurcanu si de sefii de comitete au avut un rol cât se poate de nefast în timpul detentiei noastre. Pedepsele care ni se aplicau erau date în functie de ele. Pentru unii au fost fatale, căci cine cunostea mai bine pe fiecare, din toate punctele de vedere, decât Țurcanu si sefii comitetelor de tortură?

Pe la jumătatea lunii august, celor 14 care eram încă tinuti în pozitia fixă pe prici: Reus, Gheorghiu, Grigoras, Dinescu, Visovan, Sântimbreanu, Nedelcu, Popescu, Drăgănescu, Bordeianu si ceilalti, ni s-a ridicat această tortură, eveniment pe care l-am resimtit ca pe o adevărată binecuvântare.

Nu mai pomenesc de conditiile de detentie: foamea, frigul, lipsa de asistentă medicală, lipsa băii, rufele nespălate si faptul că, de la data de 10 decembrie 1949, nu mai fusesem scosi la aer. Toate însă, raportate la torturile la care am fost supusi, erau atât de neînsemnate, încât pentru noi nu mai aveau nici o importanță.

Reamintesc cititorului că, tot timpul cât au tinut torturile, calitatea si cantitatea hranei erau sub nivelul metabolismului bazal, de 600-700 de calorii pe zi; măsură impusă pentru a ne reduce si puterea de rezistentă fizică, ca să nu putem riposta nici măcar cu un deget la ceea ce ni se făcea. În ceea ce priveste frigul, era mai degrabă binefăcător, când pe tot corpul aveai numai răni.

Și as mai adăuga ceva, în primul rând pentru medicii si igienistii mai sceptici. Cât am stat în camera 2 parter si camera 3

subsol, nici unul din cei torturati n-a fost scos la cabinetul medical si nici o rană nu s-a infectat. Martori sunt toti aceia care au trecut pe acolo si mai sunt si astăzi în viață. Nici plaga lui Gheorghiu de la gât n-a fost tratată, ci pansată de Petrică Tudose cu cârpe murdare si nu s-a infectat. Pesemne că unde vrea Dumnezeu, se biruie legea firii⁸¹. Și, poate că a fost mai bine că în cele nouă luni, cât am stat în camera 3 subsol, nu am făcut nici baie, ca să nu ne observăm rănila de pe corp.

Dar toate aceste conditii, repet, nu au avut pentru noi mare importantă față de torturile fizice si morale pe care le-am îndurat. Iar când ni s-a permis să ne miscăm prin cameră, trăiam sentimentul că veneam din altă lume, după pozitia fixă pe prici, miscatul prin cameră era ceva de domeniul basmelor.

Înfățisarea celor ce trecuseră prin atâtea luni de tortură îți lăsa imaginea unor oameni nebuni, privirea lor nemişcându-se cu a unui om normal. Aveai senzația că vedeai în fata ochilor niste umbre.

După torturile petrecute de Pasti si după acelea administrate pentru lepădarea de Miscarea Legionară, Zaharia, seful comitetului din camera 3 subsol, începuse să-si schimbe comportarea; parcă se petrecuse ceva în sufletul lui. Devenise absent, gânditor si melancolic, renuntase la repertoriul muzical si lipsea mult din cameră. Din monstrul si călăul fără milă, care fusese până atunci, devenise un alt om.

Trăiam sentimentul că avea remuscări pentru uciderea lui Pintilie. Poate...!? După plecarea lui definitivă din cameră, în jurul lui 15 august, rămânând numai cu Măgirescu si Păvăloaia, atmosfera s-a mai relaxat si am putut vorbi între noi. Ce aveam însă de vorbit? Intimitățile de altădată, sperantele de viitor? Fuseseră toate înmormântate.

Ne temeam unul de altul ca jivinele, pentru că în timpul torturilor ni se studiau si gesturile si privirea, si în general toată expresia fetei. Schimbam cuvinte între noi de parcă am fi fost niste

---

⁸¹ Se biruie rânduiala firii: rănila nu se infectează si, după moarte, trupurile martirilor din închisorile comuniste nu se strică, asa cum s-a întâmplat cu Mărturisitorul Ilie Lăcătușu, preot legionar, ale cărui sfinte moaste întregi, nesticăcioase, pline de bună mireasmă, au fost dezgropate în 1998, în Bucuresti (n. ed.).

străini care nu se cunoscuseră niciodată. Asa ne suspectam unii pe alții. De aceea, nu discutam decât banalități: despre masă, aer, serviciul de cameră și despre dormit. Ceea ce ne unise odinioară dispăruse complet dintre noi.

Îmi amintesc bine starea sufletească pe care am avut-o când am obținut permisiunea ca, în locul poziției fixe, pe spate, cum dormeam noaptea, să pot dormi pe o coastă sau pe burtă. În pozițiile acestea, scândura goală de pe prici ni s-a părut cel mai moale pat.

La începutul lui septembrie 1951, când l-am văzut pentru ultima dată pe Țurcanu la Pitesti, am observat că nu mai avea ca altă dată smocul de chei în mână, iar gardianul șef de secție era pus paznic în dreptul lui. Usile erau încuiate cu zăvoare și lacăte, făcându-se închiderea, deschiderea și numărarea deținuților în fiecare seară și în fiecare dimineață de către primul gardian, în prezenta gardianului șef de secție. Masa nu o mai serveau deținuții din comitet, ci gardianul, mâncarea ameliorându-se puțin și trecând de la 600 la 800 de calorii zilnic.

Eram atât de slăbiți fizic și moral, încât atunci când ne ridicam de pe prici, vedeam negru înaintea ochilor și ameam.

Tot atunci ni s-au adunat și rufe pentru spălat după zece luni de când le purtam pe noi. Am fost apoi scoși în curțile interioare pentru a ne scutura păturile și hainele pe care le purtam din momentul arestării.

Am văzut astfel soarele, după un an și jumătate de întuneric. Și culmea, am fost tunși, bărbieriti și duși la baie în grupuri mici. Văzându-ne însă rănilor, unele nevindecate încă, starea sufletească pe care am avut-o la această baie a fost cumplită.

După terminarea toaletei, într-o dimineață, șeful de secție ne-a anunțat să fim pregătiți pentru inspectia unui mare șef de la București. Iată cum s-a petrecut această vizită oficială.

Eram înșirați câte unul la marginea priciului, când s-a deschis ușa și și-a făcut apariția un ofițer superior, un colonel îmbrăcat în uniformă albastră de miliție și nu de securitate.

În absența lui Zaharia, raportul a fost dat de Măgirescu. După ce ne-a trecut în revistă pe fiecare, întrebându-ne cum ne cheamă, s-a oprit în dreptul usii și, cu un rânjel de diavol transformat în om, s-a recomandat: „Mă numesc colonelul Zeller, Directorul General al Penitenciarelor din R.P.R.”.

Era cea mai sfruntată minciună, pentru că el era de fapt ofiter de securitate și unul din ajutoarele lui Nicolski, omul lui de încredere. El fusese acela care condusesese direct demascările la ordinele lui Nicolski. El le-a controlat, verificat și dirijat, ordonând și metodele de tortură. A jucat o dublă sau triplă carte: cu oculta de la Moscova, cu partidul lui Teohari Georgescu și Ana Pauker, și o alta cu o ocultă pe care, probabil, numai el o stia. Așa se explică faptul că marele lui stăpân adevărat l-a lichidat până la urmă și pe el⁸².

Voi reda din memorie cuvintele acestui asasin ordinar:

„Mă bandiților, mai sunteți legionari? Sunt convins că, după ce ati trecut prin ce ati trecut, nu vă mai arde de Legiune. Să vă pară bine că ati scăpat așa cum ati scăpat, până acum. Să vă băgați însă bine în cap că demascările nu vor înceta niciodată. Iar pentru că voi

---

⁸² Conducători ai României după 6 martie 1945, membri ai oculte:

1. Ana Pauker (alias Anna Rabinsohn – arestată de Siguranța Statului pentru spionaj și expulzată; și-a denunțat la NKVD propriul sot ca fiind partizan al lui Trotsky), ministru de externe și agenta nr. 1 a Moscovei la București. Ofiter Komintern.

2. Vasile Luca (alias Laszlo Luka), ofiter al Armatei Rosii, Kominternist, adjunctul Anei Pauker.

3. Teohari Georgescu (alias Burăh Tescovici), Ministru de Interne, ofiter INU (Komintern).

4. Josef Kisinevski (alias Jakob Broitman), vicepresedinte al Consiliului de Miniștri și membru al CC.

5. Roman Walter (alias Ernst Neuländer – tatăl lui Petre Roman), organizatorul Securității și șef al Serviciului de Educație, Cultură și Propagandă al Armatei.

6. Silviu Brucan (alias Brukner), redactor șef al Scânteii, conducător al campaniei de comunizare.

7. Alexandra Sidorovici, evreică, soția lui Silviu Brucan, acuzatoare la „Tribunalul poporului” începând din 1945.

8. Alexandru Graur (alias Alter Brauer), director general al Societății Radiofonice Române.

8. Mihai Roller, evreu, necunoscut înainte de venirea sa în România din Uniunea Sovietică, Presedinte al Academiei Române, autorul istoriei falsificate a Românilor.

Între 1945-1965 cele două ministere ale ordinii, cel de Interne și cel al Securității, erau conduse de evrei kominternisti, membri ai oculte: Teohari Georgescu, generalul Nicolski (alias Boris Grunberg), generalul Gheorghe Pintilie (Pantiusa Bodnarenko), generalul Dulgheru (alias Dulberger), Koller, Zeller, etc, aflați sub îndrumarea lui Alexandr Mihailovici Saharovski, conducătorul „operatiunii Gaianeh” – comunizarea prin teroare (n. ed.).

cunoasteti ce este o demascare, si dacă veti da dovadă că v-ati schimbat, voi veti face demascarea tuturor banditilor din R.P.R.” (cel mai important lucru pe care l-a spus călăul).

„Veti pleca din Pitesti la Gherla, o parte din voi. O altă parte a si plecat la Canal si au făcut acolo o treabă bună cu demascările. Cei plecati înaintea voastră la Gherla au făcut si ei treabă bună acolo, iar acum unii dintre voi, cum am spus, plecati tot la Gherla. Băgati bine de seamă că demascările nu au încetat si că noi suntem hotărâti să ducem până la capăt demascările tuturor banditilor din Republica noastră”.

Am înregistrat cu o memorie de computer afirmatiile acestui odios asasin.

Ceea ce însă ne-a socat atunci pe toti, chiar în starea în care ne aflam, era prezenta lui Țurcanu alături de Zeller. Nu mai citeai însă pe fata lui siguranta puterii, a stăpânirii de sine, a arogantei si mândriei, ci atitudinea unei slugi servile față de călăul principal. Când l-am văzut asa pe Țurcanu, despuiat de mitul puterii cu care ne îngrozea, am fost convins că era cea mai nenorocită victimă a doctrinei satanice.

Afirmatia lui Zeller, că demascările nu au încetat si că noi vom fi aceia care vom face demascările tuturor „banditilor” din Republica Populară Română, spunea totul. Era a doua adevărire, după cea a anchetatorului misterios din octombrie 1949, că oculta a avut planul ei, întocmit matematic, si că o nouă etapă criminală ni se deschidea în față.

Asa că, dacă Ana Pauker, Teohari Georgescu si Vasile Luca nu ar fi fost debarcati cu autorizatia lui Stalin, noi, toti care am trecut prin Pitesti si Gherla, am fi devenit, în urma torturilor ce ni s-ar fi aplicat, cei mai odiosi criminali, care am fi ucis si torturat tot ceea ce era considerat reactionar în tara noastră. Iar odată planul îndeplinit, am fi fost executati apoi si noi, asa cum au fost executati Țurcanu si colaboratorii lui.

A nu se uita însă că în drama de la Pitesti si Gherla, instrumentul prin care s-a dus la îndeplinire planul oculte am fost noi, cei din lanturi. Noi am fost cei care ne-am torturat unii pe altii. Comunistii nu ne-au torturat cu mâna lor ci, la ordinul lor, ne-am aplicat noi însine tortura unii altora. Șef însă ne-a fost Țurcanu, un detinut căruia i s-a dat mână liberă, ajutat fiind de primii sase care au

acceptat de bună voie să aplice aceste torturi. Plata: promisiuni de libertate și posturi de răspundere și decoratii.

În starea sufletească în care mă aflu astăzi, mărturisesc sincer că-i compătimeșc pe Țurcanu și pe cei ce au colaborat cu el, pentru că toți au fost victimele monstruosului plan satanic al comunismului. La ce îi folosește omului inteligenta dacă ea este pusă în serviciul răului? Și Lucifer a fost inteligent, dar această inteligentă a pus-o în slujba a ceea ce era opus binelui. Numai înțelepciunea, care este dar de la Dumnezeu, slujește binelui.

Când l-am văzut pe Țurcanu alături de Zeller, am avut convingerea că nu era multumit cu tratamentul pe care stăpânul i-l oferea. Probabil era convins că, la terminarea demascărilor, va fi dus direct în Comitetul Central și făcut ministru. Zeller i-a cerut să continue demascările și la Gherla, urmând ca numai după aceea să fie repus în drepturile ce i s-ar fi convenit.

Dar cum în lumea aceasta nu este după cum vrea omul, ci după cum vrea Domnul, Țurcanu și toate uneltele lui au fost executați, căzând victime propriilor nelegiuiri.

Cât am mai stat la Pitesti, până la jumătatea lui septembrie 1951, n-a fost decât o stare de provizorat. Tortura psihică, gândul că acolo unde ne vor duce, demascările vor continua, ne făcea să credem că perspectiva era din ce în ce mai insuportabilă. Crezusem că toate chinurile se vor sfârși odată cu încheierea demascărilor de la Pitesti. După vizita lui Zeller însă, eram de-a dreptul îngroziti de ceea ce ni se va mai întâmpla.

Cu câteva zile înainte de a pleca, am fost duși la o vizită medicală, formală. Apoi am fost triați pe loturi, pentru destinația la care eram sortiti. Pe la 15 septembrie, unii au plecat la minele de plumb și alții spre Gherla. Am rămas în cameră numai vreo zece inși, printre care și Măgirescu, care era foarte abătut. După tortura cu „citirea gândurilor”, nu mai vorbea aproape cu nimeni.

În zilele de 16-18 septembrie am părăsit odioasa închisoare Pitesti – odioasă ca sufletul celui din ordinul căruia s-a construit – un ultim lot de vreo 90 de tineri.

GHERLA

Fortăreața Gherla

Închisoarea Gherla se află situată pe soseaua care leagă orasul Dej de Cluj, pe malul Someșului Mic.

A fost clădită pe timpul împărătesei Austriei, Maria Theresia. E o fortăreață înconjurată de un sant adânc, ce-si lua apa din Someș. Avea două clădiri cu câte un etaj, Zarca și Sectia, cu celule și camere mai mari și mai mici.

După 1848, stăpânii Transilvaniei au clădit o a treia închisoare în formă de U culcat, cu o capacitate de mii de deținuți, cu camere și celule, plase de sârmă groasă, ca la Pitești, și un coridor de un metru între celule.

Pe partea dinspre celule, la cele două capete ale clădirii, la etajele 2 și 3, se găseau camere mari cu o capacitate normală de 70 de locuri. A fost un timp când aceste camere erau populate cu peste două sute de deținuți. La capete, pe înălțimea parterului și a etajului 1, la sud era bucătăria închisorii, iar la nord capela. E de remarcat că această capelă era pictată ortodox, ceea ce dovedește că închisoarea fusese construită numai pentru români.

Când am ajuns noi la Gherla, capela era desființată, iar icoanele, catapeteasma și mobilierul fuseseră depuse în capela mică, din clădirea din mijloc (Sectia). Capela din clădirea mare era transformată în sală de ședințe.

Închisoarea era foarte impunătoare. Localnicii o numeau „Casa Galbenă”.

În partea de sud, aproape de închisoare, era un cimitir, iar alături, unul mai mic, destinat deținuților care mureau între ziduri. Intrarea în această fortăreață te impresiona prin podul porții principale, unde fusese santul cu apă.

La intrare era clădirea administrației, cu un etaj, iar din această clădire, printr-o boltă, ajungeai în cele două curți, pavate cu pietre.

Clădirea mare avea două intrări, una spre curtea interioară și alta spre curtea cu ateliere. Curtea interioară avea spre sud o poartă care conducea la ateliere.

Închisoarea era împrejmuită cu un zid înalt, de 4 metri, prevăzut din loc în loc cu foisoare de pază, asigurată de soldați înarmați. Pe lângă zid era un spațiu larg de 3 metri, greblat și împrejmuit cu un gard de sârmă ghimpată, înalt și el de 2 metri.

Când intrai în clădirea mare, te impresionau imensitatea ei și plasele de sârmă prin care puteai vedea de la parter până la etajul trei. Usile erau din lemn masiv, îmbrăcat în tablă groasă, cu două zăvoare puternice, sus și jos, și o broască mare pentru încuiat cu cheia. La mijloc, ca la orice ușă de închisoare, se găsea vizeta mare pe unde se servea masa și, deasupra acesteia, o alta mai mică, pe unde se observa în cameră.

La mijlocul clădirii, în fața intrării principale, erau scările care duceau de la parter, la etajul trei.

Această fortăreață, așa cum era construită și împrejmuită, asigura o pază prin care numai gândul mai putea zbura afară.

Geamurile de 1,5/1 m erau prevăzute cu gratii groase de fier.

Totii cei care au trecut prin Gherla, nu numai în timpul demascărilor, dar și înainte și după aceea, nu pot uita închisoarea, unde atâția fuseseră torturați sau ucisi.

Senzatia mortii

În jur de 18 septembrie 1951, cu ultimul lot de studenți, de la muncă silnică și temnită grea (majoritatea erau de la muncă silnică), am fost transportați de la închisoarea Pitesti la închisoarea Gherla.

Deoarece gara nu era departe de închisoare, de la dubele de tren până acolo am mers pe jos, cu pază puternică de gardieni și soldați, toți înarmați.

Cum am intrat în închisoare, cu lanțurile la picioare, privind la etajul trei, ceva neobisnuit și inexplicabil mi-a cuprins întreaga ființă. Eram ca într-un clește puternic, din care nu se mai putea scăpa. Pentru prima dată în viața mea, am avut atunci senzația morții iminente și m-a cuprins o frică și o groază fără obiect.

Imensitatea acestei închisori, privită prin plasele de sârmă, de la parter până la etajul trei, precum și liniștea perfectă care domnea, în clădire îți dădeau senzația că aici nu zac oameni, ci stăpânește moartea.

Frica mortii, pe care n-am avut-o nici pe front, nici la Pitesti, o aveam acum în fata ochilor; o frică amestecată cu groază, teamă și spaimă⁸³. Frica mortii are ca obiect moartea; dar această frică ce mă stăpânea era mai mult: era de natură metafizică, era posedarea satanei, care intrase în mine, de când încetasem să mă mai rog lui Dumnezeu.

În locul harului Dumnezeiesc, pe care îl izgonisem din suflet, lăsasem un gol unde se cuibărise duhul satanei. În viață, nu-mi fusese frică decât de Dumnezeu. Nu mi-a fost frică pe front, nici atunci când am fost încercuiti; această frică fără obiect nu o puteam înțelege.

Frica, teama, groaza, spaima, în lumea fizică aveau un obiect, dar ceea ce simteam și trăiam eu nu avea obiect.

După ce ni s-au luat lanturile de la picioare, tăindu-ne cu dalta, pe nicovală, niturile de la brătări, am fost identificați, potrivit dosarelor care ne însoteau, și repartizați la etajul trei, la ultima cameră pe partea de nord, vis-a-vis de camera mare, deasupra fostei capele.

Atât pe culoare, cât și în camere, te impresiona lustrul mozaicului, făcut de deținuții torturați. În partea clădirii unde erau numai camere, acestea erau prevăzute cu mozaic pe jos. Pentru dormit, în camerele mari, erau priciuri pe două rânduri, iar în cele mici, numai cu un rând și un interval.

Camerele alternau, când mari, când pe jumătate. Partea rezervată celulelor de 3,5/2,5 m era mai îngustă și numai cu un rând. La mijlocul celulelor, vis-a-vis de scări, era camera gardianului șef de secție.

Ni s-au distribuit pături; priciurile erau din scânduri goale.

În camera mea nu erau decât condamnați de la 15 ani în sus.

Din camera 3 subsol, eram în această cameră Gheorghiu, Dinescu, Măgirescu și cu mine, restul în alte camere.

---

⁸³ „Frica se împarte în șase: în sovăială, în șfială, în rusine, în spaimă, în groază, în chin. Șovăiala este deci frica urmării care va să fie. Iar șfiala este frica din așteptarea ocării; și aceasta e cea mai bună pătimire. Iar rusinea e frica din ce s-a făcut spurcat; nici aceasta nu este deznădăjduită spre mântuire. Iar spaima e frica dintr-o mare închipuire. Iar groaza e frica din închipuirea neobisnuitului. Iar chinul e frica de cădere, adică de nenorocire, căci ne chinuim temându-ne a nu ne nenoroci de soartă” (Sfântul Ioan Damaschin, *Dogmatica*, Cartea 1, Cap 29) (n. ed.).

Pe unii îi cunosteam de la Suceava sau Pitesti; alții, pe care nu-i cunosteam erau: Pop Cornel, student la Facultatea de Medicină din Cluj, Popescu Aristotel, absolvent al Facultății de Medicină din București, și Turcu Constantin, student la Facultatea de Medicină din București.

Am observat că, din toți cei din cameră, se desprindea un grup de oameni care sigur se cunosteau între ei și se deosebeau de ceilalți prin faptul că erau mai degajați și nu așa de timorați.

Datorită acestei atmosfere, îți dădeai seama imediat că ei făceau parte din statul major al lui Țurcanu.

Îmi amintesc de acea noapte sinistă, când n-am dormit deloc, de frică și groază, gândind la ceea ce ne spusese Zeller, că demascarea va continua la Gherla, și așteptam ca a doua zi să se facă o nouă repartitie și să înceapă demascările.

La un moment dat, s-a deschis ușa și a intrat Țurcanu însoțit de Popa Țanu, Livinschi și Caba, cei ce fuseseră și la Suceava.

Când l-am văzut pe Popa Țanu, mi s-a tăiat răsuflarea. El și cu Livinschi aveau să fie călăii și ucigașii demascărilor de la Gherla, demascări ale muncitorilor, țăranilor și a unei părți din elevi, studenți și intelectuali. Atmosfera din cameră era atât de apăsătoare, odată cu venirea lui Țurcanu și a ajutoarelor lui, încât continuarea demascărilor părea prea evidentă.

Necunoscutul ce ni se deschidea în față ne făcea să ne pârjolim ca buretele pe jar.

Cum a intrat în cameră, Țurcanu a chemat într-un colț pe Pop, Popescu, Măgirescu și pe câțiva pe care nu-i cunosteam. N-am auzit ce au vorbit. Am constatat că Țurcanu nu mai avea aroganța și nu mai inspira groaza de la Pitesti.

În schimb, cei care te îngrozeau cu privirea și obrăznicia erau Popa Țanu și Livinschi. Primul era mai suplu, al doilea era gras și diform ca un patruped, iar figura lui avea trăsăturile unui călău îndobitocit.

Livinschi, student la Medicina din Iasi, avea o condamnare mică. În libertate îți făcea o bună impresie, prin fizionomia lui drăgută. Părea un tânăr cu mult bun simț, foarte rezervat și manierat. Mă întreb însă, cum se explică faptul că acest tânăr a fost cel mai odios ucigaș pe care l-au avut demascările de la Pitesti și Gherla?

Fata pe care o avea acum era însă în contrast flagrant cu cea pe care o cunoscusem mai înainte. Dostoievski afirmă că posedatii își alterează nu numai sufletul, dar și înfățișarea.

Aceștia doi și cu Țurcanu au fost ucigașii, asasinii care au condus demascările de la Pitesti și Gherla.

După ce s-a întretinut cu colaboratorii lui, Țurcanu ni s-a adresat nouă: „Banditilor, după cum v-a spus și domnul colonel Zeller, v-o repet și eu, demascările nu au încetat odată cu Pitestii și cu plecarea voastră de acolo. Ele vor continua și la Gherla sau în altă parte, până când vom ucide în voi ultima fărâmă de legionarism și de credință în Dumnezeu”.

„Selectia celor ce vor lucra în ateliere sau vor trece din nou prin demascări o vom face noi. Înainte de a vă scoate însă la ateliere o să vă ducem să vedeti camerele de la etajele doi și trei, ca să vedeti cum prietenii și colaboratorii mei au înțeles ce sunt demascările și cum trebuie să se facă ele”. (Făcea aluzie la torturile de neînchipuit conduse și patronate de Popa Țanu, Livinschi și Caba.)

„Cei care vor fi scosi la ateliere sau vor fi dusi la o altă închisoare sau loc de muncă, dacă vor scoate o vorbulită de ceea ce a fost la Pitesti și Gherla, pe unde au trecut și ce au văzut, uitati-vă bine la mine banditilor, pentru că voi știți că eu mă tin de cuvânt, îl va pupa mă-sa rece”.

Nici Popa Țanu, nici Livinschi n-au scos nici un cuvânt, deoarece toți cei din cameră erau absolvenții din Pitesti ai lui Țurcanu.

Se observa că Țurcanu nu se mai simtea el însuși, puternicul de la Pitesti, ca să-și impună numai el puterea și vointa, iar ceilalți să asculte de el. La Gherla, puterea și vointa erau împărțite de-acum între cei trei.

Demascările de la Gherla

A doua sau a treia zi, după ce Țurcanu trecuse prin cameră, am fost luați câte cinci-sase și dusi în camerele mari de tortură, de pe partea celulelor. Aceste camere nu aveau mozaic pe jos, ci dusumea de scânduri.

Trierea a făcut-o Țurcanu, care ne-a dat în primire lui Livinschi, iar acesta ne-a dus vis-a-vis, la camera mare situată deasupra fostei capele. Se deosebea de camera 2 parter de la Pitesti, fiind de două ori mai mare și având dusumea pe jos.

În privinta torturilor, camera era identică cu cea de la Pitesti, doar că cei torturați erau întinși pe dusumea, iar în fundul camerei erau câteva paturi pentru cei din comitetul de tortură.

Cum am intrat, am fost opriti în dreapta, lângă ușă, pe dusumea, unde era loc liber și ni s-a spus să luăm loc. Becul era slab față de volumul și suprafața camerei și de aceea, n-am putut distinge chipurile celor întinși pe dusumea. Păreau niște morți, puși unul lângă altul. Prima întrebare pe care ne-am pus-o, a fost cum se face tortura în această cameră și prin ce fel de instrumente.

Așteptam din clipă în clipă să se spună: „pe ei!”, ca la camera 2 parter. Cei de pe dusumea nu păreau în stare de ceva, arătau ca morți. Nu s-a întâmplat ca la Pitesti.

Noaptea târziu însă, (nici unul dintre noi nu dormea) am simțit niște picioare în burtă, în coaste și în spate, apoi voci care repetau încontinuu: „Aici o să muriți, bandiților!”⁸⁴

Acest protocol semăna cu cel de la Interne unde, pentru a-i scoate din sărite pe cei arestați și anchetați, li se puneă în celulă un megafon, cu tot felul de amenințări sau expresii care se repetau încontinuu, zi și noapte.

Un camarad, care a fost anchetat timp de un an de zile la Interne, mi-a mărturisit că a avut un astfel de megafon în celulă, iar o voce repeta zi și noapte următoarea expresie: „Ce faci barosane?”. I-a trebuit un efort supranatural omului să se obișnuiască cu această bătaie la cap și să nu-și iasă din minti.

La noi, amenințările acestea n-au tinut decât câteva ore. Ce ne îngrozea însă, era perspectiva necunoscutului⁸⁵.

---

⁸⁴ „Atunci noaptea au făcut mare zgomot, încât părea că tot locul acela se clătina, iar cei patru pereți ai mormântului păreau că i-ar fi desfăcut diavoli. Apoi s-a părut că au intrat năluciri de fiare și de târătoare. După aceea s-a umplut locul acela de năluciri de lei, urși, leoparzi, tauri, aspide, scorpii și de lupi. Și fiecare din acestea se pornea după chipul și năravul său: leul răcnea, vrând a se năpusti asupra lui; taurul părea că îl împunge; sarpele, târându-se, nu ajungea la dânsul și lupul voia a se porni. Și, în scurt, vederea tuturor celor arătate era înfricoșătoare, iar mânia lor cumplită” (Sfântul Athanasie cel mare, *Viata Sfântului Antonie cel Mare*) (n. ed.).

Fiind foarte slăbii și obosiți, deoarece ultimele nopți dormisem iepurește, ne-a prins somnul. Ne-au trezit lovituri puternice peste tot corpul, în timp ce o voce striga: „Bandiților, veniți încoace!”.

Am fost apoi luați și duși în camera noastră. Acest fapt s-a repetat câteva nopți la rând. Toți cei din cameră, afară de cei din comitet, suportaseră și ei această tortură în alte camere, pentru că, atunci când am intrat noi acolo, au venit și ei după noi.

Am observat în timpul zilei că toți erau îngrozii și timorați, cum eram și noi. Efectul acestei navete își atinsese scopul, pentru că, după câteva zile, reținuți în această cameră de teroare și purtați prin ea ca să-i vedem pe cei întinși pe dusumea ca morți, nu mai aveam nici o îndoială despre ce ne aștepta.

Cei torturați erau de diferite vârste, luându-te după culoarea părului, iar fețele lor semănau cu ale noastre, ale celor cinci din camera 2 parter.

Ne-am întrebat: de lepădat, ne-am lepădat de toate, am trecut prin toate torturile posibile și imposibile; și atunci, ce să mai declarăm, când declarasem totul? Nu ne mai rămânea decât să retrăim torturile de la camera 2 parter și 3 subsol sau, poate, unele mai ingenioase și mai sofisticate. Nu a spus el oare, Zeller, că demascarea va continua și la Gherla, și peste tot?

Timp de zece zile Țurcanu și Popa Țanu nu au mai trecut prin cameră. În schimb, am avut parte de Livinschi și Caba, care ne-au purtat nopți la rând prin celelalte camere de tortură, unde am văzut același spectacol ca în prima cameră și aceiași nenorociți cu capete umflate și fete vinete și desfigurate. Nu stiam însă ce putea fi pe trupurile lor, căci stăteau nemiscăți și înveliiți.

Nu ar fi fost de o mie de ori mai bună moartea, la Pitești, în locul acestui infern, ne întrebam noi? Ne blestemam slăbiciunea, că nu am avut tăria, credința și curajul celor ce au fost ucisi ca martiri la Pitești.

După vreo două săptămâni, Țurcanu își face din nou apariția în camera noastră, de astă dată singur. Cu toată nebunia pe care o trăiam, am citit iarăși pe fața lui Țurcanu, că nu mai era el cel de la

---

85 „Groaza e frica din închipuirea neobisnuitului” (Sfântul Ioan Damaschin, *idem*) (n. ed.).

Pitesti. Parcă nici vocea nu-i mai semăna, părând acum vocea unui om normal.

Ne-a anunțat că, de săptămâna următoare, vom fi scosi la muncă în ateliere. Lucru curios, ne-a cerut să-i spunem și atelierul unde voiam să muncim: mecanică, tâmplărie, fabrica de nasturi, vopsitorie, etc. La mecanică nu mă prea pricepeam și am cerut să lucrez în atelierul de tâmplărie manuală, unde nu riscam accidente la mașini. Fapt curios, Țurcanu mi-a acceptat alegerea.

După trecerea lui Țurcanu prin camerele de studenți, care veniseră cu el de la Pitesti și repartizarea unora dintre noi la muncă în ateliere, am constatat că cei cinci sau șase dintre colaboratorii lui, n-au fost întrebați și nici repartizați la muncă.

Dacă, la Pitesti Țurcanu demasca numai studenți, spre deosebire de el, Popa Țanu ancheta și tortura mai multe categorii de deținuți politici. Dacă cei mai tineri și cu condamnări mai mici au cedat la Pitesti, la Gherla însă, majoritatea erau oameni maturi, căliți în luptă, elita muncitorilor și țăranilor legionari, și ei priveau lucrurile dintr-un alt unghi. Dacă la cei tineri, momeala reeducării, eliberarea din închisoare, prindea uneori, în schimb la cei maturi, cu o meserie bine consolidată și cu o stare materială și socială deja încheată, demascarea era văzută politic și social. De aceea, dintre toți muncitorii și țăranii pe care i-am cunoscut la Gherla, după torturile îndurate, puteau fi numărați pe degete cei care trecuseră de partea reeducatorilor.

După încetarea demascărilor, am aflat de la elevii cu condamnări mari, aduși din Moldova la Pitesti și introduși într-o cameră de demascare, că în prima fază au interpretat torturile ca fiind o încercare a rezistenței lor, făcută de camarazii studenți. Iată ce mărturiseste unul din acești elevi: „Eram într-o cameră, la Pitesti, veniti de la sfârșitul toamnei lui 1949, în jur de 30 de elevi moldoveni (Frățiile de Cruce din Moldova au avut un mare rol în activitatea legionară între 1945-1948, adică după Antonescu) și, la un moment dat, au intrat în cameră vreo 15 inși cu ciomege și centiroane și ne-au luat la bătaie. Ne-au bătut până ne-au lăsat într-o baie de sânge, dar nici unul dintre noi n-a ripostat”.

„Convingerea noastră a fost că suntem încercați de camarazii noștri mai mari, studenți, dacă putem rezista sau nu. Această bătaie s-a repetat de câteva ori și atunci am observat că printre cei ce ne

torturau nu era nici un cunoscut din Moldova. Desi la început eram hotărâți să rezistăm cât putem, după vreo două săptămâni, când a intrat în cameră Țurcanu, pe care-l cunosteam de la Suceava, ne-am dat seama că era vorba de altceva, nu de o încercare. În închisoare, ne-am zis noi, nu fac detinutii ce vor ei cu ceilalti detinuti. Îmi este rusine si acum, cât de naivi si creduli eram”.

Cititorul își mai aminteste de cele ce am relatat cu privire la elevii aceia îngroziti, Comsa si Străchinaru, amestecati cu studentii de la camera 2 parter si care au refuzat să-l bată pe Oprisan, seful lor.

Cei maturi de la Gherla au fost supusi la torturi care le-au întrecut cu mult pe cele de la Pitesti, dar nici unul dintre ei n-a devenit criminal.

După ce a plecat din cameră Țurcanu, în după amiaza acelei zile, am fost scosi să facem baie, ceea ce nu mai făcusem de la plecarea din Pitesti.

Dacă până atunci mai aveam suspiciuni si îndoieli despre cei din comitetele de tortură – în afară de Țurcanu si de cele sase ajutoare ale lui, la care se mai adăugau încă vreo sase, care acceptaseră demascările de bună voie, fără să fi luat o singură palmă, sau de altii cu condamnări mai mari, luati de pe sectia noastră de muncă silnică si torturati în celulele mortii, de la Pitesti - acuzându-i în sinea mea că nu au încercat să reziste, ceea ce am văzut la baie, fiind dezbrăcati toti până la piele, m-a cutremurat, m-a dezarmat total si înțelegerea mea în privinta demascărilor s-a întors cu 180 de grade. Oare cicatricile atât de adânci si fără număr, că puteai băga degetele în ele, de pe corpurile acestor tineri, nu erau tot încercări?

Cum eram eu alături de dusul lui Măgirescu, acesta m-a rugat să-l spăl pe spate. De la ceafă si până la călcâie, spatele lui era numai cicatrici; parcă era tatuat cu brazde adânci. Privirea mi s-a întunecat.

Mi-a făcut un semn discret să mă uit si la Pop Cornel si la Popescu Aristotel. În acea clipă, a dispărut din constiinta si gândirea mea orice gând defavorabil lor. Mă gândeam prin ce au putut trece acesti tineri, la ce fel de torturi fuseseră supusi oare si cât timp. Aveau cicatrici pe tot corpul, iar pe fese, gropi.

Ce se mai putea spune în fata acestei evidente? Baia aceasta de la Gherla mi-a schimbat optica înțelegerii demascărilor: m-a apucat

mila și de Țurcanu⁸⁶, el fiind de fapt o nefericită victimă a unor manevre diabolice. Un tânăr inteligent ca el, cum putuse oare să se angajeze într-o lucrare atât de satanică? Numai orgoliul, setea de putere și lipsa de discernământ, putuseră să-l ducă în cea mai adâncă prăpastie a pierzaniei⁸⁷. Rămâne o enigmă cum oameni inteligenți, cu mari posibilități intelectuale, nu învată nimic din lectura istoriei. Pentru că, pe orice asupritor, călău și ucigas, precum și pe toți aceia care și-au disprețuit și prigonit semenul, dreptatea Dumnezeiască nu i-a iertat.

Dacă Nicolski nu l-ar fi ademenit și nu l-ar fi mintit, Țurcanu nu s-ar fi angajat să facă ceea ce a făcut.

Țurcanu ne promisese că vom fi scosi la lucru dar, în loc de muncă, ne-a plimbat prin camerele de tortură, doar ca să asistăm la chinuri, fără a ne obliga însă și pe noi să torturăm.

Credeam că povestea cu lucrul în ateliere nu era decât o cursă, ca, după o anumită așteptare, plină de groază și nesigurantă, pregătiti psihologic, să ne vină și nouă rândul la demascări. Mai credeam că la Gherla vor fi folosite torturi neaplicate la Pitesti. Eram siguri că, în perioada aceasta de momire, cu munca în ateliere, se vor experimenta și definitiva alte metode de tortură pentru noi.

Directorul Gheorghiu

Când am ajuns noi, la Gherla era director căpitanul Gheorghiu, un om în vârstă, cu părul alb, muncitor de meserie. Se spunea că era maistru mecanic, iar toți cei care l-au cunoscut au vorbit numai de bine despre el.

---

⁸⁶ „Tocmai în aceasta constă taina credinței în Dumnezeu. Tocmai aceasta o face să fie puternică, tare, frumoasă, mântuitoare și vesnică. Să fii lovit și tu să-ți săruți pe chinuitori! Să fii condamnat la moarte și tu să te bucuri! Să fii ucis pentru Hristos și tu să ierți pe toți! Credința puternică, bărbăția, răbdarea, smerenia și iertarea creștină, acestea sunt laudele sfinților și ale creștinilor; acestea sunt cununa Bisericii, podoabele credincioșilor și nădejdea mântuirii noastre” (Părintele Cleopa, Predică la Sfântul Mare Mucenic Gheorghe) (n. ed.).

⁸⁷ „Cel ce este biruit de mândrie, singur își este siesi drac și potrivnic și întotdeauna își are cu sine gata pierzarea” (Sfântul Nil Sorski, *Despre gândul al optulea, al mândriei*) (n. ed.).

Avusese tangentă cu comunistii înainte de 1944 sau, poate, după aceea și, ca și alți muncitori cinstiți, credea că ei vor fi aceia ce vor aduce dreptatea și raiul pe pământ. Ce o fi căutat acest om cumsecade, să fie director de închisoare și, mai mult, la Gherla, nu știu.⁸⁸ Cât l-am cunoscut, vreo opt luni de zile, nu l-am auzit o dată să vorbească urât cu detinutii sau să-i bruscheze. Vorbea cu fiecare ca și cu un vechi cunoscut.

La tâmplărie nu se pricepea, în schimb petrecea ore întregi în atelierul de mecanică, îmbrăcat în halat, cu mâinile murdare, învățându-i pe cei tineri o meserie.

L-am văzut de mai multe ori asistând la servitul mesei; dacă rămânea ceva pe fundul hârdăului, împărtea celor ce nu reuseseră să îndeplinească norma impusă. După unii, se pare că Gheorghiu ar fi spus că el nu a venit director la Gherla ca să omoare oamenii.

Datorită atitudinii lui, acest muncitor cu bun simț nu s-a amestecat în demascări. Cel care le-a condus, verificat și aplicat, la ordinele lui Nicolski și Zeller, a fost odiosul și ucigasul ofițer politic Avădanei.

După încetarea demascărilor, când la Gherla trebuia să muncești ca la galere, cu norme aproape imposibil de realizat, acest muncitor onest, Gheorghiu, a fost schimbat cu cel mai mare criminal pe care l-au avut închisorile comuniste din România: căpitanul Goiciu.

Munca în ateliere

După cum ne prevenise Zeller, că demascarea va continua la Gherla și că noi, studentii, vom face demascarea tuturor „banditilor” din Republica Populară Română, perspectiva noastră era dintre cele mai sumbre. Aceasta însemna că, pentru noi, această cruntă soartă nu se va termina decât cu executia noastră, ca pe timpul lui Stalin.

Nu am fost scoși la ateliere în săptămâna anunțată de Țurcanu, pentru că a trebuit să se facă selecția. Cei care nu fuseseră propuși

---

⁸⁸ Tocmai nădejdea în crearea de către om a raiului pământesc, asadar în automântuire, i-a unit pe „oamenii cumsecade” dar ateți, cu antihristii aflați în slujba vrăjmasului (n. ed.).

pentru muncă de Țurcanu au fost scosi dintre noi si dusi în camere de tortură.

În camera unde eram eu, sef de comitet era Pop Cornel. Măgirescu fusese scos din cameră să îndeplinească functia de „frizer”, care consta de fapt din a strânge informatiile de la turnători si a le preda ofiterului politic. Nu stiu ce a făcut Măgirescu cât a fost frizer. După cum arăta Țurcanu, eram convins că între ei se întâmplase ceva ireconciliabil.

La Gherla, Țurcanu nu mai conducea singur demascările, ci împreună cu Popa Țanu. Nicolski avea nevoie de Țurcanu dar si de Popa Țanu, acest ucigas de tip mongoloid, originar din Soroca, de pe malul Nistrului.

Îmi vine să cred că, sub pavăza lui Bogdanovici, Popa Țanu s-a strecurat în Miscarea Legionară ca spion rus. Pentru că, atunci când Țurcanu si ceilalti ai lui au fost condamnati la moarte si executati, Popa Țanu a scăpat cu viață, cu toate că el condusesese demascările si asasinatele de la Gherla, unde au fost mai multi morti decât la Pitesti.

În 1957, el era singur, într-o celulă la Aiud. Îl găsim din nou, ca martor al acuzării din lotul lui Țurcanu, în procesul lui Vică Negulescu, afirmând că acesta primise ordin de la Horia Sima să facă demascările de la Pitesti si Gherla. Se vedea astfel că Popa Țanu jucase un rol mai mult decât suspect.

Pentru noi, a urmat încă o săptămână de perindare prin camerele de tortură. Un fapt ne-a intrigat acolo: nu-i puteam recunoaste pe cei torturati, fie că erau desfigurati, fie că aveau capul acoperit sau erau lungiti într-o pozitie în care nu le puteam vedea fata.

Aveam convingerea că tot acest bâlci l-a făcut Țurcanu cu noi ca să ne înspăimânte si să bage cât mai mult groaza în noi. Plimbările prin camerele de tortură de la Gherla au avut pentru noi, cei ce veneam de la Pitesti, un efect moral înspăimântător. Atunci când vedeam alti torturati, majoritatea dintre noi trăiam suferinta lor si, în acel moment, am fi preferat să fim noi în locul nenorocitilor întinsi pe dusumea. O paradoxală afirmatie. Starea aceasta sufletească am trăit-o toti si un sentiment de milă si compasiune ne-a umplut sufletul.

Atunci când esti torturat tu, nu poti simti milă si compasiune pentru tine, pentru că, în acel moment, nu actionează decât puterea ta

de rezistentă și răbdarea de a suporta tortura. Când îl vezi pe altul torturat, trăiești durerea lui, pentru că se leagă de durerea ta și se trezește în conștiința ta, cu maximum de intensitate, mila și toată compasiunea față de el, care este cu atât mai mare, cu cât e fratele tău de suferință și de luptă. Este însă foarte greu pentru oameni să înțeleagă această stare, mai ales când ei nu au nici un fel de experiență.

Ținând seama de cele relatate, nu cauți înțelegere și nici să conving pe nimeni, dar mărturisesc că, văzându-ne frații și camarazii în cea mai crâncenă suferință, timp de o lună de zile, nu ne-a fost deloc ușor.

După o lună de torturi sufletești, a venit și ziua când am fost scosi la muncă în ateliere. Cu o zi înainte, Țurcanu și Popa Țanu trecuseră prin camere și ne avertizaseră: „Dacă scoateți o vorbă în legătură cu demascările, pentru că noi avem posibilitatea să-l descoperim pe făptas, și dacă nu vă apucați serios de muncă, sabotati sau faceți altceva prin ateliere, știți ce vă așteaptă; ați văzut cu ochii vostri!” Țurcanu repetase: „Știți că noi nu glumim și ne ținem de cuvânt”.

Eram atât de slăbiți fizic și moral că, dacă ne-ar fi văzut un om normal din afara închisorii, ne-ar fi asemuit cu niște strigoi sau cu niște cadavre umblătoare.

Am fost scosi din camere, escortați nu de gardieni sau de soldați, ci tot de detinuti, ajutoarele lui Țurcanu și Popa Țanu. Cu toții am trăit un sentiment, nu ură, ci altceva, inexplicabil, de neînțeles: cum se putea să fim escortați și insultați de propriii noștri camarazi și colegi?

Un alt sentiment deosebit ni l-a dat faptul că, în locul unui spațiu restrâns de câțiva metri pătrați de celulă sau cameră, aveam un spațiu larg de mișcare.

Dintre cei aproape 200 de studenți scosi în ziua aceea la muncă – era pe la sfârșitul lui octombrie, 1951 – numai cinci am fost repartizați la atelierul de tâmplărie manuală. Șef de atelier era un maestru tâmplar legionar, arestat pe timpul lui Antonescu, care trecuse și el prin demascări și avea o așa ură și groază față de studenți și elevi, că nici nu se uita în ochii noștri.

În câteva minute, ni s-au repartizat sculele, ni s-a arătat ce și cum să lucrăm. Apoi, maestrul ne-a pus la curent cu norma

obligatorie, pe care trebuia să o facem în opt ore de lucru, tinând să precizeze: „Norma nu am făcut-o eu, ci voi, și dacă ati făcut-o, tot voi s-o îndepliniți”.

Țin să precizez că normele erau făcute, oriunde s-a lucrat cu deținuți politici, peste puterile unui om robust și sănătos, care ar fi muncit în condiții normale, în libertate. Însă pentru noi, care eram niște epave, slăbiți până la distrofie, datorită hranei mult prea insuficiente calitativ și cantitativ și nici nu eram meseriași, era imposibil să facem o astfel de normă.

Drept urmare, din pricina epuizării fizice și a nemâncării, ne-am îmbolnăvit. Neavând însă asistență medicală, se explică de ce am murit, în aceste lagăre de muncă forțată, un număr atât de mare de deținuți politici, de toate vârstele și categoriile.

Oriunde s-a muncit cu deținuți politici – la Canal, Poarta Albă, Salcia și în toate atelierele închisorilor – norma de lucru și controlul producției erau făcute de deținuți, politici sau de drept comun. În această categorie de deținuți au fost selectați cei care trecuseră prin demascări sau erau turnători de bună voie. Normatorii erau dintre cei mai urâți și disprețuiți, fiind mână în mână cu ofiterul politic și cu administrația închisorii sau a lagărului. N-am văzut în viața mea, oameni mai disprețuiți, huliti și denigrați ca acești normatorii. Și o meritau din plin.

A doua categorie erau pontatorii, despre care voi relata într-un alt capitol.

În ateliere, erau două categorii de deținuți politici: unii trecuți prin demascări (muncitori, țărani, studenți, elevi și câțiva intelectuali) și alții care nu trecuseră prin demascări.

Aceștia din urmă, veniți cam în același timp cu noi la Gherla, nu trebuia să fie preveniți de ceea ce-i aștepta. De aceea ne spusese Țurcanu, înainte de a fi conduși în ateliere, să nu scoatem nici o vorbă despre demascări.

În ziua când am fost scoși la muncă noi, cei 200 de studenți trecuți prin demascări la Pitesti, am trăit bucuria revederii după atâția ani, dar nu deplină, pentru că n-am îndrăznit să vorbim unul cu altul. Ce tragedie sufletească mai mare se poate întâmpla decât să nu poți, după atâta timp, să-ți împărtășești gândurile și sentimentele cu cel pe care l-ai iubit. Cine poate să înțeleagă această stare sufletească?

Am fost repartizati fiecare la atelierul pe care l-am cerut, iar o parte dintre noi, unde a vrut Țurcanu. Ne-a dat de gândit faptul că Popa Țanu nu era de față la aceste repartitii, ci numai Livinschi si doi muncitori, unul de la tâmplărie si unul de la mecanică, amândoi însă trecuti prin demascări.

Ne-a socat, de la început, ura si dispretul cu care am fost primiti în ateliere, de către muncitorii si tărani care trecuseră prin demascările de la Gherla. Toti acesti oameni n-au înțeles decât după multi ani drama de la Pitesti si Gherla, atunci când s-a făcut omogenizarea, la Aiud, a tuturor legionarilor, indiferent de categoria socială si pregătirea intelectuală, când cei veniti de la minele de plumb sau din alte închisori s-au amestecat cu noi si cei mai în vârstă si mai ales intelectualii au putut să stea de vorbă cu ei si să-i lămurească.

N-a fost categorie de detinuti politici mai oropsită, mai disprețuită, mai hulită si mai desconsiderată decât aceea a studentilor. Dacă în libertate fiecare intelectual, fost student, se mândrea cu acest nume, pentru că era stimat de toată societatea, în închisoare îți era cea mai mare rusine să spui că ai fost student. De aceea, când am ajuns de la Gherla, la Aiud, ani de zile n-am spus că suntem studenti. Am fost însă descoperiti, datorită vocabularului folosit si prin aspectul tineresc pe care-l aveam.

Am relatat toate acestea pentru că, mult timp, noi, tinerii legionari, nu numai că nu am fost ajutati de către cei maturi, ci am suportat ura, repulsia si desconsiderarea lor.

Tot în acest timp atelierele au fost extinse, pentru a primi un număr si mai mare de detinuti politici, adusi de la alte închisori, unde nu erau mijloace ca acestia să poată lucra.

Toate produsele care se lucrau în atelierele de la Gherla erau pentru armata bolșevică.

Trebuie să mai adaug că s-a lucrat mult timp în trei schimburi. Cei care au fost repartizati la tâmplăria mecanică au fost mai norocosi, deoarece acolo munca fizică a fost mai usoară, cu exceptia pericolului de accident la masină. S-a întâmplat astfel că, în primele luni, multi din cei care lucrau la aceste masini au fost accidentati (Hoinic, Petrovanu, Cârstea si altii). În câteva luni însă, s-au deprins si ei cu masina, reusind, după câțva timp, să-si facă si norma cerută.

Cei mai nenorocosi dintre noi au fost aceia care au ales tâmplăria manuală.

În eventualitatea că vor fi eliberați vreodată, fiecare se gândea să învețe o meserie, cum au fost cei de la atelierul de mecanică, care au ajuns: strungari, matriteri, frezori, lăcătuși etc. Cei de la fabrica de nasturi, vopsitorie, atelierul de încleiat, au deprins și mai repede operațiile de lucru și de aceea ei s-au încadrat în cel mai scurt timp în munca de fabrică.

Cei de la atelierul de tâmplărie mecanică au fost în schimb avantajati, avându-l ca șef de atelier pe badea Câmpeanu, maistru și proprietar al unei fabrici de tâmplărie la Turda. Fusese în demascări mai puțin timp, căci, spre norocul lui, directorul Gheorghiu l-a scos de acolo, având nevoie de un specialist. Badea Câmpeanu era un foarte bun meserias și un vechi legionar, călit prin prigoane. Pe lângă acest fapt, era un om de-o bunădată cum rar am întâlnit. Se atasa foarte repede de cei tineri. E printre singurii legionari maturi de la Gherla care ne-a înțeles, ne-a ajutat și s-a apropiat de noi, studenții, chiar cu riscul de a fi tras de limbă și turnat. Ce om admirabil a fost Badea Câmpeanu!

Iată numele altor muncitori legionari, detinuti la Gherla, care erau de neînlocuit: Vlad Ilie (maistru strungar), Iliescu (maistru matriter), Dinu (maistru strungar, înnebunit în demascări). Toti, fosti șefi de secție și specialiști de prima mână, în întreprinderea lui Malaxa. Făceau parte din elita muncitorilor legionari.

Șeful de atelier de la tâmplăria manuală, spre deosebire de Badea Câmpeanu, i-a urât, i-a disprețuit și nu i-a ajutat deloc pe studenți. Trecuse prin demascări și poate că avea dreptate să se comporte așa. Și-a revenit din această atitudine în anul 1953, după încetarea demascărilor. Mie însă, mi-a făcut multă nedreptate, și din cauza neînțelegerii cu el, nu mi-am făcut niciodată norma.

În ceea ce privește masa, oriunde se lucra cu detinuti politici, ea era de două feluri: cea de producție, care era, din punct de vedere calitativ și cantitativ ceva mai bună, dar tot insuficientă și masa celor de la comun, a celor ce nu munceau, de vreo 7 - 800 de calorii, și cu care nu se putea munci 8 ore pe zi.

Am muncit mult, poate mai mult decât robii. Nu am fost considerați ca oameni, ci ca obiecte, la discreția asupritorilor și tot de aceea nici hrana care ni se da, nu era în măsură să ne astâmpere

foamea. Unde oare, în lumea aceasta, s-a muncit cu oameni cărora să nu li se dea hrană ca să-si astâmpere măcar foamea? Nici robii care au ridicat piramidele egiptene, nu au avut condițiile pe care le-am avut noi, deținuții politici din închisorile din România. Și azi îmi amintesc cu groază de starea de slăbire fizică în care eram, neputând să mânuiesc o rindea manuală, ale cărei lame nici nu stiam să le ascut. Eram flămând, de-mi venea să urlu ca lupul turbat, și îmi blestemam ziua când m-am născut, dorindu-mi moartea.

Datorită lui Țurcanu, nu am fost dus din nou în demascări, pentru neîndeplinirea normei. La vreo zece zile după ce începusem lucrul, într-o seară, în cameră, Țurcanu m-a întrebat de ce nu-mi fac norma. I-am răspuns să binevoiască să vină și el pe la atelier și să vadă cum se lucrează. Mi-a reproșat, utilizând cu precădere denumirea de bandiț, cum că eu am cerut să fiu repartizat acolo. La remarca mea, că acolo merg meseriașii tâmplari și că eu va trebui mai întâi să învăț meseria și pe urmă să îndeplinesc norma, m-a prevenit că va trece pe la atelier să vadă.

A doua zi, în adevăr, m-am trezit cu el acolo, pe la orele zece. Cei din atelier, când l-au văzut, au înlemnit. Între mine și Țurcanu, de la Pitesti, discuțiile nu se mai purtau sub imperiul fricii. El era un ucigaș, dar nu înnăscut, ci făcut, iar eu nu mă mai temeam de el. Lupta între duhul meu și al lui se purta pe coordonate ascunse.

S-a oprit în fața mea și mi-a luat rindeaua, întrebându-mă dacă mai lucrasem vreodată cu un astfel de instrument. I-am răspuns, întrebându-l dacă dânsul a mai lucrat cu ea.

Cum aveam pe bancă un blat de dulap militar, a început să tragă cu rindeaua, care se înfundă și sări pe deasupra piesei de fasonat. Țurcanu se enervă și se duse la seful de atelier să-i regleze cutitul. O luă de la capăt și iarăși i se înfundă. S-a întors din nou la seful de atelier, cerându-i, de astă dată să-i ascute cutitul rindelei. Însă acesta, cum îi ura pe studenți, în loc să-i ascute cutitul, i l-a stricat mai rău. Țurcanu se dezbracă de haină și începu să tragă și mai tare cu rindeaua. Cât era el de voinic, a transpirat atât, de curgea apa pe el; infuriat, îmi strigă: „Băi, Bordeianu, meseria asta nu este de noi!” Îmi ziceam în gândul meu, că meseria lui era să omoare oamenii, iar a mea, să-i vindec.

Îl chemă pe seful de atelier si-i ceru rindeaua lui, cu care, după câteva lovituri trăgea, foarte bine. La urmă, s-a înfundat si aceea. A azvârlit-o pe tehghea si a plecat furios. Rindeaua sefului era rindea de meserias, dar folosită de un nemeserias, nu putea decât să se înfunde, din nepricepere.

Nu m-a schimbat de la atelier si nici eu nu i-am cerut-o, pentru că era prea riscant. Țurcanu a tinut probabil cont si de Popa Țanu, rival al lui în acea vreme, cu care stia că am avut un conflict în celula 59, la Suceava.

Țurcanu m-a favorizat, pentru că, atât timp cât am mai lucrat la atelierul de tâmplărie manuală si el a stat la Gherla, nu m-a mai întrebat de ce nu-mi făceam norma. Se făcea că nu mă vede si n-a mai trecut pe la mine.

Voi spune nu numai celor vii, dar si mortilor, si tuturor tâmplarilor din lumea aceasta, ce am pătitit la acel atelier. Câteodată, când avea timp, desi era foarte ocupat cu masinile, badea Câmpeanu mai trecea pe la bancul meu, îmi ascutea rindeaua si-mi arăta cum să lucrez cu ea; poate si de milă, văzându-mi starea fizică. De multe ori, îmi dădea să fac piese mai usor de lucrat.

Din cei cinci studenti repartizati la acest atelier, doi camarazi ardeleni au rămas aici si au învățat meseria, iar ceilalti doi si cu mine n-am avut nici un spor. Eu m-am îmbolnăvit grav, iar ceilalti doi au făcut cunostintă cu camerele de tortură.

Informatorii

După o săptămână de muncă, unii dintre noi au fost dusi la camerele de tortură, pentru motive numai de ei cunoscute. Țurcanu stia că mai aveau un rest de plătit, de la Pitesti. Și Țurcanu se tinea de cuvânt.

Unii moralisti ai Bisericii crestine sustin că majoritatea cuvintelor rostite de oameni sunt mincinoase, în relatiile dintre indivizi, în familie, în colectivități, în ideologii, literatură, istorie si în falsa stiintă si politică de stat. Cât adevăr este în această afirmatie! Dacă am trăi Adevărul, ar fi Împărăția lui Dumnezeu pe pământ, dar trăim minciuna, negând voit, constient, adevărul; de aceea este ce este în lume, domnia satanei. Dumnezeu ne învată: „Trebuie să fie

da, când este da, si nu când este nu, tot ce trece peste aceasta vine de la cel rău”.

După vreo zece zile de când fuseserăm scosi la muncă, într-o seară, Țurcanu și cu Popa Țanu au trecut prin camerele celor ce lucrau la atelier, fiind totți repartizati la un loc.

Țurcanu avea o înfățișare de călău autentic, cum de putine ori îl văzusem. Popa Țanu, lângă el, cu aceeași înfățișare, poate mai expresivă, căci se adăuga și aerul mongoloid.

Țurcanu ni se adresează astfel: „Banditilor, este poate ultima încercare când regimul și noi vrem să vă verificăm dacă, după ce ati trecut pe unde ati trecut și ati văzut ce ati văzut, puteti pune în aplicare și da dovadă că sunteți hotărâți să demascati pe orice bandit reactionar, care este împotriva regimului, ca astfel regimul să aibă încredere în voi”.

„Cei din Gherla, care au trecut prin demascări, până acum n-au scos nici un cuvânt, pe unde s-au dus, ba mai mult, au demascat pe totți banditii din fabrică și de-acum îi cunoastem și stim cu cine avem de-a face. Prietenul meu, Popa Țanu, poate întări ceea ce am spus eu” (Așa cum s-a dovedit mai târziu, erau ei prieteni, cum ar fi sarpele cu broasca.).

Popa, cu o viclenie de mongoloid, ca a lui Lenin, ne spune: „Banditilor, nu vă jucati cu focul. Printre cei pe care i-am demascat eu, n-a fost nici unul să nu facă ceea ce a vrut regimul și ceea ce le-am spus eu”.

La care Țurcanu mai adaugă: „V-am spus, când ati iesit din fabrică, să nu stie nici pământul pe unde ati trecut, și aici, și în libertate. Trebuie apoi să trageți de limbă pe orice bandit în legătură cu ce gândește, ce a făcut în viața lui, ce relatii are cu alti banditi și ce are de gând să facă în viitor. Începând de mâine, orice bandit dintre voi va da dovadă de cum stie să servească Partidul și să-si facă datoria, așa cum o cere el de la noi”.

Afirmatiile lui Țurcanu se legau de acelea ale lui Zeller, când ne spusese în fata camerei: „Voi veti face demascarea tuturor banditilor din Republica noastră”. Până atunci ne demascasem între noi, prin ciomăgeală și rupere de oase, spunând tot ceea ce stiam unul despre altul și despre cei din libertate, ca urmare a cumplitelor torturi prin care trecusem și treceam încă; acum eram pusi, fără voia noastră, să comitem odiosul păcat al fătărniceii. Adică, să ne

prezentăm în fata semenilor nostri ca oameni cinstiti, si ei să-si deschidă sufletele față de noi si să spună lucruri care de obicei nu se spun, mai ales în închisoare. Toti făcusem această greșeală, din sinceritate, din încrederea care ne lega. Iar acum, constient, trebuia să-i împingem în gura lupului pe fratii nostri, care ne credeau cinstiti.

După cele afirmate de Țurcanu si Popa Țanu, eram constrânsi deci, prin torturi, să facem rău semenului care nu ne făcuse nici un rău.

Dacă cei trecuti, la Pitesti si Gherla, prin torturi de nesuportat, până la nebunia deznădejdiei, judecând omeneste, aveau o oarecare scuză, ce aveau să facă cei care, de bună voie, constienti fiind că fac rău semenului lor, se angajaseră, pentru un blid de linte, pentru o pozitie socială sau pentru un trai mai bun, să-si vândă sufletul satanei?

Ce noapte îngrozitoare (este puțin spus) am trăit noi la Gherla, când Țurcanu ne-a obligat să actionăm sub masca fătărniceii, făcând atâta rău semenilor nostri! Se poate oare explica si înțelege rational acest fapt, când trebuie să comitem răul fără voia noastră, desi suntem constienti de el? Ce grozăvie, să stii că faci răul si totusi să-l faci!⁸⁹

După cum se vede, planul oculteii de a face din noi ceea ce au vrut ei, turnători ordinari, într-o oarecare măsură, a reusit.

Să-mi îngăduie cititorul să vin cu o observatie făcută de bunul meu prieten, inginerul Costică Cristescu, seful tineretului tărănist din Capitală în 1946 si care, desi ateu si invalid, fără mâna dreaptă, îmi făcea următoarea mărturisire:

„Dragă prietene, eram scos la muncă să fac corvoadă prin curte; trecusem prin demascări si, sincer să-ti spun, până acum n-am

---

⁸⁹ «Căci nu fac binele pe care îl voiesc, ci răul pe care nu-l voiesc, pe acela îl săvâresc. Iar dacă fac ceea ce nu voiesc eu, nu eu fac aceasta, ci păcatul care locuieste în mine. Găsesc deci în mine, care voiesc să fac bine, legea că răul este legat de mine. Că, după omul cel lăuntric, mă bucur de legea lui Dumnezeu; dar văd în mădularele mele o altă lege, luptându-se împotriva legii mintii mele si făcându-mă rob legii păcatului, care este în mădularele mele. Om nenorocit ce sunt! Cine mă va izbăvi de trupul mortii acesteia? Multumesc lui Dumnezeu, prin Iisus Hristos, Domnul nostru! Deci, dar, eu însumi, cu mintea mea, slujesc legii lui Dumnezeu, iar cu trupul, legii păcatului» (Romani 7, 19-25).

înteles acest fenomen, dar ceea ce îti mărturisesc este mai mult decât cutremurător:”

„Eram în curtea închisorii, ca în fiecare dimineată, si iată ce am observat: fiind cu mătura în mână si făcându-mă că lucrez, când ieseau elevii din camerele de tortură si se îndreptau spre ateliere, am văzut pe fetele lor atâta groază, atâta frică si atâta disperare, încât m-am înspăimântat până în adâncul fiintei mele. Văzând acesti copii torturati, i-am asemuit cu demonii, îngroziti de porunca lui satan, care-i trimisese din iad pe pământ, ca să însele oamenii. Îti mărturisesc că si pe fetele studentilor⁹⁰, până a plecat Țurcanu din Gherla, am observat aceeasi expresie”.

Aceste observatii le făcea un nelegionar si un necredincios. O imagine mai clară si mai autentică, nici că se putea da. Ceea ce a spus Cristescu despre tinerii de la Gherla, acelasi lucru îl spun si Sfintii Părinti în viziunile lor, despre demonii care vin să-i ispitească si să-i însele pe oameni. Copiii si tinerii acestia erau chinuti si torturati, apoi trimisi, ca demonii, în ateliere, să tragă de limbă si să aducă informatii despre cei ce lucrau acolo.

Doamne, cine ne va crede, cine ne va înțelege, afară de Tine, Preabunule, care numai Tu cunosti inima omului si intimitatea constiintei lui?

Nu încercăm să convingem pe nimeni, nici pe camarazii nostri, si cu atât mai putin pe altii (dusmanii nostri fiind exclusi). Le cerem însă oamenilor cinstiti – în măsura în care pot si vor să-si pună întrebări – să răspundă: ce ar fi făcut ei în locul nostru?

Stări de constiintă

Seara aceea, când Țurcanu ne-a spus ce aveam de făcut în ateliere, nici eu, nici camarazii mei nu o vom uita vreodată. Iată-ne pusi în postura de turnători ordinari, noi, care fuseserăm învățati să mergem numai pe căile indicate de onoare. Ordinul lui Țurcanu a căzut ca un trăsnet peste constiinta noastră; trebuia să ne

---

⁹⁰ Răzbătea pe chipurile lor întocmai starea lăuntrică, după cuvântul înțeleptului: «Inima omului schimbă fata lui ori spre bune, ori spre rele» (Sirah 13, 30) (n. ed.).

transformăm în bolșevici și diavoli fătarnici, cauzând atâta rău fratilor noștri.

Este știut faptul că această pecingine satanică, comunismul, folosește ca armă – prin care se menține la putere – informarea despre oricine și orice, denunțarea semenului.

Acum ni se pune în fața conștiinței cea mai mare încercare, aceea de a alege între viață și moarte, între bine și rău, între adevăr și minciună.

În momentele acelea, puterile duhovnicești erau pentru mine ca și inexistente, iar posedarea care mă tortura mă transformase într-o epavă, aruncată în ocean și lăsată în voia valurilor dezlănțuite. Mi-a trecut prin fața ochilor imaginea mamei, care ne-a învățat de mici să nu facem rău nimănui. Și, dintr-o dată, iată-ne puși în postura de a face rău fratelui nostru, care era în lanțuri ca și noi și care nu ne făcuse nimic.

Doamne, ce grozăvie, ce tortură a conștiinței, care te arde și te macină, când ai de ales între bine și rău!

Dacă, de când începuseră demascările, avusesem ca armă de luptă strădania și prin ea reusesem să nu ajung un criminal odios, oare nu trebuia să încerc și de aici înainte? Da! Dar atunci eram protejat de harul Dumnezeiesc⁹¹, la care însă, prin voința mea, renunțasem, promițând că nu mă voi mai ruga. Totuși, și în această stare de posedare, de slăbire a puterilor fizice și morale, nu am renunțat la strădanie, la nevoită.

Din câte am trăit și am îndurat împreună cu camarazii mei, aceea a fost pentru noi noaptea prăbusirii, de scurtă durată pentru unii, și de totdeauna, pentru alții.

Ordinul lui Țurcanu era să tragem de limbă pe oricine. Țurcanu, cu Popa Țanu și întregul său stat major, era lângă noi.

Cei care nu s-au supus, au trecut din nou în demascări; unii, care nu numai că n-au tras pe nimeni de limbă, dar au pus în gardă și pe alți deținuți că studenții și elevii sunt turnători, au plătit-o cu viața. Încă o dovadă, că nu toți tinerii care au trecut prin demascări s-au comportat la fel.

---

⁹¹ „Dumnezeiescul har se află din nevoita rugăciunii și din vărsarea lacrimilor” (Sfântul Isaac Sirul, *Cuvântul 46*) (n. ed.).

Dimineata următoare, ajuns în atelier, mi-am pus problema ce să fac mai întâi, să trag cu rindeaua, pe care nu o puteam mânui sau să mă duc să trag oamenii de limbă? Gândind așa în sinea mea, am și luat hotărârea, să nu întreprind nimic, până ce nu voi afla ce se va întâmpla seara cu cei ce nu aduc informatii.

Șeful camerei mele era Pop Cornel. Așteptam cu groază să văd ce se va întâmpla cu cei ce n-au adus nimic. Ce figuri, ce stări sufletești am văzut la cei din cameră! Mai mult ca niciodată fetele lor trădau delirul nebuniei, pentru că făceau răul ca să scape de o noapte de tortură.

Câteva seri la rând am scăpat de întrebări, pentru că alții se înscriseră pe listă, să spună ce recoltă adunaseră. Dar într-o bună seară, spre groaza și surprinderea noastră, mai mulți camarazi, printre care și eu, nu aveam de dat nici o informație. Scuzele și argumentele că n-am împlinit ordinul, nu erau acceptate. Ne-au mai lăsat câteva zile și, ca să ne stimuleze, ne-au invitat în camera de vis-a-vis.

Această cameră, unde mai petrecusem câteva săptămâni, o cunoșteam bine, văzând cu ochii mei ce se întâmpla acolo.

Eram în jur de 6-7 camarazi. Ne-au poruncit să stăm lângă ușă, unde era un loc neocupat. În momentul acela ne-am uitat unul la altul și parcă ceva, dintr-o altă lume, ne unea și ne întărea în ceea ce era să vedem și să suferim. Ce durere mai mare poate fi, decât atunci când sufletele se unesc, simt și se atrag, în timp ce gura îți e legată și nu poți să împărtășești fratelui tău încrederea și durerea pe care o încerci? Slugile satanei ne legaseră gura, ca să nu comunicăm unul cu altul; în schimb, ne torturau să le deschidem gura cu forța fraților noștri, ca să le facem rău.

Toată noaptea aceea ne-au torturat sălbatic, evitând să ne lovească în cap, pentru ca a doua zi, când mergeam la atelier, să nu vadă ceilalți detinuti. În schimb, de la gât și până la tălpi, nu au lăsat decât răni și sânge. După o zi de muncă istovitoare, toată noaptea nu ne-au lăsat să închidem ochii. Eram atât de slăbiți de puteri, că abia ne mai puteam mișca. Rănile de pe corp ne dureau parcă mai puțin decât durerea sufletească, la gândul că va trebui să iscodim un chinuit ca și noi. Mă întreb și acum, de unde aveau acești tineri atâta

putere, să poată rezista la astfel de chinuri, pentru că, în mod normal, ei trebuiau de mult să fie morți?⁹²

Văzând cele îndurate, nu se poate înțelege altcum această putere și răbdare, decât prin mila lui Dumnezeu, dată din belsug celor ce suferă. Aceasta însă, nu ni s-a dat pentru vrednicia noastră, ci prin infinita Lui bunătate și prin rugăciunile celor ucisi dintre noi.

De multe ori ne trecea prin minte că am venit pe lume pentru a fi torturați, că trupul ne-a fost dat numai pentru supliciu. Supliciu care nu era numai unul fizic, cu care de altfel ne obisnuiserăm cu timpul; era și de natură interioară. Durerea fizică o simți cât esti torturat sau până ce se vindecă rana, dar durerea sufletească, ale cărei răni nu se văd, este mult mai greu de suportat, fără leac.

De câte ori nu preferam durerea fizică? Dar Dumnezeu avea un alt scop cu noi, tainic.

Adusi înapoi în camera noastră, ni s-a permis să ne întindem pe prici, unde am adormit, cu toată durerea trupului. Am dormit parcă o vesnicie, până când am fost treziti să mergem la lucru.

Am pus mâna pe rindea și mi se părea atât de grea, că am renunțat. Și, cum norma nu era chip să o fac, oricât m-as fi străduit, am simulat că lucrez, pentru că mă apucase un somn de mi se lipeau pleoapele.

Noaptea aceea s-a repetat de mai multe ori, încât credeam că demascările începute la Pitesti vor dura toată viața. Ceva, din adâncul sufletului meu, parcă îmi soptea că așa se plătește slăbiciunea de a nu fi acceptat la Pitesti să mor odată cu Pintilie. O altă voce lăuntrică mă încuraja, soptindu-mi că mai bine era să sufăr eu, decât să fac rău altuia. Dar până când? De cele mai gustoase mâncăruri ajungi totuși să te sature, dar noi, când aveam să ne săturăm de atâta bătaie?

Preferam tortura, ca să nu facem rău altuia. În zilele următoare, au mai fost trecuți și alți camarazi din cameră prin aceleași cazne, pentru că stăpânii lui Țurcanu nu erau mulțumiți cu o singură turnătorie ci, odată începută, ea trebuia alimentată cu altele, din ce în ce mai multe, mai importante⁹³.

---

⁹² «Întru răbdarea voastră veți dobândi sufletele voastre» (Luca 21,19) (n. ed.).

⁹³ «Adevărat, adevărat vă spun: Oricine săvârșeste păcatul este rob al păcatului» (Ioan 8, 34) (n. ed.).

Într-o seară, Țurcanu ne anunță că cei care în două-trei zile nu aduc nici o informație nu vor mai fi scoși la lucru, ci vor trece direct în camera de tortură. Cât era de grea și insuportabilă munca în ateliere, din cauza normelor excesiv de mari, raportată la condițiile noastre fizice, o preferam în locul celulei și, mai ales, în locul camerelor de tortură.

După atâtea nopți de nesomn și tortură îmi plesnea capul, simteam că din clipă în clipă voi înnebuni de-a binelea. În intimitatea conștiinței mele încercam o scuză, că m-am străduit. De când începuseră demascările, era pentru prima dată când simteam că am ajuns la limita suferinței, răbdării și disperării⁹⁴.

Simteam și trăiam groaza că peste această limită nu voi mai putea face nimic. E puțin spus că-mi doream moartea; îmi blestemam ziua când venisem pe lume și-mi trecea prin minte s-o blestem și pe mama⁹⁵.

Era lumea groazei, a urii, a minciunii, a fătărniceii, iad pământesc, unde diavolii și slugile lor îi chinuiau pe oameni, ca să-i facă asemenea lor. Cu ce era însă vinovată mama, când eu singur am consimțit să-mi aleg destinul? Oare toate acestea nu se întâmplau deoarece mă legasem de materia neputincioasă? De ce n-avusesem oare curajul și tăria să mă alătur camarazilor mei, care înfruntaseră cu bărbăție moartea, la Pitești?

La cumpăna dintre nebunie și moarte, nu mai aveam parcă în mine nimic omenesc sau pământesc. Puterea de a răbda și rezistența sufletească și fizică se terminaseră. Aici ajunsese, majoritatea dintre noi, afară de martiri și de cei pe care Dumnezeu i-a ocrotit cu harul și puterea Lui. La limita răbdării și suferinței s-a instalat în noi nebunia deznădejzii și a posedării.

Toate cele create au o limită, prin hotărnicia cuprinsă în ele.

---

⁹⁴ „La stârv se vor aduna vulturii, și la sufletul care s-a deznădăjduit de sineși se vor aduna dracii. Că «unde este stârvul, acolo se vor aduna și vulturii»” (Sfântul Efreem Sirul, *Pentru frica lui Dumnezeu*) (n. ed.).

⁹⁵ «Piară ziua în care m-am născut și noaptea care a zis: un prunc de parte bărbătească s-a zămislit!» «De ce n-am murit când eram în sânul mamei mele? Și nu mi-am dat duhul, iesind din pântecul ei? De ce m-au primit cei doi genunchi și de ce cei doi sâni mi-au dat să sug? Căci acum as sta culcat și liniștit, as dormi și m-as odihni» (Iov 3: 3, 11-13) (n. ed.)

Ne mai rămăsese o singură posibilitate: să facem semenilor nostri răul cel mai mic cu putință.

Am fost convins atunci, ca și acum că, dacă as fi rămas în harul dumnezeiesc, as mai fi putut rezista încă o lună. Este puțin spus că eram nebun, posedat și disperat, pentru că toate aceste stări sufletești atinseseră nu numai limita răbdării, dar și a disperării.

Într-o dimineață, istovit de toate puterile și muncit de conștiința care mă muștra, cum stăteam cu capul plecat pe bancul de lucru, am simțit că cineva mă bate pe spate.

Întorc capul și văd un necunoscut, care mă întreabă dacă sunt moldovean și mă cheamă Bordeianu și dacă am un frate la militia din Târgu Neamt. I-am confirmat că sunt moldovean și că am un frate dar nu la Târgu Neamt, ci la jandarmeria din Petricani.

Aflu atunci de la acel necunoscut că fratele meu se găsea la Târgu Neamt și că făcuse mult bine organizației lor și de aceea avea încredere în mine și vrea să stăm de vorbă.

Nu l-am întrebat cine îl trimisese, ca să nu mai complic o situație și așa destul de grea.

Bietul om, cu câtă cinste și încredere venea la mine... El nici nu bănuia că nu vorbește cu un om cinstit și normal, ci cu un fătarnic, nebun și posedat, neștiind cât de mult îl va costa. I-am zis în sinea mea: „Omule, cine te-a adus la mine? Tu nu vezi cum se uită ceilalți la noi?” Cei ce ne priveau, seara puteau turna, cum că a venit la mine un deținut și as fi fost întrebat ce am discutat cu acela. Nu aveam nici o portită de scăpare.

Dar aceasta nu era decât o îndreptățire omenească, venită din slăbiciune și neputință, pentru că mai era o poartă, aceea ce ducea la martiraj și eroism. Vai mie, eu nu mai aveam deloc aceste virtuți!

Omul meu (al cărui nume nu-l dau) începu să-mi spună tot felul de lucruri despre organizația și activitatea lor, desfășurată sub conducerea profesorului Hrib și a soției sale, în regiunea Neamtului, împotriva bolșevismului. Ce am putut face în aceste clipe, a fost să-l întrerup și să abat discuția către ceva mai puțin periculos; stiam că și alții ca mine îl vor trage de limbă și el le va spune tot ceea ce-mi spusese și mie.

Omul acesta venise la mine – nu l-am întrebat cine îl trimisese – ca să mi se dea, pentru ultima dată, posibilitatea de a lua cununa de martir. Înțelegeam că fusese trimis de Dumnezeu să-mi ofere acest

prilej, așa cum se oferise și altor camarazi care, după o lună, aveau să-și ia această cunună.

Dumnezeu să fie oare de vină că eu am refuzat-o, deși El mi-a oferit-o de atâtea ori, în timpul demascărilor? Oare nu eu strigasem, în orgoliul meu⁹⁶, către Cer, pe când eram la Suceava, izolat, înainte de proces, la celula 15 subsol, că vreau să mor pentru Hristos? Și acum, slăbiciunea din mine refuza această cunună.

Nu era decât să-i spun acelui semen al meu, că eu sunt un turnător și că tot ceea ce îmi va spune îl va costa mult prea mult; că toți studentii, elevii și o parte din muncitori sunt turnători; că și el trebuia să știe ce însemna acest lucru. După aceea, a doua sau a treia zi, as fi fost ucis, așa cum au fost ucisi peste o lună unii din camarazii noștri.

După ce ne-am despărțit, am rămas năuc. Nu mai știam ce să cred, nu mai știam ce să fac. O scuză satanică se înfiripase în conștiința mea. Nu eu m-am dus la el să-i fac rău, îmi ziceam eu, ci el a venit la mine. Dar el venise având încredere în mine. Rămânea la latitudinea mea de a-i face sau nu rău.

Și cum refuzasem harul Dumnezeiesc, nu-mi rămânea decât prăbusirea. Nu mă rugam pentru har, dar nici prăbusirea nu o doream; eram însă împins spre ea de slăbiciunea ce pusese stăpânire pe mine⁹⁷.

Îmi rămânea totuși posibilitatea să triez din informațiile ce le aveam și să-i cauzez acestui frate cel mai mic rău posibil.

Când ajunsesem la această hotărâre, sufletul meu, stăpânit de nebunia disperării, a fost cuprins și zguduit de un sentiment căruia, nici atunci și nici acum, nu i-am găsit explicația: am simțit cum toată

⁹⁶ Acesta este motivul căderii multora: au cerut de la Dumnezeu mai mult decât puteau duce. Biserica însă ne învată: «Milă voiesc, iar nu jertfă; că n-am venit să chem pe drepti, ci pe păcătoși la pocăintă» (Matei 9, 13) «Nu te face drept înaintea Domnului» (Sirah 7, 5) „Să nu cereți alta nimic decât mila Lui cea nemărginită și aceasta este de ajuns pentru mântuirea voastră” (Sfântul Ioan Gură de Aur, *Cuvânt pentru trezvie și rugăciune*) (n. ed.).

⁹⁷ Aceasta este starea care îi stăpânește pe diavoli. Iată ce întreabă unul din ei: «Ce ai cu noi, Iisuse Nazarinene? Ai venit ca să ne pierzi?» (Marcu 1, 24) (n. ed.) „Diavolii, ca niște pierzători, pe cei ce stau se sârguiesc să-i surpe, iar pe cei căzuți și care zac jos, îi junghie prin deznădejde” (Sfântul Efrem Sirul, *Pentru fapta bună, către un pustnic tânăr*) (n. ed.).

fiinta mea era stăpânită de o dragoste fără hotar față de acel om, desi, în locul sincerității si încrederii lui, eu îi ofeream fătărnicia, răul si suferinta.

Cum as putea oare înțelege acest paradox? Dumnezeu ne îndeamnă să-i iubim pe vrăjmasii nostri, si asta putem înțelege, dar cum se poate explica rational, că iubesti pe cineva cu ardoare, cum n-ai iubit pe altul, desi esti constient în acelasi timp că îi faci rău? Cum se împacă dragostea cu răul? Cum poti face răul celui care nu ti l-a făcut? Noi, tinerii legionari, fuseserăm învățati să nu facem rău nimănui, să nu urâm pe nimeni, făcând doar binele din toate puterile noastre.

Acesti semeni ai nostri, căroră noi le făceam atâta rău, fără voia si stirea lor, luau parte la calvarul suferintei noastre. Și poate, în felul acesta, pentru suferinta pricinuită de noi, prin răul pe care li-l făceam, prin comuniunea aceasta de suferință, Dumnezeu s-a milostivit si de noi si de ei. Nu se poate explica, nu se poate înțelege rational dragostea care pornea din inima noastră, pentru cei pe care-i iscodeam⁹⁸. Dacă ar fi stiut, dragii de ei, cât rău le făceam si cu câtă dragoste îi îmbrățisam în inima noastră!...

Ciudat aspect al comuniunii dintre sufletele oamenilor!

Eram nebun: suferinta, răbdarea si încrederea mea depășiseră orice limită omenească posibilă. Tu, semenul meu, fără să stii că eu îți fac atâta rău, din care ti se poate trage chiar si moartea, iei indirect parte la suferinta mea! În schimb, eu îți dăruiesc dragostea pe care n-am mai avut-o pentru nimeni. Sunt procese de constiință si stări sufletesti pe care, în conditii normale, nu le-au trăit poate decât sfintii. Ei au iubit pe cei care-i chinuiau, iar noi i-am iubit si-i vom iubi până la sfârșitul vietii pe cei căroră le-am făcut rău.

Nu cerem să fim înțeleși de oameni, nici să fim compătimiti, ci le atragem atentia celor credinciosi si celor de bună credință de complexitatea sufletului uman, de tainele lui si de ce este în stare acest suflet omenesc să facă, între cer si iad.

Întors în seara aceea în cameră, nu puteam ascunde faptul că un detinut necunoscut a stat de vorbă cu mine, pentru că unii dintre

---

⁹⁸ Aceasta este lucrarea harului, care Îl aduce în sufletul căzut (dar care nu se împacă cu căderea) pe Dumnezeu Însusi, prin lucrarea dragostei Sale, ca să îi dea tărie si să-l ridice din cădere (n. ed.).

camarazii si colegii mei de cameră mă văzuseră si comitetul groazei trebuie că aflase.

Abia ajuns în cameră, mă si întâmpină Pop Cornel (parcă ar fi stiut) si-mi zice: „Măi banditule, e ultima oară când te mai poti salva, pentru că dacă nu ai nimic de informat, nu mai iesi de la camera de vis-s-vis” (camera de tortură).

Oarecum relaxat si stăpân pe mine îi spun lui Pop, că am si eu, începând din seara asta, unele informatii, obtinute de la cei din ateliere. Și cum groaza unei nopti în camera de tortură era atât de înspăimântătoare si de nesuportat, toti cei ce lucrau în ateliere se străduiau care mai de care să aducă ceva informatii.

Cum în seara aceea erau înscrise mai multi pe listă, mie nu mi-a venit rândul în acea noapte, asa că a doua zi am avut timp să meditez si să discern asupra informatiilor primite. Cantitatea lor îmi ajungea pentru două săptămâni, ca să dau câte putin de fiecare dată si să nu mai fiu trecut prin camera de tortură.

Rămăsesem pe pozitia că nu mă voi duce să-l caut pe cel ce-mi furnizase informatiile, pentru că el singur se oferise să mă caute si să mi le completeze.

Noaptea aceea o trăisem fără groază; dragostea si afectiunea mea pentru el, precum si pentru ceilalti detinuti care erau în situatia lui, îmbrăca o formă si era de o intensitate de neexplicat sau, rational, de neînțeleș.

Totusi, în nebunia si disperarea mea, mai aveam resurse intelectuale să judec cât de frumoasă si de dorit ar fi viata pe pământ, dacă oamenii s-ar iubi între ei, asa cum îi iubeam noi pe semenii nostri, pe care îi denuntam.

Se întreabă oamenii, cu drept sau fără drept, de ce este atâta rău, ură, dispret, atâta suferintă si neînțelegere între ei? Răspunsul este foarte simplu si nimeni nu-l poate contrazice: e lipsă de dragoste între oameni.

În ziua care a urmat, sufletul meu mi-era scăldat în baia dragostei; parcă uitasem si de foame si de oboseală, dorind din toată inima ca soarele să nu mai apună în ziua aceea. Numai cei ce si-au primejduit viata pentru a salva pe cea a aproapelui lor, au iubit, poate, asa cum ne iubeam noi semenii în acele momente.

În noptile care au urmat, am început să dau câte putin din informatiile pe care le promisem, cele mai inofensive, păstrând pe cât

mi-era posibil pe cele care reprezentau prin continutul lor un rău mai mare.

Viata noastră se desfășura între turnătorie și camerele de tortură, iar această oscilație, la care se mai adăuga și nesiguranta zilei de mâine, pe care o trăiam atât de crunt, săpa în sufletele noastre inevitabilă prăbusire.

După câteva zile, confidentul meu a venit din nou, cu și mai multe informații, pe care nu le declarase la anchetă sau le auzise de la alții. Așa că aveam material pentru cel puțin o lună, ca să evit camerele de tortură.

După vreo săptămână, văzând că mulți din camarazii mei, nemaivând ce să denunte în fiecare zi, erau trecuți noapte de noapte la camerele de tortură, am hotărât să spun că nu mai aveam informații, ca să fiu solidar cu ei. Trăiam în acele momente solidaritatea și mă simteam și oarecum descătușat de amenințarea de a face pe altul să sufere. După nu știu câte nopți, se strângea din ce în ce mai mult cercul în jurul meu. Eram obligat să dau informații.

Țin să mărturisesc că orice informație dată era bucată ruptă și sângerândă din inima mea, care se topea însă în baia dragostei pe care o aveam pentru acel căruia-i făceam atâta rău. Cine va înțelege aceste trăiri și o astfel de mărturisire?

Martirii

În acest capitol voi relata cine sunt acești martiri și ce urmări a avut martirajul lor pentru noi.

Mila lui Dumnezeu a binevoit ca noi, cei slabi și neputincioși, să fim cernuți de torturile pe care le-am îndurat. Ochiurile sitei care ne-a ales au fost credința în Dumnezeu și concepția politică și numai după aceea posibilitățile noastre intelectuale și sufletesti. Cei slabi în credință, în virtutile moralei și ale trăirii creștine, au trecut prin ochiurile sitei, după cum urmează: întâi, lasii, trădătorii și dezertorii, iar când sîta și-a micșorat ochiurile, au trecut și cei slabi și neputincioși, care au cedat în urma suferințelor îndurate.

Când tortura, cu metodele ei de neimaginat, a atins limita suferinței, a răbdării, a rezistenței fizice și morale, a deznădejdi, atunci când majoritatea dintre noi s-au prăbusit (unii ireversibil) prin

ochiurile sitelor de a treia categorie, atunci au rămas deasupra martirii. Ei sunt stelele luminoase de pe bolta credinței noastre în Dumnezeu, și în soarta neamului românesc⁹⁹. Cum stelele de pe bolta cerească sunt mai mari sau mai mici, mai strălucitoare sau mai puțin strălucitoare, dar toate sunt stele, tot așa, pe bolta suferințelor noastre sunt martiri mai mari sau mai mici dar totuși, martiri¹⁰⁰.

Pe Ion Pintilie și pe Mihai Iosub i-am văzut ucisi lângă mine, iar pe Bogdanovici înainte de a muri, în acea întâlnire de neuitat. La acești trei martiri se adaugă încă alții, cu sutele, unii văzuți cu ochii noștri, sau alții ucisi fără ca noi să-i mai vedem. Aceștia li se adaugă cei ucisi în anchete, la Canal, la minele de plumb, în alte închisori, în lagăre, sau luați de la casele lor, din sânul familiilor, și ucisi fără a li se mai da de urmă, cu zecile, cu sutele.

În ce-i privește pe aceia dintre noi care am trecut prin demascările de la Pitesti și Gherla, martirilor care au fost ucisi în timpul torturilor sau morți în urma lor, Dumnezeu le-a bine primit sângele și rugăciunile întru mântuire.

Unii dintre camarazii care au trecut prin torturile de la Gherla înainte de venirea noastră, mărturisesc asasinarea și a altor tineri, dovadă mormintele, proaspete pe atunci, din cimitirul detinutilor, de alături de închisoare, care se puteau vedea de la etajele superioare.

Harul Dumnezeiesc s-a milostivit atât de cei vrednici cât și de cei nevrednici, alegând de la Gherla încă șase, ca prin jertfa lor să zăgăzuiască dezlănțuirea și furia satanei. Șase tineri curăți, în floarea vârstei, care au renunțat la tot ceea ce putea să le ofere viața pământească, la însăși viața lor, ca să se pună odată capăt demascărilor.

În lumea asta, nimic bun și durabil nu se face fără jertfă. Pentru a se pune capăt suferințelor fizice și muștrărilor de conștiință, pricinuite de slugile satanei, s-au cerut jertfe, multe jertfe, precum

---

⁹⁹ „Întărit de Domnul, cu mijlocul încins cu adevărul, îmbrăcat cu platosa dreptății, coiful mântuirii și sabia Duhului, el, martirul, atletul lui Hristos, este gata să facă din mărturisirea lui Hristos sensul vieții sale” (Pr. Ioan Negruțiu, *Convorb. duhovnicești*, de Pr. Ioanichie Bălan) (n. ed.).

¹⁰⁰ «Alta este strălucirea soarelui și alta strălucirea lunii și alta strălucirea stelelor. Căci stea de stea se deosebeste întru slavă» (I Corinteni 15, 41).

viata celor sase camarazi care au avut curajul, tăria si bărbăția să învingă tortura si moartea.

Ei au prevenit miile de detinuti din atelierele închisorii, că studentii, elevii si o parte din muncitori si tărani sunt informatori, că Țurcanu, Popa Țanu, Livinschi, Caba, S. Hogescu si altii au început demascările la Pitesti si acum le continuă la Gherla, torturând sute de detinuti pentru a-i sili să-i denunte pe ceilalti.

În numele dreptății, a credinței în Dumnezeu si-n neamul nostru, a luptei împotriva comunismului, acesti sase martiri îi implorau pe camarazii lor detinuti, să nu se lase înselati.

Acest avertisment, lansat detinutilor care lucrau în ateliere, nu a rămas nedescoperit. Cum de a aflat Țurcanu, nu am descoperit nici la Gherla si nici mai târziu, la Aiud.

Într-o seară, prin decembrie, s-a deschis usa si au apărut, mai întâi, trei cadavre ambulante, sustinute de câte doi insi: trei tineri desfigurati si, putin după aceea, încă trei. Prin toate torturile si camerele de demascări prin care am trecut, nu am văzut vreodată asa ceva. Fata acestor tineri era desfigurată, nu li se mai cunosteau ochii, nasul sau urechile. Văzându-le fata, ne-am întrebat cum vor fi arătat trupurile lor, când nu puteau să se tină pe picioare si nici să scoată un cuvânt?

Această întâmplare a dus pe unii dintre noi la prăbusirea în mlastina deznădejzii si a neîncrederii în celălalt. Dacă până atunci, mai aveam o urmă de încredere în cel trecut prin demascări, din acel moment ruptura si prăbusirea au fost totale.

Zadarnic ne-am întrebat cine i-ar fi putut denunta pe cei sase. Presupuneam totusi, că o greseală făcută de un detinut care nu trecuse prin demascări către un turnător, ar fi provocat masacrul.

Am aflat, în anul 1955, tot la Gherla fiind, că unii dintre ardelenii de mare încredere din ateliere, care nu trecuseră prin demascări, au fost preveniti de niste studenti, tot ardeleni. Asa se explică faptul că informatiile erau din ce în ce mai rare iar trecerile la camerele de tortură mai frecvente.

Indiferent cum si cine a comis această trădare, eu, ca unul ce trăiesc si gândesc pe alte coordonate, interpretez acest martiriu ca pe o interventie a puterii Dumnezeiesti, ca o stavilă a prăbusirilor ireversibile a tuturor celor ce au trecut prin demascări si a marilor

suferinte pe care noi le-am fi provocat ani de zile detinutilor si celor din libertate.

Sistarea atâtor si atâtor suferinte nu putea să vină decât prin jertfă, si ea n-a întârziat, pentru că Dumnezeu a ales pe cei mai buni dintre noi, inimi curate si demne să poarte cununa de martiri¹⁰¹. Am aflat că, înainte de cei sase, mai fuseseră depistati si altii, care n-au mai fost adusi prin camere să fie văzuti de noi si care au fost ucisi în

---

¹⁰¹ „Mucenicii, cu tot sufletul si cu toată inima, s-au dat pe ei însisi lui Dumnezeu, deoarece defăimau de aici si moartea si toată îngrozirea cea potrivnică a tiranilor, fiind gata a răbda chinurile si nevoile muncilor aduse asupra trupului. Spatele si le-au dat spre bătaie si răni, mădule lor în multe chipuri au fost rupte în bucăți. Fiindcă slujitorii păgânilor tirani, bucurându-se de vărsarea de sânge, luau pe Sfinti si îi rupeau cu bătaile si cu unghiile coastele lor le strujeau. Apoi, cu mânie neîmblânzită, le zdrobeau fără crutare spatele lor cu plumburi, împungând legătura pieptului cu săgeți ascutite, o desfăceau, ca niste fiare sălbatice. Și punând la subțiorile lor măciuci înfocate, cu multă cruzime îi ardeau. Coapsele împreună cu venele cele mari le tăiau cu săbiile si le spintecau cu cutitele si nu rămânea mădulele nemuncit. Încă si oasele le zdrobeau nebine.

Pentru aceasta, Mucenicii luau putere de la Dumnezeu, ca toate pătimirile să le rabde vitejeste si fără de durere erau în toate muncile, ca si cum ar fi pățimit în trupuri străine. Iar mai vârtos, cu multă îndrăzneală mergeau către cei ce îi munceau, si spre mai mare mânie îi zădărau pe dânsii, zicând: «De aveti munci mai cumplite, aduceti-le nouă, că acestea nu sunt nimic». Iar tiranii, aprinzându-se, scrâsneau asupra lor ca niste fiare sălbatice, si cu mânia fierbând, strigau muncitorilor ca să muncească mai cumplit sfintele trupuri ale Sfinților Pătimitori. Dar Mucenicii răspundeau iarăsi ighemonilor: «Unde sunt îngrozirile muncilor voastre? Că focul vostru este rece; muncile – neputincioase; bătașii – slăbănogi; săbiile – lemne putrede. Nimic nu aveti deopotrivă cu sârguinta noastră. Noi stăm gata ca să pățimim mai multe».

Pentru aceasta, desi au murit, ca niste vii lucrează, tămăduind bolnavi, izgonind draci, si toată viclenia tiraniei lor izgonind-o cu puterea Domnului. Că era darul Sfântului Duh totdeauna împreună cu Sfintele lor Moaste, care cu minuni pe toate le lucra, fiindcă au mărturisit bărbătește si cu multă răbdare pe Hristos înaintea oamenilor. Pentru aceasta si El i-a propovăduit pe dânsii înaintea Tatălui si a îngerilor Lui. Și le făgăduia lor bunătățile acelea pe care ochiul nu le-a văzut, urechea nu le-a auzit si la inimă de om muritor nu au venit, la care doresc îngerii să caute. Și ce mai mult voim a arăta cu cuvântul? I-a făcut pe dânsii cu El împreună mostenitori. Iar mostenirea lui Hristos în ce fel este? Socotesc că fiecare o stie: Cerurile cerurilor, si toate cele dintru dânsese; Lumina cea neapropiată si scaunul slavei, izvorul celor blânzi si tot raiul, pomii cei dintru dânsul si rodul cel prea dulce. Acestea sunt avutiile lui Hristos-Împăratul, si lângă acestea si altele de milioane de ori mai multe, ale căroră numiri nici noi nu le stim, pentru că sunt nevăzute oamenilor.” (Sfântul Efreim Sirul, *Cuvânt de laudă la Sfinții Slăvitii Mucenici*) (n. ed.).

camerele de tortură. Știrea ne-a parvenit după 1954, de la unii gardieni ardeleni, care îi îngropaseră în cimitir.

Cei șase tineri au fost plimbați prin camere de către Țurcanu, Livinschi și Caba, fără Popa Țanu.

Nu este greu de presupus socul provocat în sufletele noastre la vederea acestor chinuți. Urmările nu vor întârzia să-și arate efectul.

Cum am spus, ei nu mai puteau fi recunoscuți, deoarece fuseseră anume desfigurați, ca să nu se afle niciodată numele lor.

Iată ce ne-a spus Țurcanu: „Bandiților, v-am atras atenția de atâtea ori, să nu scoateți o vorbă în legătură cu demascările, indiferent unde vă aflați, în închisoare sau în libertate, deoarece noi avem mijloace să-i depistăm pe toți aceștia și să-i trimitem în rai așa cum o să-i trimitem pe cei pe care îi aveți în față, pentru că știți că eu v-am spus că nu ne jucăm de-a demascările”.

N-am observat la Țurcanu o stare sufletească deosebită față de Pitesti, ci în plus, un dezgust marcat de indiferență. Observația mea era reală, deoarece conflictul între Țurcanu și Popa Țanu se produsese iremediabil.

S-a afirmat că cei șase ucisi, precum și alții în situația lor, făceau parte din cei demascați de Țurcanu și nu de Popa. Interesant este faptul că Livinschi și Caba îl părăsiseră pe Popa Țanu și trecuseră de partea lui Țurcanu, împreună cu care i-au ucis pe acești tineri și încă pe alții câțiva.

Cu jertfa acelor, s-a pus capăt, la Gherla și în alte închisori, demascărilor prin metodele cunoscute. Cât a mai stat Țurcanu la Gherla, cei torturați de el nu au mai fost siliți să devină turnători; au rămas însă cei care au voit să fie, de frică sau din slăbiciunea lor.

Nu este mai puțin adevărat că, după uciderea celor șase, care a antrenat o neîncredere totală între noi, s-a făcut și o triere între cei care au rămas în continuare turnători și cei care s-au smuls acestei odioase stări de conștiință, prin propriile lor puteri.

Hotărârea majorității dintre noi că nu trebuia să mai facem rău altuia a fost primul pas al descătusării noastre de apăsătoare mustrare de conștiință.

Aceste jertfe, pe care oculta nu le prevăzuse, au pus capăt pentru totdeauna intenției de a face din noi, prin demascări, informatorii lor¹⁰².

De atunci și până prin anii 1954-55, fiecare din noi a suportat ura, înjosirea, disprețul și înjurăturile celorlalți detinuti, mergând singur pe drumul onoarei.

Cam la vreo două săptămâni de la uciderea acestor tineri, în ajunul sărbătorilor anului 1951-52, toți cei care trecuseră prin demascări, au trebuit să mai suporte încă o dată chinuri peste puteri, care au avut ca rezultat o nouă triere și separare a noastră.

Compromiterea demascărilor

Se spune că „nu aduce anul, ce aduce ceasul”. Și, în adevăr, nici cele mai optimiste visuri nu ne-ar fi făcut să credem că noi, cei care trecuserăm prin demascări și mai treceam încă, nu vom mai fi torturați și constrânsi să fim turnători și să facem atâta rău semenilor noștri.

Jertfa este arma prin care se biruie ura și fătărnicia. Dacă până la jertfa acelor tineri, noi trăiam odiosul păcat al fătărnicii, jertfa lor a ridicat vâlul de pe fetele noastre.

Eram urâți, disprețuiți și umiliți în continuare, pentru că numele de student sau elev era sinonim cu cel mai ticălos dintre oameni dar, din acel moment, în intimitatea conștiinței noastre eram liberi și împăcați că nu mai eram constrânsi să producem suferințe fratilor noștri.

Smerenia nu este egală cu înjosirea. Disprețul pe care l-am trăit datorită înțelegerii greșite a fratilor noștri nu ne îngenuchează;

---

¹⁰² „Cu Crucea, <puterea jertfei>, ca și cu o platosă, îmbrăcându-se ostasii și Mucenicii lui Hristos au surpat toate izvodirile și semetiile tiranilor” (Sfântul Efreem Sirul, *Cuvânt pentru învierea cea de obște*). „Numai prin jertfă proprie se apără credința în Dumnezeu. Mucenicii nu varsă sângele altora, ci pe al lor. Nu urăsc pe nimeni, deși sunt urâți de cei răi și necredincioși. Nu se răzbună niciodată, ci iartă pe ucigași. Nu se tem de moarte, ci așteaptă să fie cât mai repede dezlegați de trup, căci cred în viața vesnică și doresc să ajungă mai degrabă la Hristos” (Părintele Cleopa, *Predică la Sfântul Mare Mucenic Gheorghe*) (n. ed.).

dimpotrivă. Ei vedeau aparentele, pe care le urau și le desconsiderau; în spatele acestor aparente, noi trăiam tragedia, dar și împăcarea și mulțumirea, că oculta și slugile satanei n-au reușit să facă din noi totuși ucigași și informatori pe viață.

Am dus în spate această povară a urii, a disprețului și desconsiderării, nu numai din partea altor categorii de deținuți, ci chiar a propriilor noștri camarazi care nu trecuseră prin demascări. Și abia după ce s-a aflat de executarea lui Țurcanu și a statului său major, optica prin care eram priviți noi, studenții și elevii, s-a schimbat cu 180 de grade.

După jertfa celor șase tineri, prin toate atelierile Gherlei eram arătați cu degetul și toți se fereau de noi ca de niște ciurmați. Judecată dreaptă, pentru ceea ce fusesem.

Deoarece între noi se instalase definitiv neîncrederea reciprocă și prin aceasta oculta, în planul ei, își atinsese scopul de a rupe verigile lantului care ne unea, rămasi singuri cu noi înșine, mulți dintre noi și-au pierdut și încrederea în ei înșiși. Ce durere și suferință mai mare poate trăi omul, decât de a ști că nu mai are încredere în cel pe care l-a iubit, în el însuși și în puterile lui fizice și morale?

Acesta a fost punctul limită la care ne-a adus diavolul, prin torturi continue, când a pescuit și a cules dintre noi turnători ireversibili.

De la un moment dat nu l-am mai văzut pe Țurcanu împreună cu Popa Țanu. Țurcanu nu mai semăna cu cel care fusese mai înainte. Și eram convinși că, în urma martiriului celor șase, Țurcanu fusese acuzat de Popa și poate chiar de Zeller sau Nicolski, pentru compromiterea definitivă a secretului informațiilor și al demascărilor.

Atâta timp cât Țurcanu și Popa au mai fost la Gherla, demascările au continuat, apoi, sub Juberian și Rek turnătoriile au încetat, cu excepția unor cazuri singulare. Acesta a fost cel mai mare câștig pe care l-a avut tineretul legionar prin mila și harul Dumnezeiesc; Dumnezeu, prin cei ucisi, s-a milostivit de noi, smulgându-ne din ghearele pierzaniei. Nimeni nu poate afirma că jertfa în serviciul binelui și adevărului creștin, rămâne fără rezultat. Pentru jertfa celor buni, Dumnezeu se îndură și de noi, cei slabi și păcătoși.

Pentru mine, marele câștig moral, prin încetarea turnătorilor, a fost faptul că nu am ajuns în situația să dau informații cu grave consecințe pentru detinutul de care am amintit și care n-a suferit prea mult din cauza mea.

Îmbolnăvirea

După epuizarea fizică la bancul meu de lucru, din cauza normei prea mari, pe care nu o puteam îndeplini, și în plus, pentru că nu luam masa de la producție, ci de la comun (cu mult insuficiență), ajunseseam într-o stare de slăbiciune extremă. La aceasta a contribuit și nebunia, care mă tortura. Muștrarea de conștiință a contribuit în mare măsură la această stare care-mi pârjolea sufletul.

Pentru mine, încercarea rezistenței fizice și sufletești a depășit orice limită a răbdării.

Neîncrederea totală față de semenul meu, indiferent cine ar fi fost, luase o formă de nebunie. Nu mai credeam pe nimeni, orice-ar fi spus. Mai tragic era că trăiam, eu și camarazii, neîncrederea în puterile fizice și morale proprii. Numai aceia care au trăit toate acestea, ajungând pe culmile disperării, vor înțelege ce este comunismul în esența lui și scopul ultim pe care-l urmărește.

Omul poate răbda foamea, frigul, bolile, poate fi umilit și desconsiderat, își poate pierde familia, averea sau funcția socială dar, pentru un luptător care crede în Dumnezeu, care își iubeste semenii și neamul și e pregătit să renunțe la tot ceea ce viața pământească îi poate oferi, nu este crimă mai odioasă decât aceea de a fi torturat ani de zile – luându-i-se până și posibilitatea de a se sinucide – ca să renunțe la credința în Dumnezeu, la idealul lui și, ceea ce este și mai tragic, să-l ducă până la nebunie, transformându-l în animal sau în plantă care vegetează.

Împotriva noastră, a legionarilor, a fost îndreptată toată ura, cinismul, dezinformarea și prigoana comunismului, ateismului și ocultismului¹⁰³ internațional.

---

¹⁰³ Deși pare metaforică, denumirea de „ocultism”, este corect folosită. Deși își afirmă scopuri lumesti, „oculta”, adică francmasoneria cea cu multe chipuri, se ocupă chiar cu *ocultismul*, adică cu vrăjitoria, fiind în relații directe cu cel rău

Și pentru ce toate acestea? Pentru că noi credem nelimitat în Dumnezeu, ne iubim neamul și pe semenii noștri, ajutăm pe cel în suferință și vrem ca românul să fie stăpân pe pâinea și bucată lui de pământ, să nu-i fie alterată și degradată credința, cultura, tradiția și obiceiurile și să nu se amestece nimeni în familia și treburile lui.

N-am acceptat niciodată comunismul ateu, materialismul, și vom lupta împotriva lor până la ultima suflare, pentru că noi credem nelimitat în Dumnezeu și în Cuvântul Lui și astfel trăind, vom avea mereu pe Creator alături de noi¹⁰⁴.

Pentru că noi ne-am opus cu forța organizată religiei satanice, ea a pregătit planul de distrugere a Mișcării Legionare, prin metodele folosite în demascări.

Mă îngrozeam la gândul că va trebui să anunț la biroul organizatoric, care controla, dirija și conducea munca în ateliere, că sunt bolnav și nu voi mai putea munci. Mă și vedeam dus într-o cameră de tortură, de unde nu voi mai ieși decât nebun sau ucis în chinuri.

Îndrăzneala mi-a venit de la badea Câmpeanu, șeful atelierului de tâmplărie mecanică, singurul care cunostea neputința mea de a mai munci. L-am rugat pe el să raporteze directorului Gheorghiu, care îl aprecia ca meserias (de aceea, l-a și scos din demascări, având nevoie de el în atelier). Așa a făcut badea Câmpeanu, rugându-l pe director să fie trimis în celulă.

Țurcanu, care la ora aceea era în conflict cu Popa Tanu, și care cunostea munca grea ce o prestam, a venit la mine să mă întrebe ce am. I-am spus că sunt bolnav și epuizat fizic și că nu din rea voință nu mai pot munci. S-a uitat la mine, a observat în ce hal mă aflu și mi-a spus să mă întorc în celulă și să nu mai cobor în atelier până nu mă voi întrema.

A fost ultima mea discuție cu Țurcanu; spre surprinderea mea, în loc să mă trimită în camerele de tortură, m-a trimis în camera mea. În momentul acela, am fost convins că Turcanu nu mai putea trece

---

(n.ed.).

¹⁰⁴ „Astăzi, vineri 24 iunie 1927 (Sf. Ioan Botezătorul), ora zece seara, se înființează LEGIUNEA ARHANGHELUL MIHAIL, sub conducerea mea. Să vină în aceste rânduri cel ce crede nelimitat. Să rămână în afară cel ce are îndoieli. Fixez ca șef al gărzii de la Icoană pe Radu Mironovici” (Corneliu Zelea Codreanu, *Pentru legionari*) (n. ed.).

peste ordinele directorului si, poate, nici el nu mai era dispus să mă trimită în camerele de tortură, de care considera că avusesem destulă parte.

Cu aceasta, a luat sfârșit demascarea mea de la Gherla, împlinind doi ani de când frecventam camerele de tortură.

Țurcanu nu mai era acum cel de altădată. Era abătut, posomorât, vorbea puțin si prezenta lui nu mai îngrozea pe nimeni. Cei care îngrozeau erau: Popa, Livinschi, Caba, Lică Păvăloaia si ceilalti. Poate atitudinea lui se datora unor presimtiri - după plecarea noastră din Pitesti el era sigur că va fi pus în libertate; amânarea acestei date l-a pus si pe el pe gânduri. Simtea că nu fusese decât o unealtă oarbă, prin care oculta își îndeplinise planul.

Scoaterea de la muncă a avut la început un efect relaxant. Luam aceeași masă ca înainte, însă nu-mi mai iroseam minimul de energie ca să realizez norma. În schimb, nebunia mi se agrava văzând cu ochii, pentru că, nemaifiind istovit de muncă, ca să pot dormi noaptea, toate facultățile mele sufletești erau strânse ca într-un clește si n-aveam somn. Lunile acelea, cât am stat în cameră fără să muncesc, au fost pentru mine răstimpul trăirii a ceea ce este iadul.

Acuzat pe nedrept

Un detinut care se dădea drept legionar, fost ofiter în armata română – deci, susceptibil de a fi fost pătruns de simțul onoarei – avea o ură nestăvilită contra studentilor, pe care-i vorbea de rău, cu toate că trecuse si el prin demascări. Debita tot felul de acuzații pentru a-i pune pe studenti într-o lumină cât se poate de defavorabilă. Cum nimeni nu îndrăznea să-l contrazică, eu n-am mai putut răbda acele insulte nedrepte si l-am contrazis știintific, nu politic.

Ura lui împotriva studentilor nu mai avea zăgaz. A aranjat de pildă cu un tânăr ungur, pe care l-a convins să iasă la raport, să spună sefului de sectie că i-am luat de sub căpătâi, pe când dormea, feliuta de pâine, pe care o primea dimineata la ceai.

Hot n-am fost niciodată, pentru că așa m-a crescut mama si profesorul meu de religie Ion Popescu, doctor în teologie si filozofie de la Viena. Această educatie s-a conjugat cu cea legionară, privind cinstea si corectitudinea.

Acuzatia însă era gravă, nu atât fată de administrație, cât mai ales pentru Țurcanu. Ar fi avut ocazia să mă plimbe prin toate celulele cu o feliuță de pâine legată de gât, cum se mai întâmplase pentru delictе diferite, ca să arate cine sunt legionarii. O ocazie în plus, pentru ceilalți detinuți, să arunce anatema asupra studentilor, care, în afară de a fi turnători, ar mai fi fost și hoti. Această situație ar fi distrus în mine și puțină conștiință morală ce-mi mai rămăsese.

După vreo două ore de la servirea ceaiului, tânărul detinut a bătut în ușă, să ceară venirea șefului de secție, căruia i-a raportat cazul. Șeful de secție, care era român dar stia și unghurește, mi-a spus după aceea despre ce era vorba. Când am auzit acuzația, așa nebun cum eram, mi-am pierdut cumpătul și m-am repezit asupra tânărului, în prezența gardianului, l-am prins de haină și l-am întrebat de ce spune astfel de minciuni. Eram conștient că ieșirea mea agrava și mai mult situația.

De teamă să nu-l lovesc cu ceva în cap, tânărul a mărturisit gardianului că T. îl învățase să mintă. T. stia unghurește, fiind originar din Maramureș și tânărul credea că este unghur. Gardianul, oarecum în dilemă, a acceptat să nu prezinte cazul administrației, ci la biroul organizatoric, ceea ce era pentru mine mult mai grav.

În fața acestei situații nu mai aveam nici o posibilitate de apărare, mai ales că tânărul nu mai recunostea intervenția lui T. care, la rândul lui, continua să-l îndemne să-și susțină acuzația.

M-am întrebat atunci, așa cum mă întreb și azi, câte erori judiciare, câte acuzații și câte pedepse pe nedrept au suferit și suferă oamenii pentru că nu au martori sau argumente suficiente să-și dovedească nevinovăția, în afara conștiinței că sunt nevinovați? Numai conștiința și sufletul meu știu cum am trăit emoțiile indignării și revoltei împotriva acuzațiilor nedrepte, pe care le simt și acum, când scriu aceste triste amintiri.

Dar, poate, așa a vrut Dumnezeu, să trec și această probă, care mă va determina să iau poziție fermă, toată viața mea, împotriva acuzatorilor nedrepti. Pe T. l-am iertat de atunci, dar rana produsă în sufletul meu nu s-a vindecat nici până astăzi.

Am ajuns la convingerea de nezdruccinată că, cel mai satanic dintre relele pe care le fac oamenii semenilor lor, este acuzația nedreaptă. Cine m-ar fi crezut pe mine, în afară de Dumnezeu și de

constiinta mea? În nici un caz administratia si, cu atât mai putin, comitetele de tortură ale lui Țurcanu.

Acuzatia aceasta, aflată de camarazii si colegii mei, care-mi cunosteau trecutul si atitudinea din demascări, până la acea dată, mă împingea la un act necugetat. Rusinea care-mi chinuia constiinta si putina demnitate de om care-mi mai rămăsese, mă îndemna, în nebunia mea, să comit acte iresponsabile. N-am trăit în viata mea clipe mai dureroase si mai înjositoare.

Un gând venit nu stiu de unde, mă îndemna să bat în ușă si să cer gardianului să-mi dea voie să mă duc la biroul organizatoric. Urmarea o vom vedea mai târziu, deocamdată...

Întâlnirea mea cu Gheorghe Calciu

Nimic în lumea aceasta văzută si nevăzută nu este întâmplător ci, tot ceea ce este si va fi se petrece numai cu stirea, îngăduinta si voia lui Dumnezeu. «Facă-se Voia Ta, precum în cer, asa si pe pământ», grăieste cuvântul Sfintelor Scripturi. Tot răul pe care-l suferim noi, oamenii, se petrece numai din cauza abuzului nostru de libertate, care antrenează necredinta, neascultarea si fărădelegile pe care le săvârșim.

Pe Gheorghe Calciu nu-l cunoscusem personal. Îl văzusem de câteva ori la Pitesti, când ieseam cu tinetele, pe sectia de sub noi. Bucurestienii de la muncă silnică, care-l cunosteau pe Calciu, vorbeau numai de bine despre el. În timpul demascărilor, nu m-am întâlnit cu el si nici n-am avut ocazia, în tot timpul detentiei mele, să stau de vorbă cu cineva care să fi trecut cu el prin demascări si să-mi spună cum a trecut si ce-a făcut în timpul acestora.

Nici în domiciliul obligatoriu, nici după eliberarea noastră si nici după a doua lui arestare, n-am abordat această problemă. De ce? Nici astăzi nu stiu. Poate că rănile erau prea adânci.

După cum am mai afirmat, nimic nu este întâmplător. Întâlnirea mea cu Calciu a fost pentru mine un punct de răscruce si a avut ca urmare prietenia de nezdruncinat între noi.

Tot neîntâmplător am stat mai târziu în aceeași celulă, la Aiud, câteva săptămâni, înainte de a fi el dus în domiciliu obligatoriu, pe Bărăgan, la Viisoara-Slobozia, unde am fost apoi trimis si eu. Aici am

locuit, în aceeași casă, am dormit în același pat și am mâncat împreună aceeași mâncare.

După eliberarea noastră, și eu și el ne-am căsătorit la București, am continuat studiile universitare și am fost nedespărțiți, până la arestarea lui, în 1979.

Cu această ocazie (1979), am fost anchetat de lt. col. securist Grigoriu, care l-a anchetat și pe Calciu. Acesta m-a bruscat și m-a amenintat că mă dă afară din slujbă, ca să dau declarații împotriva lui Calciu, pe baza cărora să-l poată condamna. Știau că eram prieteni și că ne vizitam.

Revoltat la culme de această nerusinare, i-am spus că am turnat o singură dată în viața mea, în timpul demascărilor de la Gherla, când eram nebun, dar după încetarea demascărilor, până la ora aceea, nu turnasem și nu voi mai turna pe nimeni niciodată, chiar și pe dușmanii mei de moarte, cu atât mai puțin pe cel mai bun prieten al meu. Calciu, pe acea vreme, era preot.

La repetarea amenințării, că-mi voi pierde slujba, dacă nu declar ceea ce-mi cerea, i-am răspuns că nu mi-e rusine să fac pe salahorul, așa cum am fost și pavagiu.

La răspunsul meu, anchetatorul mi-a făcut o cinică mărturisire, afirmând că cea mai mare greșală a partidului a fost aceea „cu voi, bandiților, care ați făcut închisoare, că v-a dat voie să continuați studiile universitare, ca să nu rămâneți neisprăviti”. I-am răspuns că noi, cu studii sau fără studii universitare, nu suntem neisprăviti. Am demonstrat că, la peste patruzeci de ani, eram în stare să facem studii și nu printre codasi, ci în pas cu cei tineri, pentru că noi suntem luptători ai unei cauze drepte.

Această anchetă a durat câteva săptămâni, timp în care, un alt prieten al nostru, Vasile Pătrascu, a fost și el anchetat și amenintat, ca să dea declarație împotriva lui Calciu.

Pătrascu (și el preot), i-a răspuns categoric să nu-și închipuie nici o clipă, că va da declarație împotriva unui alt preot, pentru că acela să fie condamnat la închisoare.

În ultima zi de anchetă, securistul și-a manifestat înversunarea împotriva legionarilor, afirmând că partidul nu va fi linistit și împăcat până când nu va fi bătut ultimul cui, în ultimul sicriu de „bandit” legionar, ca astfel să scape de noi. La această manifestare a urii, i-am răspuns să ia aminte, căci nu ne vor putea bate în cuie

sufletul, pentru că numai sufletul are putere, iar trupul e neputincios. M-a înjurat, cum înjurau ei de obicei, și m-a trimis acasă.

Țin să relatez că ancheta începea de cum se însera, și ținea până noaptea târziu. Înainte de a fi introdus în camera de anchetă, eram lăsat să aștept în hol, la parter, pentru a mă timora. În timpul acestei așteptări de ore întregi, mi s-a dat să văd un spectacol odios. Sute de indivizi, tineri sau în vârstă, bărbați și femei, intrau și ieseau, cu fel de fel de fete, ca să-si deserte gusa, să-si vândă sufletul pe un blid de linte, să-si toarne frații, rudele, prietenii și colegii. Ancheta se făcea pe strada Beldiman, în fața Militiei Bucureștiului.

Revenind acum la Gherla, eram în curte și, cum mi-am rotit ochii, l-am văzut pe Calciu, care venea de la ateliere și se ducea la biroul organizatoric. Pe vremea aceea, Calciu era scrib la acel birou. După cum am mai spus, nu vorbisem niciodată cu Calciu, nu-i cunosteam glasul și nu ne spuneam pe nume.

Îi opresc și-l rog să mă asculte, căci as avea să-i spun ceva. În câteva cuvinte, cu o voce strangulată, îi spun ceea ce mă apăsă, că nu sunt vinovat de acuzația de furt ce mi se aduce și că nu am cum să mă dezvinovățesc, implorându-l să mă creadă. Mi-a spus că el mă crede. Eu i-am cerut, dacă mă crede nevinovat, să facă ceva pentru mine. M-a întrebat în ce cameră stau și a plecat.

După puțin timp de la întoarcerea mea în cameră, ceva neobisnuit și inexplicabil îmi frământa conștiința: cum, unul care a trecut prin demascări, atunci când totuși trăiam în nebunia neîncrederii în toată lumea, a fost în stare să mă creadă că nu sunt vinovat? Afirmatia lui Calciu că „mă crede”, a fost pentru mine funia pe care mi-a întins-o ca să ies la liman din mlastina deznădejdiei.

Eram cu totuși într-un gând, care ni se fixase în suflet și în conștiință că, de vom scăpa din închisoare, nu vom mărturisi nici măcar mamelor noastre pe unde am fost, ce am văzut, am auzit, simțit, și suferit. Să judece totuși aceia care au o mamă, cât de departe ajunsese înstrăinarea noastră. Dumnezeu și conștiința noastră să ne judece.

Oricine ar fi încercat să mă convingă, înainte de discuția cu Calciu, că acesta va avea încredere în mine, m-as fi îndoit, pentru că, chiar dacă el era diferit de ceilalți, în situația noastră, n-ar fi trebuit să mă creadă.

Cum reflectam așa, s-a deschis usa și gardianul mi-a cerut să ies; afară l-am întâlnit pe Calciu, care i-a spus gardianului că a venit să mă ducă la biroul organizatoric. Și, de la etajul 1, de unde eram, și până la parter, Calciu m-a asigurat că nu mi se va întâmpla nimic, pentru că Țurcanu a clasat cazul. Ajuns jos, mi-a spus să mă întorc în cameră liniștit. Gardianul, de la etaj, n-a observat că nu intrasem la biroul organizatoric.

Ajuns în cameră, nu mai stiam ce să cred, dar, judecând bine, eram convins, așa cum sunt și azi, că atunci numai mila lui Dumnezeu a aranjat lucrurile ca să fiu salvat, în acea încercare Calciu fiind doar instrumentul prin care Dumnezeu a lucrat. Nu noi am avut încredere unul în altul, încrederea a venit de la Dumnezeu.

Nu știu cum să-mi explic că după aceea nu m-am mai întâlnit cu Calciu, la Gherla, ci abia după zece ani, la Aiud, în 1963, la începutul lui mai, fiind dus la izolare. Pe el însă l-au scos și a fost trimis în domiciliu obligatoriu, pe 15 mai 1963. Iar la 8 iunie, din aceeași celulă, am fost dus și eu în domiciliu obligatoriu, în același sat din Bărăgan.

Destinul lui și al meu se mai leagă apoi și de pornirea noastră de a-L sluji pe Dumnezeu.

Destinul, după mine, este voia lui Dumnezeu conjugată și împlinită cu atitudinea omului.

Dumnezeul dragostei infinite voințe ca toți oamenii să se mântuiască și să se întoarcă pentru vesnicie la Părintele Creator. Destinul nu este predestinare, altcum omul nu ar mai fi responsabil de faptele lui. Dumnezeu l-a creat pe om liber în acțiunile lui de a alege între bine și rău și deci responsabil.

Destinul lui Calciu, el fiind bun din fire (așa s-a născut, nu este meritul lui) a fost să se pună în slujba binelui și slujirii lui Dumnezeu silit. Însă, abia după ispitele celui de al doilea stagiu de detenție, preotul Calciu a înțeles pe deplin ce este Creștinismul.

Calciu își urmează destinul lui, ca slujitor al altarului lui Hristos, pentru că el este mai bun ca mine; de aceea, el este ceea ce este, iar eu, un umil creștin, îmi port și azi povara faptelor mele. Sper însă ca, din mila lui Dumnezeu și ajutat de El, să pot și eu scrie în lumea liberă, mărturisind despre cele trăite.

Și acum, în ultimii ani ai vietii, suntem în legătură unul cu altul. Știm că fiecare din noi își duce crucea, așa cum am înțeles și cum ne-a ajutat și ne ajută Dumnezeu.

Nu știu ce s-ar fi întâmplat atunci cu mine, dacă nu m-aș fi întâlnit cu Calciu, pentru că nu aș fi putut răbda povara rusinii. Repet, sunt absolut convins că acea întâlnire nu a fost întâmplătoare. De aceea și cred că, în încercările, prăbusirile, deznădejdea și nebunia noastră, mila lui Dumnezeu a fost totuși cu noi, El voindu-ne mântuirea iar nu pieirea.

Plecarea lui Țurcanu și a lui Popa Țanu

După 5-6 luni de la venirea studenților de la Pitești la Gherla, în care timp se continuaseră demascările și munca în ateliere, au mai fost aduse aici și alte categorii de deținuți, cu diferite condamnări și muncitori specializați într-o anumită meserie (Am mai spus că tot ce se lucra în atelierele din Gherla: tâmplărie, mecanică, vopsitorie, nasturi, etc, era pentru armata sovietică. Munca era condusă de biroul organizatoric, al cărui șef era Țurcanu).

Într-o bună zi, pe la începutul verii anului 1952, fiind singur în cameră, am fost chemat la frizerie de către Măgirescu, care făcea pe frizerul; acolo, aflându-ne numai noi doi, mi-a destăinuit că Țurcanu și colaboratorii lui cei mai apropiați: Popa Țanu, Mărtinșu, Livinschi, Caba, Dumitrescu, Pop, Popescu Aristide, Pătrășcanu, Lică Păvăloaia, și ceilalți au plecat din Gherla. La întrebarea mea, dacă-i vor pune în libertate, mi-a spus că nu știa nimic.

Plecarea lui Țurcanu și a colaboratorilor lui a fost pentru noi, cei trecuți prin demascări, o zi mare, pe care nu o vom uita niciodată. Majoritatea, mai ales cei ce lucrau în ateliere, au fost convinși că demascarea, așa cum se făcuse până atunci, nu se va mai repeta. De aceea am și simțit o mare ușurare sufletească.

Unii dintre noi credeau că respectivii au fost duși la București și răsplătiți pentru „munca” depusă. Mai precis însă, nu știa nimeni ce se întâmplase cu ei. După aceea, s-a zvonit că fuseseră luați noaptea, cu o dubă.

Unii, cei din comitetele de tortură de la Pitești ca: Măgirescu (legionar), Titus Leonida, Diaca și Dobre (nelegionari), desi

colaboratori apropiați ai lui Țurcanu, n-au plecat, fapt care i-a derutat pe mulți, mai ales că aceștia, probabil, nu comiseseră crime.

Ce se întâmplase cu Țurcanu și colaboratorii lui s-a auzit abia la Aiud, în 1956. Noi însă, lotul medicinistilor de la Iasi, am aflat-o la Jilava, cu ocazia unui transfer de la Aiud, în vederea unor procese ale colegilor noștri.

Țurcanu, figură sinistră și controversată, deși student strălucit la drept, căzuse victimă (asa cum au căzut și vor mai cădea și alții) propriei sale mândrii, mânat de un orgoliu patologic, constient fiind de valoarea sa intelectuală și de vointa sa care trecea peste orice; astfel că, pentru a-și atinge scopul, nu s-a dat în lături de la cele mai odioase crime și bestialități.

Sfintii Părinți ai Bisericii Crestine spun că mândria este cel mai grav dintre păcatele pe care le poate săvârși omul, că acest păcat satanic întunecă puterea de judecată și omoară sentimentul de dragoste și de milă¹⁰⁵.

---

¹⁰⁵ „Mândria este începutul și sfârșitul tuturor răutăților” (Sfântul Nil Sorski, *Despre gândul mândriei*).

„Dacă se lasă vinul la aer, își pierde culoarea și gustul; tot așa și mândria, nimicește toate roadele omului (Sfântul Isaia Pustnicul, *Cuvântul 12*) „Nu este pocăință pentru cel ce se lasă mereu stăpânit de mândrie” (idem, *Cuvântul 16*) „Ce este mândria? A te tulbura că nu ești luat în seamă, nesupunerea față de aproapele, lăudărosenia că nu ai nevoie de nimeni, încrederea în puterile tale, dorul de a-ti face nume înaintea oamenilor” (idem, *Cuvântul 28*).

„Dracii se nevoiesc cu mândria să pogoare sufletul jos în pierzare și cu mare glas strigă: ‘Ne-ai biruit, o, suflete și fugim de la tine!’ Acestea le zic cu viclesug, ca să se mândrească sufletul ca și cum ar fi făcut nevointă. Și când se nălucește aceasta, se dă loc mândriei și sugă laptele lenevirii de la maica sa, nepurtarea de grijă. Și se nălucește că el s-a nevoit din tineretele sale și așa cade în trândăvie. Atunci dă năvală duhul desfrânării și se învoieste cu gândurile și cade în adâncul necurăției. Atunci vine fiul vrăjmășiei împotriva luptării și se luptă cu Biserica și zice că nu știe nici Biserica, nici dogmele credinței, nici canoanele Bisericii. Și atunci se prăpădește de tot, căci diavoli, când vor găsi portile deschise, nu lasă nici scândură. [...] Armele ostirii împărătesei pierzării sunt acestea care se împodobesc una pe alta pe rând: întâi pipăirea vicleniei și părerea nălucirii, mândria cea fără de Dumnezeu, nebăgarea de seamă, plăcerea oamenilor, gândul cel rău, mânia, vrăjmășia, vrajba, bucuria de paguba aproapelui, bucuria răutăților, pomenirea de rău, întunecarea, netemerea de Dumnezeu, neastâmpărarea, necredința, hula, minciuna, judecarea, osândirea, defăimarea [...]. Pe acestea toate vrăjmasul le lucrează în bietul suflet, spre a-l desparte de Dumnezeu”. (Sfântul Nil Athonitul) (n. ed.).

Lui Țurcanu și celor împreună cu el, mândria le-a luat mintile și au uitat că tot răul făcut semenului se întoarce însușit asupra făptasului.

Am mai relatat în legătură cu Țurcanu, că nu m-am temut de el ca ucigas. L-am compătimit mai degrabă, considerându-l o victimă a minciunii și diversiunii comuniste.

Am mai vorbit despre relațiile dintre Țurcanu și Popa Țanu, corifeii care-și disputau întâietatea și paternitatea demascărilor de la Gherla. Țurcanu însă a fost executat; Popa – nu.

Și convingerea mea este – după cele constatate în celula 59 de la Suceava, cât am stat împreună – că acest ucigas, Popa Țanu, s-a strecurat în Mișcarea Legionară, poate datorită lui Bogdanovici, cu scopuri subversive, având ordine bine precizate. El e, de altfel, unul din cei care au susținut până după proces că demascările din închisorile Pitesti și Gherla s-au făcut din ordinul lui Horia Sima.

De ce a fost folosit tocmai Popa Țanu, atât în procesul lui Țurcanu, cât și în procesul lui Vică Negulescu, nu știu.

Cred însă că numai anchetarea acestui odios ucigas ar putea face lumină în declarațiile celor din lotul lui Țurcanu, date la Jilava, după plecarea din Gherla. El ar putea explica cel mai bine dispozițiile și ordinele primite de la Nicolski și Zeller, precum și modul în care au fost asasinati atâția tineri, împreună cu Bogdanovici.

Plecarea lui Țurcanu și a colaboratorilor lui cei mai apropiați din Gherla a coincis cu aceea a căpitanului Gheorghiu, directorul închisorii, și a odiosului ofițer politic, Avădanei.

Despre Dumitrescu și Marina, se spune că ar fi fost condamnați, fiind învinuți de cele petrecute la Pitesti și că au fost lichidati ulterior.

Ar fi de dorit să nu se uite că singurul care a rămas în viață, fiind totodată și cel care a executat planul ocult de distrugere a tineretului legionar, prin demascările din Pitesti și Gherla, este generalul Nicolski, șeful securității între 1949 și 1965¹⁰⁶.

---

¹⁰⁶ Alexandru Nikolski (alias Boris Grunberg) șeful serviciului de anchete din Ministerul de Interne. Ofițer kominternist, agent dublu, a fost parasutat în România în timpul războiului împreună cu alți 10, pe care i-a denunțat imediat după parasutare și astfel a scăpat. A murit la el acasă, după 1990, fără a fi fost supărat de vreo anchetă (n. ed.).

La plecarea mea din țară, în 1989, era pensionar și se plângea că regimul lui Ceausescu l-a desconsiderat pentru munca și aportul adus partidului.

Un lucru este verificat incontestabil: după plecarea lui Țurcanu din Gherla, cel care a controlat și condus în continuare demascările, a fost colonelul Zeller, ajutorul direct al lui Nicolski. Zice-se că, mai târziu, ar fi fost găsit împuscat, într-un cimitir din București. Dacă a fost omorât (și nu cumva s-a sinucis) asta s-a întâmplat din ordinul oculte, prin Nicolski, odată cu dispariția lui stergându-se orice urmă oficială în legătură cu demascările.

Ce se mai știe e că, odată ce Țurcanu și ajutoarele lui au ajuns la Jilava, Nicolski și acei dintre oficiali care au colaborat cu el, au dispărut din minister, alții luându-le locul. Aceștia le-au cerut lui Țurcanu și celorlalți să facă declarații de bună voie, prin care să spună, fiecare în parte, cum a acționat, ce metode a folosit, ce rezultate a obținut și cât timp le-a trebuit pentru fiecare tânăr ca să-l facă să cedeze.

După ce au scos de la ei tot ce au vrut, totul a căzut doar în sarcina lui Țurcanu și a colaboratorilor lui. Propriile lor declarații erau suficient de acuzatoare, ei fiind astfel socotiți vinovați de toate crimele, torturile și metodele folosite în demascări. După aceea, schimbându-se din nou oficialii acuzatori, înlocuitorii lor au fost însărcinați cu formarea unui complet de judecată care, într-unul din cele mai secrete procese, i-a condamnat la moarte și i-a executat.

Țurcanu a fost cel care a făcut, prin demascări, ancheta cea mai completă a reacțiunii din România, la Pitești și la Gherla. Tot prin el, s-a realizat transformarea unor tineri legionari și nelegionari în ucigăși și turnători, atât în închisoare, cât și în libertate.

Un tânăr legionar (al cărui nume, nu-l dau, pentru a nu-l expune) fiind anchetat de un ofiter superior de securitate, la închisoarea din Aiud – Nicolski nemaifiind pe atunci șeful securității – relatează că acela îi spusese, confidențial, că Țurcanu n-a recunoscut că ar fi primit ordin din străinătate să facă demascările, susținând că el singur a tratat cu Nicolski această problemă. Țurcanu l-a crezut pe Nicolski cinstit în tot ce i-a spus; i-a crezut până și promisiunile pe care i le-a făcut, recunoscând abia la proces că a fost înșelat. Atunci a mai spus că, dintre tinerii detinuți politici care au făcut demascările la Pitești și Gherla, numai el e singurul vinovat. Or, dacă aceste

afirmatii sunt adevărate, atunci Țurcanu trebuie privit în altă lumină. Și convingerea mea fermă e că, în planul oculte privind demascările tinerilor din închisorile din România, a fost prevăzută și planificată de la bun început atât dispariția unor detinuti implicați în această acțiune, cât și a oficialilor care au supravegheat-o.

În ceea ce o privește pe soția lui Țurcanu, aceasta a divorțat de el când a auzit ce făcuse la Pitesti. Mai târziu, în libertate, fiind la Suceava, am aflat că primise actul de deces al sotului în 1956, expediat din Oradea, de pe o stradă cu un număr care în realitate nu exista.

Acelasi procedeu l-au întrebuintat și cu mine, înștiințându-mi familia că am decedat. La primirea știrii, ai mei mi-au făcut slujba de îngropare la mormântul familiei¹⁰⁷. Simbolic, fiind astfel îngropat și eu, m-as putea considera azi drept un strigoi. Și încă unul chiar foarte incomod.

Ceva asemănător s-a petrecut și cu fratele mamei mele, Vasile Dăscălescu, fost tărănist, condamnat și el la 20 de ani de închisoare, pentru niste declarații făcute împotriva rusilor, în mai 1944. Având în închisoare o atitudine fătis anticomunistă, a fost ucis la închisoarea din Ocelele Mari. Am văzut personal actul de deces pe care l-a primit soția lui: fusese expediat din acel oras, de pe o stradă cu un număr inexistent, fapt descoperit de fiica sa, Elena, care s-a deplasat acolo, din Fălticeni. Mai cunosc și alte cazuri, din București și Iași, de familii care au primit acte de deces din diferite orase ale țării.

După cele trăite, văzute, auzite de mine și de camarazii mei, Țurcanu a fost totuși și el o victimă, prin care foruri moscovite sustinute de Ana Pauker, Teohari, Luca și Nicolski, au făcut demascările, în vederea asasinării morale și fizice a tineretului legionar, pregătit și educat pentru lupta împotriva oricărui rău antihristic și antinational.

Iată câteva dintre numele celor ce au colaborat cu Țurcanu de bună voie, fără să fi primit o singură palmă și au fost implicați în același proces cu el, oameni pe care îi cunosc personal: Popa Alexandru (Țanu), student la Iași; Livinschi, student la Iași; Caba, absolvent de liceu din Câmpulung Moldovenesc.

---

¹⁰⁷ Chiar au fost morți și îngropați, pentru a învia întru omul cel nou, câți au înțeles rostul pătimirilor lor (n. ed.).

Apoi, cei ce au colaborat cu el în urma unor torturi continue, de neînchipuit: Dan Dumitrescu, student la Iasi; Pop Cornel, student la Cluj; Popescu Aristotel, absolvent al Facultății de medicină din București; Nuti Pătrăscanu, student la București; Vasile (Lică) Păvăloaia, student subinginer silvic; Juberian, student la Timisoara.

Din cei pe care îi cunosc eu din comitetele de tortură, nu știu însă dacă vreunul a fost implicat în procesul lui Țurcanu, în afară de Zaharia Nicolae, seful comitetului de tortură de la camera 3 subsol, de la Pitesti (de care am mai vorbit), de Dobre Vasile, student de la Cluj, precum și de Diaca, student de la București. S-a susținut totuși că în lotul lui Țurcanu au fost 36 de colaboratori; numărul mi se pare însă exagerat.

Dintre deținuții care mai trăiesc și au trecut prin procesul lui Țurcanu și știu numărul exact al celor care au fost implicați, unul este Popa Țanu. Altfel, secretul acestei monstruoase crime ar fi dus pentru totdeauna în mormânt de Țurcanu. Mai suntem apoi eu și camarazii mei încă în viață care rămânem martorii de netăgăduit a ceea ce s-a petrecut atunci, în demascări.

Dacă cele afirmate de Țurcanu în ultimele zile ale vieții sunt adevărate și, în special, ceea ce a spus înainte de a fi executat – el fiind singurul dintre deținuți care a tratat direct cu Nicolski – aceasta reprezintă dovada incontestabilă că el a fost instrumentul prin care a acționat din umbră oculta.

De ce nu a fost Țurcanu acela care să declare că ar fi primit ordin, prin Vică Negulescu, de la Horia Sima, să facă demascările tineretului legionar? Pentru că *Țurcanu nu era legionar!*

E de remarcat că nici o personalitate politică de la țărăniști, liberali, social-democrați sau din alte categorii, cu sau fără partid, nu a fost implicată într-un proces, cu acuzația că ar fi dat ordin tineretului din organizația sa să facă demascările de la Pitesti și Gherla. Singurii care au fost acuzați de acest lucru au fost legionarii: comandantul legionar Vică Negulescu, Costică Oprisan – seful Frăților de Cruce pe țară – și alți fruntași legionari. Înscenarea acestui abject proces a fost culmea ipocriziei, a minciunii și a diversiunii comuniste, care a desființat ideea de justiție prin azvârlirea responsabilității crimelor asupra victimelor. Atâta obrăznicie, sadism și nerusinare, doar o monstruoasă asemeni comunismului ar fi putut scoate la iveală.

Aceasi nelegiuire s-a petrecut la Katyn, aceeași în pădurea Tâncăbesti, unde a fost asasinat Corneliu Codreanu împreună cu cei 13 camarazi ai lui în noaptea Sfântului Andrei, și tot la fel în 21-22 septembrie 1939, când a avut loc măcelul din lagărele de pe tot cuprinsul țării¹⁰⁸.

Demascările s-au făcut aproape exclusiv asupra tineretului legionar, studenți, elevi, muncitori și țărani. *Optzeci la sută din tineretul detinut la Pitesti și Gherla au fost studenți legionari. O mărturisesc cu mâna pe cruce, pentru că i-am cunoscut pe toți, legionari și nelegionari. Celelalte categorii de tineret au trecut prin Pitesti și Gherla numai accidental, dovadă clară că oculta n-a vizat decât tineretul legionar.*

După plecarea rusilor din România, în 1958, Gheorghiu Dej, sub stăpânirea căruia s-au perpetuat atâtea orori, a dat totuși un decret de grație a tuturor detinutilor politici, faimosul decret din anul 1964. Un act pe care nu l-au făcut, din păcate, înainte vreme, nici creștinul și românul Antonescu, nici „istoricii” și creștinii oameni politici ai României vechi și nici Majestatea Sa Regele *tuturor românilor*, care i-a lăsat în continuare, după 1944, pe legionari în temnite. De la ei, i-a preluat „românul” Burăh Tescovici

---

¹⁰⁸ În 1940 au fost uciși în pădurea de la Katyn (lângă Smolensk), din ordinul lui Stalin, peste 4000 de ofițeri ai armatei poloneze.

Corneliu Codreanu, împreună cu „Decemvirii” (cei 3 care l-au împuscat pe I. G. Duca) și cu „Nicadorii” (cei 10 care l-au împuscat pe Mihai Stelescu, trădătorul Mișcării Legionare care pactizase cu Carol al II-lea) au fost strangulați ritualic pe soseaua București – Ploiești, apoi împușcați pe la spate, în noaptea de 29-30 noiembrie 1938. Imediat după aceasta au fost îngropați la Jilava, după care au fost dezgropați și s-au turnat peste ei 20 de damigene de acid sulfuric, apoi s-a turnat o placă de beton de 1 metru grosime (cf. Corneliu Codreanu, *Însemnări de la Jilava*, Colectia „Europa” – München, pag. 69-71).

În noaptea de 21-22 septembrie 1939 au fost uciși în întreaga țară 253 de lideri legionari, din ordinul lui Carol al II-lea, ca represalii pentru uciderea lui Armand Călinescu. Aceștia au fost: cei 9 legionari care l-au împuscat pe Armand Călinescu; 7 legionari din spitalul militar Brașov; 13 legionari din închisoarea Râmnicu Sărat; 44 de legionari din închisoarea Miercurea Ciuc; 32 de legionari din lagărul de la Vaslui; 2 legionari din închisoarea Jilava, împușcați chiar pe mormântul lui Codreanu; un legionar din spitalul închisorii Văcărești, aruncat de viu în crematoriu; 148 de legionari în restul țării – câte 3 legionari din fiecare județ (cf. Ion Constantin, *Istorie trăită*, Ed. Printeuro, Ploiești, 1999) (n. ed.).

împreună cu dosarele și cheile celulelor, ca să putrezească în continuare acolo cu sutele.

Aceiași „istorici” au plătit însă păcatul vânzării semenului, ajungând să moară și ei tot acolo, în închisorile comuniste.

În anchetele și declarațiile pe care le-a dat înainte de a fi condamnat la moarte și executat, sunt convins, așa cum l-am cunoscut – văzându-l în situații nestiute de alții – că Țurcanu și-a dat seama că a fost înșelat.

Țurcanu susținea că nu e creștin, cu toate că fusese botezat și cunoscut creștin și, pe deasupra, crescut de mama lui în spiritul moralei creștine. Totuși, e posibil ca acestea să fi dus la muștrările de conștiință și la recunoașterea erorii pe care o făcuse.

Experiența mea din timpul demascărilor și din toți anii de detenție, mă îndreptătesc să afirm că cel mai odios criminal, ticălos și păcătos, dacă-și recunoaște greșeala, se căiește sincer și cere iertare lui Dumnezeu, se poate mântui. Ce este cu neputință la oameni, la Dumnezeu este cu putință. Aceasta este taina de nepătruns a creștinismului, a dragostei și milei lui Dumnezeu, și motivul pentru care El a mântuit lumea.

Or, dacă Țurcanu a avut muștrări de conștiință și păreri de rău pentru tot ceea ce a făcut, recunoscându-se singurul vinovat de cele întâmplate la Pitești și Gherla, cerându-I iertare lui Dumnezeu, e imposibil să nu fi fost iertat. Eu nu pot gândi decât în acești termeni.

În concluzie, dacă sunt adevărate informațiile privind ultimele zile ale lui Țurcanu: refuzul lui de a minti, declarând că a primit ordin de la cineva ca să facă acele demascări și recunoașterea vinovăției proprii, am convingerea de nezdruncinat că Dumnezeu s-a îndurat și de el și i-a dat mântuire de păcate.

Dacă orgoliul lui, întins până la patologic, s-a transformat în umilintă și căință, de ce să nu-și fi mântuit și el sufletul în ultima clipă a vieții, ca tâlharul de pe cruce?

Și această îndurare a lui Dumnezeu se poate să fi coborât și asupra sufletelor celorlalți din lotul lui, care gresiseră la fel.

Or, dacă așa cum cred, Bogdanovici s-a mântuit, recunoscându-și greșeala, socotindu-se un inițiator al reeducării și vinovat, într-un fel, pentru suferința atâtor și atâtor tineri, de ce să nu cred că și Țurcanu, cu tot ceea ce a făcut, a fost totuși, în ultima clipă, salvat ca suflet?

Eu, ca un creștin convins de taine ce nu pot fi pătrunse cu mintea, cred cu tărie că toți oamenii pot fi mântuiți.

Cititorul își mai aminteste, poate, că atunci când eram dus de Țurcanu de la camera 3 subsol, la camera 4 spital, am vrut o clipă să-i spun că și el își este siesi un fel de victimă. N-am îndrăznit însă, de teama consecințelor; cum era atât de posedat, m-ar fi omorât pe loc.

Eu însă nu l-am urât, după cum n-am urât nici pe cei ce au acționat direct asupra mea, și nici pe cei ce m-au judecat și condamnat la 16 ani de detenție. Căci, Dumnezeu «ne iartă nouă gresalele noastre, precum și noi iertăm gresităților noștri».

Juberian și Rek

După plecarea lui Țurcanu și a celorlalți, conducerea politică și administrativă a atelierelor din Gherla rămase pe mâna lui Juberian și Rek. N-am putut afla niciodată, nici măcar mai târziu, la Aiud, cine le-a dat această înputernicire.

Juberian, un tânăr cu reale posibilități intelectuale, originar din Banat, era student la Timisoara. Îl cunoscusem în cursul demascărilor de la Pitesti, la camera 2 parter, la începutul verii anului 1950.

Când am fost aduși noi, cei cinci, în acea cameră, îmi amintesc că a fost aruncat pe ciment lângă noi, complet desfigurat.

Nu se mai putea tine pe picioare; i-am reținut numele de la seful comitetului de tortură, Prisăcaru, care anunțase că a adus în camera noastră pe unul „din cei mai fanatici legionari”. „Îl vedeți cum arată, noi îl vom lecu pentru totdeauna de fanatismul său față de Mișcarea Legionară. Și aceasta nu este decât începutul”, a continuat el. Văzându-l atunci și știind ce pățisem noi, m-am îngrozit la gândul a ceea ce îl aștepta pe acest tânăr.

Juberian, în agonia în care era, a mai avut încă puterea să rețină numele celor cinci de pe ciment, anunțati de Prisăcaru și, mai ales, numele meu, fiind azvârlit chiar lângă mine. În zilele care au urmat, nu i s-a dat nici de mâncare, nici apă de băut. De altfel, chiar de i s-ar fi dat, nu ar fi fost în stare să înghită.

Cât am stat în cameră cu el, vreo câteva zile, nu a mai fost torturat, pentru că n-ar mai fi avut nici un efect asupra lui, atât era de

slăbit. Am aflat însă de la alti camarazi că, după plecarea noastră, Juberian a fost crunt torturat și chinuit, făcând parte din tinerii legionari care nu cedau ușor.

Ceea ce s-a întâmplat acolo, până la plecarea noastră din Pitesti, și ce am văzut cu ochii mei că s-a petrecut cu el în acea cameră, explică, printre altele, căderea lui.

De ce a fost numit la Gherla, șef al biroului organizatoric, nu pot să-mi dau seama. Imaginea lui mi-a rămas în minte așa cum l-am văzut desfigurat în camera 2 parter, și întins pe ciment, în nesimțire, lângă mine, în iunie 1950. Nu-i mai puțin adevărat, că i-o retin și pe aceea din timpul cât a fost șeful biroului organizatoric. Sunt lucruri pe care nu le pot uita. Îmi era drag, pentru că îl cunoscusem și-l simțisem lângă mine, desfigurat și nemiscat, pe betonul camerei 2 parter.

La Gherla, când nebunia îmi putea fi fatală, Juberian m-a salvat. Iar ca șef al biroului organizatoric, obiectiv vorbind, Juberian a fost foarte corect și drept.

Despre Rek, știu că nu era român. Nu pot spune însă ce origine avea, pentru a nu leza sau trezi resentimente care nu fac obiectul acestor mărturisiri¹⁰⁹.

După plecarea lui Juberian de la Gherla, Rek a rămas șeful biroului organizatoric până la finele anului 1953.

Ca meserias, se putea discuta cu Rek și am observat la el, cât am lucrat în ateliere, o atitudine moderată față de toți, indiferent de originea etnică.

Cât privește asasinarea lui Flueraș, nu știu și nu am garanția că Rek și Juberian ar fi fost direct implicați, autor fizic și moral fiind căpitanul Goiciu, numit director al închisorii Gherla, în locul lui Gheorghiu. Pentru a-mi susține această părere, voi relata mai jos anumite întâmplări.

---

¹⁰⁹ Scriind în Occident, autorul trebuie să-i menajeze pe iudei, pentru a nu fi acuzat, instantaneu, de antisemitism și exclus din viața socială. Reeducarea a fost ultima parte a războiului pe care, de două mii de ani, Iuda îl duce cu Hristos și cu mărturisitorii Săi (n. ed.)

Goiciu si Mihalcea

Arestările din 1948 îl găsiseră pe Goiciu director al închisorii din Galati. Detinutii care trecuseră pe acolo spuneau că Goiciu nu era român și că se lăuda că e prieten cu Gheorghiu-Dej, activând cu acesta la atelierele C.F.R. din Galati. Or, dacă ceea ce spunea el era adevărat, desigur că Dej îi oferise postul important pe care-l avea, acestui monstru, născut să fie ucigas, care nu avea în constiinta lui decât înclinatia de a chinui și a ucide oamenii.

Cei care îl cunoscuseră la Galati erau îngroziti când auzeau de el. Avea o deosebită plăcere de a ucide și chinui preoti sau fii de preoti și putini dintre acestia, care au trecut prin închisoarea din Galati, au scăpat cu viață din mâna lui. Sunt martori oculari, care au stat în celulă cu un fiu de preot, când acesta a fost surprins de Goiciu prin vizeta usii, în momentul când își făcea rugăciunea. Atunci, spun ei, Goiciu a intrat în celulă, l-a lungit pe fiul de preot pe dusumea și l-a zdrobit cu picioarele, până l-a lăsat mort. Era o brută, un tip de proletar cu putere „politică” de care abuza oricând, executând ordinele de distrugere.

Goiciu era deci cunoscut în toate închisorile comuniste ca unul dintre cei mai odiosi călăi și ucigasi. Pe fata lui se citea clar plăcerea sadică de a chinui și a tortura. Zice-se că, în timp ce era el director la Galati, a fost adus acolo Iuliu Maniu, presedintele Partidului National-Țărănist, pe care l-ar fi chinuit îngrozitor.

Tot atunci a fost adus acolo și un tânăr legionar, trecut prin demascările de la Pitesti. Nu-i pot divulga numele, având în vedere situatia din țară¹¹⁰, precum și rugămintea lui de a nu face aceasta. Avea o pregătire intelectuală excepțională și o structură fizică foarte delicată, ceea ce l-a și făcut să suporte foarte greu torturile și să cedeze la Pitesti. După cădere însă, a fost trimis special de Nicolai la Galati, să-l tragă de limbă pe Maniu ca să afle de la el o serie de lucruri.

Și a auzit din gura lui de toate: fapte, întâmplări, regrete, planuri de viitor și... ceva ce voi spune în continuare.

Cu toate că fusese trimis acolo pentru o treabă abjectă, omul acesta a avut totuși tăria ca, odată intrat în celula unde era Maniu, să-

---

¹¹⁰ Autorul a scris această carte înainte de 1990, când România era condusă de regimul comunist al lui Ceausescu, foarte atent asupra fostilor detinuti politici legionari (n. ed.)

i spună acestuia scopul pentru care fusese trimis: „Domnule presedinte, am fost la Pitesti si acolo se petrec lucruri groaznice cu tineretul legionar si cu alti tineri studenti. Eu am trecut prin aceste torturi si sunt trimis de la Bucuresti să vă trag de limbă si să retin tot ceea ce îmi veti spune. De aceea, vă rog să-mi spuneti numai ce credeti dumneavoastră că trebuie să stiu, pentru ca să nu aveti nimic de suferit”.

Și, aproape un an de zile, cât a stat cu Maniu în celulă, acel tânăr a discutat cu el de toate.

Mai mult chiar, de când a intrat în celula lui Maniu si până la plecarea sa din Galati, i-a dat si feliuta lui de pâine, spunându-i că el e tânăr si poate suporta mai usor închisoarea. Maniu a acceptat aceasta cu foarte mare greutate si numai la insistentele tânărului, iar atunci când s-au despărțit, bătrânul l-a strâns în brate si, plângând, i-a spus : „L-am respectat pe Codreanu, intuindu-i cinstea, credinta nestrămutată si conceptia politică. Ca om si crestin, mă întreb însă dacă vreun tânăr tărănist, în aceleasi împrejurări, s-ar fi purtat cu Codreanu, asa cum te-ai purtat tu cu mine? Eu, dragă prietene, nu v-am cunoscut decât din calomnii; acum vă cunosc în realitate, si de aceea ti-am spus ce să declari oamenilor zilei despre mine. Iar ceea ce ai făcut tu pentru mine, nu voi uita până când voi muri”.

După această emotionantă scenă, tânărul a mai avut timp să-i spună lui Maniu: „Domnule presedinte, ceea ce v-am spus si ceea ce am făcut pentru dumneavoastră, n-am făcut-o din orgoliu sau considerente politice. Am făcut-o mai întâi ca român, apoi pentru că sunt crestin, si pentru că-mi iubesc tot asa mult tara si neamul ca si dumneavoastră. Suferim doar în aceeasi închisoare pentru conceptiile noastre politice, pentru binele si dreptatea neamului românesc”.

Pe oameni îi poti cunoaste foarte bine cum sunt, atunci când le schimbi conditiile de viață, când le iei functia si pozitia socială, averea si perspectiva de a mai fi ceea ce au fost. Cu alte cuvinte, adevărata cunoastere a omului nu o poti avea decât când îl supui la încercări, la ispite, la suferinte si în ultimă instantă, chiar la proba mortii.

Or, având în vedere si cele spuse de tânărul legionar, noi toti, tinerii care am trecut prin demascări si conditii de existență exceptionale: tortură, degradare, suferință si înjosire, foame, frig, pedepse, înfrânare si răbdare, având în față perspectiva mortii în

orice clipă, ne-am convins că, așa cum a spus Corneliu Codreanu: „Țelul existenței umane nu este viața, ci învierea în numele și prin Iisus Hristos”.

Revin acum la Goiciu, pe care l-am cunoscut la Gherla și de care mi-a fost o frică și o groază, cum mi-a fost de puținii oameni în viață. Nu degeaba a avut el misiunea să chinuiască și să omoare, în închisorile din Galati și Gherla, ce a avut neamul acesta mai bun.

În vara lui 1952, îndată ce a fost numit director, a dat ordin la atelierul de tâmplărie, unde lucram și eu, să se confecționeze câteva carcere și să fie instalate la parterul clădirii mari a închisorii. Acolo puteau fi văzute de toți deținuții; erau pe mâna stângă, cum intrai în clădirea principală și arătau ca niște cutii din scânduri înalte de 2 metri și înguste, încât de abia putea să stea un om în picioare în ele. Li se mai zicea și carcerile mortii.

În 1952, atât Goiciu, cât și locotenent major Mihalcea, șeful fabricii, băteau cumplit.

Mihalcea mi-a dat ordin să fac schita unei carcere. Am făcut o schită de 1 x 1 m. La vederea ei, m-a călcat în picioare, apoi a scos metrul și mi-a arătat dimensiunile carcerii: 40 x 40 cm. După ce a fost gata, am fost băgat în ea timp de trei zile, ultima zi stând acolo cu încă un deținut.

O, Doamne! Câți deținuți de mare valoare nu au murit în ele! Și motivul tuturor pedepselor era derizoriu: fie că nu s-a luat poziția de drepti, cu boneta în mână, când a trecut Goiciu pe acolo, fie că nu s-a strigat „Să trăiți, domnule director” sau că n-ai adunat de pe jos gunoiul, ori că ai frezat cu o mică deviere o piesă, sau că ai pilit-o cu un milimetru mai mult.

Parcă pentru Goiciu, sadismul reprezenta esența luptei de clasă a proletariatului. Cei pedepsiți nu primeau nici hrană și nici de băut. Iar unii erau uitați acolo până îi scotea morți sau numai pe jumătate vii.

Când trecea acest călău pe lângă tine, simteai în urma lui, că era ceva ce-l îndemna permanent să tortureze și săucidă. Am văzut cu ochii mei cum, în curtea atelierelor, acest monstru s-a dezlăntuit chiar și asupra unui ofiter de-al lui, ordonându-i să se culce și să se scoale în fața deținuților, până ce bietul om, plin de noroi, nu s-a mai putut ridica de jos. Bătăile deținuților erau foarte frecvente, cu zecile

în fiecare zi, unii rămânând schilozi pe viață. Nu pot uita bătaia aplicată inginerului Secară.

Câtă diferență între el și directorul Gheorghiu! Unul venit parcă pe lume numai să-și tortureze semenul și să-l ucidă, în numele justiției comuniste, iar celălalt, să-i mai dea voie să se și reculeagă.

Celălalt asasin al închisorii Gherla, sosia lui Goiciu, cunoscut ca atare de toți acei ce au trecut pe acolo, era Mihalcea. Era ajutorul lui Goiciu și responsabil de producție.

Mi-e însă și lehamite să mai vorbesc de el, așa că-l dau uitării.

Uciderea lui Flueraș

Bătrânul Flueraș, muncitor tâmplar din Arad, fost membru în Comitetul Internațional Socialiste și fost secretar al Partidului Social-Democrat al lui Titel Petrescu, nu a aderat la Partidul Comunist, odată cu Lothar Rădăceanu (Wurtzelbaum)¹¹¹ ci, a rămas fidel P.S.D.-ului lui Titel Petrescu. Arestat împreună cu acesta, a avut o comportare de om cinstit și de mare bun simț. L-am cunoscut la Gherla în următoarea împrejurare.

La sfârșitul primăverii lui 1952, eu nu ieșeam la muncă, fiind bolnav; eram scos din celulă de gardian să mătur prin curtea închisorii și, împreună cu alții detinuți în situația mea, să aduc apă de băut cu tinetele, din curte. Șefii biroului organizatoric, la acea vreme, erau Juberian și Rek.

Într-o bună zi, fiind scos în curte la măturat, inginerul Cristescu, invalid de război, responsabil de curățenia curții, mă trimite să iau o mătură din clădirea de mijloc a închisorii. Aceasta era situată în partea de sud, vis-a-vis de bucătărie, unde se găsea capela; acolo fuseseră aduse icoanele și tot mobilierul din biserică de la parterul dinspre nord al clădirii mari.

Am rămas înmărmurit, zăbind acolo un bătrânel, în genunchi și cu mâinile înclestate. Se ruga în fața unei icoane.

La zgomotul de saboti al pașilor mei, a întors capul și, văzând că sunt un detinut ca și el, mi-a făcut semn să vin aproape. M-am

---

¹¹¹ În același timp era membru al Comitetului Central al Partidului Comunist al Uniunii Sovietice. (n. ed.)

apropiat cu sfială și am îngenuncheat și eu. Atunci, bătrânul mi-a șoptit că este socialistul Flueraș.

După ce și-a terminat rugăciunea, l-am întrebat, nedumerit, cum se face că el, care prin concepție ar fi trebuit să fie ateu, se roagă totuși lui Dumnezeu? Bătrânul, cu o voce care mi-a încălzit inima, mi-a spus că aceasta a fost în tinerețe, că totul n-a fost decât minciună, iar acum se roagă lui Dumnezeu să-L ierte.

În acea vreme, nebunia mea era destul de avansată și încercarea de a mă ruga nu prea avea efect, deoarece rugăciunile mele erau rostite cu buzele și nicidecum simțite cu inima¹¹².

La despărțire, i-am șoptit bătrânului să fie prudent, căci sunt mulți turnători și s-ar putea găsi un ticălos care să-l toarne. Mi-a răspuns însă că nu se mai teme și atunci i-am dat pace. Avea posibilitatea să vină în capelă și să se roage, datorită faptului că, împreună cu alți bătrâni și bolnavi, făcea curat prin curtea închisorii și pe la bucătărie.

Întâlnirile mele cu Flueraș la capelă s-au repetat de mai multe ori. Întotdeauna mă chema lângă el, să stăm umăr la umăr și să ne rugăm. Odată, m-a întrebat dacă sunt ortodox și dacă cred în Dumnezeu. I-am răspuns afirmativ. Din cauza timpului foarte limitat, n-am apucat să-i spun însă ce aveam pe suflet, după toate cele pățite.

Dumnezeu se simte cu inima și nu cu buzele. Ratiunea rece nu-L poate simți pe Dumnezeu. Numai inima curată, caldă și plină de dragoste îl poate simți, pentru că El este dragoste. Or, buzele mele rosteau rugăciunea, dar inima mea era rece și goală de prezența lui Dumnezeu. La Flueraș era tocmai opusul a ceea ce simteam eu și de aceea el rostea rugăciunea cu inima caldă și copleșită de prezența lui Dumnezeu.

În întâlnirile noastre în acea capelă, eu îl simteam pe bătrânul Flueraș atât de aproape și atât de cald lângă mine, de parcă alături era tata, cu barba albă.

Flueraș credea fierbinte și aștepta să plece din lumea asta¹¹³, în timp ce eu, cu inima mea rece, ca gheata, voiam să mai rămân.

---

¹¹² „Mintea cade din îndrăzneala către Dumnezeu când s-a întinat cu cugete rele, făcându-se împreună-vorbitoare cu ele” (Sfântul Maxim Mărturisitorul, cap 50 din suta întâi a capetelor pentru dragoste) (n. ed.).

¹¹³ «Drept aceea am urât viața, căci rele sunt cele ce se fac sub soare; și

Cum nebunia mea progresa, iar peretii celulei îmi apăsau toată fiinta, voiam cu orice pret să scap de această insuportabilă apăsare și să ies la muncă. Întâlnindu-l în curte pe Juberian, l-am rugat să mă scoată să lucrez. Juberian m-a măsurat și mi-a spus că mă stia bolnav. I-am răspuns că e adevărat, dar că nu mai puteam suporta celula. S-a uitat la mine și mi-a promis că va vedea.

De la această întâlnire cu Juberian, nu l-am mai văzut pe Flueraș, decât o singură dată. Îmi sună și acum în urechi ceea ce mi-a spus atunci: „Fățul meu, toate sunt minciuni. Vezi să nu-l pierzi pe Dumnezeu, c-ai pierdut totul”.

Exemplu de om cinstit cu el însuși, acest Flueraș; om care ajunsese să spună că ceea ce crezuse până atunci fusese minciună, în afară de Dumnezeu, care este Adevărul absolut. Cum spune Ecclesiastul: «Desertăciunea desertăciunilor, toate sunt desertăciuni», afară de Dumnezeu.

După câteva zile, m-am trezit cu Juberian în celulă; mă chema să-l urmez. Ajunși în atelierul de tâmplărie, la o masă unde se trasau toate piesele pentru tâmplăria mecanică, mi-a spus că pe viitor voi fi trasator, prevenindu-mă însă, în același timp, să fiu foarte atent că trasarea greșită a unei piese mă va costa carcera de la parter. A plecat la biroul lui, iar eu la tâmplăria mecanică.

Pe Flueraș l-am mai văzut un timp prin curte, când plecam sau mă întorceam de la atelier. Făceam în așa fel, încât să-l văd și să mă vadă. Îl salutam, cu un deosebit respect. Și chiar îl admiram pentru că, desi ateu, revenise la dreapta credință, îngenunchind în fața icoanei lui Hristos.

După câteva săptămâni de lucru ca trasator, am găsit pe masa mea din atelier următoarele cuvinte, scrise cu litere de tipar schimonosite: „Criminalii de Rek și Juberian l-au ucis pe Flueraș”. Am rămas înmărmurit. Nu-mi venea să cred ochilor și nici n-am crezut pentru moment. N-am crezut, pentru că, după plecarea lui Țurcanu, Popa, Livinschi, Caba și ceilalți, Juberian nu mai era în stare să ucidă pe cineva.

Sunt convins că uciderea lui Flueraș a fost comandată de la București, iar autorii, morali și fizici n-au fost Juberian și Rek, ci Goiciu. Probabil că găsindu-l pe Flueraș în genunchi, în fața icoanei

---

totul este desertăciune și vânare de vânt» (Ecclesiast 2, 17) (n. ed.).

lui Hristos, prin turnătorii unui ticălos, Goiciu a avut pretextul ca să-i facă de petrecanie, așa cum le făcuse la Galati atâtor preoți sau celor pe care îi văzuse prin vizetă înșenuncheati, făcându-si rugăciunea.

Numai Dumnezeu știe cine l-a ucis pe Flueraș, pentru vina că se ruga lui Dumnezeu să-i ierte necredința și păcatele. Acele cuvinte: „de acum nu mă mai tem”, îmi sună și azi dramatic în urechi.

Trasator

Munca de trasator într-un atelier de tâmplărie mecanică are importanța ei, prin faptul că orice piesă lucrată la mașini trebuie mai întâi să fie sablonată milimetric, la anumite dimensiuni.

Munca aceasta, prin atenția pe care trebuia să o depun, mă sustrăgea pentru moment de sub povara ce mă apăsa. Era ușoară, ca efort fizic, însă de o mare răspundere; o mică greșală mă putea duce la carcerile morții.

Le trezisem însă un semn de întrebare camarazilor, care mă stiau bolnav. Mă vedeau revenind la muncă, dar nu la munca grea de la atelierul de tâmplărie manuală, ci la ceva ușor, luând locul unui absolvent de liceu, care făcuse parte din comitetele de tortură, ca ajutor al lui Popa Țanu și plecase recent de la Gherla. Vorbind cinstit, munca de trasator era o favoare, făcută nu oricui.

Eram convins că Juberian, în intimitatea lui, rămăsese același pe care-l simțisem la camera 2 parter. N-am înțeles însă ce l-a determinat să-mi facă această favoare; poate mila și amintirea faptului că odată ne găsisem amândoi în camera de tortură.

Mașinile de la atelierul de tâmplărie mecanică erau ocupate, în cele trei schimburi, în general, numai de studenți, așa că m-am acomodat ușor cu atmosfera generală. În viață însă, fericirile sunt de scurtă durată, clipe și ceasuri care trec ca fulgerul, iar suferințele, oricât de puțin ar dura, le simți de parcă ar fi fără sfârșit. Iar dacă suferința îmbracă haina permanentei, viața devine aproape imposibilă și, când trăiești teama că suferințele nu vor mai avea sfârșit, preferi chiar moartea.

Munca pe care o făceam la ora aceea era o licărire de speranță în suferința și groaza care mă rodea și mă măcina cu fiecare ceas

trecut. Deseori nu vedeam în fata ochilor decât o groapă fără sicriu și fără cruce.

Fericirile trec repede. Mă încerca o teamă care avea să se confirme. Mărindu-se capacitatea atelierelor, s-au permanentizat și cele trei schimburi de lucru. De aceea probabil, Juberian, înainte de a pleca de la Gherla, m-a chemat la biroul organizatoric și mi-a anunțat schimbarea locului de muncă: din trasator, eram azvârlit pontator. Vestea a căzut peste mine ca un trăznet.

Pontator

Cu timpul, toți deținuții au aflat că studentii, elevii și o parte din muncitori sunt turnători. Faptul acesta mă și întrista, dar mă și bucura, scăpându-mă de muștrările de conștiință pe care le-as fi avut dacă cineva mi s-ar fi destăinuit, și eu ar fi trebuit să-l torn. Or, ca pontator – funcție urâtă și disprețuită de toți deținuții care lucrau, pentru că o detineau numai persoane reeducate și unii care făcuseră parte din comitetele de tortură de la Pitești și Gherla – cine ar mai fi îndrăznit să mi se destăinuie?

Asa că m-am pomenit deodată pus într-o poziție pe care nu o meritam și nu o doream. Neavând însă nimic de a face, din punct de vedere moral, cu cei ce făceau această muncă, i-am spus lui Juberian că nu o pot accepta, motivând că nu mai aveam puterea de a mă concentra pentru a face calcule matematice. L-am rugat să revină asupra hotărârii sale. Cu toate insistențele mele, hotărârea lui a rămas definitivă. Și eram convins că el, care-mi cunoștea poziția în demascări, precum și starea fizică, ghicea de ce nu primesc această muncă. În acea clipă, prin minte mi-a trecut fulgerător că vrea să distrugă în mine și ultima fărâmbă de demnitate. Relațiile mele cu deținuții care lucrau și îndeosebi cu camarazii mei studenți deveneau cu totul altele.

Auzind refuzul meu de a mă pune pontator, m-a amenințat că mă trimite din nou la tâmplăria manuală, unde trebuia să fac un efort fizic peste puterile mele. Și, cum nici celula, nici efortul peste putere nu le mai puteam suporta, nu mai rămânea decât să accept propunerea lui Juberian. S-ar putea totuși ca el să fi voit să-mi facă un bine. Numai că, a fi turnător sau pontator nu era același lucru.

Funcția de pontator nu era grea, din punct de vedere al efortului fizic, în schimb presupunea o mare responsabilitate. Trebuia să controlezi piesele iesite din mâinile celor ce munceau.

Întotdeauna am acceptat să încerc să aflu o soluție, pentru că refuzul înseamnă frică de a fi probat. Or, încercarea mea, dusă până la anumite limite, avea motivația că nu capitulasem chiar de la început. Numai că, încercările prea dese și peste puteri, de multe ori, îți macină ființa până la a nu mai rămâne nimic din ea.

Când am început să fac ceva în viață, n-am nedreptățit niciodată pe altul, pizmuindu-l pentru poziția, funcția și averea pe care le-ar fi avut. Invidia nu m-a stăpânit niciodată. Știam din poruncă: „Să nu poftesti nimic din ce e al aproapelui tău”. Am fost întotdeauna multumit și împăcat numai cu ceea ce am avut sau am putut face singur.

Ca pontator, eram însă pus în situația să verific rezultatele unei munci fizice extenuante și să înregistrez exact, cinstit și cu obiectivitate, ceea ce deținuții realizau de fapt. Or, aceasta însemna să nu mă intereseze deloc norma sau obligațiile la care era supus cel ce lucra. Și acestea erau ucigătoare.

Până în acel moment, când am acceptat funcția de pontator, un gând viclean îmi sfredelea conștiința, îndemnându-mă să mă revolt împotriva destinului, a poziției și atitudinii mele în ceea ce privește încercarea. Am ajuns însă la convingerea, pe care nu mi-o mai poate zdruncina nimeni, că destinul este voia lui Dumnezeu, împletită cu voința omului liber.

M-a constrâns sau m-a torturat cineva, sau mi s-a promis ceva, ca să fiu legionar și să încep lupta împotriva hidrei comuniste? Nu! Când am început activitatea, în 1946, nu mi s-a pus oare în față perspectiva închisorii și poate, a morții, pe care le-am acceptat de bună voie? Ba da! Și atunci, era oare de vină Dumnezeu că eu, fără a fi constrâns, îmi construiesc destinul în acest fel? Desigur că nu.

Iar voia lui Dumnezeu este să credem în El, să-L iubim și să-I păzim poruncile, să ne iubim semenii ca pe noi însine și să luăm atitudine împotriva răului și a slugilor satanei care s-au răzvrătit și vor să ducă la suferință și pierzare întreaga omenire.

În urma acestor reflecții, glasul care mă îndemna la revoltă fu biruit; mă gândeam că, dacă încercarea era de la Dumnezeu, eu

neputând să mă sustrag, tot El îmi va da puterea și conștiința morală să ies cu bine din ea.

Cunoașterea omului este de foarte multe ori paradoxală, pentru că oamenii, în general, una gândesc și alta trăiesc sau spun. Ce spune cineva azi nu mai spune mâine, ce-a spus ieri, neagă azi. Azi, cineva poate fi criminal, și mâine martir, azi sfânt, și mâine diavol. Din toate acestea, prin toate căderile și urcusurile lui, sufletului nu-i rămâne decât un singur tel, final, al existenței lui pe pământ: mântuirea, învierea.

Este atât de grăitoare afirmația poetului Radu Gyr: „Nu esti înfrânt atunci când sângeri, / Nici când în lacrimi ochii ti-s. / Cele mai crâncene înfrângeri / Sunt renunțările la vis”.

„Visul” existenței noastre pământești este mântuirea sufletului. Mai avea oare vreo importanță ce ziceau camarazii și ceilalți care lucrau în atelierile din Gherla, despre faptul că eram pontator? Importanță era doar conștiința că nu făceam rău nimănui. Hotărârea de a înfrunța încercarea pe care o aveam în față îmi dădea satisfacție. Or, asta conta pentru mine, nu ceea ce spuneau alții; intenția mea cinstită era să fac doar binele.

I-am cerut lui Juberian o favoare, să lucrez de noapte, în schimbul trei, ceea ce el mi-a acceptat. Preferam acest schimb datorită groazei care mă tortura și care creștea în intensitate noaptea, din cauza liniștii; în plus, controlul era mai rar decât ziua.

Și am rămas în această poziție până ce s-a întrerupt lucrul în atelierile din închisoarea Gherla.

Mi-am pus întrebarea dacă din punct de vedere moral postura de fătarnic, când eram constrâns prin tortură să-i iscodesc pe ceilalți, nu era mai imorală, mai inumană decât aceea în care eram acum, denigrat, urât și desconsiderat, ca pontator?

Intenția de a nu face rău și a veni în ajutorul semenului meu nedreptătit, nu era oare mai convenabilă? Iată că de cele mai multe ori aparentele înșală! Dăm crezare și împrăștiem zvonuri despre semenii noștri, că ei ar fi ceea ce, în realitate, nu sunt. De aici concluzia că nu aparenta, nu vorba și nu denigrarea interesează, ci fapta. Numai ce facem noi, bine sau rău, ne definește ca ființe morale. Or, cu toate că L-am ofensat pe Dumnezeu, atunci când am fost constrâns să nu mă mai rog, El, în infinita lui milă și bunătate, mi-a dat încă o încercare, care să fie în avantajul meu și al celorlalți.

Din primele zile ca pontator am fost suspectat nu numai de camarazii mei, dar si de ceilalti detinuti din atelier. Schimbul de noapte mă avantaja în ce priveste controlul, pentru că eram mai puțin supravegheat. În acelasi timp însă, îmi luam un mare risc, pentru că nu controlam nici o piesă lucrată cu atâta sudoare de cei care nu numai că nu erau plătiți pentru efortul epuizant, dar nici mâncare nu aveau la consumul de energie pe care-l depuneau; mai ales că totii ieseau din demascări.

Totusi, pentru faptul că biroul organizatoric avea încredere în mine, am fost privit la început cu multă bănuială.

Cu timpul însă, cei ce lucrau în schimbul de noapte si-au dat seama de atitudinea mea si, din dusmani si denigratori, mi-au devenit prieteni si mila lui Dumnezeu s-a răsfrânt atât asupra mea, cât si asupra celor pe care-i controlam¹¹⁴. Și dovada cea mai concludentă a fost că, timp de un an de zile, cât am fost pontator, nu s-a remarcat nici o greșeală de calcul si nu am fost niciodată controlati, ca să se verifice dacă numărul de piese declarate corespunde cu cel al pieselor lucrate. Cei care mai sunt încă în viață vor putea mărturisi despre veridicitatea spuselor mele. Și nici unul, fie student, elev sau muncitor, nu m-a turnat că nu făceam controlul.

A fost o înțelegere tacită între mine si cei ce lucrau în acest schimb, iar dragostea lor mi-a încălzit inima. În acest timp si nebunia mea parcă-si mai redusese intensitatea.

Totusi, se vor ridica voci să mă acuze că am acceptat acel post, care mă compromitea definitiv. Altii poate vor spune că nu a fost corect ce am făcut, pentru că din punct de vedere al legii, eram obligat să verific ce se lucra; dar pe mine nu mă mai interesa decât dacă fapta era bună si plăcută lui Dumnezeu. Era nedrept ca regimul comunist să supună pe detinuti la munci istovitoare, la norme ce nu se puteau îndeplini, fără a fi plătiți si alimentati după efortul fizic depus. Era un abuz, o nedreptate strigătoare la cer. Ținând seama de acestea, si eu aveam libertatea să nu-i controlez; dacă i-as fi controlat, consecintele ar fi fost pentru ei carcerile mortii, de unde numai putini ar fi scăpat cu viață. Și aici se potrivește zicala

---

¹¹⁴ «Bunăvoirea Domnului când te depărtezi de răutate si jertfă cu curățenie este când te depărtezi de nedreptate» (Sirah 35, 4) (n. ed.)

românească: „Fă binele și-l aruncă în apă, căci de acolo se va ridica precum untdelemnul la suprafață”.

Cum să nu vin în ajutorul fratilor mei, din postura pe care Dumnezeu mi-o îngăduise, cum să nu-i ajut, când ei munceau mai greu decât sclavii?

Încetarea demascărilor

După cele spuse la Pitesti de colonelul Zeller, că demascările vor continua, fie la Gherla, fie în altă parte, în libertate (spuse repetate de Țurcanu la Gherla și trăite de noi în camerele de tortură), nimeni nu mai credea că acele schingiurări vor înceta vreodată. Dar, cum toate în viață au un început și un sfârșit, mai apropiat sau mai îndepărtat, și cum nimic nu se întâmplă fără voia lui Dumnezeu, iată că, la 1 ianuarie 1952, demascările au fost oprite. Asta s-a întâmplat după înlăturarea din guvern a lui Teohari Georgescu, Ana Pauker și Vasile Luca. Gheorghiu Dej, cu îngăduinta lui Stalin, a luat astfel frânele conducerii partidului, cât și a statului.

De reținut însă că Nicolski, șeful Securității, sprijinit de rusi, a rămas la postul lui, până la moartea lui Dej. De unde și concluzia că oculta de la Moscova l-a avut ca agent, cu misiunea de a se ocupa în mod special de demascări. Desigur că nici cei trei miniștri care controlau ministerele cheie: Interne, Externe și Economia, nu erau străini de demascări, precum nici Gheorghiu Dej.

Totusi, ca urmare a acestor evenimente, Țurcanu și echipele lui nu au mai fost puși în libertate, ci dimpotrivă, anchetați, condamnați la moarte și executați.

Un alt motiv al încetării demascărilor cred că a fost și faptul că se aflase în străinătate de ele, cu tot secretul desfășurării lor.

Nu se știe precis de unde a venit ordinul de încetare a demascărilor, de la Dej sau de la Moscova. Pentru că Occidentul, fiind pus deja la curent cu cele ce se petreceau în România, începuse să-i întrebe pe rusi ba de una, ba de alta. Și asta le jena politica externă.

Pentru noi, cei de la Gherla, a fost un semn de întrebare plecarea lui Juberian și a câtorva din ajutoarele lui Țurcanu.

Multi muriseră în urma acestor măsuri de arest sever.

Aceste pedepse se administrau detinutilor politici după criteriul unor culpe aberante, ca de exemplu: uitatul pe geam prin „jaluzele” (scânduri bătute în ferestrele celulei, pentru a nu se vedea nimic din afară), întinsul pe pat sau pe prici în timpul zilei, scrierea pe pereti cu ajutorul unor bucăți de sârmă, scrierea pe sticle colorate, furnizate de detinutii de drept comun sau luate de la cabinetele medicale și golite de conținutul lor, scrierea pe talpa bocancului (cu ajutorul săpunului dosit de la baie și a prafului D.D.T.). Comunicarea prin alfabetul Morse, prin tevile de calorifer, era culpa cea mai gravă, pentru că compromitea secretul închisorii.

Începând din 1953 și până la eliberare, în 1964, acest regim celular ne-a izolat complet de restul lumii. N-am mai avut legături cu familia, nu am primit alimente sau îmbrăcăminte și n-am mai citit un rând tipărit. Toate acestea ne-au măcinat, ne-au îmbolnăvit și omorât cu miile.

În celulă cu Costică Cristescu

Din luna septembrie 1953 nu am mai fost scos la lucru, activitatea reducându-se la numai două schimburi, până în decembrie, când a încetat cu totul.

Până la începutul lui decembrie am fost mutat prin mai multe camere.

Pe la sfârșitul lunii am stat în cameră cu doctorul Vasile Mărculescu, una din cele mai luminoase figuri de medici, care și-a înțeles chemarea cu toate pedepsele pe care le-a primit. Respectând jurământul lui Hipocrat, a sărit întotdeauna în ajutorul celor amenințați cu moartea. Este printre puținii medici, dintre detinuti, pe care i-am cunoscut în închisoare, care s-a purtat mai mult decât ca un frate cu cei bolnavi. Cu toate că nu primea nici un medicament, încuraja bolnavii prin sfaturi, alinându-le astfel durerile, pe cât putea. Pentru mine va rămâne un mister, de pildă, cum a reușit, doar prin palparea abdomenului, să-i rezolve lui Popescu Paul o ocluzie intestinală. (De aceeași boală a suferit și camaradul nostru clujean Petrică Săbăduș, pe care medicii din Dej, refuzând să-l opereze, l-au omorât, lăsând doi copii orfani).

Doctorul Mărculescu n-a tinut niciodată seama de concepția politică a omului, de pregătirea sa intelectuală sau de poziția lui socială; pentru el, toți deținuții erau frații lui. Nu era legionar, și totuși trecuse prin demascările din Gherla, atasându-se mult de cei tineri, pe care i-a înțeles și ajutat.

Fiind în cameră cu el și cunoscându-i bine comportamentul de medic și om, eu însumi fiind medicinist, m-am adresat deseori lui cu problemele mele. Nemaifiind ocupat la atelier, nebunia mea devenise destul de violentă, încât mă așteptam dintr-un moment într-altul să-mi pierd mintile. I-am cerut ajutorul. El, nefiind de specialitate, nu m-a putut ajuta. A cerut însă colegial să fiu internat la deținuții bolnavi și a reușit să o facă. De aceea, și doctorul Mărculescu îmi rămâne în amintire ca omul care mi-a făcut un mare bine în viață. Am avut plăcerea să-l întâlnesc și în libertate, cu puțin timp înainte de plecarea mea din țară, în Piața Romană, în București.

Internat, în loc de a-mi regăsi liniștea, boala mea, care nu era de natură fizică, se agrava pe zi ce trecea.

Am fost apoi luat și izolat la Zarcă, într-o celulă cu inginerul Costică Cristescu și cu un elev, care trecuseră și ei prin demascări.

După câteva zile de convietuire, pe când elevul lipsea din celulă, Cristescu îmi spuse că eram izolați pentru că amândoi trecuserăm prin demascări și că elevul avea o „misiune”.

Felul în care ne-am comportat cu acela, atât eu, cât și Cristescu, l-a dezarmat total. Într-adevăr, după câteva zile elevul nostru a avut o ieșire și ne-a mărturisit că fusese introdus în camera noastră să ne tragă de limbă, să asculte și să înregistreze tot ce discutăm. Am fost adânc impresionați până la lacrimi chiar de sinceritatea acestui copil. Apoi, în timpul cât am mai stat cu el, vreo câteva luni, am reușit să-l convingem să aibă tăria și curajul să nu mai toarne.

Cât am stat după aceea în celulă cu Cristescu, ne-am legat foarte mult sufleteste unul de altul, fără a ajunge însă la intimități în legătură cu demascările. Nu știu de ce, el n-avea deloc înțelegerea esenței acestei drame. Mai mult intuitiv decât rațional, el observa cu predilecție pe fetele elevilor și ale studenților care trecuseră prin demascări și lucrau în ateliere, acea asemănare a lor cu diavolii.

Ca apartenență politică, Cristescu era țărănist, fusese seful tineretului din Capitală. Făcuse și războiul și-si pierduse pe front

mâna dreaptă.

Deși de concepții politice diferite, Costică Cristescu rămâne totuși în amintirea mea ca omul fără prejudecăți politice și fără resentimente, aflat în slujba neamului mai presus de interesele personale sau de partid.

Întâlnirea cu Gheorghe (Gicu) Jimboiu

Pe când eram în celulă cu Costică Cristescu, la un regim foarte sever, am cerut gardianului să fiu dus la vizita medicală, la medicul de pe secția de unde plecasem. Acela era colegul meu de facultate Virgil Lungeanu, de la Iași, care îl convinsese pe doctorul Mărculescu, medicul oficial, să-i dea toată libertatea să consulte bolnavii și diagnosticul pus de el să nu mai fie discutat.

Eram în anul 1954, în luna februarie, în acea iarnă de neuitat, când s-au simțit și în Transilvania ninsori iesite din comun.

S-a întâmplat apoi și un alt fapt care a schimbat oarecum viața deținuților politici. Relaxarea instituită de Hrușciiov a fost resimțită și de noi, printr-o asistentă medicală mai atentă. În acea confuzie, după teroarea lui Stalin, chiar și unii dintre gardieni erau un pic mai omenosi, ceea ce mi-a folosit și mie, când au acceptat să mă ducă la vizita medicală. Spre norocul meu, gardianul nu a asistat și am putut sta de vorbă cu Lungeanu, ca între colegi.

După cum am mai spus, boala mea nu prea era de natură fizică. Lungeanu stia ceva de această boală, dar îmi spunea că, neputând-o înțelege, nu putea să facă nimic pentru mine. De altfel și medicii psihiatri, pe care am avut ocazia să-i întâlnesc și să le cer ajutorul când lucram în atelier, mi-au dat același răspuns.

Favoarea pe care mi-a făcut-o Lungeanu, a fost aceea de a-mi pune diagnosticul de bolnav de plămâni, putându-mă astfel scoate de la Zarcă și transfera la secția unde lucra el ca medic. Norocul meu a fost că diagnosticul a fost confirmat și de medicul oficial, fără să mă mai consulte.

Peste câteva zile am fost scos din Zarcă, din celula unde eram cu Cristescu, și dus la camera nr. 1, din clădirea numită Secție, care se afla deasupra Capelei, unde îl cunoscusem pe Flueraș. Pentru mine e semnificativ faptul că acolo l-am cunoscut pe Jimboiu.

Jimboiu nu trecuse prin demascări la Pitești, deoarece, fiind crunt torturat în timpul anchetei la Brașov, ca student la Academia Comercială din acest oraș, iesise din anchetă grav bolnav de tuberculoză și ficat. În această stare a fost dus la penitenciarul sanatoriu pentru tuberculoși din Tg. Ocna, pe valea Trotusului.

Rămas de mic orfan de tată, fusese crescut de mama lui care nu se mai căsătorise, trăind în cea mai curată credință ortodoxă. La această zestre sufletească s-a mai adăugat și educația legionară, în Frățiile de Cruce, el aflându-se direct sub influența celui ce a rămas un mit pentru toți cei care l-au cunoscut, studentul legionar Valeriu Gafencu, condamnat de pe timpul lui Antonescu.

Pe Gafencu nu l-am cunoscut personal. I-am citit gândurile scrise și scoase nu știu prin ce minune din închisoare. L-am văzut doar de câteva ori la Pitești, înainte de demascări. Tot ce știu despre Gafencu știu de la alți camarazi, printre care și Jimboiu, și de aceea las dreptul camarazilor ce l-au cunoscut și pe care i-a influențat să scrie și să vorbească despre el.

Jimboiu era poate cel mai strălucit elev al lui Gafencu, îmbinând în modul cel mai armonios concepția legionară, credința ortodoxă și setea de cunoaștere intelectuală. Este printre puținii tineri legionari pe care i-am cunoscut, care trăia cu gândul că mai degrabă moare, decât să-l denunțe pe altul la anchetă. Rezultatul acestei convingeri a fost îmbolnăvirea lui de tuberculoză și ficat și, mai târziu, moartea.

A fost condamnat la ani grei de închisoare, nu pe declarațiile lui, ci pe ale altora, iesind astfel din anchetă cu conștiința curată că nu antrenase cu el alți tineri în închisoare.

Am cunoscut în viața mea fel de fel de oameni, atât înainte, cât și după detenție, dar n-am întâlnit un altul, indiferent de vârstă sau pregătire, care să înțeleagă Ortodoxia și să iubească pe Hristos ca Jimboiu. Un tânăr curat trupește și sufleteste, înzestrat cu o mare blândete și bunătate. A fost singura ființă pe care am întâlnit-o care n-a spus niciodată că suferă de foame. Avea dragoste de oameni indiferent cine erau ei, prieteni sau dușmani, dusă până la sacrificiul de sine. Fată de dușmani și fată de cei care l-au chinat și continuau să o facă, avea o înțelegere care rațional nu se putea explica. Era atât de convins de misiunea lui pământească de a face binele, încât parcă venea din altă lume. Dacă nu l-aș fi cunoscut pe acest tânăr, m-aș fi

îndoit de multe lucruri sau nu le-as fi crezut. Jimboiu, cum numai sfinții au înțeles, s-a identificat cu chemarea Fiului lui Dumnezeu: «Veniti la Mine toți cei osteniti și împovărați și Eu vă voi da odihnă».

Din momentul în care l-am cunoscut pe Jimboiu, n-am mai citit Vietile Sfinților ca pe o lectură oarecare.¹¹⁷ Cunosându-l pe el, orice îndoială, orice suspiciune că au existat și mai există sfinți pe pământ, a fost spulberată pentru totdeauna din sufletul meu. Acest martir, cu fizicul lui de sfânt bizantin, a fost pentru mine modelul de neegalat a ceea ce trebuie să fie și să facă omul pentru mântuirea lui și a neamului care l-a conceput.

Deși credința este ceva ce nu prea are legătură cu rațiunea, totuși majoritatea oamenilor au nevoie de evidente pentru a crede (categoria Sfântului Apostol Toma). Nu găsesc cuvinte să-mi exprim cinstea și admirația pentru acest martir legionar. Orice notiune as folosi pentru a-l face și pe altul să înțeleagă cine a fost acest tânăr și ce a însemnat el pentru cei ce l-au cunoscut, ar fi de prisos. Toate cele de mai sus se pot rezuma la o propoziție: era un înger în chip de om.

Am convingerea fermă că existența oamenilor pe pământ și relațiile dintre ei nu sunt întâmplătoare.

Din clipa când l-am cunoscut pe Jimboiu trăiesc cu impresia că am stat de vorbă cu îngerii. A fost desăvârșit din toate punctele de vedere, conform imperativului: «Fiti desăvârșiți, precum Tatăl vostru Cel ceresc desăvârșit este».

Camera 1 sectie

Sectia, pe care se găsea și camera nr. 1, făcea parte din clădirea de mijloc a închisorii.

---

¹¹⁷ Într-adevăr, pentru mintea noastră întunecată de duhul rationalismului și pentru sufletul nostru pustiit de lipsa de dragoste de Hristos și de aproapele, *Vietile sfinților* este o carte greu de înțeles *ad literam*. Abia atunci când citești memoriile precum acestea de față sau cele ale lui Virgil Maxim, în *Imn pentru crucea purtată*, înțelegi că relatările despre sfinți sunt riguros exacte, nesuferind nici un fel de interpretare sau corectie. Acesta este rostul martirilor: să arate că ceea ce pare de necrezut este posibil. (n. ed.)

Era pe la începutul lunii februarie 1954, când am fost scos de la Zarcă și dus în această secție cu camere mari, cu priciuri suprapuse, unde erau internati numai bolnavi cu maladii avansate, mulți dintre cei ce trecuseră prin demascări, precum și cei ce lucraseră în ateliere, la munci istovitoare.

În mod normal, eu nu ar fi trebuit să fiu acolo, nesuferind de o boală fizică. În timpul cât lucrasem ca pontator mă mai refăcusem puțin, nefiind obligat să depun un efort fizic peste puteri ca să îndeplinesc norma; eram totuși slăbit, deoarece boala mea avansase atât de mult, încât nici hrana nu mă mai interesa.

În camera 1 am trăit cea mai îngrozitoare, mai înspăimântătoare și mai de neconceput tortură sufletească. Și tot acolo mi s-au definitivat gândirea și înțelegerea: acolo am înțeles ce este credința în Dumnezeu¹¹⁸.

Cum am intrat în acea cameră, mai mică decât celelalte, cu un singur rând de priciuri suprapuse, m-am întrebat unde vom încăpea atâția? Eram în jur de patruzeci.

Pe priciurile de deasupra erau mulți dintre cei pe care-i cunoșteam din demascări. De aceea am și fost invitat să iau loc între ei. Dragostea cu care m-au primit atât camarazii, cât și cei cu care lucrasem în ateliere, m-a impresionat. Era aceeași atmosferă în care trăisem și la Pitesti, înainte de demascări.

Cum se explică această atmosferă în comparație cu iadul de la Pitesti și Gherla, din timpul demascărilor?

Cum se poate explica că inimile curate și pline de dragoste ale acestor tineri s-au întors deodată cu 180 de grade, devenind cele mai feroce fiare, gata să se sfâșie între ei? Cum e posibil ca azi să fii înțel și mâine demon? Și totuși a fost posibil; noi toți cei care am trecut prin demascări, deși cinstiți, curăți la inimă și luptători neînfricați, am devenit contrariul a ceea ce fusesem, ca urmare a unor cumplite torturi. Însă, dacă prăbusirea demonilor prin voința lor liberă este ireversibilă, prăbusirea omului, în urma constrângerii și torturii, este reversibilă în majoritatea cazurilor, dacă nu în toate.

---

¹¹⁸ Se observă că autorul descrie etapele drumului spre credință, care este nesfârșit. Numai martirul are credință desăvârșită, pentru că el simte direct ajutorul Dumnezeiesc. Până acolo însă, nu se poate spune decât: «Cred, Doamne, ajută necredinței mele!» (n. ed.)

Atmosfera amabilă din camera nr. 1, nu se vădea ca atare atât prin cuvinte, cât prin gesturi și tăceri, pentru că nu ne povesteam pe unde am fost, ce-am suferit și ce-am făcut. Nu ceea ce fusesem înainte de demascări conta, ci ceea ce devenisem acum. Duceam în spate o experiență pe care nici un alt tineret nu o mai trăise.

Oare atâția morți și ucisi fără milă, atâția înnebuniți și atâția care încercaseră să se sinucidă, nu spun nimic?

În mine se zvârcolesc zecile de mii de camarazi ucisi miseleste, în timpul dementului rege Carol al II-lea și a domniei satanice a comunismului¹¹⁹; îndeosebi, aceia asasinati în demascările de la Pitesti și Gherla. Toti acestia strigă și imploră dreptatea lui Dumnezeu. Eu nu sunt decât purtătorul lor de cuvânt, cel care am văzut și am suferit acea nestăvilită ură a satanei, exercitată prin slugile sale împotriva noastră.

Cum e posibil ca un om să fie azi om și mâine contrariul? Și totuși, a fost posibil. Cu ce pret, ati văzut din cele povestite.

Am amintit în treacăt că, fiind izolat în celula nr. 15 subsol, la închisoarea din Suceava, în așteptarea procesului, atunci când, pentru prima dată, mă găseam singur-singurel, părăsit de tot și fără nici o putință de scăpare, neputând dormi de frig și de foame, într-o noapte de nesomn am strigat la cer: „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, vreau să mor pentru Tine!”

Strigătul meu era sincer, pornea din adâncul conștiinței mele: doream moartea din toată inima. Dar intenția mea izvoră dintr-o mândrie pe care aveam să o plătesc cu vârf și îndesat¹²⁰.

---

¹¹⁹ Și în timpul dictaturii lui Antonescu, pe care autorul îl trece aici cu vederea. (n. ed.)

¹²⁰ „Cel ce se mândrește cade în osânda diavolului” (Sfântul Vasilie cel Mare, *Cuvânt pentru zavistie*). „Dacă prin părerea de sine i se nălucește cuiva să ajungă la cele înalte și are dor satanic, nu adevărat, lesne îl leagă <diavolul> întru mrețele sale, ca pe o slugă a sa” (Sfântul Grigorie Sinaitul, *7 capete despre rugăciune și înselare*). „Oricine se silește să intre la nunta Fiului lui Dumnezeu («moartea, numai moartea legionară ne este cea mai scumpă nuntă dintre nunți») nu în vesminte curate și luminate, puse în rânduială prin pocăință, ci de-a dreptul în zdrențele sale, în starea omului vechi, de păcătosenie și amăgire de sine, este aruncat în întunericul din afară: în înselarea drăcească” (Sfântul Ignatie Briancianinov, *Despre înselare*). Așa se explică toate căderile uriase ale „reeducatilor” care nu și-au mai revenit niciodată la realitate (n. ed.).

La rugămintea mea, Dumnezeu mi-a oferit prilejul, și nu o dată, să mor pentru El.

Greseala mea consta în faptul că cerusem ceva ce nu se cuvenea¹²¹. Și în plus, nu avusesem prevederea de a mai fi adăugat: „Dacă este cu putință, și cu ajutorul Tău, Doamne”. Căci, așa cum spun Sfintii Părinți, încercarea, ispita și suferința nu sunt date omului peste puterile lui, iar pentru a le învinge nu-ți rămâne decât să-ți amintesti că: «Fără Mine nu puteți face nimic». Deci, numai cu El, prin El, cu îngăduința, ajutorul și voia Lui biruim orice ispită, de orice fel.

La Pitești, în cea mai cruntă încercare, eu nu m-am lepădat de Dumnezeu, ci numai am afirmat public că nu mă mai rog. De aici însă, au urmat consecințele și de aceea, când am intrat în închisoarea Gherla, m-a cuprins groaza morții. Prin propria mea voie refuzasem harul Dumnezeiesc și atunci probabil și Dumnezeu m-a părăsit, rămânând eu singur și gol în marea încercare.

Sfintii Părinți spun că rugăciunea este starea de comuniune între Ziditor și făptură. Iar eu mă lipsisem de ea și în sufletul meu lipsit de prezența și puterea lui Dumnezeu intrase duhul satanei, posedare pe care o trăiam cu o violență de nedescris.

Și, dacă nu am ajuns totuși bătăuș și ucigas, este pentru că îndrăciria care ne stăpânea pe toți la mine îmbrăcase forma groazei.

Nu este deloc în intenția mea de a-i sili pe alții să înțeleagă sau să creadă ceea ce simțisem eu atunci. Suferința și durerea acelor tineri care au trecut prin infernul de la Pitești și Gherla a fost mai mult decât îngrozitoare și de nesuportat; tot așa și suferința, durerea și teama din sufletul meu nu se pot înțelege, explica și imagina prin comparații.

Groaza și teama se manifestau în mine cu atâta violență încât, în momentele de luciditate, îmi ziceam că dacă acela era iadul și suferința lui, cine oare îl va putea suporta în vesnicie? Eu n-am răbdat decât patru ani și mă întreb, acum când scriu, cum de nu mi-

---

¹²¹ Nu noi suntem aceia care decidem să devenim martiri. Nu oricine este învrednicit cu această cinste. Dumnezeu ne alege să mărturisim pentru El. Atunci când încercăm ceva care depășește măsura noastră duhovnicească, negresit vom fi smeriti, pentru a nu cădea în părerea de sine, adică în cea mai jalnică înșelare. (n. ed.)

am pierdut mintile? Or, dacă eu n-am rezistat, ajungând să-mi doresc moartea, mă întreb ce au făcut cei care nu credeau în Dumnezeu.

Evanghelia mărturiseste că, atunci când Dumnezeu a scos demonii din cel îndrăcit, acestia L-au rugat să-i lase să intre în turma de porci, pentru că și demonii se îngrozesc de tortura din iad.

Pe prici, nu puteam dormi noaptea, fiind înghesuiti ca sardelele, așa că recuperam în timpul zilei, încercând să facem câteva mișcări cu rîndul.

După câteva zile, mișcându-mă prin cameră, mi-a atras atenția un tânăr, deosebit de toți ceilalți. Avea o figură de ascet răsăritean ce radia bunătate.

Când făcusem cunostință nu-i reținusem numele. Întrebând despre el, camarazii mi-au spus că fusese student la Academia din Brașov, că nu trecuse prin demascări și că venea de la sanatoriul din Tg. Ocna, fiind bolnav de tuberculoză și de ficat.

Observasem că acest tânăr mă urmărea și el cu privirea. La un moment dat, m-a surprins uitându-mă la el: a trebuit să mă reazim de perete, ca să nu-mi pierd echilibrul. Ceva inexplicabil mă cuprinsese și parcă o forță, alta decât voința mea, se opunea acelei priviri. Am tresărit și mi-am dat seama că un duh, contrar aceluia care mă posedă, îmi răvășea sufletul.

Epuizat, m-am întins pe prici. Fata îmi era ca de mort, sângele îmi fugise din obraz. Observându-mi paloarea, camarazii m-au întrebat ce este cu mine. Le-am răspuns că nu mă simteam bine. Noaptea care a urmat nu o voi uita niciodată. Duhul satanei care mă stăpânea, mă tortura și mă îngrozea, probabil că nu putea suferi privirea cu care Jimboiu – acesta era numele tânărului – se uita la mine.

A doua zi dimineata, s-a apropiat de mine și m-a invitat la el pe prici, să stăm de vorbă. Duhul care mă stăpânea mă oprea să fac acest pas, dar gestul lui Jimboiu – mă luase de mână – m-a făcut să-l urmez.

Primul cuvânt pe care mi l-a adresat a fost: „Frate, esti bolnav; nu te teme însă și ai încredere în mine. Deschide-ti sufletul și spune-mi ce ai pe inimă; poate voi fi în stare să te ajut cu ceva”.

În câteva cuvinte, i-am spus tot ce aveam pe conștiință. La destăinuirea mea, el mi-a răspuns: „Ai gresit grav înaintea lui

Dumnezeu. De ce nu ai încercat totuși să te rogi mai departe și la Pitești?”. I-am spus că nu stiam cine mă oprise.

M-a întrebat dacă îmi mai fac rugăciunea. „O fac, dar nu simt nimic; mi-e inima de piatră”, a fost răspunsul meu. „De când te rogi, I-ai cerut iertare lui Dumnezeu?”¹²² La răspunsul meu negativ, a continuat: „De plâns, ai plâns?”¹²³. Din nou, nu¹²⁴.

– As vrea să știu și eu cum te rogi.

După ce i-am spus rugăciunea cu care mă rugam, mi-a răspuns că mă rog bine.

– Simt însă că m-a părăsit Dumnezeu.

– Nu-l ofensa pe Dumnezeu, nu El te-a părăsit; tu L-ai ofensat, m-a apostrofat.

După acest schimb de cuvinte, credeam că am vorbit cu un înger, căci puterea care emana din el redusese la tăcere duhurile ce mă chinuiau.

De atunci, m-a invitat să stăm de vorbă în fiecare zi. Dându-mi seama ce fel de om era și cât de mare putere duhovnicească avea, l-am implorat să se roage și pentru mine¹²⁵. „Eu am să mă rog, mi-a răspuns el, dar trebuie un efort personal¹²⁶. Ofensa adusă lui

¹²² „Nimeni să nu deznădăjduiască de sine, măcar desigur a păcătuit, că celor ce Îl caută pe Dânsul, dătător de plată se face, iar celor ce se leapădă de Dânsul și nu se pocăiesc, aspru este” (Sfântul Efreem Sirul, *Cuvânt pentru umilintă*) (n. ed.).

¹²³ „Eu, frate, în ceasul când îmi iese sufletul din trup, am văzut lacrimile stingând focul în care era să fiu aruncat pentru faptele mele”. „Cel ce se păzește, fiule, păzește plângerea și umilinta, iar cel ce nu bagă în seamă acestea, fără de plângere este și fără lacrimi. Cel ce nu are acestea, nu are cu sine pe Dumnezeu care îl apără și îl păzește” (Pateric, *Pentru umilintă*) (n. ed.).

¹²⁴ „El iarăși, pângăritul, în deznădejde aduce pe cei ce se pleacă lui; învârtosează inima, usucă lacrimile, ca să nu se umilească păcătosul” (Sfântul Efreem Sirul, *Pentru patimi*). „Toate felurile de înșelare drăcească la care se supune cel ce se nevoieste în rugăciune (inclusiv aici și nebunia care îl stăpânea pe Dumitru Bordeianu) apar ca urmare a faptului că la temelia rugăciunii nu este pusă pocăinta, că pocăinta nu s-a făcut izvorul, sufletul, scopul rugăciunii” (Sfântul Ignatie Briancianinov, *Despre înșelare*) (n. ed.).

¹²⁵ „Lucrul vostru este, sfinților, ca să vă rugați pentru păcătoși, iar lucrul lui Dumnezeu este pe cei deznădăjduiți a-i milui și a-i băga în împreună numărarea turmei Sale” (Sfântul Efreem Sirul, *Mustrare luiși și mărturisire*) (n. ed.).

¹²⁶ „Un frate a zis lui avva Antonie : Roagă-te pentru mine! Zis-a lui bătrânul: nici eu nu te miluiesc, nici Dumnezeu, dacă tu însuți nu te vei sili și nu te vei ruga lui Dumnezeu” (Sfântul Antonie cel Mare, Pateric). „Cel ce are trebuință de

Dumnezeu nu se poate șterge decât cu lacrimile căinței¹²⁷. Numai când te vei ruga cu lacrimi și te vei căi, Dumnezeu îți va auzi glasul și te va ierta¹²⁸.

Zilele până la Pastile lui 1954 au fost pentru mine atât de îngrozitoare, că nu am cuvinte să-mi exprim starea pe care am trăit-o, necum să fac pe cineva s-o înțeleagă.

Cu cât se înmulțeau discuțiile dintre mine și Jimboiu, cu atât tortura mea era mai de nesuportat¹²⁹. Așteptam în fiecare zi să mă trezesc nebun din puținul meu somn. Lucru paradoxal, gândirea și puterea mea de judecată functionau în mod normal și eram conștient de starea în care mă aflam și asta îmi făcea mult rău.

Atunci mi-a trecut prin fața ochilor figura mamei, plângând, și m-am îngrozit la gândul că ea mă va vedea nebun.

Oricât as încerca să conving pe cineva, să-l fac să înțeleagă ce am simțit și trăit atunci sub povara acelei frământări, îmi va fi zadarnic. Și în închisoare și în libertate, toți cei cărora le-am mărturisit ce s-a petrecut atunci cu mine, ca să nu mă jignească, nu mi-au spus că nu mă cred, ci că nu pot înțelege.

Singurii care m-au înțeles când le-am povestit prin câte am trecut, în afară de Jimboiu, au fost pustnicii de la Mănăstirea Sihăstria.

Se apropia Pastele (1954), la sfârșit de aprilie, într-o primăvară frumoasă, după o iarnă grea, de neuitat, când chinul interior depășise orice limită. În această stare sufletească am avut următorul gând: dacă toată lumea aceasta ar fi a mea, la ce mi-ar folosi ea, dacă nu

rugăciunea dreptului trebuie să nu o facă pe aceasta nelucrătoare și nemiscată, de vreme ce cu adevărat urăște pe cele rele, ci să o facă lucrătoare și tare, într-aripând-o cu faptele sale cele bune și ajungând pe cel ce poate să dea iertarea celor care au greșit” (Sfântul Maxim Mărturisitorul, *Răspunsuri către Thalasia*) (n. ed.).

¹²⁷ „Fă-ti milostiv pe Domnul tău cu lacrimile, ca să vie la tine” (Sfântul Isaac Sirul, *Cuvântul 2*) (n. ed.).

¹²⁸ „Deci de acum înainte pornește sufletul tău, și prin lacrimi pleacă pe Cel ce mântuiește toate, că ia perdeaua usii inimii tale, și întunecarea viforului patimilor o smulge din întărirea omului cea din lăuntru, ca să te învrednicești tu a vedea raza zilei, ca să nu te faci ca un mort sezând într-un întuneric în veci” (Sfântul Isaac Sirul, *Cuvântul 8*) (n. ed.).

¹²⁹ „Aceasta este și sângea diavolului: când coboară pe cineva în deznădejde, atunci îl surpă” (Sfântul Efreim Sirul, *Mustrare luiși și mărturisire*) (n. ed.).

mai am linistea și pacea avută înainte de a fi încetat să mă mai rog? Era precum spune cuvântul: «La ce i-ar folosi omului dacă ar dobândi lumea toată dar sufletul său și-l va pierde?» sau «Ce va da omul în schimb pentru sufletul lui?».

Cum Dumnezeu nu îngăduie ispite peste puterile noastre, în cele mai critice momente, mila și ajutorul Lui vin la noi. Dar numai dacă le cerem din tot cugetul nostru.

Învierea

Dacă nu as mărturisi în acest capitol ceea ce am trăit atunci, m-ar pedepsi Dumnezeu. Pentru că minunea a făcut-o El, iar eu trebuie să spun aceasta. De aceea, acest capitol este singurul care se adresează numai celor ce cred nelimitat în Dumnezeu, în Evanghelia și Biserica Lui.

Crestinismul este religia minunilor. Întruparea Fiului lui Dumnezeu din Preasfânta Fecioară Maria, întâmplare care nu se supune legilor firii, este începutul minunilor¹³⁰. Dumnezeu se face om ca și noi, ca să-L vedem, să-L pipăim, să-L ascultăm vorbind, să vedem minunile pe care le-a făcut cu noi oamenii; iar noi ajungem să-L negăm ca Fiu al lui Dumnezeu, să-L prigonom și să-L răstignim pe cruce.

Minunea minunilor, pe care ratiunea omenească nu o poate înțelege și admite, este Învierea din morți a Fiului lui Dumnezeu. Cât a fost cu noi pe pământ ne-a spus: «Eu sunt Învierea și Viata, Eu sunt Viata lumii, Eu sunt Calea, Adevărul și Viata».

Fiul lui Dumnezeu a murit și a înviat nu ca Dumnezeu, pentru că El nu poate muri, ci ca om. Cei ce nu cred în Învierea Fiului lui Dumnezeu și în minunile făcute de El și de Sfinți cu puterea Lui nu vor avea parte de învierea și fericirea vesnică, ci vor învia ca să-și primească răsplata necredinței și a faptelor rele pe care le-au făcut ca slugi ale satanei. Dacă au slujit satanei pe pământ, de satana vor avea parte și în vesnicie¹³¹.

---

¹³⁰ „Bucură-te, începătura minunilor lui Hristos” (*Acatistul Maicii Domnului*, Icosul 2) (n. ed.).

¹³¹ «Iar dacă Hristos n-a înviat, zadarnică este credința voastră, sunteți încă

Crestinismul este primit numai prin credință, nu prin puterea de pătrundere a ratiunii umane. Credința este un „dat”, dăruit de Dumnezeu omului prin creație. Și el operează mai ales acolo unde ratiunea umană nu poate pătrunde. «Crede și te vei mântui». «Cercetați Scripturile», spune Fiul lui Dumnezeu.

Toată ființa mea se cutremură ca acela care am trăit timp de patru ani o fărâșă de iad. Dar ce vor spune cei necredincioși la Învierea de apoi, când Dumnezeu va face cea mai mare minune, înviindu-l pe om și lumea pentru vesnicie? Și aceasta pentru ca omul să fie viu și vesnic fericit.

Nu întâmplător l-am întâlnit pe Jimboiu în camera 1 de pe Secție. L-am cunoscut pentru a înțelege posibilitățile omului de a-și mântui sufletul cu ajutorul harului Dumnezeiesc. Și nu întâmplător ne aflam deasupra capelei unde îl cunoscusem pe Flueraș, ateul întors la dreapta credință la apusul vieții.

Se apropiiau Pastile și puterile mele fizice și sufletesti se epuizaseră. În toată ființa mea se instalase, fără să-mi dau seama, o neliniște sau poate o presimțire, că se va întâmpla ceva cu mine. Trăiam emoția celui aflat în fața morții. Dar mie nu-mi era frică de moarte, pe care mi-o dorisem de atâtea ori, ci mă temeam că din clipă în clipă îmi voi pierde mintile pentru totdeauna.

Era în Sâmbăta Pastelui. Cu o zi înainte mă rugasem, atât de adânc, cum poate nu am făcut-o niciodată în viața mea; în același timp, trăiam însă și disperarea că rugăciunea nu-mi e ascultată.

Sâmbătă seara deci, pe la orele zece, când a sunat stingerea, m-am întins pe prici. De câteva nopți nu-mi mai găseam somnul. Spre miezul nopții, ceva m-a îndemnat să mă dau jos și să mă misc prin cameră. M-am apropiat de geam și în clipa aceea am auzit clopotele bisericii din Gherla sunând orele douăsprezece, anunțând slujba Învierii. Sunetul clopotelor mi se părea venind din altă lume, atât era de armonios.

Am căzut în genunchi în fața ferestrei și, cu mâinile încrucisate pentru rugăciune, am strigat din adâncul sufletului meu: „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, mărturisesc că Te-am

---

în păcatele voastre; și atunci și cei ce au adormit în Hristos au pierit. Iar dacă nădăjduim în Hristos numai în viața aceasta, suntem mai de plâns decât toți oamenii» (I Corinteni 15, 17-19) (n. ed.).

ofensat, dar Tu Doamne, stii că am ajuns la marginea suferinței și răbdării. Nu mai pot! Fă cu mine ce vrei Tu! Eu am fugit de la Tine, Doamne, dar mă rog Ție din toată ființa mea, de este cu putință, iartă-mă și învie sufletul meu pentru că eu cred nelimitat în Învierea Ta”.

În clipa aceea, cum stăteam în genunchi cu mâinile încrucisate și ochii atinți printre gratii, toată ființa mea s-a cutremurat și din ochi au început să-mi curgă siroaie de lacrimi¹³².

Printre lacrimi, atât doar am mai putut rosti: „Doamne, fie-Ți milă de mine!” N-am apucat să termin aceste cuvinte, că tot trupul mi-a fost cuprins de un tremur și o zvâcolire ca a posesatilor și am simțit cum din sufletul și trupul meu a ieșit și m-a părăsit o putere străină. Era duhul satanei¹³³ care mă muncise și mă stăpânise, timp de patru ani de zile.

Asemăn vindecarea mea, pentru că vindecare a fost, cu ispășirea unui om care duce o mare povară în spate, până cade sub greutatea ei și nu se mai poate ridica; atunci cineva îi ia greul și el se simte după aceea, dintr-o dată, atât de ușor de parcă ar zbura¹³⁴. Așa m-am simțit și eu îndată ce forța aceea satanică m-a părăsit.

Am căzut cu capul pe ciment, lesinat, cu cămășa udă de transpirație și lacrimile nu mai încetau să-mi curgă siroaie. Mi-am simțit fruntea udată de lacrimile căzute pe cimentul rece pe care l-am

¹³² „Smerita cugetare este o rugăciune neîncetată, cu lacrimi și cu durere” (Sfântul Maxim Mărturisitorul, *Suta a treia despre dragoste*). „Rugăciunea este luminarea sufletului” (Sfântul Isaia Pustnicul, *Cuvântul 4*). „Rugăciunea este filacteria înțelepciunii, îndreptătoarea mâniei, acoperirea înfumurării, curățirea tinerii de minte a răului, defăimarea zavistiei, omorârea nedreptății, îndreptarea necredinței” (Sfântul Grigorie de Nissa, *Tâlcuire la rugăciunea Domnească*) (n. ed.)

¹³³ „Rugăciunea este cea mai mare tortură și groază pentru duhurile rele” (Sfântul Nil Sinaitul) (n. ed.).

¹³⁴ „Și precum un mort răspândește un așa de groaznic miros, încât atrage la sine fiarele sălbatice, iar dacă trupul e îmbălsămat, nu mai face viermi și nici miros greoi nu mai are, tot așa și cel ce-și arată păcatele sale, nu mai e atacat de gânduri de deznădejde, de trândăvie și de întristare” (Sfântul Isaia Pustnicul, *Cuvinte de la Mănăstirea Caracalu*). „Luceafărul, Belzebul și iadul, un gând au cătestrei și o unire. Pentru aceea omul trei vrăjmasi are: necurăția, necredința și deznădăjduirea. De se închide pornirea necredinței și a necurăției, se ridică omul din deznădăjduire. Atunci se luminează inima lui din darul Sfântului Duh și lucrează poruncile lui Hristos” (Sfântul Nil Athonitul, *Pentru căderea Luceafărului*) (n. ed.).

sărutat. Erau lacrimile căinței pe care Dumnezeu binevoise să le primească, iertându-mi ofensa pe care i-o adusesem. În patru ani de chin, nu vărsasem o lacrimă, dar acum sufletul îmi era scaldat în baia căinței și a minunii lui Dumnezeu.

Târziu, m-am ridicat, nemaștiind unde mă aflam; mă simteam un alt om și eram atât de ușor, de parcă pluteam în alte sfere. De Înviere, Dumnezeu mă vindecase și mă înviase și pe mine.

Am îngenunchat din nou și, întins cu fata la pământ, am strigat din toată suflarea mea: „Doamne, esti atât de bun și de milostiv cu cei păcătoși, încât nu știu cum aș putea să-Ți multumesc!” Și atunci mi-au venit în minte cuvintele lui Iisus vindecându-l pe cel îndrăcit: „Iată, te-ai făcut sănătos, mergi și de-acum să nu mai păcătuiești!”. Și inima mea a simțit o bucurie care nu se poate înțelege decât de cel ce a trăit-o. Dacă până atunci fusesem în iad, în acel moment simteam că fericirea raiului nu era departe de sufletul meu.

M-am ridicat de pe ciment; ca o apariție din lumea visurilor, în fata mea stătea Jimboiu. L-am îmbrățișat, spunând din toată inima: „Hristos a înviat!”. „Adevărat a înviat!”, mi-a răspuns, plin de duiosie. Am plâns o vreme, amândoi. În viața mea n-am simțit pe nimeni așa de aproape ca, în acea clipă, pe Jimboiu. Trăiam amândoi bucuria învierii mele. Am vrut să-i multumesc pentru îndrumare dar el s-a multumit să zică: „Lacrimile tale au fost primite de Dumnezeu și mila Lui te-a vindecat. De când te-ai dat jos de pe prici am văzut tot; nici eu nu dormeam. Mă bucur din toată inima pentru tine”.

Se făcuse ziuă și cei din cameră s-au sculat. Pe mine, lumina Învierii mă scaldă în razele ei. Eram un alt om, pentru că: „pierdut am fost și m-am aflat, mort am fost și-am înviat”.

Am revenit pe prici, m-am întins și m-a cuprins un somn profund, încât abia la masa de seară au reușit camarazii să mă trezească. Nu mai dormisem așa de patru ani de zile.

Pastele lui 1954 au fost pentru mine adevărata naștere și înviere; un eveniment crucial pentru credința și gândirea mea.

Se instalase în sufletul meu, în locul groazei și fricii pe care o trăisem timp de patru ani, o putere care făcea să nu mă mai tem de nimic, decât de Dumnezeu¹³⁵.

---

135 „Când harul s-ar înmulți în om, atunci într-o dorire a dreptății frica morții

De-acum, pentru mine, închisoarea nu mai era încătusare, ci libertate deplină¹³⁶. Cu toate că trupul îmi rămăsese în lanțuri, sufletul era liber de orice m-ar fi atras în viața aceasta pământească. Era libertatea dată de Fiul lui Dumnezeu, când a spus: «Eu vă dau adevărata libertate». Zidurile închisorii, lacătele și lanțurile care ne strângeau și ne zăvorau, pentru mine aveau mai puțină importanță; eu trăiam pe alte coordonate ale existenței. Nu numai sufletul, gândirea, înțelegerea și trăirea mea erau altele, dar și neputinciosul meu trup, slăbit aproape până la distrofie, se întărise.

Aceia ce vor citi cu bunăvoință și răbdare acest capitol, vor cunoaște – cred – de ce gândesc și trăiesc așa cum am arătat în mărturisirile mele.

Am mai stat în acea cameră încă vreo lună, timp în care am avut cele mai rodnice discuții cu iubitul meu prieten și camarad Gheorghe Jimboiu. După aceea, el a fost luat și dus la anchetă unde, am aflat mai târziu, la Aiud, boala i s-a agravat și fiind supus la un regim sever și fără medicamente, a murit ca un martir. Am această credință intimă că Dumnezeu l-a primit în ceruri în rândurile sfinților.

După plecarea lui Jimboiu, parcă se rupseseră ceva în mine și l-am rugat pe Virgil Lungeanu, colegul meu, să-mi facă iesirea din această cameră și să mă trimită pe celular. La insistențele mele, am fost transferat la camera nr. 1 parter, în clădirea mare a închisorii.

Camera 1 celular

În această cameră am întâlnit mulți camarazi care trecuseră prin demascări, precum și pe bunul meu prieten și camarad Lefa Aristide, care nu trecuse pe acolo. El avusese șansa să fie afectat ca medic la cabinetul din Pitesti, iar de acolo în toamna lui 1949, ca prin

---

lesne i se face lui defăimată, și pricini multe află cineva în sufletul său că se cade pentru frica de Dumnezeu a suferi necazul” (Sfântul Isaac Sirul, *Cuvântul 1*)

¹³⁶ «Domnul este Duh, și unde este Duhul Domnului, acolo este libertate» (II Corinteni 3, 17). «Stăți deci tari în libertatea cu care Hristos ne-a făcut liberi și nu vă prindeți iarăși în jugul robiei» (Galateni 5, 1) (n. ed.)

minune, să fie dus, împreună cu cei bolnavi de tuberculoză, pentru un abces rece, la sanatoriul penitenciar de la Târgu Ocna.

Lefa, student în anul V de Medicină, a făcut minuni la Târgu Ocna cu bolnavii tuberculoși. Medicul oficial, temându-se de răspândirea bolii, i-a dat mână liberă să îngrijească el bolnavii. Acolo l-a cunoscut și pe Valeriu Gafencu, sub a cărui influență a trăit.

Un anume pastor, Wurmbrand, trecut prin demascări, s-a îmbolnăvit și el de tuberculoză, în urma torturilor, și a fost trimis la Târgu Ocna, unde Lefa l-a îngrijit, salvându-i viața. Când a părăsit închisoarea de la Târgu Ocna, Wurmbrand i-a spus lui Lefa: „Datorită tie, și îngrijirii pe care mi-ai dat-o, sunt în viață; n-am să te uit niciodată”. Asa au înțeles acești tineri legionari să-și ajute semenii, indiferent de ceea ce erau ei¹³⁷.

Cât am stat în acea cameră, din cauza unei turnătorii, am fost pedepsit, împreună cu Lefa și Stupu, cu arest sever la beci, care se găsea sub nivelul albiei Somesului și de aceea pe jos era numai apă.

Regimul la beci era foarte sever, primind doar o jumătate de porție tot la două zile. Noaptea dormeam pe niște scânduri puse pe capre care în timpul zilei erau scoase pe culoar. Pe cimentul celulei aveam puse scânduri, să nu intre apa în bocanci. De când se petrecuse cu mine minunea, suportam mai ușor suferința.

Într-o zi, am fost scos de un gardian și dus în clădirea administrației. Trecând printr-o cameră cu birouri, unde lucrau femei, ale căror chipuri nu le mai văzusem de șase ani de zile, le-am spus: „Sărut mâinile!”. N-am apucat să pronunț însă bine cuvintele, că m-am trezit cu un pumn zdravăn în ceafă. Lovitura m-a doborât la pământ; femeile, văzând scena, au rămas înmărmurite. Reprezentantul clasei muncitoare, al proletariatului, având un alt fel

---

¹³⁷ Potrivit relatării domnului Lefa, pastorul a fost salvat de la moarte de antibioticele primite de la Valeriu Gafencu, foarte rare la acea dată, pe care acesta a refuzat să le ia sau să le cedeze unui camarad, cu toate insistențele prietenilor. El însuși nu mai avea nevoie, boala sa era prea înaintată. De ce nu a vrut să salveze vreun camarad s-a văzut abia după ce Wurmbrand, evreul eretic, s-a botezat în dreapta credință. E drept, după ce s-a eliberat și a emigrat, a revenit la rătăcirea protestantă. Aceasta este însă problema lui; Valeriu Gafencu și-a făcut datoria, la îndemnul Duhului Sfânt: cu prețul vieții unui camarad, dacă nu a vieții proprii, a întors la dreapta credință un suflet pierdut. Acesta este unul dintre argumentele ce se aduc în favoarea canonizării sale. (n. ed.)

de educatie, a tinut să mă „dojenească” în fata lor: „Tu, banditul, nu ai voie să spui doamnelor: sărut mâinile”.

Din acea cameră am fost dus apoi de gardian pe un culoar, într-un birou de anchetă. În fata mea a apărut un tânăr ofiter de Securitate, care m-a poftit politicos să iau loc pe scaun.

După ce m-am asezat, ofiterul, măsurându-mă de sus până jos, mă întreabă: „De unde te-au scos, domnule, de arăți în halul ăsta?” „De la beci”, îi răspund eu. „Dar la frunte ce ai?” Nu voiam să-i descriu scena cu femeile dar, la insistentele lui, i-am spus totul, subliniind faptul că aceasta este morala și civilizația proletară. În fata mea, ofiterul a făcut un raport de pedepsire a gardianului care m-a lovit. Însă el nu stia că directorul închisorii era faimosul Goiciu!

Contrariat de regimul pe care îl aveau deținuții politici, a trecut apoi la un alt subiect. Venea de la Galați să ancheteze niste cazuri de medici de la Tecuci care fuseseră colegi de an cu mine la Facultatea de Medicină din Iași. Colegul meu Lunguleac declarase la Pitești că aceștia ar fi avut legături cu legionarii în timpul facultății. Era pentru a doua oară că luam cunoștință de faptul că Securitatea se folosea de declarațiile noastre date la Pitești pentru a aresta, judeca și condamna pe toți acei ce avuseseră tangență cu noi. Cum as fi putut să recunosc o declarație care să trimită în închisoare fiinte nevinovate?!

La acea oră, suferința fizică avea mai puțină importanță pentru mine, și de aceea i-am spus categoric ofiterului că nu recunosc și nu mai dau nici un fel de declarație nimănui, cerându-i să mă trimită de unde venisem. Hotărârea mea fermă l-a determinat pe ofiter să cheme gardianul să mă ducă la beci.

Un fapt de reținut este și acela al păstrării secretului în închisorile comuniste din România. Pe timpul lui Antonescu era altfel, comunicarea între deținuții politici se făceau printr-un sistem foarte simplu de bătaie cu pumnul în perete.

La Gherla, mulți dintre camarazii noștri studenți la Politehnică cunoșteau alfabetul Morse și s-a ajuns astfel ca, prin tevilă de calorifer și prin peretii celulelor, să se comunice perfect. Descoperirea aceasta ingenioasă s-a datorat lui Tomuță Octavian din camera 1 parter, azi inginer, pe atunci unul din cei mai buni studenți ai Politehnicii din București.

Dar, cum nu aveam aparate pentru transmiterea mesajelor, trebuia găsită metoda de a reprezenta punctele și liniile alfabetului. Tomuță a sugerat să se bată punctul cu o lovitură scurtă iar linia cu două lovituri apropiate, aproape suprapuse, metodă care a fost repede transmisă tuturor celulelor. Comunicarea s-a făcut la început de la fereastră la fereastră, până s-a învățat alfabetul.

Și astfel, din vara anului 1954, în dubele-tren, dubele-masini sau celulele de securitate, secretul a fost spulberat complet. Se transmiteau tot felul de informații, de la cele mai banale, până la cele politice, științifice, literare, filozofice, teologice.

La Aiud, fiind în celulă cu Eugen Măgirescu, am constatat că el era foarte familiarizat cu acest mod de comunicare: plimbându-se prin cameră, înregistra tot ce se transmitea prin teavă. Lui Ion Munteanu îi era de ajuns să înțeleagă două sau trei litere dintr-un cuvânt, pentru a deduce restul. Se ajunsese până acolo cu specializarea, încât nu se mai bătea tot cuvântul, ceea ce reducea enorm timpul de transmitere.

Multe din poemele autorilor români sau străini au fost transmise prin acest procedeu și învățate pe de rost. Așa au fost poeziile lui Radu Gyr, ale lui Nichifor Crainic și ale altor poeți tineri.

Toate perchezitiile se anunțau, de la parter și până la etajele superioare, prin alfabetul Morse.

Procedeul a fost plătit foarte scump de către deținuți¹³⁸. Odată prinși, sute de inși au fost pedepsiți cu arest sever, multora dintre ei trăgându-li-se și moartea din aceasta. Cu toate pedepsele însă și cu toate sutele de victime care au căzut, a fost imposibil de a mai opri comunicarea dintre deținuți și secretul n-a mai putut fi asigurat. Ar fi trebuit pentru aceasta să se suprimă caloriferele sau să se pună un gardian în fața fiecărei celule.

Tot pentru întărirea secretului, în vara lui 1954 ferestrele celulelor au fost prevăzute cu obloane, în toate închisorile din România.

În celulă cu badea Trifan

---

¹³⁸ Procedeul a obligat administrația comunistă să aibă și ea specialiști în alfabetul Morse, astfel fiind suprimate nenumărate inițiative ale deținuților (n. ed.).

Pe avocatul Trifan l-am cunoscut în celula 32, la Gherla. Auzisem în închisoare de grupul Marian, fostul șef al județului Brașov și de Trifan, fost prefect legionar de Brașov, condamnați la ani grei de închisoare încă de pe timpul lui Antonescu. Un alt grup de legionari condamnați atunci se strânsese în jurul lui Biris. Cele două grupuri aveau două atitudini diferite însă. Unul trăia și simtea în spiritul Părintilor răsăriteni, iar altul trăia și gândea în spiritul Părintilor apuseni¹³⁹.

Ceea ce m-a impresionat plăcut acolo, a fost înțelegerea cu care cei mai în vârstă îi primeau pe tinerii care trecuseră prin demascări. Pentru aceștia, integrarea în Legiune a fost foarte prudentă și smerită, pentru că duceam în spate tragedia trăită la Pitești și Gherla, o revenire bruscă riscând să ne azvârle într-o extremă periculoasă. Și totuși, majoritatea și-au revenit, în raport direct cu cuantumul suferinței din decursul demascărilor.

---

¹³⁹ Diferențierea este foarte bine făcută. Cea mai mare poruncă din lege este «Să iubești pe Domnul Dumnezeuul tău din toată inima ta, din tot sufletul tău, din tot cugetul tău și din toată puterea ta» (Marcu 12, 30); «Și aceasta este viața veșnică: Să Te cunoască pe Tine, singurul Dumnezeu adevărat, și pe Iisus Hristos pe Care L-ai trimis» (Ioan 17, 3). Numai cine Îl iubește pe Dumnezeu poate să-L cunoască, după cuvintele Sfântului Apostol Petru: «Puneți și din partea voastră toată sânguinta și adăugați la credința voastră: fapta bună, iar la fapta bună: cunoștința, la cunoștință: înfrânarea; la înfrânare: răbdarea; la răbdare: evlavie; la evlavie: iubirea frățească, iar la iubirea frățească: dragostea <de Dumnezeu>. Căci dacă aceste lucruri sunt în voi și tot sporesc, ele nu vă vor lăsa nici trândăvi, nici fără roade în cunoașterea Domnului nostru Iisus Hristos. Iar cel ce nu are acestea este slab văzător și orb și a uitat de curățirea păcatelor lui de demult» (2 Petru 1, 5-9). Dragostea nu izvorăște din minte, ci din inimă. Orice cugetare despre Dumnezeu pălește în fața simțirii Lui cu inima. Iată deci că grupul lui Trifan era cel ce trăia într-un Adevăr.

Pe de altă parte, nu există Părinți Răsăriteni și Apuseni. Împărțirea aceasta aparține scolasticii apusene, de care s-au contaminat și scolile de teologie din Răsărit. Rătăcirile aparțin Apusului, care, începând cu Augustin, Boethius, Isidor de Sevilla, Theodulf, Alcuin și cei de după dânsii (precum Thoma d'Aquino), au pus cugetarea despre Dumnezeu mai presus de trăirea Lui. Aceasta i-a dus la toate rătăcirile lor. Tot ei au fost cei care, numindu-i „doctori și Părinți” ai Bisericii pe cei enumerați mai sus (când ei, de fapt au fost cu toții niște înșelați), i-au pus în umbră pe trăitorii Ortodoxiei din Apus (Sfântul Ciprian, Sfântul Ambrozie, etc). De aici diferența menționată de Dumitru Bordeianu.

Biserica Ortodoxă a Răsăritului a osândit rătăcirile intelectualiste ale unor Origen, Didim, Evagrie, Mihail Psellos, etc, drept erezii (n. ed.).

Perioada de închisoare 1954-1964, a fost pentru noi, tineretul Legionar, una de armonie, înțelegere, împărtășire de cunostinte si de dragoste, spre deosebire de anii 1949-1954, (cinci ani de inactivitate intelectuală), cei mai întunecați din viața noastră.

Celulele se transformaseră în săli de cursuri, de liceu si universitate. Țăranii si muncitorii învățaseră limbi străine, memoraseră sute de poezii, stiau matematică, fizică, chimie etc. si, nu rareori, se angajau în discutii filozofico-religioase. Fiecare detinut punea la dispozitia celorlalti tot ceea ce acumulase cu timpul.

Meritul pentru această armonie si pentru revenirea celor tineri în sânul Legiunii a fost mai ales al Bădiei Trifan, veteran în închisoare, cu patrusprezece ani deja executati, si al profesorului, filozofului si poetului ardelean din Cluj, Ion Munteanu.

Munteanu făcea parte din elita legionară.

În schimb, Badea Trifan, apartinea generației eroice a Căpitanului. De aceea era privit de noi, tinerii, ca un mit; cuvântul lui si al printului Alexandru Ghica, cu care iar am stat în celulă, era pentru noi lege.

Ceea ce as dori să scot în evidență în acest capitol este, mai ales, modul de gândire si trăire al celor două orientări: răsăriteană si apuseană.

Marile personalități care reprezentau cele două lumi, mă preocupau în mod deosebit. După iadul din care scăpasem si după întâlnirea cu Jimboiu, setea mea de învățătură mă împingea să aflu câte ceva si despre alte moduri de trăire a vieții creștine¹⁴⁰.

Ion Munteanu era, dintre exponentii intelectuali greco-catolici din Cluj, cel mai receptiv la tot ceea ce se întâmpla în cameră. Un intelectual de vârf, cult si talentat: scriitor, filozof si poet, stăpânit de

---

¹⁴⁰ Nu există „mai multe moduri de trăire creștină”, după cum nu există mai multe Biserici ale lui Hristos. Adevărul este unul si neîmpărțit si se găsește exclusiv în sânul Bisericii Dreptmăritoare. „Alte moduri” si alte „biserici creștine” sunt *erezii*, sectele care s-au desprins din Biserica Universală dintre care, cea mai importantă, ca *număr* de aderenti si putere politică, este *erezia catolică*. Așa-numitul „greco-catolicism” nu reprezintă decât formula hibridă prin care cazarismul papal a reusit să-si împlinească visul secular: nimicirea dreptei credințe în părțile românești, mostenitoare ale Bizantului, distrus tot de catolici, prin aliații lor păgâni, turcii osmanlâi. (n. ed.)

rationalismul apusean, nu mai păstrase nimic din Ortodoxie¹⁴¹. În discuții, căuta să mă atragă în sfera lui de influență, să gândească, și să trăiesc ca el.

Opusul lui, prin judecata și trăirea creștin-ortodoxă, Badea Trifan, era mai cald și cuvântul lui îmi mergea la inimă, nu se adresa rațiunii¹⁴².

În această atmosferă, ca unul ce trăiam ortodoxia, eu l-am ales drept călăuză pe Badea Trifan; nu l-am respins însă nici pe Munteanu.

Se apropia Pastele lui 1955. Trecuse un an de la minunea săvârșită de Dumnezeu cu mine și un an de la cunoașterea lui Jimboiu.

Săptămâna Patimilor acestor sfinte Paste a fost pentru mine o adevărată aniversare; am trăit-o în căință și smerenie, sufletul meu era mereu atins spre Golgota. În general, toți trăiau cu smerenie Patimile Fiului lui Dumnezeu.

De multe ori suntem înclinați să credem numai ceea ce vedem. Și atunci ni se pare că nu mai avem nevoie de credință, deoarece credința operează acolo unde nu vedem și unde posibilitățile de cunoaștere rațională devin neputincioase.

Nu observasem cum a trăit săptămâna Patimilor Jimboiu, în 1954, pentru că el era foarte discret în manifestări; în schimb l-am văzut pe Badea Trifan, de Luni și până în Sâmbăta Mare.

Ceea ce am văzut la el a fost mai mult decât impresionant. Luni dimineața am vrut să stau de vorbă cu el, despre trăirea duhovnicească din această Sfântă Săptămână. Spre marea mea

---

¹⁴¹ „Rațiunea lumească nu are nici un loc în viața duhovnicească. În epoca noastră înmulțindu-se cunoștințele, încrederea în rațiune a zguduit credința din temelii și a umplut sufletele de semne de întrebare și de îndoieli. De aceea suntem lipsiți de minuni, pentru că minunea se trăiește și nu se explică prin rațiune. Dimpotrivă, credința în Dumnezeu aduce la noi puterea Dumnezeiească și toate concluziile omenesti le răstoarnă. Face minuni, învie morți și lasă știința cu gura căscată. Cel ce crede că va putea cunoaște tainele lui Dumnezeu cu teoria exterioară, științifică, seamănă cu neghiobul care vrea să vadă raiul cu telescopul” (Cuviosul Paisie Aghioritul, *Cu durere și dragoste pentru omul contemporan*) (n. ed.).

¹⁴² «Omul caută la față, iar Dumnezeu caută la inimă» (I Împărați 16, 7). Iată un împlinitor al cuvântului: «Dă-Mi, fiule, inima ta, și ochii tăi să păzească căile Mele» (Pilde 23, 26) (n. ed.).

surprindere însă, când m-am apropiat, am observat cum plângea cu siroaie de lacrimi. Cei din cameră, la dorinta lui, îi rezervaseră un colt pe prici. Mi-a fost rusine că l-am deranjat și toată Săptămâna Patimilor n-am mai putut sta de vorbă cu el. Era retras în acest colțisor și plângea în continuu, privind cu ochii sufletului și simțind cu inima suferințele Fiului lui Dumnezeu răstignit pe cruce, pe Golgota. Îi impresionase pe toți cei din cameră într-atât, încât întreaga Săptămână Mare a fost una de doliu.

Miscat de cele văzute la Badea Trifan, mi-am îndreptat atenția și la Ion Munteanu și m-am convins de diferența dintre trăirea ortodoxă și cea catolică. Trifan trăia cu inima, Munteanu cu rațiunea. Pe Munteanu nu l-am văzut o singură dată să verse o lacrimă pe tot parcursul Săptămâni Patimilor, în timp ce Trifan plângea cum plânge o mamă care și-a pierdut unicul copil. Trifan simtea calvarul de pe Golgota, pe când Munteanu îl gândea.

M-am convins apoi pentru tot restul zilelor mele, să-i imit pe Jimboiu și pe Badea Trifan, ca pe frații cei mai apropiați de sufletul meu.

M-am întrebat câți creștini de pe pământ sunt în stare de o trăire ca a lor? Iar eu, putea-voi oare vărsa o lacrimă, privind cu ochii sufletului către Golgota? Da! Dumnezeu m-a învrednicit de cutremurul jertfei!

În timpul acelor Sfinte Pasti am văzut fața luminoasă a lui Badea Trifan arătând ca fetele marilor mistici¹⁴³ români, ca a Părintelui Cleopa Ilie, a Părintelui Argatu, a Părintelui Arsenie etc.

---

¹⁴³ Adică *nevoitori* care, prin despățimire au ajuns la vederea duhovnicească, au ajuns *tainici ai lui Dumnezeu*. În contextul de față, ca în întreaga lucrare de altfel, termenul de „mistic” are o nuanță catolică, trimitând la o cunoaștere esoterică, specifică *magiei*, și nu misticii. Termenul a fost compromis de către catolici; „misticii” lor, „contemplatori ai sacrelor mistere”, au fost niște mari înșelați. Lipsiti de harul Duhului Sfânt, ca unii ce s-au lepădat de dreapta credință, ei au ajuns jucăria dracilor, care le-au insuflat cele mai amăgitoare trăiri ale „lumii de dincolo”. Vezi pe această temă lucrarea Sfântului Ignatie Briancianinov *Despre înșelare*, capitolul referitor la Toma de Kempis, Ignatiu de Loyola, Francisc din Asissi și alți „cuvioși” și „sfînti” care au petrecut în cea mai desăvârșită orbire duhovnicească. (n. ed.)

Plecarea din Gherla

Dacă la Gherla am trăit groaza mortii și iadul pe pământ, tot aici am renăscut, am înviat și am ieșit la mal din mlastina deznădejdiei. Dar nu cu neputințele și slăbiciunile mele omenesti, ci numai cu ajutorul lui Dumnezeu, căruia nu sunt vrednic a-I mulțumi.

În închisoarea Gherla mi s-au cimentat pentru toată viața credința, gândirea, înțelegerea și trăirea. Dacă în cei patru ani am trăit chinurile iadului, aici am văzut și lumina care duce la mântuire. Pare paradoxal, dar în această închisoare, pe care am ajuns să o iubesc, considerând-o ca locul învierii mele, am cunoscut oameni pe care nu i-as fi întâlnit altfel niciodată în viață.

La sfârșitul verii lui 1955, cei cu condamnări de la zece ani în sus am fost puși în lanțuri și, cu primele loturi, am plecat spre închisoarea din Aiud.

Acolo am fost informați că închisorile din România se împărțiseră după apartenența politică a deținuților.

Astfel, cea mai mare închisoare din țară era rezervată deținuților politici legionari, fiindcă numărul lor depășea cu mult pe cel al membrilor partidelor zise „istorice”, repartizați la închisori mai mici, deși astăzi se fabulează că greul l-au dus aceștia din urmă.

În iarna lui 1960, în februarie, am fost prins de gardianul șef de secție scriind pe talpa bocancului niste însemnări pe care voiam să le memorez. Mi s-a făcut raport pentru arest sever, pedeapsă care, până la o lună, era dată de directorul închisorii, iar peste o lună, doar de Ministerul de Interne.

După aprobarea raportului făcut de gardian, care mă pedepsise cu un arest sever de douăzeci de zile, am fost prezentat la vizita medicală, unde urma să se decidă dacă eram apt sau nu să execut pedeapsa.

Pe celular, la etajul II, era medic fostul meu coleg de an și de sală la facultatea de Medicină din Iași, Ion Ciocan din Galați. Nu-l văzusem până atunci. La data aceea, medici oficiali la Aiud mai erau și soții Badea.

După o vizită foarte sumară, acest coleg mi-a scris pe raport cuvântul „apt”, cu toate că eram slăbit ca o stafie.

Revoltat de această criminală inconstiență și profitând de absența de o clipă a gardianului, l-am privit drept în ochi și l-am întrebat:

– Tu știi, criminalule, unde mă trimiti? Nu mi-a răspuns. Era convins că nu-l mai cunosc după unsprezece ani de închisoare.

L-am măsurat apoi de sus până jos – era gras ca un taur hrănit pentru abator, din minimul tain al detinutilor – pe cel ce-si vânduse pentru un blid de linte conștiința de medic.

Pironindu-l cu privirea, am reluat acuza:

– Măi, criminalule, nu mă cunoști?

Surprins, nu a mai putut evita răspunsul și mi-a zis:

– Dragă Bordeianu, te cunosc, dar pentru că nu pot suporta închisoarea și foamea, mi-am vândut conștiința de medic!

– O să te bată Dumnezeu; esti un criminal odios, trimiti oameni nevinovați la moarte, i-am spus eu, gândindu-mă la doctorul Mărculescu, a cărui demnitate iese la lumină, în contrast cu ceea ce era acest „măcelar”. După Ciocan, eu eram „apt” - în plină iarnă, numai în zeghe și cu hrană tot la trei zile - să stau timp de douăzeci de zile la arest.

Cum nu mai promisem în închisoare nici un pachet de haine, mai aveam cu mine, din anul 1949, de la Pitesti, o singură flanelă și o pereche de izmene, cârpite petec peste petec. Cei pedepsiți cu arest sever nu aveau dreptul decât la zeghe, o cămasă și o izmană de penitenciar, bonetă, bocanci și ciorapi subțiri.

Apoi am fost anunțat de seful de secție să mă pregătesc pentru a fi condus pe secția de arest sever; în afară de cămasă și izmene mi-am tras pe mine și flanela groasă, de care am amintit.

După aceea am fost condus de gardianul de la etaj pe secția de arest sever.

Redau câteva detalii în legătură cu această secție. Era situată în continuarea clădirii din mijloc a închisorii Aiud. Avea celule mici, cu ciment pe jos, fără încălzire, cu un gemulet sus, în colț, deschis iarna și închis vara și o tinetă pentru necesități, fără capac însă. Peretii erau umezi și se spunea că se pusese anume sare în tencuiala lor. De dormit, nu puteai dormi decât fie pe tinetă, fie pe ciment.

Când am ajuns, gardianul de pe secție s-a uitat la mine, m-a măsurat cu privirea și s-a mulțumit să-mi deschidă boxa ca să intru, fără a controla dacă îmbrăcămintea corespundea sau nu

regulamentului. Dumnezeu îi dăduse gardianului acest bun gând, pentru că mila Lui era cu mine.

Am considerat acest fapt ca o minune Dumnezeiască, ce m-a scăpat de la o moarte sigură. Numai cu îmbrăcămintea subtilă impusă celor pedepsiți, în mijloc de iarnă, n-as fi rezistat.

Era atât de frig, încât apa de băut ce ni se da tot la trei zile, era mereu înghetată. Însă datorită rugăciunii am rezistat.

Dumnezeu a binevoit să-mi dea putere ca, desi aveam un fizic asa de subrezit, să mă pot misca prin celulă ca să nu înghet. În fiecare zi primeam vizita ofiterului politic, să vadă dacă mai sunt în viață.

Către sfârșitul chinului însă, nu mă mai puteam misca, si am căzut inert pe tinetă. Am fost scos de cei doi gardieni si dus de subsuori până la celula mea. Când s-a deschis usa celulei, gardienii au spus un singur cuvânt camarazilor mei: „Luati-l!”, si m-au abandonat. Camarazii s-au repezit la mine, m-au luat în brate, m-au întins pe pat, m-au dezbrăcat si au început să-mi maseze tot corpul ca să mă dezghete.

Nu am simțit în viața mea o căldură mai prietenoasă ca în acel moment, dragostea camaraderească ce nu se poate exprima în cuvinte. În tot timpul absentei mele, ei opriseră pentru mine feliuta lor de pâine, pe care o primeau dimineata, la ceai.

*

Acum, câteva cuvinte privind reeducarea de la Aiud.

În mai 1962, am fost scos din celulă si dus în curtea închisorii.

Mai aveam un an până la expirarea condamnării. Nu vedeam în evadare o soluție; din contră, ea nu mi-ar fi adus decât complicații, fapt pe care si ofiterii politici îl cunosteau. De aceea, am fost dus în clădirile grădinii de zarzavaturi, care se găsea la vreo doi kilometri distantă, pe malul Muresului. Acolo am stat până în luna noiembrie.

Între timp, în închisoare începuse reeducarea: un fel de mascaradă făcută sub supravegherea colonelului de securitate Crăciun, directorul închisorii.

Prin septembrie-octombrie, a început reeducarea si la grădină. Întrebat dacă particip si eu la acel bălci, am spus că nu.

La sfârșitul lunii noiembrie 1962, într-o Duminică dimineata, ne-am trezit în curte cu o dubă si mai multe masini mici. Ni s-a ordonat să ne grupăm în careu pe un teren în formă de amfiteatru.

Era o zi frumoasă, însorită. În fata acestui amfiteatru au fost scosi patru camarazi: profesorul de matematică Munteanu de la Cluj, doctorul Șercăianu de la Buzău, Dutu Dumitru, fost elev la Școala militară de ofițeri din Ploiesti, arestat și condamnat încă de pe timpul lui Antonescu și ultimul, Dumitru Bordeianu.

Primul pus să vorbească în fata detinutilor a fost doctorul Șercăianu, care în închisoare a avut o tinută ireprosabilă. Făcuse parte din grupul reacțiunii legionare și a refuzat să vorbească. A urmat la cuvânt profesorul Munteanu. Și el a răspuns categoric „nu”.

Dutu, cu douăzeci de ani de închisoare în spate, executati, s-a rezumat la o singură frază: „Eu cu astfel de oameni nici nu stau de vorbă!”

Pentru mine, a fost primul și ultimul discurs politic pe care l-am ținut în viața mea. În timpul lui, cei patru colonei de la Interne, directorul închisorii Crăciun și colonelul Ivan, se uitau la mine parcă hipnotizați. Am vorbit timp de 20 de minute despre reeducarea de la Suceava și despre demascările de la Pitești și Gherla. Mă ascultau totuși, atât detinutii cât și oficialii, curioși și interesați să afle ce spuneam. Eram convins că voi fi oprit să vorbesc dar, spre surprinderea mea, am fost lăsat să-mi termin pledoaria, încheind cu: „Eu nu ader la acest bâlci, la această mascaradă, pentru că am mai trăit patru ani în astfel de situații!”

Detinutii din amfiteatru, aduși să ne huiduiască, parcă amutiseră. Nici unul n-a scos un cuvânt. Pentru mine a fost cea mai mare satisfacție politică pe care mi-a oferit-o viața.

Cum am terminat însă, am auzit, fără să știu de unde venea ordinul: „Puneti-l în lanțuri pe acest bandit și pe toți ceilalți ca el!”

Cât ai bate din palme, am fost totuși patru puși în lanțuri, băgați în dubă și izolați pe celular, câte unul singur în celulă, până la începutul lunii mai, 1963.

Din această celulă de izolare am fost dus într-o alta, unde l-am întâlnit pe Gheorghe Calciu. Trecuseră zece ani de când nu ne mai văzusem.

La 15 mai 1963, Calciu a fost dus în primul domiciliu obligatoriu, iar pe 8 iunie, același an, am fost dus și eu tot în Bărăgan, în același sat, Viisoara, din raionul Slobozia.

În 1964 am fost apoi pus în libertate și apoi, după alți douăzeci și cinci de ani de urmărire, anchete și amenințări, am avut

posibilitatea să ajung în lumea liberă, în Australia, Statul Victoria. Aici am putut să scriu ceea ce am scris și mărturisirile mele au putut să vadă lumina tiparului.

Încheiere

Înainte de a încheia ceea ce am scris, tin să multumesc din toată inima domnului Horia Sima, Șeful Miscării Legionare, care m-a sfătuit să spun aceste lucruri trăite despre tineretul legionar, studenți, elevi și muncitori, trecuți prin cumplita dramă de la Pitești și Gherla; sfat și ajutor fără de care aceste mărturisiri n-ar fi văzut lumina zilei.

Cred că numai cei care au trecut prin Pitești și Gherla ar avea dreptul și datoria să scrie despre această sită a satanei, care au fost demascările din cele două închisori ale morții.

Cei care au scris până acum despre această dramă au făcut-o astfel: unii au scris din povestirile și fabulațiile altora, trecuți marginal prin demascări; alții, stăpâniți și mânati de o nestăvilită ură față de Miscarea Legionară, au susținut ideea că demascările de la Pitești și de la Gerla nu au fost exercitate asupra tineretului legionar. Pe toți acești denigratori, aflați în slujba nu știu căror forte oculte, fără frică de Dumnezeu și rusine de oameni, fără cel mai elementar bun simț, să-i judece Dumnezeu după dreptatea și voia Lui.

Redau mai jos un crâmpei foarte grăitor, dintr-o poezie a tânărului poet legionar, Aurel Visovan, cu care am împărtășit zile de neuitat în demascările de la Pitești, la camera 3 subsol.

MOMENT PITEȘTEAN

Opriti-vă din hohote – nebuni!
În râsul vostru negru fierb clocote de sânge,
Din rânjetul satanicei furtuni...
Pe cine-ati răstignit din nou – nebuni?
Ce cântec sfânt în scrâsnet greu se frânge?!

O! Dans în ritm macabru

Apocaliptic ropot de prohodiri ciudate...
 Cer negru, negru clopot
 Ce-ntunecat se zbate si
 Bate, bate, bate...

Morti vii, stafii,
 Și câte-un înger mat
 Ce-a înghetat,
 plecat în vesnicii...
 Morti vii, stafii,
 Și urlate surpate de nebuni...

O, Doamne, unde esti?!
 De ce n-aprinzi minuni,
 minuni ceresti?!
 Pe unde esti?
 O, Doamne, unde esti?!
 .....
 Din nepătruns – nici un răspuns...
 .....
 Pitesti... Pitesti... Pitesti...

Noi, tineretul legionar, din cea mai fragedă tinerete, am fost și suntem în transee, flămânzi și însetați, disprețuiți, umiliți, prigoniti, torturați, anchetati și judecați pe nedrept, închisi în lagăre și închisori, denigrați, în permanentă suferință și ucisi ca niste câini turbati. Poporul însă ne-a iubit, pentru că lupta noastră pentru el am angajat-o, ca să fie în sfârșit stăpân pe glia și avutul lui.

Convingerea mea e, după cum am mai relatat, că atunci când am fost anchetat la închisoarea din Pitesti, la 26 octombrie 1949, de către personajul cu fizionomie de rus get-beget, acesta și avea planul reeducării deja întocmit la Moscova, probabil la sugestia lui Stalin și cu stirea celor trei miniștri comunisti: Ana Pauker, Teohari Georgescu și Vasile Luca. Acestia au format echipa biroului Central al Partidului Comunist (bineînțeleș, și cu consimțământul lui Gheorghiu Dej) care, cu ajutorul generalului Nicolski, comandantul Securității, și cu al unuia dintre ajutoarele lui, colonelul Zeller, a

condus, ordonat și verificat personal demascările de la Pitesti și Gherla.

Ei au fost cei care au inițiat și aplicat planul pentru înmormântarea tineretului legionar.

Asa că, planul nu a fost făcut pentru un alt tineret român, ci numai împotriva tineretului legionar, care avea o continuitate în luptă și prigoană – din 1933 și până în 1948 – o ideologie și o educație bine puse la punct¹⁴⁴. La data când s-au declansat demascările, tineretul nelegionar reprezenta un număr infim. Elevii legionari au fost peste 90%, veniți din toate Frățiile de Cruce din țară.

La Suceava, în anul 1948, închisoarea număra câteva sute de elevi legionari. Tot aici se găseau și o multime de studenți din Centrul Universitar Legionar Iași, apoi conducerea Frățiilor de Cruce de la liceele din Moldova: Comsa Ieronim, C. Străchinaru, M. Lates, L. Șoltuz, etc...

Tinerii studenți și elevi nelegionari care au trecut prin demascările din Pitesti și Gherla ar putea spune și ei, nominal, câți au fost uciși dintre ei, câți au încercat să se sinucidă, câți s-au sinucis, câți au înnebunit. Tinerii nelegionari nu aveau nevoie de demascare sau reeducare.

Tinerii nelegionari au trecut prin închisoare ca fii de chiaburi, de ofiteri deblocati, de preoți, politiciști și jandarmi, sau ca exponenți ai „burgheziei”, dați afară din licee sau facultăți. Ca argument al celor afirmate mai sus, dau un exemplu frapant: la Facultatea de Medicină din Iași, care în cei șase ani de studii număra vreo două mii de studenți, numai un singur student nelegionar, un țărănist, a fost arestat și dus la Suceava, după anchetă fiind imediat pus în libertate.

Din anul meu, unde eram vreo trei sute de studenți, numai legionarii au fost arestați și condamnați la ani grei de închisoare; dintre ceilalți, rămași liberi, mulți aveau să îngroase rândurile membrilor de partid, fie ca activiști, securiști sau oameni de încredere în posturi de conducere. Asa că nu mai era nevoie să fie „demascati” sau „reeducati”, fiindcă o făcuseră ei însisi, fără ajutorul

---

¹⁴⁴ Iuda era stăpân pe sufletele românilor. Singurii care i se opuseseră erau legionarii, asadar *crestinii* rămași într-o țară pustiită de ateism și patimi. Prin instalarea comunismului, jidovii au căpătat mână liberă pentru a se răzbuna, conform Talmudului, și a-și desăvârși opera de nimicire a creștinismului românesc (n. ed.).

nimănu. De la profesorii universitari, până la ultimul student, au profitat de împrejurări ca să se pună „la adăpost”, cochetând fără jenă cu ocupantul și uitând că neamul nostru se afla la marginea prăpastiei, amenintat să fie descompus în esența lui intimă.

Tineretul legionar a fost conștient de acest pericol și s-a angajat din toate puterile să evite ireparabilul. Faptul că demascările de la Pitesti și Gherla au fost îndreptate exclusiv împotriva tineretului legionar, o dovedesc și miile de jertfe din rândurile sale. Și dacă totuși s-ar găsi cineva să conteste acest lucru, aceștia n-ar fi decât cei ce au complotat cu ocupantul. Istoria a înregistrat însă dăruirea pe altarul patriei a celor ucisi, sinucisi, înnebuniți, îmbolnăviți și morți din cauza torturilor și a condițiilor inumane de detenție. Mă fac exponentul tuturor foștilor tineri legionari, spunând că, dacă aceștia ar mai avea de ales între o nouă demascare și moarte, sunt sigur că de sute de ori ar prefera moartea. Eu însumi n-am ezita o clipă a alege moartea, în locul chinurilor continue ale demascărilor prin care am trecut.

Iată concluzia demascărilor:

- pe „bandit” să nu-l crezi niciodată ce spune;
- în „bandit” nu trebuie să ai încredere;
- „banditul” niciodată nu este sincer,
- „banditul” caută întotdeauna să ascundă ce știe;
- „banditul” încearcă să inducă în eroare;
- „banditul” nu poate fi reeducat, de aceea el trebuie demascat (torturat) în continuu, până moare.

De zeci de ori le-am auzit pe toate acestea din gura lui Țurcanu și a colaboratorilor lui.

Din ancheta la care am fost supus la 26 octombrie 1949, după toate aparentele (și ulterior din spusele directorului închisorii, Dumitrescu, ale primului gardian și ale altor gardieni) de către Nicolski, îmi reveneau mereu ca un leitmotiv următoarele spuse: „În închisoarea aceasta voi, bandiților de legionari, sunteți acum în jur de 80% și căutați să-i convertiți și pe ceilalți, atrăgându-i în tabăra voastră, ca să-i faceți legionari”, „o să vă stim și gândurile”, „s-ar putea să spui că nu mai ești legionar”, „voi, bandiților de legionari, sunteți în mâna noastră și o să facem din voi tot ceea ce vrem pentru că avem metode”, „din beton armat să fiți și tot vă înmuim”.

Cu câteva excepții, majoritatea dintre noi au fost îndrăciți. Unii mai trăiesc și azi. Alții au avut moarte de martir. Se exclud cei uciși, iar cei care au înnebunit sunt o categorie aparte.

Majoritatea dintre noi am trăit o nebunie colectivă, îndrăcirea și dezumanizarea, ajungând pe culmile disperării.

Doza de tortură a celor ce treceau prin demascări a fost administrată în funcție de:

- credința în Dumnezeu și valorile morale creștine;
- credința și atașamentul față de Mișcarea Legionară, doctrina legionară, Căpitan și sefi legionari și, în special, față de Horia Sima;
- vechimea, funcția și poziția în Mișcarea Legionară;
- posibilitățile intelectuale și profesionale;
- gradul de influență față de ceilalți tineri;
- trăirea morală și puterea combativă;

Aceste torturi, nemiîntâlnite în istoria detenției decât poate în Asia, au fost aplicate „prin noi, de noi și pentru noi”.

Ce s-a observat după realizarea acestui plan? În plan au prevăzut zdrobirea pentru totdeauna a tineretului legionar, dar s-au înșelat, realizând doar aproximativ 10% din acest plan.

Nu s-au așteptat la atâția morți, încercări de sinucidere, înnebuniri, precum și la atâta rezistență din partea tineretului legionar. Deși au scos de la noi, prin torturi de nesuportat, peste 90% din ceea ce nu declarasem la anchetele oficiale, nu au putut scoate din inimă noastră credința în Dumnezeu, valorile morale creștine și cele ale Legiunii.

Nu au reușit să facă din toți niște posedati și ucigași ireversibili și nu au putut folosi decât foarte puțini ca turnători, în închisoare sau în afara ei.

Neîncrederea între noi a fost pasageră și forurile superioare nu s-au așteptat la revenirea și unitatea noastră.

Nu au putut păstra secretul demascărilor.

În loc să fim distruși și înmormântați, istoria ne-a plasat pe incredibilele culmi ale răbdării și rezistenței, ca exponenți ai luptei neamului nostru, împotriva răului și a bolșevismului.

Am văzut care au fost responsabilii acestui genocid, iar victimele, repet, *au fost în proporție de 90% legionari*. E de reținut esența creștină a acestui tineret: el a ajuns la o astfel de trăire, încât a

putut să-i ierte pe toti cei ce i-au torturat, fie acestia camarazi, colegi sau dusmani.

Demascările cu torturile folosite la Pitesti si Gherla nu s-au aplicat nici unui alt tineret studios din țările stăpânite de comunisti si nu avem certitudinea că s-ar fi aplicat măcar în gulagurile din U.R.S.S.

Miscarea Legionară este unică în lume, prin politica si finalitatea ei, precum unică a fost si demascarea cu metodele ei de tortură continuă¹⁴⁵.

Tuturor dusmanilor nostri le răspundem prin cuvintele fariseului Gamaliel: «Și acum eu vă spun, nu vă necăjiti pe oamenii acestia, ci lăsați-i în pace. Dacă încercarea sau lucrarea aceasta este de la oameni, se va nimici, dar dacă este de la Dumnezeu, n-o veti putea nimici. Să nu vă pomeniti că luptati împotriva lui Dumnezeu» (Faptele Apostolilor 5, 38 - 39).

Deci, dacă Legiunea este împotriva lui Dumnezeu, se va nimici, dar dacă ea slujeste lui Dumnezeu si neamului, nimeni nu o va putea distruge. Patronul Legiunii este Arhanghelul Mihail, iar stăpânul celor plini de ură este satana, pentru că ura este arma diavolului.

Reproduc din memorie o poezie a unui tânăr legionar necunoscut, ucis sau poate înnebunit în chinuri continui:

Salcâmi

Cu rădăcini adânci înfipte-n lut,
suntem salcâmi cu lemnul greu si tare,
cu fruntea crengilor privim spre soare.

---

¹⁴⁵ „De unde, dar, îi este lui războiul cel împotriva noastră? Pentru că vas fiind el a toată răutatea, a primit si boala zavistiei, si ne si pizmuia pe noi pentru cinste. Nu a fost zidit, dar, vrăjmas nouă, ci din zavistie a venit întru vrăjmășie asupra noastră. Căci văzându-se pe sine că s-a lepădat dintre îngeri, nu a suferit să vadă pe cel pământesc în vrednicia îngerilor înăltându-se prin sporirea întru fapta bună. De vreme ce s-a făcut împotrivor, vrăjmas lui Dumnezeu, s-a făcut vrăjmas si oamenilor, făcuti după chipul lui Dumnezeu. Că pentru aceasta este urător de oameni: pentru că este luptător de Dumnezeu” (Sfântul Vasilie cel Mare, *Că nu este Dumnezeu pricinuitorul relelor*) (n. ed.).

Acel ce ne-a născut, murind, a vrut
să fim salcâmi: al țării tare scut.

Suntem salcâmi și creștem pretutindeni
pe râpi adânci, pe grui și pe podzol,
pe sufletul și trupul țării gol,
pe raristi sărăcite de osânde.
Suntem salcâmi și creștem pe oriunde.

Noi creștem repede ca o furtună.
Călăii s-au temut de-atât elan,
cât se ridică bradul într-un an,
noi creștem vijelie într-o lună.

Noi nu voim pe nimeni să-nspinăm,
dar toți dușmanii ne-au izbit de moarte,
menindu-ne prigoanele drept soarte.
Doar ghimpții ne-au fost dați să ne-apărăm...

Un dor aprins înspre destin ne mână
și unde unul a căzut rănit,
o mie de lăstari au răsărit.
Suntem salcâmi și creștem din țărăniță,
codrii de crez și datină română.

Peste orice concepție politică și peste tot și toate, rămâne
credința noastră nelimitată în Dumnezeu, dragostea pentru El și
aproapele noastre, credința în mântuirea neamului nostru românesc și
a tuturor neamurilor.

Îmbrățișăm cu toată dragostea de frate pe toți românii care au
făcut închisoare, indiferent de concepțiile lor, religioase sau de altă
natură, pentru atitudinea, bărbăția și curajul de a se împotrivi
ideologicii satanei, comunismului.

Cinstim pe cei uciși sau morți în anchete, lagăre și închisori.

Nu-i uităm, și cu aceeași considerație ne aducem aminte de toți
cei vii și morți din lagărul comunist, de toți cei care au suferit și
murit în închisori. Pentru toți aceștia aprindem un pai de lumină în
fața Sfințelor Altare...

Notă finală

Când nu vor mai fi oameni sfinti,
atunci are să fie și sfârșitul lumii.
Sfântul Efreem Sirul

Pentru că se credea drept, și pentru a se vedea că într-adevăr era drept, Dumnezeu l-a lăsat pe Iov, începătura mărturisitorilor, în mâna satanei, până la o vreme.

Cartea lui Dumitru Bordeianu este un *tratat de demonologie* contemporană, așa cum nu mai avem altul decât, în parte, *Imnul pentru crucea purtată*, a lui Virgil Maxim. Este o scriere cu atât mai pretioasă cu cât, în orbirea și înșelarea obstească în care trăim, nimeni nu mai vede adevărata natură a înfruntării, de proporții cosmice, în care suntem părtași cu toții. Cu inima învârtosată de păcate, „privim și nu vedem, auzim și nu înțelegem” că războiul pe care îl bate satana împotriva lui Dumnezeu și a Hristosului său, prin mijlocirea omenească, se apropie de ultima bătălie.

În timpul din urmă, pentru păcatele noastre, „asupra neamului omenesc au năvălit iarăși demonii. Putem vedea că puterea, care până acum retinea manifestarea ultimă și înfricosătoare a acțiunilor demonice, a fost deja luată din lume (2 Tesaloniceni 2, 7). Concepția creștină asupra lumii nu mai există ca un tot unitar, iar satana este eliberat din temnița sa, unde îl ținea Biserica lui Hristos, «ca să ademenească neamurile» (Apocalipsa 20, 7-8) și să le pregătească pentru închinarea către Antihrist la sfârșitul vremurilor”¹⁴⁶.

Aceasta a început odată cu răzvrătirea masonică din Franța, odată cu „marea revoluție” a libertății răului descătușat, a egalității în neomenie și a fraternității oamenilor cu dracii¹⁴⁷, până ce „firea lor

---

¹⁴⁶ Ierom. Serafim Rose, *Ortodoxia și religia viitorului*, Mănăstirea Slătioara, 1996, pag. 134.

¹⁴⁷ „Și se vor face oamenii mai răi decât dracii, fiindcă dracii n-au trup să curvească și să ucidă, ci numai gânditor îndeamnă pe oameni” (Sfântul Nil Athonitul).

va ajunge să se unească” (Sfântul Nil Atonitul). Atunci, mănăstirile ereziarhilor francezi au fost transformate în cluburi masonice („iacobinii”, cei care au ocupat lăcasul Sfântului Iacob, fiind cei mai cunoscuți), și în capistile papistase a fost întronat idolul „rațiunii” luciferice.

În secolul al XIX-lea, „ciuma frantuzească” s-a întins către răsăritul drept-credincios. Neputând să lovească Ortodoxia de-a dreptul, *umanismul*, adică *cultul omului*, a deviat-o spre concepții de inspirație iudeo-protestantă și catolică.

Abia în ultima sută de ani s-a putut trece la nimicirea Bisericii văzute: în Rusia mai întâi, apoi în celelalte țări ortodoxe. Un caz aparte, dar foarte asemănător, îl reprezintă Spania, unde moastele sfinților *ortodocși* (căci alții nici nu pot exista) au fost remartirizate și lăcasurile aruncate în aer în 1936.

Asa am ajuns „să trăim în acest veac înfricosător al triumfului și jubilării demonice, descrise de cei cu vedere duhovnicească. Sfântul Ignatie Briancianinov povesteste cutremurat viziunea unui fierar dintr-un sat de lângă Petersburg, la hotarul secolului nostru de necredință și revoluții. În miezul zilei, acela a văzut pe neașteptate o multime de demoni cu chip omenesc, spânzurați de ramurile copacilor pădurii, îmbrăcați ciudat, cu căciuli ascuțite, cântând la instrumente muzicale nemaivăzute și tipând sălbatic: Timpul nostru! Libertatea noastră!” 148.

Și pentru că în țările ortodoxe (mai puțin Grecia și Serbia), nu a putut să provoace apostazia generală prin semne și minuni, așa cum a făcut în Occidentul eretic și păgân, vrăjmasul a trebuit să construiască iadul comunismului „real”, în Rusia pravoslavnică mai întâi, și apoi în România, unde s-a încercat ceva nevisat niciodată de cel rău și de slugile lui: anume demolarea *bisericii* din inimile creștinilor, a lăcasului tainic de închinăciune, adică a *împărăției lui Dumnezeu*, care este în *lăuntrul* nostru.

După o sută de ani de liberalism antihristic pustiitor, în România apăruse în chip minunat, în urma primului război, o generație de mărturisitori, nemaîntâlnită decât în vremea celor dintâi prigoane împotriva dreptei credințe. Aceștia au fost *legionarii*,

---

148 Ierom. Serafim Rose, *op. cit.*, pag. 138.

strânsi în jurul icoanei Sfântului Arhanghel Mihail, îngerul care a oprit căderea celor fără de trup.

Împotriva acestora si-a concentrat vrăjmasul atacurile, într-o țară ajunsă, după 1918, în stăpânirea necredinciosilor, sub oblăduirea unor posedati precum Carol al II-lea și Antonescu.

A fost nevoie de încă un măcel apocaliptic, „al doilea război mondial”, pentru ca *balaurul* să ajungă iarăși stăpânitor văzut al lumii acesteia, prin mijlocirea urâtorilor de Hristos iudei.

„Sfântul Andrei cel nebun pentru Hristos spune că după împlinirea vremii tuturor neamurilor care, la rândul lor, în diferite vremi au împărțit, va ridica Dumnezeu și sceptrul israelitenilor, prin Antihrist, ca să împărțească în al șaptelea veac spre al optulea. Asadar, îi vor aduna pe toți în cetatea Ierusalimului, pe care o va da lor ca să nu mai zică ei: «Dacă ar fi voit Dumnezeu să ne miluiască pe noi, iarăși locurile noastre ni le-ar fi dat, și era să credem în Hristos, și nu era să-l omorâm pe El, că au iubit mai mult pe neamuri decât pe noi» 149.

Mijlocul celui „de-al optulea veac de la facerea lumii” se află în vremea noastră în acest secol de răutăți nemaivăzute. În 1947 marile Loji, împreună cu organismele masonice internaționale (ONU), înființează statul „Israel”, după ce jidovii câștigaseră cel mai sălbatic război al tuturor timpurilor. Abia atunci, ei au putut porni bătălia finală împotriva sfinților lui Dumnezeu, conform Talmudului¹⁵⁰. «Și i s-a dat fiarei (Antihristului) să facă război cu sfinții și să-i biruiască și i s-a dat ei stăpânire peste toată semintia și poporul și neamul» (*Apocalipsa* 13, 7).

Dacă nu ținem seama de lucrarea iudeilor, istoria ultimelor două milenii rămâne o taină nepătrunsă.

Odată cu trădarea iscaroteanului, cu lepădarea norodului din Vinerea Patimilor și, mai ales, cu blestemul pe care singuri și l-au dat¹⁵¹, *poporul ales* s-a dat în mâna satanei și lucrează cu voia,

¹⁴⁹ Zosima Prodromitul, *Sfârșitul omului*, București, 1922, pag. 55

¹⁵⁰ Talmud: cod de legi, însoțit de o voluminoasă culegere de explicații și comentarii, alcătuit de rabini între anii 200 și 500 d. Hr.

¹⁵¹ Monahul Neofit Cavașolivitul, *Înfruntarea Jidovilor* (Editura Samizdat, 2000): „Așa s-a împlinit blestemul pe care jidovii l-au atras asupra-le când i-au zis lui Pilat: «Sângele Lui asupra noastră și asupra fiilor noștri» (Matei, 27, 25). Așa

împreună cu acesta, la pieirea neamului omenesc și, în primul rând, a creștinilor.

„Foarte multă ură au jidovii asupra creștinilor; de ar vrea omul să le scrie toate trebuie vreme foarte îndelungată. Însă nu mă lasă inima să tac de tot și a nu arăta creștinilor ura lor. Mai întâi, ei Biserica noastră o numesc „tuma”, care cuvânt va să zică „spurcată”; iar hahamii numesc Biserica noastră „moisav”, care va să zică „umblătoare”; pe creștin îl numesc „goim” adică „păgân”; pe copiii de creștin îi numesc „seighiti”, care va să zică „vierme târător”, copilei îi zic „siscala”, care tot așa va să zică – vierme târător parte femeiască; pe preot sau pe călugăr îl numesc jidovii „galăh”, care va să zică „jertfitor la idoli”.

„Pe copiii lor, până a nu începe dascălul a-i învăța A, B, trebuie mai înainte să învete hulă asupra creștinilor, ca să știe când va trece pe lângă vreo biserică să zică: «spurcata spurcatilor și necurata necuratilor, afurisită este». Și la Talmud scrie că dacă a trecut vreun jidov pe lângă biserică și a uitat să hulească, până la zece pași, dator este să se întoarcă îndărăt și să zică hula aceea” 152.

Pentru că s-au făcut ucigași de Dumnezeu și s-au înrobit diavolului, jidovii au căzut din starea de umanitate și au împrumutat firea cu desăvârșire rea a dracilor.

Precum fără margini este dragostea lui Hristos pentru oameni, tot așa este și ura satanei și a iudeilor împotriva Mântuitorului și a aleșilor Săi. Asa cum Evanghelia este cartea dragostei, tot așa, în Talmud, *vrajmasul* a creat codul de legi al *fiarei*, îndreptat direct împotriva Cuvântului lui Dumnezeu: „Să recunoaștem că Talmudul și literatura talmudică contin formulări și precepte extrem de injurioase la adresa creștinismului” 153. „Pentru evrei, însuși numele lui Iisus a devenit un simbol al tuturor josițiilor posibile” 154. „De

---

se întâmplă că la solstitii și echinocții, asupra bucatelor jidovilor *coboară din văzduh sânge!*”

152 Monahul Neofit Căvsocalivitul, *op. cit.*, pag. 19. Monahul Neofit a fost mai întâi rabin, până la vârsta de 39 de ani, precum fariseul Saul, înainte de arătarea minunată a Domnului.

153 Israel Shahak, *Povara a trei milenii de istorie și de religie iudaică*, Ed. Fronde, 1997, pag. 55.

154 Israel Shahak, *op. cit.*, pag. 189

exemplu, Talmudul, în afara unui pomelnic de acuzații sexuale murdare împotriva lui Iisus, spune că pedeapsa Acestuia în iad este să fie înecat într-o baie de excremente clocotite. În Codul complet al legii talmudice al lui Maimonide, autorul nu poate pronunța niciodată numele lui Iisus fără să adauge pios: «Pieri-i-ar numele păcătosului!». Să mai cităm și preceptul care ordonă evreilor să ardă, în public, orice exemplar al Noului Testament” 155.

Doar așa putem înțelege ceea ce s-a întâmplat la Pitesti și Gherla, ororile pe care Bordeianu le descrie, fără a le putea afla cauza ascunsă. Nicolski, Zeller, Pauker, Teohari, precum și rabini care au conceput planul reeducării, nu au fost nebuni. Ei nu au făcut decât să pună în practică Talmudul, în modul cel mai riguros. Scopul lor nu a fost distrugerea fizică a *celor alesi*, ci siluirea sufletului, *schimbarea minții* și transformarea omului în demon. Așa ne explicăm toate aceste fapte peste fire: cruzimea drăcească, pasiunea coprofagă¹⁵⁶ și obscenă și, mai ales, nebunia hulei. Spune monahul Neofit: „*Când avem noi Nasterea lui Hristos și Botezul lui Hristos, în acele două nopți nu pun ei mâinile pe cărțile lor, ci le acoperă și joacă toată noaptea cărți și hulesc pe Hristos, pe Maica Domnului și pe toți Sfinții, și numesc noptile acestea noaptea oarbă*”. (s.n.) „Și cu adevărat oarbă noapte este pentru dânsii, ticălosii, că nu văd adevărul, dar pentru ce acoperă ei cărțile lor în noptile acelea, și ce hule bârfesc, nu pot să le scriu, că mă cutremur a le și gândi în mintea mea, că mi se pare că se va spurca și văzduhul a spune cineva hula aceasta ce bârfesc ei atunci când acoperă cărțile lor” 157.

Vedem că mucenicilor vremii noastre li s-a dat să pătimească încă și mai mult decât aceia din vechime. Tiranii antici nu aveau stăpânire decât asupra trupurilor; la Pitesti și Gherla, satanei i s-a îngăduit să se atingă chiar de sufletul omenesc. Așa s-a împlinit cuvântul care zice că «cei din urmă vor fi cei dintâi» în Împărăția

---

¹⁵⁵ Israel Shahak, *op. cit.*, pag. 55. Autorul acestor rânduri este Israel Shahak, evreu liberal din Ierusalim, care denunță, din perspectivă rationalistă, preceptele Talmudului, dintre care unele sunt ascunse chiar evreilor neinițiati. (n.ed.)

¹⁵⁶ Mari „filosofi” jidovi parizieni, cum sunt Sartre sau Derrida, au teoretizat și au practicat coprofagia, ca pe un stadiu al dobândirii „înțelepciunii”. (n.ed.)

¹⁵⁷ Monahul Neofit Căvsocalivitul, *op. cit.*, pag. 19.

Cerurilor.

Știind că vremea s-a scurtat și că i se apropie ceasul, *cel rău*, și cei împreună lucrători cu dânsul – jidovii –, au căutat să tragă după ei în iezerul de foc și pe cei alesi, aducându-i la lepădarea de Hristos, de va fi fost cu putință.

Asta s-a urmărit prin „reeducarea” adevăraților creștini, putini la număr, a „micii turme”, strânse dintre legionari. „Mlastina deznădejdiei” este sufletul lipsit de Dumnezeu, adică iadul lăuntric: «Împărăția morții este casa mea; culcusul meu l-am întins în inima întunericului. Am zis mormântului: Tu ești tatăl meu; am zis viermilor: Voi sunteți mama mea și surorile mele! Atunci unde mai este nădejdea mea și cine a văzut pe undeva norocul meu? El s-a rostogolit până în fundul iadului și împreună cu mine se va cufunda în tărână» (*Iov* 17, 13-16) 158.

*

Cu siguranță, prigonitorii vremii noastre, rabinii care au condus, și masonii care au organizat totul, nu își puteau închipui binele pe care îl făceau victimelor atunci când le chinuiau și le omorau, căci: «Fericit este omul pe care Dumnezeu îl muștră! Și să nu disprețuiești certarea Celui Atotputernic. Căci El rănește și El leagă rana, El lovește și mâinile Lui tămăduiesc» (*Iov* 5, 17).

---

158 După primul război al „lumii”, pe care românii *l-au pierdut*, marii masoni care au împărțit prada au considerat că le era mai de folos, în acel moment, o Românie unită. Cu o singură condiție: încetățenirea *în masă*, de urgență, a milioaneilor de evrei pripăsiți după războiul zis „de independență” (independență a cărei recunoaștere a fost condiționată de același articol din Constituție, care nu permitea naturalizarea colectivă). Constituția din 1923, „cea mai liberală din Europa”, a rezolvat definitiv această „nedreptate”: jidovii au devenit oficial nepoti ai „Bădicăi” Traian și au fost confirmați ca stăpâni ai României „mari”.

Mai mult, atunci când sionistii au pus la cale înființarea unui stat „israelit”, acesta trebuia înființat tot *pe teritoriul nostru* (pentru amănunte, vezi Mihai Eminescu, *Opere*, vol. X). În 1933, acordurile dintre Alianța Israelită Universală și guvernul masonic al României, privitoare la acest plan, ajunseseră destul de departe. Pentru încheierea tratatelor a fost ales, din partea română, un grec megaloman, I. G. Duca, acela care avea să-și plătească trădarea pe peronul gării din Sinaia, executat de un grup de legionari.

Între cele două războaie, singura forță care s-a opus iudaizării și a oprit desființarea României a fost Miscarea Legionară. De aceea, putem considera „reeducarea” drept răzbunarea deplină a jidovilor împotriva singurilor oponenți reali pe care i-au avut în acea perioadă.

«Fericiți cei morți, cei ce de acum mor întru Domnul! Da, grăiește Duhul, odihnească-se de ostenele lor, căci faptele lor vin cu ei» (*Apocalipsa* 13, 13).

De asemenea, tiranii contemporani nu aveau cunostință de rapoartele martirologice cuprinse în „Vietile Sfinților”. Cu toate acestea, formele de martiraj sunt identice: de pildă, legionari arși de vii la Crematoriu, în cuptoarele locomotivelor sau doar trecuți prin etuvă ca Gioga Parizianu din cartea de față, care a supraviețuit, asemeni celor trei tineri din Babilon. La fel, găsim descrise în „vietile” sfinților contemporani nouă, scene de supliciu în care călăii se istovesc lovind cu tevi de metal, în schimburi, niște oameni ajunși la starea de schelete miscătoare, pe care totuși nu îi puteau doborî. „Strigă, părinte, că te omoară ăstia!”, citim în „Bucuriile suferinței” despre părintele Dumitru Bejan, care comentează: „Ce să strig, dacă nu simteam nimic?” Într-adevăr, îngerul Domnului îl apăra și îl făcea să se simtă în trup străin.

«Trupul meu e plin de păduchi și de solzi de murdărie; pielea mea crapă și se zbârcește. (...) Pielea s-a făcut pe mine neagră și oasele mele sunt arse de friguri» (*Iov* 7, 5; 30, 30). Trupurile acelea chinuite, batjocorite, s-au sfințit prin suferință și, cu mila lui Dumnezeu, au biruit firea, astfel încât astăzi avem *moastele întregi* ale mărturisitorilor, precum Sfântul Ilie Lăcățusu¹⁵⁹, preot legionar. Din rânduială Dumnezeiască, moartea a fost călcată, diavolul s-a surpat și cei care ar fi trebuit să cadă s-au înălțat laolaltă cu îngerii.

Sângele vărsat în România pentru Hristos și Biserică a curs și pentru cititorul acestei cărți, pe care am dorit să o încheiem cu

---

¹⁵⁹ Preotul Ilie Lăcățusu, născut la 6 decembrie 1909, în comuna Crăpăturile – Vâlcea, a fost arestat de regimul comunist între 1952-1954 și 1959-1964, fără a fi condamnat de vreun tribunal. În temnitele și lagărele unde a fost închis a fost un exemplu de mărturisitor al lui Hristos. După 1964 a slujit ca preot în mai multe parohii. În 1979, prin invidia diavolului și cu împreună lucrarea autorităților bisericești de atunci, a fost oprit de la slujire. A răposat în Domnul la 22 iulie 1983, în București, proorocind că după 15 ani avea să moară și soția sa. Într-adevăr, așa a fost. La 29 septembrie 1998, la două zile după moartea soției sale, deschizându-se mormântul în care fusese îngropat cu 15 ani mai înainte, au fost aflate moastele întregi, binemirosoase, ale Sfântului Mărturisitor Ilie Lăcățusu. Din păcate, cu tot efortul bine-credincioșilor și al familiei, dosarul de canonizare aflat pe masa Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române întârzie să fie solutionat.

mărturia unui sfânt care si-ar fi dorit cu siguranță să trăiască astăzi mărturisind Adevărul.

SFÂNTUL IOAN GURĂ DE AUR

***Laudă la toti sfintii,
care în toată lumea au mărturisit*¹⁶⁰**

N-a trecut încă număr de sapte zile de când pe sfintitul praznic al Pentecostiei l-am săvârșit, și iarăși ne-a ajuns pe noi ceată de mucenici, iar mai vârtos tabără de mucenici și sirag al taberei îngerilor, pe care Patriarhul Iacov l-a văzut, întru nimic fiind mai prejos, ci întocmai și deopotrivă cu dânsii. Că mucenicii și îngerii numai cu numele se deosebesc, iar cu lucrurile se împreunează. Cerul îl locuiesc îngerii, dar și mucenicii. Neîmbătrânitori și nemuritori sunt aceia, aceasta și mărturisitorii o vor avea-o. Ci au primit aceia și fire netrupească? Și ce este cu aceasta? Căci mucenicii, deși cu trup sunt înfășurați, însă nemuritori «sunt»; iar mai vârtos și mai înainte de nemurire moartea lui Hristos le împodobeste trupurile lor mai mult decât nemurirea.

Nu este atâta de strălucit cerul care se împodobeste cu multimea stelelor, pe cât sunt înfrumusetate trupurile mucenicilor cu strălucitele puroaie ale rănilor. Drept aceea, fiindcă au murit, pentru aceasta mai ales covârsesc și mai înainte de nemurire au luat darurile de biruintă, de la moarte încununându-se. «Micsoratu-l-ai pe dânsul puțin oarece decât îngerii, cu slavă și cu cinste l-ai încununat pe el»; pentru firea cea de obște a oamenilor zice David. Dar și pe puținul acesta, după ce a venit, Hristos l-a dat, după ce cu moartea pe moarte a osândit-o. Însă eu nu de aici mă întăresc, ci «din aceea» că și micsorătatea aceasta a morții covârsire s-a făcut; că de n-ar fi fost muritori, nu s-ar fi făcut mucenici. Întrucât, de n-ar fi fost moarte, nici cununi n-ar fi fost. De n-ar fi fost sfârșit, nici mucenicie n-ar fi fost. De n-ar fi fost moarte, nu ar fi putut Pavel să zică: «În fiecare zi

---

¹⁶⁰ PG 50, col. 699-706, traducere în românește publicată în *Vietile Sfintilor din luna Mai*, Mănăstirea Neamtu, 1813, f. 292v-295v

mor pentru lauda voastră, pe care o am întru Hristos Iisus». De n-ar fi fost moarte și stricăciune, nu ar fi putut să zică același: «Mă bucur întru pătimirile mele pentru voi, și împlinesc lipsurile necazurilor lui Hristos în trupul meu». Drept aceea să nu ne mahnim, căci ne-am făcut nemuritori, ci să multumim, că de la moarte ni s-a deschis nouă arena¹⁶¹ mărturisirii; de la stricăciune am luat pricina răsplătirilor¹⁶²; de aici avem pricină de lupte.

Vezi înțelepciune a lui Dumnezeu, cum pe mărimea răutăților, pe capul primejdiei noastre, pe care l-a adus în lăuntru diavolul – pe moarte o zic –, pe aceasta întru cinstea și slava noastră a schimbat-o, prin aceasta aducându-i pe nevoitori către răsplătirile¹⁶³ muceniei? Deci ce? Vom multumi diavolului pentru moarte? Să nu fie! Căci nu este isprava socotelii aceleia, ci dăruirea înțelepciunii lui Dumnezeu. Acela a adus-o în lăuntru ca să piardă, și către pământ întorcându-ne, pe toată nădejdea mântuirii să ne-o curme; iar Hristos a întors-o după ce a luat-o pe dânsa, și pe noi iarăși la cer printr-înșă ne-a suit. Deci nimeni din voi să nu mă prihănească, că ceată și tabără am numit pe plinirea mucenicilor, punând două nume potrivnice unui lucru. Că ceată și tabără sunt potrivnice, însă aici s-au împreunat amândouă. Căci ca și cum dântuind, așa de cu dulceață se duceau la munci; și ca și cum bătând război, așa au arătat pe toată bărbăția și răbdarea, și pe cei împotrivnici i-au biruit. Dacă ai fi văzut firea celor ce se făceau, luptă și război și tabără erau cele ce se făceau; iar dacă pe socoteala celor ce se făceau ai fi cercat-o, cete și ospete și prăznuri și prea mare dulceață erau cele ce se săvârșeau.

Voiești să te înveți că acestea erau mai înfricosate decât războiul? Despre isprăvile mucenicilor zic. Ce lucru oare este înfricosat în război? Oști stau dinspre amândouă părțile într-armate, strălucind cu armele, și pământul cu totul luminându-l, nori de săgeți se slobod dinspre toate părțile acoperind aerul cu multimea, pâraie de sângeuri se prăvălesc pe pământ, și stârvurile multe fiind pretutindeni ca întru niste seceris de spice, așa surpându-se ostasii unii de către alții. Vino, deci, de la aceea spre lupta aceasta să te aduc pe tine. Și

---

¹⁶¹ Orig: maidan

¹⁶² Orig: darurilor de biruintă

¹⁶³ Orig: celeanchiurile

aici sunt două tabere: una adică a mucenicilor, iar alta a tiranilor. Dar tiranii erau într-armati, iar mucenicii se luptau cu trupul gol, și se făcea biruinta celor goi, nu a celor într-armati. Cine nu s-ar fi spăimântat?! Că cel bătut biruia pe acela ce îl bătea, cel legat pe cel dezlegat, cel de tot ars pe cel ce îl ardea, acela ce murea pe cel ce îl ucidea; văzut-ai cum acestea erau mai înfricosate decât acelea? Acelea adică, desi erau înfricosate, dar după fire se făceau; iar acestea covâresc pe toată firea și pe toată urmarea lucrurilor, ca să te înveti că ale Harului lui Dumnezeu erau cele ce se isprăveau.

Măcar că ce lucru este mai nedrept decât lupta aceasta? Ce este mai fără de lege decât luptele acestea? Că în războaie se într-armează amândouă părțile celor ce se luptă; iar aici nu așa: ci mucenicul adică stătea gol, iar călăul¹⁶⁴ într-armat. Iarăși, întru lupte amândouă părților le este slobod a-si ridica mâinile împotriva. Iar aici acela stătea legat, iar tiranul cu stăpânire îi aducea asupra-i rănilor, și ca dintr-o anume tiranie judecătoriai înșortindu-si lor să facă rău, iar dreptilor mucenici dându-le să pătimească rău, așa se împleticeau cu sfintii, și nici așa nu-i biruiau pe dânsii. Ci după această nepotrivită și aspră luptă, tiranii, fiind biruiți, se duceau. Și un lucru ca acesta se făcea, precum dacă cineva aducând într-un război un om viteaz și războinic și pe ascutisul¹⁶⁵ sulitei frângându-i-l și de platosă dezbrăcându-l, așa cu trupul gol i-ar fi poruncit să se lupte, iar el lovindu-se și bătându-se și nenumărate răni primind ar fi pus semn de biruință. Căci și pe mucenici goi aducându-i, și cu mâinile înapoi legându-i, și dinspre toate părțile bătându-i și strujindu-i, așa se biruiau călăii¹⁶⁶, iar ei rănilor primindu-le, pe biruinta cea împotriva diavolului au pus-o.

Și precum diamantul însuși fiind bătut nu se dă, nici nu se înmoaie, iar pe fierul acela ce îl bate îl risipește, așa cu adevărat și sufletele sfintilor, atâtea munci asupra-le aducându-se, ele nimic rău nu pătimeau, iar pe puterea celor ce îi băteau o risipeau, urât și cu totul de răs biruindu-se, așa din lupte îi trimiteau, după ce luau multe și nesuferite răni. Că și de lemne îi legau pe dânsii, și coastele le

---

¹⁶⁴ Orig: muncitorul

¹⁶⁵ Orig: simceaua

¹⁶⁶ Orig: muncitorii

găureau, și brazdele adâncindu-le ca și cum ar fi arat pe niste pământ, iar nu trupuri ar fi spintecat; și puteai a vedea coaste desfăcute, coaste deschise, piepturi rupte; și nici până aici nu și-au oprit tulburarea și nebunia lor fiarele acelea mîncătoare de sânge: ci și de pe lemne pogorându-i peste cărbuni îi puneau pe grătare de fier. Și puteai a vedea iarăși vederi mai amare decât cele de mai înainte, îndoite picături picând din trupurile lor, unele adică din sângele cela ce curgea, iar altele din trupurile cele ce se topeau. Iar sfintii, zăcând pe cărbuni ca pe niste trandafiri, așa de cu dulceață vedeau pe cele ce li se făceau.

Iar tu, auzind grătar de fier, adu-ti aminte de scara cea gândită pe care a văzut-o Patriarhul Iacov întinsă de la pământ până la cer; pe aceea se pogorau îngerii, iar pe acesta se suiau mucenicii. Și întru amândouă Domnul era întărit. Nu ar fi răbdat sfintii acestia durerile, dacă nu s-ar fi rezemat pe grătarul acesta. Ci pe aceea se suiau și se pogorau îngerii, iar pe acesta îi este arătat fiecăruia cum se suiau și mucenicii. Dar pentru ce oare? Că aceia se trimiteau către slujbă pentru cei ce voiau să mostenească mântuirea, iar acestia izbăvinduse ca niste pătimitori și încununati de lupte se duceau de aici către Puitorul de nevointă. Totuși să nu ascultăm așa prost pe cele ce se zic, auzind că se puneau cărbuni sub trupurile mucenicilor cele cu totul strujite; ci să socotim ce fel suntem când ne-ar cuprinde vreo fierbinteală: socotim că nevietuită este viața, ne necăjim, cu greu suferim, gemem, și precum pruncii cei mici ne îngreuiem, nimic mai jos decât gheena socotind focul; iar acestia nu înfocare stându-le asupra-le, ci înconjurându-i văpaia dinspre toate părțile și scânteile sărind peste zgaibe, și decât toată fiara mai cumplit muscându-le rănilor, ei precum niste diamant, și ca și cum în niste trupuri străine le-ar fi văzut pe acestea făcându-se, așa de cu vitejie și cu bărbăția ceea ce se cuvenea lor stăteau întru graiurile mărturisirii, nerăsturnati și neschimbati prin toate cele grele petrecând, și pe a lor și bărbăție și pe Harul lui Dumnezeu luminat arătându-l.

Văzut-ati de multe ori la răsărit când răsare soarele, și sloboade raze în chipul sofranului? Într-acest fel erau trupurile sfintilor, ca niste raze în chipul sofranului, pâraiele sângelui dinspre toate părțile curgând de pe dânsii de jur împrejur, și pe trupul lor strălucindu-l cu mult mai vârtos decât soarele pe cer. Pe sângele acesta îngerii văzându-l se veseleau, iar dracii se înfricosau, și încă

însusi diavolul se cutremura. Că cel ce se vedea nu era sânge așa prost, ci sânge mântuitor, sânge sfânt, sânge la ceruri vrednic, sânge care le adapă totdeauna pe sadurile cele bune ale Bisericii. A văzut diavolul sângele acesta și s-a înfricosat. Că și-a adus aminte de alt sânge, Stăpânesc. Pentru acela a curs sângele acesta. Că de când s-a împuns coasta Stăpânului, vezi de aici nenumărate coaste împunse. Că cine nu s-ar fi dezbrăcat cu multă dulceață către nevointele acestea, vrând a se face părtas al Patimilor celor Stăpânești, și împreună să se închipuiască cu moartea lui Hristos? Că destulă este această răsplătire și cinstea cea mai multă, și răsplătirea care covârșeste pe darurile cele de biruință, și mai mult decât Împărăția Cerurilor.

Deci să nu ne înfricosăm auzind că cutare a mărturisit, ci să ne înfricosăm auzind că cutare s-a înmuiat, și a căzut din niste plăți de biruință ca acestea care îi zăceau înainte. Iar de voiesti și pe bunățile cele după acestea să le auzi, nici un cuvânt adică nu poate să le arate, că «nici ochi nu le-a văzut – zice –, nici ureche nu le-a auzit, nici la inimă de om nu s-au suit, acelea care a gătit Dumnezeu celor ce Îl iubesc pe Dânsul»; și nimeni din oameni nu L-a iubit pe Dânsul așa ca mucenicii. Însă nu fiindcă și pe cuvânt și pe minte o covârșeste mărimea bunăților celor gătite, pentru aceasta vom tăcea, ci pe după cât ne este și nouă cu putintă a zice, și vouă a auzi, ne vom ispiti umbrit și întunecat a vă arăta vouă fericirea ceea ce acolo îi va primi pe dânsii. Că arătat și luminat numai ei singuri vor fi știind-o, cei care cu cercarea de aceasta se îndulcesc.

Că pe acestea grelele și nesuferitele în scurtă cirtă de vreme le pățimesc mucenicii; iar după izbăvirea cea de aici la cer se suie, îngerii înaintea lor mergând, și arhanghelii ca niste ostasi petrecându-i, că nu se rusinează de cei împreună robi, ci pe toate le-ar fi primit pentru dânsii să le facă, fiindcă și ei pe toate au voit să le pătimească pentru Hristos Stăpânul lor. Și când se suie la cer, toate sfintele acelea Puteri împreună aleargă. Că dacă venind în cetate niste luptători străini tot norodul de primprejur curge dinspre toate părțile și înconjurându-i pe dânsii le cearcă sănătatea și bunăstarea mădularelor lor, cu mult mai vârtos când nevoitorii bunei credințe se suie la ceruri, împreună aleargă Îngerii. Și toate Puterile cele de sus dinspre toate părțile curg și cearcă rănile acestora, și ca pe niste viteji care de la război și de la luptă se întorc cu multe izbânzi și biruinte,

asa de cu dulceață îi primesc pe dânsii pe toti si îi sărută; apoi îi duc pe dânsii cu mult alai la Împăratul Cerurilor, la Scaunul acela care de multă slavă este plin, unde sunt Heruvimii si Serafimii. Și venind acolo si închinându-se celui ce sade pe Scaun, de mai multă primire se îndulcesc de la Stăpânul, decât de la cei împreună robi. Că nu ca pe niste robi îi primește pe dânsii (măcar că si aceasta prea mare cinste este, si căreia nu este cu putintă a afla întocmai), ci ca pe niste prieteni ai Săi; «Căci voi, zice, prieteni ai Mei sunteti». Și prea cu cuviintă. Că El a zis iarăsi: «Mai mare dragoste decât aceasta nimeni nu are, ca cineva să-si pună sufletul său pentru prietenii săi».

Deci de vreme ce prea mare dragoste au arătat către Dânsul, îi primește pe dânsii si dobândesc slava aceea, se unesc cu cetele acelea si se împărtășesc de mădularele cele tainice. Căci dacă în trup fiind, prin împărtășirea Tainelor se uneau cu ceata aceea, împreună cu Heruvimii cântarea cea întreit sfântă cântând-o, precum si voi cei învățati stiti Tainele, cu mult mai vârtos acum, după ce au primit pe împreună dăntuitorii, cu multă îndrăznire se împărtășesc de bună lauda aceea. Dar oare nu vă înfricosati mai înainte de aceasta de mucenie? Oare nu poftiti acum mucenicia? Oare nu vă pare rău acum, că nu este de față vreme pentru mucenie? Ci si să ne iscusim spre vremea de mucenie.

Au defăimat aceia viata? Defaimă si tu desfătarea. Și-au aruncat aceia trupurile lor în foc? Aruncă si tu acum banii în mâinile săracilor. Au călcat aceia cărbunii? Stinge-ti si tu flacăra poftei. Împovărătoare sunt acestea? Dar si câstigătoare. Să nu vezi pe cele grele ce-s de față, ci pe cele bune ce vor să fie. Nu pe greutățile cele din mâini, ci pe bunătățile cele întru nădejdi. Nu pe pătими, ci pe premii¹⁶⁷; nu pe osteneți, ci pe cununi; nu pe sudori, ci pe plăți; nu pe dureri, ci pe răsplătiri; nu pe focul cela ce arde, ci pe Împărăția ceea ce zace înainte; nu pe călăii¹⁶⁸ cei ce stau împrejur, ci pe Hristos cela ce te încununează.

Acesta este mestesug prea mare si cale prea lesnicioasă către fapta bună, adică a nu vedea numai pe osteneți, ci si pe darurile cele de biruintă împreună cu ostenețile, iar nu numai pe dânsle deosebi

---

¹⁶⁷ Orig: celeanchiuri

¹⁶⁸ Orig: muncitorii

singure. Deci când vrei să dai milostenie, nu lua aminte la cheltuiala banilor, ci și la adunarea dreptății: «Risipit-a, dat-a săracilor, dreptatea Lui rămâne în veacul veacului». Nu căuta la bogăția ceea ce se desartă, ci la vistieria crescând. Dacă vei posti, nu socoti pe necăjirea cea din post, ci pe odihna cea din necăjire. Dacă vei priveghea rugându-te, nu pe ticălosia cea din priveghere, ci pe îndrăzneala cea din rugăciune cugetă-o. Așa și ostasii fac: nu la răni, ci la răsplătiri caută; nu la junghieri, ci la biruinte; nu la mortii cei ce cad, ci la vitejii cei ce se încununează. Așa și cărmacii mai înainte de valuri și de furtuni le văd pe limanuri, mai înainte de înecările corăbiilor – pe neguțătorii, mai înainte de greutățile cele din mare – pe bunătățile cele după mare. Așa fă și tu.

Ia în minte cât de mare bunătate este, în noapte adâncă, dormind toți oamenii, și fiarele și dobitoacele, fiind liniște prea adâncă, numai tu singur sculându-te cu îndrăzneală să voroști cu Stăpânul cel de obște al tuturor. Dulce este somnul? Dar nimic nu este mai dulce decât rugăciunea. Dacă deosebi vei vorovi cu Dânsul, multe vei putea să isprăvești, nimeni supărându-te pe tine, nici împingându-te de la rugăciune; ai și pe vreme ajutându-ti spre a dobândi acelea care voiești. Dar te întorci zăcând pe asternut moale și te lenevești să te scolii? Ia în minte pe mucenicii cei de astăzi care pe grătar de fier zăceau, nu asternut având dedesubt, ci cărbuni aprinsi fiind asternuți.

Aici voiesc a înceta cuvântul, ca pe pomenirea grătarului întinerind-o, și proaspătă având-o voi, așa să vă duceti și pe acesta noaptea și ziua să-l pomeniți. Că măcar de ne vor tine zeci de mii de¹⁶⁹ legături, vom putea pe toate a le rupe cu lesnire și a ne scula la rugăciune, pe grătarul acesta cugetându-l totdeauna. Și nu numai grătarul să-l cugetăm, ci și pe celelalte munci ale mucenicilor să le zugrăvim pe lătimea inimii noastre, precum cei ce pe casele lor le fac strălucite și cu zugrăviri înflorite dinspre toate părțile le împodobesc pe dânsule; așa și noi pe peretii minții noastre să zugrăvim pe muncile mucenicilor. Că zugrăvirea aceea este nefolositoare, iar aceasta are mult câștig: nu are trebuință de bani, nici de cheltuială, nici de vreun mestesug oarecare zugrăvirea aceasta, ci în locul

---

¹⁶⁹ Orig: nenumărate (gr. mur...a)

tuturor ajunge sârquinta să folosească¹⁷⁰ pe gândul cel viteaz și deștept, și prin acesta ca prin oarecare mână prea bună și prea iscusită să zugrăvească tăinuit pe muncile lor.

Deci să zugrăvim în sufletul nostru pe unii zăcând pe tigăi, iar pe alții întinsi peste cărbuni înfocați, iar pe alții afundați în căldări cu capul în jos, iar pe alții aruncați în mare, iar alții strujindu-se, pe alții încovoiați pe roți, pe alții aruncați în prăpăstii; și pe unii luptându-se cu fiarele, iar pe alții aducându-se către râpi adânci, iar pe alții, după cum i s-a întâmplat fiecăruia de și-a sfârșit viața. Ca prin împistrirea zugrăvirii acesteia făcând casa noastră strălucită, să o facem îndemânată și plăcută lăcas Împăratului Cerurilor. Că dacă va vedea niste zugrăviri ca acestea în mintile noastre, împreună cu Tatăl și împreună cu Sfântul Duh își va face sălas întru noi; și casă Împărătească va fi de aici mintea noastră, și nici un gând necuvios nu va putea să intre într-însa, fiind întru noi pomenirea mucenicilor ca oarecare zugrăvire totdeauna învistierită și multă strălucire slobozind în lăuntru, și Dumnezeu Împăratul tuturor totdeauna petrecând întru noi. Și așa aici primindu-L pe Hristos, vom putea după ducerea cea de aici să fim primiți întru vesnicele lăcasuri. Pe care facă-se ca noi totuși să le dobândim, cu Harul și cu iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, prin Care și cu Care Tatălui i se cuvine slava, împreună și Sfântului și de viață făcătorului Duh, în vecii vecilor, amin.

---

¹⁷⁰ Orig: uneltească

Cuprins

În loc de prefață	5
Lămuriri asupra cărții.....	8
Cuvânt înainte	19
Activitatea.....	21
Arestarea	21
Galata.....	24
Suceava	29
Celula 59/subsol.....	29
Ancheta.....	30
Popa Alexandru (Țanu).....	31
Gioga	45
Confruntarea cu Moisiu	52
Mihai Iosub si Ion Lunguleac	55
Înscenarea de „reconstituire”	57
Atmosfera de după înscenări.....	59
Crăciunul anului 1948, la Suceava	61
Izolarea	63
Procesul (mascarada justitiei).....	67
După proces	78
Celula 121	79
Reeducarea de la Suceava.....	84
Pitesti	96
Închisoarea Pitesti	96
Celula 18.....	99
10 decembrie, 1949.....	116
Demascarea. Camera 2 parter	120
Celula nr. 16.....	151
Camera 3 subsol. A doua cameră de tortură	154
Demascarea celor de la camera 3 subsol	162
Popa Nicolae.....	182
Altă metodă de tortură	185

Încercarea de sinucidere a lui Gelu Gheorghiu.....	186
Altă încercare de sinucidere.....	191
Altă metodă de tortură	194
Crăciunul lui 1950. Degradarea.....	197
Uciderea lui Ionică Pintilie	201
Începutul neîncrederii	205
Ancheta inopinată	209
Nebunia deznădejzii	217
Declarațiile publice în cameră	231
Fabulațiile lui Ghită Andrisan	239
Maglavit.....	242
Lepădarea.....	245
Pastile din 1951. Hula adusă Fiului lui Dumnezeu.....	252
Ultima constrângere de lepădare.....	256
Denigrarea Legiunii și a sefilor legionari	258
Tortura conștiinței morale.....	260
Ultimele torturi în fortăreața Pitesti	268
Lepădarea de Dumnezeu. Prăbusirea.....	272
Plecarea din Pitesti.....	277
Gherla.....	285
Fortăreața Gherla	285
Senzatia mortii	286
Demascările de la Gherla.....	290
Directorul Gheorghiu.....	296
Munca în ateliere	297
Informatorii.....	306
Stări de conștiință	309
Martirii.....	320
Compromiterea demascărilor.....	326
Îmbolnăvirea	327
Acuzat pe nedrept	330
Întâlnirea mea cu Gheorghe Calciu	332
Plecarea lui Țurcanu și a lui Popa Țanu	337
Juberian și Rek.....	347
Goiciu și Mihalcea.....	349
Uciderea lui Flueraș	352
Trasator	356

Pontator.....	357
Încetarea demascărilor.....	362
Încetarea lucrului în atelier la Gherla.....	364
În celulă cu Costică Cristescu.....	366
Întâlnirea cu Gheorghe (Gicu) Jimboiu.....	368
Camera 1 secție.....	371
Învierea.....	379
Camera 1 celular.....	385
În celulă cu Badea Trifan.....	389
Plecarea din Gherla.....	393
Încheiere.....	398
Moment pitestean.....	399
Salcâmi.....	405
Notă finală.....	407
Sfântul Ioan Gură de Aur – Laudă la toti sfintii, care în toată lumea au mărturisit.....	416
Lista celor ucisi în închisoarea Pitesti.....	426
Cuprins.....	429